at end of vol. Dissen's supplement.

ALBII TIBVLLI CARMINA

LIBRI TRES

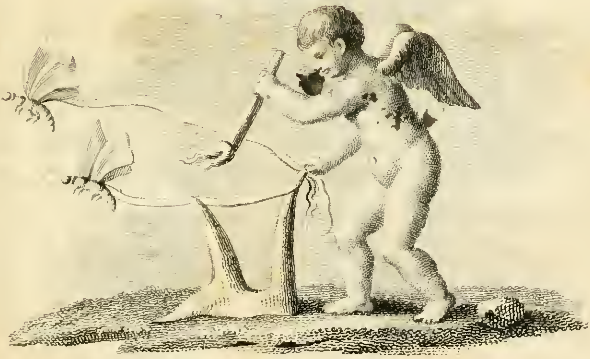
CVM LIBRO QVARTO SVLPICIAE ET ALIORVM

CHR. G. HEYNII

EDITIO QVARTA

NVNC AVCTA NOTIS ET OBSERVATIONIBVS

ERN. CAR. FRID. WVNDERLICHII.

Verbaque aratoris rustica discit Amor.
II, 3, 4.

LIPSIAE, MDCCCXVII

SVMTIBVS FRID. CHRIST. GVIL. VOGELII.

PRAEFATIO
LVDOLPHI DISSENII
PROFESSORIS GOTTINGENSIS.

Ern. Car. Frid. Wunderlichius ut Virgilii ita Tibulli denuo edendi curam fusceperat ab Heynio, immortali viro, ei delatam, neque profecto impar ad hoc negotium accefferat. Erat enim hic vir quum aliis rebus apprime doctus tum linguae latinae peritiffimus, quod et ipfe faepe admiratus fum quotidiano ufu per plures annos cum eo coniunctus, et aliis, puto, probatum eft Virgilii parte prima nuper in lucem emiffa. Habebat ingenium acre et fubtile, plane factum ad linguarum ftudium; erat fcientia grammaticae accuratiffima, ut etiam fyntaxin linguae latinae componere meditaretur qualem dudum noftrum tempus defiderat; erat induftria affidua et generofa gloriae cupiditas. Sed non fuit in fatis, ut Wunderlichius ea omnia perficeret, quae fibi propofuerat; ante hunc ipfum annum mors iniqua eum abripuit.

 Quum

Quum igitur hoc triſti fortunae caſu Tibullus editore ſuo eſſet orbatus, iamque requireretur qui editionem inchoatam ad finem perduceret, operis perficiendi negotium oblatum eſt Huſchkio eo tempore Gottingae moranti, quo magis idoneus editor Tibulli inveniri non poſſe videretur. Huſchkius, et ipſe Wunderlichii dum vivebat amicus, rem ſuscepit; facta pactio, et tradita ei omnia, quae a Wunderlichio paſſim notata erant quaeque oblata ab aliis viris doctis. Tum vero Huſchkius cunctari, non plane recuſare, neque tamen opus aggredi, tandem re totam aeſtatem tracta diſerte negare et conditiones renuntiare. Quod quo iure fecerit, ipſe videat; mihi, quod verum eſt, narrandum fuit. Igitur Tibulli editio quum iam diutius retardari non poſſet, ne maius etiam damnum pateretur librarius, vir honeſtiſſimus, tandem morae impatiens, ipſe rem in me recepi, et feci id quod per breve temporis ſpatium mihi conceſſum fieri potuit. De quo nunc dicendum eſt. Librum primum cum notis et obſervationibus ipſe prelo tradidit Wunderlichius, ita in eo adornando verſatus, ut et lectionem ſaepius mutaret et notas criticas uberiores adiiceret, in caeteris eandem fere rationem teneret, de qua expoſuit ad Virgilium. Denique omnia quae addidit, litteris H. — W. a notis et obſervationibus Heynianis accurate diſcrevit. Reliquos tres libros ego imprimendos curavi, et pertexui opus hoc modo: Quum perluſtrans quae a Wunderlichio relicta erant, plura reperiſſem ultima manu correcta, haec omnia ipſis verbis ſervatis recepi; deinde quae alia paſſim ab eo notata noveram Tibullo uſui futura, haec quoque transtuli, omninoque eam mihi legem ſtatui, ut quum omnibus notis et obſerva-

ſervationibus adiectis amici nomen ſubſcribere viſum eſſet, nihil adderem quod non ipſe probaturus fuiſſe videretur. Lectionem mutavi caute, nec niſi in iis locis, ubi quid Wunderlichio placuiſſet, mihi conſtabat. Acceperat Wunderlichius collationem duorum codicum Zwicenſium ſaeculo decimo quinto ſcriptorum a celeberrimo Goerenzio benigne oblatam, et eiusdem viri collationem codicis Gothani perquam accuratam, paſſim diſcrepantem ab ea, qua Ioannes Henricus Voſſius uſus eſt. Miſerat etiam Gurlittus, vir doctiſſimus et liberaliſſimus, exemplar Tibulli, in quo manuſcripti Hamburgenſis lectiones diligentius notaverat quam alias factum. Horum codicum lectiones in Obſervationibus indicavi, ut fecerat Wunderlichius, adiecta etiam, praeeunte Wunderlichio, varia lectione caeterorum codicum, quorum collationes publici iuris fecit Ioannes Henricus Voſſius in notis ad ſuam Tibulli editionem. Denique dicendum eſt de re, quam tacere mallem. Vir doctiſſimus Bardili pro inſigni ſua liberalitate ſponte obtulerat Wunderlichio collationem a ſe Pariſiis factam, et in litteris ad Wunderlichium datis nonnulla de editionibus Tibulli principibus monuerat egregie diſputata. Wunderlichius acceperat hoc donum, quum iam primae paginae Tibulli impreſſae eſſent, poſtea tamen quam primum potuit, eo uſus eſt, ut patet ex Obſervationibus ad librum primum. Haec praeplacuerunt Huſchkio. Quid igitur ille? Scribit viro honeſtiſſimo, ut ſibi concederet in ſuum uſum, quae ita a nobis acceperat, ut huic editioni insereret. Vir clariſſimus Bardili conceſſit, credens Huſchkii verbis, eorum in hac editione uſum nullum eſſe poſſe. Mirabar ſane, quid hoc rei eſſet, dicens Wunderlichium iis iam

uſum,

usum, neque tamen veram causam intelligebam; postea vero quum Husckkius reliqua omnia subito remitteret, haec retineret, intellexi sane, sed sero; operis statim aggrediendi necessitate imposita tempus non fuit amissa recuperandi. Ita vero factum est, ut his subsidiis uti non potuerim. Haec sunt quae dicenda habui, ut de huius editionis ratione constaret. Imagines, quibus haec editio ornata est, Heynius elegerat; ab eodem etiam explicatio earum profecta est.

Scrib. Gottingae mens. Mart. ann. CIƆIƆCCCXVII.

PRAE-

PRAEFATIONES
HEYNII.

Conſtantiam in me et fidem in amore ſemel ſuſcepto nemo puto deſiderabit, qui me viderit Tibullo, cui ante XL annos iuvenilem operam, ante XX hos annos curas ſecundas, addixeram, nunc ſenile quoque ſtudium impertire. *Laus in amore mori!* Ne tamen ultimam manum ei admovere recuſarem, movit me multarum rerum, quas Tibullo debeo, grata recordatio. Nam primum eorum ſtudiorum tirocinia in eo poſueram, ad quae colenda ac docenda aliquando ut evocarer in fatis erat; cum enim aliis ſtudiis addictus, et ad aliud vitae munerumque genus eſſem delatus: poſtea tamen ex ea opera, quam aliquando neceſſitatibus adactus in hoc poëta poſueram, omnis vitae meae ratio ducta eſt; tum conſtituenda Tibulli lectione et interpretatione ſenſum et iudicium veri, boni et pulcri, de quo in hoc litterarum genere iſto tempore nondum magnopere laborabant homines, acueram; quid in litteris graecis et latinis ad formanda ingenia utilitatem veram ac vim haberet, animadverteram, et quo modo ad id conſequendum interpretatio claſſicorum ſcriptorum inſtituenda, qua in re continenda eſſet, perſpicere coeperam; tum vero multum illa opera in Tibullo poſita mihi profuit ad molliorem aliquem animi ſenſum habitumque induendam, quo ad benevolentiam humanitatemque animo imbibendam proclivior eſſem, ita ut grata aliis facere, iniucunda aliis fugere adſueſcerem. Nam, etſi multo potentiora et efficaciora eſſe poſſunt multarum virtutum praecepta, ſolet tamen ita evenire, ut, ſi non modo verba, ſed ſententias

et

et res expendimus in fcriptoribus legendis et interpretandis, per temporum ac rerum cauffas infideat interdum et haereat aliquid animo, aut contrahatur fentiendi habitus aliquis. Non itaque five ab annis meis five a ftudiis alienum effe vifum eft, Tibullum recognofcere, cum librarius nuntiaffet, velle fe ponere operam in recudendo libro; etfi non diffitear, factum id effe tempore meo valde alieno, cum occupationum mearum intervalla aliis effent curis deftinata. Cum tamen mature didiciffem, non mihi res, fed me rebus fubmittere: accinxi me ad operam hanc, ita, ut, poëtae carminibus et notis obfervationibusque iterum perlectis, emendarem, delerem et adderem ea quae aetas et ufus docuerat. Quod enim in gravioribus difciplinis fieri et folet, et debet, id nec minus locum habet in fcriptorum veterum interpretatione et critica, ut fi vicies ad aliquem fcriptorem diligentius recenfendum acceffcris, vicies videas aliud melius poffe conftitui, aliud perperam effe tentatum; quae ipfa res homines doctos ad modeftiam et verecundiam in his ftudiis adducere debet. Eft autem inter officia viri boni et docti, ut, quae femel evulgavit, quamdiu vixerit, emendare et limare, nova autem lectione et animadverfione locupletare haud definat; etiamfi non licuerit, id quod paucis contigit, in eodem femper genere, multo minus in argumento eodem, omnem aetatem confumere, fed aliis ftudiis, aliis curis fit vacandum. Quae itaque inter legendum paffim animadverteram, aliorum quoque feu obfervationes feu coniecturas in Tibullum, locis fuis adfcripfi; excuffi quoque tres codices Guelpherbytanos, de quibus in codicum recenfu accuratius actum videbis.

Ceterum de ipfo genere interpretandi et commentandi, quod in hoc poëta, poftea in Virgilio, amplexus fum, multa hic addere neceffe haud eft, quandoquidem aliis iam locis eius confilium, fines, veros et pravos ufus, declaravi. Cum fuperioribus aetatibus ad auctoritates fere et fectas revocata effet veterum fcriptorum tractandorum ratio:

ratio: ipfe allaboravi magno cum ftudio, ut partim omnem hanc rationem ad certas cauffas et certa principia revocarem, partim, quid in ea confilio, temporibus, hominibus, quibus opera ea effet deftinata, tribuendum fit, declararem; poffe adeo diverfa commentandi effe genera utilia et probanda; curandum modo effe, ut primo loco fcriptoris verba, fententias et res recte intelligant ii, quibus fcribimus; in iuvenili vero lectione ut iudicium cum in fenfu vero eruendo tum in fententiae veritate perfpicienda acuatur, fenfus boni pulcrique moveatur et excitetur. Habet ac fervat laudem fuam bona critica; non vero continet ea aut efficit omnia quae quaerimus; uti nec fine lectionis veritate effe poteft interpretatio bona; funto editiones, quae una in critica occupatae fint, funto aliae, quae in fola interpretatione; funto quae utrumque amplectantur; ipfa interpretatio inftituatur paucis, fiat pluribus, prouti lubeat aut confultum fit; occupati fint alii in convertendo fcriptore in fermonem patrium, alii in interpretandi genere alio; nam verfiones, quas vocamus, et ipfae funt genus interpretationis perpetuae: conftituatur modo unumquodque genus e natura fua et ex confilio et ufu. Relinquatur tamen laus fua etiam huic interpretandi generi, quo non modo criticas fubtilitates et argutias fequi propofitum habetur, verum etiam fententia exquiritur; quam nifi plane teneas, ne de lectionis quidem veritate plane conftare poteft, multo minus de fententiarum veritate, de dictionis venuftate et de ceteris. In poëtarum autem lectione fenfum verum faepe non affequeris, elegantiam autem ac pulcritudinem carminis vix unquam tenebis, nifi in promtu tibi fit, ad vulgares enuntiationes poëtica revocare; ita demum claras notiones ac certum iudicium affequi licebit; faepe itaque facilius eft criticam exercere quam bene interpretari, etiam ea, quae critico acumine excogitaveris. Laus porro fua efto etiam ei commentandi generi, in quo fententiarum cauffae ex ipfa fermonis, feu recte feu ufu conftituti, ratione (licet enim eorum, quae legas, fenfum

qua-

qualemcunque animo tenere, ut tamen nec verba fingula nec verborum ac fententiarum vim affequaris), ex fcriptorum ufu, aetatum opinionibus ac iudiciis, ductae apponuntur; admonitiones quoque breves et utiles de ipfis fententiis ac rebus aut de vero pulcroque fubiiciuntur. Nihil in hoc reprehendi poffe video, nifi quod in aliis generibus pari iure reprehendas: fi non certo cum iudicio, non cum dilectu ac confilio, non fermone et modo idoneo, non ingenue ac modefte, fed aut cum faftu ac fupercilio, aut cum cavillatione et contumelia aliorum, id, quod profeffus fis, exfecutus fueris. Atqui haec non rerum, fed hominum vitia funt, quae ab humanitatis ftudiis quam maxime aliena effe debebant. Confulamus tamen bonis litteris ac moribus faltim in eo, ut iftam hominum infirmitatem aequo animo feramus, memores dicti Ciceroniani: *Conveniet — effe aequum et facilem, multa multis de iure fuo cedentem.* Scr. m. Maio CIƆIƆCCXCVII.

Prodiit ante hos viginti annos Tibullus iuvenilibus meis curis expolitus; fed habitu externo tam parum comto et concinno, vitiis autem typographicis tam foede coinquinatus, ut eum infpicere pigeret puderetque; adeo fugillata et fuffufa erant omnia livoribus et ulceribus a typographo inflictis. Hoc eft iniquum illud Germanorum fatum in his litteris, ut, cum apud ceteras nationes libri claffici fub prelum revocati emi a plerisque foleant propter nitorem et ornatum typographicum, noftrorum contra virorum doctorum labores tam fordida et faeculenta charta, tam obtufis et exefis litterarum formis, tam fupine et vitiofe plerumque excudantur, ut ipfo adfpectu exteris, qui elegantiae commendationi forte plus, quam debebant, tribuunt, faftidium moveant; quo fit, ut raro claffícorum fcriptorum editiones a noftratibus adornatae extra Germaniae fines exportentur. Cum itaque redemtor libri, honeftiffimus vir, Iunius, iam dudum deficientibus exemplaribus, mecum egiffet, ut recognofcerem librum, nuper autem

autem denuntiasset, rationes suas ita ferre, ut Tibullum sub prelum quam primum revocaret: committere nolui, ut, quantum in me esset, tam parum honesto ore et habitu iterum prodiret splendidus Eques, Tibullus, quo primum in conspectum venerat. Profligato itaque Virgilio partem aliquam otii Tibulli olim meis curis vulgati, me vero absente ab operis excusi, exemplari emendando impendere constitui. Sed, quod fieri solet, ut, ubi ad pristinos amores redieris, iis iterum incalescas, idem mihi accidit, ut Tibulli dulcedine adeo caperer, ut modo hunc modo illum locum accuratius excuterem, venustates earumque caussas exponerem, hoc mutarem, illud polirem, alia melius constituerem; tandem etiam ad lectionem poëtae in multis locis emendandam progrederer.

Ut autem quae in nova hac editione praeter correctionem eorum, quae in priore vitiose excusa fuerant, praestita sint, melius constet, paucis ea in fronte libri ipse commemorabo. Primum multa aut a consilio talis editionis aut ab officio boni interpretis aliena refecui, adieci alia, inprimis in interpretatione et illustratione poëtae, quibus elegantiae eius ac venustates earumque caussae meliore luce illustrarentur; neque ideo refugi monere interdum ea, quae passim a viris doctis in aliis libris, et ad alios auctores, copiose exposita sunt, sed quae, ut in memoriam revocaret, necesse videbam esse ei, qui tantam ex Tibulli lectione, quantam licet, voluptatem capere vellet. Cum itaque circumspicerem, quid lectorem aut tenere, aut, nisi animo id hoc ipso temporis momento, quo legeret, obversaretur, voluptatis fructum deminuere posset: incidi in loca nonnulla, quae et ipse olim expedita et intellectu facilia putaveram, in quibus tamen nunc me haerere sentiebam. Egi quoque hoc, ut ad ea, quae in Tibullo singularia sunt, aut raro obvia, legentis animum converterem. Carminum argumenta apposui ita concinnata, ut elegiae cuiusque summam, consilium ac praestantiam cognoscere, qui vellet, posset.

Inta-

Intactam ab initio reliqueram criticam libri partem; mox tamen inter legendum intelligebam, retractandam mihi esse et hanc, primum quod me Scaligeri et Broukhusii auctoritati, etsi ab ea iam ante in multis locis recesseram, nimium tamen in aliis etiamnum tribuisse videbam; tum quod in lectionis Tibullianae fontibus, et rivulis propagatis, superiores interpretes sequutus, prorsus caecutieram. Erant enim nunc ad manum editiones plures veteres, inque his Vicentina, inprimis autem Aldinarum, ut Gryphianas, Colinaeanas et Plantinianas taceam, apparatus, qui in priore recensione cum ceteris defuerat; aderat etiam maior rei criticae usus, ut lectionis Tibullianae et carminis per codices et editiones propagati vicissitudines et fortunas nunc sagacius indagare possem. Exposui rei summam in commentatione, huic praefamini subiecta, de Tibulli lectione seu contexto. De singulis autem lectionibus in singulis locis aut mutavi priores observationes, aut novas ex nova librorum comparatione subnatas subtexui. Corvinianum quoque nunc Tibullum adhibui cum varietate lectionis a docta manu veteri editioni Vicentinae adscripta, et cum alia a Iac. Tollii manu profecta, de qua in eadem commentatione monui diligentius: in qua omnino de toto hoc genere, deque editionibus inprimis Tibulli egi multo accuratius, quam olim a me fieri potuit. Nam, praeter eam, quam 1472 exaratam memorant, vix ulla est editio Tibulli, quam non aut olim aut nunc inspexerim, et lectio unde deducta sit, investigaverim. Nec, ut Vitam Tibulli retractarem et vanis ariolationibus resectis ea, quae cum fide aliqua dici possunt, relinquerem, ab officio boni interpretis alienum esse putavi: quo omnino ita me defunctum esse velim, ut adolescentes, qui in hoc genere virium suarum periculum facere volunt, habeant exemplum, quo ad alia eaque graviora tractanda uti possint.

Scr. in Georgia Augusta d. VI. Maii CIƆIƆCCLXXV.

DE

DE

TIBVLLI LECTIONE PER LIBROS SCRIPTOS ET PRELO EXCVSOS PROPAGATA, ADEOQVE DE TIBVLLI CODICIBVS ET EDITIONIBVS.

Inter poëtas fimilis argumenti Tibullus puritate, facilitate et nativa aliqua elegantia praeftare femper habitus eft. Non affectat eruditionem intempeftivam, quae faepe in Propertio taedium facit, nec flagitiofam impuritatem Catulli. Hominem liberalis indolis et amoeni ingenii, mores urbanioris notae, et animum bona inftitutione informatum et praeceptis fapientiae imbutum, aequum, modeftum, probum, facile agnofcas. Eundem videas effe mollitie animi et facilitate mira, a rebus agendis alienum, in otio honefto Mufis et amoribus vacantem, nec minus proclivem ad affectus maeroris triftitiaeque ac vitae taedia. Ab omni honorum fortunarumque cupiditate et ambitione alienus, fervavit idem inftitutum ac propofitum in fuis elegis. Non, ut carmine inclarefceret et poëtae nomen confequeretur, fed fibi et amicae fcripfit. Itaque fimplicitatem illam orationis et fententiarum, veritate fua et nativa aliqua elegantia commendabilem, unus omnium maxime prae fe fert. Idem fibi femper fimilis *) eundem otii et ruris amorem, fortunarum contemtum, eandem morum orationisque formam retinet. Animi affectiones et curas, amoris aeftum et tormenta, fufpiciones, timores, gaudia, repen-

*) Scaliger Hypercrit: p. 795. *Uniformis ille pene totus eft, vixque discedens a fe ipfo, eodem pene gyro includitur.* Nihil itaque mirum, fi fummis etiam viris in deliciis fuit. Ita Cardinalis de la Vallette dictus eum plurimi faciebat. v. Balfac. in epiftiola inferta hift. Acad. Francicae ab Oliveto fcriptae p. 62. ed. Par. 1729. Tom. II.

pentinas vices, prae ceteris poëtis ad naturae veritatem egregie expressit, quoniam ad eas deliniendas et sedandas ipso horum carminum solatio utebatur; multum in hoc praestantior Ovidio, qui ingenii potius lusum sectatus esse quam animi sensus reddidisse videri debet. Tibullus vero in ipso amoris aestu, cum vel maxime animus commotus esset, et amicae desiderio ureretur, elegias suas scripsisse videtur; tam vere, tam vivide singula exprimit: *) prorsus dissimilis poetarum nostrorum, qui non tenent, sed fingunt puellam, quam tenere se decantent; amoris non sentiunt vim et affectum, sed ingeniosi sunt in eo imitando et probabiliter exprimendo.

Poëtae igitur huius in summa simplicitate tam venusti et tersi optandum erat plura haberemus carmina, aut saltem integra et incorrupta ad nos pervenissent ea quae supersunt. Enimvero multarum elegiarum fragmenta habemus tantum et membra. Servavit enim casus, cui maiorem veterum scriptorum partem debemus, veterem aliquem codicem, sed temporis iniuria male habitum et truncatum, e quo ii codices, quos habemus, fluxere. Sunt itaque omnes Tibulli codices saeculo XIV. et XV. exarati;**) nec

*) Pius Annotat. poster. c. 115. *Princeps elegorum poetarum — est dubio procul Albius Tibullus, quia vere, non dissimulanter aut obnoxie amantem agit, et consequenter insanum, modo superbit, modo supplicat, annuit, renuit, minatur, intercedit, dedignatur, quod voluit, non vult, quod optavit, refugit, secum diffidens, ut in vera Cupidinis rota circumagi credas.* Inter recentiores poëtas nostri ingenium induisse plane videri potest Hercules Strozza, cuius Amoribus nihil mollius, nihil ingeniosius vidi, in comparandis vero illis cum multis nostri locis singularem voluptatem percepi. Sed et Sannazarius, ubi a Propertio suo discedit, non infeliciter nostrum exprimit. Addere posses Pontanum, nisi is nimis mollis et solutus difflueret. Inter Gallos dulcissimus poëta Lafare Tibulli elegantiam aequat, interdum vincit: sua vero interpretatione elegiae principis libri primi, quicquid Romanae venustatis detraxit, Gallico lepore co[mpen]sasse videri potest; ne [comm]emorem eos, qui nostra aetate cum inter nos tum inter Britannos Tibulli ingenium induisse videri possunt.

**) Scaliger in princ. Castigation. in Tibull. *Huius poetae ea omnia, quotquot in Italia extant, exemplaria recentiora sunt, quam ut inter vetustos libros censeri debeant.*

nec extare videtur ullus antiquior, si forte Scaligeri excerpta cum fragmento Cuiaciano, nescio an unum quoque Heinsii Anglicanum, excipias. Argumento huic rei hoc ipsum est, quod in locis mutilis, etiam in manifeste corruptis, conspirant omnes libri in corruptelam; id quod fieri non posset, nisi ex uno omnes fonte fluxissent. Antiquiorem illum librum nunc periisse probabile fit; non enim cum Propertio illo, qui ex cella vinaria fuit protractus, Pontano adolescentulo (h. e. circa a. 1440.), Tibullus videtur coniunctus fuisse; nec Cuiacianus liber, cuius fragmento usus est Scaliger, ceterorum fons esse potuit, quia lectiones habet a reliquorum omnium fide alienas ac diversas. Quid? quod nec illud satis exploratum est, codexne ille, cui lacunae Tibulli debentur, fuerit is ipse, e quo recentiores illi descripti sunt. Potuit iam is, et eius exemplar adeo, prodire ex antiquiore aliquo, qui vetustate ac situ aut casu vitiatus erat, isque hanc fortunam experiri potuit haud multo post Tibullum tempore. Nam Augustei aevi monumenta, ingeniorum quoque, maximam partem interiisse videntur primis statim saeculis, incendiis maxime urbis, quae sub Nerone et per bellum civile, quod eius mortem insequutum est, facta sunt. Colligo hoc etiam ex eo, quod Domitiano laudi datum est, quod bibliothecas, incendio absumtas, impensissime reparare curavit, exemplaribus undique petitis: Sueton. Domit. 20.

Cum sub saeculi XV. exitum sub prelo excudi libri veteres coepissent, traditi sunt operis *Tibulli codices*, qui ad manum erant, neque adeo emendatissimi, ut in aliis quoque scriptoribus antiquis factum. *Editionem principem* 1472 nondum quisquam satis accurate excussit; fit tamen probabile, Venetam 1475 ex ea esse expressam, quippe quae etiam Statii Silvas complectitur, quas prior illa continebat. Ex hac, diuturna comparatione instituta, intellexi ductas esse editiones Regiensem 1481, Vicentinam 1482, Lipsiensem s. a. sed, aliam aliter, in nonnullis locis correctas. Praeferunt eae editiones plerumque eas lectiones, quas e libris scriptis viri docti restituerunt. Neglecta tamen, nescio quo fato, a sequentibus editoribus est haec editionum antiquarum classis, nec inspecta, nisi forte Mureto, una et altera Dousae patri.

Obtinuit

Obtinuit enim principatum altera, etsi deterior, lectio, per Venetas et Aldinas propagata, quam tandem deprehendi ex *Romana* manasse. Haec igitur *Romana* quasi pro *altera principe* habenda, ducta et ipsa haud dubie ex codice, sed minus emendato, diligenter olim a me excussa, prodiit 1475. subiectis Cyllenii commentariis, quos ille ad codicem suum scriptum adornaverat. Ex hac certatim expressae sunt Brixienses 1486. Venetae 1487. 1491. 1493. 1500. et 1520. sed passim ac varie ex Cyllenii commentariis, forte et aliis edd. interpolatae, quibus alius, ut dixi, codex pro fundo fuit. Successere his editiones Aldinae, quae olim, cum Dresdae viverem, ad manus non erant, nunc autem partim in bibliotheca Georgiae Augustae, partim virorum omni ingenii humanitatisque cultu expolitorum et amicissimorum, Duvii et Brandesii, tum Kulenkampi, Collegae coniunctissimi, benevolentia, mihi sunt oblatae ac missae: atque horum demum exemplarium comparatione in tramitem eum deductus sum, quo lectionis Tibulli propagatae vestigia certa deprehenderem. Nam in superiore recensione intellexeram equidem, differre inter se plurimum editiones Colinaeanas, Gryphianas, Basileenses, et reliquas, nec tamen certam rationem, ad quam earum discrepantiam referrem, reperire poteram. Broukhusius enim, qui magnam molem variae lectionis habuit, de editionibus et earum auctoritate parum laboraverat. Nunc igitur intellexi, *Aldinam primam* a. 1502. Venetas modo dictas expressisse, nec tamen unam, sed correcto hinc inde contextu, partim ex comparatis inter se pluribus huius generis editionibus, partim viri docti iudicio; nam codex scriptus adhibitus non esse videtur. Insequuta est a. 1515. *altera Aldina*, a doctissimo viro curata, et magno eruditionis apparatu correcta, si non libris scriptis comparatis, etsi et hoc esse factum probabile sit, crisi tamen subtili, et, si pauca excipias, felici. In hac editione sublati sunt aut asteriscis notati plerique ex versibus suppostitiis, et omnino iactum est emendatiori Tibulli lectioni fundamentum praeclarum. Alterutram ex his Aldinis sequutae sunt editiones sequentes omnes, sed, quod mirum est, delectu non semper cum bono iudicio facto: nam priorem, altera haud dubie longe inferiorem, unice

unice expressere Colinaeanae et Basileenses; alteram autem Veneta per Scotum 1531. et Gryphianae, numero plures. Nec quicquam innovatum vidi ante *Muretum:* cui doctissimo viro Tibullus non parum debet, plus etiam debere putaretur, nisi Scaliger cum debita laude fraudasset. Nam editus est a Paullo Manutio, aut verius ex ed. Aldina altera repetitus, a. 1554. Tibullus cum Catullo et Propertio a Mureto diligenter castigatus, libro utique uno et altero adhibito, uno saltem quem suum appellat; sed consuluerat, quantum comparatione diligenter facta intellexi, hinc illinc editiones veteres ex Veneta pr. ductas, quas tamen more istius saeculi et ipsas veterum codicum nomine declarat; saepe etiam, dum alios sic vel sic legere narrat, non libros seu scriptos seu prelo vulgatos, sed virorum doctorum emendationes protulisse putandus est. *)

Achilles Statius iam tum Catullo doctis commentariis instructo clarus, Venetiis 1567. Tibullum cum commentariis edidit. Sequutus ille est Aldinam secundam, Mureti quod saepe, miratus sum, vix verbo mentione facta: ut tamen nec eum convicio vel obtrectatione vellicare videri possit. Fertur tamen, cum Italiam adiisset, cum Mureto vixisse, neque adeo eius de Tibullo merita ignorare potuit. Is librorum bonam copiam habuit; non minus enim decem usus est; certe laudari videas duos Vaticanos, quorum alterum valde antiquum fuisse, ex nota ad I, 3, 34. colligas, veterem bonae notae librum Guidonis Ascanii Sfortiae Cardinalis, Angeli Colotii librum, e quo tamen, ut etiam ex Florentino bibliothecae S. Laurentii et alio vetere libro cerpta tantum habuisse videtur; ait enim fere: *in libro Colotii, 'in Florentino, in veteri libro, sic fuisse affirmant, testantur;* et similem aliam collationem etiam Heinsio contigisse paullo post videbimus; porro librum Marcelli, Pontificis Maximi, Patavinum et duos veteres libros suos. Idem alios, qui codices contulerant, consuluerat. Non paucae eius lectiones, id quod per se intelligitur, cum Vaticanis Heinsii conveniunt.

*) Ita v. c. factum in loco lib. I. El. 6, 3.

Ianus Dousa pater a Lipsio lectionum in Tibullum varietates acceperat, quas ille, dum Romae esset, *ex antiqua membranaceorum codicum fide* excerpserat, e quibus insigniores memoravit in Praecidaneis in Tibullum c. 15. 16. Sunt inter eas nonnullae, quae in nullis aliis libris reperiuntur, ut facile possit suspicio subnasci, libro nostris antiquiore Lipsium usum esse; verum sunt eae fere eiusmodi, ut e viri alicuius docti ingenio profectae esse videri possint. Nam quod hoc saltem loco a me monendum est, cum, litterarum antiquarum studio reducto, ad poëticen Romanam multorum ingenio saeculo XIV. et XV. se converterent, Tibullus inprimis fuit is, quem exprimerent certatim Itali. Laudavi iam supra Herculem Strozzam, Sannazarium, Pontanum; videbit alios is, qui Italorum poëtarum delicias adierit. Hoc ingeniosissimorum hominum studio factum est, ut Tibulli exemplaria circumferrentur passim a viris doctis emendata, lacunis etiam suppletis, adeoque eiusmodi exemplaria, quae, vero nomine, interpolata erant. Multa igitur eliminanda fuere in primis Mureti recensionibus; de quibus singulis locis monuimus. Atque haec cum non fugissent *Ios. Scaligerum*, virum iudicii et ingenii vi praestantissimum, cum sibi videretur non pauca loca in Tibulli elegiis deprehendere, quae nullo sensus vinculo inter se comprehenderentur, cum in eo subsistere deberet, ut plurium elegiarum excerptis primam et secundam libri primi constare diceret, eo devenit, ut versus nonnullos ex minus commodo in commodiorem, ut ei videbatur, locum transferret; quod institutum idem in Propertio, etiam in Manilio, et in Sulpiciae satira, Dousa quidem et Barthio probante, servavit. Et nostri quidem poëtae elegiam primam, ut plerasque libri prioris, plane discerpsit, et tanquam Absyrti alicuius lacera membra, partes eius dispersit. Enimvero, ut concedam, aliquot paginas, aliquot versus, quod interdum, v. c. in Luciano, factum vidimus, transpositos esse, *) tamen illud incredibile est, in

*) Scaliger in comment. p. 216. *Legem vitam huius poëtae apud L. Gyraldum; ibi videbis exemplar, ex quo omnia Tibulli, quae hodie extant, propagata sunt, aliquot pagellis transpositis turbatum*

in eodem carmine ita laxatos esse versus, ut modo ex extremis in principia, ex his in medium, ex hoc in utrumque locum alii et alii disiecti sint, et quidem ita, ut, quod, nisi data opera, et magna cum arte, fieri vix potuisset, sensum qualemcumque constituant. Hoc si credere debemus, non iam plura de atomorum fortuito concursu cum Epicuri discipulis disputare licet. Non vero tantum ratione destituitur id consilium, sed etiam periculosum est et aleae plenum. Nam primum in tanta ingeniorum, sensuum ac iudiciorum diversitate unusquisque alio alioque modo has transpositiones instituit, pari tamen iure, cum semel ex arbitrio agere coeptum sit: *) tum si semel illud sequi coeperis, intra quos fines consistendum sit, quousque progredi liceat, in aliis quoque scriptoribus, vix definiri potest; et nullum, inprimis elegiacum, quod singulis fere distichis sententiam claudit, carmen erit, in quo non, discerptis et ad certam rationem compositis versibus, sensum satis commodum efficere me velle ausim recipere. Hoc tamen institutum probavere Broukhusius et alii.**) Sed

batum fuisse. Vita ea legitur Dial. IV. p. 222. ed. Iens. sed de eo, quod Scaliger inde memorat, ne vestigium quidem videre potui.

*) Pro exemplo sit quod ante paucos annos factum vidimus a viro elegantis ingenii, *Sam. Henley*, qui novae editionis specimine proposito Scaligeranas transpositiones iterum alio modo disposuit, in nonnullis etiam satis probabiliter idem ulterius progressus, etiam ordinem elegiarum aliter se constituere professus est (v. *Götting. Gel. Anz.* 1792. p. 1631 sq.). Ingenium et acumen viri docti facile probes, totum consilium vix admittas.

Probabiliorem et tutiorem rationem inisse mihi videor in eo, quod nos in multis poëtae partibus tantum lacinias et fragmenta habere censui: seu quia exemplum illud, unde codices nostri ducti sunt, lacerum erat et mutilum, seu quia illud exemplum tantum excerpta alicuius viri docti opera ex pleniore codice facta continebat. Hinc illae lacunae, hinc hiantes sententiae, distichis comprehensae. Simile eclogarium versaverat Ios. Scaliger. Potuit etiam utrumque locum habere, ut et excerpta tantum comprehenderet codex iste, et multis locis vitium contraxisset, quia tot pentametri exciderunt: quae lacunae serius opportunitatem interpolandi lubidini fecerunt.

**) Sed iam illud reprehendit praeter Vulpium Ayrmannus §. 69. §. 71.

Sed viri docti genium elegiae non satis perspectum habebant. Quid enim quaeso est, in quo maxime illa versatur? an in subtili aliqua et ad dialectices regulas exacta, severa et acerba rerum vel sententiarum positione et enarratione? an in eo, ut, quae diligenti consideratione et multo iudicio exegeris, diligenti et castigata oratione exponas? Immo vero in hoc eius ingenium et natura continetur, ut animi commoti ac perturbati sensus et affectiones seu molliores seu ex graviore impetu iam remissas et subsidentes exprimat. *) In hoc regnat; in hoc tota est; hoc praecipuum argumentum sibi tractandum sumit, neque temere ad alia avocari debet. Quare illud? quia, cum singulis distichis sententia finiatur, non nisi singulae et a se invicem seiunctae sententiae in ea poni possunt. Haec est, si eius indolem recte perspicio, vera caussa, cur motibus animi exprimendis unice destinata est. Uti principio luctui et tristitiae inserviebat, **) ita successibus

*) Recte Boilavius in Arte sua: *Il faut, que le coeur seul parle dans l'Elegie.*

**) *Principio* dixi, Horatium sequutus noto loco Art. 75. sq. non quasi elegi omnino a querimonia processerint. Antiquior eorum usus fuit in brevibus sententiis ethicis, gnomis et praeceptis vitae. Tales fuere elegi Theognidis, Solonis et aliorum. Translatus quoque ad sensus et affectus animi eorum usus multum a lamentis absuit, si Tyrtaeum memineris. Ad molliores sensus reddendos adhibuit elegos Simonides, nondum tamen genere aliquo carminum constituto satis ac definito. Itaque inter sequiorum etiam aetatum poëtas videbis alios genere elegiaco usos esse, alios elegias scripsisse. Prioris generis poëtae narrationes, hymnos, et alia argumenta hac carmine incluserunt; quod se commendabat sensibus per breves strophas facile expeditis; etsi nec de eo satis solliciti erant, ut sententiam stropha, seu binis versibus finirent. Verum arte poëtica magis expolita et carminis genere aliquo ex argumenti indole et tractationis natura accuratius constituto intellectum est, animi affectus molliores tanquam materiem propriam subiectos elegiae esse, in qua illi versandum esset. Nec tamen intra eius fines omnino se continuerunt principes carminis auctores, Callinus, Mimnermus, Philetas, Callimachus, quantum ex fragmentis et aemulantium eos poëtarum Romanorum studiis intelligitur; ita ut omnino *duo* inter se diversa *carminum genera* constituenda esse videantur, *aliud* genus elegiacum, externo habitu et stropharum brevitate ad diversa argumenta adhibita notabile, *alia* elegia proprie dicta.

ſucceſſu temporis in amore et eius curis praecipuus elegiae uſus fuit, manſitque etiam apud eos, qui luſus tantum ingenii, non veros amores, carmine perſequerentur: id quod iam ab Ovidio factum. In curis vero amoris exprimendis omniane aequaliter procedere poſſunt, ut alia aliam ſententiam, veluti in ſermone cum ratione et multa deliberatione compoſito et diligenter elaborato, excipiat? Non credo; ſed ut in amante alius alium animi motum trudit, urget, ita ſententias, non ſatis ſibi reſpondentes, neque arctiori vinculo iunctas, ſubiici neceſſe eſt. Amatorem modo ſupplicem eſſe, modo ſuperbire, nunc precari, obſecrare, modo iurare, minari, tonare, interdum laudare, obiurgare, dolere, gaudere, iraſci videmus. Nonne cum ratione inſaniret, qui, ut in ſedato orationis genere, nulla niſi apta et connexa inter ſe proferre vellet? Itaque mirari non debemus, ſi in elegia disſidere interdum aliquid et hiare, eaque ſe excipere videmus, quorum nexus non a ſubtili iudicio, ſed ab animi diſtricti curis et in contraria rapti impetu proficiſci potuit. Scilicet amantis tum ſenſum quaſi inducere, eius ſtatum et conditionem ſubire et te in eius locum in animo tuo ſurrogare debes. Quae cum ita ſe habere, non levi iudicio adductus, arbitrarer, alieno ſemper fui animo a Scaligeranis traiectionibus, quas Broukhuſius tam cupide eſt amplexus. Sed videamus nunc de eius recenſione accuratius.

Quam infeſto vir ſummus fuerit animo in Muretum, ſatis conſtat. Ab iisdem odiis proficiſci debuit hoc, quod, Mureto plane deſerto, iterum ad Aldinam primam reverſus eſt, eamque iterum a ſe emendatam operis excudendam tradidit. Nam ex Ald. pr. Scaligeranam ductam eſſe liquido mihi nunc conſtat; quo ipſo factum eſt, ut plurima, quae in Ald. ſec. et mox a Mureto egregie erant emendata, nunc iterum antiquis ſordibus coinquinata proferruntur. Cumque Scaligero ſenſus Tibulliani candoris ac ſimplicitatis deeſſet, doctrinae contra exquiſitae copiae maximae, multa ille mutavit aut refinxit docte quidem, quis neget? interdum etiam ingenioſe, ſed a Tibulli genio abhorrenti more modoque. Cum tamen Broukhuſius eum religioſe ſequatur, Scaligerana recenſio, quod nollem factum, pro praeſtantiſſima perperam haberi coepit.

Scali-

Scaliger tres libros habuit: quorum unius copia ipſi facta erat a Iac. Cuiacio, ICtorum principe, recentis illius et paullo ante typographicam artem inventam ſcripti, quo tamen meliorem hodie extare non putabat. Idem excerpta pervetuſta, in Chreſtomathiae Athianae ſpeciem potiſſimos locos complexa, poſſedit, quibus plurimum ſe adiutum eſſe, teſtatur. De iis, quae monuerimus, vide ad II, 6, 19. Sed ei fragmentum quoque peroptimum et quam emendatiſſimum, a quarta libri tertii elegia ad finem usque libri quarti, commodatum erat ab eodem magno Cuiacio, quo emendatius ullum antiquum exemplar legere non meminerat. Liber is fere lectionem veram et genuinam exhibet; ſed interdum plane a reliquorum omnium lectione diſcedit; ut tamen nec ſemper eorum fidem elevare videatur. Vide ad IV, 1, 175. 200. 5, 10. 6, 16.

Paſſeratius in pauculis, quas in Tibullum conſcripſit, notis ſaepe e vetere libro lectiones memorat: quem peculiarem ipſius fuiſſe etiam Broukhuſio perſuaſum fuit. Ego tamen nondum induci poſſum, ut eum libro uſum eſſe credam: ſed potius de variantibus Statii aut alterius ſuperiorum interpretum intelligo, quando veterem librum laudat. Certe, quotquot harum variantum comparavi, cum uno alterove Statii libro convenire vidi: niſi quod I, 2, 79. ex libro affert:

Num Veneris magno violavi numina verbo,

quod a nullo alio memoratum vidi; ut et I, 3, 2. *tuque* pro *ipſe*.

Etiam *Ianus Douſa* filius libro vetere ſuo ſe uti profitetur in notis: ſed nec inde nec omnino de ſuo multum ad Tibullum ornandum in medium attulit.

Ianus Gebhardus, cum animadverſiones ſuas concinnaret, ſex codices Palatinos, cum excerptis e membranis ab Hier. Commelino ſuppeditatis, uſurpaverat: ſed nec diligentia ſatis magna, nec ſagacitate et ingenio ea in re verſatum eum eſſe dicendum eſt.

Vir doctus, qui *Cantabrigienſem* editionem adornavit, uno Laudenſi, e quo excerpta etiam habuit Broukhuſius, Bodleiano, variantibus ex Aldina et libro Ferrarii uſus, nihil tamen memorabile ex iis attulit.

Ianus

Ianus Broukhusius, elegantis ingenii vir et multarum litterarum, haud dubie is est, cui Tibullus plurimum debet: si non interpretatione, tamen subsidiorum criticorum apparatu. Nam quae boni interpretis munus postularet, parum exploratum habuisse videtur: pro more enim saeculi sui nihil videt, quod illustrandum sit, nisi ubi in exquisitiorem loquendi formam inciderit aut varietatem lectionis offenderit: tum vero exemplorum nube involvit et lectorem et poëtam; luce interdum, quam expectabat, subducta magis quam illata; sententias obscuras nec illustrat nec ipse perspicit. Intra singulorum vocabulorum aut enuntiationum cancellos ingenium et animum ille, ut solebant viri docti, continet. Scaligeri recensionem, studio et admiratione magni viri tanquam abreptus, religiose sequi, quam iudicio librorumque auctoritate uti maluit. Deseruit tamen vel sic Scaligerum in nonnullis locis. Nec vero quisquam alius maioribus librorum copiis fuit instructus. Nam et superiorum temporum editiones, et quae a doctis viris, inprimis Statio et Scaligero, e libris notata erant, diligenter excussit, et ipse non contemnendas copias domo secum attulit; tres libros manu exaratos possidebat chartaceos et recentes; excerpta Lipsii e codicibus Romanis a Dousa ad marginem editionis Plantinianae descripta; duo Wittianos membranaceos, quorum alterum *bonae notae librum* vocat; variantes lectiones ex Colbertino codice; alias variantes ex Codice MSto a docta manu in editionis Brixiensis marginem allitas; variantes lectiones e codice Guil. Laudi, Archiepiscopi Cantuariensis; variantes lectiones e libris scriptis excerptas a M. Ant. Poccho; Ant. Perreii Recognitiones adscriptas margini Ald. 1515. Idem ab Heinsio olim in Tibullum parata acceperat: librum chartaceum, variantes lectiones ad editionis Gryphianae, quae in Vaticana erat, marginem notatas, collationes Ang. Colotii Bassii, *) diligentiores illis, quae Statio contigerant; duo Vaticanos; unum Fulvii Ursini etiam e bibliotheca Vaticana; librum recentem Scaligeri, cum eius excerptis et Cuiaciano; variantes lectiones ad marginem editio-

*) de cuius opera in codicibus emendandis v. Mehus in Vita Ambrosii p. 290.

editionis Venetae 1475. ſcriptas; excerpta ex vetere libro Gé. Falcoburgii, e quibus tamen nihil allatum vidi. *) De toto hoc excerptarum variantium lectionum genere monendum, magna circumſpectione et cautione earum uſum indigere. Nam primum ex uno exemplari deſcriptae et translatae fere ſunt in plura alia, addita iis paſſim a viris doctis alia, quae ii, qui deſcriberent, et ipſa inter varietatem lectionis referrent. Ita in Pocchi, Colotii et Perreii excerptis lectionibus multae ſunt virorum doctorum correctiones vel ſuſpiciones, multa alia ex veteribus editionibus, etiam Aldinis, adſcripta, quae perperam pro nova codicum varietate habita ſunt. Inſpexerat etiam Heinſius duo codices bibliothecae Bodleianae ex dono Archiepiſcopi Cantuarienſis; (quorum alter idem cum Laudenſi eſſe debuit) tres codices Archiepiſcopi Eboracenſis, et inter hos unum, omnium, quos viderat, vetuſtiſſimum. Ex eiusdem Adverſariis, poſthac a Burmanno Secundo in lucem datis, caput, in quo multa noſtri illuſtrantur, (libri quarti 1. et 2.) adiecit editioni ſuae Broukhuſius; item notas Heinſii, in quibus cum multae eius emendationes, fere tamen ingenioſae potius, quam verae, apponuntur, tum, praeter variantes Statii et Scaligeri, excerpta ex libro Schefferi laudantur. Inſerta iis etiam ea, quae a Guyeto, ſive ex ingenio, ſive e libro Thuani, ex excerptis, neſcio quibus, rudi ſtilo conſcriptis et e codice Regio, in noſtrum notata fuerant.

I. A. Vulpius, Profeſſor Gymnaſii Patavini, vir doctiſſimus, Scaligerana luxatorum carminum transpoſitione iterum eiecta, etiam in lectione multis in locis a Scaligero ac Broukhuſio receſſit: ut eius adeo editionem fundum noſtrae facere conſultum videretur. Idem variantes lectiones ex Foroiulienſi MSto codice Guarneriano, bibliothecae S. Danielis, membranaceo ſaeculi XV. elegantiſſime ſcripto, excerptas editionis ſuae primis paginis inſeruit: quae tamen non ſunt adeo magni momenti, ſed ubique cum ceteris libris conveniunt.

Vulpii,

*) Eodem fere apparatu inſtructus fuit P. Burmann. in nova Propertii recenſione. v. praef. Santenii, in qua cum de ceteris, tum praecipue de Perreii Excerptis accurate agitur.

Vulpii, ut modo dixi, veſtigiis inſtiteram in priore maxime recenſione, nec ab ea receſſeram niſi in locis in ipſa praefatione (p. 19.) indicatis. Maiore nunc editorum librorum apparatu inſtructus, cum perſpexiſſem, Scaligeri maxime in Muretum malevolentia factum eſſe, ut, emendatiore Aldinae ſecundae et Mureti lectione ſpreta, revocaretur minus emendata Aldinae prioris lectio, nolui in manifeſta depravatione Scaligero et Broukhuſio inhaerere; ſed paſſim reduxi lectionem anteriorem, inprimis veterum editionum claſſe altera ex Veneta principe ductarum, Regienſi et Vicentina maxime, eam firmante, aut codicibus adſtipulantibus.

Verſaveram olim, cum ad priorem recenſionem accederem, et diligentius, quam opus forte erat, enotaveram librum ſcriptum in *bibliotheca* tum *Regia* (unde *lectiones* hac *Regii codicis* nomine deſignatae a me ſunt) nunc Electorali Ducali, quae Dresdae eſt, ſervatum. Liber ille quaternionibus conſtat, nitido et non indiligenter, ſaeculo XV. exaratus: nam iam inſititios Auriſpae, qui circa eius ſaeculi initia vixit, verſus exhibet. Catullum, Tibullum et Propertium continet, non raro, quod inprimis in noviſſimo poëta factum, docta manu emendatos. In calce haec leguntur: „*Emtus per me Iaſonem de Mayno ano doi* „*ſeptuageſimo nono ſuper millenum quatercentenum. Decimo* „*ſeptimo Klas Octobres circiter decimam octavam horam.*" Ab hoc de Mayno ad Fabricium Chemnitienſem, et cum huius ſupplectile libraria in bibliothecam Dresdenſem codex is pervenit. Non quidem multa notabilia in poëtae lectione, aut a vulgata diverſa, offerebat; nunnullas tamen lectiones unius vel paucorum librorum auctoritate ſubnixas ſuo ſuffragio confirmabat. Illud vero in eo inprimis memorabile, quod verſus inſititios interpolatorum nomine notaverat. Libro I. eleg. 2. poſt v. 24. vulgo inſeritur diſtichon, quod ille cum duplici pentametro exhibebat:

En ego cum tenebris tota vagor anxius urbe,
Preſidio noctis ſentio adeſſe deam.
Securum in tenebris me facit eſſe Venus.

Ad priorem pentametrum adſcriptum erat: *Seneca ſic ſupplevit;* et ad alterum: *Auriſpa vero ſic.* Porro Lib. II. eleg. 3. poſt v. 17. inſeritur:

Ipſe deus ſolitus ſtabulis expellere vaccas,
Creditur ad mulctram conſtituiſſe prius.

notatum ad huius oram: *Seneca.* et eadem elegia poſt 74.

Ah pereant artes et mollia iura colendi,
O utinam veteri peragrantes more puellae.

priori verſui appictum: *Seneca ſupplevit ſic;* ad alterum: *Philelſus vero ſic.* Iam de Philelpho et Auriſpa omnia ſunt ſatis nota:*) ſed quis ille Seneca fuerit, nondum mihi liquido conſtat. Fuiſſe tamen aliquem veterum auctorum interpolatorem ex illo ſaeculo hoc nomine, ex Voſſio ad Catull. p. 284. diſcere licet, qui librum mſc. viderat Aeneidis, in quo Seneca priorum quatuor verſuum, qui Aeneidi praemitti ſolent, auctor edebatur; et Lucani codices, in quibus ſeptem primos verſus addidiſſe dicebatur Seneca, ſed cum his verbis: *ut quidam volunt, avunculus Lucani.* **) In Dresdenſi porro libro prima omnium elegia reliquis quaſi praefixa videbatur, cum hoc lemmate: *Albii Tibulli in libros elegiarum procoemium incipit: in quo deſpectis divitiis et militia Deliam amare et amari inſerviendum dicit;* id quod et alii ſibi perſuaſerunt, ut Tibullum tum, cum faſciculum elegiarum

*) De Auriſpa egit diligenter Broukhuſ. ad lib. I, 2, 24. et Mazzuchellius (*Scrittori d' Italia* T. I. h. v.). Confer quoque Kyriaci Anconitani Itinerar. p. 7. et 43. ubi in praef. p. 40. diſtichon quoque ab eo ſuppoſitum Tibullo recitatur. Verſio Hieroclis ab Auriſpa facta recenſetur ſimul cum aliis a *Io. Bened. Mittarello* in Biblioth. Codd. S. Michaelis ad Murianum p. 82. Eſt in eum epigramma Iani Pannonii T. I. p. 508.

Tam doctus ſcribat cur nil Auriſpa, requiris?
Creatur multo doctus ut eſſe magis.

**) Fuit ſane nomen Senecae apud ſeriorum aetatum homines frequentatum indoctiſſime ad plura ſuppoſititia ei aſſignanda; ut ſuſpicari liceat, ipſas notas Tironis et Senecae tali commento nomen ſuum debere: imprimis cum idem Seneca Magiſter appelletur in mſſ. de quo v. locum Io. Piſtorii ap. Wernsdorf. P. L. M. Tom. V. P. III. p. 1467.

rum superiori tempore scriptarum emittere vellet, hanc elegiam praefixisse putarent, qua Messalae, quem in ea appellat, eum librum inscriberet. Fugerat me tum, cum priorem recensionem adornarem, Tibullus e Codice MSto Matthiae Corvini Regis Hungariae a Sam. Koeleserio a Keres-Eer Claudiopoli 1727. in octonis editus. Nactus sum eum paullo post, lectionemque in nova recensione comparavi. Pauca tamen in ea observare potui, quae non in ceteris quoque scriptis libris occurrerent; et omnino liber ille Corvinianus satis recens esse debuit, saeculo, puto, XV. exaratus. Quantum ex praefatione intelligo, Propertium quoque et Catullum codex continet: promittit enim Koeleserius, se eos Tibullo comites daturum esse. Habet hoc singulare codex, quod Elegiarum numerus usque ad finem continuatur, definitque in Elegia XXXVII. *Rumor ait crebro;* etsi sub libri cuiusque ex trinis initium adscriptum est, novum librum hic initium habere. Quarti libri notatio nulla est, sed praescriptum: *Laudes Corvini Messalae heroico carmine describit.*

Exposita est tanquam in stemmate *prosapia ac stirps lectionis Tibullianae* per tot editiones deducta; eadem opera simul enumerati sunt *libri*, quorum auctoritate nostri poëtae stat lectio; quibus addi possunt nonnulli, e quibus una vel altera lectio prolata est, qui tamen per totum librum cum vulgata comparati non sunt. Ita Fruterius in Verisimilibus I, 5. II, 1. et ult. passim MStum Danielis laudat. Corradus in Quaestura p. 325. edit. Lips. codicem memorat a Carolo, sacrato Equite Hierosolymano nobili, dono acceptum; lectiones, quas ex eo attulit, suis locis notavimus. Salmasius codices aliquot suos Tibulli memorat in Exercit. Plin. p. 492. B. ed. Trai. Doctus Batavus in Obss. Misc. Vol. II. p. 239. seqq. lectiones aliquot e codice suo profert, sed quae a vulgata nihil discedunt.

Verum praeter hos non pauci passim *in bibliothecis* extant *libri*, quos, quantum iudicari potest, magna saltem ex parte, eruditorum nemo adhuc excussit. Quos magno numero partim e bibliothecarum catalogis, partim aliunde notatos, cum in priore editione recensuissem, ut uno quasi conspectu intueri posset, qui vellet, quantum nobis in uno hoc tam exiguae molis neque adeo

mol-

multorum hominum lectione frequentato poëta fubfidiorum relictum fit, et quam exigua eorum pars noftris ufibus infervierit; non prorfus alienum a re videbitur, fi e priore praefatione illum locum huc transfcripfero: additis nonnullis, quae fe legenti fponte obtulerunt, etfi fatendum eft, maximam horum librorum partem effe a manu tam recenti, et tam parum fructus et utilitatis ex comparatione inftituenda promittere, ut nemini auctor fim otii in tali opera confumendi. Initium huius recenfionis faciemus ab *Italia,* codicum quafi patria, unde in alias terras, tanquam e natali in peregrinum folum, abducti fuere. Et a Montefalconio quidem in bibliotheca MStorum Tom. I. p. 4. inter bibliothecae *Vaticanae* codices memorantur:

n. 1609. *Tibulli codex antiquus in membrana.*

n. 1610. 1611. 2794. 3175. 3270. 3272. *omnes in membrana, fed recentes.* Ex his eos fuiffe neceffe eft, quos Statius et Heinfius verfarunt, et forte ille, qui primo loco memoratur, is ipfe eft, e quo Lipfii excerptae lectiones erant; eodem etiam Statius ufus effe videtur.

In bibliotheca Cardinalis *Ottoboni,* ap. eund. T. I. p. 188. A.

Tibullus, codex recens.

In bibliotheca *Olivetanorum* Neapoli apud eund. p. 230. C. et in Diar. Ital. c. 21. p. 305.

Propertius, Catullus, Tibullus, Statii fylvae; codex ab Ant. Sinibaldo Florentiae defcriptus anno 1484.

In bibliotheca *Medicea* Florentina, in pluteo XXXVIII. idem Montefalconius l. l. p. 238. Tibulli quatuor codices memorat, qui difertius defcribuntur p. 317. nimirum:

n. 36. *membranaceus Albii Tibulli, poëtae clariffimi, elegiae.*

P. Ovidii Nafonis
Fabula verfibus elegiacis.
Propertii Aurelii monobiblos
Ovidii de pulice.

n. 38. *Tibulli Equitis Romani, ac poëtae clariffimi Elegiarum libri tres. Sapphus epiftola ad Phaonem, multa alia in papyro.* 1479.

n. 39.

n. 39. *membranaceus Albii Tibulli, poëtae illustris, elegiae. Ovidius de Tristibus et de Ponto.*

In Pluteo XXXIII. ib. p. 309.

n. 25. *Mst. membr. Propertii, Tibulli, Catulli, carmina.*

n. 26. *papyr. Propertii atque Tibulli carmina.*

n. 27. *membr. nitidissimus. Catulli et Tibulli carmina, cum epigrammate Guarini in principio. Gherardus Ioannis Delciriago,* (f. del Çyriaco) *civis Florentinus, scripsit pro Io. Cosmo de Medicis, optimo cive. Flor. anno* 1457. *mense Iulio.*

n. 29. *pap. Propertii et Tibulli carmina, cum eiusdem vita et epigrammate in fine.*

Iste liber Propertii et Tibulli est mei Ant. Iuliani manu propria scriptus. *)

In bibliothecis *Patavinis*, et quidem in Museo Nic. *Trivisani* ib. p. 488. A.

Catullus et Tibullus.

apud Hieronymum de *S. Sophia* ib. p. 489. E.

Tibullus.

In bibliotheca *Ambrosiana* Mediolani, ib. p. 511. C.

Catulli, Propertii, Tibulli, carmina, pergam. ter, bomb. bis.

et p. 524.

Tibullus pergam. quater, bomb. ter.

In bibliotheca Ducis *Mutinensis*, ib. p. 531. D. et in Diar. Ital. c. 3. p. 33.

Tibullus Sec. XV.

Item *Propertius, Tibullus, Catullus, Maximianus*, Codex membranaceus, fol. in bibliotheca Municipii S. Danielis asservatur, teste Fontanino Hist. litt. Aquilei. p. 48.

Iam apud *Britannos* sequentes codices recensentur in Catalogo librorum MS. Angliae et Hiberniae (Oxonii 1697. fol.) T. I. P. I. (ex quo repetiit Montefalconius in Bibl. MSS. T. I. p. 653.).

In bibliotheca *Bodleiana* inter *Laudenses* n. 1190.

Tibulli

*) Ex uno Florentino excerpta habuerat iam Statius: ex iisdem excerpta Perreii Heinsius.

Tibulli opera, ſed imperfecta.

Ovidii epiſtola Sapphus ad Phaonem.

1278. *Tibulli et Catulli opera.*

Videtur alter hic eſſe is, quo editor Cantabrigienſis uſus eſt; de quo ille: „*Codex MS. anno* 1440. *continens Catulli et* „*Tibulli opera; quem bibliothecae Bodleianae Oxon. dono dedit* „*Archiepiſcopus Laud. Huic deeſt una vel altera pagina.*"

In MSStis eccleſiae *Weſtmonaſterienſis* Londini ib. T. II. p. 27. et ap. Monteſalc. p. 674.

1146. *Tibullus.*

1147. *alius.* *)

In aedibus *Iacobaeis* Catal. MSS. Angliae T. II. p. 247.

8636. *Tibullus, Catullus MS.*

Apud *Batavos* et quidem in bibliotheca publica *Leidenſi* inter MSSta bibliothecae quondam Voſſianae aſſervantur, ut videre eſt in Catal. Biblioth. publicae Univerſitatis Lugduno-Batavae, L. B. 1716. fol. p. 386.

n. 13. *Albii Tibulli, equitis regalis, Elegiae; item libri IV. Propertii carminum, Bapt. Guarini Carmina, item Ioviani Pontani; item Valerii Catulli in charta.*

n. 42. p. 387. *Tibulli elegiae, quae incipiunt ab tertia, ſcriptae anno* 1473. *in charta.*

n. 59. p. 388. *Tibullus. ſequuntur varia carmina. Catullus. ſcriptus liber* 1453. *a P. Antonide Presbytero. in membrana.*

n. 76. p. 389. *Valerii Catulli Veronenſis poëtae Lyrica. — Albii Tibulli liber, qui ſcribi finivit VII. Kal. Octobr. anno* 1441. *in membrana.*

n. 81. p. ead. *Carmen anonymi — Catullus. Albii Tibulli liber. Sulpiciae carmina. Propertius. In membr. rec.*

Iidem libri Voſſiani, ſed parum accurate, recenſentur in Catalogo MSS. Angl. T. II. p. 68. et ex eo a Monteſalc. T. I. p. 680.

Memo-

*) Editor Cantabrig. in praef. „*quae Catalogus MSStorum Oxo-* „*nii editus* 1697. *Regiae et Weſt-* „*monaſterienſi Bibliothecis tribuit,* „*ſummopere ſcrutanti nulla oc-* „*currebant.*"

Memoratur etiam *Tibullus, Catullus, Propertius, codex,* inter MSS. *Dionyſii Villerii,* Canonici et Cancellarii Tornacenſis, nunc Eccleſiae Cathedralis, in Elencho MSS. Codicum Belgii, auctore Ant. Sandero. Inſulis 1641. 4to. p. 219.

In *Galliis*, et quidem in bibliotheca Regia Catalogus bibl. Regiae P. III. T. I. p. 418. recenſet ſequentes, plenius ac Monteſalconius Bibl. MSS. Tom. II.

n. 7989. *Codex chartaceus, quo continentur: Albii Tibulli elegiarum libri IV. Sext. Aurelii Propertii elegiarum libri IV. Valerii Catulli Veronenſis liber epigrammatum variorumque poëmatum. Epiſtola Sapphus ad Phaonem. Petronii Arbitri fragmenta, quae edita ſunt. Moretum. Claudiani carmen de phoenice. Is codex XV. ſeculo videtur exaratus.*

De hoc libro, qui notum illud Petronii Fragmentum Traguriannm continet, vide Monteſalc. Bibl. MSS. T. II. p. 758. et Burmanni Praef. in Petron. Spon. Voyage T. I. p. 95.

n. 7990. *Codex membranaceus, quo continentur: Albii Tibulli elegiarum libri IV. ſubiecta Ovidii de illius morte elegia. Valerii Catulli Veronenſis epigrammatum variorumque poëmatum liber. Sext. Aurelii Propertii elegiarum libri IV. Is codex XV. ſeculo videtur exaratus.*

n. 8118. *Codex chart. olim Baluzianus. Ibi continentur: Byblidis fabula e libro IX. metamorph. Ovidii. Anonymi liber de arte amandi. Albii Tibulli elegiarum libri IV. paſſim inter lineas gloſſae. Is codex anno 1464. exaratus eſt.*

n. 8233. *Codex membranaceus, olim Memmianus. Ibi continentur: Catulli, Tibulli et Propertii carmina. Is codex 1465. exaratus eſt.*

n. 8234. *Codex membr. olim Colbertinus. Ibi continentur: Albii Tibulli elegiarum libri IV. Val. Catulli Veronenſis carmina. Is codex XV. ſeculo videtur exaratus.* *)

n. 8236.

*) Idem in bibliotheca Colbertina n. 4595. recenſetur a Monteſalc. p. 988. et videtur eſſe liber Colbertinus, ex quo variantes Broukhuſio miſerat Iac. Gallaeus.

n. 8236. *Cod. chart. olim Faurianus. Ibi continentur: Sext. Aurelii Propertii elegiarum libri IV. Albii Tibulli elegiarum libri IV. Valerii Catulli Veronenſis epigrammatum variorumque carminum liber. Priapeia, quae Virgilio tribuuntur. Is Codex XV. ſeculo exaratus videtur.*

n. 8458. *Codex membr. olim Baluzianus. Ibi continentur: Albii Tibulli, Equitis Romani, elegiarum libri IV. cum ſcholiis. Ad calcem ſubiiciuntur Tibulli vita, epitaphium, et non nulla in eius laudem carmina. Sext. Propertii Aurelii elegiarum libri IV. Valerii Catulli Veronenſis liber ad Cornelium Nepotem, ſive poëmata etc. Is codex XV. ſeculo exaratus videtur.*

n. 8459. *Codex chart. olim Colbertinus. Ibi continentur: Albii Tibulli elegiae. P. Ovidii Naſonis Epiſtola in mortem Tibulli. Sext. Aurelii Propertii elegiae. Is codex XV. ſeculo exaratus videtur.* Eundem inter MSS. bibl. Colbertinae n. 6479. commemorat Monteſalc. p. 1014.

In bibliotheca Card. *Radulphi*, quae nunc in Regia eſt, laudat idem p. 780.

n. 43. *Tibulli, Catulli et Propertii opera;* qui forte eſt in Regia n. 7990.

In bibliotheca *Thuanea*, quae nunc maximam partem in Regiam translata, in Catal. bibl. Thuan. inter MSS. p. 464.

Tibullus, Propertius in 16. qui videtur eſſe is, quem Guyetus, ingenioſus Gallus, verſavit. *)

An in Germaniae bibliothecis Tibulli cum ceteris elegiographis carmina laterent, non ſatis otii erat, ut inquirerem. Catullum cum Tibullo in membrana Gudius habuit, Guelpherbytum ille forte translatus.

Ex his codicibus novam aberrationum et variantium lectionum farraginem congeri poſſe non dubito; vereor tamen, ut hoc magnum ad Tibulli lectionem fructum habiturum ſit. Itaque non aegre,

*) Erat in bibliotheca Ducis de la Valliere Codex, de quo v. *Catalogue* To. II. p. 73. alius in ſupellectile P. Ant. Bolongaro de Crevenna To. III. p. 124.

aegre, maxima certe eorum parte, carebimus, cum omnes fere recentiores ſint, neque quicquam praeclari polliceantur.

* * *

[Cum intelligerem, iure a me expectari poſſe, ut in hos codices diligentius inquirerem: vix compellatus a me doctiſſimus vir, *Erneſtus Theodorus Langer*, bibliothecae Guelpherbytanae Ducalis praefectus, ſumma cum humanitate et facilitate codices Tibulli in ea ſervatos uſibus meis conceſſit; cuius viri praeſtantiſſimi ſimiles bibliothecis et archivis praefectos ſi ſuperiores aetates habuiſſent multos, maiores haud dubie fructus litteris ex copiis iſtis litterariis acceſſuri fuiſſent. Cum ſemel eos codices in manibus haberem, quamvis expectare non liceret, ut lectiones multas novas reperirem, cum codices hi, ut fere omnes Tibulli, recentioris ſint aetatis, non potui tamen aequieſcere in una et altera elegia ſpeciminis loco comparata, ſed excuſſi tandem codices totos, nec ſine fructu; reperi enim varietates nonnullas memorabiles, tum interpolationum partim veſtigia nova, partim alia, quae ſuſpiciones meas de interpolationibus et corruptelis certorum locorum aut lacunis et fragmentis ſuſceptas firmarent; quod critices genus illa aetate, qua ad haec ſtudia accedebam, tam parum adhuc erat frequentatum, ut, cum verſus in Tibullo et Virgilio damnandos et eiiciendos notarem, vix hominis temerarii notam effugerem. Nunc quidem, ut fieri ſolet, poſtquam ſimilibus iudiciis adſueverunt homines, non multum offendit viros doctos, ne in ſacris quidem litteris, genus hoc *critices*. Verum a me nunc quidem poſtulari poteſt, ut codicum iſtorum recenſum faciam diligentiorem.

Codices *Guelpherbytani* ſunt quatuor:

I. no. 63. 5. octonis oblongis, pergamenus, nitide et diligenter ſcriptus. Sunt in eo: *Tibullus*, litteris initialibus Elegiarum pictis, nulla tamen cum inſcriptione; ſubiectum eſt libro quarto carmen: *Donec erunt ignes.* Virgilii Eclogae et Georgica, etiam ſine inſcriptione carminum. In fine verſibus: *Haec*

ſuper

ſuper arvorum — ſubſcriptum eſt: „*Clemens Salernitanus feliciter ſcripſit.*“

II. 82. 6. quaternis oblongis; pergamenus; nitide et a librario ſedulo ſcriptus; inſcriptos habet elegiarum numeros et breves titulos, etiam lemmata paſſim in margine, tum varias interdum lectiones, ab alia tamen manu, ſed antiqua, viri quidem, ut apparet, ICti, Pontano, quem excitat aliquo loco, iunioris. Conringium aliquando hunc codicem manu verſaſſe, ex nota ſub finem libri tertii inſerta intellexi. In fine una ex Heroidibus Ovidii ſine inſcriptione ac titulo eſt ſubiecta: Epiſtola Sapphus ad Phaonem: quae eſt XV. Sunt ſcilicet plures codices, qui hanc epiſtolam habent Tibullo ſubiectam, ut Bodleianus (ſup. p. XXIX) Pariſinus (p. XXXI), quod caſu ſuſpicor factum, cum unus aliquis ſpatium codicis vacuum brevi hoc carmine explevíſſet.

III. 332. Gud. octonis; in charta pergamena tenuiore nitide exaratus; litteris initialibus librorum et verſuum colorum varietate ornatis; eſt tamen a recentiſſima, ſed docta, manu, litteris curſivis, quas vocant, exaratus, cum lectionibus var. in margine, ab eadem, ut probabile ſit, manu adiectis. Subiectus eſt Catullus; et in extrema pagina carmen: „De ortu et obitu Hermaphroditi Pulex poëta“ (carmen ineptum: quod in Catalectis, et ex iis in Anthologia Lat. Burmanni extat To. I. p. 620. lib. III. CLXXVII.) tum, „Verſus Auguſti, ut aiunt: *Thrax puer* —“. (Eſt epigramma, quod alii Iulio Caeſari, alii C. Caeſari Germanico adſcribunt; extat cum in Catalectis tum in Anthol. Lat. To. II. p. 62. Epigr. XCII.)

IV. 65. 2. octonis oblongis; pergamenus tenuioribus paginis, pictis litteris initialibus. Continentur Catullus (primo folio manum veterem aemulante ſuppletus), Tibullus; ſubiecta elegia Ovidii in Tibulli mortem, *Memnona ſi mater.* et altero carmine: *Iuvenis qui pauper erat:* omiſſo *Hic.* In fine ſubiecta eſt elegia viri docti, manu eiusdem fere aetatis et characteris perſcripta, felicis illa venae, affectus magni, ſenſusque molliſſimi, etſi in ipſis verbis ſint quae non ſatis puri et Romani ſermonis ſunt,

quam

quam fi hoc loco adfcriberem, haud ingratam me lectori rem facturum effe putabam. *)

Ex

*) Delia feminei fpecimen venerabile fexus,
O defideriis Delia prima meis,
Quid prius aggrediar de te? quae exordia fumam?
Singula fi referam: quis mihi finis erit?
O fuperis dilecta deis! cui Gratia fervit
Et Venus, et Veneris, iam fuperatus, Amor!
O merito caelefte genus, divina propago,
Tu licet humanis confpiciare locis.
Ordine iuncta tribus quamvis poftrema venires,
Prima tamen Phrygio iudice dicta fores.
Lumina fiderea fubter radiantia fronte
Qui videat, longas marmoreasque manus,
Flaventemque comam, corpus, greffumque feverum,
Dixerit: o fummo digna puella Iove!
Tune hūmiles habitare potes, pulcerrima, terras,
Perpetuo aethereis confpicienda choris?
Tune potes cupidi contemnere furta Tonantis?
Forma quidem magnis convenit ifta deis.
Ecce tibi volucrem timeo, niveumque iuvencum;
Ecce tibi aureolas in gremio pluvias;
Et quodcumque Iovem vertit; quodcunque refingit
Innumerisque modis ingeniofus Amor.
Tu tamen immotum retinens fortiffima pectus,
Praefidio fanctae tuta pudicitiae,
Divitias animi ftabiles, mentisque receffus
Excolis, et veri gaudia fumma boni.
Te minor eft, quae certa mori; quae, fida marito,
Mors, ait, ipfa animi, mors, tibi teftis erit;
Incluta feque tibi fubmittat Porcia Bruti;
Haec licet ardentes hauferit ore faces.
Iure Minerva fuas igitur tibi contulit artes;
Iure fuum tribuit Cypria victa decus;
Cynthia propofitum, claram Saturnia fortem;
Pegafides linguae dulce dedere decus.
Rara pudicitiae viget et concordia formae:
Tu tamen amplexa es Delia utrumque decus.

In verfu ab extremo quarto poëta prorfus fui disfimilis eft; quid enim hoc effe dicas: *Cynthia propofitum, claram Saturnia fortem* (fcil. dedit). *propofitum* forte voluit dicere *vitae*, quod aeternam Diana virginitatem fervare

 voluit.

Ex his codicibus *primus* et *quartus* in multis conveniunt, inprimis in priore libro et in aliis carminum partibus; possunt quoque in certis partibus ad fontem communem referri *secundus* et *ter ius;* nec tamen sic, ut ex eodem uterque exemplari descripti esse videri possint. Scilicet, quod in codicibus comparandis saepe miratus sum, cum conveniant interdum in uno vel altero loco, vel libri parte, ut unius eiusdemque codicis apographa esse videantur, in aliis partibus adeo inter se discrepant, ut ad diversas stirpes eos revocare necesse sit. Quae res haud animadversa saepe iudicia prava de codicibus et lectionibus peperit; quod inprimis in Homero factum esse vidi. Scilicet inter primum exemplar, e quo apographa facta sunt, et apographum illud, quod manu forte teneas, multa alia facta erant apographa cum aliis forte comparata aut ex iis reficta, in singulis tantum locis ac partibus; tum, quod saepe factum deprehendi, descriptos habebant viri docti in manibus non totum carmen vel librum, sed particulas libri, unam vel plures; quarum particularum exemplaria recentiorum aetatum grammatici vel librarii ita descripserunt, ut codices totum carmen complexos inde exararent.]

* * *

Veniunt in codicum censum etiam *editiones, variis lectionibus e libris scriptis excerptis ad marginem notatae:* quibus tamen raro magna fides tribui potest, ut supra iam monitum est. Transscribi fere lectiones illae excerptae ex uno in alterum exemplar solent, non satis diligenter; admiscentur alia, aut rescinduntur nonnulla; tum fides et pretium, quod iis statui debet, a doctrina, cura ac fide eius pendet, qui primus e codice aliquo eas notavit. At libros scriptos docte ac rite conferre, quod vulgo unusquisque in se recipit, res est magnae doctrinae et

voluit. At nec *fortem claram* Iunonis bene dixit. Voluit, ac debuit, laudare Dianae virginitatem, pudorem, aut formae habitusque simplicitatem, Iunonis autem formam augustam orisque dignitatem, incessum et sic porro. Scribere saltem poterat:

Cynthia inornatae, augusta Saturnia formae,
Pegasides linguae dulce dedere decus.

et ingenii multis variisque litteris versati sagacitatisque non vulgaris; inprimis autem artis diplomaticae, criticae ac litterariae, notitia imbutum esse opus est eum, qui id, quod e codice enotandum sit, videre et animadvertere vult. Alias colligit ac tollit sordes, aurum relinquit. Reperiuntur autem

In bibliotheca *Barberina* Romae, (v. Catal. huius bibl. Romae 1681. fol. T. II. p. 464.)

Aldina 1502. *cum notis et variis lect. MSS.* quae forte M. Ant. Pocchi sunt: transscriptae eae a multis in exemplaria alia.

In Catal. MSS. Angl. et Hib. T. II. inter libros MSS. Eduardi Bernardi memorantur

n. 7502. *Catullus, Tibullus, Propert.* 3. 4. 5. *iidem, cum MSS. collati.*

In bibliotheca *Bodleiana*, cuius Catalogus impressorum editus Oxonii 1738. locupletior antiquiori ab Th. Hyde concinnato Oxon. 1674. ibi T. I. p. 206.

Catullus, Tibullus, Propertius, editionis 1502. 8. *) 1515. 8. *Lugd.* 1542. 8. *Venetae* 1554. 8. *omnes hi libri cum MSS. collati. Lugdunensis* 1558. *cum MSS. collata.*

In Bibliotheca *Lugd. Batava* inter Vossianam supellectilem; vide eius Catal. p. 262. qui diligentius exponit, ac Catal. MSS. Angl. et Hibern. p. 71.

Catul-

*) Ea usus editor Cantabrigiensis, qui eam ita describit: *Liber bibliothecae Bodleianae Oxoniensis continens Opera Catulli, Tibulli et Propertii, ex aedibus Aldi Ven.* 1502. *collatus cum MSS. In libri huius principio apparet manu Nic. Heinsii scriptum:* donum clarissimi viri Lucae Holstenii; *unde vero depromptae sint lectiones, non indicatur. In principio quidem Catulli scriptum est:* M. Ant. Pocchii. *Pars Libri II. Propertii et totus tertius nullas habent collationes.* Videtur esse idem liber, qui in bibliotheca Barberina fuit; ab Holstenio vero ad Heinsium et hinc in Bodleianam pervenisse. Variantes ex ea descriptas etiam Broukhusius habuit a Io. Ulrico Meurero Oxonio missas. Idem editor Cantabr. librum alium eiusdem bibliothecae usurpavit cum MSS. collatum Octavii Ferrarii, ut videbatur, manu; eius enim nomen in principio et fine libri conspiciebatur.

Catullus, Tibullus, Propertius. Ald. 1502. *collati cum MSS. ab If. Voffio.*

Iidem: multa hisce adfcripta funt.

Iidem Antwerp. 1560. 12. *plurimum collati cum MSS. a Iano Grutero.**)

Editio Parif. 1577. 8. *multa adfcripta ab If. Cafaubono.*

Antwerp. 1582. *multa funt adfcripta.*

Commelin. 1600. *paffim collatus Propertius. Ceteri ab If. Voffio confcripti.*

Eadem, plena annott. MSS. If. Voffii.

Amft. 1619. *aliqua cum MSS. contulit If. Voffius.*

Traiectina 1659. *aliqua contulit If Voffius.***)

Accedant his editiones aliquot a viris doctis tum variantibus, tum emendationibus et obfervationibus confcriptae, nec dum ab Tibulli editoribus excuffae.

In bibliotheca *Regia* Parifiis (v. Catalogue des Livres imprimés de la Bibliotheque du Roi. Belles Lettres. Par. 1750. T. I. p. 287.)

n. 779. *Catullus, Tibullus, Propertius, edit. Brixianae* 1486. *exemplar manu notatum.*

n. 788. *Mureti Veneta* 1558. *exemplar manu notatum.*

n. 789. *Mureti Veneta* 1562. *exemplar manu notatum.*

n. 793. *edit. Antwerp.* 1582. *exemplar manu Tan. Fabri notatum.*

In bibliotheca *Laurentiana* Florentiae tefte Montefalc. in Biblioth. MSS. T. I. p. 309.

n. 24. *inpr. papyr.* confpicitur *anni* 1472. (quae eft editio princeps) *cum emendationibus et gloffis quibusdam, forte Politiani.*

In

*) Fuere forte illi MSS. Palatini, e quorum duobus, altero membranaceo, papyraceo altero, variantes miferat Gruterus Gebhardo, quas huic per temporis anguftias examinare non licuit.

**) In bibliotheca Duc. Vinarienfi Catull. Tibull. Propert. cum manu Buchneri et Cafp. Barthii: apud Villoifon Epiftolae Vinarienf. p. 108.

In bibliotheca *Lugdunensi* apud Batavos, v. Catal. p. 333. n. 200. *Catullus, Tibullus, Propertius, cum commentariis Ant. Mureti Venet.* 1558. *qui liber fuit Ger. Falcoburgii* 1564. *qui testatur, notas et coniecturas in margine adscriptas esse fere omnes Lucae Fruterii, quae quidem sunt multae.*

Has copiolas manu Iac. Tollii descriptas, oculis meis subiectas habui, dicamque de iis plura paullo post. Excussit iam ante nos easdem Nic. Heinsius; video enim in apparatu Heinsiano apud Broukhusium p. 410. Excerpta e vetere codice Gerardi Falcoburgi memorata: quem hunc eundem esse arbitror.

Asservatur etiam *editio Parisina* 1577. *cum coniecturis Cl. Salmasii ad oram scriptis* inter alios libros manu huius viri notatos in bibliotheca *Buhierii* in suprema Burgundiae curia praesidis. v. Abb. Papillonius in Bibliotheca Auctorum Burgundiae, gallice scripta Divione 1745. Tom. II. p. 280.

In bibliotheca *Card. Valletae* Gryphianam editionem memorari vidi cum notis MSS. Scioppii (v. *Neue Bücker-Saal V. Jahr* p. 812.).

In bibliotheca *P. Francii* fuit *Catullus, Tibullus, Passeratii, edit. Paris.* 1608. *cum emendationibus mss.* v. Catalogum selectiss. libr. P. Francii Amst. 1705. 8. p. 148. *et edit. Scalig.* 1582. 8. *cum infinitis notis mss. P. F.* (P. Francii.)

Fuit etiam in *Gudiana* bibliotheca editio Catulli, Tib. Prop. manu viri docti emendatt. (Catalog. p. 512. n. 51. 516. n. 101.)

Laudat *Barthius* notas suas in Tibullum in Comment. ad Sta. III. Theb. 276. Crusius in epistola ad Gesnerum, inserta Probab. Crit. p. 74. prope iustos et perpetuos Tibulli commentaros spondere se posse profitebatur.

Communicaverat mecum *Brandes*, Ill. Vir, litterarum elegantiorum praeclarus arbiter, et cum in omni scientiae genere tum in antiquitate Romana mirifice versatus, *editionem Mureti* 1558. *cum varia lectione* in margine *Iac. Tollii* manu notata, a. 1674. M. Decembri, ut in fronte praescriptum erat. Triplicis ea erat generis. Primo loco e Gerardi Falcoburgi Noviomagi codice transscripserat notas et coniecturas Lucae Fruterii, quem Parisiis 22. Martii 1566. obiisse subnotatum erat. Leves eas et iuve-

iuveniles fere esse cognovi; nec maioris momenti alia nonnulla ex eodem codice, seu vetere editione, quam in Biblioth. Lugd. Bat. servari supra vidimus, translata, quae mera excerpta ex Statio, aut excitata a Falcoburgo Turnebi aliorumve loca erant. Adscriptae altero loco variae lectiones editionis Regiensis 1481. vulgatae iam sunt a Broukhusio. Tertio loco a Tollio subtextam videbam variam lectionem, quam ex editione vetustissima in Biblioth. Lugd. se descripsisse ait, littera K. signatam. Verum hanc nihil aliud continere vidi, quam ea, quae Broukhusius inter Heinsianum apparatum sub littera V. ex exemplari scripto Scaligeri, recenti codice, in lucem edidit.

Ad *editiones Tibulli* perventum est. His recensendis operam forte nullam impenderem, nisi Fabricii aliorumque diligentia in re nimis angusta fuisset; quod deprehendet, qui cum eorum indicibus recensum sequentem comparabit.

Valerii Catulli Veronensis, poëtae clarissimi, carmina. Albii Tibulli Equitis Romani poëtae elegiae. Aurelii Propertii Umbri Mevani Carmina. P. Papinii Statii Surculi Sylvarum liber ad Stellam. fol. min. 1472.

Est haec *editio princeps*, Broukhusio nondum visa, sed Vulpio primum cognita. Extat ea in bibliotheca Laurentiana Florentiae, v. Montefalc. Bibl. MSS. T. I. p. 309. et in Museo Britann. e biblioth. Askew. Memoratur a Maittair. T. I. P. I. (sive T. IV.) p. 320. *) In ea Propertius primum excusus est. Nondum editionem hanc critico acumine exploratam esse aegre fero. Ex iis tamen, quae Vulpius commemorat, tum aliis argumentis

*) Notitias alias v. inprimis Audiffredi de edd. Rom. p. 123. Eas cum aliis nunc colligit doctiss. Panzer. Annal. typogr. Tom. III. p. 87. inter libros Venetiis excussos, *Vindelini Spirensis*, ut probabile fit, opera: quibus adde Denis Supplem. Maitt. T. I. p. 17. cuius exemplum Propertium et Tibullum complectebatur; Pinelli exemplar Catalog. T. II. p. 167. 4920. solum Propertium, Audiffredi, Catullum, Tibullum, Propertium. At Harles Notitia litt. Rom. p. 35. huius edit. exemplum se habere professus, Catullum, Tibullum, Propertium laudat in fine tamen Propertii adscriptum memorat annum 1475.

mentis satis probabile sit, alteram, quam nunc subiiciam, ex ea esse descriptam, adeoque lectionem nos eius iam enotatam habere, dum huius varietatem Broukhusius dederit. *)

Catulli, Tibulli, Propertii Aurelii nautae poëtae et Statii Papinii Sylvarum liber. Impressus opere et impensa Io. de Colonia et Io. Manthen de Gheretzen, qui una vivunt feliciter. Venetis. *fol.* 1475.

vid. Maittaire l. l. p. 350. Est haec editio, quam Broukhusius principem esse putabat, et ex qua, ut modo diximus, lectionem apposuit sub litt. D. **)

Tibullus Romae 4. 1475. *in cuius calce: Praesens opus Tibulli Albici inprimi fecit G. Tibullus* ***) *de Amidanis de Cremona Romae anno Iubilei et a nativitate domini MCCCCLXXV. die mercurii XVIII. mensis Iulii. Sedente clementissimo Sixto Papa Quarto anno eius felici quarto.*

Tum subiicitur Bernardini Veronensis, vulgo Cyllenii, commentarius: in cuius calce eadem verba, quae ad Tibulli finem,

*) Innotuit nunc alia Editio princeps eiusdem anni:

Alb. Tibulli carmina. absque ulla nota 4.

de quo videndus est doct. vir Morellius Catalogo Biblioth. Pinellii Veneti Tom. II. p. 383. no. 5051. et ex eo Denis Supplem. p. 680. et Panzer. Annal. Tom. IV. p. 6. no. 22. Characterem Morellius ait esse Romanum ac perelegantem planeque eundem, quo *Florentius de Argentina* Orationem Iacobi Romani pro populo Brixiensi ad Nicol. Tronum Ducem Venet. 1472. excudit; ut adeo ista Tibulli editio ad eundem fere annum referenda esse videatur. Mihi probabile fit, editionem Tibulli 1475. ex ea esse expressam; nisi est eius ipsius exemplum, aut inde expressum apographum.

Memoratur alia editio trinorum poëtarum f. anno, loco et typographo

Catullus, Tibullus et Propertius fol.

apud Maittair. p. 752. ex quo et ex Rossi p. 64. iterum memoratur a Panzero Annal. Tom. IV. p. 107. no. 298. Hinc tamen notitiarum generi sine curatiore inspectione parum tribuo; potest enim esse antiqua editio, cuius ultima pagina interierat.

**) v. Panzer. Annal. typogr. Vol. III. p. 108. n. 189.

***) Erat id nomen illo tempore non infrequens. Apud Montefalc. Bibl. MSS. p. 106. inter Vaticanos n. 2794. referuntur epistolae tres Tibulli I. ad Io. Avenionensem. II. ad Ge. Trapezuntium. III. ad Porcellum.

finem, repetuntur; nisi quod: *Sixto Papa Quarto, Anno eius felici Quinto,* legitur; minus recte; nam Sixtus IV. ad Pontificatum pervenit IX. Augusti 1471.

Nulli adhuc superiorum editorum Tibulli, nec ipsi Maittario, haec editio innotuisse videtur. Nobis eam videre contigit in bibliotheca Dresdensi Electorali. Extat etiam in bibliotheca Regia Parisina n. 976. Nota quoque fuit Barthio. v. eius verba mox laudanda. Nonnullae in ea a vulgata diversitates, inprimis in libro IV. erant: vitia vero scripturae eadem, quae in scriptis occurrunt. Poterat tamen in plerisque cum Italicis Heinsii, inprimis Colotiano, convenire videri. Primum in hac editione Cyllenii commentarii vulgati fuere, non in Veneta 1493. ut olim Fabricius tradebat. Neque tamen is ipse editionem adornasse videtur, vel verba Tibulli castigasse: ipsius enim lectio perpetuo ab ea abit, quae in textu servatur. Doctrinam vero illius viri, et ingenium tum in interpretatione, tum in critica, si tempora, in quibus vixit, consideres, satis admirari non possis; unde Barthius ad Stat. Theb. IV, 445. de eo loquens: — *cuius sane labor multis locis illustrat clarius optimum poëtam, quam ex eius aevo sperari poterat. Edidit enim sua commentaria Romae* 1475. et ad Stat. Theb. XII, 418. *Bernardinus Cyllenius, non contemnendus in multis Tibulli enarrator; sane talis, ut sublegisse sequentes ex eo non pauca notari possint.* Iterum ad Achill. I, 221. loco ex Tibullo I, 2. laudato: — *recte intellexit — vetus eius interpres non plane malus pro sua aetate Bernardinus Cyllenius.* Laudat eum passim etiam Broukhusius. Cf. *Memorab. bibl. reg. Dresd.* T. I. p. 421. ubi de Cyllenio nonnulla docte disputantur. *)

Tibulli, Catulli, Propertii, cum eorum vita opera, Regii lepidi *accuratissime impressa auctoribus Prospero Odoardo et Alberto*

*) De ead. edit. vide Maittair. T. I. p. 348. et Denis Supplem. Maittar. T. I. p. 56. ubi alii sunt laudati, et post hunc Panzer. Annal. Typogr. Vol. II. p. 454. no. 184. De editione Mediolanensi 1480. quam iactant, nondum aliquid exploratum quod sit constat. Est quoque suspecta Panzero Vol. II. p. 40. no. 174.

Alberto Mazali Regienſibus, anno ſalutis 1481. 19. *Kl. Octobr. fol.* 1481.

Paullo frequentior haec eſt editio, quam ſuperiores. Aſſervabatur etiam in bibliotheca Brühliana. Varietatem ex ea deſcriptam Nic. Heinſius habuerat, et Broukh. quoque in Variantium apparatu appoſuit. Eſſe eam ex Veneta pr. expreſſam iam ſupra monui. (Panzer. Vol. II. p. 392. no. 2.)

Catulli, Tibulli, Propert. et Statii Silvae. MCCCCLXXXI. *Actum* Vincentiae *per magiſtrum Iohannem Renenſem et Dionyſium Berthochum.* Tum in trinis foliis ſubiicitur *Carmen Io. Calphurnii, poëtae clariſſimi, ad Iohannem Inderbachium Pontificem Tridentinum de laudibus eius, et de Interitu beati Simonis infantis a Iudaeis mactati.* Vicentiae *fol.* 1481.

Contigit nunc in nova hac recenſione verſare eam manibus, cum bibliothecae Georgiae Auguſtae ea nuper illata ſit. Praefatur breviter Io. Calphurnius ad Hermolaum ICtum, et memorat ſe, ab adoleſcentibus ſtudioſis rogatum, ut Propertium aut Statii Silvas iis interpretaretur, editionem Venetam percurrere coepiſſe, tot autem mendis refertam eam deprehendiſſe, ut longe plura eſſent vitioſa et depravata, quam quae emendata; conveniſſe itaque ſe nonnullos impreſſores et tradidiſſe iis exemplar correctum; nec tamen eos partibus ſuis ſatis omnino feciſſe conqueritur. Manifeſtum adeo cum ex his, tum ex ipſa exemplaris tractatione ſit, eſſe illud ex Veneta pr. deſcriptum, ſed paullo emendatius. Cum impreſſionis nota non ſub extremam calcem, ſed Statii Silvis ſubiecta ſit, memorari aliquoties hanc editionem vidi ſub titulo veteris editionis ſine anno: v. c. in Catalogo Biblioth. Reg. Pariſ. n. 778. (add. Panzer. Vol. III. p. 515.)

Catullus, Tibullus, Propertius, cum comment. ant. Venetiis *fol.* 1485.

Memoratur a Maittario T. I. P. I. p. 469. ſed perperam, ut ſuſpicor, cum de editione 1475. excuſa agere vellet. *)

Catullus

*) Eſt haec prorſus delenda et in eius locum ſubroganda: *Albii Tibulli Equitis Romani poëtae clariſſimi Elegiarum libri cum Comm. Bernardini* (Cyllenii) Veronenſis — Venetiis Antonius Batta-

Catullus cum commentariis Parthenii (XI. Kal. Maii), *Tibullus cum commentariis* (XVIII. Febr.), *Propertius cum brevibus elucubrationibus* (XVII. Kal. April.). Brixiae *per Bonium de Boninis de Ragusia. fol.* 1486.

Laudatur vulgo: *Cat. Tib. Prop. cum elucubrationibus Domitii et aliorum.* (v. Bibl. Reg. Parif. p. 287. n. 779. Meliora nunc v. in Panzer. Annal. To. I. p. 248. no. 38.) Sed Domitii Calderini tantum funt in Propertium. *) Vidi exemplaria, in quibus diverfo ordine fe exciperent particulae; in aliis, quod et in ceteris antiquis edd. faepe factum, Propertius deerat. In Tibullum eft Commentarius Bernardini Veronenfis. Haec editio iam excuffa fuit a Broukhufio. Convenit eius lectio fere cum Romana, ut tantum non ex ea defcripta videri poffit.

Tibullus. Catullus, Propertius. Impreffi Venetiis *per Magiftrum Andream de Paltha/chichis Catarenfem. fol.* 1487.

De hac editione, quam ex fuperiore Brixienfi repetitam effe intellexi, repetitis quoque iisdem commentariis, Editor Cantabr. *Tibullus,* inquit, *anno* 1487. *in quo autem anno Catullus fit impreffus, nulla fit mentio.* Sed Maittarius id definivit l. l. p. 484. et ipfa res docere poterat: *Ex fignaturis (f. g.), quarum haec illam fequitur, conftat, Catullum ab eodem typographo et anno eodem impreffum fuiffe; quamvis typographi et anni indicium ad Tibulli folius calcem apponatur.* quodque ipfe nunc infpecto exemplari, quod in Guelpherb. Biblioth. Ducali fervatur, didici. Andreas emiferat feorfum Tibullum adiuncto Catullo: etfi fubfcriptio Tibullo fubiecta eft: 1487. Tum aggreffus Propertium edidit 1488. Ab operis tamen, qui volumen compegerunt, praemiffus eft Catullus etiam in ifto exemplari, fubiunctus Propertius, tum Tibullus. In aliis exemplaribus Propertium

Battabos Alexandrinus impreffit anno falutis M. CCCC. LXXXV. quinto nonas martias. Char. lat. fol. 1485. v. Denis Supplem. Maittar. T. I. p. 205. Panzer Vol. III. p. 224. no. 887. Expreffa eft, quantum video, ex edit. Romana 1472. 4.

*) Vulgatae illae erant iam antea libro fingulari Romae 1475. v. Santen. praef. ad Propert. p. XI.

tium deesse, ex eodem Maittario patet, ubi, omisso Propertio, tantum Tibullum et Catullum memorat hunc in modum: *Tibullus cum commentariis per Andr. de Paraschiscis* (ita vitiose appellat, in indice vero de Paltaschiscis) *XVIII. Kal. Ian. Et Catullus cum Commentariis Ant. Parthenii Lacisii Veronensis.* Sed Propertius cum Antonii Volsci interpretationibus ab eodem Andrea de Paltaschichis excusus et absolutus est anno sequente Kal. Februar. Erat etiam in Bibliotheca Schwarziana, cuius Catalogus videri potest. Non mirum adeo, eum istis duobus plerumque comitem dari. Minus accurate in Append. Catal. Bibl. Lugd. p. 513. *Catullus, Tibullus, Propertius Beroaldi* huius anni memoratur; nam is ad an. 1491. spectat, ut statim videbimus. Andreae editio intelligenda est, quando Broukhusius *Cyllenianam* vel *Cyllenii commentarios in Tibullum Venet.* 1487. laudat; quanquam minus accurate Cylleniana vocatur; non enim, quod vir doctissimus credidisse videtur, a Cyllenio adornata fuit, neque eius Commentarii tum primum excusi, sed e superioribus repetiti fuere. (Add. Panzer. Vol. III. p. 240. no. 987. De Propertio v. Santen. praef. ad Propert. p. XIII. qui sane non 1487. sed 1488. prôdiit, Tibullo tamen et Catullo comes. At Propertius cum Commento Beroaldi primum prodiit Bononiae 1486 et 7. v. Panzer Vol. I. p. 218. no. 105.)

Tibullus, Catullus, Propertius cum Commento. (Bernardini Veronensis in Tibullum, Antonii Parthenii in Catullum, et Phil. Beroaldi in Propertium.) In fine: *Commentarii in Propertium a Phil. Beroaldo editi anno salutis* 1487. *impressi vero* Venetiis *a Boneto Locatello Bergomensi, cui necessaria exhibuit nobilis vir Octavianus Scotus Modoetensis: anno nonagesimo primo supra millesimum ac quadringentesimum. V. Idus Decembris.* Venetiis. *fol.* 1491.

Mera est repetitio superioris editionis Venetae: repetita eadem a. 1497. (Panzer Annal. Tom. III. p. 297. no. 1368. et de repetita editione 1497. v. Tom. III. p. 409. no. 2178.)

Nova repetitio sequens est, nihil amplius: *Tibullus, Catullus, Propertius cum commentariis Bernardini Veronensis, Ant. Par-*

Parthenii, Phil. Beroaldi. Impreſſum per Symonem Bevilaqua Papienſem. Venetiis. *fol.* 1493.

(Add. nunc Panzer Annal. Tom. III. p. 339. no. 1674.)

Tibullus cum commentariis Cyllaenii Veronenſis. Catullus cum commentariis Parthenii Veronenſis, et Palladii Patavini. Emendationes Catullianae per Hieron. Avancium Veronenſem, et eiusdem in Priapeias Caſtigationes. Propertius cum commentariis Philippi Beroaldi. Annotationes in Propertium tum per Domitium Calderinum, tum per Ioannem Cottam Veronenſem. Haec omnia ſunt ex exemplaribus emendatis Domini Hieronymi Avancii. (Haec in ipſa libri fronte praeſcripta ſunt.) Sub finem: *Impreſſum* Venetiis *per Io. de Tridino de Cereto alias Tacuinum,* ciɔiɔ. *die vero XIX. Maii. Regnante inclyto principe Auguſtino Barbadico. fol.* 1500.

Non infrequens eſt haec editio, (cf. Panzer Annal. To. III. p. 473. no. 2621.) ſed plura etſi exemplaria inſpexerim, (habeo nunc aliud a Brandeſio communicatum,) tamen Domitii Calderini et Ioannis Cottae in Propertium annotationes, in titulo promiſſas, nusquam reperire potui, quanquam opus abſolutum eſt. Etiam haec editio ex ſuperioribus Venetis repetita eſt, exemplar tamen ab Avantio mendis typographicis purgatum eſſe debuit, antequam operis librariis excudendum traderetur. Conf. inf. a. 1520.

Albii Tibulli, Elegiographorum optimi, elegia de amore et laudibus Meſſalae per Iac. Thanner. Lipſiae. 4. 1500.

Extat in bibliotheca Electorali Dresdenſi, ſed ſine anni et typographi ulla mentione, quam ex Maittario ſupplevi. (Nunc Panzer quoque memorat Tom. I. p. 497. no. 249.) Litterarum typi ſunt neogothici. Curatam eſſe editionem a Gregorio Conicenſi, ex Leichii Annal. Typogr. Lipſ. p. 76. didici. Referendam eam eſſe ad claſſem alteram ex Veneta 1475. deductam, iam ſupra ſignificavi.

(Alia Tibulli editio Lipſienſis ſ. a. expreſſa per Conradum Kacheloven memoratur in Panzeri Annal. typograph. Tom. I. p. 499. n. 274.)

Catullus, Tibullus, Propertius, in aedibus Aldi. Venetiis 8. 1502.

Haec

Haec eadem editio, ut in aliis Aldinis factum, fine anni et loci nota proftat. Eft autem haec inter claffìcas editiones habenda, quandoquidem multarum illa fequentium quafi parens atque earum quoque, quae emendatiores prodiere, fundus fuit. Expreffam eam effe ex fuperiore Veneta 1500. liquido mihi conftat, pluribus lectionibus comparatis, correctiones tamen viri docti feu Avantii feu Aldi experta eft, in Catullo utique Avantii, id quod in praefatione ipfe Aldus teftatur. Idem ait nonnulla afterifco notata *in fine operis aliter atque aliter legi excudenda curaffe:* quod tamen praeftitum ab Aldo non vidi; etfi plura infpexerim exemplaria; habeo enim etiamnum in manibus exemplum Brandefii benevolentia communicatum, aliud a Collega coniunctiffimo, Kulenkampio, commodatum. Nam quae fub Catulli calcem fubiectae funt Avantii emendationes, Lucretium refpiciunt. *) Exierant prelo Aldi ad tria millia exemplarium huius libri, ut mirer, eum non frequentius reperiri.

Catullus, Tibullus, Propertius, *impreffi opera et impenfa Philippi bibliopolae Giuntae T. Florentini anno MDIII. Nonis Auguft. Petro Sotenno Vexillifero feliciffimo.* 8. 1503.

Etiam haec Aldinae repetitio eft; ut tot alia exempla Aldina a Iunta repetita funt. Sed Aldinae primae fucceffit tredecim annos poft altera:

Catullus, Tibullus, Propertius in aedibus Aldi et Andreae foceri. Venetiis. 8. 1515.

Primo intuitu nihil habet haec editio, quo a priore magnopere discrepet. Cum tamen accuratius eam compararem, pro nova prorfus recenfione habendam effe intellexi; adeo correcta et emendata illa eft, in Tibullo utique, a viro docto, etfi eius nomen proditum non eft. Sequutus ille videtur inprimis rationem criticam, tum vero veteres editiones alterius fectae paffim infpexiffe, Italicos quoque codices aut excerpta ex iis ante oculos habuiffe. Merito itaque illa facta eft plerarumque, quae fequutae funt, editionum fons et fundus, inprimis autem Muretinae 1558. quam vide.

Catul-

*) At extant illae cum aliis in Priapeia et Statii Silvas in ed. 1500. ubi contra omiffae funt iftae in Lucretium fcriptae.

Catullus, Tibullus, Propertius Lugduni *sumptu Barthol. Trot. millesimo quinquagentesimo XVIII. die XXII. Sept.* 8. 1518.

A Maittario in Ind. p. 242. ea memoratur.

Albii Tibulli elegiarum libri IV. una cum Val. Catulli epigrammatis, nec non Sext. Propertii libri IV. elegiaci cum suis commentariis, videlicet Cyllaenii Veronensis in Tibullum, Parthenii et Palladii in Catullum, et Phil. Beroaldi in Propertium. Habes insuper emendationes in ipsum Catullum per Hier. Avancium Veronensem. Nec non et castigatissimam tabulam omnium rerum, quae in margine sunt positae, nuper additam et nunquam alias impressam. Venetiis *in aedibus Guilielmi de Fontaneto Montisferrati anno Domini MDXX. die XII. Iulii. Inclyto Leonardo Lauretano Principe. fol.* 1520.

In hac editione ultima vice Cyllenii commentarii, toties repetiti, excusi fuere; ex quibus, uti comparando editiones Venetas 1487. 91. 93. 97. 1500. 1520. comperi, plerasque lectiones, quas ille in suo habuerat, in ipsa Tibulli verba intulere editores, qui illas cum verbis poëtae recudi curarunt, et quidem sequiores semper maiori cum licentia, quam superiores, ita ut in novissimis lectio contextus plane immutata sit. Sic I. eleg. 4, 34. in edit. Rom. legitur *tardos dies*, at Cyllenius in comment. interpretatur alteram lectionem *stultos dies*. In Veneta 1487. et sequentibus adhuc *tardos* erat, non quod Cyllenius ita ediderat, et aliud explicuerat, ut Broukh. ait, sed quia is in suo aliter legerat, quam vulgatae tum editiones. At in edit. 1500. et 1520. etiam in textu *stultos* legitur. Novissimae hac duae editiones parum a se invicem abeunt.

Catullus, Tibullus, Propertius apud Sim. Colinaeum Paris. 8. 1529.

Novo characteris litterarum genere, quod ad calligraphiae elegantiam propius accedit, exarata est haec editio: ex prima Aldina expressa, ut ipsi comparatione facta cognovimus. Repetita eadem a Simone Colinaeo 1533. aut, quem annum aliae praeferunt, 1534. et minima forma 1543. Emendata in his

sunt

ſunt vitia nonnulla graviora, v. c. I, 9, 9. *per freta parentia,* hic eſt *parentia per freta.*

C. Val. Catulli Veronenſis liber I. Alb. Tibulli Equitis Rom. Libri IV. Sex. Aurelii Propertii Umbri Libri IV. Cn. Cornelii Galli fragmenta. Baſileae *excudebat Henricus Petrus menſe Martio.* 8. 1530.

Repetita eſt ex Aldina prima ad ſecundam paſſim correcta, ſed parum diligenter; una cum altera 1539. repetita; multo autem indiligentius triginta annis poſt 1569. recuſa, quae vitioſiſſima eſt, cum Horatius Tuſcanella, qui eam curavit, ineptus homo, ad rhetorices praecepta poëtas hos exegit et indice ſingulorum verborum ad Erythraei exemplum in Virgilio ſtulte inſtruxit. Repetita etiam haec eſt 1592. etſi ex Scaligeranis hinc illinc correcta, tamen vel ſic nullo loco habenda.

Catullus, Tibullus, Propertius, per Melch. Seſſam MDXXXI. XX. Sept. Venetiis. 8. 1531.

Sequitur nunc editionum genus non contemnendum, Gryphianum, quod tamen totum ex Aldina priore, ſeu ex Baſileenſi, quae inde deſcripta erat, ductum eſt, etſi paſſim ex ſecunda, in ſequioribus etiam ex Muretina interpolatum.

Catullus, Tibullus, Propertius cum Gallo apud Sebaſt. Gryphium Lugduni. 8. 1534.

Repetita ea eſt aliquoties ſimili forme 1537. 1542. 1544. 1546. 1548. 1551. (forte et 1555.) 1561. 1571. et 1573.

Catullus, Tibullus, Propertius. His acceſſerunt Corn. Galli fragmenta. Poſt omnes omnium editiones ſumma denuo vigilantia recogniti. Venetiis *apud Hieronymum Scotum.* 8. 1549.

Splendida ſed vana profeſſio. E Gryphiana repetita eſt ad Aldinam ſecundam correcta.

Excipit has Mureti recenſio doctiſſime facta, ſed Aldina ſecunda pro fundo ſubſtrata. Multa a viro hoc ſagaciter partim e critica ratione partim ex veteribus ſcriptis et editis emendata, ut ſupra iam dictum eſt. Prodierat primum

Catullus et in eum commentarius M. Ant. Mureti. Venetiis. *Paullus Manutius Aldi fil.* 8. 1554.

isque ſolus, ſine ceteris, nam verum non eſt, iam tum duos reliquos poëtas coniunctos exiiſſe. Sed inſequuta eſt quarto anno editio, in qua Tibullus et Propertius acceſſere:

Catullus et in eum Commentarius M. Ant. Mureti. Ab eodem correcti, et ſcholiis illuſtrati Tibullus et Propertius. Venetiis *apud Paullum Manutium.* 8. 1558.

Recuſa eſt eadem editio Venetiis cum ſigno Aldi 1562. et Lugduni *apud Guliel. Rouillium.* 8. 1559.

Multo plura in poëtae verbis mutavit Muretus, quam in ſcholiis indicavit, quae interpretationi aliquot locorum deſtinata erant. Voluit ille iuſtos Commentarios in hos poëtas edere, ut in calce ſcholiorum Propertii pollicetur. In librum IV. Tibulli nihil ab eo annotatum eſt.

Memorabilis ſed valde infrequens eſt editio quae ſequitur Statii, de qua ſupra accurate expoſitum eſt.

Catullus cum commentariis Achillis Statii Venetiis. *In aedibus Manutianis*, 1566. 8. *Tibullus cum commentariis Achillis Statii* Venetiis. *In iisdem Manutianis aedibus.* 8. 1567.

Aldinam ſecundam ille ſecutus eſt, Muretina correctione poſthabita, ſcriptorum autem librorum varietate appoſita et erudita annotatione magnam laudem meruit. Recuſus eſt eius Commentarius in edit. Morell. 1604. et Traiecti 1680. Miror idem non ſaepius factum.

Catullus, Tibullus, Propertius. Antwerpiae, *ex offic. Chph. Plant.* 12. 1569.

Non ex infimo cenſu haec eſt editio; immo vero inter praeſtantiores ſuperiorum temporum referenda. E Canteri recenſione eam eſſe profectam narrat Fabricius, quod verum non eſt; nam Propertius tantum Guil. Canteri ſcholiis eſt illuſtratus. At Catullus et Tibullus a Victore Giſſelio et Theod. Pulmanno varia lectione inſtructi ſunt, quae potiſſimum e Statio deſcripta eſt, ex quo etiam, adeoque ex Aldina ſecunda, quem Statianae lectionis fundum eſſe ignorabant viri docti, ſaepe correxerunt, ſaltem mutarunt lectionem Mureti, quam in ceteris ſequuntur. Subiecta Tibullo ſunt Galli fragmenta cum praefatione Pulmanni. Quam ab aliis memoratam vidi, editionem Plantin. 1560. vitio numeri

nata

nata videtur. (Memoratur tamen etiam in Catalogo Crevenne.)

Catulli, Tibulli, Propertii et Cornelii Galli opera cum indic Horatii Tuscanellae. Basileae *ex offic. Henricopetrina anno Salutis MDLXIX. mense Martio.* 8. 1569.

De hac v. sup. ad a. 1530.

Catullus, Tibullus, Propertius ex recensione Scaligeri. Accedit eiusdem castigationum liber. Lutetiae Paris. *ap. Mam. Patisson.* 8. 1577.

Nova sequitur lectionis Tibullianae concinnatio a Ios. Scaligero instituta; cuius classis prima haec est. Spreverat ille, Mureti obtrectatione adductus, lectionem ab hoc emendatam, et una cum illa Aldinam sec. rediitque ad Aldinam primam, ut supra monuimus, ex qua reduxit magnum numerum vitiosarum et importunarum lectionum, quas partim suo more correxit, partim in contextu reliquit, cum dudum sublatae essent in Ald. sec. et Muretina. Sequutus tamen eum est cum aliis Broukhusius. De codicibus, quos adhibuit Scaliger, supra dictum est. Habuit etiam praeter Aldinam primam, vel Gryphianam inde expressam, edd. Statii et Platin. ut intelligas de hac v. c. III, 4, 28. ubi sola Plantin. *spirabat* exhibet. Quae sequitur

Catulli, Tibulli, Propertii, nova editio. Ios. Scaliger recensuit. Accedit eiusdem in eosdem castigationum liber. Antw. *apud Aegidium Radaeum.* 8. 1582.

est repetitio, sed retractata a Scaligero (v. p. 66.). Ad calcem adiectus est: Mureti Commentarius in Catullum, cum eiusdem scholiis in Tibullum et Propertium. At alia auctior editio a. 1600. prodiit, recusa 1607.

Eodem anno Antwerpiae excusa sunt Iani Dousae patris Praecidanea pro Albio Tibullo, cum Praecidaneis pro Catullo; sequutum est paullo post Succidaneum nuperis ad Tibullum Praecidaneis addendum; in quibus vir doctissimus, sed difficilis ingenii et sectati studii antiquatae Latinitatis, Scaligeri vestigiis insistens, loca nonnulla retractavit. Prodiere libelli ex officina Chph. Plantini; in qua eadem aliquot annis post excusi sunt poëtae, ipsi ad Scaligeranam recensionem, quod expectari poterat, concinnati.

Cat. Tib. Prop. ſerio caſtigati. Antwerpiae *ex oficina Chph. Plantini. min. form.* 1587.

Nec alia eſſe videtur Lugdunenſis in Batavis editio huius vel ſequentis anni, quam memorant viri docti. Sed memoratu dignior eſt alia Plantiniana.

Catullus, Tibullus, Propertius, denuo recogniti a variis lectionibus et notis illuſtrati a Iano Douſa filio. Acceſſere Pervigilium Veneris et carmina graeca, quae aut e latio Catulli expreſſa ſunt, aut a Catullo ipſo latine translata. Item Ioſ. Scaligeri et Henr. Stephani e Tibullo et Propertio verſiones graecae. Iani Douſae filii in Cat. Tib. Propert. coniectnea et notae. Lugd. Bat. *ex off Plant. Fr. Raphelengius.* 12. 1592.

Hanc omnium emendatiſſimam editionem appellat Ni Heinſius ad Virgil. Aen. VII, 110. Repetita eſt a. 1603. fundi autem editio ſuperior 1569.

Catulli, Tibulli, Propertii et Cornelii Galli opera, Ioratii Tuſcanellae ſcholiis et indice illuſtrata per Seb. Henricoetrum. 8. 1592.

v. ſupra ad a. 1530.

Catullus, Tibullus, Propert. Lugduni. 12. 1594

Fabricius l. l. Nec videtur eſſe aliud quam Gryphanarum repetitio.

Tibulli Elegia de bello et pace a Fed. Morello graeco carmine reddita et pacis commoda ex Euripide et Philemone ab eodem Morello Latinis verſibus expreſſa. apud Morellum Lutetiae. 8. 1598.

Pauca ſunt folia; graece eſt reddita lib. I. El. 10.

Catulli, Tibulli, Propertii nova editio. Ioſ. Scaliger Iul. Caeſ. fil. recenſuit. Eiusd. in eosdem Caſtigationum Liber auctus et recognitus ab ipſo auctore. In bibliopolio Commeliniano. 8. 1600.

Multa in Commentariis mutata ſunt. cf. ſup. ad 157.

Catullus, Tibullus, Propertius. Lugduni. 8. 160.

Catal. bibl. Bodlei. p. 162. Conf. 1607.

Catullus, Tibullus, Propertius, ſerio caſtigati. Antwerp. *Raphelengius.* 24. 1603.

v. ad

vad 1592.

Ctullus, Tibullus, Propertius, cum variorum doctorum commetariis, notis et obſervationibus in unum congeſtis: ex typogr. Marci Orry. Lutetiae. 3 *Voll. fol.* 1604.

Sigulis elegiis praemiſſo contextu ſubiiciunter notae Cyllenii, Ahillis Statii, Mureti, Iani Douſae, Scaligeri: cuius recenſio d calcem repetita eſt, in noſtro ſaltem exemplari.

Ct. Tib. Propert. nova editio. Ioſ. Scaliger recenſuit. Eiusda in eosdem Caſtigationum liber auctus et recognitus ab ipſo autore. Excudebat Iac. Stoer. 12. 1607.

Mea eſt repetitio editionis 1600. in ſordida charta, qua Lugdunnſes eo tempore utebantur.

Cc. Tib. Propertii opera — ad vetuſtiſſ. cod. bibliothecae Iac. Gaſſeri fideliter edita: quibus acc. Cornelii Galli fragmenta. Lugd. 1607. 12. *)

Io. Paſſeratii Commentarii in Catullum, Tibullum et Propertium Pariſiis *ap. Cl. Morellum. fol.* 1608.

Pramittuntur ipſa poëtarum verba, ex Scaligerana recenſione. equuntur Paſſeratii praelectiones ſeu notae. In Tibullum nomiſi breves ſunt, copioſiores tamen in librum quartum.

Opra Catulli, Tibulli, Propertii et Corn. Galli, ſive Maximini potius. Cum indice Horatii Tuſcanellae. Editio auctior nſuper poëmatis aliquot, quae vere Corn. Galli. Hanoviae *tpis Wechel. apud Cl. Marnium et her. Io. Aubrii.* 8. 1608.

Eſt epetitio, quantum intelligo, peſſimae Baſileenſis cum Tuſcanelle indice. v. ſup. ad 1530. (Hoc ita ſe non habere, affirmant lii. Videant quibus facultas inſpiciendi et otium eſt.) Ex ea reptita editio 1620.

Ex Tibullo et Propertio Elegiae, ex Catullo, Martiale, Auſonio liisque ſcriptoribus tum antiquis tum recentibus Epigrammat ſelecta et commentario breviſſime illuſtrata. Cadomi. 16. 1610.

Non magis in cenſum venit, quam quae ſequitur, impreſſionis tantum loco notabilis:

Cat.

*) Bibloth. crit. P. III. p. 58.

Cat. Tib. Propertii nova editio ad Iof. Scaligeri emendationem accurate conformata — tituli fuppleti — Add. Elegiarum libellus, qui Cornelio Gallo vulgo adfcribitur. Brageraci. 12. 1611.

Mofella Aufonii cum felectiffimis Tibulli, Propertii Elegiis, illuftrata a Paullo Duizio. Muffiponti. 8. 1615.

Poëmatia quaedam Catulli, Tibulli, Propertii felecta graece reddita per Iof. Scaligerum. 8. 1615.

Iani Gebhardi in Catullum, Tibullum et Propertium animadverfiones cum I. Meleagri in Val. Catullum Spicilegio. Hanov. 8. 1618.

v. paullo poft ad 1621.

Catullus, Tibullus, Propertius, cum Galli fragmentis per Guil. Ianfon. tum per Elzevirios. Amftelodami. 24. 1619. 1630. 1651. 1664. 1670. 1686.

Quas in manibus habui, ad Scaligeranam recenfionem expreffae funt.

Catullus, Tibullus, Propertius, cum I. Livinii notis antehac ineditis, — nec non uberioribus Iani Gebhardi animadverff. cum I. Meleagri Spicilegio. It. poëmata Galli et index Horatii Tufcanellae. Frcf. *ex off. Wechel.* 8. 1621.

Librarii induftriae debetur haec editio, non viri docti curae, etfi Gebhardus praefatus eft. Poëtarum verba ex peffima Bafileenfi (v. ad 1530.) aut ex Wecheliana fuperiore 1608. expreffa funt. Io. Livineii notas eodem anno, et Iani Gebhardi animadverff. quarto ante anno feorfum editas nunc in unum volumen redegit librarius redemtor.

Catullus, Tibullus, Propertius. Aureliae Allobrogum. 4. 1640.

Catal. bibl. Bodlei. p. 260. nifi forte Catullus folus eft.

Catullus, Tibullus et Propertius, et quae fub Galli nomine circumferuntur, cum felectis variorum Commentariis, accurante Simone Abbes Gabbema. Trai. ad Rh. 8. 1659.

Vitiis typographicis fcatet et farraginem notarum apponit, quibus verba et phrafes illuftrantur, non fententiae.

Quae Parifiis 1662. et 1668. memorari folent editiones, numerorum vitio natas effe arbitror, nec vere extare.

Poë-

Poëmata ſelecta e Catullo, Tibullo et Propertio cum notis Vorſtii. Lipſiae. 8. 1675.

Catullus, Tibullus, Propertius, e recenſione I. G. Graevii, cum notis integris Ioſ. Scaligeri, M. Ant. Mureti, Ach. Statii, Rob. Titii, Hier. Avantii, Iani Douſae patris et filii, Theod. Marcilii, nec non ſelectis aliorum. Trai. ad Rhenum. 8. 1680.

Graevii nomen mutuaſſe tantum videtur aſtutus librarius ad fraudem faciendam, quanquam eius praefatio in capite legitur. Omnia indiligenter diſpoſita et parum concinne; nec cum cura expreſſa.

Catulli, Tibulli, Propertii, opera, interpretatione et notis illuſtrata a Phil. Silvio in uſum Delphini. Pariſ. 4. 1685.

Vide de ea iudicium Fabricii p. 56. (94. ed. nov.)

Catulli, Tibulli et Propertii opera ad optimorum exemplarium fidem recenſita. Acc. variantes lectiones e MSS. Cantabrigiae. 4. 1702.

Splendida et inter ceteras conſpicua editio ipſos poëtas emendatiſſimos exhibet. Editor var. Lect. adiecit cum ex aliorum annotationibus excerptas, tum ex Cod. Laudenſi, Collationibus in margine Aldinae adſcriptis, aliis collationibus Octav. Ferrarii, item ex antiquis edit. Reg. Lep. Brix. Ven. Ald. Colin. Conſ. quae ſupra de ea dicta ſunt.

Albii Tibulli, Equitis Romani, quae extant, ad fidem veterum membranarum ſedulo caſtigata. Accedunt notae cum var. lect. libello. (ſtudio Iani Broukh.) Amſt. 4. 1708.

Satis de ea ſupra dictum eſt.

C. Valer. Catullus, A. Tibullus, Sex. Aurel. Propertius ex recenſione Io. Ant. Vulpii Bergomenſis, cum eiusdem obſervationibus. Patavii *ap. Ioſ. Corona.* 4. 1710.

Et adoleſcens, et nondum viſa Broukhuſiana, hanc emiſerat vir doctiſſimus. Multa retractavit in editione poſteriore.

In Edd. recentioribus quae ſequuntur, obtinere hoc a me ipſe non potui, ut eadem, qua ſuperiores, maxime veteres, diligentia recenſerem aut iterum ſingulas excuterem. Nec id facere operae pretium erat.

Catulli, Tibulli, Propertii opera. Accedunt quaedam eorumdem Poëtarum carmina graece verſa, cum oda Sapph

..is

a Ca-

a Catullo latine reddita, et cum indice copioso. Londini, *Iac. Tonson.* 12. 1715.

Michaelis Maittarii cura prodiit, qui plures alios auctores hac forma excudendos curavit; Corpore quoque Poëtarum edito, quo, ut in ceteris Poëtarum Corporibus, Tibullum quoque comprehensum esse, monere opus non est. Ex Cantabrigiensi repetita est, una cum Var. Lect. Adiecta tabula, qua Scaligeranas transpositiones comparatae sunt, item graeca versio nonnullorum carminum a Scaligero et Florente Christiano facta.

Catullus, Tibullus, Propertius, ad fidem optimorum exemplarium recensiti, cum MSS. var. Lect. margini appositis ad celsissimum Aurelianensium Ducem. (studio et opera Mich. Brochard.) Paris. *Coustelier.* 4. 1723.

Multa praeclara minatur Editor; nil tamen aliud egit, quam ut Scaligeranam recudendam traderet. Tam levis horum hominum fides est, si verborum ostentationem ad rerum argumenta referas. Ad temporum rationes porro hic commemoranda est editio, de qua supra iam actum est:

Tibullus Corvinianus, seu Albii Tibulli, Triumviri Poëtices, quae supersunt. E codice MSSto Matthiae Corvini Regis Hungariae recensuit Samuel Kölesérius a Keres-Eer. Claudiopoli. 8. 1727.

Catullus, Tibullus, Propertius, ad fidem optimorum librorum accurate recensiti, quibus adiectum est Pervigilium Veneris. Göttingae *ex offic. Acad. A. van den Hoeck.* 12. 1742. *et* 1762.

Catullus, Tibullus, Propertius, pristino nitori restituti et ad optima exemplaria emendati. Acc. fragmenta Corn. Gallo inscripta. Lugd. Batav. (Paris. Coustelier.) 12. 1743.

Ad Scaligeranam recensionem excusa est; etsi sollenni iactantiae more ad optima exemplaria emendati poëtae in fronte praedicantur.

Albius Tibullus, Eques Romanus, et in eum Io. Ant. Vulpii, Philologi ac Rhetoris in Gymnasio Patavino, novus commentarius diligentissimus. Excudebat Ios. Cominus Patavii. 4. 1749.

Etiam de hac editione inter potiores merito habenda supra dictum est. Non commemorabo alias recentiores ex superioribus repeti-

repetitas, etſi nitore forte et cura typographica notabiles, qualis Londinenſis eſt 1749. apud Io. Brindley, Pariſienſis 1754. apud Barbou, Glasguenſis Tibulli et Propertii 1753. 8. ex Broukhuſiana expreſſa, Birminghamienſis typis elegantiſſimis Io. Baskerville, 1772. Acceſſit iis nuper editio ſplendore, elegantia et diligentia atque arte omnes quas vidimus ſimiles conatus ſuperante, *Parmae* curata a Bodonio: *Catulli, Tibulli, Propertii Opera* 1794. fol. mai. Praefuit ei vir doctus, in Tibullo maxime noſtram recenſionem ſequutus. (cf. *Gött. Gel. Anz.* 1795. p. 1799.) Inſerta quoque paſſim eſt una et altera elegia Chreſtomathiis; e quo genere paullo ſerius inſpexi Eclogas vet. poëtar. a doctiſſimo viro, Doering, curatas et bonis notis inſtructas.

Multo minus ad conſilium noſtrum ſpectat, ut verſiones annumerem, etſi ſuperioribus annis nonnullae prodierint elegantes et Tibulli guſtum aliquem iis propinantes forte, qui iis uti volent. Inſpexi inter alias verſionem Anglice exaratam cum notis a Iac. Grainger M. D. Lond. 1758. ut alias taceam; de quibus nunc eo minus neceſſe eſt dicere, quod his diebus prodiit liber praeclarus *Lud. Guil. Brüggemanni* Stettini 1797. *A View of the English Editions, Translations and Illuſtrations of the ancient Greek and Latin Authors with Remarks:* ubi p. 575. ſqq. diligentiſſime factum videbis conatuum in Tibullo recenſum. De Sam. Henleii Viri doct. ſpecimine iam ante dictum eſt: Italicam ſelectarum elegiarum Io. Hieronymi Carli Ven. 1756. Gallicam auctore de Pezay 1771. aliam Gallicam 1771. multo cum ornatu typographico vulgatam vidi; nolo tamen mihi ſumere hoc, ut de iis arbitrium feram. [Multo minus de popularium meorum ſtudiis et conatibus quicquam memorare auſim, cum praeſens periculum ſit ab iis, quos non a primo ſtatim tentamine inter principes retuleris viros. Raro eſt qui meliora doceri ſe aut cupiat aut ſuſtineat: quod tamen vidi factum a viro politi ingenii, qui Tibullum teutonice redditum Turici 1783. ediderat. (v. Gött. Gel. Anz. 1783. p. 1951.)]

Tantum de Tibulli editionibus. Subiici his iuſſi vitam eiusdem, etſi non ſatis eleganter ſcriptam, ex editione Vulpii, ſed refectis nonnullis nimis otioſe diſputatis.

DE

DE
VITA TIBVLLI.*)

Quod ALBIO TIBVLLO praenomen fuerit, minus compertum habemus; five id librariorum incuria feu cafu exciderit. *a*) Honefto et equeftri loco natus eft, *b*) Romaene an in municipio aliquo Italiae, non conftat. Petrus Crinitus et Lilius Gregorius Gyraldus, qui ante duo faecula poëtarum hiftoriam perfecuti funt, annum V. C. DCCXI. quo A. Hirtius et C. Vibius Panfa Coff. praelio Mutinenfi adverfus Antonium pro patria occubuerunt, Tibullo fimul atque Ovidio natalem fuiffe, monumentis litterarum tradiderunt. Id illis perfuafit verfus quidam pentameter, quem utriusque poëtae codices praeferunt, ubi ambo de fui ortus tempore verba faciunt:

Quum cecidit fato Conful uterque pari. c)

At

*) a Vulpio confecta: ut paullo ante dixi.

a) Ingeniofe Broukhufius p. 1. *Amifit autem hic nofter eques fuum fibi praenomen, nulla, ut arbitror, perquifitione iterum reperiundum. Eft enim verofimile, in libro illo unico, unde ceteri in Italia traduces prodierunt, litteram fingularem, quae praenomen fignaret, aut vetuftate fuiffe exefam, aut librarios harum rerum incuriofos, tanquam minime neceffariam, neglexiffe. Nifi quis coniiciat, A. hoc eft Auli praenomen habuiffe: atque hoc elementum ab infequente comparis naturae vel fuiffe abforptum, vel potius e binis coaluiffe in unum.*

b) Ortum ducit nofter e gente Albia equeftri. Fuit alia confularis, e qua, contra Broukhufii monitum, eius genus ducunt Dacerius et Sanadonius ad Horat. I. epift. 4. Ex eo, quod in infcriptione libri, quae fere eft: *Tibulli Equitis Romani*, tum in vita incerti auctoris, infra exhibenda, Eques Romanus appellatur, perperam contenditur, eum Romae natum effe.

c) Tibulli III, 5, 18. Ovid. IV. Trift. 10, 6.

At Iosephus Scaliger, qua erat sagacitate, primum subodoratus est, hunc versiculum ex Tibulli carminibus, tanquam spurium, expungi oportere; quod ni fiat, magnam temporum confusionem oriri. Calculum adiecit Ianus Douza, qui Schediasmate succidaneo ad Tibullum, *d*) manifesto admodum ostendit, de arca Sulmonensis Equitis a quodam in re aliena nimis officioso Tibulli supellectilem auctam. Quod utinam humaniore stilo et minus obsoleto praestitisset bonus ille Douza, ut, quae scribebat, et legi libentius, et intelligi facilius possent. Ego vero argumenta, quibus utitur, summatim proferre non gravabor. Primum igitur nullo modo Tibullus potuisset Messalam sequi ad bellum Aquitanicum, stipendia merere, gnavi denique militis vicem fungi, (quod ipse de se narrat, *e*)) quindecim annos natus, vel etiam aliquanto minor: tot enim fere intercedunt ab Hirtii et Pansae consulatu ad Messalae victoriam ac triumphum de Gallis, quem egit anno V. C. DCCXXVI. ut ex vetustissimo lapide satis constat. *f*) Deinde Ovidius *g*) libro IV. Tristium, Elegia X. vbi, aetatis ordine servato, Elegiae Latinae scriptores enumerat, Gallo principem locum tribuit, alterum Tibullo, tertium Propertio, sibi ipse postremum: ex quo colligimus, Tibullum Propertio atque Ovidio natu maiorem fuisse. Nisi quis inepte cavilletur, Nasonem serius ad scribendum appulisse animum; quod in poëtam ingeniosissimum, et versus plurimos nullo negotio fundere solitum minus convenit. Huc pertinet Ode Horatii ad Albium

d) *Schediasmate succidaneo ad Tibullum*) quod Praecidaneis suis pro Tibullo adiecit, quodque post Morellum in edit. Paris. 1604. ad calcem editionis suae recudi curavit Bronkhusius, qui in Dousae sententiam pedibus transit. Eandem ornate persecutus est Sanadonius ad Hor. I. epist. 4. cf. etiam Masson. vita Horatii ad a. 725.

e) lib. I. eleg. 7, 9. seqq.

f) M. VALERIVS M. F. M. N. MESSALA. A. DCCXXVI. CORVINVS. PRO COS. EX. GALLIA. VII. K. OCT. Est is annus V. C. 727. Varronianus.

g) IV. Trist. 10, 51.

Virgilium vidi tantum: nec amara Tibullo
Tempus amicitiae fata dedere meae.
Successor fuit hic tibi, Galle: Propertius illi:
Quartus ab his serie temporis ipse fui.

Albium inscripta, *h*) in qua Venusinus poëta, sui exemplo proposito, Tibullum ob *Glycerae* saevitiam *Elegos miserabiles decantantem* et *sibi iuniorem praeferri dolentem* in amore, ab animi aegritudine revocat, et solatur. Quod poëma si, ut ordo carminum ostendit, compositum fuit ante aliud de Augusti Actiaca victoria adversus Antonium et Cleopatram, *i*) quam in annum V. C. DCCXXIII. incidisse liquet, inveniemus, si communi opinioni assentire velimus, Tibullum annorum vix duodecim Elegiacum poëtam, Glycerae amatorem, et, quod magis mirabile, tamquam aetate provectiore, a puella domo exclusum. *k*) Omnibus igitur fucum fecit Ovidianus ille versiculus, Tibullo, ut ait memoratus Douza, a mala manu adfutus. His docti viri gravibus argumentis liceat mihi levius quoddam, neque tamen omnino contemnendum, addere de mea penu; ne scilicet ad has epulas, quod aiunt, veniam asymbolus. Vix est, ut credere possim, Ovidium Tibulli memoriae studiosissimum, quum animadvertisset, se natalem diem, vel saltem annum cum illo habere communem, qua erat praecipue diligentia in rebus vel minimis, eiusmodi eventum silentio praetermissurum fuisse. *l*) Verisimilius itaque est, aequalem Horatii Tibullum fuisse, *m*) id suadente ipsius Flacci testimonio, qui Epistola 4. Libri I. *candidum iudicem sermonum suorum* eum appellare non dedignatur. Emunctae vero naris hominem, qualis erat Horatius, iam octo lustris vivendo exactis, scripta sua accuratissime elucubrata, homini adolescenti, viginti duobus annis ipso iuniori, castiganda committere, iure ac merito puduisset. Quibus iactis fundamentis, alius error con-

h) libri I. oda 33.

i) libri I. oda 37.

k) Urget haec etiam Broukhusius ad Tib. II, 4, 13. Esse tamen hoc argumentum adeo validum non videtur, cum odas Horatii non secundum tempus, quo quaeque scripta est, collocatas esse constet.

l) Est utique argumentum hoc levissimum, ut fere omnia eiusmodi argumenta a silentio desumta, ubi memorationis caussa idonea nec necessaria erat.

m) In annum itaque V. C. 690. vel proximos Tibulli natales ponit Dousa, quem sequuntur Broukhusius, Fabricius, Sanadonius, Vulpius.

convellitur, qui iam invaluit, Tibullum videlicet in ipſo aetatis flore vita deſunctum eſſe; idque propter auctoritatem Domitii Marſi, qui Romanum hunc Equitem *iuvenem ad Elyſios migraviſſe,* in Epitaphio teſtatur. Huius enim teſtimonii pondus elevari facile poteſt: quum ſciamus, eos, qui XLVI. aetatis annum praetergreſſi nondum forent, ex inſtituto Servii Tullii iuniores appellatos: *n*) qui vero exceſſiſſent, ſeniores. Quapropter Salluſtius C. Caeſarem triginta ſex annos natum, quum ſummi pontificatus apicem peteret, *adoleſcentem* vocare non dubitavit. *o*) Quum igitur ex eodem Marſi Epigrammate intelligamus, paullo poſt Virgilii mortem Tibullum vivere deſiiſſe; *p*) Donatus vero ſcripſerit, Virgilium denatum C. Sentio Saturnino, Q. Lucretio Veſpillone Coſſ. anno V. C. DCCXXXV.: ſequitur neceſſario, ſi Tibullum, ut ratio poſtulat, Horatio ſupparem facimus, cuius natalis contigit anno DCLXXXIX. L. Aurelio Cotta, L. Manlio Torquato Coſſ., cum ultra quadraginta annos vitam produxiſſe. *q*) At de iſtis fortaſſe plus nimio: ad reliqua pergamus.

Patri-

n) Gellius X. N. A. 28. Sed an ex Servii inſtituto, quod dudum obſoleverat, uſus iſte vocabuli *iuvenis*, etiam de tricenario venerit, valde dubito; quanquam obſervatio ipſa vera eſt, et a multis viris doctis propoſita.

o) Catil. c. 49.

p) conf. Maſſon. Vita Ovidii an. 735.

q) Contra hanc Douſae ſententiam Ayrman. §. 94. ſeqq. disputat, argumentis tamen, quibus non magis commoveare, quam iis ipſis, quibus Douſa utitur ad ſuam opinionem confirmandam. Difficultas alicuius momenti proferri potuiſſet haec: quod ex Douſae rationibus anno demum trigeſimo tertio prima ſtipendia feciſſe in Meſſalae contubernio videtur. Ipſe Ayrmannus in laudata Tibulli vita, inprimis §. 90. ſeqq. annum 705. eius natalibus aſſignat; in quam ſententiam propterea maxime conceſſiſſe videtur, quod in lib. III. eleg. 5. verſum, quem ſuppoſititium interpretes delent, ipſe, corruptum tantum eſſe arbitratus, commode emendaſſe ſibi viſus erat:

Cum ceſſit fato Conſul uterque pari.

ut annus V. C. 705. ſignificaretur, quo Claudius Marcellus et L. Cornelius Lentulus Coſſ. cum Pompeio Urbe Italiaque, Caeſaris adventu, cedere coacti ſunt. Ut de emendatione parum felici nihil dicam, poſſunt duo inprimis contra haec moveri: primum illud, conſtare ex Ovid. IV. Triſt. 10. Proper-

tium

Patrimonium, quod peramplum habuerat, repente imminutum deflevit: *r*) sive illud luxuria sua ipse prodegerit, *s*) sive militum Caesarianorum vi et latrocinio, quibus tum omnia vastabantur, pessumdatum fuerit. *t*) Hoc alterum verum existimo: Horatius enim, Epistola superius memorata, eum laudat a frugalitate, quod opibus recte ac moderate frui sciret: *Non tu*, inquit, *corpus eras sine pectore. Dii tibi formam, Dii tibi divitias dederant, artemque fruendi.* Unde etiam planum fit, Tibullum non esse decoctorem illum et gurgitem, de quo idem Flaccus Satyra

tium fuisse natu minorem Tibullo: eum autem vulgo ferri natum anno 697. ut adeo Tibullus post hunc annum nasci non potuerit; quanquam responderi ad hanc dubitationem potest, Propertii natales non nisi e Dousae coniectura ex eius IV. eleg. 1, 127. seqq. ducta in illum annum coniectos, adeoque non omnino certos esse; deinde observari potest, ipsum Tibullum IV, 1, 183. significare, sibi lautam fortunam fuisse, nunc *desiderium superesse*, *curamque novari*; iam, quod desideramus, eius sensus nobis fuerit, necesse esse; quem vero fortunae sive melioris sive deterioris sensum habere potuisse sex annorum puerum? tot enim annos, ex illa quidem sententia, natus esse debuit Tibullus proscriptionis tempore. Nos, relictis, quae parum verisimilia sunt, haec duo pro veris et certis ponemus; primum, versum illum III. eleg. 5, 18. adeoque annum natalem ab V. C. 711. videri esse suppositicios; deinde, videri Tibullum aliquanto maiorem eo anno esse: sed de vero natali anno pronuntiari temere non posse.

r) vide I, 1, 19. seqq. IV, 1, 182. seq.

s) Contra hanc sententiam, quae fontem et originem habet veterem Commentatorem Horatii ad I. epist. 4. (nisi versum Tibulli II, 4, 53.

Quin etiam sedes iubeat si vendere avitas,
Ite sub imperium, sub titulumque, Lares.

eo deflexere viri docti) quamque post Scaligerum verbis exornavit Dacerius ad e. l. Horatii, Dousa primum Praecid. c. 20. et post hunc Broukhusius ad IV, 1, 182. declamavit; tanta quidem hic contentione, ut ipsius viri optimi famam et fortunas agi putares.

t) Sive, quod probabile est, communem illorum temporum calamitatem expertus, agros suos ab Triumviris assignari vidit militibus. v. Ayrman. §. 7. Broukh. ad IV, 1, 182. Dousa Praecid. c. 20. Recte Cyllenius in nostri poëtae vita: *bellorum civilium perturbatione egens factus.*

tyra 4. libri I. *Nonne vides, Albi ut male vivat filius?* — *magnum documentum, ne patriam rem Perdere quis velit.* Aliud quoque argumentum affertur verae cauffae paupertatis Tibulli; nempe Octavianum Caefarem, tanti nominis principem, et de litteratorum laboribus optime meritum, ad quem laudibus ornandum reliqui poëtae undique certatim accurrebant, a Tibullo, tamquam indignum, prorfus omiffum, et, quantum in ipfo erat, oblivioni traditum: *v*) ob odium, credo, Equitis noftri, et moerorem, quo, direptis bonis, conficiebatur. Non ideo tamen ad fummam inopiam redactus eft: fed illi benigno femper Copia cornu fuppeditavit, unde *famem defpicere* poffet. *x*) Ruri certe vitam

v) His argumentis a filentio et omiffione petitis nunquam, ut magnam fidem tribuerem, induci potui. Quis enim definiat, quis ftatus, quae conditio rerum Tibulli fuerit, ut nihil ipfi magnopere negotii cum Octaviano intercederet? Et, fi intercefiit, cur propterera carminibus ftatim eum celebrare debuit? Ita etiam mirabimur, cur Maecenatem non memoraverit? Otiofa et inanis quaeftio! Et tamen in his fibi placent viri docti et nimium quantum argutantur. Sic, cur nofter Horatium, a quo tamen et oden et epiftolam ad ipfum miffam legimus, nullo carmine ornaverit, curiofe quaerunt, et tandem eo deveniunt, ut multa haud dubie Tibulli periiffe tragice declament. Idem in aliis fecerant alii. Virgilium de Horatio, a quo ipfe aliquoties honorifice appellatur, plane nihil memorare, mirantur nonnulli et fere indignantur: fieri omnino non poffe, dicunt, ut amicum fuum filentio praetermiferit. Quid multa? Invenit ecce tibi nuper ingeniofiffimus Britannus, Orrerius, illuftriffimus Comes, in epiftolis ad filium fuum et quidem earum XXIII. Horatium in Cretheo, Aen. IX, 774. fqq. de quo ea fere dici putabat, quae Horatii ingenium et indolem exprimerent.

x) v. I. eleg. 1. extr. Notum *paupertatem*, quam nofter I, 1, 5. non diffitetur, de fortuna, fi non lauta, at nec tenui et defpecta, dici folere. cf. Broukh. ad e. I. Et praedium fibi fuiffe, nofter ipfe teftatur eadem elegia, (erat vero illud in regione Pedana, hoc eft, in eo loco fitum, ubi olim Pedum, Latinorum oppidum, fuerat, medium inter Praenefte et Tibur. v. Horat. I. epift. 4, 2. cf. Ayrman. §. 9. 10.) et quidem paternum, five avitum; nam I, 3, 34. *antiquum Larem* et I, 10, 15. *patrios Lares* memorat. Ea res in novas difficultates inducebat Ayrmannum §. 18. qui omnia ipfi bona profcriptionis tempore erepta fuiffe pronuntiaverat. Eae tamen nullae funt, fi illud cogites, partem ei tantum bonorum fuiffe adem-

vitam agere decrevit, *y*) ubi remotus a ſtrepitu rerum urbanarum *ſalubres inter ſilvas z*) *Epicuri reptaret, curaretque per otium quidquid ſapiente bonoque* maxime *dignum* foret. M. Valerii Meſſalae Corvini, ſummi viri, triumpho Aquitanico notiſſimi, cliens et comes perpetuus fuit; *a*) quem quum in Aſiam *b*) proficiſcentem itinere maritimo ſecutus eſſet, Corcyrae gravi morbo correptus decubuit. Quum eſſet in amores paullo proclivior, quibus etiam colendis et agitandis propter oris elegantiam *c*) factus videbatur, inprimis Deliam puellam, *d*) vero nomine Plautiam, uti Apuleius *e*) teſtis eſt, dilexit. Nemeſin deinceps *f*) libertinae con-

ademtam, parte relicta. vid. I. eleg. 1, 19. Itaque etiam *acciſos agros* legere malim IV, 1, 189.

y) Amore vitae ruſticae, tranquillae illius et ſecurae, ab omni cupiditate et ambitione alienae, eum praecipue ductum fuiſſe, ex nullo non eius carmine apparet. Huic amori nos aequabilitatem illam et ſimplicitatem elegiarum harum debere puto.

z) Habet hoc Vulpius ex interpretatione Broukhuſii et aliorum verſus Horatii I. epiſt. 4, 4.

An tacitum ſilvas inter reptare ſalubres,
Curantem, quicquid dignum ſapiente bonoque eſt.

Sed has ſilvas cur Epicuri faciant viri docti, cauſſam non video.

a) In eius contubernio fuit noſter, ut auctor vitae eius teſtatur, et ipſe Tibullus I, 3, 2. eumque in Gallias ſequutus eſt, ut ex I. eleg. 7. conſtat. Si Meſſala ab Actio protinus in Aquitaniam miſſus eſt, ut ad I. eleg. 3. probabimus, et ipſum Tibullum in claſſe fuiſſe probabile eſt. Niſi Meſſalam, antequam in Aquitaniam pergeret, Romam adiiſſe dicas. Huic noſter librum primum et alterum inſcripſiſſe videtur; non vero totum opus, ut Cyllenius in eius vita: *Ad Meſſalam hoc opus miſit in IV. libros digeſtum.*

b) Ex Galliis in Aſiam contendiſſe Meſſalam, ſatis conſtat. vide ad I, 3. pr.

c) Hanc ipſi tribuit auctor vitae eius.

d) Libertinam, vide I, 6, 67. temere contra id pugnante Ayrmanno §. 65. Hanc primum innuptam, (I, 1. I, 3.) mox alterius coniugem, (I, 2. I, 5. I, 6.) amaſſe videtur. cf. eund. §. 66. ſqq.

e) Apolog. I. ubi alii Planciam, vel Planiam, vel Flaviam legunt. Planiam poſt alios defendit Broukhuſius ad Tib. I, 1, 57. Plancam Ayrman. §. 73.

f) Nemeſin eſſe eandem cum Horatii *Glycera* lib. I. od. 33. vulgo exiſtimant. Potuit tamen etiam alia eſſe, quam poſt ceteras, adeoque tum amaſſe videtur, cum iuniorem amatorem ei *praeferri* mirum non eſſet. Pro eadem puella cum Nemeſi Glycera vix haberi

conditionis mulierem, ut videtur. Neaeram, puerumque Marathum, Sulpiciam quoque ac Cerinthum, amatorum par, carminibus celebravit. *g*) Miror autem, cur ab Ovidio duae tantum eius amicae nominentur, Delia et Nemeſis; quarum alteram lecto morientis adſtitiſſe, manuque illius deficiente preſſam teſtetur. Fortaſſe *h*) (nihil enim commodius in mentem venit) ſub Lygdami et Neaerae nominibus cuipiam amicorum gratificatus; non ſuis, at alienis amoribus, caſtis tamen et coniugalibus, inſerviens. Parum libenter ſe militaſſe ipſe non ſemel ſignificat: nam et Pacis cultorem ſe profitetur, diramque ſitim humani ſanguinis identidem abominatur. Macrum et Horatium *i*) poëtas in familiaribus habuit: etiam T. Valgii, heroico verſu excellentis, honorificam mentionem facit. *k*) Eius autem immaturus obitus Naſonis illuſtri Epice-

haberi poteſt, nam de Nemeſis avaritia, non faſtidio, quod ſenem ſe ſperneret, conqueritur. De Neaera dictum eſt ad lib. III, 1. pr.

g) Sunt ea in librum IV. reiecta, eque viri doctiſſimi iudicio adeo ad Tibullum auctorem referenda. De qua re tamen tum alii dubitarunt, tum ipſe Tibullum auctorem habere ea nego. Verum de hac controverſia actum eſt diligentius ad lib. IV, 2. pr. De Maratho v. ad I, 4, 81. Obſſ. et I, 8.

h) Modeſtius quidem haec, nec minus tamen otioſe, quam Ayrmannus §. 64. qui *nullum dubium eſſe* contendit, *quin per Sulpiciam et Neaeram aut eaedem illae* (Delia et Nemeſis) *aut plane a noſtri amore alienae puellae intelligantur; quoniam, ſi diverſae fuiſſent, eas una cum reliquis Ovidius commemoraturus fuiſſe videtur.* At eodem argumento affirmabo, non modo Sulpiciam et Neaeram, ſed etiam Nemeſin fuiſſe eandem cum Delia, quia hanc unam Apuleius loco laudato memorat, et Martialis ea, quae Tibullus de Delia pronuntiavit:

Et iuvet in tota me nihil eſſe domo.

ad Nemeſin retulit. Quid, quaeſo, ea definire refert, quae affirmare et defendere nec licet, nec quicquam intereſt? Potuit Ovidius e pluribus Tibulli amicis nominare duas, forte potiore loco habitas aut aliis de cauſſis inter ceteras inſignes.

i) quem ad noſtrum oden 33. libri I. et epiſt. 4. libri I. ſcripſiſſe doctiſſimi interpretes exiſtimant: quanquam nondum ab omni dubitatione exemta illa opinio, mihi quidem, eſſe videtur. De Macro Tibull. II, 6, 1.

k) IV, 1, 180. ſi modo illud carmen Tibulli eſt. Etiam Catulli III, 6, 41.

Epicedio defletus eſt, *l*) qui matrem et ſororem ſuprema illi pietatis officia perſoluiſſe ſcribit. Quanti autem Elegiae Tibulli aeſtimandae ſint, vel ex uno Fabio Quinctiliano *m*) colligere poſſumus; qui quum terſum iudicet atque elegantem maxime, ſimul ei principatum in hoc genere carminis facile tribuit. Horatius Caſſio Parmenſi praeponit. *n*) Ovidius *cultum o*) appellat, eiusque carmina nunquam intermoritura vaticinatur. Equidem Tibullo ſuaviorem poëtam, planiorem, aut magis aptum ad motus animi pingendos non invenio. *p*) Sunt, quibus Panegyricus ad Meſſalam minus arrideat; nec iniuria: voluit enim Auctor in illo poëmate egredi gyrum ingenii ſui; adeoque nil mirum, ſi ei non ſucceſſerit. *q*)

Ex vetuſtis codicibus et editionibus. *r*)

Albius Tibullus, eques Romanus, inſignis forma cultuque corporis obſervabilis, ante alios Corvinum Meſſalam oratorem dilexit:

l) III. Amor. eleg. 9. ſubiecta etiam hic inter teſtimonia.

m) Lib. X. Inſt. c. 1. *Elegia Graecos quoque provocamus: cuius mihi terſus atque elegans maxime videtur auctor Tibullus.* Quintiliani hoc iudicium explicat ac defendit Ayrman. §. 99. 100. Ingenium et characterem elegorum Tibulli nuper vir doctus bene expoſuit in diſſ. de poëtis Eleg. Rom. *(in Nachträgen zu Sulzer* II. B. I. St.)

n) Compoſuerat Caſſius ille tragoedias, elegias et epigrammata, quae non magni habebantur. Itaque, cum Horatius dixit, Tibullum

Scribere, quod Caſſi Parmenſis opuſcula vincat.

non tam eum laudare, quam hunc ſugillare voluiſſe dicendus eſt.

o) I. Amor. 15, 28.

p) Voluit, puto, Vulpius ſuavitatem et facilitatem cum ſententiarum tum numerorum, cum felicitate mira in reddendis affectibus mollioribus animi praedicare.

q) vide, quae ad eum dicentur infra. Verbo: Tibulli carmen illud vix eſſe videtur.

r) Scaliger hanc vitam ex libris ſcriptis petulerat, ſed iam in edit. Ven. 1475. et Reg. Lepid. excuſam eſſe Broukhuſius p. 2. monuit. Idem eam in quatuor libris invenerat, unde correctiorem, ita ut nunc eſt, exhibuit. Depravatior erat in Codice Regio: mendoſam etiam ex editione principe 1472. Vulpius propoſuit. Mendoſa quoque eſt in ed. Romana et aliis, etiam in Corvin. Subiecta fere eſſe

xit: cuius et contubernalis fuit, et Aquitanico bello militaribus donis ornatus eſt. *s)* Hic multorum iudicio, et maxime Quinctiliani, viri in ſtudio litterarum acerrimae licentiae, *t)* inter elegiographos principem obtinet locum. Epiſtolae quoque eius amatoriae, *v)* quanquam breves, omnino non inutiles ſunt. Obiit adoleſcens, tempore Virgilii, ut indicat epigramma infra ſcriptum:

Te quoque Virgilio comitem etc.

eſſe ſolet Carmini XIV. libri IV. in Corvin. *Eques Regalis* legitur, et *Corvinum Meſſalam* origine dilexit; utrumque compendioſae ſcripturae ignoratione.

s) Hoc ex Tibulli ſcriptis, vel aliunde, non conſtat. Elici tamen poteſt ex I, 7, 9. *Non ſine me ſit tibi partus honos.*

t) acerrimae licentiae) ſcil. in diiudicandis et reprehendendis veterum ſcriptis. Male Ayrmannus §. 98. emendabat *diligentiae.* Mox ſcr. *elegographos.*

v) Epiſtolas has amatorias nullas alias fuiſſe, quam carmina libri IV. vel a Sulpicia ad Cerinthum, vel ab hoc ad Sulpiciam miſſa putabat Ayrman. §. 105.

TIBVLLI

SIMVLQVE

M. VALERII MESSALAI

VITAE

Synopsis chronologica, confecta primum a Chr. Fr. Ayrmanno, nunc recisis iis, quae vel levi vel nulla fide tradebantur, aliis, quae certiora erant, adiectis, recognita et emendata.

Anni V. C. Varron.	An. aet. Albianae ineuntes.	
695		Hoc anno secundum Eusebium, aut saltem duob s vel tribus ante, natus est praecipuus Tibulli patrnus, M. Valerius Messala Corvinus.
705	1	Natus est anno hoc exeunte, ut Ayrmannus put-bat, aut, quod contendebat, non ante annum V. C. ıɔcc. Albius Tibullus. At vulgo viri docti nataes Tibulli in annum V. C. 690. coniiciunt. Neutrm certa et explorata fide.
711	7	Hirtius et Pansa, Coss. in praelio ad Mutinam c-ciderunt. Sed anni exitum adversarum partim proscriptio Romae a Triumviris facta, per qum Tibullus quoque maxima paternarum avitarumae possessionum parte, praeter unam forte villam in aro Pedano, exutus esse videtur, patre iam ante id te-pus amisso. Tunc proscriptus est Messala, ideoque ad Brutm et Cassium se recepit. Eodem anno natus est Ovidius, neque multo nte Propertius. At Catullus post a. 705. obierat.

Deiecto

712 8 Devicto Bruto et Caſſio, Meſſala ad Antonium, atque inde ad Caeſarem tranſiit.

718 14 Meſſala in bello Siculo, a Caeſare cum Sex. Pompeio geſto, Caeſari aſſuit, et in mercedem fortitudinis ac fidei Augur extra ordinem creatus eſt.

719 15 Salaſſi, Tauriſci, Iapydes, aliique rebellantes populi, Pannonii item, a Caeſare debellati ſunt, cui militiae Meſſalam quoque interfuiſſe probabile eſt. v. Dio XLIX, 34-37.

720 16 Hoc aut ſequente anno Meſſala, Legatus Caeſaris miſſus, Salaſſos aliosque cum iis iterum rebellantes populos devicit. v. Dio XLIX, 38. inter quos Iapydas, Pannonios, et Arupinos fuiſſe e lib. IV, 1, 107. ſqq. diſcimus. v. ibi not.

Ad hunc annum Sanadonius Horatii Epiſt. 4. lib. I. *Albi noſtrorum* ſ. refert.

723 19 Conſul una cum Caeſare factus eſt Meſſala, et eundem, cum adverſus Antonium iret, ſequutus, pugnae Actiacae interfuit; a qua nec Tibullum abfuiſſe contendebat Sanadonius, nulla cum fide.

Hoc anno aut proxime antecedentium aliquo in patrocinium Meſſalae receptus eſſe creditur Tibullus. Ei certe ſe commendare ſtuduiſſe putatur primo libri IV. carmine in laudes Meſſalae per eius conſulatum, et quidem ante aeſtatem, ſcripto; ſi quidem is a Tibullo ſcriptus videri poteſt. Verum etiamſi Scholaſtici alicuius fetus ille eſt, potuit tamen ille rerum geſtarum fidem ad tempora ſequi.

Amaſſe videtur Tibullus iam tum Deliam ſuam, nondum eo tempore viro nuptam.

724 20 Statim a pugna Actiaca Meſſala contra rebellantes Aquitanos miſſus, eos debellavit, et Aquitaniam in provinciae formam redegit. v. ad lib. I. El. 7.

Eum in Gallias ſequutus noſter Albius, ipſius contubernalis, bello Aquitanico interfuit. v. ibid. Roma proficiſcens ſcripſiſſe creditur libri I. eleg. 10.

Per

Per Tibulli absentiam Delia alteri nupsisse videtur.

725 21 Hoc anno ineunte Messala, cumque eo Tibullus, ex Gallia in Asiam navigasse videtur; sed hic, cum ad insulam Corcyram perventum esset, in gravem morbum incidit, ibique a Messala relictus est. Inde mox, valetudine pristina recuperata, Romam reversus esse videtur. Scripsit in Corcyra libri I. eleg. 3.

Eodem et proxime sequentibus annis Messala, Caesaris exercitui praefectus, ipso absente, res in Asia, Cilicia, Syria, Phoenicia et Aegypto constituit.

Interea Romam reversus Tibullus ad amorem Deliae, tunc coniugis et alii nuptae, rediit, in eoque per hunc et sequentes annos perduravit. Quo temporis spatio scripsit libri I. eleg. 1. 6. et 2.

727 23 A. d. VII. Kal. Octobr. Messala, ex Asia Romam reversus, de Aquitanis triumphum egit, atque Augusti iussu, inter alios triumphales viros, partem viae Latinae muniendam suscepit. v. lib. I. eleg. 7.

Brevi post triumphum Messalae scripta est in eius natalem libri I. elegia 7. porro lib. II. eleg. 1. ubi cf. v. 32. 33.

Intra idem tempus, si elegiarum ordinem sequi licet, quod tamen admodum lubricum esse fatendum est, amavit noster puerum Marathum. Huc refer libri I. eleg. 4. Is infelici in Pholoën amore urebatur, quam ei conciliare studet Tibullus libri I. eleg. 8. Idem puer mox Tibullo relicto, alii se dedit; in quam perfidiam scripta libri I. elegia 9.

Edidisse tum librum elegiarum primum, prima ei elegia praemissa, videtur, in qua Messalam alloquitur; exemplo aliorum ex illo tempore. v. Bentleii praef. in Horat.

728 24 Messala primus urbis Praefectus creatus est; quo tamen magistratu se post paucos dies abdicavit.

Eodem anno Cornelius Gallus, primus Aegypti praefectus Augustalis, in invidiam Augusti adductus, ad necem sibi inferendam compulsus est. Sueton. c. 66.

Hoc

730 | 26 Hoc circiter anno, aut certe non longo post tempore, Messalinus, alter Messalae filiorum, in Quindecimvirum collegium cooptatus est. In cuius Sacerdotii auspiciis scripsit Tibullus libri II. eleg. 5.

Circa idem tempus Nemesin amavit, avaram puellam; de cuius moribus conqueritur libri II. elegia 4. Ipsa, eo spreto, cum ditiori amatore rus abierat. Tunc scripta libri II. elegia 3. et 4. et Macro, militatum profecto, elegia 6. Parabatur tunc expeditio Aelii Galli in Arabiam, ex qua etiam Iccius apud Horatium ditescere volebat.

Per idem tempus in Cerinthi, cui puella, quam is amabat, pacta erat, natalem libri II. eleg. 2.*) scripta esse potest.

Praemissa elegia prima, qua Messalam honorifice appellat, vulgasse tum librum II. videtur.

Neaeram post illam amavit, quam etiam in matrimonium ducere voluisse videtur. vide III, 1. extr. 4. passim. At illa peregre profecta, summa aegritudine confectus amator scripsit libri III. eleg. 2. 3. Cumque, eam alteri nupsisse, incerta fama perlatum fuisset, elegiam 4. re vero plane comperta, eleg. 6.

Intra hoc tempus gravi morbo laborans, ad amicos, qui thermas Etruscas adierant, misit libri III. eleg. 5.

Kalendis

*) Paullo ante et per idem partim tempus carmina libri IV. ad Sulpiciam, huiusque ad Cerinthum, scripta fuisse necesse est. Et ad Sulpiciam quidem Kal. Martiis Carm. 2. eaque aegrotante c. 4. atque in eius natali c. 6. Ab ipsa vero Sulpicia ad Cerinthum venatum profectum carm. 3. in pueri natalem 5. cum potita esset puero, 7. cum timeret, ne a Messala rus abduceretur, 8. metu ademto 9. Conqueritur de tepore Cerinthi 10. aegrotans scripsit ad eum 11. et cum poeniteret pudoris sui, 12.

Kalendis Martiis neſcio cuius anni libellum III. elegiarum conſcriptum Neaerae dono miſit, elegia prima praemiſſa.

Inter hos Neaerae amores, ſive inter illos Nemeſios, ſive alterius alicuius, ſcripta eſt Horatii oda 33. libri I. qua Glycerae amore excruciatum Tibullum narrat.

Extremos vitae annos in villae ſuae ſeceſſu exegiſſe videtur Tibullus, gravioribus exinde ſtudiis daturus operam. Quo tempore ad eum Horatius ſcripſit epiſt. libri I. quartam. cf. Maſſon. Vita Horat. p. 155.

735 | 31 | A. d. x. Kal. Octobr. Virgilius obiit. Quem inſequutus mox eſt Tibullus.

751 | M. Valerius Meſſalinus, Meſſalae filius, Conſul fuit.

760 | Circa hunc annum idem Meſſalinus, Dalmatiae Pannoniaeque praefectus, parva manu magnum hoſtium fudit fugavitque numerum, et ornamentis propterea triumphalibus honoratus eſt.

764 | M. Valerius Meſſala Corvinus obiit.

CLARO-

CLARORVM ALIQVOT VIRORVM

DE

ALBIO TIBVLLO

Teſtimonia et Iudicia, ex ceteris, quae paſſim vulgata ſunt, ſelecta.

Q. Horatius Flaccus Ode 33. *Lib. I.*

ALBI, ne doleas plus nimio, memor
Immitis Glycerae, neu miſerabiles
Decantes elegos, cur tibi iunior
Laeſa praeniteat fide.

Idem Epiſt. 4. *Lib. I.*

ALBI, noſtrorum ſermonum candide iudex,
Quid nunc te dicam facere in regione Pedana?
Scribere quod Caſſi Parmenſis opuſcula vincat? etc.

Paullo poſt:

Non tu corpus eras ſine pectore. Dî tibi formam,
Dî tibi divitias dederant, artemque fruendi.

P. Ovidius Naſo Lib. 3. *Amorum Eleg.* 9.

Memnona ſi mater, mater ploravit Achillem,
Et tangunt magnas triſtia fata deas;
Flebilis indignos, Elegeïa, ſolve capillos.
Ah nimis ex vero nunc tibi nomen erit!
Ille tui vates operis, tua fama TIBVLLVS
Ardet in exſtructo, corpus inane, rogo.
Ecce, puer Veneris fert everſamque pharetram,
Et fractos arcus, et ſine luce facem.

Aſpice,

Aſpice, demiſſis ut eat miſerabilis alis;
Pectoraque infeſta tundat aperta manu.
Excipiunt ſparſi lacrimas per colla capilli,
Oraque ſingultu concutiente ſonant.
Fratris in Aeneae ſic illum funere dicunt
Egreſſum tectis, pulcer Iüle, tuis.
Nec minus eſt confuſa Venus, moriente TIBVLLO,
Quam iuveni rupit quum ferus inguen aper.
At ſacri vates, et Divum cura vocamur;
Sunt etiam, qui nos numen habere putent.
Scilicet omne ſacrum mors importuna profanat:
Omnibus obſcuras iniicit illa manus.
Quid pater Iſmario, quid mater, profuit Orpheo?
Carmina quid victas obſtupuiſſe feras?
Aelinon in ſilvis idem pater, Aelinon, altis
Dicitur invita concinuiſſe lyra.
Adiice Maeoniden, a quo, ceu fonte perenni,
Vatum Pieriis ora rigantur aquis.
Hunc quoque ſumma dies nigro ſubmerſit Averno.
Diffugiunt avidos carmina ſola rogos.
Durat opus vatum, Troiani fama laboris,
Tardaque nocturno tela retexta dolo.
Sic Nemeſis longum, ſic Delia, nomen habebunt;
Altera, cura recens, altera, primus amor.
Quid vos ſacra iuvant? quid nunc Aegyptia proſunt
Siſtra? quid in vacuo ſecubuiſſe toro?
Quum rapiant mala fata bonos, (ignoſcite faſſo)
Sollicitor nullos eſſe putare Deos.
Vive pius; moriere pius. cole ſacra; colentem
Mors tamen a templis in cava buſta trahet.
Carminibus confide bonis. iacet ecce TIBVLLVS,
Vix manet e tanto parva quod urna capit.
Tene, ſacer vates, flammae rapuere rogales,
Pectoribus paſci nec timuere tuis?
Aurea ſanctorum potuiſſent templa Deorum
Urere, quae tantum ſuſtinuere nefas,

Avertit

Avertit vultus, Erycis quae possidet arces.
Sunt quoque, qui lacrimas continuisse negent.
Sed tamen hoc melius, quam si Phaeacia tellus
Ignotum vili supposuisset humo.
Hinc certe madidos fugientis pressit ocellos
Mater; et in cineres ultima dona tulit.
Hinc soror in partem misera cum matre doloris
Venit, inornatas dilaniata comas.
Cumque tuis sua iunxerunt Nemesisque priorque
Oscula: nec solos destituere rogos.
Delia discedens, Felicius, inquit, amata
Sum tibi: vixisti, dum tuus ignis eram.
Cui Nemesis, Quid ais? tibi sint mea damna dolori?
Me tenuit moriens deficiente manu.
Si tamen e nobis aliquid, nisi nomen et umbra,
Restat; in Elysia valle TIBVLLVS erit.
Obvius huic venias, hedera iuvenilia cinctus
Tempora cum Calvo, docte Catulle, tuo.
Tu quoque (si falsum est temerati crimen amici)
Sanguinis atque animae prodige Galle tuae.
His comes umbra tua est; si quid modo corporis umbra est,
Auxisti numeros, culte TIBVLLE, pios.
Ossa quieta, precor, tuta requiescite in urna:
Et sit humus cineri non onerosa tuo.

Idem Lib. I. Amor. Eleg. 15, 27.

Donec erunt ignes arcusque Cupidinis arma,
Discentur numeri, culte TIBVLLE, tui.

Idem Lib. III. Artis v. 333.

Et teneri possis carmen legisse Properti;
Sive aliquid Galli, sive, TIBVLLE, tuum.

Idem Remed. Amor. v. 763.

Carmina quis potuit tuto legisse TIBVLLI,
Vel tua, cuius opus Cynthia sola fuit?

Idem Lib. II. Trist. v. 447.

Credere iuranti durum putat esse TIBVLLVS; *)
Sic etiam de se quod neget illa viro.
Fallere custodem demum docuisse fatetur;
Seque sua miserum nunc, ait, arte premi.
Saepe, velut gemmam dominae signumve probaret,
Per caussam meminit se tetigisse manum.
Utque refert, digitis saepe est nutuque locutus,
Et tacitam mensae duxit in orbe notam.
Et quibus e succis abeat de corpore livor,
Impresso fieri qui solet ore, docet.
Denique ab incauto nimium petit ille marito,
Se quoque uti servet; peccet ut illa minus.
Scit, cui latretur, quum solus obambulat ille:
Cur toties clausas exscreet ante fores.
Multaque dat talis furti praecepta: docetque,
Qua nuptae possint fallere ab arte viros.
Nec fuit hoc illi fraudi; legiturque TIBVLLVS,
Et placet, et iam te Principe notus erat.

Idem Trist. IV, 10, 51.

Virgilium vidi tantum: nec avara TIBVLLO
Tempus amicitiae fata dedere meae.
Successor fuit hic tibi, Galle; Propertius illi;
Quartus ab his serie temporis ipse fui.

Ibid. Lib. V, 1, 18.

Delicias si quis lascivaque carmina quaerit:
Praemoneo, nunquam scripta quod illa legat:
Aptior huic Gallus, blandique Propertius oris,
Aptior, ingenium come, TIBVLLVS erit.

C. Velleius Paterculus Lib. II. Hist. cap. 36.

Paene stulta est inhaerentium oculis ingeniorum enumeratio: inter quae maxime nostri aevi eminent, princeps carminum Virgi-

*) Haec omnia, paullo tantum inflexa, leguntur apud ipsum Tibullum Eleg. 6. Lib. I.

Virgilius, Rabiriusque, et consecutus Sallustium Livius, TIBVLLVSque et Naso, perfectissimi in forma operis sui.

M. Fabius Quinctilianus Lib. X. Instit. Orat. cap. 1.

Elegia Graecos quoque provocamus, cuius mihi tersus atque elegans maxime videtur auctor TIBVLLVS.

P. Papinius Statius Lib. I. Silv. 2. *v.* 252.

— Hunc ipse choro plaudente Philetas,
Callimachusque senex, Umbroque Propertius antro,
Ambissent laudare diem, nec tristis in ipsis
Naso Tomis, divesque foco lucente TIBVLLVS.

M. Valerius Martialis Lib. IV. Epigr. 6, 3. 4.

— Qui compositos metro TIBVLLI
In Stellae recitat domo libellos.

Idem Lib. VIII. Epigr. 73, 7. 8.

Fama est arguti Nemesis formosa TIBVLLI:
Lesbia dictavit, docte Catulle, tibi.

Idem Lib. XIV. Epigr. 193.

Ussit amatorem Nemesis lasciva TIBVLLVM,
In tota iuvit quem nihil esse domo. *)

L. Appuleius Apologia.

Accusent — et TIBVLLVM, quod ei sit Plautia in animo, Delia in versu.

C. Sollius Sidonius Apollinaris Carm. 9.

Non Getulicus hic tibi legetur,
Non Marsus, Pedo, Silius, TIBVLLVS.

Idem ad Hesperium.

Memineris, quod saepe versum complevit Delia cum TIBVLLO.

Diomedes Grammaticus Lib. III. cap. 6.

Quod genus carminis (Elegiam) praecipue scripserunt apud Romanos Propertius et TIBVLLVS, imitati Graecos, Callimachum et Euphorionem.

Ioannes

*) Vide Tibullum Eleg. 5. Lib. I. v. 30.

Ioannes Baptista Pius Annot. poster. cap. 115.

Princeps Elegorum poëtarum eſt dubio procul ALBIVS TIBVLLVS, quia vere, non diſſimulanter aut obnoxie, amantem agit; modo ſuperbit, modo ſupplicat, annuit, renuit, minatur, intercedit, dedignatur, devovet, orat, inconſtans eſt, quod voluit, non vult, quod optavit, refugit, ſecum diſſidens, ut in vera cupidinis rota illum circumagi credas. Non deeſt tamen in tanto lepore verborum ſuus nitor et reconditarum rerum cognitio.

Angelus Politianus Nutric. v. 539.

— Ut terſi memorat pia Muſa TIBVLLI,
Muſa ſibi primos quae iure adſciſcit honores
Imparibus numeris, ni blanda Propertius ora
Solvat, et ambiguam faciat certamine palmam.

Iulius Caeſar Scaliger Lib. VI. Poëtices cap. 7.

Facilius e TIBVLLI locis expediemus cenſuram noſtram. Uniformis ille paene totus eſt, vixque diſcedens ab ſe ipſo eodem paene gyro concluditur. Audis enim caſas, focos, rura, nemora, praela, ſpicas, ſacra tum ſaepe, tum multum. Omnium vero cultiſſimus, nec redundans in Elegia.

Ioachimus Camerarius in Elementis Rhetoricae.

Ego vero quoties TIBVLLI carmina lego, nihil amplius requiro neque venuſtatis, neque elegantiae: doctrinam autem et eruditionem admiror. Omnia arte ſtudioque ſummo elimata mihi videntur: itaque in maxima facilitate illa tamen cura elaborationis conſpicitur. Verba optima, ſententiae exquiſitae, compoſitio omnibus, ut aiunt, numeris perfecta. Ex quo neceſſe eſt hoc conſequatur, carmina ut ſint et canora, et ſplendida, et concinna.

Hadrianus Turnebus Lib. XVI. Adverſ. cap. 19.

TIBVLLVS, ille politus ſuavisque poëta, et quidam Phoebeus olor, in quo ſincerus eſſe videtur et ingenuus Latini ſermonis ſapor, nullo peregrino vitiatus ſucco.

Iacobus Sannazarius Eleg. 1. *Lib. II.*

Battiaden docti ſectatur Muſa Properti:
Flaccus Pindaricos dividit aure modos.

Paſſeris

Pafferis exfequias fracto canit ore Catullus:
Tu Nemefin laudas, culte TIBVLLE, tuam.

Iuftus Lipfius Lib. I. Var. Lect. cap. 21.

TIBVLLVS elegans cumprimis poëta, et in cuius puriffimis fcriptis nativa quaedam et vernacula Latinae linguae munditia relucet.

Ifaacus Cafaubonus Lection. Theocrit. cap. 17.

Conferant tamen ftudiofi poëticarum amoenitatum Idyllium hoc cum poëtae cultiffimi TIBVLLI Elegia quarta, libro primo. Nam illa videntur ad Theocriti imitationem dicta:

Carmine purpurea eft Nifi coma: carmina ni fint,
Ex humero Pelopis non nituiffet ebur.

Francifcus Modius Silv. Carm. 15. *ex perfona Tibulli.*

Ut Cidnus nullas fordes, nitidiffimus amnis,
Volvit, et a limo purus ubique fluit:
Sic mea, Romanas inter caftiffima Mufas,
Undique nativo culta decore nitet.
Ergo aliae placeant ornatu trans mare fumto:
Noftra fuo, et patrio fi placet una, fat eft.

Andreas Schottus Lib. I. Nodor. Ciceron. c. 7.

TIBVLLVS autem elegans Latini fermonis poëta.

Idem ibidem cap. 8.

Eft purus et elegans, bonusque Latinitatis auctor TIBVLLVS, Eques et ipfe Romanus, qua tempeftate, ut hodieque, nobilium quam plebeiorum cultior ac politior fermo fuit.

Idem Obfervat. Human. Lib. II. cap. 13.

Scitus et elegans tum in verbis, tum in numeris TIBVLLVS: fed qui e Graecis fontibus pleraque expreffierit.

Cafp. Barthius Lib. IV. Adverf. cap. 11.

Et quis melior TIBVLLI expofitor, quam TIBVLLVS? qui tot faeculis parem non habuit, ac ne imitatorem quidem, quem fane noftra faecula legant? Et faepiffime miratus fum hoc fatum Romanae Ecclefiae; et floruiffe et defloruiffe una aetate Amatoriam eius Venerem, quantum quidem ad nos pertinet:

nam

nam Martialis et Papinii aetate, quod ex ipsis et Plinio etiam Iuniore constat, talia non pauci scripserunt. Verum cum ipsis fere nominibus et hi et sequentis aevi interierunt.

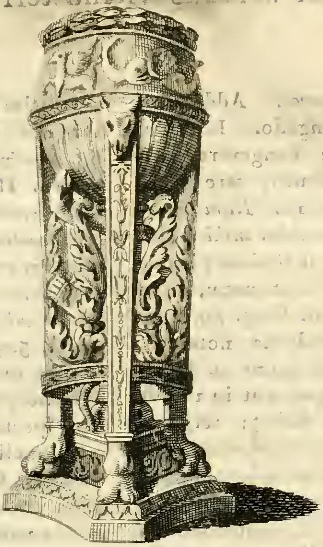
Vincenzo Gravina nel Discorso delle Favole antiche.

TIBVLLO è pieno di soavità, di grazia, di tenerezza, di passione, di purità, e d'eleganza, tanto nel numero quanto nelle parole, maravigliosa, e perfetta.

Petrus Lotichius Secundus.

Talis in Aonidum patria, silvisque beatis
  Perfluit aeternus sancta vireta liquor.
Illic largifluas vatum chorus omnis ad undas
  Inter odoratum ludit amatque nemus.
At myrti vacua solus gemit unus in umbra,
  Quem circum lacrimis omnia plena madent.
Hunc quondam facilem pharetrato semper Amori
  Ipsa Venus campos duxit in Elysios.
Hoc duce carpe viam. Sed enim tu mente pudica,
  Caste puer, castis carmina singe modis.
Ipse quidem, nec vera nego, Sulmonis aquosi
  Ad Musas propius monstrat Alumnus iter:
Sed tantum superat facundi Musa TIBVLLI,
  Quantum voce alias Daulias ales aves.

ALBII

ALBII TIBVLLI

LIBER I.

ELEGIA I.

Divitias alius fulvo ſibi congerat auro,
  Et teneat culti iugera multa ſoli,

Quem

Elegia I.

A Meſſala anno 723. invitatus, ut in cohorte eius ad bellum contra Antonium proficiſceretur, et ſtudium otii vitaeque ruſticae, quo animus paucis contentus teneretur, et amorem tenerrimum, quo Deliam quandam, libertinam forma inſigni, amplecteretur, patrono excuſavit. cf. Vitam Tibulli. A defenſione inertiae ſuae poſtremo in affectum ſubtriſtem ac mollem deſinit, mira cum ſenſus veritate et orationis elegantia expreſſum.

1. *Divitias — auro*) Ornate ſtatim hoc. Simplex erat: alius

ſibi

Quem labor assiduus vicino terreat hoste,
Martia

sibi divitias paret. Addi poterat: auro congesto. Inde doctius dictum: congerere divitias auro. Similis fere locus inf. III, 3, 11. 12. *Nam grave quid prodest pondus mihi divitis auri, Arvaque si findant pinguia mille boves?* Ponit autem, quod Salmasius de M. U. p. 89. tum Heins. ac Vulpius notarunt, duo modos copiarum ac facultatum, quas quis aut in nummis aut in fundis habet; respectu tamen, ut iam olim arbitrabar, ad duplex ex militia commodum, praedae et assignandorum agrorum. Etenim inter modos sollemnes, quibus opes et facultates sibi pararent homines, retulerat hoc temporum calamitas bellorumque civilium furor, ut militiae nomen darent non modo stipendiis auctis, sed et certis post militiam praemiis constitutis, certoque agri modo praefinito, quem accepturi erant. Hinc natae illae inter bella civilia agrorum assignationes, utque eos nanciscendi copia adesset Triumviris, proscribendi dominos mos immanissimus. Nec tamen aliter conscribi aut compleri et instrui legiones ad tantum numerum auctae poterant. Accedebat licentia praedandi, inprimis in bellis cum barbaris gestis, ita ut inter artes se ditandi haberetur vulgo ea aetate praeda inter militiam facta. Hinc poetae toties praedam et divitias iungunt. et Tibullus I, El. 2, 63. — *praedas et arma sequi.* et lib. II, 3, 35. sqq. *Ferrea non Venerem, sed praedam saecula laudant* etc. Confer inprimis Propert. III, 4, 1. (III, 3, 1.) *Arma deus Caesar dites meditatur ad Indos* etc. ibique v. 21. et III, 5, 3. 11. (III, 3, 25. 33.) sq. ubi multa sunt, quae cum Tibullo possint comparari. Eodem spectant inf. v. 52. *viae,* ob quas puellam flentem ferre nequit. H. Cave ne verbo *tenere,* quod nonnulli in Latinitate parum curiosi posuerunt, significationem verbi *parare* tribuas, quam priora postulare videntur. Variavit Tibullus, et quibus modo, ut quaererent bona, apprecatus est, eosdem hoc versu possidentes fecit; ut infra 49. *Sit dives iure* pro: divitias sibi paret. Itaque *teneat* est accepta possideat. W.

3. 4. Verba impedita et ne satis quidem propria. Sed de hoc v. Obss. Sensus omnino hic est: Paret alius sibi aurum et agros per militiae praemia et praedam; id quod fit, dum in molesta militia versatur, et modo, assidente castris hoste, perpetuo terrore agitatur, modo, ubi tranquille obdormiit, signis militaribus excitatur. Ergo *labor* h. l. pro periculo dictus accipiendus est. Exempla tamen huius usus desidero; neque ea attulit

Martia cui ſomnos claſſica pulſa fugent:

Me

attulit vir doctus in Bibliotheca critica P. III. p. 66. H. *labor aſſiduus — terreat* h. e. exerceat, coniunctus cum terrore, hoſte vicino. Si cogitabis milites frumentatum, aquatum, lignatum miſſos ab hoſtibus aſſidentibus plerumque vexari et turbari, quo modo *labor terrere* poſſit, non amplius quaeres. Similia Graeci dixerunt, velut Sophocles Philoct. 864. πόνος ὁ μὴ φοβῶν κράτιστος. Verba *quem — terreat* cum pars voti ſint, atque a voto pendeant hoc ſenſu: ea lege, ut eum terreat, coniunctivi rationem eandem atque optativi apud Homerum Od. α, 47. ϑ, 239. eſſe perſpicies. Adde inf. 15. 16. W.

4. *claſſica pulſa*) Proprium ac ſollemne eſt *canere claſſicum* aut *flare*, *inflare*, quandoquidem vel cornu vel tuba ſeu buccina illud canitur. Et ſic Propert. III, 3, 41. (III, 2, 41.) *Nil tibi ſit rauco praetoria claſſica cornu Flare.* et Virgil. Ge. II, 539. *Necdum etiam audierant inflari claſſica.* Facile tamen intelligas, claſſica *flata*, *canta*, dicere poëtam non potuiſſe; incidiſſe itaque in *pulſa*, tanquam flata, ſpiritus vi impulſa, ad ſonos edendos concitata, ut translatum ſit a pulſis tympanis, cymbalis, crotalis. Ita fere Graeci tubarum ſtrepitum per κτύπον exprimere poſſunt, et exprimunt, v. c. Plutarch. in Numa p. 73. C. Sed v. Obſſ. Nec vero claſſica h. l. eſſe poſſunt alia, quam quae repentino hoſtis incurſu aut alio periculo ac caſu milites ad arma vocant. Nam, quod olim, Broukhuſio obſequutus, putabam, de cantu buccinae, ad quem ſingulae nocturnae vigiliae ordinabantur, vix bene haec accipiuntur, quum, quod appoſuit poëta, *vicino hoſte*, ſatis declaret, ad periculoſa tempora et terrores repentinos ex hoſtium acceſſu haec ſpectare. Interpellatur his ſomnus aut nox inſomnis exigitur. Solent porro poëtae belli aut militiae aerumnas aut terrores per ſomnos claſſico interruptos declarare; ut in noto illo Horatii V. Carm. 2, 5. *Neque excitatur claſſico miles truci.* Lucan. IV, 394. *Non praelia feſſos Ulla vocant, certos non rumpunt claſſica ſomnos.* Silius Ital. XV, 48. *Haud unquam trepidos abrumpet buccina ſomnos.* Quod adiectum hic *trepidos* vides, id ipſum eo ducit, ut ad terrores hoſtiles referendum cenſeas. Auctor Aſtronomicorum in Catalect. Scalig. p. 239. (Anthol. Lat. To. II. p. 326.) *claſſica turbant.* et apud Calpurn. IV, 131. ſunt *claſſica turbida.* Eundem terrorem ex claſſico ſeu tuba repente audita intellige apud Auctorem Paneg. in Piſon. v. 129.

Me mea paupertas vitae traducat inerti,
Dum meus exiguo luceat igne focus.

Ipſe

— nec ſemper in armis
Bellica turba manet, nec tota classicus horror
Nocte dieque gemit.

Dixit horrorem claſſicum pro ſono claſſici, qui horrorem incutit. Ceterum, ut obiter moneam, apparet in voce *claſſicum* proprie intelligi *ſignum:* primitus, quod claſſibus populi datum eſſet.

Statius comparat illa fragmenti Bacchylidis, apud Stobaeum LIII. de Pace (unde Stephanus in Fragm. Lyric. p. 252. Urſin. p. 200. Brunck. Analect. T. I. p. 150. retulerunt):

Χαλκέων δ' οὐκέτι σαλπίγγων κτύπος,
Οὐδὲ συλᾶται μελίφρων ὕπνος ἀπὸ βλεφάρων,
Ἀμὸν ὃς θάλπει κέαρ·
Συμποσίων δ' ἐρατῶν βρίθοντ' ἀγυιαί,
Παιδικοί θ' ὕμνοι φλέγονται.

Ita enim iſti verſus videntur poſſe conſtitui.

5. *vitae traducat inerti*) h. ad vitam. *Traducere* h. l. aut dictum, ut *tradere, reddere, dare ſe, otio, litteris,* uti etiam *παραδοῦναι* et *δοῦναι.* Sic Homer. *δοῦναι ὀδύνῃσιν* Il. έ, 397. *γήραϊ, ἀχέεσσιν* Od. τ', 167. ό, 356. Heſiod. *Ἔργ.* 705. ubi tamen variat lectio *θῆκε* pro *δῶκε.* aut ad otium traducitur poëta, ſc. a vita laborioſa; uti v. c. ab una vitae ratione ad alteram traducimur. Senſus: Ego pauper, contemtis divitiis, vitam deſidioſam, nullo labore et moleſtia vexatam, vivam, dummodo rebus ad vitam neceſſariis haud indigeam. Pro his poſuit unum genus, focum ardentem. II. *paupertas* eſt ſtudium paupertatis, ut *gloria* pro ſtudio gloriae apud Horat. Ep. I, 18, 22.

Gloria quem ſupra vires et veſtit et unguit.

Adde Tac. Ann. I, 8. *Tertio gradu proceres civitatis ſcripſerat, pleroſque inviſos ſibi — iactantia gloriaque ad poſteros* h. e. gloriae ſtudio ad poſteros. — *vitae inerti.* Vita iners eſt libera a belli laboribus, otioſa, qua ſignificatione *otium* II, 6, 5. uſurpatum legitur. Adde Germ. Tac. 14. Neque haec explicatio mira videbitur et contextum expendenti et Romanos ad rem publicam, in primis ad bellum omnia revocaſſe, quod vel ſignificatione formulae loquendi *res gerere,* aliarumque comprobatur. — *traducat* ad militiae labores iam toleratos 25. ſpectat. Ceterum ex variis generibus vitae otioſae ruſticam vitam, quam toto Albium amplecti animo tot carminum eius loca, ut I, 2, 73. ſqq. 5, 21. ſqq. 10, 39 ſqq. teſtantur, illi placere, verſibus ſequentibus declaratur. W.

Ipſe feram teneras maturo tempore vites
Ruſticus, et facili grandia poma manu.
Nec Spes deſtituat, ſed frugum ſemper acervos
Praebeat, et pleno pinguia muſta lacu.
Nam veneror, ſeu ſtipes habet deſertus in agris,
Seu vetus in trivio florea ſerta lapis;
Et quodcunque mihi pomum novus educat annus,
Liba-

8. *facili — manu*) h. habili, apta. v. Burm. ad Ovid. I. Art. 160. II. ſolerti induſtria, explicante Forcellinio. *Ipſe* aliorum vel ſervorum opera non uſurus. vid. I, 2, 73. 3, 58. 5, 11. II, 6, 8. Res nota. W.

9. *Spes*) h. l. Dea, v. Broukh. quam, ut poëta, pro ipſa ſpe bonae meſſis et vindemiae, quae non fallat, ponit. Notandum vero illud, non tantum deam promittere vel ſpondere aliquid, v. II, 6, 27.; ſed eſſe eam hic inter deos δοτῆρας ἐάων.

11. *Nam veneror*) Niſi fragmenta haec tantum ſunt elegiae ſive unius ſeu plurium, ſententiarum iunctura fortaſſe haec eſt: felicem frugum ex agris et vineis proventum fore, ſperare licet, cum pietas mea diis cordi non eſſe nequeat: nam veneror etc. Intelligendus autem Hermes, vel Hermae, quales Silvani, Panis, Bacchi, Priapi ex ligno vel lapide frequentes in viis agriſque reperiebantur. Ad idem genus ſpectant Termini. Ovid. II, Faſt. 641. *Termine, ſive lapis, ſive es defoſſus in agris Stipes.* Hos Terminos ſeu rudia deorum agreſtium ſigna ait poëta ſe *venerari*, debito honore afficere. Fiebat autem hoc, corollis ſigno imponendis, infulis iniiciendis, inprimiſque ut unguento hermas delibuerent: qua de re v. Apulei. Florid. I. pr. et ibi Colv. p. 164. Clement. Alex. Strom. VI. p. 843. Pott. et ibi Intpp. Add. Cic. Verr. IV, 35. ſ. 76. extr. Exſtat etiam inter tabulas Herculanenſes depicta talis religio To. IV. ubi v. p. 216. n. 12. — *deſertus*) h. defixus, defoſſus, uti *inſerere* eſt infigere. v. Broukh. et Vulp. H. Sed vide Obſſ. W.

12. *lapis*) ſignum dei agreſtis e lapide, ut ante *ſtipes* ſignum e ligno. Interpretibus eſt lapis compitalis. cf. ad Minuc. Fel. Octav. c. 3. Ad ſolum Terminum res revocari nequit.

13. *novus educat annus*) h. novum anni tempus, ſc. ſive auctumnale, ſive aeſtivum, quod poma naſcentia temperie ſua fovet. Hoc enim eſt *educat*, vel

Libatum agricolae ponitur ante deo.
Flava Ceres, tibi ſit noſtro de rure corona
Spicea, quae templi pendeat ante fores;
Pomoſisque ruber cuſtos ponatur in hortis,
Terreat ut ſaeva falce Priapus aves.

Vos

vel ſimpliciter profert, gignit: ut in Luſibus 51.

Betasve, quantas hortus educat nullus.

Cf. Vulp. *Annum* vocabant quamlibet anni partem, ut notum. v. Broukh. Vulp. Declarat autem poëta ſe omnium fructuum *primitias* apponere. Hinc *libatum*, praecerptum, et *ante*. H. De verbis *ponitur ante* vide Obſſ. W.

14. *agricolae — deo*) Abſolute ita dictum *deum agricolam* vix alium putes eſſe, quam Priapum. Sic et inf. El. 5, 27.

Illa deo ſciet agricolae pro vitibus uvam,
Pro ſegete ſpicas, pro grege ferre dapem.

Videtur tamen h. l. obſtare, quod paullo poſt memoratur iterum Priapus. Broukh. et Heinſ. Adv. 1, 2. Vertumnum intelligunt; Vulpius deum quemcunque agriculturae praeſidem. Nihil ſane eſt, quod definiri poſſe putem. Nam et Silvanus et Pan eſſe poteſt *deus agricola*. Dicemus igitur eſſe abſolute poſitum pro vulgari: *agricolis diis ponitur*. H. Hoc quidem cum Guyeto verum puto, et V, 27. vid. Obſſ. Ceterum pietate ſua in deos agricolas memorata, qua mereretur, ut uber agrorum et vinearum proventus ſibi daretur, ad vota 15. commode tranſiit, quae conditionaliter concepta eſſe apparet: *Si Spes me non deſtituat, tibi ſit*. W.

16. *corona ſpicea, quae templi pendeat ante fores*) ex more. Prop. IV, 3, 17.

Omnibus heu! portis pendent mea noxia vota.

quae de templorum, non urbis, portis accipienda ſunt; paullo infr. v. 57.

Flore ſacella tego.

cf. Pafferat. ad Prop. IV, 9, 29. *Templum* autem intellige ſacellum, quale eſt, quod infr. memorat lib. I. El. 10, 20. Ut, quantum lyrica oratio ab elegis diſtet, intelligatur hoc exemplo, apponam, quomodo Horat. Carm. Sec. 29. 30. hanc eandem ſententiam, quae in Tibullo eſt, efferat:

Fertilis frugum pecorisque tellus
Spicea donet Cererem corona.

17. *ruber cuſtos*) quia minio pictus. Notum ex *Luſibus*.

18. *ſaeva falce*) ut *Virg. ſaeva arma, ſaevus enſis* etc.

quo

Vos quoque felicis quondam, nunc pauperis agri
Custodes, fertis munera vestra, Lares.
Tunc vitula innumeros lustrabat caesa iuvencos:
Nunc agna exigui est hostia magna soli.
Agna cadet vobis, quam circum rustica pubes
Clamet: io messes et bona vina date.

Iam

quo quis saeva facit. H. Forcellinius interpretatur potens, terribilis, collato Virgiliano Aen. I, 138. *saevumque tridentem.* W.

19. *felicis quondam, nunc pauperis agri*) *felix* ager, qui proprie ferax, bonus, est, ex oppositionis lege h. l. est dives, copiosus, bene instructus, villa opulenta. Compara vss. 21. 22. Sic Virgil. VII. Ecl. 34. *custos es pauperis horti*, eodem sensu, ut h. l. Respicit autem belli civilis tempora, quibus patrimonii partem per proscriptiones amiserat. H. *ager felix* est is, qui largo proventu horrea ditat, ut in carmine ad Messalam dicitur, ubi 183 — 9. illa agri deminutio deploratur, de qua vide Vitam Tib. De hostiis pro modo agelli caesis cf. H. Vossium ad Ecl. Virg. I, 8. p. 18. 19. — Carmine I, 10, 26. Laribus viliorem hostiam, *porcum* pro incolumitate sua vovet, quem et agro lustrando satis convenire verbis *hostia magna* non obscure declaratur. W.

20. *Lares*) Vulpius, sequutus Statium, compitales intelligit. Melius Broukh. agrestes sive rurales. Nempe Dii istius agri, sive villae, praesides. cf. Cato de R. R. 143. Suaviter autem agri fines lati vel angusti declarantur ex lustratione in ambarvalibus, aliove festo.

23. *Agna cadet vobis*) Ergo Laribus sacrum h. l. factum intelligendum. Agit autem de sacro, quo lustrantur greges et agri. Tale *ambarvale sacrum* facit argumentum Eleg. I. lib. II. Ibi Bacchus et Ceres vocantur et preces fiunt ad deos patrio v. 17. et sic etiam annuum sacrum Cereri et Baccho factum ad gregis lustrationem extrema hieme, ineunte iam vere, Virgil. memorat Ge. I, 338. sqq. ad 347. *Suovetaurilia* vero Cato de R. R. c. 141. in quibus Marti patri preces faciendas praescribit. Ferias *Sementivas* Ovid. Fast. I, 658 sqq. Haec et alia adducunt me, ut sacra eiusmodi lustralia plura inter rusticos viguisse existimem; alia fortasse magis, alia minus sollemnia. Ad haec minus sollemnia et privata cuiusque religione concipi instituique solita refero sacrum lustrale, de quo h. l.

Iam modo, iam poſſum contentus vivere parvo,
Nec ſemper longae deditus eſſe viae;
Sed Canis aeſtivos ortus vitare ſub umbra
Arboris, ad rivos praetereuntis aquae.
Nec tamen interdum pudeat tenuiſſe bidentem,
Aut ſtimulo tardos increpuiſſe boves;
Non agnamve ſinu pigeat fetumve capellae

De-

h. l. agitur. Aliud eſt, quod paullo poſt v. 35. memoratur, quod ad luſtrationem in Palilibus XI. Kal. Mai. fieri ſolitam referendum eſt. Ab omnibus his diverſa ſunt Suovetaurilia, publicum feſtum in luſtro condendo celebrari ſolitum. Vulgo a viris doctis omnia uno eodemque loco et nomine habentur.

25. 26. Nunc tandem ſibi contigiſſe ait, quod diu in votis habuerat, ut mediocri fortuna, quam paupertatem vocat, contentus in villa ſua otietur. Sed de verſſ. his ſeu corruptis ſeu ſpuriis v. Obſſ. *parvo vivere. parvum* de re modica, paupere, non lautiſſima, ut ſaepe alibi. Notum illud Horatii II C. 16, 13. *vivitur parvo bene.* et Virgil. Ge. II, 472. *exiguo adſueta iuventus.* cf. h. l. Broukh. (Apud Iuv. Sat. IX. v. 9. *modico contentus agebas.* W.) Mox *Canis aeſtivos ortus* pro aeſtu ſub ortum illum ingruente poſuit ex poëtarum more. *Viam* autem de militia in longinquis terris accipe. cf. v. 52. H. *longae viae.* Et terreſtria et maritima itinera intelligenda ſunt: hinc explica inf. 49.

fit dives iure, furorem
Qui maris et triſtes ferre poteſt pluvias.

Eodem ſenſu *viae* accipiendae ſunt I, 1, 52. 3, 14. De terreſtri itinere ſolo cogitandum I, 4, 41. 9, 16. ubi *via longa* memoratur, de maritimo II, 5, 62. Vide etiam Mitſch. ad Hor. Od. II, 6, 7. Ad verba *deditus viae* illuſtranda bene H. Voſſius Ovid. Met. XIII, 921. *deditus aequoribus* et Lucret. IV, 993. *fugae deditus* comparavit. Ad verſum 30. cf. Stat. Theb. III, 431. *haſta increpare.* W.

31. 32. Ad ſenſum humanitatis hoc iucundum eſt; inde delectant verſus. Calpurnii imitationem V, 39. ſqq. iam alii notarunt. Nec abludit Statii locus VII. Theb. 396. de paſtore mane gregem e caula educente:

Ipſe levat gravidas, et humum tactura parentum
Ubera, ſucciduasque adportat matribus agnas.

Deſertum, oblita matre, referre domum.
At vos exiguo pecori, fureſque lupique,
Parcite; de magno eſt praeda petenda grege.
Hic ego paſtoremque meum luſtrare quotannis
Et placidam ſoleo ſpargere lacte Palen.
Aſſitis, divi, neu vos de paupere menſa
Dona, nec e puris ſpernite fictilibus.

Ficti-

33. *exiguo pecori*) h. l. ad numerum ſpectat vox *exiguo;* pro exiguo grege dixit. H. *pecus* nimirum et numerum pecudum ſignificat. Hinc Livius 27, 32. *Fuerunt — pecoris omnis generis ad millia viginti.* In verbis *de — grege* praepoſitione *de* partem totius ſumi ſignificatur. Liv. 27, 1. *Maroneam et Meles de Samnitibus vi cepit.* cf. I, 6, 80. Hinc apud Ciceronem *excipere de.* Vide et infr. 40. W.

35. *paſtoremque meum luſtrare*) v. II, El. 5, 87. cf. Ovid. Faſt. IV, 727. ſqq. unde apparebit, ad Palilia haec eſſe referenda. Conf. modo dicta ad v. 23. Ad religionem poëtae hoc quoque fragmentum ſpectat. H. Non tranſiliendo ſolum ardentes ſtipulae acervos, Ovid. Faſt. IV, 781., ſed ſacris etiam factis Palilibus (d. XXI. Apr.) paſtorem luſtrari creditum eſſe, docet idem Faſt. IV, 747. — Copulae *que — Et* duo ad unam rem deſcribendam pertinentia iungunt, ut I, 3, 25. 5, 54. 9, 69. De copulis *que — que* vid. Obſſ. ad I, 2, 29. W.

36. *ſpargere lacte*) Videntur adeo non modo vaſa lacte plena appoſita fuiſſe, ſed et lacte adſperſum deae ſignum. Niſi poëta libationem in ara factam declarat; quod verum arbitror.

38. *e puris — fictilibus*) Intelligit patellas, quibus impoſitae fruges offerebantur diis. Trahit autem ad ſimplicitatem vitae h. l. et paupertatem id, quod in ſacris omnino mos retinuerat, etiam poſtquam luxus remp. perdiderat. Qua de re paſſim viri docti egere. cf. ad h. l. Statius et Broukh. Locus claſſicus erat Plinii XXXV, ſ. 46. ubi inter alia: *In ſacris quidem etiam inter has opes hodie — fictilibus praelibatur ſimpuviis.* (Et Iuvenalis temporibus fictilia in ſacris retenta eſſe, oſtendit Sat. VI, 342 - 5. W.) De ſimplicitatis vetuſto ritu in ſacris omnino ſervato v. Porphyr. de Abſtinent. lib. II, 17. 18. *Pura* ornans eſt epitheton, tamen h. l. a religione ductum,

quae

Fictilia antiquus primum ſibi fecit agreſtis
  Pocula, de facili compoſuitque luto.
Non ego divitias patrum fructusque requiro,
  Quos tulit antiquo condita meſſis avo:
Parva ſeges ſatis eſt; ſatis eſt, requieſcere lecto
  Si licet, et ſolito membra referre toro.
Quam iuvat immites ventos audire cubantem,
  Et dominam tenero detinuiſſe ſinu;

Aut,

quae pura et caſta requirit. H. Similem locum Tibulli, ubi Lares, ut ſe incolumem praeſtent, obteſtatur, vide I, 10, 17.

Neu pudeat priſco vos eſſe e ſtipite factos;
Sic veteris ſedes incoluiſtis avi.

De fictili eius ſupellectili vide II, 3, 47. W.

39. 40. Cauſam, cur fictilia dii reſpuere non debeant, addit: maiorum morem et uſum. *de facili — luto*) Eſt argilla, quae tractari et fingi poteſt, non quia vilis et parabilis eſt. Ovid. Met. XV, 169.

Utque novis facilis ſignatur cera figuris.

ita enim malim legi, quam *fragilis*, quod ab Heinſio repoſitum fuit. (et invito Burmanno. W.) Hinc translatum eſt, ut *facilem* dicamus hominem commodum, non moroſum aut pertinacem. H. Ad conſtructionem compara Iuv. VI, 344.

Et Vaticano fragiles de monte patellas.

et infr. II, 1, 59.

Rure puer verno primum de flore coronam
Fecit.

cf. Not. ad 33. W.

41. Locus dulciſſimus propter animi ſimplicitatem contenti modico, dummodo otiari et amare liceat.

44. *membra ref. toro*) h. e. in torum, qualem conſtructionem apud Propertium II, 33, 41. (24, 41.)

Nulla tamen lecto recipit ſe ſola libenter

in verbis *ſe recipere lecto* animadvertis. *Torum* ad lectum discubitorium, in quo epulis accumbebant, *lectum* ad quietem fruendam (compara Propert. I, 8, 33. *requieſcere lecto*) referunt Vulpius et H. Voſſius. W.

45. *Quam iuvat*) Haec commemorat reſpectu itinerum militarium terra marique, quae paullo poſt v. 50. 52. comparaturus eſt cum hoc otio. H. *detinuiſſe* pro detinere, de qua ratione perfecti ad morem Graecorum

Aut gelidas hibernus aquas quum fuderit Auſter,
Securum ſomnos, imbre iuvante, ſequi!
Hoc mihi contingat; ſit dives iure, furorem
Qui maris et triſtes ferre poteſt pluvias.
O quantum eſt auri potius pereatque zmaragdi,
Quam fleat ob noſtras ulla puella vias!
Te bellare decet terra, Meſſala, marique,
Ut domus hoſtiles praeferat exuvias:

Me

corum vide Obſſ. ad I, 7, 40. — Ad verba *gelidas — Auſter*, quorum ſenſus eſt: cum pluvia decidit, penitus intelligenda imaginem Noti pluviam concitantis apud Ovid. Met. I, 268. 269. compares. W.

48. *ſomnos, imbre iuvante, ſequi*) h. ſomno indulgere. cf. Vulp. h. l. Laudant illa Sophoclis ex Cic. II. ad Att. 7.

— — — — κἂν ὑπὸ στέγῃ
πυκνῆς ἀκούειν ψεκάδος εὑδούσῃ
φρενί.

h. ſecura mente, ut h. l. Appoſitum non minus dictum illud veteris Comici:

Ἐξὸν καθεύδειν τὴν ἐρωμένην
ἔχων,

quod laudat inter alios Schol. Eur. Phoen. 481. ubi v. Valk. p. 176.

49. De verbis *ſit dives* v. Not. ad 2. de ſequentibus ad 26. W.

52. *ob noſtras — vias*) itinera negotiationis, vel militiae lucroſae cauſa, ſuſcepta, ex more Equitum Romanorum. Itaque dixerat: *ſit dives iure*, ſ. v. 49. 50. cf. El. 2, 68. Propert. II, 9, 29. 30. (7, 67. 68.) Ait autem, malle ſe omnibus divitiis carere, quam parare eas, dolente de diſcidio puella. H. Compara Propertium III, 20, 4. (18, 4.) Cynthiam in amatorem, ea relicta in terras exteras profectum, exacerbantem:

Tantine, ut lacrimes, Africa
tota fuit?

Ceterum de itineribus militiae cauſa ſubeundis unice cogita. Vid. 26. *Zmaragdi.* Gemmas bello petiiſſe Romanos, docet Virg. Georg. II, 505.

Hic petit excidiis urbem miſe-
roſque Penates,
Ut gemma bibat. W.

54. *Ut domus hoſtiles*) Mos fuit iſte Romanorum, ut foribus ſpolia hoſtium praefixa haberent. Propert. III, 9, 26. (III, 7, 26.) Virgil. Aen. VII, 183. ſqq. Liv. X, 7. cf. Broukh. et Vulp. ad h. l. et iam ante eos Statius, item Caſp. Sagittar.

de

Me retinent vinctum formoſae vincla puellae,
Et ſedeo duras ianitor ante fores.
Non ego laudari curo, mea Delia; tecum
Dummodo ſim, quaeſo, ſegnis inersque vocer.
Te ſpectem, ſuprema mihi quum venerit hora,
Te teneam moriens deficiente manu.
Flebis et arſuro poſitum me, Delia, lecto,
Triſtibus et lacrimis oſcula mixta dabis;
Flebis; non tua ſunt duro praecordia ferro

Vincta,

de Ianuis Veterum c. 29. in Theſ. Graev. T. VI. p. 509. Similiter in Culice 82.

Non, ſpoliis dum ſancta deûm fulgentibus ornet
Templa, — — — —
Adverſum ſaevis ultro caput hoſtibus offert.

56. *Et ſedeo*) Ut perſpicias, quam commode hic verſus ſubiiciatur, reminiſcendum eſt, ianitores ſervos catenis fuiſſe foribus alligatos. Sic Ovidius Am. I, 6, 1.

Ianitor, indignum, dura religate catena.

Cum hoc igitur comparat ſe puellae ſervientem.

57. *Non ego laudari curo*) Livineius et alii de laudatione mortuorum pro roſtris, Broukh. de laudatione caſtrenſi pro concione intelligit, cuius iudicium etiam Vulpius ſequitur. Non video, cur tam arctis finibus huius vocis ſignificatus circumſcribendus ſit. Cur non potius eſt, omnino laudem et gloriam virtute in bello parare? Ita etiam *laus* pro virtute et certamine ſaepiſſime. cf. inf. IV, 1. 88. Ut ad ſuavitatem ſequentium verſuum, ad quos deducitur ea cogitatione, quod usque ad mortem cum ea vivere cupit, percipiendam animos iuvenum excitemus, neceſſe vix eſt. H. *laudari curo* Graece *αἰνεῖσθαι σπεύδω* apud Theocr. XVI, 15. W.

63. *Flebis*) Repetitionis figura uſus eſt Tibullus non magis ad animum commovendum quam ad ſententias eleganter inter ſe connectendas, ita ut particula *nam* evitaretur. Vide ſimillimum exemplum I, 3, 5.: item de poſitura verborum *non tua* etc. Obſſ. ad I, 2, 30. W.

63. ſq. *ferro vincta*) Ferrea praecordia deſignari, nemo dubitet. Notus is loquendi mos, illuſtratus quoque copioſe, ut ſolet, a Broukhuſio et aliis. Sed id quaeritur, quid ſit *ferro vincta*, et quam commode id dicatur.

Proprie

Vincta, nec in tenero ſtat tibi corde ſilex.
Illo non iuvenis poterit de funere quisquam
Lumina,

Proprie ſunt praecordia, quae ferrum ambit et includit, σιδηρόδετα; ut eſt ξίφος σιδηρόδετον capulo ferreo iuncto. Hoc praeclare ſe habet, ſi de corde munito ac tuto agitur, ut apud Horat. illud Od. I, 3, 9.: *aes triplex circa pectus et robur* h. ilex, de homine audaci. Nunc tamen alio modo cor incluſum eſt ferro, ſcilicet ut nullum externarum rerum ſenſum habeat. Nam videtur ſubtilius factum, ſi dicere velis, notionem ſimplicem *ferrei pectoris* (τῦ σιδηρόφρονος) ita ornari, ut ferri natura ſolida et adſtricta declaretur, quia omnino ea, quae ex partibus conſtant coniunctis et contextis, habent eas inter ſe vinctas, adeoque ipſa vincta ſunt. *Praecordia ferrea* adeo neceſſe eſt eſſe ferro adſtricta, *vincta*, quaſi compacta, dura. Sic *ferro corda rigent* Claudian. de B. Get. 303. Nemeſian. autem Ecl. IV, 56. *ferro praecordia duret* h. induret. Ita et alterum ornavit vſ. ſequ. pro vulgari: non habes cor ſaxeum: *nec in tenero ſtat tibi corde ſilex.* h. e. *ineſt*, ut Ovid. I. Am. 11, 9. (Immobilem eſſe ſilicem, verbo *ſtare* exprimi putat H. Voſſius, collatis Virg. Ecl. II, 26. Senec. H. F. 861. Ex ipſo Tibullo I, 4, 28. II, 4, 9. afferre poterat. W.) Ornatum adhibuere alii quoque poëtae; et convenientiſſimum quidem Apollon. II, 231.

Οὐδ' εἴ οἱ ἀδάμαντος ἐληλαμένον
κέαρ εἴη.

Cor ex ferro ductum ſeu procuſum proprie diceres. Alii extulere hoc: *habere* vel *geſtare ſilices et ſcopulos et ferrum in pectore: pectus habet ſilices et ferrum*, ut Ovid. I. Triſt. 8, 41. de homine duro proximo ad hunc noſtri poëtae locum:

Et tua ſunt ſilicis circum
praecordia venae,
Et rigidum ferri ſemina
pectus habent.

Primitiva ratio apud Heſiodum exſtat de aerea aetate *Ἐργ.* 147. *ἀλλ' ἀδάμαντος ἔχον κρατερόφρονα θυμόν.* Ornate Pindarus in fragmento, quod Athenaeus et Plutarchus ſervarunt: qui Theoxeni forma non percuſſus ſtupet,

Ἐξ ἀδάμαντος ἢ σιδάρȣ κεχάλ-
κευται μέλαιναν
Καρδίαν ψυχρᾷ φλογί.

de quo cf. Wyttenbach. in praeclaro doctrinae ſpecimine, Plutarch. de ſera num. Vind. p. 69.; vide nunc Pindari fragm. p. 22. Tibulli locum ante oculos habuit et expreſſit Sannazar. I. El. 9, 7.

Non mihi circumſtat ſolidum
praecordia ferrum,
Nec riget in noſtro pectore
dura ſilex.

64. *ſtat* — *ſilex*) pro eſt, ut ſollemne poëtis. Quinctil. Declam.

Lumina, non virgo, ſicca referre domum.
Tu Manes ne laede meos, ſed parce ſolutis
Crinibus, et teneris, Delia, parce genis.
Interea, dum fata ſinunt, iungamus amores;
Iam veniet tenebris Mors adoperta caput;
Iam

Declam. VI. a Gebhardo laudatus: *Non erat illi ferreum pectus, nec cor ſilice concretum, ut haec pati poſſet aequo animo.* Adde Ovid. XIV. Met. 757.

— — *paulatimque occupat artus,*
Quod fuit in duro iam pridem pectore, ſaxum.

Ornate autem et hoc poëta dixit, ut modo monui: *ſtat,* vel eſt, *tibi ſilex in corde,* pro cor ex ſilice habes. ut Ovidius in loco modo laudato: *ſaxum in pectore fuiſſe.* Variavit hoc Statius Theb. III, 693. *Non ſi — Aequoreaeque ſuper rigeant praecordia cautes, Ferre queam.* nam ſi cor pro caute eſt, infixa ſane illa et impoſita eſt praecordiis, quae cor ambiunt.

67. *Tu Manes ne laede meos*) Immodico luctu carorum Manes offendi aut putabant aut poëtae ſaltem eleganter pronuntiant. v. Propert. IV. El. ult. 1. cf. Broukh. et Scal. ad h. l. Kirchmann. de Fun. Rom. IV, 10. adde Burmann. Sec. Anthol. To. II. p. 9. 10.

69. *dum fata ſinunt, iungamus amores*) Propert. II, 15, (12,) 23.

Dum nos fata ſinunt, oculos ſatiemus amore;
Nox tibi longa venit, nec reditura dies.

coniungere amores etiam Catullus dixit Carm. 64, 373. infr. I, 9, 76. *iungere Venerem.* Adde IV, 13, 2. Ceterum compara cum his Sannazar. I. El. 3, 49. ſqq.

70. *tenebris Mors adoperta caput*) Praeclarum phantaſma. Mors incedit nube operta, uti alias dii incedunt caput nimbo vel aëre cincti; cf. ad Virgil. Aen. I. Exc. XIII. Convenit nota illa *Orci galea,* Ἄϊδος κυνῆ, qua qui indutus erat, ſpectantium oculis ſubducebatur, ut Perſeus; cf. Heſiod. Scut. 227. Convenit hoc Morti, furtim ſubrepenti. Vide carmen, quod a Neoptolemo in Philippum Macedonem compoſitum apud Diod. XVI, 92. exſtat, in Obſervationibus tractatum. Non male imminentem ex occulto Mortem per volatum tenebris tectum declararunt alii, ut Gratius Cyneg. 347.

Stat

Iam ſubrepet iners aetas, nec amare decebit,
Dicere nec cano blanditias capite.
Nunc levis eſt tractanda Venus, dum frangere poſtes
Non pudet, et rixas inſeruiſſe iuvat.
Hic ego dux milesque bonus; vos, ſigna tubaeque,
Ite procul, cupidis vulnera ferte viris;
Ferte et opes: ego compoſito ſecurus acervo
Deſpiciam dites, deſpiciamque famem.

ELE-

Stat Fatum ſupra; totumque aviliſſimus Orcus
Paſcitur, et nigris orbem circumſonat alis.

Lepide ad noctem transtulit Io. Iov. Pontanus Amor. II, 1.

Tuque nigram tenebris Nox adoperta comam. H.

Et mortis imagine, ut hortetur ad gaudia vitae capienda, utitur et ſenectutis; quod Anacreontem Horatiumque ſaepius facere vix opus eſt ut moneam. Cauſam huius rei pete ſis ex Not. ad I, 4, 27. W.

73. *levis — Venus*) quae levem decet aetatem, ut ſenectutem decent gravia; ita Horat. *iocoſam Venerem* dixit, et infr. El. 7, 44. *levis amor.*

74. *et rixas inſeruiſſe iuvat*) h. inferre, ingerere; dictum eſt pro ſimplici: *ſerere rixas.* Rixari cum puella aut omnino, aut, ſi cum antecedente iunxeris, ante fores. Ovid. III, Art. 71.

Nec tua nocturna frangetur ianua rixa.

Et Propert. II, 19, (15,) 5.

Nulla neque ante tuas orietur rixa feneſtras. H.

inſeruiſſe, inchoaſſe, feciſſe. Similiter fere apud Tac. Hiſt. I, 23. *inſerendo ſaepius querelas et ambiguos de Galba ſermones* illud verbum uſurpatum vides. W.

76. *cupidis — viris*) qui divitiis inhiant. v. Broukh. h. l. et Douſa pater Praecidan. I. H. *Ite — ferte.* Aſyndeton amant Latini poſt *i*, *ite*, III, 6, 6. Hor. Od. III, 14, 17., ut Graeci poſt ἴθι, Hom. Il. α, 32. β, 163. et βάσκ' ἴθι, Hom. Il. ϑ, 399. λ, 186. Sed et copula interponitur apud utrosque. Od. σ, 170. ἀλλ' ἴθι καὶ — φάο. Plaut. Capt. III, 4, 103. *I ac ſuſpende te.* W.

Ele-

ELEGIA II.

Adde merum, vinoque novos compesce dolores,
Occupet ut fessi lumina victa sopor;
Neu quisquam multo perfusum tempora Baccho
Excitet, infelix dum requiescit amor.

Nam

Elegia II. Exclusus a Deliae suae marito cum frustra amorem vino obruere voluisset, ianuae modo minas iacit, modo preces facit; Deliam autem hortatur, ut audacia animum muniat, seque clam in domum admittere ne dubitet. Etiam magae ministerio se providisse, ut maritus ne adspiciens quidem furta coram oculis suis credat. Hactenus a v. 1—66. H. Inde constantiam suam in amore Deliae affirmat et dolores gravissimos, qui a deorum ultione haud scit an repetendi sint. De qua fortuna sua iuvenes risum teneant, monens, Venerem, ut propitia sibi succurrat, implorat. 67 — 100. W.

1. *Adde merum*) *βάλ' οἶνον* ait Anacr. XXXVI, 10. adfunde, ad puerum; infr. III, 6, 63.

Tu, puer, i, liquidum fortius adde merum.

Vulpius operose docet, esse pro simplici *dare*. H. Quae observatio et falsa et, si vera esset, ab hoc loco aliena. Quid verba *Adde merum* significent, satis docetur vel uno Ovidii loco Am. II, 4, 50.

Dumque bibit, furtim, si potes, adde merum.

lumina victa sc. vino, ut IV, 1, 57. *victa — lumina Baccho.* Non comparaverim Senec. Herc. F. 1078. *Preme devictum torpore gravi.* — *fessi* sc. doloribus; alio sensu Virg. Georg. IV, 190. *fessosque sopor suus occupat artus.* W.

3. *Neu quisquam multo*) Seneca Herc. fur. 1051.

Detur quieti tempus, ut somno gravi
Vis victa morbi pectus oppressum levet.

Sed hoc in furore; propius ad nostrum illud est apud Theognid. 461.

Μήδ' εὕδοντ' ἐπέγειρε, Σιμωνίδη, ὅντιν' ἂν ἡμῶν
Θωρηχθέντ' οἴνῳ μαλθακὸς ὕπνος ἕλῃ.

Mox *multo perfusum tempora Baccho*, *βεβρεγμένον* h. ebrium. Nam didito per corpus ac venas subeunte vini calore, moxque altius se in caput insinuante, caput adeoque tempora perfundi vino videri possunt. cf. Obss. H. *multo Baccho.* Virg. Aen. IX, 336. *multoque iacebat Membra deo victus reg. am.* h. e.

curae

Nam posita est nostrae custodia saeva puellae,
Clauditur et dura ianua fulta sera.
Ianua difficilis dominae, te verberet imber,
Te Iovis imperio fulmina missa petant.
Ianua, iam pateas uni mihi, victa querelis,
Neu furtim verso cardine aperta sones;
Et mala si qua tibi dixit dementia nostra,
Ignoscas; capiti sint, precor, illa meo.

Te

curae et dolores amoris. Anacr. 25. f.

σὺν τῷ δὲ πίνειν ἡμᾶς
εὕδουσιν αἱ μέριμναι.

Catull. II, 8. *gravis acquiescat ardor*, quem Statium iam comparasse video. W.

6. *dura ianua fulta sera*) obice seu vecte munita ianua, ne de nostro more cogites.

7. *te verberet imber*) pulset. Virg. Aen. IX, 669.

Verberat imber humum.

v. Broukh. et Vulp. ad h. l. Ita *percuti imbre*. v. Burm. ad Valer. Flacc. IV, 48. Ceterum de his amantium ineptis querelis et conviciis, quae foribus exclusi faciunt, multa collecta attulerunt Broukh. ad Propert. I, 9. et Casp. Sagittar. de Ianuis veterum toto cap. 37. cf. Plaut. Curcul. I. Sc. 1. et Ovid. Met. XIV, 710. H. Recordatio custodiae saevae et ianuae clausae animum ita accendit amantis, ut ianuam ipsam alloquatur, seque ante eam stare singat. Moris absentes, ut praesentes, alloquendi plura apud Tibullum comparent exempla. Ceterum *ianua difficilis* et *ianua dominae* h. e. amatae iungenda esse in Obss. docui. W.

8. *Iovis imperio — missa*) Iovis imperium est caelum. De constructione *caelo mitti*, quae I, 3, 90. occurrit, vide Not. ad I, 6, 53. De H. Vossii interpretatione cf. Obss. W.

9. *Ianua, iam pateas*) Subitae mutationis mentis exemplum simillimum III, 6, 27. I, 5, 7. exstat. — *vict. quer.* I, 5, 67. *verbis victa*. W.

11. *dementia nostra*) ego demens, ut illa: *virtus Catonis, sapientia Laeli* etc. Mox: *capiti — meo* pro mihi, ex more. v. Heins. ad Ovid. Ep. XX, 127. H. Vide et Statium atque Muretum h. l. et Var. Lect. XII, 4. p. 277. de consuetudine satisfaciendi iis, quibus male precati erant. Liv. 27, 23. *In capita consulum, re publica incolumi, exitiabilis prodigiorum eventus vertit*. W.

Te meminiſſe decet, quae plurima voce peregi
Supplice, quum poſti florea ſerta darem.
Tu quoque ne timide cuſtodes, Delia, falle:
Audendum eſt; fortes adiuvat ipſa Venus.
Illa favet, ſeu quis iuvenis nova limina tentat,
Seu reſerat fixo dente puella fores.
Illa docet furtim molli deſcendere lecto,
Illa pedem nullo ponere poſſe ſono,

Illa

13. *voce peregi Supplice*) h. dixi, precatus ſum. Proprie eſt *ausreden*. Liv. I, 28. *rex cetera, ut orſus erat, peragit.* c. 57. *peragit deinde poſtulata.* v. Ovid. Faſt. V, 680. II. *quae plurima.* Apud Virg. Aen. IV, 333. *quae plurima fando Enumerare vales.* Adde eiusdem II, 277. XI, 552. et Thucyd. I, 40 f. ἃ οὐκ ἐλάσσω. W.

14. *poſti florea ſerta darem*) ſcilicet capiti detracta, cum comiſſabundus erraret, v. Propert. I, 16, 7. et paſſim in Anthologia, ubi aliquo loco στέφανοι ἱκέται eleganter vocantur, non aliter ac ſi de aedibus ſacris ageretur. Facit inprimis ad h. l. Lucret. IV, 1170.

At lacrimans excluſus amator limina ſaepe
Floribus et ſertis operit, poſtesque ſuperbos
Unguit amaracino, et foribus miſer oſcula figit.

15. *Tu quoque*) Neminem ad fallendum hortatus erat. Explica igitur haec verba: Te quoque obteſtor, ut fortiter me adiuves, neu — *fallas.* Ita II, 1, 11. *Vos quoque* et Tac. Ann. I, 43. *Vos quoque* accipies. W.

17. *nova limina t.*) h. e. adit, notione adiecta periclitandi, quo pacto res procedat. Ita apud Virg. Ecl. IV, 32. *tentare Thetin ratibus.* Catull. XI, 13.

Omnia haec, quaecunque feret voluntas
Coelitum, tentare ſimul parati.

ubi *omnia* pro omnia loca. Liv. 26, 20. *Scipio, omnibus, quae adeunda agendaque erant, mature aditis peractisque Tarraconem conceſſit.* Sic *nec quidquam* de loco Liv. 21, 7. — Verbum *tentat* cum adiecto *nova*, quod limina primum adiri ſignificat (Virg. Aen. I, 306. *novos locos*), amice conſpirat. W.

18. *fixo dente*) clavi dentata ſerae (h. vecti ligneo) inſerta. Salmaſ. Exerc. Plin. p. 928. Broukh.

19—22. Non temere, cum

id

Illa viro coram nutus conferre loquaces,
Blandaque compoſitis abdere verba notis.
Nec docet hoc omnes, ſed quos nec inertia tardat,
Nec vetat obſcura ſurgere nocte timor.
En ego quum tenebris tota vagor anxius urbe
* * * * * *
Nec ſinit, occurrat quisquam, qui corpora ferro
Vulneret, aut rapta praemia veſte petat.
Quisquis amore tenetur, eat tutusque ſacerque
Qua-

id agat, ut Deliae animus muniatur audacia, *feminam* a Venere iuvari, quatuor his verſibus monet. Veneri (hoc loco et I, 8, 35.) atque Amori (II, 1, 75. IV, 6, 11. 12.) idem beneficium acceptum refertur. De *que* in *blandaque* pro *illa* vide Obſſ. ad 48. W.

22. *compoſitis — notis*) ſignis, de quibus ante convenere inter ſe. Ovid. III. Am. II, 23. imitatus noſtrum:

Quid iuvenum tacitos inter convivia nutus,
Verbaque compoſitis disſimulata notis?

26. Senſum deperditi pentametri hunc fuiſſe: *Venus tutum me praeſtat*, contextus docet. De ceteris vid. Obſſ. W.

27. *Nec ſinit*) Eleg. in Maecenat. obitum, Albinovano vulgo tributa, hinc petiit illud v. 29. 30. de Maecenate praefecto urbis:

Nocte ſub obſcura quis te ſpoliavit amantem?
Quis tetigit ferro, durior ipſe, latus?

Epigramma a Reiskio olim editum in Miſcell. Lipſ. Nov. Vol. 9. p. 472. n. 364.

— *μεθύων ὅτι καὶ διὰ κλωπῶν*
Ἦλθον, Ἔρωτι θρασεῖ χρώμενος ἡγεμόνι.

quod nunc mutatum eſt a Brunckio Vol. II. Analect. p. 47. Poſidippi V. *διακλωπῶν*, h. e. *λάθρα καὶ ἀψόφως περιϊών*. H. *occurrat* ſc. mihi. W.

28. *praemia*) h. praedam. Horat. Carm. V, 2, 36.

Iucunda captat praemia.

Res nota. v. Broukh. Loquitur vero de praedonibus nocturnis. Adde Ovid. Am. 1, 6, 13. 14.

29. Cf. cum his Propert. III, 16, (14,) 11. ſeqq. Mox *pigra frigora* proprio ac perpetuo epitheto ab effectu, rigentibus gelu membris et aegre ſe moventibus. H. Ita iam Statius. *decet*. Phil. Soph. III.

ὅταν τι δρᾷς ἐς κέρδος, οὐκ ὀκνεῖν πρέπει. W.

Qualibet; inſidias non timuiſſe decet.
Non mihi pigra nocent hibernae frigora noctis,
Non mihi, quum multa decidit imber aqua.
Non labor hic laedit, reſeret modo Delia poſtes,
Et vocet ad digiti me taciturna ſonum.
Parcite luminibus, ſeu vir, ſeu femina ſias
Obvia; celari vult ſua furta Venus.
Neu ſtrepitu terrete pedum, neu quaerite nomen,
Neu prope fulgenti lumina ferte face.
Si quis et imprudens asſpexerit, occulat ille,
Perque deos omnes ſe meminiſſe neget.

Nam

32. *Non mihi*) ſc. nocet imber magnus, qui ſenſus ineſt verbis *quum — aqua*, de quorum iunctura vide Obſſ. W.

33. *Non — poſtes*) *labor hic* ad frigora et imbrem refer. *poſtes* h. e. fores. Sen. Hippol. 863. *Reſerate cluſos regii poſtes Laris.* Verba *reſ. m. D. p.* fecerunt, ut ſententiam verſibus ſequentibus expreſſam annecteret, Deliaeque metum a marito levare tentaret. W.

35. *Parcite luminibus*) avertite oculos, quaſi metuenda foret eorum orbitas, ut El. 6, 24. Propert. IV, 9, 53.

Parce oculis, hoſpes, lucoque abſcede verendo.

Ita Broukh. Recte quidem *parcere oculis* iubentur, quibus metuendum eſt, ne excaecentur; ſic Ovid. Met. V, 248.

Parcite luminibus, Perſeus ait.

Accedit tamen is ſignificatus ex ceteris adiunctis, quae hic nulla ſunt. Sed *parcere oculis* ſimpliciter eſt: oculis non uti, non adſpicere. Ita parcimus verbis, dextrae, ferro. Virg. Ge. II, 339. *hibernis parcebant flatibus Euri.* H. Adde Ovid. Met. II, 127. *Parce, puer, ſtimulis.* Virg. Aen. I, 257. *Parce metu.* W.

38. Nunc *lumina* alio modo dicta, ac paullo ante v. 33.; hic erat: *nolite me propius adſpicere;* nunc, *ne facem propius admovete.*

40. *Perque deos omnes — neget*) h. l. iuret per deos omnes, ſe non meminiſſe.

Nam fuerit quicunque loquax, is ſanguine natam,
Is Venerem e rabido ſentiet eſſe mari.
Nec tamen huic credet coniux tuus, ut mihi verax
Pollicita eſt magico ſaga miniſterio.

Hanc

41. *is ſanguine natam*) is Venerem iratam habebit. Ovid. Met. I, 162.

— *ſcires e ſanguine natos.* propter truculentiam et crudelitatem. Orta vero Venus ex abſciſſis Coeli genitalibus et in mare proiectis, ut notum. H. De poſitura verborum v. 42. vide Obſſ. ad I, 9, 29. 30. W.

42. *e rabido ſentiet eſſe mari*) Ductum inde, quod ferociſſimos olim, tanquam e mari genitos, Neptuni filios dixere, v. c. Cyclopas. v. Gell. XV, 21. cf. Stat. et Broukh. ad h. l. Wolfius ad Anyten, Epigr. 2.

43. Nec tamen, ſi vel maxime aliquis loquax fuerit, et marito furta noſtra indicaverit, ei credet maritus; eam ait vim fore carminis magici, quod a maga valde docta acceperit; quod ſi Delia pronuntiaverit, ſimulque in ſinum deſpuerit, quaſi excaecatum iri maritum adeo, ut nihil videat. Carmen hoc interiiſſe, valde dolendum eſſe dixeris. Eſt autem Tibullus, ut ceteri huius ſaeculi poëtae, adeo multus in hac ſuperſtitione, ut legentibus nobis taedium faciat. Quod fortaſſe eo, quo vivebat, tempore aliter ſe habuit. Sunt quoque prodigioſae hae narrationes hactenus poëticae tractationi accommodatae, quod et miratione portentorum animum tenent, et poëticum ornatum admittunt. Unde etiam poëtae argumentum hoc arripuere cupide, et pro episodio fere tractavere. In re tamen amatoria, ut proclivis ad ſuperſtitionem eſt animus miſere aut infeliciter amantis, probabile fit, a captis ſuperſtitione mentibus, quas aegritudo et imbecillitas fregerat, vere haec fuiſſe credita, quae de veneficarum harum artibus, ad veteris necyomantiae aemulationem, (inde enim pleraque petita videntur) vulgo commemorabantur. Adeoque nec Tibullum ab huius ſtultitiae opprobrio liberari poſſe arbitror. Quod ſi ea, quae hic intexuit, ex animi ſenſu et affectu appoſuit, ſaltem ut poëta nihil peccavit, nec quicquam in eo eſt, quod in tali carmine, quod ſenſus animi exponit, non vero ingenioſe imitatur, reprehendi poſſit.

44. *magico—miniſterio*) ritu, ſacro, opera eius parato. H. Conſtructionis *pollicita eſt miniſterio magico* ſimillimum exemplum exſtat apud Tac. Hiſt. I, 22. *urgentibus etiam mathematicis, dum novos motus et clarum Othoni*

Hanc ego de caelo ducentem ſidera vidi;
Fulminis haec rapidi carmine ſiſtit iter;
Haec cantu finditque ſolum Manesque ſepulcris
Elicit, et tepido devocat oſſa rogo.
Iam tenet infernas magico ſtridore catervas,
Iam iubet asſperſas lacte referre pedem.
Quum libet, haec triſti depellit nubila caelo:
Quum libet, aeſtivo convocat orbe nives.

Sola

Othoni annum obſervatione ſiderum affirmant. Polliceri autem et *promittere* ſunt verba legitima de vatibus, qui deorum voluntate arte ſua explorata, aliquid futurum eſſe ſpondent. Ann. Tac. II, 27. Iuv. III, 45. W.

45. *de caelo—ſidera)* Ductum videtur a meteoro ſtellarum caducarum, quas dicunt.

46. *Fulm. haec)* Non ſine arte eiusmodi voculae vel in repetitione poſtponuntur, ut I, 4, 53. 3, 9. 7, 46. W.

47. 48. Evocare ſagam animas ſepultorum, et cadavera rogo impoſita in vitam revocare ait. cf. Obſſ.

49. *magico ſtridore)* Sollenne vocabulum de murmure illo ſagae magico. v. Broukh. ad h. l.

50. *asſperſas lacte)* ſive is ritus fuit in ſacris magicis, ſive lacte effuſo in aram. vide Obſſ.

52. *aeſtivo — orbe)* h. aeſtatis tempore. *Orbis* eſt annus, qui in orbem agitur. Tum et tempus anni: ut h. l. Aliter dixit infr. IV, 1, 159.

Seu propior terris aeſtivum
fertur in orbem.

cf. Paſſerat. ad h. l. II. Heynium H. Voſſius ſecutus eſt, quibus uſus vocis *annus* favet; cf. I, 1, 13. Sed huic interpretationi vel Ovidii locus obſtat Am. 1, 8, 9.

Quum voluit, toto glomerantur nubila caelo;
Quum voluit, puro fulget in orbe dies.

Orbis aeſtivus eſt caelum, quale aeſtate eſſe ſolet, ſerenum. *Orbis* pro caelo dici, quod Forcellinium fugit, praeter Ovidium oſtendit Horat. Od. III, 3, 7. *Si fractus illabatur orbis.* Non id tantum ſignificare voluit poëta, caelum ſerenum nubibus a ſaga obduci, ſed rem prodigii loco vulgo habitam, nivem aeſtate cadere, illius arti tribuit. Vid. Iacobſ. ad Anthol. T. 1. P. 2. p. 168. — *Quum libet — Quum libet.* Horatius I, 6, 53. 54. variat *Cui libet — Cui volet.* W.

Sola tenere malas Medeae dicitur herbas,
Sola feros Hecates perdomuiſſe canes.
Haec mihi compoſuit cantus, quis fallere poſſes;
Ter cane, ter dictis deſpue carminibus;
Ille nihil poterit de nobis credere cuiquam,
Non ſibi, ſi in molli viderit ipſe toro.

Tu

53. *Sola tenere malus Medeae dicitur herbas*) *malas* h. noxias; *Medeae herbas*, ut Horat. Carm. V, 5, 62. *venena Medeae*. Eas *tenere dicitur* h. l. *noviſſe*. H. De verbo *dicitur* vide Not. ad I, 5, 10. W.

54. *Hecates perdomuiſſe canes*) canes, quae Hecatam ululantes comitantur. Notum Virgilii Aen. VI, 257.

— *viſaeque canes ululare per umbram,*
Adventante dea.

Has *perdomuit* anus, cum eas excivit ex inferis et, prodeunte dea, prodire cum ea in ſuperas auras coëgit; aut ſimpliciter, quatenus eorum rabiem placentis mellitis, *μελιτούτταις*, et carminibus placavit. Solet autem dea exorata ſacris his magicis in praeſentiam ſacrificantium prodire, eiusque inceſſum canum, qui eam comitantur, ululatus praenuntiat. cf. Seneca Oedip. 569.

55. *fallere*) maritum int. Ait autem vſ. ſequ. formulam magicam a puella ter eſſe recitandam, terque deſpuendum, hoc quidem ad mala averruncanda, quae mariti interventus afferre poterat. Diſces v. c. ex Theocr. VII, 127. H. Verbum *fallere* abſolute uſurpatum eſt, ut I, 8, 56.

Ipſe dedit cupidis fallere poſſe deus.

IV, 6, 12. I, 9, 37. Adde Horat. Ep. I, 16, 54. 61. Nec pedeſtres ſcriptores hunc uſum aſpernati ſunt. Liv. 24, 46. *quod impedimentum agentibus fore videbatur, id maxime ad fallendum adjuvit.* — *deſpue.* Morem in ſinum exſpuendi Plinius XXVIII, 4. bene illuſtrat. cf. infr. 98. et Theocr. VI, 39. W.

57. Suaviter! Etiam Ovid. II, Am. 2, 51. 57. 58. ſuaviter:

Crede mihi, nulli ſunt crimina grata marito —
Viderit ipſe licet, credet tamen ipſe neganti,
Damnabitque oculos, et ſibi verba dabit.

Nec disſimilia ſunt III. Am. 14, 43. ſqq.

Tu tamen abstineas aliis; nam cetera cernet
Omnia, de me uno ſentiet ille nihil.
Quid credam! Nempe haec eadem ſe dixit amores
Cantibus aut herbis ſolvere poſſe meos.
Et me luſtravit taedis, et nocte ſerena
Concidit ad magicos hoſtia pulla deos.
Non ego, totus abeſſet amor, ſed mutuus eſſet,
Orabam; nec te poſſe carere velim.
Ferreus ille fuit, qui, te quum poſſet habere,
Maluerit praedas ſtultus et arma ſequi,

Ille

61 — 66. Ad amoris ſui magnitudinem et firmitatem declarandam commode utitur ſagae illius mentione, quae ipſum doloribus amoris liberare fruſtra conata erat. Naturae conveniens eſt, poëtam, qui ingentis, quo flagrat, ignis reſtinctioni obniſus eſt, quique hac amoris teſtificatione Deliam capere ſtudet, ad id commemorandum transitu uti, animum vehementer commotum oſtendente: *Quid credam!* cuius exemplum vide in Obſſ. W.

63. *luſtravit taedis*) h. circumferendo taedas circum me. v. Scalig. ad Sever. Aetn. 350. Profecit autem ex noſtro Nemeſian. Ecl. IV, 63. ſqq. H. *Et luſtravit* h. e. et vere luſtravit. Eſt ubi coniunctiones *et*, *que* rem, quam quis effecturum ſe eſſe promittit vel efficere tentat, ſaltemve partem illius factam eſſe ſignificant. Tac. Hiſt. IV, 72. *Cerialis autem metu infamiae, ſi licentia ſaevitiaque imbuere militem crederetur, preſſit iras; et paruere, poſito civium bello, ad externa modeſtiores.* Adde Ann. Tac. II, 59. *levavitque.* W.

64. *ad magicos — deos*) Deos inferos, quos in ſacris magicis invocant. v. Ovid. Met. VII, 192 — 198. (Et apud Virg. Aen. IV, 510 et apud Lucan. VI, 577 *magici dei* occurrunt. W.) Proprie dicendum erat *Concidit diis*, (vid. Not. ad 85. W.) inde *ad aras deorum. Hoſtia pulla*, nigra ovis, ex more ſacri magici.

65. *Non ego, t.*) Placet haec amatoris Tibulli conſtantia. cf. inf. IV, 5, 15. 16. Apud Ovid. Met. XIV, 23. 24. Glaucus ad Circen:

Nec medeare mihi, ſanesque
haec vulnera, mando,
Fineque nil opus eſt; partem
ferat illa caloris.

67. 69. Non tam de certo aliquo

Ille licet Cilicum victas agat ante catervas,
Ponat et in capto Martia caſtra ſolo;
Totus et argento contextus, totus et auro,
Inſi-

aliquo homine haec accipienda ſunt, etſi cum reſpectu ad Meſſalae expeditionem in Cilicas dicta eſſe poſſunt, (v. Obſſ. ad 65) nec de triumpho e Cilicia, uti accipi ſolet, et a me ipſo olim acceptum erat. Geritur enim res in ipſa expeditione in hoſtem; fugati hoſtes ſunt et caſtra in ſolo hoſtili poſita. Tum de milite, non de duce, agitur, et de praeda, quae pugna facta agitur. Cilicas autem vel ſine reſpectu ad Meſſalae acta nominare poterat, quoniam is populus ſemper bellicoſus et domitu difficilis (δυσάλωτος) habitus fuit. Igitur ſenſus poëtae eſt: Nullum ſenſum habet, qui, te relicta, militiam ſequi velit, ut inde rem augeat, licet illi fortuna quam maxime propitia favensque ſit. II. Verſus inde a 67. quo modo cum ſuperioribus cohaereant, demonſtrant Obſervationes; quas item ad I, 1, 14. velim adeas de verbis *agat ante.* W.

71. *Totus et argento contextus, totus et auro*) h. indutus veſte contexta ex auro et argento. Broukhuſius paludamentum intelligit; ſed hoc erat purpureum. v. Ferrar. de Re Veſt. P. II. L. 3. c. 15. nec niſi demum ſub Impp. aureum. ib. c. 13.; neque eo triumphantes utebantur, ſed toga picta et tunica palmata. Ovationem reſpici putat Vulpius. Ovantes ſane illo tempore equo Romam intrabant, v. Dio LIV. c. 33., neque praetexta, ut ante, rep. libera, ſed veſte triumphali utebantur. v. Dio XLVIII, 31. Aliena tamen omnia haec, et triumphum et ovationem, eſſe, docet ipſe locus, qui *tempus victoriae et reditus ex acie* memorat. Itaque aut ad praemia et munera inter milites ex praeda dividenda haec ſpectant, (cf. Henley p. 28) aut ſunt ad eam pompam referenda, qua victor ex acie caſtra ingreditur, v. Obſ. ad v. 69. Omnino, ut dixi, totus locus non ad ducem exercitus, ſed ad militem, puta equeſtris ordinis, cui Tibullus adſcriptus erat, ſpectare dicendus: is trabea erat indutus: quam tamen auro textam fuiſſe non conſtat. Fortaſſe res ita conſtituenda eſt: Ex praeda ut ditaret ſe, militatum aliquis abierat. Succedit res ex voto; legiones victrices hoſtem perſequuntur, fines hoſtiles ingreſſi ſunt, et agros populantur. Praeda oneratus, equo veſte aurea ex praeda inſtrato, aureis inſignibus, armis, ornamentis; tectus eques in caſtra redit.
Cete-

Inſideat celeri conſpiciendus equo:
Ipſe boves, mea, ſim tecum modo, Delia, poſſim
Iungere, et in ſolo paſcere monte pecus;
Et te dum liceat teneris retinere lacertis,
Mollis et inculta ſit mihi ſomnus humo.
Quid Tyrio recubare toro ſine amore ſecundo
Prodeſt, quum fletu nox vigilanda venit?
Nam neque tum plumae, nec ſtragula picta ſoporem,
Nec ſonitus placidae ducere poſſet aquae.

Num

Ceterum verba *et auro* refero ad *contextus*, non ad *conſpiciendus;* et ita diſtinxi. H. Ita Muretus et Statius; et ſecutus eſt H. Voſſius, qui verſus 71. 72. ad triumphum retulit. Ad repetitionem et iuncturam verborum *totus et* compara exemplum ſimillimum verborum *nudus et* I, 4, 6.; ad *totus context.* Aen. Virg. X, 539.

Totus conlucens veſte atque inſignibus armis. W.

72. *conſpiciendus*) eleganter, περίβλεπτος. H. Vide Not. ad II, 3, 52. W.

75. *ret. lac.*) Anacr. 39, 18. ἀγκάλαις κόρην κατέχειν.

77. *Tyrio — toro*) h. veſtibus ſtragulis, Tyria purpura infectis, cooperto. Frequens loquendi mos. *ſine amore ſecundo.* ſine amata redamante, qua ſi potitur amans, Venerem habet propitiam, amorem fauſtum. Henl. ad nuptias cum puella divite refert, et de triclinio cogitabat.

78. *nox vigilanda venit*) pro vigilanda eſt. Propertius ſaepe ita, v. c. I, 5. ult. ubi v. Paſſerat. H. Proprie dixit Tibullus. Liv. III, 2. *His vocibus irritatus miles in poſterum diem in caſtra reducitur, longam venire noctem ratus, quae moram certamini faceret.* De nocte ſine Venere transigenda accipe Propert. III, 20, 22. (19, 12.)

Non habet ultores nox vigilanda deos,

h. e. perfidia in amore non punitur; ubi cave credas Kuinoelio, qui *vigilanda* per *vigilata* exponit. Quod Propertius per adiecta *ultores deos* ſignificavit, *noctem vigilandam* eſſe noctem inter curas et dolores transigendam, id Tibullos per *fletu vigilanda* clarius expreſſit, de qua conſtructione compares Virg. Aen. I, 324. *aprum clamore premere* et 539. W.

79. *ſoporem — ducere*) h. adducere ſomnum, conciliare. Horat. V. Carm. 14, 3.

Pocula

Num Veneris magnae violavi numina verbo,
  Et mea nunc poenas impia lingua luit?
Num feror inceſtus ſedes adiiſſe deorum,
  Sertaque de ſanctis deripuiſſe focis?
Non ego, ſi merui, dubitem procumbere templis,
Et

Pocula Lethaeos ut ſi ducentia ſomnos
Arente fauce traxerim.

v. Ovid. II. Met. 735. cf. Gronov. Obſſ. II, 1. H. *ſonitus aquae.* Cf. Celſum III, 18. *Confert etiam aliquid ad ſomnum ſilanus iuxta cadens,* Vulpio laudatum, et H. Voſſium. *Reducere ſomnum*, qui curis fugatus abiit, dixit Horatius Od. III, 1, 20. W.

81. In iis, quae inciderunt, magnum malum, quod in amore expertus eſſet, expoſuerat. H. Sed vid. Obſſ. W.

81. cf. inf. III, 5, 13. et notam. H. Non tamen blasphemiae intelligendae ſunt h. l., quales III, 5, 13. 14. Nam *verbo* eſt verbo aliquo temerario; hinc ſingularis, qui non temere ponitur. Et imagine ſequenti 83. ſcelus parvum in deos repraeſentatur, diverſum a III, 5, 11. 12. — *inceſtus* tantum ad ea, quae ſequuntur, *ſertaque — focis* retulerim, pro improbus, ſceleſtus. W.

83. *ſedes — deorum*) templa. v. Broukh. *ἕδη θεῶν. inceſtus,* *οὐ καθαρὸς τὰς χεῖρας*, ſanguine ac caede contaminatus, adeoque execrabilis, *κατάρατος*.

84. *Sertaque de ſ.*) Hoc ad violationem ſacrorum et ſacrilegium pertinet: et de aris floreis ſertis coronatis cogitandum eſt.

85. *procumbere templis*) Sulpic. Sat. v. 17.

— — *purae rurſus procumbere lymphae.*

pro *ad lympham.* Ovid. II. Met. 347.

Maxima quum vellet terrae procumbere. H.

Qui locus Ovidii ad illud genus dicendi pertinet, quod Burmannus ad Am. III, 2, 25. illuſtravit, *iacere terrae, deponere terrae*, alia, quibus adde Lucan. IV, 647. *ſternique vetabere terrae*, et V, 360. *Procumbite terrae.* Melius ad rem facit deſcriptio Iovem venerantis Aurorae apud Ovid. Met. XIII, 585. *Magni genibus non eſt Dedignata Iovis.* Adde Propert. III, 17, (15,) 1. *advolvimur aris.* Ceterum verba *concidere, procidere, procumbere* proprie cum praepoſitione *ad*, apud poëtas fere tantum cum dativo iunguntur. Excipias tamen verbum *advolvi.* Iam expende Notam ad 64. W.

ib. *dubitem*) h. cuncter. v. Gronov. ad Senec. Thyeſt. 715.

Et dare ſacratis oſcula liminibus;
Non ego tellurem genibus perrepere ſupplex,
Et miſerum ſancto tundere poſte caput.
At tu, qui laetus rides mala noſtra, caveto
Mox tibi; non uni ſaeviet usque deus.
Vidi ego, qui iuvenum miſeros luſiſſet amores,
Poſt Veneris vinclis ſubdere colla ſenem,
Et ſibi blanditias tremula componere voce,
Et manibus canas fingere velle comas.

Stare

715. Broukhuſius in his vſſ. 85—88. certi alicuius ſacri expiatorii caerimonias reſpici contendit. Tam longe haec petere opus non eſt. Reſpicit omnino ritus religioſos puſillanimorum hominum in placandis diis, aut in magna calamitate aut in reatu atrocis flagitii. Et hactenus hic locus eſt in praecipuis.

87. *tellur. g. perr.*) Hodieque apud Catholicos hic mos. Alexandre de la Borde voyag. pittor. et hiſt. en Eſpagn. exhibuit feminam, quae cum genibus tellurem usque ad monaſterium Mont-Serrat perrepere ex voto incepiſſet, viribus deficiens a quatuor viris pertrahitur. Vide Iuv. VI, 524. quem cum aliis locis iam advocavit Scaliger. W.

90. *non unus ſaeviet usque deus*) h. non idem, non eodem modo ac tenore iras exercebit Amor ſeu Fortuna in me. Conf. Obſſ.

91. *Vidi ego*) Meleagri epigramma XXXVI. Anthol. Gr. T. 1. p. 15. ed. Iacobs.

Ἠγρεύθην, καὶ πρόσθεν ἐγώ ποτε τοῖς δυσέρωσι
κώμοις ἠϊθέων πολλάκις ἐγγελάσας,
καί μ' ἐπὶ σοῖς ὁ πτανὸς Ἔρως προθύροισι, Μυΐσκε,
στῆσεν ἐπιγράψας· Σκῦλ' ἀπὸ σωφροσύνης.

ob oculos habuiſſe Tibullus viſus eſt Huſchkio Ep. Crit. in Prop. p. 106. De *vinclis Ven.* vid. IV, 5, 14. W.

93. *ſibi blanditias tremula componere voce*) ſecum praemeditari ſermones amatorios, quibus animum puellae aggrederetur. Ita quoque Vulp. Non bene Broukh. de elegis amatoriis accipit.

94. *fingere velle*) *velle* abundat, ut ſaepe, v. c. III, 4, 4. v. Broukh. quanquam hic poteſt eſſe *tentare*, *conari*. H. Recte hoc. Neque enim illud commode

Stare nec ante fores puduit, caraeve puellae
Ancillam medio detinuiſſe foro.
Hunc puer, hunc iuvenis turba circumterit arta;
Deſpuit in molles et ſibi quisque ſinus.
At mihi parce, Venus; ſemper tibi dedita ſervît
Mens mea; quid meſſes uris acerba tuas?

E L E G I A III.

Ibitis Aegaeas ſine me, Meſſala, per undas;
O utinam memores, ipſe cohorsque, mei!
Me

mode facere poterat. Itaque *velle* non magis h. l. quam III, 4, 4. IV, 2, 11. ubi vid. Obſſ. et IV, 3, 8. abundare mihi videtur, quod ſine cauſa cenſuit Broukh. Et ſuavis elegantia, viris doctis non percepta, ineſt huic verbo apud Catull. 64, 137.

Tibi nulla fuit clementia praeſto,
immite ut noſtri vellet *miteſcere pectus?* W.

96. *Ancillam — detinuiſſe*) detinere, ut exorata ea puellam ſibi propitiam redderet et ad amorem adduceret.

98. *Deſpuit*) ad avertendum portentum, ſenem ineptum. H. Similia I, 6, 81. Particulam *et* in initium alterius partis pentametri ſimiliter IV, 4, 26. et I, 3, 82. translatam notavit H. Voſſius. Adde *dum* I, 3, 56. W.

100. *quid meſſes uris acerba tuas*) Aen. V, 672. — *veſtras ſpes uritis.* O Venus, inquit, quid in tuum clientem ſaevis?

Elegia III.

Tibullus, cum Meſſalam in Aſiam ſequeretur, Corcyrae, morbo implicitus, ſubſtiterat. v. Obſſ. Id nunc conqueritur elegia hac, et modo ſe ſuorum amplexibus privatum dolet, modo omina ſiniſtra in diſceſſu ex urbe in memoriam revocat, modo Iſidem invocat. Tum omnem peregrinandi morem deteſtatur, aureique ſaeculi vitam praedicat. Mox de morte et locis inferis cogitat, redit autem inde ad vota pro ſalute ac reditu in patriam. Carmen affectuum varietate et ſuavitate notabile.

1. 2. Erat Tibullus in Meſſalae cohorte ſeu comitatu, qui
ſeu

Me tenet ignotis aegrum Phaeacia terris;
Abstineas avidas, Mors, precor, atra, manus,
Abstineas, Mors atra, precor; non hic mihi mater,
Quae legat in moeſtos oſſa peruſta ſinus;
Non ſoror, Aſſyrios cineri quae dedat odores,
Et fleat effuſis ante ſepulcra comis;
Delia non usquam eſt, quae me quam mitteret urbe,
Dicitur ante omnes conſuluiſſe deos.
Illa ſacras pueri ſortes ter ſuſtulit, illi
Retulit e triviis omina certa puer.

Cuncta

ſeu cum imperio extraordinario ſeu legatus Caeſaris in Aſiam profectus eſt anno fort. ineunte 725. v. Obſſ. H. Brevitatem velim notes in verbis *O utinam memores mei*, cuius exemplum exſtat apud Tac. Ann. I, 58. *Teſtis illa nox; mihi utinam potius noviſſima!* Supplendum aliquid eſſe, ut *eatis* vel *ſitis*, apparet ex Tibullo III, 5, 31.

Vivite felices, memores et vivite noſtri.

De voce *ipſe* cf. Obſſ. Ceterum et hic 1 — 5 et infra III, 5, 1 — 5 eundem ſententiarum connexum animadvertes. W.

3. *ignotis—terris*) peregrinis, uti *nota ſedes* pro ſua, propria, in quibus noti et familiares abſunt.

5. *Abst.—precor*) vid. Not. ad I, 1, 63. Ad *moeſtum ſinum* compara Virg. Aen. XI, 35. *moeſtum crinem.* W.

7. *Aſſyrios — odores*) Sunt liquores odorati et unguenta Syrorum vicinarumque gentium. Broukh. Res nota: conf. inf. III, 2, 9. ſeqq. qui claſſicus locus eſt, ibique v. 23. 24.

dedat) h. det. v. Obſſ.

8. *ante ſepulcra*) ante rogum. v. I, 1, 61. II, 4, 46. III, 2, 12. Terent. noto loco (And. I, 1, 100.):

— — ad ſepulcrum venimus:
In ignem impoſita eſt: fletur.

Alias de ſarcophago accipi poſſet, in quo urna reponitur, quae oſſa et cineres continet.

9. *quae me quam*) Deliae recordatio in mentem ei revocat, quantam anxietatem animi in diſceſſu ſuo et amata (9 - 14) et ipſe (14 - 20) prodiderit; ex qua tum, morbo gravi afflictus, Amorem iter illud improbaſſe, 21. colligit. Uſus verbi *mittere* illuſtratur Catull. 66, 29. *Sed tum moeſta virum mittens*

Cuncta dabant reditus; tamen eſt deterrita nunquam,

Quin fleret, noſtras reſpiceretque vias.

Ipſe

mittens (Berenice) *quae verba locuta es?* Et loca et homines, a quibus discedimus, apud Latinos nos *mittere* dicuntur, apud Graecos *πέμπειν*. Soph. Antig. 1133. W.

11. 12. Uti in Circo ac foro, ſic paſſim in viis ſediſſe vel adſtitiſſe videntur pueri ſortilegi, qui praetereuntes invitarent, ut ſortes experirentur. Incredibile eſt, quam late huius ſuperſtitionis, qua futura comperiri creduntur, genus illa aetate patuerit. Delia igitur, ut de exitu itineris Tibulli ſui ſciſcitaretur, ſortes eiusmodi pueri *ſuſtulit*. Nam hoc voc. ſollenne. Cic. de Div. II, 41. *eaque* (arca apud Praeneſtinos) *conditas ſortes, quae hodie Fortunae monitu tolluntur.* Et Marmor Mediolanenſe apud Gruter. CXXXII, 6. *ſacro ſuſcepto, ſortibus ſublatis.* Pueri interpretationem ſublatae e ſolo vel arca ſortis acceſſiſſe, inde probabile fit, quod *retuliſſe Deliae omina certa* dicitur. H. Sed vide Obſſ. W.

13. *Cuncta dabant reditus*) h. ſpondebant. Saepe *dare* de praedictione futuri. Minus bene Vulpius *concedere* explicat.

— *tamen eſt deterrita nunquam,*

Quin fleret) h. non potuit ſe continere, (nam hoc eſt h. l. *deterreri*, retrahi, retineri,) quin fleret, et ſaepe reſpiceret, licet utrumque mali ominis eſſe ſciret, et ſibi propterea imperare debuiſſet, ita Gronov. Diatr. Stat. c. 26. Hinc explicandus Rutil. Itiner. I, 45. ubi de diſceſſu ſuo e Roma:

Oramus veniam lacrimis, et laude litamus.

h. Oramus deam Romam veniam, quod in diſceſſu lacrimas effundimus, ne ea res in omen vertat, et nos ad eius laudes convertimus; quas poëta mox ſubiicit.

Haec quidem olim. Nunc haec Rutilii interpretatio nimis arguta eſſe videtur. Quidni ſit: Precamur deam, ut propitia nobis ſit. Etiam Gronoviana Tibulli docta eſt explicatio, fateor, et Broukhuſio admodum probata; contorta tamen et a loco aliena; etiam *tamen* eam excludit. Nam, etſi, inquit, omnia felicem reditum promittebant, tamen non potuit cohibere ſe Delia, quo minus in ipſo diſceſſu fleret, et iam dimiſſa me profectum iterum iterumque reſpiceret, prae tacita ſollicitudine animi et futuri praeſenſione. Trahit hoc nunc poëta ad malum omen; non autem Delia de omine, quod ineſſet, tum cogitabat, ut nec alii tot in locis, in quibus ſimilis

Ipſe ego ſolator, quum iam mandata dediſſem,
Quaerebam tardas anxius usque moras.
Aut ego ſum cauſatus aves, aut omina dira,
Saturni aut ſacram me tenuiſſe diem.
O quoties, ingreſſus iter, mihi triſtia dixi
Offenſum in porta ſigna dediſſe pedem!

Audeat

ſimilis amicorum vel amantium diſceſſus deſcribitur; ſic nec in illis Oenones verbis Epiſt. Ovid. V, 43. 45. *Fleſti diſcedens — Et fleſti et noſtros vidiſti flentis ocellos.* H. *Deterrere* nimirum ſignificat dehortando avocare, ut apud Cic. ep. ad Brut. 9. *Me quidem cum rationes, quas collegeras, tum auctoritas tua a nimio moerore deterruit;* et Tacitum Hiſt. II, 89. ita ut terroris notio tum abſit, quae et ab hoc loco aliena. Nam *deterrita eſt* referas ad *cuncta* h. e. ad voluntatem deorum *ſortibus, ominibus*, aliisque declaratam. W.

15. *mandata dediſſem*) Vide Obſſ. W.

16. Ovid. Rem. 215. *Flebis — Stabit et in media pes tibi ſaepe via.*

17. *ego ſum cauſatus*) praetexui cauſam, *aut aves aut omina aut Sabbata me retinuiſſe.* H. Conſtructionis variatae, *cauſatus ſum aves, cauſatus ſum diem me tenuiſſe*, exemplum exſtat apud Horat. Od. II, 9, 19.

Cantemus Auguſti tropaea
Caeſaris et rigidum Niphaten,
Medumque flumen, gentibus additum
Victis, minores volvere vortices.

De poſitura *Saturni aut* pro *aut Saturni* vide Obſſ. Similia de Paride in diſceſſu ab Oenone finxit Ovidius Heroid. V, 49. ſqq. W.

18. Ait ſe praetexuiſſe morae inter alia hoc, quod Saturni dies is eſſet, quo iter ingrediendum erat. Fuiſſe adeo iam tum inter plebem Romanam nonnullos neceſſe eſt, qui eum diem male auſpicatum haberent, et ominoſum putarent eo die aliquid ſuſcipere agendum aut iter facere. Quod ſi de cauſa huius ſuperſtitionis quaeritur, viri docti eam inde ortam putant, quod Romani Iudaeos videbant religioni habere, eiusmodi aliquid facere die ſabbati, qui in illum diem Saturni incidebat: v. Dio XXXVII, 17. Tacit. Hiſt. V, 4. Eſt hoc adeo inter exempla adſciti ſatis mature inter Romanas religiones ritus Iudaici. Ovid. I. Art. 415.

Quaque die redeunt rebus minus apta gerendis
Culta Palaeſtino ſeptima ſacra Syro.

Etſi,

Audeat invito ne quis discedere Amore,
Aut ſciat egreſſum ſe prohibente deo.
Quid tua nunc Iſis mihi, Delia, quid mihi proſunt
Illa tua toties aera repulſa manu?

Quidve,

Etſi, Ioſepho in Apion. II, 39. monente, illa religio hebdomadis omnibus fere antiquis gentibus communis fuiſſe fertur.

22. *Aut ſciat egreſſum ſe)* h. ſciat, meo exemplo diſcat, ſe iter inſtituere male auſpicato, Amore non propitio, et irato propter diſceſſum, quo amica triſtatur. *prohibente deo* eſt adeo, adverſo et profectioni malum eventum minante. Si ita explices, non plane languebit ſententia. H. *ſciat* ſuo damno diſcet, ſe iter, invito Amore, eſſe ingreſſum. In verbis *Audeat invito* animadvertis praeceptum Veneris, qualia ſe ferre profitetur 1, 4, 79. ubi v. Not. W.

23. Scaliger Deliam pro Tibulli morbo, Broukhuſius pro eius navigatione in caſto fuiſſe contendit. Neutrum verum. cf. Obſſ. Sed omnino de puellae more ac ritu loquitur poëta. Admodum ſuperſtitioſam puellam fuiſſe Deliam neceſſe eſt; nec id genus animorum adeo alienum ab amore eſſe aiunt; quippe quae etiam peregrina ſacra coluit, Iſiaca, quae illo tempore Romae invaluerant, ut etiam Iſidis templa intra urbem eſſent plura; etſi iam tum ea Senatus aliquoties everti iuſſerat. v. Dio XL, 47. et ibi not. Sacra haec Aegyptio ritu celebrabantur; ex eo ſequentes verſus 24-32. illuſtrandi ſunt, qui de caerimoniis Iſiacis ſunt inter luculentiſſimos. H. Queritur Tibullus aegrotans, quod Iſis ſalutaris ſibi pro pietate Deliae gratiam non retulerit, morbumque defenderit. Ita Cicero deos incuſat Ep. ad div. XIV, 4. W.

24. *aera)* ſiſtra. Nec ea modo, ut in Graecorum Romanorumque ſacris tibiae, accinebant caerimoniis, verum, ut ex h. l. intelligitur, ii, qui ſacris Iſiacis intererant, ipſi ſiſtra manibus quatiebant inter preces et hymnos faciendos ante aram accenſam. Ritum hunc Iſiacum egregie declarant tabb. LIX. et LX. Pictarar. Herculanenſ. item Admir. Ro. n. 16. H. Iſidis cultores ibant — *aereis et argenteis, immo vero aureis etiam ſiſtris argutum tinnitum conſtrepentes,* ut Appul. Metam. p. 773. ed. Oudend. dixit. Siſtri deſcriptionem idem dedit p. 759. De *repulſa* vid. Not. ad I, 8, 22. W.

Quidve, pie dum ſacra colis, pureque lavari
Te, memini, et puro ſecubuiſſe toro?
Nunc, dea, nunc ſuccurre mihi — nam poſſe mederi
Picta docet templis multa tabella tuis —
Ut mea votivas perſolvens Delia voces
Ante ſacras lino tecta fores ſedeat,

Bisque

25. 26. Quidve ſc. prodeſt, te etc. Nam in Iſiacis ſacris inprimis lavatio et ſecubitus ceteris religioſis ritibus antecedebat; idque erat *in caſto eſſe*. Per novem dies noctesque eam caerimoniam duraſſe, ex Propertii noto loco conſtat: *Triſtia iam redeunt* etc. lib. II. El. 33. (24.) ab in.

28. *Picta — templis multa tabella tuis*) Expreſſam in iis tabulis eam corporis partem, quae affecta fuerit, exiſtimat Broukh. Verum etiam deae effigies in iis reddi, aut titulus tantum et formula ſollennis, v. c. ob ſervatum maritum. ex voto. inſcribi ſolebat; cuius generis tot marmora ſuperſunt. H. *templis — tuis* pro in templis. Ita *thalamo* Hor. Od. I, 15, 16. et *adytis* I, 16, 5. Similiter Graeci non utuntur praepoſitione ἐν. Soph. Aj. 192. *ἐφάλοις κλισίαις*. Elect. 174. *ξοανῷ*. — *multa tabella*, ut II, 5, 72. *multus lapis*, I, 4, 76. *multa arte*, 3, 50. *multa via*. Exemplum rarius apud Horat. Ep. II, 3, 203. *foramine pauco*. W.

29. *votivas perſolvens—voces*) vota, h. ex voto ſacrum faciat Iſidi *ſalutari*, quo nomine in ſimilibus marmoribus occurrit, ob ſalutem Tibulli. H. *votivae voces* ſunt hymni ex voto. vid. Obſſ. W.

30. *lino tecta — ſedeat*) Lini uſus in ſacris Iſidis notus. v. Broukh. et Stat. *Sedebant* vota ſolventes Prop. II, El. 21, (28) 45.

Ante tuosque pedes illa ipſa
adoperta ſedebit.

Et quidem in veſtibulis templorum. cf. Vulp. Hoc tamen loco *ſedere* propius ad Iſiacas religiones ſpectare videtur, cum ſubiiciatur *Bisque die*. Sediſſe ſcilicet Delia videtur mane ante fores, ut templi matutinam apertionem opperiretur; quae ſollenni ritu ubi facta eſſet, hymnus canebatur, qui laudes deae continebat. Haec eſt *matutina deae ſalutatio* aut *primae horae nuntiatio* deaeque *excitatio*, quam Iſiacae religioni tribuere ſolent Arnobius et alii; quoniam in eo hymno ſalutabatur dea et dies redux nuntiabatur. Conf. Appulei. XI, p. 207.

Bisque die resoluta comas, tibi dicere laudes
Insignis turba debeat in Pharia.
At mihi contingat patrios celebrare Penates,
Reddereque antiquo menstrua tura Lari.
Quam

p. 207. 209. Colv. Ante fores templi autem turba Isiaca etiam cernitur in tabulis Herculanensibus supra laudatis, quae omnino sacrum hoc praeclare illustrant.

31. *Bisque die* —) Bis die canebant laudes Isidis; prima hora, cum sacerdotes templum aperuissent, salutabant deam, (h. e. hymnum canebant in honorem deae. v. ad v. sup.) post totum diem stipem emendicabant, hinc ad octavam redibant, deam componebant, templumque claudebant; tum altera vice dea laudabatur. Hinc Martialis noto carmine X, 48.

Nuntiat octavam Phariae sua turba iuvencae.

Haec Scaliger docte ex Appuleii XI.; ubi tamen de sacris Isiacis, ad Cenchreas apud Corinthum celebratis, agi cogitandum est. Num stipis emendicatio in Isiacis sacris facta sit omnibus, dubito. Porro variare debuit religio Isiaca etiam in aliis. Ita quater die hymnos cantasse Chaeremon tradebat apud Porphyr. de Abstin. IV, 8. ubi ἢ τοὶς haud dubie delendum.

32. *Insignis*) omnino propter pulchritudinem. (Ita *insignis* Horat. Od. III, 20, 6.

Ibit insignem repetens Nearchum.

Forma insigni ceteros illam superasse cultores haud dubie significatur epitheto. W.) Vulpius putat, propterea insignem esse, quia comata inter calvos esset. Sed aderat et alia cultorum turba, praeter Gallos, aeque comata, ac Delia. Appuleius Metam. XI. p. 773. *Tunc influunt turbae sacris initiatae, viri feminaeque — illae limpido tegmine crines madidos obvolutae, hi capillum derasi funditus, vertice praenitentes.* Ita etiam in tabula Herculanensi laudata LIX. inter ceteros calvos, seu fascia crinem religatos, est femina egregie comata solutis capillis. *Turba Pharia* est Isiaca, ministrorum et cultorum Isidis, quia eius sacra ex Aegypto Romam apportata sunt, in qua Pharos, insula, prope Alexandriam, a qua poëtae saepe epitheton petunt. H. Ita *sistra Phariaca* Appul. Metam. II. p. 161. per quae propheta Aegyptius, e cultoribus Isidis (*linteis amiculis intectus et adusque deraso capite* p. 159.) oratur. W.

33. *patrios celebrare Penates*) h. domum redire; nam ex itinere reduces deos Penates salu-

 tatum

Quam bene Saturno vivebant rege, prius quam
Tellus in longas eſt patefacta vias!
Nondum caeruleas pinus contemſerat undas,
Effuſum ventis praebueratque ſinum;
Nec vagus, ignotis repetens compendia terris,
Preſſerat externa navita merce ratem.

Illo

tatum ibant, ut vel ex Terent. Phorm. II, 1, 81. notum. v. Broukh. et Stat. *celebrare*, ſeu ſacro facto venerari, ſeu ſimpl. adire. H. Haec animi religioſi et pii Tibulli in Penates Laresque memor leges. At nil niſi formulam aliquam video in Horatii verbis Sat. II, 5, 4.

Ithacam revehi patriosque Penates adſpicere.

celebrare deum proprie dicitur deum cultu celebrem reddere, ut *deus celeber* II, 1, 83. *Diana celebris* Hor. Od. II, 12, 20; deinde eſt colere. W.

35. *Quam bene Saturno*) Inter loca de aurea aetate a tot poëtis tanta cum arte tractata, quorum magnam partem Broukhuſ. ad h. l. commemoravit, hic, qui ſequitur, Tibullianus inter principes eſt habendus. Nam breviter et eleganter recitat potiora corruptelarum genera ex illa aetate ſublata cum potioribus eius vitae bonis.

36. *Tellus in longas eſt patefacta vias*) ad longinqua itinera, h. viae in terris factae ſunt.. Nam quae pervia fiunt, et frequentari incipiunt, *patefieri* dicuntur. Phaedrus IV, 6. de Argo:

Inhoſpitalis prima quae Ponti ſinus
Patefecit.

et Cic. in Maniliana c. 8. *patefactum* Romanis *legionibus eſſe Pontum* dicit, *qui ante populo Romano ex omni aditu clauſus eſſet:* h. legiones Romanas in Pontum penetraſſe, quem antea nullus exercitus Rom. acceſſerat. Contra *claudi* dicuntur loca, quae adiri nequeunt: *Cunctus ob Italiam terrarum clauditur orbis.* Iam conf. Broukh. h. l. H. Conſtructionem illuſtrat Virg. Aen. VI, 42.

Exciſum Euboicae latus ingens rupis in antrum.

et Ovid. Am. II, 16, 16.

In longas orbem qui ſecuere vias.

quem locum Statio debeo. Adde Am. III, 1, 18. W.

38. *ſinum*) int. velorum.

39. *vagus — navita*) *Navita* h. l. mercator, ut ſaepe. v. c. Horat. I, Carm. 1, 14. *vagus* ille, propter continuos errores

et

Illo non validus ſubiit iuga tempore taurus;
Non domito frenos ore momordit equus;
Non domus ulla fores habuit; non fixus in agris,
Qui regeret certis finibus arva, lapis;
Ipſae mella dabant quercus, ultroque ferebant
Obvia ſecuris ubera lactis oves.

Non

et itinera. Nam poëtae *vaga* appellant, quaecunque motu feruntur perpetuo. Docet id exemplorum congeries apud Broukh. *compendia* ſunt lucra. v. infr. IX, 9. et h. l. merces, unde lucra parantur; itaque ſubiicitur *merce externa*.

44. *Qui regeret c.*) qui definiret, partiretur certo limite. Notum inter ICtos *de finibus regundis*, h. conſtituendis. Inde ductum doctius: *regere arva finibus.* cf. Ovid. I. Met. 135. H. Vide et Forcellinium in v. *regere.* Ingenii ſaeculi ſui magis rationem habuerunt Horatius Ep. II, 2, 170.

populus aſſita certis limitibus vicina refigit iurgia.

et Virgilius Aen. XII, 897. de ſaxo:

Limes agro poſitus, litem ut diſcerneret arvis. W.

45. *Ipſae mella dabant quercus*) non quod ſucci loco erant, ut vulgo exiſtimare videntur, v. Commentator. in Severi Aetnam ad v. 13.; ſed quod apes, ſine hominum cura et opera, in earum truncis mel faciebant, idque tam copioſum, ut in terram deflueret. Ovid. III. Am. 8, 40.

— et in quercu mella reperta cava.

In hunc modum explicandi Virg. Ecl. IV, 30. Ge. I, 131. Ovid. Met. I, 112. Horat. V. Carm. 16, 47. II. Carm. 19, 11. Illuſtrat rem Schol. Nicandri ad Alexiph. 448. ἔνθα δὲ καὶ κοίλοιο κατὰ δρυὸς etc. H. De melle, de foliis et e rimis quercus manante, et haec et Virgilii loca accepit H. Voſſius. Si quis Heynii ſententiam amplectatur, *ipſae* explicabit: nullo labore impenſo. W.

46. *ſecuris*) h. *mollia ſecura viventibus otia mente* iſtius aetatis hominibus, et ne de victu quidem ſollicitis. *Ubera lactis,* pro eo quod Virgil. *ubera lactea,* lacte diſtenta, plena. H. Ita *lactis rivos* Hor. Od. II, 19, 20. cf. ſupr. I, 1, 28. W.

Non acies, non ira fuit, non bella, nec enſem
  Immiti ſaevus duxerat arte faber.
Nunc Iove ſub domino caedes, nunc vulnera ſemper,
  Nunc mare, nunc leti multa reperta via.
Parce, pater; timidum non me periuria terrent,
  Non dicta in ſanctos impia verba deos.

Quod

47. *enſem — duxerat*) ducere, ἐλαύνειν, tundendo ferrum in laminam procudere. v. Virgil. Aen. VII, 634.

Aut levis ocreas lento ducunt argento.

Ibid. *nec enſem — faber*) Ornavit poëta vulgatum: *nec enſis.* De interpretatione verſus vide Obſſ. W.

49. *Nunc Iove ſub domino*) Vides ordinem aetatum a diverſis metallis in Heſiodo aut Ovidio inductum non ſervari h. l., ut nec alibi. Aureae aetati ſtatim ſuccedit haec ferrea, quam per tot ſaecula viximus. H. Cum duae tantum memoratae ſint aetates, ceteras non ſtatuiſſe Tibullum, concludi nequit. W.

50. *Nunc mare*) pericula in mari, ex navigatione. H. Ad *viam leti* compara Soph. Phil. 43. *νόστος φορβῆς, via ad victum,* ubi bene Schaefer. *reperta* per artes inventas et negotia vitae. Ad ſenſum confer Senec. Hipp. 475.

Quam varia leti genera mortalem trahunt

Carpuntque turbam: pontus et ferrum et doli!

Adde Stat. Silv. II, 1, 213. et Sen. Rhet. Controv. III, 16. H. Voſſio laudatum. W.

51. 52. Haec ex vulgari veterum, iam inde ab heroica vita, opinione illuſtranda ſunt, qua mortes praematuras aut celeres et ex morbis acutis pro magnorum ſcelerum poenis, ab ipſis diis praeſentibus inflictis, habebant. Tibullus igitur ſe nullius ſceleris conſcium eſſe ait, quo in medio iuventae curſu abripiatur. Tum pergit: Si tamen fato nunc moriendum eſt etc. Color orationis idem eſt inf. III, 5, 6. ſqq. *Pater*, Iupiter. Santen. ad Propert. IV, 11, 18. *Plutonem* intelligit; nec intercedo. H. De Iove unice cogitandum eſſe, qui praeceſſit, vel ex I, 4, 23. 24. apparet. Et verba *Parce, pater* ſignificant: me ſerves. Num Pluto hoc praeſtat? Sic *pater* vel *parens* de Iove dici Virg. Georg. I, 121. Hor. Od. I, 2, 2. 12, 12. adiectis ſatis decla-

Quod ſi fatales iam nunc explevimus annos,
Fac lapis his ſcriptus ſtet ſuper oſſa notis:
HIC IACET IMMITI CONSVMTVS MORTE TIBVLLVS,
MESSALAM TERRA DVM SEQVITVRQVE MARI.
Sed me, quod facilis tenero ſum ſemper Amori,
Ipſa

declaratur. — Ad v. 52. *Non — deos* compara Soph. Ai. 128.

Μηδέν ποτ' εἴπῃς αὐτὸς ἐς θεοὺς ἔπος.

Vide Not. ad III, 5, 13. 14. W.

53. *fatales — annos*) a fatis definitos, quos vivere debemus.

54. *Fac lapis his ſcriptus ſtet ſuper oſſa notis*) h. marmor hoc titulo inſcriptum. *Stet ſuper oſſa:* non de noſtris cippis ſepulcralibus cogitandum eſt, ſed aut de ſarcophago, quo urna conditur, aut de cinerario vel columbario, quo reponitur urna, appoſito titulo in brevi marmore. H. *Fac lapis — ſtet.* Cum a Iove, ut morbum depelleret, precatus eſſet, eundem his verbis alloqui Tibullum, patet; nec hae preces mirae. Nemo enim ei aderat ſuorum, cui mandata ultima relinqueret. Simili modo Aiax apud Sophoclem, caedem patraturus ſolus, 823 — 831. a Iove, ut Teucrum de morte ſua violenta certiorem faciat, precibus expetit. Et rem ad illum Iovis opera perlatam v. 998. legis. W.

57. ſqq. Locus ſequitur ſuaviſſimus de amantium ſedibus in campis Elyſiis. Illud autem novum, quod Venus eſt pro ψυχοπομπῷ, tanquam alter Hermes, quae deducat animam ad loca infera; eximium inventum et dignum, quod pictum reddatur. Potuit autem in ſuave hoc phantaſma tanto magis incidere, quoniam Romani Venerem Libitinam habuere. Etſi caſu potius, quam ullo religioſo more, hoc accidit, cum in Libitinae fano Servius Tullius pro ſingulis mortuis ſingulos numos reponi iuſſiſſet, mox vero funerum locatio ad id fanum fieri conſueſſet, ut Libitina pro dea haberetur, cui, tanquam Proſerpinae, res inferae cordi curaeque eſſent. Noſtrum poëtam ante oculos habuit auctor elegantiſſimi epitaphii in Lucceium, apud Gruterum, Bonadam et alios obvii, nuper quoque in Anthol. Lat. To. II. Lib. IV, ep. 13. repetiti, ubi v. 27.

Nam me ſancta Venus ſedes non noſſe ſilentum
Iuſſit, et in caeli lucida templa tulit.

Venerem Libitinam in vaſe ſepulcrali edidit Bellorius in Lucernis ant. ſepulcr. P. II. tab. 41. ſed ſine idoneo argumento. Eſt enim Venus, qualis paſſim exhi-

Ipſa Venus campos ducet ad Elyſios.
Hic choreae cantusque vigent, paſſimque vagantes
Dulce ſonant tenui gutture carmen aves;
Fert caſiam non culta ſeges, totosque per agros
Floret odoratis terra benigna roſis.

Hic

exhiberi illa ſolet, ſubducta ad inguina palla; niſi, quod multo magis ſtatuendum, ſimpliciter puellae ſpeciem eam eſſe dicas.

57. *facilis — Amori*) h. I. obſequioſus, obnoxius, deditus.

59. Primae lineae iucundiſſimorum phantaſmatum ſunt apud Pindar. in nobiliſſimo loco Olymp. II, 128. ſqq. Alia dedimus ad Virgil. Aen. VI, 637. ſqq. *vigent:* ne tenue illud *ſunt* poneret. H. Conferri poteſt locus Ciceronis pro Coelio c. 5. f. *Vigebant ſtudia rei militaris,* et Graecorum μέλειν apud Eurip. Herc. F. 759.

χοροί, χοροὶ καὶ θαλίαι μέλουσιν Θήβας ἱερὸν κατ' ἄστυ. W.

61. *Fert caſiam non culta ſeges*) h. terra nullo cultu profert herbas odoratas. Nove dixit *ſegetem,* primum de agro, in quo ſeges ſementi facta ſubnaſcitur, tum de fruticibus, non de frumento. Nam *caſia* eſt frutex ille ſeu virgultum cortice bene olenti probatum cinnamoque ſecundum veteres nobilitate proximum. v. Plin. XII, ſ. 43. et Bauhin. cum in Pinace p. 408. tum in Hiſt. Plantar. lib. IV. p. 446. ſqq.

Eſſe tamen illam veterum caſiam nullam aliam quam noſtram canellam ſeu cinnamomum, (canellam Malabaricam ſ. Iavanenſem, inter lauri genera referri ſolitam) nunc nemo dubitat. Dubitatum eſt, an cinnamomum veterum pro diverſo genere habendum ſit; ſit tamen probabilius, eiusdem arboris corticem, ſed tenuiorum fuiſſe ramorum, qui una cum cortice reſecti exportabantur. *Praecipua,* inquit Plinius, *bonitas virgultorum tenuiſſimis partibus* etc. Alia eſt caſia herba coronaria apud Virgilium Ecl. II, 49. et aliis locis, praeterquam Ge. II, 466. qui locus de caſia, quae inter aromata eſt, accipiendus erat. H. *Seges,* quod proprie terram vel frugibus accipiendis deſtinatam et aptam vel conſitam ſignificat, transfertur ad agros, in quibus frutices caſiae ſponte enaſcuntur. Secutus eſt Claud. de Nupt. Hon. et Mar. 94.

Hic caſiae matura ſeges, Panchaia turgent
Cinnama.

Adde

Hic iuvenum ſeries teneris immixta puellis
 Ludit, et aſſidue praelia miſcet Amor.
Illic eſt, cuicunque rapax Mors venit amanti,
 Et gerit inſigni myrtea ſerta coma.
At ſcelerata iacet ſedes in nocte profunda
 Abdita, quam circum flumina nigra ſonant;
Tiſipho-

Adde Tib. IV, 2, 18.

Cultor odoratae dives Arabs ſegetis. W.

64. *praelia*) ſunt dulces amantium rixae. Hor. I. Carm. 6, 17. 9, extr. Vulp. Porro *miſcet praelia Amor;* alias *miſcent praelia* pugnantes, h. l. exquiſitius auctor pugnae.

65. 66. Aliter inſtruxit Elyſium Virgilius l. c. heroibus, vatibus, et viris bonis ſanctisque. Sed recte noſter pro argumenti conſiliique diverſa ratione. *inſigni coma*, ornans epitheton; ſcilicet, myrtea corona impoſita, ipſa coma fit inſignis, inſignitur, ornatur. Sic eſt accipiendum h. l. non de coma pulcra. H. Cauſam Elyſii ſic repraeſentati ad I, 4, 27. cognoſces. W.

67. *ſcelerata iacet ſedes*) *iacet* ad deſignandum immenſum illud Tartari profundum. Broukh. *ſcelerata* h. abominabilis, infauſta, στυγνή, ut *Porta ſcelerata.* Alias eſſe poſſet pro *ſedes ſceleratorum.* H. Ovid. Metam. IV, 455. *Sedes ſcelerata vocatur.* — *quam circum* — *Tiſiphoneque.* Tiſiphone cum in Tartaro verſetur, iuncturam per copulam *que* pro *ibique Tiſiphone* notes, comparesque Ovid. Metam. I, 372.

flectunt veſtigia ſanctae ad delubra deae, quorum faſtigia turpi
ſqualebant muſco, ſtabantque *ſine ignibus arae.*

Verbera, quibus Tiſiphone *ſaevit*, apud Mart. X, 5, 14. *Severi Aeaci lora* appellantur. W.

68. *quam circum flumina nigra ſonant*) Novavit hic aliquid, aut variavit ſaltem, niſi ex Platonicis commentis illud repetitum malis, quod Tartarum fluminibus ambiri narrat, quae alioqui regna Plutonis, loca infera, omnino intercludunt. Accedit ad ea flumina in ipſo Orci aditu, quisquis ex locis ſuperis deſcendit. Vide Exc. IX. ad lib. VI. Aeneidis. De Ixione, Tityo et ceteris in ſeqq. commemoratis multa congeſſit Broukhuſ. Tu v. praeter Culicem inprimis Aen. VI, 570. ſqq. 595. ſqq.

Tiſiphoneque impexa feros pro crinibus angues
Saevit, et huc illuc impia turba fugit.
Tum niger in porta ſerpentum Cerberus ore
Stridet, et aeratas excubat ante fores.
Illic Iunonem tentare Ixionis auſi
Verſantur celeri noxia membra rota;
Porrectusque novem Tityos per iugera terrae
Aſſiduas atro viſcere paſcit aves.

Tanta-

69. *impexa feros pro crinibus angues*) habens angues pro crinibus, et, ut foedior adſpectus eſſet, horridos eos et impexos. ut dicimus *impexus comas*, et III, El. 2, 11. *longos incomta capillos.*

70. *Saevit*) verberibus et taedis ardentibus miſeros exagitat. v. Aen. VI, 570. et Broukh. ad h. l. Culic. 217.

Obvia Tiſiphone —
Et flammas et ſaeva quatit mihi verbera poenae.

Saevire eodem modo apud Ovidium II. Met. 399.

— — Colligit —
Phoebus equos, ſtimuloque domans et verbere ſaevit.

Catal. Poët. vet. p. 204. Scal. (in Anthol. Lat. lib. III, ep. 227.)

Quid ſaevis, Sybari? domiti modo terga iuvenci
Quid premis?

In iis, quae ſequuntur: *et huc illuc impia turba fugit* inverſionem orationis facile obſerves pro: et huc illuc turbam fugat, circumagit. H. Nec haec ratio dicendi apud poëtas infrequens. Vide I, 8, 54. Virg. Aen. 1, 50 — 52. Silium II, 543 — 45. W.

71. *ſerpentum — ore*) quos nempe pro villis et iubis capitum geſtat. v. Broukh. et infr. III, 4, 87. Strident igitur ſerpentes in eius capitibus, ſed doctius ad ipſum canem transtulit poeta. De ceteris v. Obſſ. Novum autem hoc, quod hic Cerberus ad Tartari fores excubat. Nam communi poëtarum exemplo ſedes eius eſt ſub locorum inferorum ingreſſum. v. ad Virgil. VI, 417. Exc. VIII. *Portam* Tartari v. ibid. 552 ſq. H. *Tum* in deſcriptionibus (Aen. V. I, 104.), in primis locorum uſurpatur poëtis, ut Virgilio Aen. IV, 250. *tum flumine.* W.

74. *noxia membra*) h. membra noxii, ſcelerati, hominis. Mox *novem per iugera;* tanta enim corporis magnitudine erat Tityos. v. loca ap. Broukh.

76. *atro viſcere*) int. iecur, quod

Tantalus eſt illic, et circum ſtagna; ſed acrem
Iam iam poturi deſerit unda ſitim;
Et Danai proles, Veneris quae numina laeſit,
In cava Lethaeas dolia portat aquas.
Illic ſit, quicunque meos violavit amores,
Optavit lentas et mihi militias.
At tu caſta, precor, maneas, ſanctique pudoris
Aſſideat

quod et Graecis *μέλαν ἧπαρ.* Vulp. Virgil. Aen. VI, 597. *roſtroque inmanis vultur obunco Inmortale iecur tondens.* cf. Ovid. in Ibin 184. *Aves*, ut poëta, etiam de uno vulture dicere potuit. *Aſſiduas* autem eleganter et proprie dixit.

78. *acrem Iam iam poturi deſerit unda ſitim*) ornate pro deſerit eum; hoc ornari poterat, eum ſitientem et iam iam poturum.

79. *Veneris quae numina laeſit*) Veneris coniugalis, caede ſponſorum. v. Broukhuſ. Nota res ex Epiſt. Hypermneſtrae ap. Ovid. et ex Horat. III. Carm. 11.

80. *In cava — dolia*) h. perforata, pertuſa, *τετρημένα.* Sic Ovid. I. Art. 432. videtur *cavas aures* dixiſſe:

Elapſusque cava ſingitur aure lapis.

81. *quicunque meos violavit amores*) corruptorem puellae intellige. Ita enim *laedere, violare amorem* et ipſam *puellam* paſſim et noſter et alii dicunt. inf. I, 6, 51. *Parcite, quam cuſtodit Amor, violare puellam.* (cf. Obſſ. ad I, 2, 89. W.) Dicit autem *quicunque violavit* eo ſenſu, quo multa efferimus quotidie: *ſi quis fuerit*, qui violet. H. Apte haec imprecatio exemplo impietatis Danaidum, acriter in Tartaro punitae, ſubiungitur. Magna arte Danaidum ſcelere uſus eſt Horatius Od. III, 11, 22. ſqq. De ceteris vid. Obſſ. W.

82. *lentas — militias*) h. difficilem expeditionem, quae in multum tempus protrahitur. Videtur autem hactenus ſuperſtitionis priſcae aliquid ineſſe, qua ut diras et imprecationes vim habere, ita etiam malignis votis ac precibus, multo magis carmine ac faſcinatione, bona aliorum intercipi, mala autem inferri putabant homines ſtulti, qui pravum animorum habitum cum pravorum conſiliorum effectibus permutabant. Eum autem, qui inſidiabatur eius puellae, longam abſentiam precatum eſſe Tibullo credere licet.

Aſſideat cuſtos ſedula ſemper anus.
Haec tibi fabellas referat, poſitaque lucerna
Deducat plena ſtamina longa colo;
Ac circa gravibus penſis affixa puella
Paulatim ſomno feſſa remittat opus.
Tunc veniam ſubito, nec quisquam nuntiet ante,
Sed videar caelo miſſus adeſſe tibi;
Tunc mihi, qualis eris, longos turbata capillos,
Obvia nudato, Delia, curre pede.

Hoc

84. *anus*) Nutrix poteſt intelligi. v. Ovid. Epiſt. 19, 37. aut verius ipſa Deliae mater. cf. Eleg. 6, 57. Sunt autem, quae ſequuntur, exquiſitae ſuavitatis propter dilectum rerum ad ſenſum et recordationem iucundarum.

87. *Ac circa gravibus penſis affixa puella*) int. ſervula, quae circa eam erat, h. eam ſectabatur et eius curam gerebat. Nam *circa* pro *iuxta* vix dictum eſſe poteſt. Niſi melius ſtatuas, poëtice plurium puellarum conſeſſum ſingulari numero eſſe deſignatum; qui tamen vix in conditionem Deliae cadit. Speciem ſimilem oculis ſubiecit Ovidius Faſt. II, 742.

Lucretia nebat;
Ante torum calathi lanaque mollis erat.
Lumen ad exiguum famulae data penſa trahebant.

etc. In Ge. IV, 334. Cyrene, Ariſtaei mater, ſedebat thalamo;

eam circum Mileſia vellera Nymphae
Carpebant.

Scaliger *Circa* vult nomen puellae eſſe. H. *circa* et *circum* de loco uſurpatum pluribus tantum accommodari poſſe, itaque *puella* plures ſignificare, ut *puer* et *iuvenis* II, 97., vidit Vulpius. De *una puella* cogitandum, eamque Deliam ipſam eſſe cenſet noviſſimus editor; quaſi huic gravia *penſa* data ſint, et quaſi ad hanc, quam 83. 85. 90. alloquitur, verba: *Ac puella remittat* referri poſſint. Nec poſſunt haec ex noſtrarum linguarum vitiis indicari. Non mirum, libertinae, a multis amatoribus expetitae, qualis fuit Delia, vid. Heyn. Not. ad I, 6, 67., plures dono datas eſſe puellas; modo Thaidis exemplum in Terentii Eunucho inſpicias. W.

92. *nudato — pede*) Ad ſo-
leas

Hoc precor; hunc illum nobis Aurora nitentem
Luciferum roſeis candida portet equis.

E L E G I A IV.

Sic umbroſa tibi contingant tecta, Priape,

Ne

leas prae feſtinatione relictas hoc pertinet. Aeſch. Prom. 135.

Σύθην δ' ἀπέδιλος ὄχῳ πτερωτῷ.

notante Huſchkio. Ad feſtinationem pertinent et haec *qualis er. t. c.* quorum ſtructura et uſus illuſtratur verbis Ovid. Metam. IV, 473.

Tiſiphone canos, ut erat, turbata capillos.

et Claud. Epith. Pall. et Celer. 28. de Venere, ſomno excita:

Utque erat, indigeſta comas, turbata capillos.

Notum eſt Graecum ὡς ἔχεις. W.

94. *Aurora — Luciferum roſeis candida portet equis)* *Luciferum* pro *die* dixit. *Candida Aurora* a puro nitore, ut *Luciferum album* Ovidius III. Triſt. 5, 56. Poteſt vero, etſi *candida*, tamen vehi Aurora *roſeis equis*, quomodo Virgil. VII. Aen. 26. *luteam roſeis bigis* vectam exhibuit:

Aurora in roſeis fulgebat lutea bigis.

Uterque enim color ad lucem diei orientis ſpectat. Orationis color ſimilis eſt in conſol. in Liv. 281.

Hunc Aurora diem, ſpectacula tanta ferentem,
Quam primum croceis roſcida portet equis. H.

Ovid. Amor. II, 11. extr. Pont. I, 4. extr. W.

Elegia IV.

Enarrat artes, quibus puerorum animus ad obſequium pellici poſſit. Primum omnino amatorem hortatur, ut ab hoc ſibi amoris genere caveat; ſin perſiſtat aliquis in errore, tum ſuadet, ut officii aſſiduitate et obſequii omnis generis pertinacia pueri animum expugnet. Monet tamen, malum nunc invaluiſſe morem, ut pecunia potius quam verſibus redimi et parari amor poſſit. Ut poëta, partes docentis tribuit deo, et quidem Priapo, qui conſultus reſpondet, tanquam alter Apollo. Debuit autem eius eſſe auctoritas ἐν τοῖς παιδικοῖς. Scriptum eſt carmen ad Titium aliquem, de quo v. Obſſ. ad v. 73. Eſt elegia ex elegantiſſimis, ut vehementer dolendum ſit, tam infami argumento eam contaminari. H. Priapum παιδεραστὴν dedit Lucian. Dial. Deor. XXIII. W.

1. *umbroſa — tecta)* Intelige umbracula arborum, ſub quibus

Ne capiti ſoles, ne noceantque nives,
Quae tua formoſos cepit ſolertia? Certe
Non tibi barba nitet, non tibi culta coma eſt;
Nudus et hibernae producis frigora brumae,
Nudus et aeſtivi tempora ſicca Canis.
Sic ego; tum Bacchi reſpondet ruſtica proles,
Armatus

quibus poni ille debet. In Luſibus 82.

Placet, Priape, qui ſub arboris coma
Soles, ſacrum revinctus pampino caput,
Sedere?

Alias ſub dio ſtabat iniuriae aëris obnoxius, ut in Luſ. Carm. 64. loco huic ſimillimo, et ſaepe alibi. *Sic tibi ſint:* formula obteſtandi per res cariſſimas, ut inf. II, 5, 121. II, 6. 30. H. Ante omnia comparandus erat locus Horatii Sat. II, 3, 300.

Stoice, poſt damnum ſic vendas omnia pluris,
Quam me ſtultitiam — quoniam non eſt genus unum —
Inſanire putas?

Et convenit Mart. V, 6, 2—7. W.

3. *Quae tua formoſos cepit ſolertia*) Senſus: Dic mihi, quaeſo, *ſic umbroſa* etc. obteſtor te per umbram, quam amas, arborum ſcilicet, ſub quibus eius ſignum poni ſolebat, ut alias per templa, aras, qua arte et qua calliditate pueros ad amorem tuum pellicere (hoc enim eſt *capere*, cf. v. 13.) potuiſti, cum tuus cultus non tam elegans ſit, ut eo nomine placere poſſis. Sic enim ipſe de ſe fatetur deus in Luſib. Ep. 40.

Me pulchra fateor carere forma.

5. *hibernae producis frigora brumae*) dictum, ut, *producere noctem.* Prop. I, 3, 39.

O utinam tales producas, improbe, noctes!

ante v. 37. *conſumere tempora noctis* dixerat. Proprie producuntur convivia, luſus, ioci, per noctem; hinc et ipſa nox. Simplex *ducere* frequentius eſt in ea notione; ſed etiam *trahere* dicimus *noctem.* v. Aen. I, 748. Item *extrahere, extendere, educere.* v. Burmann. ad Valer. Argon. I, 251. et ad Ovid. I, Met. 683. cf. ad Aen. VIII, 94. H. *tempora ſicca* ſunt fervida, quae ſitim efficiunt. Ita Horatius Od. III, 29, 20. *dies ſiccos* de aeſtate ferventiſſima poſuit. Vid. inf. 42. De repetitione in verbis *Nudus et* cf. Not. ad I, 2, 71. W.

7. *Bacchi — proles*) Bacchi et Veneris, quod plerique tradunt. Alii poëtae aliter.

Armatus curva ſic mihi falce deus:
O fuge te tenerae puerorum credere turbae;
Nam cauſam iuſti ſemper amoris habent.
Hic placet, anguſtis quod equum compeſcit habenis;
Hic placidam niveo pectore pellit aquam;
Huic quia fortis adeſt audacia, cepit; at illi
Virgineus teneras ſtat pudor ante genas.
Sed te ne capiant, primo ſi forte negarit,
Taedia; paulatim ſub iuga colla dabit.

Longa

9. *O fuge te — credere turbae*) cave omnino adëas ac frequentes coetus puerorum. Nimis lubricum eſt, eos adſpicere.

10. *Nam cauſam iuſti ſemper amoris habent*) h. e. dant, praebent. Simillimus Ovidii locus de puellis:

Centum ſunt cauſae, cur
ego ſemper amem.

Sive eſt, — ſive eſt, II. Am. 4, 10 ſqq. H. Adde Ovid. Heroid. XV, 80.

Et ſemper cauſa eſt, cur
ego ſemper amem.

11. *anguſtis quod equum compeſcit habenis*) equitandi peritiam uno artis genere exprimit. inf. IV, 1, 91. 92.

Aut quis equum celerem ar-
tato compeſcere freno
Poſſit, et effuſas tardo per-
mittere habenas.

12. *Hic — pellit aquam*) h. hic placet, quia *pellit.* — Variat poëta orationem. *pellere aquam* de natantibus, ut III, 5, 30.

Et facilis lenta pellitur
unda manu.

13. *adeſt audacia*) pro *eſt.* inf. IV, 5, 6.

Si tibi de nobis mutuus
ignis adeſt.

cf. Vulp. h. l. H. Adde Statium. W.

14. *at illi — ſtat pudor ante genas*) quod alias: genis inſidet, ineſt. Sic Horat. IV. Od. 13. 7. de Amore,

— — — — Chiae
Pulchris excubat in genis.

cf. Vulp. Minus bene in hunc modum dixit Lotichius I, El. 5.

Dum roſeas illi ſtat ſopor
ante genas.

Et III, El. 7.

Gloria, quae cineres excu-
bat ante tuos.

15. *Sed te ne c.*) ad vulgarem orationem ſic explendum: Si tamen in amorem, quod nolim, incideris, tum haec te monitum eſſe velim: *te ne capiant* etc.

Longa dies homini docuit parere leones;
Longa dies molli ſaxa peredit aqua;
Annus in apricis maturat collibus uvas;
Annus agit certa lucida ſigna vice.
Nec iurare time; Veneris periuria venti
Irrita per terras et freta longa ferunt.
Gratia magna Iovi; vetuit pater ipſe valere,
Iuraſſet cupide quidquid ineptus amor.
Perque ſuas impune ſinet Dictynna ſagittas

Affir-

etc. II. Perſtandum eſſe in puero expugnando, neque ipſis periuriis abſtinendum, primo monetur. *Negare* abſolute poſitum ſignificat difficilem eſſe precibus expetentis II, 6, 27. Et Ovidius Amor. II, 19, 20. *ſaepe rogata nega*, et Metam. XIII, 741. *Nolle* amorem recuſare apud Catull. VIII, 9.

Nunc iam illa non vult; tu quoque, impotens, noli. W.

19. Virgil. Ecl. 9, 48.

Aſtrum, quo ſegetes gauderent fructibus, et quo
Duceret apricis in collibus uva colorem.

20. *Annus agit c.*) h. movet, ſive, oriuntur et occidunt ſidera non niſi intra tempus ſuum certum ac definitum. *Annus* hoc et ſuperiori verſu eſt pro tempore quocunque ſeu definito ſeu infinito.

21. Locus de periuriis amantium impunitis paſſim a poëtis tractatus. v. Stat. ad h. l. cum reſpectu vero ad h. l. ab Ovidio I. Art. 631. *Nec timide promitte — Iupiter ex alto periuria ridet amantum* etc. — *venti ferunt irrita:* frequentatum poëtis inde ab Homericis Harpyiis. v. Exc. VII. ad Virgil. Aen. III. H. Vide etiam Not. ad III, 6, 49. Ita Iuvenalis, *pauperibus* deos periuria ignoſcere, Romanos crediſiſſe tradit Sat. III, 145.

contemnere fulmina pauper
Creditur atque deos, dîs ignoſcentibus ipſis. W.

24. *ineptus amor*) ſuaviter de amante, qui male ſedulo et ambitioſe adſtruit fidem iis, quae aliquando ipſe elevabit et quorum per ſe pondus nullum eſt. Ex notione *inepti* apud Cic. de Or. II, 4. huc vocandum eſt illud: — *aut plura loquitur, aut ſe oſtentat.* Mox de *Dictynna*, h. l. Diana, cf. ad Cirin 305.

Affirmes, crines perque Minerva ſuos.
At ſi tardus eris, errabis; transiit aetas
Quam cito! non ſegnis ſtat remeatve dies.

Quam

26. *crines perque Minerva ſuos*) Inter formoſas deas Minerva etiam alias refertur: ſed coma deae vix alibi in laude praecipua habetur, praeterquam in fabula de Meduſa, cuius capillos in ſerpentes mutatos narravere nonnulli, quod deae illa ſe praetuliſſet formae et comae decore. Exſtat narratio apud Servium ad Aen. VI, 289. et τῇ Ἀθηνᾷ πρὸς κάλλος ἀντήριζεν eſt apud Tzetzam ad Lycophr. 838. unde colligi poteſt, olim de Minervae coma plura in poëtis occurriſſe. Fac tamen hoc ita ſe non habuiſſe, neceſſitas nulla fuit, quae poëtam cogeret memorare in dea eandem formae partem, quae aliis a poëtis celebrata eſſet. Apud Propert. II, 28, 12. (21, 14.) puella iuraverat *per oculos Minervae:* quidni nunc *per eius crines? Flavam* eius comam fuiſſe, aliunde conſtat, epitheto adiecto, *flava Minerva*, ξανθή, ἠΰκομος. Ita Statius quoque II Theb. 238. ubi de Diana et Minerva:

Utraque torva genis flavoque in vertice nodo.

quo habitu vix usquam in ſignis veterum occurrunt, ſed coma fere promiſſa. Memoratur tamen apud Pollucem lib. II, 35. καὶ παραπλέκειν τὰς τρίχας, τὸ ἀναπλέκειν· καὶ παραπεπλεγμένη ἡ Ἀθηνᾶ, ἡ ἀναπεπλεγμένη. Occurrebat hoc epitheto ornata Minerva alicubi in vetere poëta παραπεπλεγμένη, haud dubie ea de cauſa, quod capillum religatum et collectum habebat: *flavum in vertice nodum.* Nam cincinnos e cervice dependentes vix illud nomen deſignare potuit, quod putabat Winkelmann. Monum. ined. p. 19. et in Annotat. ad Hiſt. Art. p. 48. H. vid. Obſſ. — Ceterum cauſa, cur per Iunonem et Minervam h. l. iuretur, a caſtitate dearum eximia repetenda videtur. Certe IV, 13, 15. alienum ab hoc loco. W.

27. *At ſi tardus eris*) *tardus* h. l. ignavus, ſomniculoſus, cunctator, qui conſilia exſequenda in diem differt. Ad conſtantiam et pertinaciam in inſtituto adhortatus erat; nunc illud ſubiicit, quod in quocunque incepto meminiſſe opus eſt, ut nec interea otietur ac ferietur, ſed ut ſuo operi intentus quodvis tempus commodum, quamvis occaſionem opportunam aucupetur, ne interea tempus e manibus elabatur. H. 27 — 29. Tibullus praeceptum: in aetate florente amori eſſe indulgendum, fuſe perſecutus eſt, ex natura ſua atque

D e more

Quam cito purpureos deperdit terra colores!
Quam cito formofas populus alba comas!
Quam iacet, infirmae venere ubi fata fenectae,
Qui prior Eleo eft carcere miffus equus!
Vidi ego iam iuvenem, premeret quum ferior aetas,
Moe-

e more faeculi fui; quo cum vita immortalis negaretur, et gaudia vitae fola fpectarent homines, quae fenectute impediuntur, morte intercipiuntur, voluptatum fructus, ut fummum bonum, praedicandus, ademtio bonorum iuvenilis aetatis lugenda erat. En caussam querelarum acerbarum 35 fqq.; hinc animus commotior folito et 28 fqq. (fimile exemplum 57.) et I, 8, 41 — 48; hinc mortis et fenectutis imagine propofita ad gaudia vitae capienda hortatur I, 1, 59 fqq. et arma, mortem feftinantia, recufat I, 10, 33 fqq. Hinc denique adornationem Elyfii I, 3, 59 — 64. explica. — *Aetus* de aetate vegeta et florida. Hor. Ep. I, 20, 10.

Carus eris Romae, donec te
deferat aetas.

et Sen. Hipp. 446.

Aetate fruere, mobili curfu
fugit.

Cum verbis *transiit — citò!* Mitfcherlichius ad Hor. T. 1. p. 398. Theognidem 963. 4. comparavit. W.

29. Sunt fere ipfa Theocriti verba Idyll. XXIII, 28.

Καὶ τὸ ῥόδον καλόν ἐστι, καὶ ὁ
χρόνος αὐτὸ μαραίνει·
Καὶ τὸ ἴον καλόν ἐστιν ἐν εἴαρι,
καὶ ταχὺ γηρᾷ·
Λευκὸν τὸ κρίνον ἐστὶ, μαραίνε-
ται, ἁνίκα πίπτῃ·
Ἁ δὲ χιὼν λευκὰ, καὶ τάκεται,
ἁνίκα παχθῇ·
Καὶ κάλλος καλόν ἐστι τὸ παιδι-
κὸν, ἀλλ' ὀλίγον ζῇ.
Ἥξει καιρὸς ἐκεῖνος, ὁπανίκα
καὶ τὺ φιλάσεις,
Ἁνίκα τὰν κραδίαν ὀπτεύμενος
ἁλμυρὰ κλαύσεις.

Ultima prorfus ut mox: *Vidi ego iam iuvenem, pr.*

31. *Quam iacet*) languet, fine vigore et viribus eft. *Fata fenectae* funt fenectus, quam fato fubire cogimur. H. *fata fenectae* de homine dixit Prop. I, 19, 17. II, 13 (10,) 47. Mart. X, 5, 10 *Et quum fupremae fila venerint horae.* W.

32. *Qui prior*) prius, integra aetate. Sed v. Obff. *Eleo — carcere*) Olympiaco. v. Virg. Ge. III, 202. H. Virgilius quoque Georg. III, 104. *effufi carcere currus* pro carceribus dicere aufus eft. W.

33. *Vidi ego iam iuvenem*) hominem, qui paullo ante, modo, iuvenis erat. *Serior aetas,* pro

Moerentem ſtultos praeteriiſſe dies.
Crudeles divi! ſerpens novus exuit annos:
Formae non ullam fata dedere moram.
Solis aeterna eſt Phoebo Bacchoque iuventas;
Nam decet intonſus crinis utrumque deum.

Tu,

pro ſenectute. v. Gronov. Obſſ. II, 19. H. Iunge: *Vidi ego iam.* — *iuvenem*, notum eſt, apud Romanos dictum eſſe, qui vel quadrageſimum annum excederet. Iuventutis hoc loco tempora extrema intelligenda eſſe, docent adiecta: *premeret quum ſerior aetas* h. e. inſtaret. Moeret, *dies ſtultos praet.* h. e. dies floridae aetatis ſine Venere abſumtos. Talis iuvenis *triſtem iuventam colere* dicitur Senecae Hipp. 462. ubi idem argumentum a 442. tractatum eſt. W.

34. *ſtultos — dies*) ſtulto ſibi elapſos, circa quos ipſe ſtultus fuit, quod non in amore eos collocavit. Multorum carminum argumentum hoc in Anthologia Graeca; v. c. Automedontis in Analectis T. II. p. 207, no. II.

35. *ſerpens novus exuit annos*) Notum Virgilianum:

Quom poſitis novus exuviis
nitidusque iuventa.

Georg. III, 437. coll. Aen. II, 473. Vere et auctumno hoc fieri, ex Ariſtot. H. An. VIII, 17. docuerunt interpretes. Ovid. III. Art. 77. in ſimili querela:

Anguibus exuitur tenui cum
pelle vetuſtas.

Colorem hinc duxit auctor Eleg. in Maecenat. obit. II, 113. ſqq.

Redditur arboribus florens
revirentibus aetas etc.
Cur nos anguſta conditione
ſumus?

novus vero, cui nova iuventus, poſita pelle, redit. Met. IX, 266.

Utque novus ſerpens, poſita
cum pelle ſenecta.

exuit annos, ingenioſe, pro vetere pelle. Utuntur poëtae hoc exemplo a ſimilitudine potius quam a rei veritate ducto. Exuviis poſitis, ſerpens non magis ad iuventam redit, quam avis, pennis mutatis.

36. *Formae*) h. ἥβη, flori aetatis iuvenilis. Ita ſaepe poëtae formam alteri notioni ſubſtituunt.

37. Res ex fabulis et veterum ſignis nota. Multa loca congeſſit Broukh. Inſignior ceteris eſt Ovid. Met. III, 421. ubi v. Intpp.

38. *Nam decet i.*) Nam hi ſoli dii comam promiſſam habent, iuventae decus. cf. Obſſ.

Tu, puero quodcunque tuo tentare libebit,
Cedas; obſequio plurima vincit amor;
Neu comes ire neges, quamvis via longa paretur,
Et Canis arenti torreat arva ſiti;
Quamvis praetexens picea ferrugine caelum
Venturam admittat nimbifer arcus aquam.
Vel ſi caeruleas puppi volet ire per undas,
Ipſe levem remo per freta pelle ratem;
Nec te poeniteat duros ſubiiſſe labores,
Aut opere inſuetas atteruiſſe manus;
Nec, velit inſidiis altas ſi claudere valles,
Dum placeas, humeri retia ferre negent.

Si

39. De praecepto quarto ſine copula aut formula tranſeundi adiecto, itemque de 51. vid. Obſſ. ad I, 5, 25. W.

40. De hoc obſequio nemo doctius egit quam nequitiarum magiſter Art. II, 177. ſqq.

42. *arenti — ſiti*) aeſtu, qui facit, ut arva areant. H. Ab hominibus verba translata, qui *ſiti torrentur* h. e. exuruntur, quorum *ſitis arens* apud Ovid. Heroid. IV, 144. et *ſicca* dicitur. W.

43. 44. *picea ferrugo* ſunt atrae iſtae nubes, quibus caelum obducitur. *nimbifer arcus*, iris, *admittit aquam venturam*, pluviam imminentem concitare, accelerare videtur. cf. Obſſ.

45. *Vel ſi*) Oratio variata. Poterat per particulam *neu* ſingulas obſequii partes ſubiungere. cf. I, 10, 23. W.

47. *Nec te poeniteat*) Inf. III, 4, 65.

Saevus Amor docuit validos tentare labores;
Saevus Amor docuit verbera poſſe pati. W.

48. *opere*) Intellige ruſticum opus. Inf. El. 9, 8.

Et durum terrae ruſticus urget opus.

49. *inſidiis*) indagine, plagis. cf. Obſſ. Prorſus ſimile obſequium de ſe praedicat Oenone apud Ovid. Ep. V, 19. 20. ad Paridem:

Retia ſaepe comes maculis diſtincta tetendi;
Saepe citos egi per iuga longa canes.

Sed

Si volet arma, levi tentabis ludere dextra;
Saepe dabis nudum, vincat ut ille, latus.
Tunc tibi mitis erit; rapias tunc cara licebit
Oſcula; pugnabit, ſed tamen apta dabit;
Rapta dabit primo, mox offeret ipſe roganti;
Poſt etiam collo ſe implicuiſſe volet.
Heu! male nunc artes miſeras haec ſaecula tractant;
Iam

Sed omnino placet ſibi Naſo in hoc obſequii exemplo; Art. II, 189. Milanion Atalantam adamans:

Saepe tulit iuſſo fallacia retia collo.

et Met. X, 171. Apollo Hyacinthi comes:

Immemor ipſe ſui non retia ferre recuſat;
Non tenuiſſe canes.

Sed et inf. lib. IV. in Sulpiciae carmine ſuavis eſt profeſſio El. 3, 11. 12.

— ut tecum liceat, Cerinthe, vagari,
Ipſa ego per montes retia torta feram.

51. De exercitatione in armis loquitur; notum eſt *ludere* eſſe exerceri in armis, id quod ſit *rudi:* cf. Barth. ad Rutil. I, 257. — Ovid. IV. Triſt. I, 72. ſimiliter ut h. l.

Nec niſi luſura movimus arma manu.

Dare latus et *nudum latus,* quod patet ictui, notum, ex eadem campeſtri diſciplina petitum eſſe. v. Broukh.

54. *Oſcula — apta*) quae non nimium detrectanti, ſed os praebenti, ore commode et apte applicato, dantur. v. Ovid. Ep. XV, 131. 132.

Oſcula cognoſco, quae tu committere linguae,
Aptaque conſueras accipere, apta dare.

Monui, quod Vulpio non facile erat dicere. H. Cum verſibus 53 — 55 compares Horatium Od. II, 12 — 15 de Licymnia:

Dum flagrantia detorquet ad oſcula
Cervicem, aut facili ſaevitia negat
Quae poſcente magis gaudeat eripi,
Interdum rapere occupet. W.

57. Etiam hic tranſitus ad aliam ſententiam paullo abruptior eſt, ut mirer Scaligerum non et hic tranſpoſitionem pro ponte iniceiſſe. Sed volebat poëta monere, carminibus eſſe deliniendum amantis animum; dum in eo eſt, ut id agat, recordatur mores ſaeculi, quibus eo res rediit, ut munerum appetentiores ſint homines quam verſuum,

Iam tener assuevit munera velle puer.
At tibi, qui Venerem docuisti vendere primus,
Quisquis es, infelix urgeat ossa lapis.
Pieridas, pueri, doctos et amate poëtas;
Aurea nec superent munera Pieridas.
Carmine purpurea est Nisi coma; carmina ni sint,
Ex

versuum, quos sibi offerri videant. Itaque *artes miseras* intellige *τὰς μουσικάς*, poëticen. Versum 58. respicit mox v. 62. H *Artes miserae* h. e. artes malae, ut *carmen miserum* apud Virg. Ecl. III, 37., sunt avaritia, luxuria, lascivia, socordia, alia, quibus saeculum Tibulli contaminatum fuit, vitia. *tractare* illas artes est illis deditum esse. *male* prave, *κακῶς*. *haec saecula* h. e. saecula corrupta, ut *his moribus, his temporibus* dicitur. Sensus vero totius: ita vigent malae artes, ut vel tener puer avaritia sit captus. Quartum praeceptum de carminibus amatoriis additurus cum dona maioris haberi quam carmina videat, non mirum, animum Tibulli commotum, ut v. 27., in avaritiam acriter invehi, et carmina pluris aestimanda esse, docere. Sed hoc praeceptum vanum esse et adscribendum *vanis magisteriis* 84, expertus est ipse. I, 9, 47. W.

59. *Venerem — vendere*) Est locus hic de amore venali et corrupta pretio fide multis et antiquis et recentibus poëtis tractatus; a nullo disertius quam ab Ovidio I. Am. 10. ubi v. inprimis 31 sqq. ut taceam Stratonis Epigr. XV.

60. *infelix urgeat ossa lapis*) ut contra precabantur: *sit tibi terra levis.* II, 4, 50. *infelix* simpliciter notionem abominandi habet, propter hoc ipsum, quod molliter ossa cubare vetat, ut *arbor infelix*.

63. *Nisi coma*) Notum, hunc Megaris regem unum habuisse purpureum crinem, quo servabat regni sui fatum. v. Ovid. Met. VIII, 80. sqq. Ciris et quos Broukh. ad h. l. laudat. Fuit autem argumentum a multis olim poëtis tractatum. Mox *ni sint* debebat esse *ni essent* ex accuratissimis Grammaticorum regulis. (Confusa sunt duo dicendi genera, alterum, *ni sint — non niteat*, alterum, *ni essent — non nituisset;* de qua re cf. Obss. ad I, 8, 22. W.) De *Pelopis* eburneo humero res notissima, vel ex prima Pindari Olymp. v. Ovid. Met. VI, 403.

63. 64. *Carmine p.*) Etiam hic

Ex humero Pelopis non nituiſſet ebur.
Quem referent Muſae, vivet, dum robora tellus,
Dum caelum ſtellas, dum vehet amnis aquas.
At qui non audit Muſas, qui vendit amorem,
Idaeae currus ille ſequatur Opis;
Et tercentenas erroribus expleat urbes,

Et

hic locus, carminibus ſeu immortalitatem ſeu celebritatem venire, ſaepe ac varie eſt tractatus a poëtis. Praecipuos locos apud Theocrit. Idyll. XVI. et Horatium IV. Carm. 8. et 9. iam alii laudarunt, et recordabitur facile quisque pro ſe; addi poſſunt plura e Pindaro et ex Lyricorum fragmentis. Propior ad noſtrum et ex eo tantum non transſcriptus eſt Ovidii locus III. Am. 12, 21. ſqq. Sententia autem non plene eſt pronuntiata. Purpureus, inquit, crinis Niſi non fuiſſet creditus purpureus, nec Pelopis humerus eburneus, niſi poëtae ita tradidiſſent. Pergit: *Quem referent Muſae, vivet* — h. carmina immortalitatem dant. Ex quo ſententiam poëtae hanc eſſe obvium eſt: De Niſo et Pelope nihil ſciremus; dudum eorum memoria ac nomen eſſet ſepultum; niſi poëtae illud ſervaſſent. Hoc ornate et ſuaviter extulit: fabuloſas adeo res credi propter poëtarum de iis narrationes.

66. Illud *vehet* h. l. nota figura, Zeugma eam appellant Grammatici, tribus verbis iunctum eſt, cum proprie ultimo tantum accommodatum eſſet, pro latiore voc. habebit, feret. *referent* vero paullo ante, ut *dicere*, carmine memorabunt.

67. *non audit Muſas*) *audit* cum vi eſt dictum: non delectatur audiendo, non movetur carmine, ſpernit verſus amatorios, et praefert aurum, quod alii fortaſſe offerunt. Apud Pindarum Pyth. 1, 25. diis iratis nati *ἀτύζονται βοὰν Πιερίδων ἀΐοντα.*

68 — 70. *Idaeae currus*) eſto Gallus Matris Deum, exſectis virilibus. Grave vero ſupplicium! etſi et ii, qui auro amores expugnant, ab exſectorum natura plerumque parum abſunt.

69. Hi Galli deam ſuam geſtabant per urbes et ſtipem colligebant. *explere errores per urbes trecentas* vulgare eſſet; hoc doctius extulit poëta: *explere urbes erroribus*, ut tot alia poëtae, ut exquiſitiora haberent, ratione hac immutarunt. II. Quod Virgilius de tempore dixit Aen. I, 269. *Triginta magnos orbis — Imperio*

rio

Et ſecet ad Phrygios vilia membra modos.
Blanditiis vult eſſe locum Venus ipſa; querelis
Supplicibus, miſeris fletibus illa favet.
Haec mihi, quae canerem Titio, deus edidit ore;
Sed Titium coniux haec meminiſſe vetat.

Pareat

rio explebit, ad locum transtulit Tibullus. Et Virgilius ipſe Aen. XII, 763. *Quinquè orbis explent curſu.* Itaque *expleat* eſt percurrat. W.

70. *vilia membra*) quae vilia ſibi eſſe hoc ipſo declarabant miſeri, quod ea ſibi abſcindebant. Etiam Ovid. ſic IV. Faſt. 243. *molles miniſtri — Caedunt iactatis vilia membra comis*, h. e. virilia. Iuvenalis Sat. II, 115. *ſupervacuam carnem* dixit, alio tamen fortaſſe modo. Ceterum verſum hunc ſimpliciter aliquis ad lacerationem corporum, quae flagellis fiebat, referre poſſit: cui ſimilis eſt illa membrorum laniatio inf. El. 6, 45. ſqq. in ſacerdote Bellonae; et in Gallis: v. c. Apulei VIII. p. 141. et al. Propert. II, 22, 15. (II, 18, 15.)

Cur aliquis ſacris laniat ſua brachia cultris,
Et Phrygis inſanos caeditur ad numeros?

uti h. l. *ſecet ad Phrygios modos.* Et *ſecare* de verberibus ſaepe dictum: inf. El. 9, 22. *et intorto verbere terga ſeca.* et Horat. Epod. 4, 11. *Sectus flagellis hic triumviralibus Praeconis ad faſtidium.* Martial. X, 5, 14. — *ſeveri ſectus Aeaci loris.* Verumtamen proprium in hoc Gallorum more virilia auferendi eſt *ſecare*. Ovid. Faſt. IV, 221. *Unde venit, dixi, ſua membra ſecandi Impetus?* Atqui de Atti mox agitur evirato; et in Ibide 275. *Sic aliquis tua membra ſecet: Saturnus ut* etc. et quam proxime ad h. l. v. 455.

Attonitusque ſeces, ut quos Cybeleïa mater
Incitat, ad Phrygios vilia membra modos,
Deque viro fias nec femina nec vir, ut Attis.

73. Hactenus poëta, non tam tanquam Priapi propheta, ſeu ſacerdos, qui ſortem a deo acceptam redderet, quam potius tanquam reſponſum dei recitans, quem conſuluerat ſup. v. 7.

Sic ego; tum Bacchi reſpondet ruſtica proles.

Petierat autem ſortem, tanquam θεοπρόπος ad deum conſulendum a Titio miſſus. Verum is interea in puellae amorem inciderat, quae omnem alium amorem ex eius animo excuſſerat. H. *Coniux* eſt amata. vid. III, 2, 4. W.

Pareat ille ſuae: vos me celebrate magiſtrum,
Quos male habet multa callidus arte puer.
Gloria cuique ſua eſt; me, qui ſpernentur, amantes
Conſultent; cunctis ianua noſtra patet.
Tempus erit, quum me Veneris praecepta ferentem
Deducat iuvenum ſedula turba ſenem.

Heu

75. *vos me celebrate magiſtrum*) frequentes ad me convenite. v. Vulp. H. Nullum adhuc vidi exemplum, quod probaret, *celebrare hominem* eſſe adire eum; nec loca 1, 6, 17. 3, 33. rem demonſtrant. *Celebrate* vel eſt celebrem reddite adeundo, vel, quod malim, laudibus ornate pro vulgari: praeceptis meis utimini. De quorum utilitate certus ſententiam ſuam eodem prorſus expreſſit modo, quo Ovidius, praeceptis libri ſecundi *Artis A.* abſolutis, 737.

—*Me vatem celebrate, viri, mihi dicite laudes* —
Arma dedi vobis. W.

76. *male habet*) torquet, urit.

77. 78. 80. Haec iam omnia iuris verba ſunt, de iis, qui de iure reſpondent, quibus ſe aſſimulat. *Spernere* notam faſtidii habere, operoſe docet Broukh.

79. *praecepta ferentem*) dantem. Nec hoc alienum ab eius, qui de iure reſpondet, perſona; nam *docet* ille, adeoque praecipit. Deducunt eum in forum et ex foro domum partim clientes, quibus reſpondit, partim iuvenes nobiles, qui ad eum deducti erant, ut leges ac iura diſcerent. H. Veneris praecepta, 84. *magiſteria* dicta, noli ea ſola putare, cum iubet, qualia I, 5, 21. 2, 29. 30. habes, unde monere ſibi arrogat I, 9, 69. III, 6, 43.; ſed in univerſum carmina elegiaca ad amorem inſtituunt. Hinc Propertius optat I, 7, 13.

Me legat aſſidue poſt haec neglectus amator,
Et proſint illi cognita noſtra mala. W.

80. Ex fragm. Callimachi, ut notavit Statius, petitum eſt: (p. 420. inter fr. Bentl.)

Γηράσκει δ' ὁ γέρων κεῖνος ἐλαφρότερον,
Κοῦροι τὸν φιλέουσιν, ἐὸν δέ μιν οἷα τοκῆα
Χειρὸς ἐπ' οἰκείην ἄχρις ἄγουσι θύρην.

Sedula turba eſt officioſa; nam *ſeduli* interdum ſunt, qui alteri adſunt, apparent, officium praeſtant. v. Gronov. Obſſ. I, c. 23.

Heu, heu, quam Marathus lento me torquet amore!
Deficiunt artes, deficiuntque doli.
Parce, puer, quaeso, ne turpis fabula fiam,
Quum mea ridebunt vana magisteria.

ELEGIA V.

Asper eram, et bene discidium me ferre loquebar;
At mihi nunc longe gloria fortis abest.

Nam-

81. *Heu, heu, q.*) Suave hoc, quod poëta, severo magisterio se iactans, paullo post ipse in eodem luto se haerere profitetur. Cui non in mentem veniat illud Horatii persimile IV, carm. 1, 33. sqq. *Sed cur, heu! Ligurine, cur Manat rara meas lacrima per genas?* De Maratho v. Obss. et inf. Eleg. 8.

Elegia V.

Irae inter amantes Deliam et Tibullum intercesserant. Puella, ut eum graviter pungeret, alium amatorem admiserat: at Tibullus, puellae perfidiam multum incusans, ea se carere facile posse crediderat. Nunc, amore denuo exardescente, iniuriam puellae a se factam deprecatur; quam bene de ea, cum ex morbo aegrotaret, meritus sit, commemorat; spes de vita feliciter cum ea exigenda inaniter conceptas exponit; inde a v. 37. si modo eiusdem elegiae sunt, tentata frustra amoris leniendi remedia enarrat, imprecatur lenae, quae divitem amatorem ad Deliam adduxerat, et, quantum pauper amator diviti praestet, docet, seque eo ipso nomine puellae commendat.

1. *Asper eram*) eram ferox et protervus, et me non ita a Delia teneri, quo minus ea tantisper carere possem, iactabam.

2. *At mihi nunc longe — abest*) excidit animo. Dictum ut apud Ovid. IV. Met. 648.

— *vade procul, ne longe gloria rerum,*
Quas mentiris, ait, longe tibi *Iupiter* absit.

cf. Bronkh. (Sic *abire* cum dativo personae Hor. Ep. II, 3, 201.

Ut redeat miseris, abeat Fortuna superbis.

W.) *gloria fortis,* quod se fortem et duri animi esse gloriabatur. H. *Gloria* pro gloriatione, notante Forcellinio. W.

Namque agor, ut per plana citus ſola verbere turben,
  Quem celer aſſueta verſat ab arte puer.
Ure ferum et torque, libeat ne dicere quidquam
  Magnificum poſthac; horrida verba doma.
Parce tamen, per te furtivi foedera lecti,
  Per Venerem quaeſo compoſitumque caput.
Ille ego, quum triſti morbo defeſſa iaceres,

Te

3. *turben*) *στρόμβος*, *στρόβιλος*, *βέμβιξ*, quo pueri ludunt, diverſus a *trocho*, quem Geſnerus illuſtravit Relat. de libb. novis Faſc. VIII. p. 498. Multa promiſcue dedit Loenſ. Epiphyll. VII, 23. cf. ſimilem locum Virgilii Aen. VII, 378. et ibi not. adde Callimachum Epigramm. I. Praeclara autem eſt comparatio ad animi turbati agitationem exprimendam Mox *verſat*, *στρέφει*, *δινεῖ*, apud Maronem *exercet.* et *δονεῖσθαι*, v. c. Bion IV, 5. *ab arte* pro: arte, ut alia ſimilia apud poëtas. H. *ab* Graecis ſimillima conſtructio, apud quos etiam praepoſitione *ἀπὸ*, quo auxilio, qua ope aliquid fiat, indicatur; ut apud Soph. Ai. 471. *δηλῶν τι ἀπὸ πείρας*, *facinore aliquid oſtendere.* cf. inf. I, 9, 66. — *aſſueta arte* h. e. peritia, ut apud Livium 27, 18 *aſſuetudo ſuccedendi muros.* W.

5. *Ure ferum et torque*) Petitum a ſervorum tormentis. cf. inf. El. 9, 21. Omnibus ſe puellae cruciatibus offert ad luendam poenam pro ſuperbia. *horrida verba* ſunt aſpera, ferocia; os protervum doma.

6. *horrida verba*) Tac. Hiſt. I, 82. (Praetorianos) *allocuti ſunt — praefecti, ex ſuo quisque ingenio, mitius aut horridius,* ſignificationem confirmat. W.

7. *furtivi foedera lecti*) Sic Ovid. II. Art. 462. *concubitus foedera* dixit, ut *coniugii*, *tori*, *foedus*, alia. Nam omne id, in quo aut per quod iunguntur duo vel plures, *foedus*, etiam ſine pactione. H. Vide et IV, 13, 2. et ſimilem obteſtationem Tecmeſſae apud Soph. Ai. 493.

ἀντιάζω πρὸς
εὐνῆς τε τῆς σῆς, ἧς ξυνηλλάχθης ἐμοί.

De mutatione ſententiae vid. Not. ad I, 2, 9. *tamen* pro ſed tamen. W.

8. *compoſitumque caput*) h. iunctum cum meo. Laudatur Ovid. Epiſt. III, 107.

Perque tuum noſtrumque caput, quae iunximus una.

9. *morbo defeſſa*) aegra, exquiſite; ſic *feſſus* inf. IV, 4, 10.

Te dicor votis eripuiſſe meis:
Ipſeque ter circum luſtravi ſulfure puro,
Carmine quum magico praecinuiſſet anus;
Ipſe procuravi ne poſſent ſaeva nocere
Somnia, ter ſancta deveneranda mola;
Ipſe ego, velatus filo, tunicisque ſolutis,
Vota novem Triviae nocte ſilente dedi.

Omnia

10. 11, 2. Multis obſervata elegantia.

10. Similis locus eſt Propert. II, 9, 25. (7, 63.)

Haec mihi vota tuam propter ſuſcepta ſalutem ſq.

Nec vero languere putanda eſt oratio in: *dicor te eripuiſſe;* ſed eſt: conſtat inter homines hoc. H. cf. I, 2, 51. W.

11. 12. Cantum morbis mederi creditum fuiſſe, nota res eſt. (vid. Plin. Hiſt. Nat. 28, 2. Wieland. ad Hor. Ep. I, 1, 34. p. 51. et Weſſel. ad Ai. Soph. 581. W.) Puellam aegrotantem poëta, adhibita maga, quae carmen decantaret, ipſe luſtravit ſolito ritu, quo mala ab ea depelleret, ſulfure ter circumlato circa puellam decumbentem. H. *Ipſeque.* De copula *que* vide I, 9, 13. *pulvisque.* W.

13. 14. Iunge: *Ipſe procuravi ſaeva ſomnia, ne poſſent nocere.* (vid. Obſſ. de poſitura verborum. W.) *procurare* eſſe expiare, omen avertere, notum vel ex Phaedro III. f. 3. *ſomnia ſaeva*, infra *crudelia*, ſunt, quae triſte, et violentum atque funeſtum aliquid portendunt, triſtia, ominoſa. *mola ſalſa* h. l. dicitur *ſancta*, alias *caſta* h. quae a caſtis et puris eſt foco imponenda. *deveneranda* h. deprecanda, precibus amolienda, averruncanda, ut Statius et Muretus docent. Sic *venerari* eſt precari. Virg. Aen. III, 34.

— — *Nymphas venerabar agreſtes,*
Rite ſecundarent viſus.

Propert. II, 20, 33. (16, 33.)

Nec tu ſupplicibus me ſis venerata tabellis.

Credendum autem, puellae aegrotanti incidiſſe terrores ex nocturnis ſomniis, quae mortem puellae portenderent; haec ut procuraret Tibullus, certum ſacrum fecit, quo molam ſalſam ter in ignem arae ſparſit.

15. 16. *velatus filo*) h. vitta. cf. Obſſ. *tunicisque ſolutis*) Notum, nihil in ſacris nexi vel vincti eſſe debuiſſe; fortaſſe tamen in ſacris magicis aliqua peculiaris religio fuit circa hoc. *Vota novem — dedi*) novem noctes deae operatus ſum ex voto,

cum

Omnia perſolvi; fruitur nunc alter amore,
Et precibus felix utitur ille meis.
At mihi felicem vitam, ſi ſalva fuiſſes,
Fingebam demens, ſed renuente deo.
Rura colam, frugumque aderit mea Delia cuſtos,
Area dum meſſes ſole calente teret;
Et mihi ſervabit plenis in lintribus uvas,
Preſſa-

cum Delia convaluiſſet. Eſt autem Hecate, cui vota feeerat, Delia aegrotante. *vota dedi* pro: perſolvi.

17. *fruitur nunc alter amore*) amore mihi debito; ſeu puella mea, ut amor pro amante ſaepe ponitur. H. Prius unice verum. W.

18. *precibus — utitur ille meis*) h. valetudine tua, meis precibus a diis conceſſa. H. Oenone Paridi ſcribit Ovid. Heroid. V, 59.

Votis ergo meis alii rediture rediſti.

alter — ille. Subiectum non iniucunde per pronomen *ille* repetitum, ſuaviterque in altera pentametri parte poſitum eſt, qualis poſitura apud Tibullum frequens I, 2, 12. 60. 4, 72. 5, 16. 56. 66. 70. 8, 48. 9, 40. quae loca, quam accuratus ſit Albius in ſubiectis per pronomen *ille* indicandis, ſatis declarant. W.

19. ſqq. Suaviſſimus, qui ſequitur locus, ſententiarum ſimplicitate, affectus veritate, rerum in animum revocatarum iucunditate. H. Senſus: At ſpes meae deceptae iam et irritae ſunt. *felicem — fingebam* h. e. imaginabar, quam felix vita mea tecum foret, ſi etc. Ita apud Tacit. Hiſt. IV, 18. *Sic in Gallias Germaniasque intentus, ſi deſtinata proveniſſent, validiſſimarum ditiſſimarumque nationum regno imminebat,* h. e. ſpem fore, ut regnum occuparet, conceperat, adiecta notione cupiditatis. Verba *promittere* et *ſperare*, *offerre* frequenter ita conſtruuntur. Tac. Hiſt. III, 63. W.

22. *Area dum meſſes — teret*) Vulgari loquendi forma meſſes, fruges, teruntur in area. Sed exquiſitior eſt altera forma, adeoque poëtis frequentata. Rationem ea habet ex hoc, quod ſolum induratum reſiſtit ei, quod teritur, adeoque ad tritionem et ipſum facit; ut fundus mortarii non minus terit, quam piſtillum. cf. Obſſ.

23. *plenis in lintribus*) *lintres* ſunt alvei, quibus uvae portabantur in vindemia. v. Serv. ad Ge.

Preſſaque veloci candida muſta pede;
Conſueſcet numerare pecus, conſueſcet amantis
Garrulus in dominae ludere verna ſinu;
Illa deo ſciet agricolae pro vitibus uvam,
Pro ſegete ſpicas, pro grege ferre dapem.
Illa regat cunctos, illi ſint omnia curae,
Et iuvet in tota me nihil eſſe domo.

Huc

Ge. I, 262. Iidem dicti *naviae.* v. Stat. ad h. l. cf. Broukh.

25. *Conſueſcet numerare pecus*) „haec de Delia: at reliqua de Tibullo intelligenda." Ita olim perperam ſtatuebam. Immo de Delia totus locus agit. Ea adeo rei ruſticae adſueſaciet animum, ut puerulum ex verna natum gremio inſidentem teneat, ex eiusque garrulitate voluptatem capiat. Inverſa tantum a poëta eſt oratio. Proprie ipſa conſueſcet ludere cum verna; nunc autem verna conſueſcet ludere in dominae, eum amantis, ſinu. Tenendum autem eſt, inter ruſticas opes habitum fuiſſe, ſi quis multos pueros haberet domi natos et nutritos; cf. inf. II, 1, 23.; et hos *vernas* liberalius habitos ceteris ſervis ac *mancipiis.* Hinc dicacitas illa vernarum, quae etiam *vernilitas* dicta. In ſeqq. 27. 28. iterum religioſam puellae mentem repraeſentavit. H. Haec et ſequentia ſine copula adiunxit Tibullus; de qua nectendi ratione in Obſſ. egi. Ad rem facit Virg. Ecl. III, 34. *Bisque die numerant ambo pecus.* W.

27. 28. *deo — agricolae*) Priapo puto. v. Obſſ. cf. ſup. El. 1, 14. Aut vero ei primitias apponit puella vindemiae, meſſis et feturae, aut vota pro iis ac preces facit. *Daps* autem proprie dicta in vetere agreſtium religione, de ſacro ante arationem et ſationem facto. v. Cato RR. 131. 132. et Feſius: *Daps apud antiquos dicebatur res divina, quae fiebat aut hiberna ſemente aut verna.* Potuit ergo eadem pro fetu *gregis* h. ovium vel caprarum fieri, ut ex h. l. intelligi poſſe videtur. Ita etiam in Palilibus Ovid. Faſt. IV, 745. poſt *liba: Adde dapes* etc. etſi locus paullo obſcurior eſt. H. Conſtructio eadem apud Virg. Ecl. III, 77.

Quom faciam vitula pro frugibus. W.

30. *Et iuvet in tota*) Hinc Martialis illud XIV, 191.

Uſſit amatorem Nemeſis laſciva Tibullum,

In

Huc veniet Meſſala meus: cui dulcia poma
Delia ſelectis detrahat arboribus,
Et, tantum venerata virum, hunc ſedula curet,
Huic paret atque epulas ipſa miniſtra gerat.
Haec mihi fingebam, quae nunc Eurusque Notusque
Iactat odoratos vota per Armenios.
Saepe ego tentavi curas depellere vino;

At

In tota iuvit quem nihil eſſe domo. H.
Oratio propria et variata in verbis *cunctos - omnia* placet. Coniunctivorum *regat - ſint*, quos futuris ſubiecit Tibullus, rationem expoſitam vide in Obſſ. W.

33. *venerata*) h. l. de officio, quo colimus hoſpitem et amicum, cum ſignificatione honoris. Sic apud Silium XIII, 704.
Proſequiturque oculis puer adveneratus euntes.
H. *venerata* pro venerans, ut II, 4, 47. Ita et alia partic. perf. Deponentium et *operatus* apud Virg. Georg. I, 339. Tib. II, 5, 95. vid. Gronov. ad Tac. Ann. III, 43. De difficultatibus huius verſus conf. Obſſ. In prioribus *Huc-detrahat* poëticam conſtructionem agnoſcas pro vulgari: Et quum aliquando Meſſala meus huc venerit, ei - detrahat. Suave vero illud, quod praeter delegatam domus et penatium et agrorum curam et ſedulam Meſſalae hoſpitam ſibi fingit Deliam. W.

36. *Iactat odoratos vota per Armenios*) Cum vota inania longe a ventis auferri dicere vellet, *Armenios* pro longinqua regione dixit. *odoratos* vero, propter frutices bene olentes, qui apud eos naſcuntur, inprimis amomum. v. Vulp. Certe Plin. XII, ſ. 28. de amomo: — *Naſcitur et in Armeniae parte, quae vocatur Otene.* Dubitandum tamen eſt, an poëta hoc tam accurate tenuerit. Immo vero Armenios nominavit, quum ſimpliciter regionem Orientis declarare vellet, appoſito epitheto a Syris et Arabibus petito, quod ad vicinos Armenios traduxit. H. *Eurusque Notusque* pro ventis rapidiſſimis, proverbialis locutio, de qua vide Obſſ., et de imagine his verbis expreſſa Not. ad III, 6, 27. — Verſu ſeq. *curas* ad amantium curas refer, ut II, 6. 51. III, 6, 7. et Horat. Ep. II, 3, 85. *iuvenum curas.* W.

37. Sequitur diverſi carminis fragmentum. Amatore divite a lena adducto, mens amicae alienata erat a Tibullo. Nullo aeſtuantis

At dolor in lacrimas verterat omne merum.
Saepe aliam tenui, ſed iam quum gaudia adirem,
Admonuit dominae deſeruitque Venus.
Tunc me devotum deſcendens femina dixit,
Et, pudet heu! narrat ſcire neſanda mea.

Non

aeſtuantis animi levamine reperto, diris ille anum devovet, ſeque pauperem puellae commendat, multis commodis enumeratis, quae a paupere amatore exſpectanda ſint. H. Quomodo haec cum superioribus conveniant, docent Obſſ. W.

38. *verterat*) Plusquamperfecti, ad ſequentia *Saepe a. t.* referendi, uſu, Tibullum vino prius curas abigere conatum eſſe, accurate monſtratur. W.

39. *tenui*) in amplexibus habui. Notum dici de re Venerea, v. infr. II, 6, 52., uti mox *gaudia.*

40. *Admonuit dominae*) proprie ac ſignificanter *admonuit* (ſcil. *me*) poſitum; ſic enim dicitur, quicquid cum aliquo aculeo nobis in memoriam redit. Ovid. Met. IX, 324.

Dixit, et, admonitu veteris commota miniſtrae,
Ingemuit.

v. Broukh.

41. *devotum — dixit*) *devotus* eſt veneficio contactus, cui alieno ſcelere (magicis artibus, vid. Ovid. Amor. III, 7, 27. W.) vis maſcula deperiit; idem *defixus* dicitur, quod eorum imagines cereas vel laneas acubus confodiebant. Ovid. Epiſt. VI. Hyps. v. 91. et Heinſ. ad III. Am. 7, 29. v. Stat. et Broukh. ad h. l. Niſi tamen *defigere* in his ſimpliciter eſt immobilem reddere, adeoque *defixus* iners, immotus: ut defigi metu, ſic cantu. Convenit ex parte *θέλγειν*, debilitatis aut mentis aut corporis viribus. H. Ceterum uſus verbi *deſcendere* pro deſcendere lecto, cum huius mentio facta non eſſet, audacior ſimili tamen verbi *ſurgere* pro ſurgere e lecto Horat. Sat. II, 2, 81. confirmatur. Nec temere *cubare* I, 1, 45. I, 6, 11. 18. abſolute poſitum aut *deſcendere* apud Horatium Od. III, 21, 7. loco non notato, comparaveris. W.

42. *narrat ſcire neſanda mea*) Vulpius *narrat ſcire* accipit, dicit, profitetur, ſe ſcire torporem nervi mei. Alia eſt Broukhuſii expoſitio, ut *ſcire neſanda* per graeciſmum ſit, vulgat paſſim impotentiam meam, quam ſcire in vulgus nefas eſt. Fatendum tamen eſt, hunc verſum non minus, quam ipſum Tibullum, languere. v. Obſſ.

Non facit hoc verbis; facie teneriſque lacertis
  Devovet et flavis noſtra puella comis.
Talis ad Haemonium Nereïs Pelea quondam
  Vecta eſt frenato caerula piſce Thetis.
Haec nocuere mihi, quod adeſt huic dives amator,
  Venit in exitium callida lena meum.
Sanguineas edat illa dapes, atque ore cruento
Triſtia

43 — 47. *Non facit hoc*) ut ſic devotus ſim, non devovet me puella, Delia. carmine, ſed formae venuſtate, qua illa ipſa Thetide non inferior eſt. (de qua ſententia conf. I, 8. 23 — 26. ubi in verbis *nocuiſſe* — *nocet* ſimilis huic: *devovere verbis* — *devovere facie* eſt luſus. Ceterum *facie* cum vi pro: ſed facie. Particulam *ſed*, negatione praecedente, frequenter ita omittunt ſcriptores optimi; et Graeci vocem ἀλλά, ut Callim. in Dian. 160. W.) Difficile dictu eſt, unde potiſſimum in hanc poëtae mens inciderit. Debuit Thetidis pulcritudo celebrata eſſe priſcis poëtis, qui Achillis et Pelei fata expoſuerant. v. vel Catull. in Epithalam. Ex iisdem petitum eſſe debet, quod Thetis ad Peleum delphine vecta venit, etſi omnino Nereïdes belluis marinis vehi ſolent. Varie autem fabula tractata a Graecis eſſe videtur, ut ex Romanis poëtis, quorum alius alium ſequutus eſt, intelligitur. Apud Pindarum et alios, in his apud Ovid. Met. XI, 235. ſqq. opprimitur illa inopinato a Peleo in ſpecu Aemoniae ſeu Theſſalici littoris. At apud Valer. Flacc. I, 130. ſqq. ubi Thetidis nuptiae in Argo pictae ſunt, lubens illa ad Peleum deducitur, delphino inſidens; nec de vi facta quidquam apud Catullum. Sponte illa ad Peleum accedere etiam h. l. intelligenda eſt. Quod pulcherrima dea *caerula* appellatur, ex more dearum marinarum, h. l. non ad corporis colorem referendum eſt; alias admodum abſurdum eſſet. II. Ubi rei deſcriptio comparatione aliqua finitur et illustratur, tranſitus a particula *Talis* exquiſitus eſt et iucundus; quem vide et apud Ovid. Amor. I, 7, 13. Catull. 61, 91. et infr. IV, 2, 13. W.

47. Nocuit mihi porro et devotum me fecit illa recordatio, quod alium illa amatorem habet, et quod lena adeſt illi, quae eam corrupit. De iuncturae vitio cf. V. L. II. *Haec noc. mihi* h. e. amatam mihi eripuere dives amator et lena. Ita

Triſtia cum multo pocula felle bibat;
Hanc volitent animae circum ſua fata querentes
Semper, et e tectis ſtrix violenta canat;
Ipſa, fame ſtimulante furens, herbasque ſepulcris
Quaerat et a ſaevis oſſa relicta lupis;
Curret et inguinibus nudis, ululetque per urbes;
Poſt

II, 6, 44. *Lena nocet nobis.* Perfecto *nocuere* praeſentis notio ineſt. W.

50. *Triſtia — pocula*) h. amara. Notum illud: *Media fert triſtes ſuccos.* Mira vero imprecatio aniculae, ut illa crudas carnes devoret et potum ex felle mixtum bibat. *pocula cum felle* pro, pocula fellea, potus ex felle. Similia alia paſſim a viris doctis obſervata ſunt. Noſtrum ante oculos habuit Ovid. I. Am. 8. Adde Propert. IV. El. 5. Cogitandum autem de dirarum et imprecationum vi et exitu certiſſimo: *Diris agam vos; dira deteſtatio Nulla expiatur victima* ex Horatio Epod. 5, 89. notum eſt.

51. *Hanc volitent animae circum*) ſimulacra exſanguia mortuorum amantium, quos illa laeſit corruptis puellis. v. Horat. V. Carm. 5, 91. cf. Broukh. h. l. H. De poſitura verborum *Hanc — circum* vide Obſſ. ad I, 3, 68. Suavis variatio in verbis *illa — Hanc — Ipſa — Currat et;* cui ſimilem obſerva I, 7, 29 — 36. W.

52. *ſtrix violenta*) quae funeſta et triſtia ominatur, ut v. 13. *ſomnia ſaeva.* Sic Seneca Thyeſt. 693.

— *Ipſe funeſta prece*
Letale carmen ore violento *canit.*

Cyllenius ab eo violentam dictam putabat, quod pueris nocet. Diſerte de ea Ovid. Faſt. VI, 131. ſqq. De *ſtrige* ex hiſtoria naturali ad h. l. diſputare velle, ineptum eſſet. Fabuloſam avem eſſe, iam Plinius cenſuit XI, ſ. 95. H. Heynium Voſſius ſecutus *ſtrix violenta,* h. e. infeſta, iunxit. Idque Virgilius Aen. XII, 864. de bubone: *canit* importuna *per umbras* firmare videtur.

53. *fam. ſtim.*) Ovid. Triſt. I, 6, 9.

Utque rapax, ſtimulante fame, cupidusque cruoris
Incustoditum captat ovile lupus. W.

55. *ululetque per urbes*) h. furore agatur. Vulpius de eo furoris genere intelligit, cum ſe lupos eſſe arbitrantur, ideoque ululantes diſcurrunt, nimis argute. Nam exprimitur tantum anus prae fame furens. *aſpera* ad iram canum refer.

Poſt agat e triviis aſpera turba canum.
Evenient; dat ſigna deus; ſunt numina amanti,
Saevit et iniuſta lege relicta Venus.
At tu quam primum ſagae praecepta rapacis
Deſere; nam donis vincitur omnis amor:
Pauper erit praeſto ſemper tibi: pauper adibit
Primus, et in tenero fixus erit latere;
Pauper in anguſto fidus comes agmine turbae

Sub-

56. *Poſt — canum.*) pro vulgari: *Poſt — (eam) agente.* Membra ſimiliter adiecta et exempla uſus vocabuli *poſt* pro poſt tergum vide in Obſſ. W.

57. *ſunt numina amanti*) eſt deus, qui amantium curam habeat, iniuriam a perfidis puellis factam ulciſcatur. H. *Ἔστι μέγας - Ζεὺς* Soph. Elect. 174. W.

58. *iniuſta lege*) Simpliciter accipe, ratione, modo iniuſto. Praeceptorum vero iſtorum, quae ab aniculis his impertiri ferebantur, formulam videre licet ap. Propert. IV, 5, 21 ſqq. *Venus* autem *relicta* dicitur, cum puella perfida amantem deſeruerit, qui ſub deae fide et tutela eſt. H. Ipſa *Venus relinquitur*, ſi e duobus amantibus, qui ad mutuum amorem conſpirarunt, atque ita *Veneri ſervire* (vid. IV, 5, 13.) dicuntur, alter alterum perfide deſerit. Eodem ſenſu *Amor deſertus* apud Catullum legitur 61, 128.

Neu nuces pueris neget
Deſertum dominum audiens
Concubinus Amorem.

uti e codicibus recipiendum eſt. *Amor*, qui apud eundem 44, 14 *dominus* appellatur, *deſertus* eſt a Manlio, qui, antequam uxorem duceret, puerum in deliciis habuerat. W.

60. *nam donis vincitur omnis amor*) h. quum primum dona admittes, ſis licet caſtiſſima femina, tamen fides tua ſtatim victa erit. Donis autem et muneribus a divite amatore miſſis aggredi puellam anus putanda eſt. *rapax* vero h. e. avara anus, quatenus et ipſa mercedem ab amatore accipit. H. Hunc ſenſum ineſſe video: nam dives, utpote qui divitiis ſuis omnes ſe puellas expugnare poſſe confiſus eſt, nec fidus neque officioſus eſt. vid. Obſſ. Transitus *At tu* exempla infra 69. I, 8, 47. exſtant. Uſus autem particulae *At* inter poëtas Tibullo, inter hiſtoricos Tacito frequens eſt. W.

Subiicietque manus efficietque viam;
Pauper ad occultos furtim deducet amicos,
Vinclaque de niveo detrahet ipſe pede.
Heu! canimus fruſtra, nec verbis victa fatiſcit
Ianua, ſed plena eſt percutienda manu.

At

64. *Subiiciet manus*) ſubmittet et interponet inter puellae corpus et turbam, ut hanc amoveat. Sed cf. Obſſ.

65. *Pauper ad occultos furtim deducet amicos*) Hic ſugit nos ratio vitae et conſuetudinis illius aetatis. Amatores, ad quos perducat Tibullus amicam, vix licet intelligere. An ſunt amici communes, in quorum domo clam ex condicto convenire volebant Tibullus et Delia? Sed laborare videtur ipſa lectio. cf. Obſſ. H. De iuvenum compotationibus verſum interpretor. Nam talibus puellis, qualis Delia ſuit, Romae et Athenis ſemper licuit amantium conviviis intereſſe, ut Theocritus Id. XIV. et e Latinis unus abunde probat Horatius. De verſus integritate mihi atque interpretatione aſſentiens Huſchkius Demoſthenis benigne indicavit locum c. Neaeram T. III. p. 571. ed. Tayl. *Καὶ συνέπινε καὶ συνεδείπνει ἐναντίον πολλῶν Νεαίρα αὔτη, ὡς ἂν ἑταίρα οὖσα.* De verbis *occultos furtim* vide Not. ad I, 10, 34. W.

66. *Vinclaque d.*) officii puellis praeſtiti genus. Ovid. II. Art. 212.

Et tenero ſoleam deme vel adde pedi.

De Diana III. Met. 168. *Vincla duae pedibus demunt.* H. Soleas in convivio pedibus demtas fuiſſe docet Wielandius ad Horat. Sat. II, 8, 78. p. 244. W.

67. *Heu! canimus*) Tibullus iam intelligit, *contra lucrum nil valere candidum pauperis ingenium*, ut Horatius Epod. XI, 11. loquitur. Similem ſententiarum iuncturam vid. II, 3, 59. W.

68. *plena eſt percutienda manu*) Broukh. ad oppugnationes forium nocturnas refert, quae huius loci eſſe non videntur. (cui Forcellinius, explicans: validis ictibus, nollem aſſenſus eſſet. W.) Ego cum Vulpio Cyllenii antiquam interpretationem probo, ut *manus* ſit *plena auri.* v. infr. El. 9, 52.

Et pretium plena *grande referre* manu.

in Luſib. 15.

— — — — — poma Nauſicaam pleno ſaepe tuliſſe ſinu.

H. Scilicet ex ſententiarum ſerie eiusmodi epitheta certam accipiunt ſignificationem. cf. Not. ad I, 7, 38. Agitur autem in

prioribus

At tu, qui potior nunc es, mea fata timeto;
Verſatur celeri Fors levis orbe rotae.
Non fruſtra quidam iam nunc in limine perſtat
Sedulus, ac crebro proſpicit, ac refugit,
Et ſimulat transire domum, mox deinde recurrit
Solus, et ante ipſas exſcreat usque fores.
Neſcio quid furtivus amor parat; utere quaeſo,
Dum licet; in liquida nat tibi linter aqua.

E L E-

prioribus de divite amatore, cuius dona ad Deliam retinendam valebant. Ita apud Horat. Ep. II, 2, 154. *pleniorem eſſe* h. e. ditiorem eſſe. Accedit forma dicendi apud Iuv. VI, 546. *implere manum.* De ſignificatione verbi *vinci* conf. Obſſ. atque de eius ad inanima translati uſu locum ſimillimum I, 2, 9. W.

69. De fragmento hoc deperditi carminis v. Obſſ. Monet rivalem, ut ne ſecundae aurae nimium credat. Puellae, quam ille non ſine fraude ac malitia a Tibulli amore avocaverat, iam nunc inſidiari clam alium amatorem. Fatendum eſt, ferendum fuiſſe damnum, ſi et hoc fragmentum intercidiſſet; illiberalis amor ille eſt, et invenuſti hominis, qui in his verſibus regnat. *qui potior nunc es*) Elegans vocis uſus de eo, qui praefertur rivali. Horat. III. Od. 9.

Donec gratus eram tibi,
Nec quisquam potior brachia candidae
Cervici iuvenis dabat.

v. Bronkh.

70. *Fors*) Fortuna, inſiſtens rotae, vertit ſe facile. cf. Obſſ.

73. *mox deinde*) ut *poſt deinde* apud Terent. Andr. III, 2, 3. ubi vide interpretes. W.

75. *Neſcio quid furtivus amor parat*) amor pro amatore, qui clandeſtinum aliquid molitur, qui clam adrepit. Totius vero diſtichi ſententia flagitioſa et moleſta. cf. Obſſ. H. *Neſcio — parat* ſunt verba ridentis et ex iis, quae animadverterat, ſignis conatum aliquem novi tentatoris praeſagientis. Cave cum his confundas *Neſcio quid — paret*, neve credas interpreti Virg. Ecl. III, 103. in formula *neſcio quis* legitimum *quis* pro *qui* accipienti. De verbo *utere* conf. Obſſ. W.

76. *in liquida nat tibi linter aqua*) Copia tibi puellae deſideratae amore fruendi ſatis opportuna

ELEGIA VI.

Semper, ut inducar, blandos offers mihi vultus,
Poſt tamen es miſero triſtis et aſper, Amor.
Quid

portuna data eſt. Dictum proverbialiter, ut fere Propert. II, 4, 19. (3, 11.)

Tranquillo tuta deſcendis flumine cymba.

et in praeclaro illo Cleopatrae epitaphio, quod ex Capaccii Hiſt. Neap. lib. I, c. 7. dedit Reineſius, hinc Gorius et Muratorius cum Bonada:

Ζῆθι, κάλων τείνας οὔριον εὐφροσύνας.

Laborarunt nuper in eo epigrammate emendando Valcken. Diatr. p. 236. Brunck. Anal. T. III. p. 313, 743. Lect. p. 299. Verſus, quem appoſuimus, convenit cum Pindarico Pyth. IV, 250. Iaſon convivio exceptis *πᾶσαν ἐν εὐφροσύναν τάνυεν.* H. Proverbialem locutionem probat de favore patroni retinendo praecipiens Horatius Ep. I, 18, 87.

Tu, dum tua navis in alto eſt,
Hoc age, ne mutata retrorſum te ferat aura. W.

Elegia VI.

Adducta in ſuſpicionem puellae fide, miſere anxius amator multa perperam comminiſcitur, quibus aut furta eius arguere, vel intercipere, aut eam ad meliorem mentem revocare conatur. Tum matris puellae recordatur ſummo cum affectu, cum eam ſtudioſam ſui et amoribus propitiam expertus eſſet; utque filiam in fide retineat, enixe hortatur. Denique ſeveris ſe legibus obſtringens, quum, quae perfidas in ſenectute maneret fortuna, oſtendiſſet, in ſpem perpetui Deliae erga ſe amoris inducitur. Eſt praeſtantioribus Elegiis annumerandum hoc carmen, inprimis affectus veritate et varietate.

1. *ut inducar*) *Inducere* eſt fallaciis quibusdam pellicere, ut decipias, ductum a feris, quae in caſſes pertrahuntur. v. Broukh. — *blandos offers mihi vultus*) h. fictos, falſos, ad decipiendum compoſitos. v. Broukh. Opponitur *triſtis* h. crudelis, ſaevus, et *aſper*, durus, immitis. (*blandi vultus*, cum *blandis oculis* apud Plin. H. N. XI. c. 37. a. med. comparandi, ſunt favoris et benevolentiae Amoris indicia, quibus confiſus Tibullus in ſpem felicis amoris *inducitur;* ſed ubi prima proſpere ceſſere, idem deus alienum et averſum animum oſtendit, vel, ut imagine retenta Albius loquitur, *triſtis* et *aſper* apparet, ut infr. II, 3, 33.

triſti fronte Cupido. W.)

Loquitur autem poëta aut de pluribus amoribus, in quibus ſemper

Quid tibi, ſaeve puer, mecum eſt? An gloria magna
Inſidias homini compoſuiſſe deum?
Iam mihi tenduntur caſſes, iam Delia furtim
Neſcio quem tacita callida nocte fovet.
Illa quidem tam multa negat, ſed credere durum eſt;
Sic etiam de me pernegat usque viro.
Ipſe miſer docui, quo poſſet ludere pacto
Cuſtodes; heu! heu! nunc premor arte mea.
Fingere tunc didicit cauſas, cur ſola cubaret,
Cardine tunc tacito vertere poſſe fores;

Tunc

ſemper primos aditus experiri ſolebat faciles et ſecundos, aut de ſolius Deliae amore, cui ſaepe poſt diſcidia reconciliatus, in ſervitium priſtinum, meliore ſpe de eius fide ſuſcepta, redierat. H. Poſterius verum, nec vocabulum *ſemper* urgendum in amatore anxio fortunamque ſuam querente, qui quod *bis* paſſus eſt, *ſemper* ſibi paſſus eſſe videtur. W.

3. Conveniunt verſus Alcaei Meſſenii Anthol. Steph. p. 481. Brunck. T. I. p. 486. *Ἐχθαίρω τὸν Ἔρωτα — Τί πλέον, εἰ θεὸς ἄνδρα καταφλέγει; ἢ τί τὸ σεμνὸν, Δημόσας, ἀπ' ἐμῆς αθλον ἔχει κεφαλῆς;* Et Virgiliana Aen. IV, 93 — 95.

Egregiam vero laudem et ſpolia ampla refertis
Tuque puerque tuus, magnum et memorabile numen,
Una dolo divom ſi femina victa duorum eſt.

4. *Inſidias — compoſuiſſe*) ſtruxiſſe, molitum, machinatum eſſe. v. Broukh. H. Accuratum notent tirones temporis uſum, Taciti exemplo firmatum. Hiſt. I, 15. *Tibi* inſigne (erat), *Sulpiciae ac Lutatiae decora nobilitati tuae* adieciſſe. Neque alienus eſt locus infr. I, 8, 49. ubi cf. Obſſ. W.

7. *tam multa*) adeo multum negat, pernegat hoc; ſed v. Obſſ. H. *cred. dur. e.* *χαλεπόν ἐστι πιστεῦσαι.* W.

9. cf. ſimilem locum Ovid. III. Am. 1, 49. ſqq.

10. *nunc premor arte mea*) Sic Ovidius *urgeri*, *torqueri* dixit II. Am. 18, 20. 19, 34. de iis, quae moleſta ſunt, obſunt, nocent.

12. *Cardine tunc tacito vertere poſſe fores*) n. ſuffuſa aqua; ſaltem apud Plaut. Curcul. I, 3, 3. quamquam plures fraudes viguiſſe facile credas. *tacere* de oſtio ibid. I, 1, 20.

Tunc ſuccos herbasque dedi, quîs livor abiret,
  Quem facit impreſſo mutua dente Venus.
At tu, fallacis coniux incaute puellae,
  Me quoque ſervato, peccet ut illa nihil.
Neu iuvenes celebret multo ſermone, caveto,
  Neve cubet laxo pectus aperta ſinu;

Neu

13. *ſuccos herbasque dedi*) Earum aliquot genera recenſet Broukh. ex Plin. XIII, 22. XXII, 4, 22. 25. et. al. *Dare* Vulp. h. l. explicat monſtrare, docere. Virg. Ecl. I, 19.

Sed tamen iſte deus qui ſit,
da, Tityre, nobis.

H. memor ſcilicet ille Horatii Ep. II, 2, 149. *monſtrata radice vel herba.* At verbum *dedit* amatorem ipſum *herbas* praebuiſſe ſignificat. De verbis *livor — quem — Venus* compara Ovid. Amor. I, 7, 41.

Aptius impreſſis erat os livere labellis,
Et collo blandi dentis habere notam.

Adde Horat. Od. I, 13, 11. Proprie in rebus Venereis *livor* dicitur; quo equidem Catulli verba 66, 13. *dulcia nocturnae — veſtigia rixae* non retulerim. Quantum vero *mutua Venus* et *mutuus amor* infr. 76. differant, excuſſo et utroque hoc loco et Catull. 61, 44. 45. ubi Hymenaeus

Dux bonae Veneris, boni
Coniugator amoris

vocatur, facile diſces. W.

16. *Me quoque ſervato*) obſervato, cuſtodito, ut φυλάττειν. Terent. Eun. V, 2, 63.

— — — quin, Pythias,
Tu me ſervato. P. Neque pol ſervandum tibi
Quicquam dare auſim, neque te ſervare.

Vulp. Senſus vero, quicquid viri docti commententur, hic: malim, mihi quoque aditus ad coniugem tuam interclufus ſit, ut ea carere oporteat, quam ut ille aliis, iuxta me, pateat.

17. *Neu iuvenes celebret multo ſermone*) h. ne tam ſaepe cum adoleſcentibus verſetur, ſermones ferat, et confabuletur. *Celebrare* dicimur homines, quibuscum frequenter ſumus aut aliquamdiu moramur. Cic. ad Att. IV, 1. *ſimilis et frequentia et plauſus me usque ad Capitolium celebravit.* Hoc unum ex omni exemplorum nube apud Broukhuſium ad rem facit; quod vero ablativum illuſtret, nullum eſt. Nempe ut v. c. *convivium ſermone laetitiaque* celebratur apud Cic. Verr. I, 26. ſic *ſermone celebramus* eos, quibuscum frequenter confabulamur: uti ap. Ovid. II. Met. 252. cygni dicuntur *celebrare*

Cayſtri

Neu te decipiat nutu, digitoque liquorem
  Ne trahat, et menſae ducat in orbe notas.
Exibit quam ſaepe, time, ſeu viſere dicet
  Sacra Bonae maribus non adeunda Deae.
At mihi ſi credas, illam ſequar unus ad aras;
  Tunc mihi non oculis ſit timuiſſe meis.

Saepe,

Cayſtri ripas carmine h. frequentes cantus in illis exercere. Ita etiam inverſe *celebramus ſermones, ſeria ac iocos* Liv. I, 4. Vulpii interpretatio minus idonea: *ne nimia ſit in laudanda iuvenum forma;* inprudens vero femina, quae viro coram id faceret! H. Verbo *celebrare* in hac conſtructione ſignificatur honorare, inſignem reddere. Liv. 27, 45. *Cernere ipſos, qua admiratione, quo favore hominum iter ſuum celebretur.* Tacit. Ann. III, 6. *neminem tam flagranti deſiderio celebratum.* Et, quamquam ablativus abeſt, proxime ad noſtrum locum accedit Tacit. Ann. II, 40. *Iamque Oſtiam invectum multitudo ingens, iam in urbe clandeſtini coetus celebrabant.* W.

19. *Neu te decipiat nutu*) dictum graece: *μή σε λάθῃ διανεύσασα*, ne, te non obſervante, innuat rivali. De nequitiis autem his amantium nota loca ſunt Ovidii Ep. XVII, 75—92. Art. I, 569—579. H. De ratione ultimum membrum per particulas *que — ne* annectendi vid. Obſſ. W.

22. *Sacra Bonae maribus non adeunda Deae*) Notum vel ex Cic. Haruſp. Reſp. c. 17. ad Bonae Deae ſacra non niſi feminas fuiſſe admiſſas, et quicunque illa vir vel imprudens adſpexiſſet, eum oculis orbari creditum fuiſſe, unde mox: *Tunc mihi* etc. Ceterum in iſtis: *ſeu viſere dicet S.* ſententia eſt *ἀνανταπόδοτος*, quod et Vulpius notavit; nam deeſt alterum *ſeu quacunque alia de cauſa prodire ſe dicet.* H. Nil deeſſe concedes, modo particulae *ſeu* ſemel poſitae uſum pro *vel ſi* notes. Propert. II, 26 (20), 29.

Seu mare per longum mea cogitet ire puella,
Hanc ſequar, et fidos una aget aura duos.

Inf. II, 4, 43. *Seu veniet tibi mors.* Verba *vel ſi* ſimiliter cum coniunctivo apud Tacit. Hiſt. I, 33. *Vel ſi cadere neceſſe ſit, occurrendum diſcrimini*, et cum futuro ſupra I, 4, 45. coniuncta vides. *viſere ſacra* vid. II, 2, 5. W.

24. *non oculis ſit timuiſſe meis*) h. non timeam ego. Infr. IV, 3, 3. *Nec tibi ſit duros acuiſſe in praelia dentes.* Graece dictum

Saepe, velut gemmas eius ſignumve probarem,
  Per cauſam memini me tetigiſſe manum;
Saepe mero ſomnum peperi tibi; at ipſe bibebam
  Sobria ſuppoſita pocula victor aqua.
Non ego te laeſi prudens; ignoſce fatenti;
  Iuſſit Amor; contra quis ferat arma deos?
Ille ego ſum, nec me iam dicere vera pudebit,

Inſtabat

dictum ἔστι μοι. Pindar. P. I, 56. εἴη, Ζεῦ, τὶν ἁνδάνειν. cf. Paſſerat. ad Prop. I, 20, 13. (Inſpicias potius quae plurima ad Ovid. Art. A. II, 28. congeſſit Heinſii diligentia. Verba *non ſit t.*, ut IV, 3, 5., cogitate poſita Graece reddas *οὐκ ἄν μοι εἴη φοβηθῆναι*. W.) Cur oculis ſuis parcere nolit, dictum ad v. 22. conf. Gronov. Obſſ. III, 3.

25. et 26. Etiam hoc inter amantium artes alibi occurrit. Broukh. laudavit Plaut. Aſin. IV, 1, 33. *gemmas ſignumve*, docte pro ſigno in gemma annulari, exquiſitae fortaſſe ſcalpturae. (Ita Heynius, hendiadyn ſtatuens, cui particula *ve* ſatis obſtat. Utrumque mirationem fecit. *Signumve* ſc. gemmarum pro *ſignave* g. in poëta ferendum eſt. Voſſio *gemmas* ſine imaginibus, aut imaginibus ad obſignandum non idoneis inſignes, *ſignum* autem annulum ſignatorium eſſe opinanti haec ſignificatio vocabuli *ſignum* exemplis probanda erat. W.) *Per cauſam*) nos: ſub praetextu. v. Broukh. H. Ita *per ſpeciem* apud Tac. Hiſt. I, 71. *per ſimulationem* I, 74. W.

28. *Sobria — pocula*) Eleganter ita vocat, quae ipſe multa aqua affuſa diluerat. Sic H. El. 1, 46. *ſobria lympha*. Et Plato aquam *τὸν θεὸν νήφοντα* vocat, de quo v. Plutarch. aud. Poët. c. 3. H. Vide et Stat. h. l. Apud Ovidium Amor. I, 4, 51 — 54. ipſa uxor hac arte maritum aggredi iubetur; atque apud Iuven. I, 57. maritus venalis

Doctus et ad calicem vigilanti
  ſtertere naſo,

ut alii uxoris copia fiat, ſomnum ſimulat. W.

30. *Iuſſit Amor; contra*) Trita et obvia amantium excuſatio; ſimiliter Eurip. Iphig. Aul. 1396. cf. Callim. in Apoll. v. 25 et Epigr. 44. H. Paulo ante *te laeſi* eſt tibi uxore corrumpenda iniuriam feci. *non — prudens* h. e. mente intelligentia et ratione praedita, ſed turbata abreptaque vi Amoris. (*iuſſit Amor.*) W.

Inſtabat tota cui tua nocte canis.
Quid tenera tibi coniuge opus? Tua ſi bona neſcis
Servare, ah! fruſtra clavis ineſt foribus.
Te tenet, abſentes alios ſuſpirat amores,
Et ſimulat ſubito condoluiſſe caput.
At mihi ſervandam credas; non ſaeva recuſo
Verbera, detrecto non ego vincla pedum;
Tunc procul abſitis, quisquis colis arte capillos,
Et fluit effuſo cui toga laxa ſinu.

Quis-

32. *Inſtabat*) de cane allatrante, quam prope aedium fores cuſtodiae cauſa alligatam habere et antiquitus. mos erat. Conf. II, 4, 32. Placet verbum ſignificanter ita uſurpatum. Ceterum verba *Ille ego ſum — cui* ſine ullà praedicatione beneficii aut boni facinoris h. l. poſita digna ſunt, quae notentur. Ita apud Virg. *Ille ego, qui quondam.* Aliter I, 5, 9. W.

34. *clavis ineſt foribus*) h. vectis, peſſulus. cf. ſup. 2, 18. et II, 4, 31.

36. *Et ſimulat ſubito*) En Gallorum noſtrorum *Vapeurs.* H. Si Iuvenalis VI, 234 — 238 audiendus eſt, hoc fecit puella, ut ſecubans intromiſſo amatore potiretur. Haec transitum ad ſequentia, ubi ſe vel ſervi miniſteria ſubiturum promittit, aptum praebent. W.

37. *At mihi ſervandam credas*) int. *ſi credas;* ut et infr. v. 53. Dicit vero ſe ianitoris loco futurum. H. Ut II, 3, 79. 80.

Ducite, ad imperium dominae ſulcabimus agros;
Non ego me vinclis verberibusque nego.

dummodo cum Delia ruſticante ſit, ſervi conditionem non recuſat, cf. III, 4, 66., ita hoc loco, modo Deliam inviolatam cuſtodire ſibi detur, ſervilem poenam et contumeliam non abnuit. *At — credas* ſunt verba optantis. Sed de ratione membra connectendi vide Obſſ. W.

ib. *non ſaeva recuſo verbera*) int. ſi me cuſtodem Delia ſefellerit. H. *non — non ego.* Pronomina ita ſaepe in repetitione membro alteri a poëtis illata videmus, ut apud Iuven. VI, 111.

Hoc pueris patriaeque, hoc praetulit illa ſorori.

cf. Horat. Ep. I, 2, 63. Ita vis aliqua dictis conciliatur. Supra I, 5, 11 — 15. *Ipſe — Ipſe — Ipſe ego.* Pedeſter ſcriptor diceret: *nec detrecto.* W.

39. 40. Vides et hic puellas Romanas noſtris feminis ſimiles,

Quisquis et occurret, ne possit crimen habere,
Stet procul ante, alia stet procul ante via.
Sic fieri iubet ipse deus; sic magna sacerdos
Est mihi divino vaticinata sono.

Haec

quandoquidem delicatuli illi, quorum omnis cura in comae cultu et vestitus elegantia sita erat, puellis primo loco probabantur. Hos igitur Tibullus, custos puellae constitutus, omnium primos ab eius aditu prohibiturus est. H. Delicatos illos alloquens (cf. I, 2, 7.) gratam et vividam variationem intulit. Sed sonus verborum *abstitis quisquis colis* non magis delectabit, quam apud Tacit. Ann. I, 24. *nullis satis certis mandatis.* W.

Et fluit effuso) h. molles homines; hos primo loco a puella remotos esse vult, tum omnino unumquemque, qui propius ad Deliae aedes accesserit: v. 41. 42.

42. *ante*) h. e. ante occursum, ita ut particula temporis ad verbum *occurret* referatur. Sup. I, 3, 89.

Tunc veniam subito, nec quisquam nuntiet ante.

Similiter *post* v. 52. ad verbum, quod praecessit, *violare* refertur. H. Vossii explicationi: donec causam, cur per tenebras vagetur, mihi probaverit, verba Tibulli non suffragantur. W.

43. *ipse deus*) h. numen divinum in genere. Cum mox Bellona memoretur, uti solet graecum *θεός*, pro dea positum putat Vulpius. (II. Vossius *Amorem* ex versu 51. intelligendum esse, recte statuit. Sed vel sine versu 51. verba *ipse deus*, collato I, 8, 56., de *Amore* admonerent. W.) Mox *divinus* est *μαντικός*. (entheus. W.) Fuit autem Bellonae sacrum inter superstitiones peregrinas, quae Romam inter bella civilia invaserant. Etsi enim Bellonae aedes ad Circum Flaminium extra urbem iam dudum ab Appio Claudio ex voto erat exstructa, vix tamen fanaticos homines admittere potuit Romanorum religio a maioribus accepta. Sed paullo ante haec tempora cum omni vaticinatorum genere plura sacra cum furore celebrari solita, Cybeles, Deae Syriae, Bellonae, hoc fortasse ex Cappadocia illatum, hominum animos tanquam veneficio defixos tenuere. Est autem locus hic de Bellonae sacris classicus, unde discimus, fuisse eius sacerdotem feminam, quae deo plena furere videri et eadem futura praedicere volebat; eadem fanaticorum more adeo mente capta insaniebat, ut igni, flagris et vulneribus in corpus suum saeviret eodem modo, quo Galli et Isiaci; unde eos

Haec ubi Bellonae motu eſt agitata, nec acrem
Flammam, non amens verbera torta timet;
Ipſa bipenne ſuos caedit violenta lacertos,
San-

eos uno ore memorat Valer. VII, 635. 636. Iuvenal. Sat. VI, 511. ſqq. (cf. eund. Sat. IV, 123. ſqq.) et Lucan. I, 565 — 7. Praeter magnam autem Bellonae ſacerdotem alios quoque ſacerdotes virilis ſexus fuiſſe neceſſe eſt; certe eos memorat Lactant. I. Inſt. 21, 16. 17. Ciſtophorus aedis Bellonae Pulvinenſis in Inſcriptt. ap. Murator. T. I. p. CLXXVIII. occurrit. Bellonarii tamen, latioris ſignificatus vox, gregem et turbam ſignificare videntur hominum, qui ſacris his miniſterium ſuum addixerant, ut Iſiacorum grex, cf. van Dale Disſert. ant. ill. p. 149. ſqq. Inter eosdem numerandi *fanatici*. *Fanaticus de aede Bellonae Pulvin.* occurrit apud Gruter. p. CCCXIII, 1. Vide aliud Marmor vitioſe exſcriptum p. antec. n. 7. et ap. Spon. Miſc. erud. ant. p. 50. Eiusmodi Bellonarium exhibitum credunt viri docti in gemma Dactylioth. Gorlaeanae To. II. n. 664. Eſt tamen is, non minus, quam in Auguſtini tab. 171. P. I. Diomedes, male ſeu exſculptus ſeu delineatus. H. Unde iuſſa dei comperta haberet, explanaturus, orationem repetita particula *ſic* pro vulgari: *ut — vaticinata eſt*, fortiorem reddidit. *magna* ad auctoritatem vatis refer, ut apud Virg. Aen. VI, 544. *magna ſacerdos* de Sibylla. Verſibus 45 — 50. ea primo, quae praedictioni ſacerdotis fidem conciliarent, expoſuit, ut I, 2, 45 — 55. W.

45. *Bellonae motu*) h. l. inſtinctu: κάτοχος ἐκ τῆς θεᾶ, ἔνθεος. H. Ovid. Met. VI, 158. *divino concita motu* (Manto). De coniunctione *nec — non* vid. Obſſ. W.

46. *verbera torta*) h. flagella. v. I, 9, 22. Virg. Ge. III, 106. (Eiusmodi epitheton, quod rei naturam ſimpliciter deſcribit, *nativum* et *ſtabile* recte dixeris; qualia ſunt *firma licia* infr. 79. apud Soph. Elect. 747. τμητοὶ ἱμάντες, coll. 863. Oed. R. 1264. πλεκταὶ ἐῶραι. Antig. 1222. βρόχος μιτώδης ad ſimplicem Homeri orationem revocanda. W.) Sollenne autem hoc fanaticis illis, ut ſe flagris caederent, urerent, laniarent, more, qui primum ad placandos deos in magnis calamitatibus, aut in magno reatu inter criminum poenitentes, ortus erat, verſo in ludibrium et praeſtigias (τερατείαν). Parum ſcite Broukh. ſuperſtitionem hanc ab eo deducebat, quod Bellona flagro inſtructa pingitur. H. *violenta* h. e. divino furore correpta, furens; ad animi vaticinantis

Sanguineque effuso spargit inulta deam;
Statque latus praefixa veru, stat saucia pectus,
Et canit eventus, quos dea magna monet:
Parcite, quam cústodit Amor, violare puellam,
Ne pigeat magno post didicisse malo.
Attigêris, labentur opes, ut vulnere nostro
Sanguis, ut hic ventis diripiturque cinis.

Et

ticinantis statum declarandum apte interpositum est hoc epitheton; de qua re vid. Obss. ad IV, 4, 19. Eodem sensu de vaticinantibus Graeci usurparunt ζαμενής, Pind. Pyth. IV, 17. de Medea, IX, 65. de Chirone. W.

48. *inulta*) non ad deae signum, nec ad verbum *spargere*, sed ad vulnera trahendum est, quae mirum est non dolorem, febrem aut mortem intulisse his hominibus. Ita se caedebant, quasi dolorem inde non sentirent. Scilicet *suspensa manu hi secandi lacertos suos artifices brachia atque humeros cruentabant*, ut ex Seneca de Vita beata c. 27. constat. Quamobrem Commodus Bellonarios vere exsecare brachia praecipiebat crudelitatis studio, ut ex Lampridio c. 9. notum est. H. Ad *inulta*, h. e. sine damno, bene H. Vossius *innoxia* II, 5, 63. comparavit. W.

49. *Statque latus praefixa veru*) h. tenui lanceola cutem a sagina diductam traiicit, ita ut prae latere ea transversa stet. De voce *veru* v. Intpp. Minuc. Fel. c. 21. Mox 50. *monere* esse vatum, notissimum est. v. Broukh. cf. Burmann. ad Ovid. II. Met. 639.

51. sqq. Sunt haec pro sacerdotis Bellonae vaticinantis oraculo habenda, quod illa consulta a poëta super amore ac fide Deliae edidit. Minatur illa summa mala iis, qui puellam sollicitaturi sint, petita rei similitudine a sanguine ex sectis membris desluente et a cinere arae, ad quam inter sacra adstans illa deo capta furere putanda est.

51. *violare puellam*) h. fidem puellae sollicitare et ab amante suo eam abducere. Hinc mox: *Et tibi — dixit poenas*, nempe si minus casta et fidelis amanti fuisset. H. Non de virginibus solis *violare* pro vitiare dici, quasi nupta viro nec *casta* dici (conf. v. 67.), nec *violari* possit, hic locus, ubi de Delia nupta agitur, monet. *didicisse* ad verba *custodit Amor* referendum est. W.

53. *Attigeris, labentur opes*) si atti-

Et tibi nescio quas dixit, mea Delia, poenas;
Si tamen admittas, sit, precor, illa levis.
Non ego te propter parco tibi, sed tua mater
Me movet, atque iras aurea vincit anus.
Haec mihi te adducit tenebris, multoque timore
Coniungit nostras clam taciturna manus.

Haec

si attigeris, h. fidem eius labefactare ausus fueris, dilabetur, dissipabitur res familiaris, in poenam sceleris. H. Ad constructionem *ut vulnere*, sc. labitur, compara Horat. Od. II, 19, 11. *truncis lapsa cavis mella*, animadvertens, verba, quae aliquid prodire ex aliqua re significant, cum casu sexto apud poëtas construi, ut *manare* apud Horat. Od. I, 17, 15. II, 9, 1. Tibull. III, 5, 1. *cadere* apud Ovid. Rem. 667. Met. XI, 516. *fluere* Ovid. Met. XI, 656. *mittere* Tibull. I, 3, 90. I, 2, 8. Graecis tunc genitivi usus placuit. Soph. Philoct. 696, *αἱμάδα κηκιομέναν ἑλκέων*. Ceterum *labentur* pro composito *dilabentur*, ut apud Cic. Off. II, 18. *res familiaris dilabitur*, cf. Sall. Iug. c. 2., metaphora et Graecis (*ἐκχεῖν*) frequentata. Et placet brevitas verbi *labi* propric et translate usurpati. Virg. Aen. II, 532. *vitam cum sanguine fudit.* 378. *retroque pedem cum voce repressit.* Vide plura ad III, 3, 21. notata, et de singulari, qua usa est sacerdos, comparatione Obss. W.

56. *Si tamen admittas, sit*) Male hic Scaliger: si hoc tibi cordi est. Sed explicandum: si admiseris flagitium hoc, ut a fide recedas, si pecces adultero, si fidem fallas; at vana et mendax *illa* Bellonae sacerdos sit. Suavissime dictum, et perdite amante dignum! H. Quod poenae genus non declarat, etiam hoc mollem animum Tibulli prodit. Similem locum vide II, 6, 41. 42. — *illa* sc. poena, de qua negligentia constructionis consulas Obss. W.

58. *aurea — anus*) optima et carissima. Horat. I. Carm. 5, 9.

Qui nunc te fruitur credulus aurea.

v. Broukh. cf. Propert. IV, 5, 21. 7, 85. Ita Graeci voc. *χρυσοῦς* usurpant. H. De verbis interpositis *aurea anus* adeas Obss. ad IV, 4, 19. W.

59. *Haec mihi te adducit*) praestolata amatorem ante fores, ut clam eum intra Deliae tectum recipiat, ut ex seqq. intelligitur. cf. inf. ad I, 9, 43. H. Ipsa puella ex aedibus egressa amatum convenit. Ita amatae *venire* dicuntur I, 8, 65. I, 9, 43.

Haec foribusque manet noctu me affixa, proculque
  Cognoſcit ſtrepitus me veniente pedum.
Vive diu mihi, dulcis anus; proprios ego tecum,
  Sit modo fas, annos contribuiſſe velim.
Te ſemper natamque tuam te propter amabo;
  Quidquid agat, ſanguis eſt tamen illa tuus.
Sit modo caſta, doce, quamvis non vitta ligatos
  Impediat crines, nec ſtola longa pedes.

Et

45. II, 1, 76. Horat. Sat. I, 2, 122. Ceterum matri Deliae ſimiles et ingenuarum matres amatoribus perductandis infamiam meruiſſe oſtendit Iuvenalis VI, 231 — 41. W.

61. *Haec foribus*) Iunge: *manet me, affixa foribus.*

63. *proprios tecum contribuiſſe annos*) pro, *tibi.* Eſt adeo *contribuere cum aliquo*, tribuere una cum, confundere, immiſcere, ut alterius annis proprii anni admiſceantur. H. *contribuere* ſignificat dispertire. Vell. Pat. II, 20. *novos cives in tribus.* Hinc fluxit conſtructio *contribuere aliquid cum aliquo*, analoga conſtructioni verbi *partiri praedam, curas cum aliquo* Aen. XI, 822. Ita *annos proprios cum aliquo contribuere* eſſe partem vel dimidium annorum propriorum alicui impertire, facile patet. W.

66. *ſanguis — tuus*) h. progenies. Notum Horatii II. Od. 20, 5.

— Non ego, pauperum
Sanguis parentum — obibo.

cf. Stat. h. l.

67. *caſta*) uno me amatore contenta. v. El. 3, 83. nam viro nupta erat, ut ſupra vidimus. H. Hoc ſenſu *caſtitatem Agrippinae*, uxoris Germanici, laudavit Tacitus Ann. I, 33. ubi vid. Wolfium p. 73. W.

ib. *quamvis non vitta ligatos*) Vittis et ſtolis ſolae utebantur matronae et virgines ingenuae, ut notum. v. Broukh. Has pudicas eſſe oportebat. In libertinis autem amor et furta permiſſa erant, quatenus matrimonium et nuptiae iuſtae erant inter civilia inſtituta, quae ad ſolos cives ſpectabant; unde iſtas hoc nomine indicat Plautus Curcul. I, 1, 25.

Num tu pudicae cuipiam inſidias locas,
Aut quam pudicam oportet eſſe?

h. ingenuae. Apparet igitur, Deliam fuiſſe libertinam, fruſtra contra nitente Ayrmanno

in

Et mihi ſint durae leges: laudare nec ullam
  Poſſim ego, quin oculos appetat illa meos;
Et ſi quid peccaſſe puter, ducarque capillis
  Immerito, pronas proripiarque vias.

Non

in Vitâ Tibull. §. 65. H. Ayrmanni ſententiam refutare videntur, et verſus Ovidii Ep. ex Pont. III, 3, 49 — 52.

Scis tamen, ut liquido iuratus dicere poſſis,
  Non me legitimos *ſollicitaſſe* toros.
Scripſimus haec iſtis, quarum nec vitta pudicos
  Contingit crines, nec ſtola longa pedes.

quorum poſteriores ex hoc fonte manaſſe, Abrahamus ad Philipp. Cic. II, c. 18. p. 466. de ſtola erudite agens obſervavit. — *impediat* pro involvat, proprie de *pedibus*, qui *ſtola longa* h. e. ad talos usque demiſſa teguntur. De veſtitu *matronarum*, omnia, *togatarum*, nil fere obtegente videndus eſt Horat. Sat. I, 2, 94 — 104. W.

69. *Et mihi ſint d. l.*) Haec usque ad *vias* conditionaliter ſcripta ad verba *Sit modo caſta, doce* ita referenda ſunt: *Delia ſi caſtitatem mihi praeſtet: et mihi* cet. — Ad *leges* cf. II, 4, 52. et Not. ad IV, 13, 2. W. *durae leges*. quales victis imponuntur; inde ductum. v. Broukh. Quae ſequuntur, de ſua amica conqueritur Ovid. II. Am. 7, 7.

Si quam laudavi, miſeros petis ungue capillos.

(Eandem tamen rem ſibi optat Art. II, 451 — 54. W.) Ceterum haec et alia, quae de incredibili amantium furore, rixis, verberibus, occurrunt, ut ſupra v. 13. 14. morſiunculae aut morſus potius, quorum notae reſtarent, etiam fores expugnatae, excubatio ante ianuas et alia, neſcio ſintne inter morum veteris Romae characteres, an inter calidioris ſanguinis argumenta habenda. Teſtantur ſaltem, exquiſitiorem τοῦ καλοῦ ſenſum ab iſtorum hominum moribus et ingeniis multum abfuiſſe. Bene ſaltem nobiscum agitur, quod a noſtris moribus aliena illa ſunt. H. *nec ullam*. Animadvertas notionem particulae *nec*, Graecorum vocabulo οὐδὲ reſpondentis, et idem fere, quod *ne — quidem*, ſignificantis. Cic. Tuſcul. I, 26. *Quid eſt enim memoria rerum et verborum? Profecto id, quo nec in deo quidquam maius intelligi poteſt.* cf. Obſſ. ad I, 2, 95. Si quis haec pro *nec laudare* accipere malit, ita ut per copulam leges annectantur, ei confugiendum erit ad I, 9, 13. W.

72. *pronas — vias*) deſcendentes a collibus in planitiem,

Non ego te pulſare velim, ſed venerit iſte,
Si furor, optarim non habuiſſe manus.
Nec ſaevo ſis caſta metu, ſed mente fideli;
Mutuus abſenti te mihi ſervet amor.
At quae fida fuit nulli, poſt, victa ſenecta,
Ducit inops tremula ſtamina torta manu,
Firmaque conductis annectit licia telis,

Tracta-

ut in urbe Roma viae fere erant declives. H. Qui, fide puellae obligata, alius amore fruitur, is *peccare* legitime fere dicitur IV, 14, 1. I, 9, 23. De fructu Veneris eandem vocem accipo IV, 7, 9. — Similiter *culpa* de Venere illicita. Tac. Ann. 3, 24. Horat. Od. 3, 6, 17. — *proripiarque p. vias* pro vulgari: per vias. Graecorum verba motus conſtruendi rationem obſerva in Tibullo Graecis conſtructionibus parcius utente. Soph. Ant. 877.

ταλαίφρων ἄγομαι τάνδ᾽ ἑτοίμαν ὁδόν.

Electr. 1163. *πεμφθεὶς κελεύθους δεινοτάτας.* W.

73. *Non — velim*) Commemorata poenae ſuae contumelia, in ſuſpicione aliqua ſubeunda, admonetur, ut, ſe, ſuſpicione fidei male a Delia praeſtitae iniecta, manibus in eam temperare velle, promittat. De more amatas pulſandi cf. I, 10, 55. 59. 65. et Horat. Od. I, 13, 9. 10. et Ovid. Amor. I, 7. W.

74. cf. Ovid. I. Am. 7, 23. 24. Arguunt vel hae amicarum pulſationes, cuius conditionis illae fuerint, nec de noſtris matronis vel ingenuis puellis hic cogitandum eſſe. Libertinae erant aut peregrinae mulieres, quarum amores ſectari per leges licebat.

76. *te mihi ſervet*) h. e. caſtam te praeſtet. De mutata diſtinctione cf. Obſſ. W.

77. *At quae fida*) Suave epigramma in puellam olim ſuperbam, poſt derelictam et egenam in Anthol. Gr. T. IV. p. 134. exſtat:

Ἡ τὸ πρὶν αὐχήσασα πολυχρύσοις ἐπ᾽ ἐρασταῖς,
Ἡ Νέμεσιν δεινὴν οὐχὶ κύσασα θεόν,
Μίσθια νῦν σπαθίοις πενιχροῖς πηνίσματα κρέει.
Ὀψέ γ᾽ Ἀθηναίη Κύπριν ἐληΐσατο. W.

79. *Firmaque conductis annectit licia telis*) ait illam operas diurnas texendae telae locare. *Telam* h. l. pro iugo, ſuper quo ſtamen extenditur, accipit Broukhuſius, parum conſtans

Tractaque de niveo vellere ducta putat.
Hanc animo gaudente vident iuvenumque catervae
Commemorant, merito tot mala ferre ſenem;
Hanc

ſtans in huius loci interpretatione. Sed iugo licium non annectitur. Itaque potius trama ſtaminis (*die Werſte*) intelligenda per *telam*, cui *licia* (μίτος), h. ea fila annectuntur, quibus pectinis ope diſcriminatis ſubtemen radio immittitur. (*die Drümmern, woran die Werſte angedreht wird*, quo more *tela* vulgo dicta conficitur, h. *veſtis*, quam nos pannum vel linteum appellamus.) Sic Virgil. dixit Ge. I, 285. *licia telae addere.* Eodem ſenſu *tela* apud Ovid. VI. Met. 54.

Et gracili geminas intendunt ſtamine telas.

nam ſequitur: *Tela iugo vincta eſt.* et Auſon. Moſella v. 397.

— *tenuique aptas ſubtemine* telas
Percurrent — —

h. ſubtemen inter tramas ſtaminis traiicient. *conductam* vero intelligo, quia ipſa opus faciendum conduxerat, operam vero ſuam locaverat. Minus bene Broukhuſius cum Scaligero. H. *licia* ſunt vincula, quibus textores induunt atque implicant ſtamina et iugo annectunt; *telae* autem ſtamina, quae radius textorius percurrit. Ita epitheta *firma* (*vincula firma* ap. Ovid. Faſt. I, 370) et *conductis* (auctor epigramm. Gr. μίσθια) ſubſtantivis ſuis apte iunguntur. Utrum vero licia telis, an telae liciis annecti dicantur, nihil intereſt. Aſſentitur H. Voſſius, niſi quod *firma* ad anum, hunc laborem firmo ferentem animo, retulit; qua explicatione vereor ne imago turbetur. *inops* h. e. prae inopia, bene collocatum et ad *annectit* pertinet. W.

80. *Tractaque de niveo vellere ducta putat*) *lanam carminat.* Scilicet *tracta* ſunt manipuli lanae rudis, qui *putantur* h. caruntur, (κείρονται, carminantur) inſtrumento quodam ferreo a ſordibus purgantur, ut docte exponit Scaliger ad h. l.; quamquam vox aliunde, quam e Varrone et e gloſſis, nota non eſt. Explicant verſum verba Claudiani II. in Eutrop. 381. ſqq.

— *doctiſſimus artis*
Quondam lanificae, moderator pectinis unci.
Non alius lanam purgatis ſordibus aeque
Praebuerit calathis, ſimilis nec pinguia quisquam
Vellera per tenues ferri producere rimas.

82. *ſenem*) h. l. de anu. Eſt enim *ſenex* adiectivum. v. Broukh. H. *ſenem* h. e. anum per appoſitionem adiectum eſt vocabulo *hanc*, ut I, 2, 92. I, 7, 56.

Hanc Venus ex alto ſlentem ſublimis Olympo
Spectat, et, inſidis quam ſit acerba, monet.
Haec aliis maledicta cadant: nos, Delia, amoris
Exemplum cana ſtemus uterque coma.

ELEGIA VII.

Hunc cecinere diem Parcae fatalia nentes
Stamina, non ulli diſſoluënda deo:
Hunc fore, Aquitanas poſſet qui fundere gentes,
Quem

56. I, 10, 44.; neque ullam hic aut de *comes* I, 10, 24. aliter ſtatuendi neceſſitatem video. — *ſublimis* ſuave in hac deſcriptione epitheton, ut III, 6, 6. prona *funde — manu*. W.

85. *maledicta cadant*) eveniant. v. infr. II, 2, 17. *vota cadunt*. H. Ad conſtructionem compara Cic. p. Quin. c. 16. §. 51. *incommodum mihi cadit*. W.

Elegia VII.

Celebrat poëta natalem M. Valerii Meſſalae paullo poſt eius triumphum Aquitanicum, actum V. C. 727. v. Obſſ. ſup. ad Eleg. 3, 1. Enumerat, quod poëtae facere ſolent, loca, in quibus Meſſala res geſſit, et Aegypto commemorata incidit in Oſirin, quem denique cum Genio ad diem natalem celebrandum advocat, et pro Meſſala vota facit.

1. *Hunc cecinere diem Parcae*) Natalem intelligi patet ex v. 63. Cogitandum eſt de carmine ſimili illi, quod Parcae canunt apud Catullum in Epithalamio Thetidis de Achille naſcituro, quo eius fata, res geſtae et laudes conſtituuntur. cf. inf. IV, 5, 3. Mox *ſtamina non diſſoluënda*, non reſolvenda, quae non reſolvi ac retorqueri poſſunt ab ullo deo. H. Parcae haud dubie eo, quo Meſſala partu editus eſt, die *canentes* cogitandae ſunt. *hunc cecinere* (pro: praedixere, ut IV, 5, 3. *novum Parcae ſervitium cecinere*, coll. I, 6, 50.) *diem* h. e. te hunc diem natalem laetiſſimum poſt res egregie geſtas et triumphum partum eſſe celebraturum praedixerunt. Illa: poſt triumphum partum, verſibus *Hunc fore — Atax* variata oratione expreſſit. W.

3. *Hunc fore*) *hunc* n. diem h. eum, qui eo die natus fuerit;

Quem tremeret forti milite victus Atax.
Evenere; novos pubes Romana triumphos
Vidit, et evinctos brachia capta duces.

At

rit; quod vix ferri poteſt. Probabile ergo ſit, *Hoc fore*, ſcriptum fuiſſe. v. Obſſ. *poſſet qui fundere* pro qui funderet: more noſtri poëtae. H. *Hunc fore* ſc. Meſſalam. Diverſa relatio pronominis *Hunc*, cum verba δεικτικῶς a Tibullo, qui adeſt vel ſe adeſſe ſingit, cf. 49., pronuncientur, poëtae condonanda eſt. Ceterum verbo *poſſet* vis ſua h. l. non magis deeſt, quam apud Horat. III, 3, 43. *triumphatisque* poſſit *Roma ferox dare iura Medis*, aut infr. I, 10, 31. 64. II, 4, 7. III, 3, 25. 32. III, 4, 69. 82. aut apud Propert. I, 1, 15. ubi vid. exempla a Burmanno congeſta. Sed verbum *poſſe* in his locis, ut redundare, ita eadem ratione explicandum eſſe nego. W.

4. *Atax*) fluvius Galliae Narbonenſis, quo motum Gallorum pertinuiſſe, collato v. 11., veriſimile eſt, hodie *Aude* in terra, quae *Languedoc* vocatur. W.

5. *Evenere*) Meſſala, M. Antonii partibus relictis, ad Octavianum transierat, a quo conſul in ipſius Antonii locum ſuffectus (V. C. 723.) et paullo poſt, claſſe adverſus Antonium parata, inter Legatos claſſi praefectos (V. C. 724.) eſt allectus. Conſtiterat ea circa Actium, cum, nuntiata Galliae defectione, miſſus eſt ab Octaviano Meſſala proconſulari cum imperio: qui eodem anno Galliam pacavit, Aquitanos debellavit. Hinc memorantur a noſtro poëta flumina et urbes Aquitaniae et Narbonenſis. Inde evocatus Meſſala ab Octaviano ad res Aſiae conſtituendas, ſi Tibullus cum cura nomina locorum poſuit, in Cilicia, Syria, Phoenice et Aegypto cum imperio extra ordinem fuiſſe debet. Conf. ſup. Obſſ. ad El. 3. pr. et *Vitam Tibulli*. Reducem inde Meſſalam triumphum de Aquitanis egiſſe ſatis conſtat V. C. 727.

ib. *pubes R.*) pro exercitu, ut et alibi, v. c. apud Maronem. H. De Romanis ſpectantibus (II, 5, 119.) verba *pubes Romana*, h. e. populus Romanus, accipere praeſtat, ut *Dardana pubes* pro Dardanis dicitur apud Virg. Aen. VII, 219. et infr. 27. *pubes barbara* pro barbaris. Nota ſunt verba apud Feſtum: *Pube praesente*, populo praesente; quae ex Plauto Pſeud. I, 1, 124. deſumta putant. W.

6. *evinct. bra.*) poſt terga, cf. I, 8, 5. ut verſu ſequenti *gerentem lauros* pro capite gerentem laur. cf. II, 5, 117. W.

At te victrices lauros, Meſſala, gerentem
Portabat niveis currus eburnus equis.
Non ſine me eſt tibi partus honos: Tarbella Pyrene
Teſtis, et Oceani littora Santonici;
Teſtis Arar Rhodanusque celer, magnusque Garumna,
Carnuti et flavi caerula lympha Liger.
An te, Cydne, canam, tacitis qui leniter undis
Caeruleus placidis per vada ſerpis aquis;

Quan-

9. *Non ſine me eſt tibi partus honos*) Interfuit ergo expeditioni, et, ut probabile ſit, triumphali pompae ipſe Tibullus. *Tarbella Pyrene*) Pyrene ſunt montes Pyrenaei, quos Tarbelli, Aquitaniae populus, verſus littus Aquitanici maris accolunt; hinc *Pyrene Tarbella* ſeu *Tarbellica*, ut *Alpes Rhaetiae*. *honos* autem h. l. eſt ipſe ille triumphus.

10. *Oceani — Santonici*) a Santonibus, gente Aquitanica inter Ligerim et Garumnam, verſus idem littus ſita, nunc *Saintonge*. H. *Teſtis* v. 11. cum vi repetitum, more pedeſtrium quoque ſcriptorum. Cic. pro leg. Man. c. XI. *Teſtis eſt Italia — teſtis eſt Sicilia* cet. cf. infr. IV, 1, 107. ſqq. W.

11. *magnusque Garumna*) propter aeſtuaria, quae facit.

12. *Carnuti et flavi caerula lympha Liger*) Carnuti vel Carnutes Galliae populus ſupra Ligerim, *flavi* dicti a colore capillorum, ut omnino ſaepe Galli. *Caerula* appellatur lympha Ligeris, h. aequorea, quia Oceanus intrat per oſtia, et aeſtuaria facit.

13. *An te, Cydne, canam*) Transit ad res a Meſſala in Aſia, Syria, Phoenice et Aegypto aliquot ante annis geſtas. v. ad v. 5. et Obſſ. ad El. 3. pr. Cydni autem amnis purus, et curſus placidus. Curt. III, 4. Itaque ille dicitur *tacitis undis leniter placidus ſerpere*, immittere ſe, *per vada*, *caeruleis aquis*, h. e. in mare. H. De recepta lectione *caeruleus placidis* cf. Obſſ. *caeruleus* ad purum colorem ſpectat. — *tacitis undis ſerpis*. Ovid. Triſt. III, 10, 30. (Iſter) *tectis in mare ſerpit aquis*. — *per vada*. *vadum* fundus fluminis, ut apud Ovid. Met. I, 369. *Cephiſidas undas* — vada *nota ſecantes*. Ad lenem fluvii curſum pingendum conſpirant verba *tacitis*, *leniter*, *ſerpis*.

Quantus et, aetherio contingens vertice nubes,
Frigidus intonſos Taurus alat Cilicas?
Quid referam, ut volitet crebras intacta per urbes
Alba Palaeſtino ſancta columba Syro;
Utque maris vaſtum proſpectet turribus aequor
Prima ratem ventis credere docta Tyros;
Qualis

ſerpis. Similem copiam adverte in Seneca Herc. Fur. 680.

Placido quieta labitur Lethe vado.

cf. Not. ad I, 10, 34. *placidis aquis* ad placidas aquas, in ſtagnum tranquillum. Nam — teſte Strabone lib. XIV. p. 990. (672.) *αἱ τοῦ Κύδνου ἐκβολαὶ κατὰ τὸ Ῥῆγμα καλούμενον· ἔστι δὲ λιμνάζων τόπος, ἔχων τὰ πάλαι νεώρια, εἰς ὃν ἐμπίπτει ὁ Κύδνος* — in aquam placide ſtagnantem influit Cydnus. W.

16. *Taurus arat Cilicas*) dividit, dirimit Ciliciam, per mediam regionem perpetuo iugo extenditur, v. Obſſ. *intonſos*, ut barbaros, omnino incultos. H. Lectionem *alat*, quam recepi, tuetur Strabo, qui lib. XII. p. 854. (569.) de fertilitate huius montis, notante Statio, diſſeruit. Summa enim cacumina fertilia eſſe et inhabitari ille tradit. W.

18. *Alba Palaeſtino ſancta columba Syro*) Syria, ut late patebat, praeter Coelen, Phoenicen, etiam Palaeſtinam continebat. Syros a veſcendis columbis abſtinuiſſe, etiam ex libro, qui Luciano tribuitur, *de Dea Syria*, notum eſt. Loca collegere Broukh. et quos laudat, tum Munker. ad Hygin. f. 197. Declarat igitur Tibullus Syriam per rem ſingularem eique domeſticam, columbarum candidarum greges paſſim volantes: levis profecto et ne elegiae quidem exilitate digna ſatis memoratio, ut ab hac poëtam abſtinuiſſe malis, niſi reputes, rem religioſam hanc eſſe, adeoque dignitatem aliquam exinde habere.

19. *proſpectet turribus*) Turres ſunt alte exſtructae domus, in quarum tectis interdum turres eminent; quales excitaſſe Tyrii memorantur, unde mare proſpicerent. v. Strab. XVI, p. 757. (1098. A.) Talis fuit *turris Maecenatiana* ap. Hor. III. Carm. 29. v. Broukh. Statius de navium propugnaculis accepiſſe videtur.

20. Tyriis tribuit, quod omnino de Phoenicibus praedicari ſolet; res et apud ſcriptores obvia, (v. quos Broukh. laudat, adde Dionyſ. Perieg. 907. ſqq.) et a recentioribus ad monumentorum fidem et ſuſpicionum ſubtilitatem accuratius declarata.

Qualis et, arentes quum ſindit Sirius agros,
  Fertilis aeſtiva Nilus abundet aqua?
Nile pater, quanam poſſim te dicere cauſa,
  Aut quibus in terris occuluiſſe caput?
Te propter nullos tellus tua poſtulat imbres,
  Arida nec Pluvio ſupplicat herba Iovi.
Te canit atque ſuum pubes miratur Oſirim
  Barbara, Memphiten plangere docta bovem.

Primus

declarata. Poſt Bochartum videndi inprimis Mignot (in *Mem. de l'Acad. des Inſcr.* To. XXXIV.) et Bryant (*Analyſis of ancient Mythology* p. 225. ſqq.).

21. *arentes quum ſ.*) Nili auctus fit ille quidem inde ab Aprili, in locis tamen Aegypti circa Memphim non niſi inde a Iunio ſub obſervationem hominum venit, usque ad Septembrem exeuntem; adeoque Caniculae ortus in illud tempus incidit, Sole in Leonem transeunte. H. *aeſtiva*, qualis aeſtate eſſe ſolet. conf. de hac ſignificatione I, 2, 52. et *hibernas undas* apud Virg. Aen. VII, 719. W.

23. Notum eſt Nili fontes olim ignoratos fuiſſe. Res tamen nunc quidem Iac. Brucii narratione ſatis ad liquidum perducta. Praeclare phyſicas notiones poëtico ore extulit in ſplendido loco de Nilo Thomſonus (in *Summer* 773. ſqq. 792—810.). Nilus *pater* dicitur communi fluviorum epitheto. *Occuluitque caput* etiam Ovid. II. Met. 255. Rem ingenioſe in ſigno Nili redditam habemus, quod Fancellus ad Bernini manum effinxit in Capitolio, capite Nili patris velato apud Rubeum Stat. Ant. XCVII.

26. *Pluvio — Iovi*) a quo pluvia mittebatur; Graecis Ὑέτιος. Multa congeſſere Gebh. Broukh. et Vulpius. Agnoſcitur nunc vulgo Iovis Pluvii ſignum in Columna Antoniniana, ut a Santeſ. Bartolio expreſſa ea eſt n. 15.

27. *miratur Oſirim*) h. reveretur, veneratur. v. Cuper. II. Obſſ. 1. Fuit autem Nilus cum Oſiride inter praecipua numina ab Aegyptiis culta; quod illuſtrare ſaltem poſſunt dicta a Iablonskio de Diis Aegypt. lib. IV, 1. et de Oſiride lib. II, 1.

28. *Memphiten plangere docta bovem*) int. Apim. *plangere bovem* h. ſe propter bovem. v. Obſſ. H. Verba *pubes barbara*, h. e. barbari, cf. Not. ad v. 7., *Mem. pl. docta bovem* Aegyptios notant. W.

Primus aratra manu ſolerti fecit Oſiris,
Et teneram ferro ſolicitavit humum;
Primus inexpertae commiſit ſemina terrae,
Pomaque non notis legit ab arboribus;
Hic docuit teneram palis adiungere vitem;
Hic viridem dura caedere falce comam;

Illi

29. ſqq. Memorabilis locus de Oſiride, quem cum Baccho confuſum eſſe a Graecis iam inde ab Herodoto (lib. II, 42.) ſatis conſtat; et illuſtravit copioſe Iablonsk. Panth. lib. II, c. 1. §. 5. Cum Tibulli amica ſacris Iſiacis initiata eſſet, ut ex El. 3, 23. ſqq. colligi poſſe videtur, ſuſpicari licet, in ipſis initiis Iſiacis, cuiusmodi ea Romae erant, hoc idem traditum fuiſſe. Ad hunc autem Oſiridem non modo, ut ad Bacchum, vitium ſationem, verum etiam arationis et conſitionis arborum inventionem retuliſſe eos homines, ex hoc Tibulli loco diſcitur. Adde Diodor. I, 14. peſſimum rerum Aegyptiarum interpretem, cum Graecum ſcriptorem neſcio quem temere ſequutus ſit, qui Graeca cum Aegyptiis miſcuerat. H. Similia his, quae a verſu 29. ſqq. ad Oſiridem referuntur, Paci inventa tribuuntur I, 10, 45. W.

29. *manu ſolerti*) nempe inveniendis rebus ſolertia hominis maxime continetur. H. Bene ab *animo* vel *ingenio* ad manum translatum epitheton, quae *ſolers* vocatur, cum novam rem effinxit. W.

30. *teneram ferro ſolicitavit humum*) *movit, vertit, dimovit, revellit, eruit*, ut alii in ea re. v. Broukh. *teneram* vocat terram, quia recens adhuc orbis erat; ideo mox *inexpertam*. Valer. Flacc. I, 69. *ignaras Cereris terras* dixit. H. *teneram* ad humum Aegypti ex Nili exundatione mollem facilemque ad arandum, coll. Plin. XVIII, 18. ſ. 47., me probante, refert H. Voſſius. Opponitur *dura humus*. — Verſu ſequente ad uſum loquendi verbi *commiſit* facit Horatius Ep. 2, 3, 125.

Si quid inexpertum ſcenae committis.

Add. Tac. Hiſt. IV, 52. W.

34. *dura — falce*) nobis, culter hortenſis. *dura*, ut Hor. IV. Carm. 4, 57.

Duris ut ilex tonſa bipennibus.

propter rigorem ferri. Agit autem de amputatione vitium. H. *dura falx* eſt immitis, quae inutilibus non parcit, notante H. Voſſio, qui Virgilium Georg. II, 369. contulit:

tum

Illi iucundos primum matura ſapores
  Expreſſa incultis uva dedit pedibus.
Ille liquor docuit voces inflectere cantu,
  Movit et ad certos neſcia membra modos.
Bacchus et agricolae magno confecta labore
Pectora

tum denique dura
Exerce imperia, et ramos compeſce fluentes.

cf. Obſſ. ad I, 1, 18. *coma* de vitibus, ut *frons*, uſurpatur. W.

56. *incultis — pedibus*) Cyllenius explicat: *ſtercore et paedore oblitis;* nimis inculte. Sed eſt aut ab inculta aetate, incultis et agreſtibus hominibus petitum, aut *incultis* eſt idem quod *ſqualidis* a muſti aſperſione. v. inf. II, 5, 85.

Oblitus et muſto feriet pede ruſticus uvas.

Propert. III. El. 17 (15), 18.

Et nova preſſantes inquinet uva pedes.

cf. Gebh. ad h. l. Ovid. IV. Faſt. 897. et II. Met. 29. *auctumnum calcatis uvis ſordidum* appellat. Apud Brunck. Analect. Vol. II. p. 239. XI. in carmine Quinti Maecii ipſe Bacchus uvas calcat. *Sapores* ſuperiori verſu ſunt *ſucci*. H. Omnes interpretationes verborum *incultis pedibus* H. Voſſio diſplicuerunt, *incultos p.* explicanti indoctos, rudes, oppoſ. I, 5, 24. *veloci pedi*, ratione quidem habita illorum temporum, quibus haec inventa tribuuntur, ſed non uſus loquendi, ex quo *incultus* de partibus corporis uſurpatum ornatum vel ſpeciem iis abeſſe ſignificat. Ipſe Gebhardo aſſentior. Ceterum morem uvas pedibus calcandi etiamnum in Italia ſolemnem eſſe Heynius ad Virg. Georg. II, 7. docuit. W.

57. *voces inflectere cantu*) h. variare, ſonos numeroſe mutare. v. Broukh.

38. *ad certos — modos*) ſunt modulationes tibiae vel fiſtulae variae, ad quas flectuntur ſaltantium artus. v. Broukh. *neſcia membra*, eleganter, corpus indoctum. H. *neſc.* ſaltationis ignara. Adiectivis ex enuntiationis alicuius natura vel ſententiarum ſerie, I, 5, 68., certam accipientibus ſignificationem inprimis annumera *neſcius, inſcius, rudis, inſuetus.* Ovid. Metam. II, 148.

Dumque male optatos nondum premis inſcius axes.

Adde Horat. Od. III, 24, 54. *rudis* et ſupra I, 4, 48. *inſuetus.* W.

59. ſqq. *Bacchus et*) Nolim putare, Bacchum nunc Oſiridis perſonae ſubſtitui, moxque ad Oſiridem rediri: ſed Bacchus nunc eſt vinum. H. At H. Voſſius deum intelligit confuſum cum Oſiride. W.

Pectora triſtitiae diſſoluënda dedit;
Bacchus et afflictis requiem mortalibus affert,
Crura licet dura compede pulſa ſonent.
Non tibi ſunt triſtes curae, nec luctus, Oſiri,
Sed chorus, et cantus, et levis aptus amor;

Sed

39. *magno confecta labore*) opere ruſtico fracta et debilitata.

40. *triſtitiae diſſoluënda dedit*) h. a triſtitia: genitivus hic graece ponitur. Sic ap. Cic. *legum ſolutus.* v. Broukh. Eiusmodi ſunt et alia, v. c. apud Propert. III, 9 (7), 54.

Parthorum aſtutae tela remiſſa fugae,

h. a fuga. v. Gronov. Obſſ. I, 11. *diſſoluënda dedit* pro diſſolvit, ut III, 6, 28. *diripienda ferant* pro diripiant. Ovid. II. Faſt. 521. *flammis torrenda dedere.* *Λυσιμέριμνος* autem Bacchus, noto epitheto. H. *diſſol. dedit.* h. e. fecit, ut diſſolverentur; de qua nova dicendi ratione cf. Obſſ. Ceterum *ſolvere* et *diſſolvere* abſolute poſita, atque ad animum translata ſignificant: curis et metu liberare. Plaut. Merc. I, 2, 54. *diſſolve me.* Senec. Agam. 74.

non curarum
Somnus domitor pectora ſolvit.

Ita, ne quis ad curas et timorem verbum *diſſolvere* referret, adiecta eſt vox *triſtitiae*, quae in bonam accepta partem animi ſtatum, a riſu et hilaritate remotum, qui vultu vel verbis ſignificatur, notat; quae ſignificatio adiectivi *triſtis* ita non raro uſurpati uſu firmatur. Cic. de Orat. II, 71. f. *triſtis vultus.* Terent. Andr. V, 2, 16. *triſtis ſeveritas.* Noli de *triſtitia*, e malis acceptis vel imminentibus orta, cum aliis cogitare, ut vel verſibus ſequentibus *Bacchus et — ſonent* monetur. W.

42. *Crura licet d.*) De vinctis in ergaſtulo loqui poëtam, puta. cf. inf. II, 6, 25. (Inprimis compares Iuvenalis locum de patre ſaevo in ſervos XIV, 23. *quid ſuadet iuveni laetus ſtridore catenae? dur. comp.* Ovid. Amor. I, 6, 1. *dura catena.* W.) Simile autem hoc aliis vini laudibus apud poëtas, v. c. Horat. III. Carm. 21, 17. ſqq. et Ovid. I. Art. 237.

43. *Non tibi — ſed*) Tibullo Aegyptios ita reprehendi ſtatuit H. Voſſius: Oſiridem vel Bacchum non cultus Aegyptiorum, cf. 28., ſed hilaris veneratio decet. *ſed* ter cum vi poſitum, ut I, 8, 25. 26. de qua repetitione vid. Wolfium ad Tac. Ann. I, 10. p. 33. W.

44. *levis — amor*) v. ad I, 73. *eſt aptus*, quod alias, te decet, tibi convenit. Ovid. III. Met. 554. de Baccho:

Quem

Sed varii flores, et frons redimita corymbis;
Fusa sed ad teneros lutea palla pedes,
Et Tyriae vestes, et dulcis tibia cantu,
Et levis occultis conscia cista sacris.

Huc

Quem neque bella iuvant, nec tela, nec usus equorum;
Sed madidus myrrha crinis mollesque coronae,
Purpuraque et pictis intextum vestibus aurum.

Qui versus ex ipso Tibullo adumbrati esse videntur. Horatius autem de eodem Baccho II. Carm. 19, 25.

Quamquam choreis aptior et iocis
Ludoque dictus etc.

46. *Fusa sed ad teneros lutea palla pedes*) crocota ποδήρης. (De *crocota* Baccho apud Graecos propria vide interpretes ad Arist. Ran. 46. et Creuzer. Symb. T. 2. p. 330; de *luto* Not. ad I, 8, 52.; de *palla* Not. ad III, 6, 13. Ad ornatum Bacchi 45. 46. compares Senec. Oed. 411 — 425. W.) *Fusa* suaviter, ut eodem modo *fluere* talis vestis dicitur; apud Virgil. Aen. I, 404. *pedes vestis defluxit ad imos*, et Propert. III, 17 (15), 32. de Baccho:

Et feries nudos veste fluente pedes,

et in elegantissimis versibus, haud dubie ex meliore poëta surreptis, in Epitaphio (Maffei Mus. Veron. p. 467.):

Detrahe serta comis, et amorum oblita tuorum,
Tristis, inops, pulla veste, Thalia, veni.
Non manus Idalia lasciviat improba virga,
Nec fluat ante tuos lucida palla pedes.

Luteus h. flavus color erat festi ornatus et laetitiae index, v. Catull. 61, 10. cf. Broukh.

48. *levis occultis conscia cista sacris*) quae habet in se reconditas res sacras et mysticas, quae in sacris Liberi Patris portabantur. *Conscia* saepe poëtis ea dicuntur, quae aliquid in se continent vel inclusum habent. Sic Ovidius *litteram mentis consciam* dixit, et inf. El. 8, 3. *fibra conscia deorum.* Senec. Thyest. 632.

Quis hic nefandi est conscius monstri locus?

Valer. Flacc. Argon. I, 5.

— — Cymaeae conscia vatis
— cortina.

Sever. Aetn. 83.

Quidquid et interius falsi sibi conscia terra est.

h. quae sub terra apud inferos esse feruntur. II. Loca rerum obtegendarum, quae ibi sunt vel fiunt, *conscia* translate dicuntur. Ovid. Ep. XV.

Conscia deliciis illa (antra) *fuere tuis.* W.

Huc ades, et centum ludis Geniumque choreis
Concelebra, et multo tempora funde mero.
Illius e nitido ſtillent unguenta capillo,
Et capite et collo mollia ſerta gerat.

Sic

49. Genii religio praecipua eſſe debuit in celebrando natali. Vocatur a poëta Oſiris, qui amat feſta et luſus, ut feſto in Genii honorem celebrando interſit. Novum utique hoc, non tam quod deus alterius honori et ſacro, quam quod Oſiris Genii feſtivo honori adeſt. H. Oſiris vel Bacchus veniat diemque laetum reddat, orat Tibullus, ut apud Virgilium Aen. I, 734. Dido in convivio libatura:

Adſit laetitiae Bacchus dator, et bona Iuno.

Utrum vero Bacchus *diem natalem* (Plaut. Pſeud. I, 2, 32.) an ipſum *Genium*, qui illo die ſummopere colebatur, epulis, ludo cet. *concelebrare* dicatur, ad ſententiam parum refert, niſi quod poſterius poëta dignius eſt. Pro vulgari: *concelebret et potatione* ipſe deus, ut multum bibat, invitatur verbis *et multo tempora funde mero.* W.

50 *tempora funde mero*) perfunde, ſc. venis vino incaleſcentibus per eas diffuſo. v. ad El. 2, 3. Obſſ.

51. *Illius e*) n. Genii. cf. II, 2, 5. 6. 7. 8. ut adeo Genius unctis coronatisque capillis die hoc feſto aut ſit, aut eſſe fingatur, quippe ipſi ſacro ac ſollenni. Sic unguentis delibuti et coronis ornati ſunt omnino ii, qui epulis et ſollennibus interſunt. Sed v. 55. ad Meſſalam oratio converſa. Sic ſubinde mutatae perſonae, et paullo inſuaviores transitiones inf. El. 8, 27. 9, 61. 63. II, 2, 21. 22. (Melius huc vocatur I, 9, 13. ubi vid. Obſſ. W.) *unguenta* de *amomo* intelligit Broukhuſius, neſcio cur ſolo? *Collo* autem *ſerta* gerit, ut mos eſt in epulis hilarioribus. Loca dedit veterum Broukhuſ. Ovid. II. Faſt. 739. Horat. II. Sat. 3, 256. H. Graecum hunc morem coronandi eſſe, fidem facere poſſit Iuvenalis, Romanum, ad Graecorum mores compoſitum, ita perſtringens III, 68.

Et ceromatico fert niceteria collo.

Quae collo ferebantur coronae, ὑποθυμιάδες Graece appellabantur, ut Athen. p. 674. teſtatur. Verſu priore *nitido* ad pulchritudinem comarum referendum eſt, ut infr. 8, 16. *nitidum caput* et apud Callimachum Lav. Pall. 32. *λιπαρὸν — πλόκαμον*, quod Spanhemius bene illuſtravit. W.

Sic venias hodierne; tibi dem turis honores,
Liba et Mopſopio dulcia melle feram.
At tibi ſuccreſcat proles, quae facta parentis
Augeat, et circa ſtet veneranda ſenem.
Nec taceat monumenta viae, quem Tuſcula tellus
Candi-

53. *hodierne*) pro hodiernus h. hodie; ad Oſirin haec. H. Heynius in interpretatione vocis *hodierne* Statium, et verſus 53. 54. ad Oſiridem referens Broukhuſium ſecutus eſt. At et imago Genii, quae praeceſſit, ſimillima illi, quam II, 2, 6. 7. exhibuit Tibullus, et ſacra Genio rite data vel offerenda II, 2, 8. IV, 5, 9. et tranſitus per particulam *ſic* ad Genium haec verba *Sic venias* — *feram* referenda eſſe, demonſtrant. *hodiernum* pro: deum tutelarem huius dici accepit H. Voſſius. *dem* — *feram* conditionaliter eſſe relata ad *Sic v. h.*, apparet, collato loco gemello I, 10. 11. ibique Obſſ. et I, 1, 15. W.

54. *Mopſopio* — *melle*) h. Attico. Nam *Μοψοπία*, ἡ *Ἀττική*, ab antiquo Athenienſium rege Mopſopo. Notum autem, in Attica fuiſſe Hymettum mellificio nobilem. Ait igitur ſe Oſiridi tus et liba mellita eſſe oblaturum; quod et ipſum ad Oſiridis religionem notabile eſt. Alias Genio liba appoſita: inf. II, 2, 8.

55. *At tibi ſuccreſcat proles*) Albinov., cuius vulgo habetur, III, 29.

Et tibi ſuccreſcant iuvenes bis Caeſare digni.

ubi v. Scal.

55. *quae facta parentis Augeat*) ſc. aliis praeclare factis; niſi *facta*, *τὰ κλέα*, pro ipſa fama et gloria dicta malis. Duo autem Meſſalae filii. v. inf. ad II, 5. pr.

56. *circa ſtet veneranda ſenem*) h. formae dignitate, ut Vulpius praeclare interpretabatur, et omnino rebus geſtis et honoribus conſpicua et clara. v. Ayrman. Vita Tib. §. 58. Virg. Aen. IX, 276. *Euryalum venerandum puerum* appellat. inf. IV, 2, 10.

Seu comſit, comtis eſt veneranda comis.

57. *Nec taceat monumenta viae*) h. Tuſculani et Albani celebrent magnificentiam Meſſalae in munienda parte Viae Latinae, ut iam Cluverius e Strabone (lib. V. p. 362. A.) docuit, quam iuſſu Auguſti, vel novam, vel vetuſtate collapſam, ſternendam ſumſerat Meſſala inter ceteros viros triumphales, quibus vias partim ex manubiis partim ex ſuis pecuniis reficiendas diſtribuerat. cf. Sueton. Aug. 30. et Dio LIII, 22. *monumenta* h. l. ſunt opera

Candidaque antiquo detinet Alba Lare.
Namque opibus congeſta tuis hic glarea dura
Sternitur, hic apta iungitur arte ſilex.
Te canet agricola, e magna quum venerit urbe
Serus, inoffenſum retuleritque pedem.
At tu, Natalis, multos celebrande per annos,
Candidior ſemper candidiorque veni.

E L E G I A VIII.

Non ego celari poſſim, quid nutus amantis,
Quidve

opera publica. (Accuratius ita, quid *monumenta* ſint, definitur, quam a Ruhnkenio ad Vellei. Pat. I, 11. p. 43. id factum eſt. W.) Opus autem praeclarum et ad ſaecula duraturum illud fuiſſe, ex Martialis verſibus colligas, qui aeternam libri famam ſic ominatur lib. VIII, 3, 5.

Et quum rupta ſitu Meſſalae ſaxa iacebunt,
Me tamen ora legent.

58. *antiquo—Alba Lare*) *antiquo Lare*, propter vetuſtatem urbis, quoniam inde Romam colonia ducta. *Alba candida.* Suſpicor ſeu montem ipſum, ſeu aedificia ex longinquo proſpicientibus candorem exhibuiſſe. H. Ad conſtructionem *Alba detinet aliquem Lare a.* compara I, 3, 3.

Me tenet ignotis aegrum Phaeacia terris. W.

59. *glarea — ſilex*) v. Liv. XLI, 27. *Cenſores vias ſternendas ſilice in urbe, glarea extra urbem ſubſtruendas marginandasque primi omnium locaverunt.*

64. *Candidior — candidiorque*) v. Ovid. V. Triſt. 5, 13. cf. Cort. ad Salluſt. Catil. 5, 7. *veni* pro redi, ut alias quoque.

Elegia VIII.

De amore Marathi in Pholoen agit hoc carmen. Erat Marathus formoſus puer, multorum, etiam Tibulli, (I, 4, 81.) votis expetitus, ipſe cultu ſibi et ornatu placens; quem in gravem puellae amorem incidiſſe multis argumentis poëta deprehenderat. Nec tamen, ut ex vſſ. 25. 26. 49. 61. 62. intelligitur, novus ille erat amor, ſed ex longa cum Pholoe, quae prior formoſum puerum appetiverat,

Quidve ferant miti lenia verba ſono:
Nec mihi ſunt ſortes, nec conſcia fibra deorum,
Praecinit eventus nec mihi cantus avis;
Ipſa

verat, conſuetudine natus; quo obſervato, Pholoe, ad puellares artes facta, ſuperbe et faſtidioſe puerum habuit, eumque ſolita cum calliditate eluſit atque excruciavit. Immiſcet poëta monita et obiurgationes puellae, ne puerum illa ulterius torqueat. Et facit hoc more ſuo, qui elegiam decet, cum mira ſenſus et affectus, dum alius alii ſuccedit, varietate, et viciſſitudine creberrima. De Maratho ſupra ad El. 4, 81. vidimus. Pholoe inter claras eius aetatis puellas etiam ex Horatio nota eſt, ubi I. Carm. 33, 6. *aſpera puella* Cyrum faſtidit, alium mollem puerum; et II, 5, 17. eſt ea *Pholoe fugax.* Chloridis eam filiam fuiſſe, idem Horatius nos colligere iubet lib. III, 15, 7. 8.

1. *Non ego celari poſſim*) Ita Latini loquuntur. Cic. p. Cluent. c. 66. *Non eſt profecto de illo veneno celata mater.* v. Broukh. Ceterum de ſententia, et arte hac amatoris ſenſus ex certis ſignis coniectandi videri poteſt Epigr. Callim. 45. et Propert. I, 9, 5. ſqq. III, 8 (6), 9. ſqq. H. De coniunctivo *poſſim* vid. verſum 59. W.

2. *miti lenia verba ſono*) Sunt *lenes ſuſurri.* Horat. I. Carm. 9, 19. εὐναῖοι ὀαρισμοί. Callim. fr. 118. p. 486. H. *Suſurri*, de quibus iam Statius cogitavit, ut intelligantur, *lenia verba* non poſtulant; nec magna profecto requiritur ars vel exercitatio, quam Veneri ſerviendo ſibi paraſſe 5. 6. iactat Tibullus, ut ex verbis, quae iuvenis puellae in aurem inſuſurrat, amorem coniectes. *Lenia verba*, ut ipſe interpretor, placidam loquelam notant, ubi vel ſonus, quo quis verba eloquitur, amorem prodit. — *ferant* ſignificent. W.

3. Tria ponit divinandi genera: ſortes, quas ſupra vidimus Eleg. 3, 11. extiſpicium, augurium. cf. II, 5, 11. v. Broukh. Verum eſt, inquit, non ſum ſortilegus, nec extiſpex, nec auſpex; enimvero ab ipſa Venere edoctus haec novi. H. Colorem ſimilem ineſſe obſervabis verbis Ciceronis Ep. ad d. VI, 6. *Non ex alitis involatu, nec e cantu ſiniſtro oſcinis, nec ex tripudiis — tibi auguror, ſed habeo alia ſigna, quae obſervem.* W.

ib. *conſcia fibra deorum*) v. ad El. 7, 48. Prop. IV, 1, 104.

Aut ſibi commiſſos fibra
locuta deos.

Et apud Tacitum, affectatorem poëticae elegantiae, German. 10. *equos deorum conſcios*, e quibus

Ipſa Venus magico religatum brachia nodo
Perdocuit multis non ſine verberibus.
Deſine disſimulare; deus crudelius urit,
Quos videt invitos ſuccubuiſſe ſibi.

Quid

quibus voluntas deorum cognoſcitur, dictos videas. H. Placet brevitas in verbis *f. conſcia deorum* h. e. quae deorum voluntatem norunt ac manifeſtant. Ovidii locum Heroid. XVII, 265. *furtivae conſcia mentis littera* commode compares, non vero Tibulli I, 7, 48. W.

5. *magico religatum brachia nodo*) fune in nodum magicum, ad certam ſuperſtitionis legem factum, conſtricto, ne poſſet renodari aut ſolvi. v. Broukh. Reſpicit autem modum caſtigandi ſervos in ergaſtulis, qui manibus fune ſuſpenſis verberibus caeduntur. Ad eum igitur modum ſe ſuſpenſis manibus caeſum a Venere fingit, ut diſceret ſingula, quae amori inſunt, adeoque et ea, quae amorem arguunt; nodum autem, ut firmum et ad ſolvendum difficilem declararet, *magicum* appellavit. *religatum* pro ligato dixit. H. Quamquam verbis *religare, revincire* praepoſitio *re* non ubique peculiarem vim addit, de captivis tamen aut vinctis, quorum manus poſt terga retortae, verba inde compoſita proprie uſurpari videas. Hoc igitur loco *religatum* pro religatum poſt tergum, ut I, 7, 6. *evinctos* (poſt terga) *brachia duces*. Adde *retorquere* apud Horat. Ep. II, 1, 191.

Mox trahitur manibus regum
fortuna retortis.

Sen. Thyeſt. 685.

Poſt terga iuvenum nobiles
revocat manus.

Ad verba *nodo magico* compara, quae de *vinculis Veneris* ad Virg. Ecl. VIII, 78. diſputarunt interpretes. Imago huius loci ad IV, 5, 13. illuſtratur. W.

6. *Perdocuit*) n. artem intelligendi notas amatorias. Propert. l. l. I, 9, 7. rem clarius expreſſit:

Me dolor et lacrimae merito
fecere peritum.

et III, 8, (6) 17.

His ego tormentis animi ſum
verus aruſpex;
Has certas didici ſaepe in
amore notas.

Praeclarum eſt Centauri ſignum in Villa Borgheſia, qui ab Amore verberibus domatur. v. Statuas a Rubeo vulgatas tab. LXXII. Adde tabulam in Pictur. Herculan. To. I, n. 25.

8. *ſuccubuiſſe*) Qui amorem premit, huic affectui obniti videtur. Eum igitur Amor *ἀνίκατος μάχαν* (Soph. Ant. 777.) acrius urget et torquet. At qui

Quid tibi nunc molles prodeſt coluiſſe capillos,
  Saepeque mutatas diſpoſuiſſe comas?
Quid ſucco ſplendente genas ornare? Quid ungues
  Artificis docta ſubſecuiſſe manu?
Fruſtra iam veſtes, fruſtra mutantur amictus,
  Anſaque compreſſos colligit arta pedes.
Ipſa placet, quamvis inculto venerit ore,
  Nec nitidum tarda comſerit arte caput.

Num

amorem aperte fovet, cum Amor vel Venus iuvat. Catull. 61, 202 — 5.

Bona te Venus
Iuverit, quoniam palam
Quod cupis, capis, et bonum
Non abscondis amorem.

deus Amor; vid. Not. ad III, 6, 13. W.

9. ſqq. Ad Marathum Pholoes amore captum. Declarant haec puerum mollem et delicatum, cuiusmodi illa aetate, qua luxus Aſiatici omnis corruptela in Italiam transierat, multi Romam confluebant, a parentibus vel propinquis adducti, ut ex flore aetatis infame lucrum facerent. Etiam de artibus, quibus placere volebant hi formoſuli, notabilis eſt locus; nec modo de cura circa comae cultum, verum etiam de genis ſeu fucatis ſeu raſis, et de veſtibus ſubinde mutatis et corrigia calcei adducta. Illa v. 10. *Saepeque mutatas diſpoſuiſſe comas* apud Callimachum L. P. 221 ſunt: *Πολλάκι τὰν αὐτὰν δὶς μετέθηκε κόμαν.* Simile his verſibus eſt Epigramma Pauli Silentiarii ap. Brunck. Anal. T. III. p. 78. XXII.

11. *ſucco ſplendente*) eſt incruſtatio faciei, *σμῆγμα*, fortaſſe ex madido pane, cuius illitu genis ſplendorem conciliabant. v. Scal. et Vulp. H. Verſu 12. ad ungues reſecandos tonſoris opera uſos eſſe Romanos docuit Vulpius. cf. Valer. Max. 3, 2, 15. Tonſor ob artem barbam tondendi, quam egregie callebat, *artifex* appellatur apud Mart. VI, 52. 8. W.

13. *veſtes — amictus*) *veſtes* ſunt indumenta interiora; *amictus*, ut notum, quicquid veſtibus ſuperiniicitur. v. Broukh. H. *anſaque.* Gracilitate pedum ille placere ſtudebat. De ratione per copulam in repetitione ultimum membrum adiungendi, ut hic *anſaque* pro fruſtra anſa ponitur, vid. Obſſ. ad I, 2, 48. Verſu ſeq. *incultum os*, quod verbis *quid — ornare* opponitur, eſt cui cultus h. e. fucus abeſt et quaecunque ad pulchritudinem extollendam

Num te carminibus, num te pollentibus herbis
Devovit tacito tempore noctis anus?
Cantus vicinis fruges traducit ab agris;
Cantus et iratae detinet anguis iter;
Cantus et e curru Lunam deducere tentat,
Et faceret, ſi non aera repulſa ſonent.
Quid queror, heu! miſero carmen nocuiſſe? Quid herbas?
Forma nihil magicis utitur auxiliis;

tollendam faciunt. Pholoen, cum amatori de amata diceret, per pronomen *ipſa* notavit, ut infra 27. per *tu*. Ita II, 5, 47. *At tibi* de Nemeſi, cuius nomen verſu demum 52. apponitur. W.

17. Etiam hoc exemplo apparet, quod ſup. I, 2, 41. monuimus, quantopere delectata fuerit illa aetas rerum magicarum narratione, cum ſtatim a v. 19. episodii more eam intexat Tibullus. Nota haec portenta per ſe ſunt, et cf. Obſſ. Sic etiam anilis ſuperſtitio de deliquio, quod Luna ab incantatione experitur, et de more defectui per aeris attritum et tinnitum ſuccurrendi, notiſſima; illuſtravit tamen Broukh. cum Vulpio.

18. *Devovit*) incantatione ad amorem adegit. H. Scriptores pedeſtres *ſilentium noctis* pro *tacito tempore noctis* dicunt. W.

22. *Et faceret — ſonent*) Rationem loquendi *Et faceret* pro idque faceret, et conſecutionem temporum *faceret — ſonent* vid. in Obſſ. explanatam. *aera repulſa* h. e. pulſata aere; ut apud Ovid. Met. III, 532.

aerane tantum
Aere repulſa valent?

Quod per locutionem *geminare aera* eleganter expreſſit Horatius Od. I, 16, 8. Si proprietatem compoſitionis ſpectas, praepoſitione *re* id ſignificatur, quod res pulſata retro impellitur vel impelli videtur; unde *uterus recuſſus* Virg. II, 52. equo haſta, validis viribus emiſſa, percuſſo tribuitur. H. Voſſius *re* in voce *repulſa* pro *ſaepe* accepit, ut ſup. I, 3, 24. ubi vid. Obſſ. — Aerea autem inſtrumenta, quorum ſtrepitu ſe Lunae ſuccurrere poſſe ſibi perſuadebant ſuperſtitioſi, per *aes* et pedeſtres ſcriptores ſignificant. Tac. Ann. I, 28. *Igitur aeris ſono, tubarum cornuumque concentu ſtrepere.* Add. Liv. 26, 5. Ceterum ſententiam ver-

Sed corpus tetigiſſe nocet, ſed longa dediſſe
Oſcula, ſed femori conſeruiſſe femur.
Nec tu difficilis puero tamen eſſe memento;
Perſequitur poenis triſtia facta Venus.
Munera ne poſcas; det munera canus amator,
Ut foveas molli frigida membra ſinu.
Carior eſt auro iuvenis, cui levia fulgent
Ora, nec amplexus aſpera barba terit.
Huic tu candentes humero ſuppone lacertos,
Et regum magnae deſpiciantur opes.

At

verſuum 23 — 26. vide ſupra iam I, 5, 43. 44. expreſſam. W.

25. 26. Pholoen ex protervarum puellarum, quas nos *Coquettes* appellamus, numero fuiſſe neceſſe eſt. Formoſum puerum illa illecebris ſuis et amatoriis nequitiis levioribus ad ſui amorem pellexerat, ſed ulteriora pueri vota repreſſit. cf. v. 49. H. *nocet* h. e. animum curis amoris perturbat; verbum generale potentius eſt ſpeciali, praeſertim hoc loco, ubi luſus in verbis *nocuiſſe — nocet* accedit, de quo vid. ſup. ad I, 5, 44. W.

27. *Nec tu —*) Alloquitur nunc Pholoen. H. Quanto flagraret Marathus amore Pholoes, quum eſſet 17 — 26. oſtenſum, Tibullus pergit v. 27. ad illam monendam, ut vota pueri ne moretur, neve eum aſpernetur. Quae ut arcte cohaerent, ita per *et tu*, *καὶ σὺ*, pro: tu igitur, levius ſunt vincta. W.

28. *triſtia facta*) crudelia, ſaeva, pro: triſtitiam, h. ſuperbiam et faſtum erga amantem. v. Vulp. H. qui Virg. Aen. II, 548. *triſtia facta* bene comparavit. Sequentia *m. ne poſcas* quomodo ſuperioribus *Nec tu d.* annectenda ſint, Obſſ. docent. W.

32. De inſolentia locutionis *amplexus — terit* pro labella terit vid. Obſſ. *nec barba t.* pro et cuius barba non terit. *Cuius* ex *cui* aſſumi poſſe docent Obſſ. ad IV, 2, 17. W.

34. *regum*) h. divitum. Res nota. Eſt quod Eleg. I, 78. *deſpiciam dites.* H. Uſum vocabuli rex pro potente, divite et Horatius firmat Ep. I, X, 32.

Licet ſub paupere tecto
Reges et regum vita praecurrere amicos.

(quem

At Venus inveniet puero ſuccumbere furtim,
Dum tumet et teneros conſerit usque ſinus,
Et dare anhelanti pugnantibus humida linguis
Oſcula, et in collo figere dente notas.

Non

(quem locum ad Auguſtum, ut ſcilicet regem, male retulit Wielandius p. 185.) Ita non mirum vocem illam de *patrono* uſurpaſſe veteres, ut Iuvenalem I, 136. V, 14. W.

35. *At Venus inveniet*) Cum dixiſſet: hunc tu in amplexus tuos recipere ne refuge, opportunitas, addit, amplexui haud deerit. Ipſa Venus parabit, demonſtrabit viam, ſuppeditabit locum, ut poſſis puerum in amplexus accipere. Sic Graecis *εὑρεῖν*. Incido in locum Luciani de Peregr. 19. *τότε μὲν ἐπὶ τὸν Δία καταφυγὼν, εὗρε τὸ μὴ ἀποθανεῖν ὁ γενναῖος*. inf. v. 56. *dare* dicitur. Tenendum autem, Pholoen eluſiſſe pueri deſideria per cauſam cuſtodiae, qua teneretur, conf. inf. v. 55 ſqq. Unde intelligitur, fuiſſe et ipſam Pholoen ſeu libertinam ſeu peregrinam, quae marito nupta eſſet, cui feminarum generi tuto per leges peccare licebat. H. Adde Soph. Oed. T. 120. *ἓν γὰρ πόλλ' ἂν ἐξεύροι μαθεῖν*, ubi exempla congeſſit Musgrave. W.

36. *Dum tumet*) *ὀργᾷ, σπαργᾷ* de deſiderio; (at *οἰδᾷν* de ira, fluctibus, tempeſtate.) nec tam turpiter dictum accipiam, ut Horat. II. Sat. 7, 49. *cauda turgens* dixit. H. His ſuffragari nequeo. *tumet* notat: in vegeto flore aetatis eſt conſtitutus; et convenit Graecum *σφριγᾷν*. vid. Obſſ. Huic interpretationi ſequentia *teneros conſerit u. ſ.* egregie concordant. W.

et teneros conſerit usque ſinus) Neſcio quid obſceni hic quaerunt Interpretes; eſt, coniungere pectora per arctos complexus, unde ſubiicit: *et dare oſcula.* Hinc *iungere pectora* ſaepe de Venere Ovid. II. Met. 604.

— *et illa ſuo toties cum pectore iuncta.*

Epiſt. XV, 191.

At quanto melius iungi mea pectora tecum,
Quam poterant ſaxis praecipitanda dari!

Miſcere pectora dixit Statius II. Silv. I, 206. *ponere* Catal. vet. poët. p. 204. v. Scal.

Quaeque puella tuo cum pectore pectora ponit.

Idem vult noſter, quod Plaut. Curcul. I, 3, 32. *Viden ut miſeri moliuntur? nequeunt complecti ſatis.* H. Ceterum v. 37. illa deſcripta ſunt oſcula, quae, Graecis *καταγλωττίσματα* appellata, vid. Ariſt. Nub. 52. ibique Schol., Venerem comitantur,

Non lapis hanc gemmaeque iuvant, quae frigore ſola
Dormiat, et nulli ſit cupienda viro.
Heu! ſero revocatur amor, ſeroque iuventas,
Quum vetus infecit cana ſenecta caput.

Tum

tur, ut h. l., vel praecedunt, ut apud Ovid. Am. III, 7, 9.

Oſculaque inſeruit cupidae luctantia linguae,
Laſcivum femori ſuppoſuitque femur. W.

39. *Non lapis hanc*) Sententiarum nexus fortaſſe hic eſt: Noli ſuperba eſſe in puerum te amantem. Sis facilis et admittas amantum deſideria, dum iuventa flores. Succedet ſenecta, qua nullis artibus ad amorem tui allicere poteris: ſic 39 — 48. Iam 39. 40. Noli excludere amantem: omnibus Veneribus et Gratiis careat puella ſuperba et dura! *Lapides* vel lapilli ſunt uniones, margaritae, ut Ovid. I. Art. 432.

Elapſusque cava ſingitur aure lapis.

v. Broukh. h. l. *iuvent* ad ornandum corpus nullam venuſtatem, qua placeat, addant. Senſus vero: ἡ μονοκοιτοῦσα ἀνεπαφρόδιτος καὶ ἄχαρις ἔστω, ut egregie Scaliger. H. Prioribus haec ita annectenda eſſe puto: Etiam hanc ob cauſam muneribus amorem ne vendas, quoniam puellae, quae lucri cauſa ſervierunt, poſtquam aetas formoſa transiit, ab amatoribus deſtitutae, muneribus illis non delectantur. Tum ad ſequentia 40 — 46. transitus facilis: neque tum artes ad amatores revocandos quidquam proſunt. Ita *iuvant*, quod recepi, eſt delectant, ut III, 3, 17. 18.; et *quae f. ſ. dormiat* conditionaliter poſita pro: quae, ſi ſenibus pro muneribus ſe vendiderit, frigore ſola dormiat, ab amatoribus derelicta. W.

ib. *frigore*) hieme. Notum illud Virg. Ecl. II, 22.

Non mihi lac aeſtate novum, non frigore deſit.

cf. Statium h. l. Additum ſup. El. 2, 31. *hibernae frigora noctis.* Et *frigus* omnino *frigus noctis* apud poëtas. Poſſis quoque putare, frigus omnino ad τὸ μονοκοιτεῖν ſpectare, ut ſit pro, quae ſola, adeoque frigida, dormit. Sed prius verius eſt. H. Et *frigoribus* pro hieme Virg. G. I, 300.

Frigoribus parto agricolae plerumque fruuntur.

Similiter Graeci ψύχος uſurparunt. Oppoſita vide apud Soph. Phil. 17. ἐν ψύχει μὲν — ἐν θέρει δ᾽. W.

41. 42. *Heu! ſero revocatur amor*) *Sero* fieri dicuntur, quae fiunt nimis ſero, ut non Latine

loqui-

Tum ſtudium formae: coma tum mutatur, ut annos
Diſſimulet, viridi cortice tincta nucis;
Tollere tum cura eſt albos a ſtirpe capillos,
Et faciem demta pelle referre novam.
At tu, dum primi floret tibi temporis aetas,
Utere; non tardo labitur illa pede;

Neu

loquimur, fruſtra, iam amiſſa occaſione; ſic in illo: *Sero medicina paratur, cum* etc. v. Broukh. *vetus caput* mox pro ſenili, v. inf. v. 50. *Inficere* eſt *tinguere*. v. Broukh. H. De hac animi commotione vide Not. ad I, 4, 27. W.

43. *Tum ſtud. f.*) Haec ſententia membris tribus, quae ſequuntur, *coma tum* — *tollere tum* — *et faciem*, explicatur, ut II, 1, 40 — 46. verba *Tunc victus abiere feri* per ea, quae ſubiiciuntur; et apud Catull. II, 2. verba *Quicum ludere*. v. 46. *Et faciem* pro Tum faciem ſuo more dixit; vid. Obſſ. ad I, 2, 48. W.

44. *coma* — *viridi cortice tincta nucis*) Nota res. Plin. XV, 22. *rufatur capillus primum prodeuntibus nuculis*. Illuſtratur a Cyllen. et Broukh.

46. *Et faciem* — *novam*) Hoc nemo illuſtravit. Aut de fuco illito, ita ut nativa cutis lateat et ſublata eſſe videatur; aut de ſmegmate intelligéndum, v. 11. quo laevigatur cutis. *pelle* h. e. rugis.

47. *At tu*) Quae ab *aliis* non prudenter fiunt, quum expoſuiſſet Tibullus, ea, quae Pholoen melius facere vult, per voces *At tu* recte opponit. Nam ut Graeci poſt ſententias generales vel exempla aliena (Soph. Antig. 714. 1016.) et poſt argumenta prolata (Crit. Plat. c. 5. f. *Ἀλλὰ πείθου μοι*) admonitionem vel exhortationem, quam ſubiiciunt, a particula *ἀλλὰ* incipiunt, ita Latini vocabulo *At*, cum pronomine plerumque copulato, uſi ſunt. Conf. I, 2, 89. 99. 5, 59. 8, 77. — Ad verbum *Utere* intellige *ea*, vid. Obſſ. ad I, 5, 75.; ad *Utere* — *neu torque* conf. Obſſ. ad I, 1, 37. et I, 4, 39. W.

48. *non tardo labitur illa pede*) Noli putare, *labi* celerem curſum non bene exprimere. Ovid. III. Art. 65.

— *cito pede labitur aetas*.

H. Adde Ovid. Am. I, 8, 49.

Labitur occulte fallitque volubilis aetas.

Horat. Od. I, 12, 19. *rapidos morantem fluminum lapſus*. Nec vero verbo *labi*, cur de placido curſu proprie accipiatur, cauſam ineſſe video. W.

Neu Marathum torque; puero quae gloria victo?
In veteres esto dura, puella, senes.
Parce, precor, tenero; non illi fontica causa est;
Sed nimius luto corpora tinguit amor.

Vel

49. *puero quae gloria victo*) h. amore subiugato et ita perdomito, ut omne fastidii et superbiae genus in eum impune exercere possis. cf. paullo ante ad v. 25. 26. (Ad constructionem facit Tac. Hist. I, 70. *reputans*, *plus gloriae retenta Italia fore.* cf. sup. I, 6, 3. W.) De *Maratho* v. Obss. ad I, 4, 81.

50. *veteres — senes*) contemtim *veteres* dicit, quasi vietos, rancidos et cariosos, ait Broukh.; nescio quam bene. Ornat simpliciter epitheton illud. Sic et Horatius *veterem senectutem* dixit Epod. 8, 3.

51. *Parce, precor, tenero*) Parce puero; nam vides, quantopere amore tui consumatur; vides, eum pallere, lamentari et lacrimari. *tenero*, absolute positum adiectivum, ut amat noster. v. II, 1, 74. *iratae*. II, 4, 50. *securae*. III, 4, 92. *duri*. IV, 2, 5. *violente*. Sic Albinov. II, 56. *exorientem* simpliciter pro *sole exoriente* dixit. H. Apud Iuvenalem XIV, 215. *Parcendum teneris* et I, 22. VI, 383. pariter verbum *tener*, absolute positum, ad annos teneros referendum est; quae usitatissima huius vocis significatio est, ut qui apud Iuv. VI, 548. *Spondet amatorem tenerum* amatorem *tenero* ac blando *amore* flagrantem intelligunt, et hunc usum, et teneros annos a feminis maxime peti iuxta ignorent. Ad Pholoen capiendam apte h. l. *tener* pro puero positum esse vides. — Absolute *glabri* pro pueris glabris dixit Catullus 61, 142. W.

ib. *non illi fontica causa est*) nempe, cur luteo colore sit et palleat, sed amor eum pallere facit. *Causa fontica* est morbus fonticus sive quivis vehementior, inprimis epilepticus. v. Scal. h. l. *Causa* pro morbo ponitur, quod morbo excusari interdum solemus. v. Vulp. h. l. Gronov. Obss. III, 14. Gesner. in Thes. h. v. H. Ita statuunt interpretes, haud scio an formulam: *cui* vel *nisi cui morbus causa erit* Liv. 24, 16. Auct. ad Her. 2, 13. respicientes. Melius Stroth. ad Livium 22, 8. significationem derivasse mihi videtur. Gronovius p. 554. 555. ad Senecae locum restituendum exempla collegit. W.

52. *luto*) h. pallore. *Lutum* est color inter flavum et album. Horat. Epod. 10, 16. *pallorem luteum* dixit: quamquam latius quoque *croceum lutum* dixere alii, ut Virgil. Ecl. IV, 44. conf. Broukh. ad nostrum locum.

Vide,

Vae miſer abſenti maeſtas quam ſaepe querelas
    Coniicit, et lacrimis omnia plene madent!
Quid me ſpernit? ait; poterat cuſtodia vinci;
    Ipſe

Vide, qui de hoc colore egerunt, laudatos a Titio ad Nemeſ. Cyneg. 319. Nunc vide doctiſſ. noſtrum collegam, Io. Beckmann *Beyträge zur Geſchichte der Erfindungen* IV, 1. p. 44. qui docuit, eſſe *lutum* noſtrum *Wau*, reſedam luteolam, quae colorem flavum gignit. H. Mirum igitur, in Catullo 61, 195. eundem colorem luteum, qui pallorem hoc loco notat, pro *roſeo et purpureo* contra rei et linguae indolem eſſe acceptum. — Ceterum pallori, ut ſigno certo ſummi amoris, maxime confidit Propertius I, 1, 22. coll. I, 5, 21. — *corpora* pro corpus Ovid. Heroid. VI, 129. XII, 45. Ita Graeci *σώματα* de uno homine. Apud Sophoclem Elect. 1232. ad Oreſtem haec:

'Ιὼ γοναί,
γοναὶ σωμάτων ἐμοὶ φιλτάτων.

Et *corpus* de ore, ut Virg. Aen. XII, 221. *iuvenali in corpore pallor.* Adde infr. III, 4, 30. W.

53. 54. *Vel miſer*) Iunge *vel abſenti*, quaſi hoc iam evidens ſatis amoris ſignum eſſet; multo magis praeſente puella. Terent. Hec. I, 1, 3.

Vel hic Pamphilus iurabat
    quoties Bacchidi!

v. plura ap. Broukh. H. De lectione recepta *vae* vid. Obſſ. Poëta amici ſortem dolet 51. 67. W.

querelas Coniicit) h. iactat, iacit. Cic. de Divin. I, 14.

Vocibus inſtat, et aſſiduas
    iacit ore querelas.

Sic *iacere minas, verba, convicia, probra*, etc. et *coniicere maledicta, voces*, etc. legitur. Porro: iacit querelas *abſenti*, pro in abſentem puellam, obvio uſu caſus tertii; nec modo in verbis lugendi, dolendi aut querendi, quod genus notat Musgrau. ad Eurip. Supplices 840. Ad v. 55. cf. ad v. 25. 26. H. Haud ſcio an constructio: *coniicit querelas abſenti* ab illa, quam verbum *coniicere* proprie uſurpatum patitur, ut Virg. Aen. XI, 193. *ſpolia coniiciunt igni*, et VII, 456. *facem iuveni coniecit*, repetenda ſit. — De conſtructione mutata: *et lacrimis — madent* pro: et lacrimis — opplet vid. Not. ad I, 5, 70. W.

55. *poterat cuſtodia vinci*) Si quis ad verbum *vinci* fallendo ex ſequenti *fallere* ſupplere vellet, niteretur loco II, 1, 75.

Hoc duce, cuſtodes furtim
    transgreſſa iacentes
Ad puerum tenebris ſola puel-
    la venit.

ubi

Ipſe dedit cupidis fallere poſſe deus.
Nota Venus furtiva mihi eſt, ut lenis agatur
Spiritus, ut nec dent oſcula rapta ſonum;
Et poſſim media quamvis obrepere nocte,
Et ſtrepitu nullo clam reſerare fores.
Quid

ubi Amor, qui hoc loco per *ipſe deus*, cf. Not. ad III, 6, 15., notatur, puellas ita fallere docet. Sed praeſtat *fallere* abſolute poſitum, ut ad I, 2, 55. exemplis docui, quibus addere iuvat Tac. Ann. XIII, 1. *venenum datum eſt apertius, quam ut fallerent*, et Ann. XI, 12., ad eos, qui Pholoen cuſtodiendam curabant, referre. Et *vincere cuſtodiam* magis proprie ad corruptionem per dona refertur. Ita II, 4, 33.

Sed pretium ſi grande feras, cuſtodia victa eſt.

Iuvenalis pro *vincere domare* dixit VI, 234. *decipit illa Cuſtodes aut aere domat.* Sic Graeci verbo *νικᾶν* uſi ſunt. Dem. p. Cor. p. 309. *Ὥσπερ γὰρ ὁ ὠνούμενος νενίκηκε τὸν λαβόντα, ἐὰν πρίηται, οὕτως ὁ μὴ λαβὼν μηδὲ διαφθαρεὶς νενίκηκε τὸν ὠνούμενον.* — Recte *poterat*, non *poſſet;* nam ad tempus certum reſpicitur. W.

56. *Ipſe dedit cupidis fallere poſſe deus*) *dedit* h. dare ſolet. deinde *dare* h. l. eſt monſtrare, docere. v. not. ad El. 6, 13. cf. ſup. 2, 19. *Cupidi* ſunt amantes, ut v. 74. II, 5, 54. et III, 4, 52. Saepe etiam adulteri, ut I, 9, 58. ubi vid. Broukhuſium p. 190. et Stat. p. 128. Paſſerat. ad Propert. I, 2, 17. p. 147. Huiusmodi ſolennia verba poetis ſunt magno numero, ut doctrinae alicuius genus conſtituant, facilius tamen paratu, quam diſciplinae graviores ſunt. Ipſe amor, inquit, docet amatores furta ſua occultare. H. Senſus verborum *Ipſe — deus:* Amantes ab Amore facultatem fallendi accipiunt. Verbo igitur *dare* ſua conſtat notio, qualis apud Iuv. VI, 568.

Quid enim maius dare numina poſſunt?

Et *dare*, *δοῦναι*, de muneribus deorum vel naturae (Prop. II, 22, (18) 18.) frequenter uſurpatur, nec rara conſtructio cum infinitivo, III, 4, 48. et Virg. Aen. III, 7. — Ceterum *cupidus*, abſolute poſitum, eſt cupidine Veneris fruendae captus. W.

57. *Nota Venus f. mihi eſt, ut l.*) dictum pro, Nota mihi Venus furtiva, et notum mihi eſt, ut, vel quomodo. H. *Nota Venus* cet. pro: Venerem furtivam exercere notum mihi eſt; huic ſententiae duas res, quae peritiam ſuam comprobent, annectit per particulam *ut*, qua
ſaepe

Quid proſunt artes, miſerum ſi ſpernit amantem,
Et fugit ex ipſo ſaeva puella toro?
Vel quum promittit, ſubito ſed perfida fallit,
Eſt mihi nox multis evigilanda malis:
Dum mihi venturam fingo, quodcunque movetur,
Illius credo tunc ſonuiſſe pedem.

Deſiſtas

ſaepe priora explicantur. Salluſt. Iug. c. 51. *Interim Romae gaudium ingens ortum*, cognitis Metelli rebus, ut *ſeque et exercitum more maiorum gereret.* Adde Liv. 1, 6. Tac. Ann. 3, 9. Catull. 66, 3. 4. 5. Tib. IV, 1, 82 — 88. Qui hodie Latine ſcribunt, eos plerumque *nempe ut* uſurpare videbis. At explicatio: *et notum ut*, correctionem *utque*, quam metri ratio non patitur, poſtulat, et alienum infert ſenſum. Tunc res diverſas novit Tibullus. Conf. Tac. Ann. 1, 15. ibique Wolfium. — Verſu 59. notandum eſt, Tibullum, cum per *ut* ſequentia adiungere poſſet, conſtructionem variaſſe. cf. I, 4, 45. *Et poſſim* pro: et puto me poſſe. vid. Obſſ. ad I, 9, 63. W.

61. Ut ſententiarum iuncturam aſſequaris, finge haec ſic dicta eſſe, ut pergat puer querelas iacere in Pholoen. At illa, inquit, omnibus artibus me ludificatur, callida et malitioſa puella; nam iam admiſſum et receptum ſubito illa deſtituit ac deſerit.

63. *Vel quum p.*) v. de his artibus Terent. Heaut. IV, 4, 3 ſqq. H. Particula *vel*, de qua vid. Obſſ. ad 53., Marathum plerumque triſtes exigere noctes, ſignificatur. Ad *promittit* ex verſu ſequenti *noctem* aſſumendum eſſe videtur. Nota locutio: *puella noctem promittit.* conf. II, 6, 49. Verba *ſubito — fallit* pro pedeſtri: fide violata. W.

64. *Eſt mihi nox multis evigilanda modis*) Exprimit aeſtuantem amantis decepti animum. v. Propert. II, 22, (18) 45 ſq. II, 17, 1. (13, 57) ſqq. Dictum vero ut: *omnibus modis aliquem cruciare*, ita *omnibus modis noctem exigere vigilando, et*, elegantius, *evigilare.* Ovid. III. Art. 160. quanquam paullo aliter:

Quarum ſunt multis damna
pianda modis.

H. De lectione recepta *malis* h. e. doloribus vid. Obſſ. W.

66. *ſonuiſſe pedem*) Sic in illo carmine inter Luſus liberos, quod Tibullo tribuitur:

Sed ille quum redibit aureus
puer,
Simul ſonante ſenſeris iter
pede etc.

H.

Deſiſtas lacrimare puer; non frangitur illa,
Et tua iam fletu lumina feſſa tument.
Oderunt Pholoe, moneo, faſtidia divi,
Nec prodeſt ſanctis tura dediſſe focis.

Hic

H. *quodc. mov.* legitima fere dicendi ratio pro: in cuiuslibet rei motu. Cic. Cat. 1, 7. *Quidquid increpuerit, Catilinam timeri.* En argumentum carminis nobiliſſimi Schilleri inſcripti *Die Erwartung*, W.

67. *Deſiſtas lacrimare*) *deſiſtere*, ait Broukh., non eſt plane idem, quod *deſinere*; habet enim quandam mutatae mentis et conſilii ſignificationem, ut apud Virg. Aen. I, 37. *Mene incepto deſiſtere victam?* Recte hoc obſervari poterat, ſi de propria verbi vi quaeritur; ſic *deſinere* aliquis poteſt, etiam conſilio non mutato, ſed difficultate victus, aut ſocordia, aut opere profligato, et ſic porro. Sed vulgari uſu iſta ſubtilitas ſublata eſt.

ib. *non frangitur illa*) ut *flecti* dicuntur homines mitiore ac faciliore ingenio, ſic *frangi*, quibus eſt durior natura et inclementior. Sen. Thyeſt. 199.

— *novi ego ingenium viri:*
— *flecti non poteſt; frangi poteſt.*

v. Broukh. Etiam haec obſervatio ad proprietatem ſermonis ſpectat, quae in vulgari loquendi more non ſemper auctores coërcet. Mox *et tument* dictum eſt, ubi proprie eſſe debebat: etſi. H. Rectius dixeris, ut lacrimis puer abſtineret, alteram cauſam per verba *Et tua* cet. afferri. Senſus pentametri eſt: Et ſatis lacrimis te maceraſti. Cic. ad Attic. 15, 9. *plorando feſſus ſum.* W.

69. 70. De Pholoe v. Not. ad initium Eleg. — *Nec prodeſt ſanctis tura dediſſe focis*, hoc eſt: crimen eſt inexpiabile; ſaltem magnum, cui dii iraſcuntur, ut nec ſacrificia ſuperbae puellae admittant. H. Impiorum ſacra deos iratos aſpernari ſapientiores Veterum contra vulgi ſuperſtitionem pravam, deos ſacris vel donis ſceleratorum etiam graviorum maleficiorum poenas condonare, tradiderunt; unde Cicero de Legib. II, 9. f. iubet: *Impius ne audeto placare donis iram deorum.* Doctrinam illam ad crimina amantium graviora tranſtulit Tibullus. *Tura f. dare* pro imponere Ovid. Faſt. IV, 935. Ceterum verbum *moneo* poetae elegiaci, praecepta amoris tradentes, uſurpant; vid. Not. ad I, 4, 79. et Prop. I, 1, 35. *Hoc, moneo, vitate malum.* W.

Hic Marathus quondam miſeros ludebat amantes,
  Neſcius ultorem poſt caput eſſe deum;
Saepe etiam lacrimas fertur riſiſſe dolentis,
  Et cupidum ficta detinuiſſe mora.
Nunc omnes odit faſtus; nunc diſplicet illi,
  Quaecunque appoſita eſt ianua dura ſera.
At te poena manet, ni deſinis eſſe ſuperba;
  Quam cupies votis hunc revocare diem!

E L E G I A IX.

Quid mihi, ſi fueras miſeros laeſurus amores,
Foede-

71. *ludebat*) ludibrio habebat. vid. Obſſ. ad I, 2, 91. W.

72. *ultorem poſt caput eſſe deum*) Alias *a tergo* eſt Nemeſis. Sen. Herc. Fur. 385.

Sequitur ſuperbos ultor a tergo deus.

cf. Pium Poſter. c. 70. Similiter tamen, ut noſter, de Amore Propert. II, 30, 7. (23, 59.) *Inſtat ſemper Amor ſupra caput.*

74. *Et — mora*) tempore conſtituto ad amorem non veniſſe. *detinuiſſe*, ſuſpenſum tenuiſſe, feſelliſſe. W.

77. *poena manet*) ſive ultio numinis, ſeu Poena, Nemeſis. H. Prius unice verum; *poena* eſt ultio faſtidii ſuperbi, quo amantem cruciabat Pholoe. Nam *Amor ultor* poenam exigit, cf. 72., nec Latine dixeris: deus me manet. W.

78. Eodem modo Auſon. epigr. 13, 3.

— *obrepſit non intellecta ſenectus,*
Nec revocare potes, qui periere dies.

Elegia IX.

Cum tot praeclara vetuſtatis monumenta interierint, mirum eſt, tot alia eſſe ſervata, quae interiiſſe malimus. Huius ipſius elegiae iacturam nemo facile aegre ferret. In ſumma enim carminis elegantia et nitore pudet pigetque deterrimae iſtius aevi corruptelae foedaeque libidinis, ad quam eius argumentum comparatum eſt. Pueri, muneribus a pecunioſo aliquo homine — negotiatorem fuiſſe ex vſſ. 13. ſqq. colligo — corrupti, avaritiam et perfidiam graviter accuſat poëta; hinc acerbe invehitur in corruptorem, eique mala ſumma apprecatur, uxoris aſſidua adulteria et ebrioſitatem;
puero

Foedera per divos, clam violanda, dabas?
Ah miser! etsi quis primo periuria celat,
Sera tamen tacitis Poena venit pedibus.
Parcite, caelestes; aequum est impune licere
Numina formosis laedere vestra semel.

Lucra

puero autem poenitentiam facti praedicit.

1. *laesurus amores*) v. Obss. ad I, 2, 91. est h. l. fidem datam fallere ac violare. H. *si fueras laes. am.* h. e. si ad perfidiam propensus fueras. Natura quasi insitum fuisse puero, ut fidem falleret, dixit Tibullus. Sunt vero qui, quamquam se fidem non servaturos esse sentiunt, eam tamen, ut optatis potiantur, iureiurando obstringere non dubitent; quod apud Horatium II. Od. 8, 5. *obligare perfidum votis caput* dicitur. W.

2. *Foedera per divos, clam violanda, dabas*) Ordo: *dabas foedera per divos, clam violanda. Foedus*, promissum. *Dare foedera* dictum ut *dare fidem, iusiurandum, promissa.* Etiam Ovid. II. Met. 757. *data foedera.* cf. Drakenb. ad Silium V, 304. *clam violanda* h. quae clam a te violantur. H. *clam violanda* h. e. quae clam eras violaturus. Horatius dixit Epod. XV, 3.

Quum tu, magnorum numen laesura deorum,
In verba iurabas mea. W.

4. *Poena venit*) h. Nemesis, quae celata illa periuria, h. ea, quae contra promissi fidem clam commissa sunt, in lucem profert et ulciscitur. Proxime Albiana ad Horatii illud III. Carm. 2, 31.

Raro antecedentem scelestum
Deseruit pede Poena claudo.

Res per se est notissima. H. *Poenam*, deam ultricem, unam Furiarum atque a Nemesi diversam esse, censet H. Vossius. Loquitur autem Albius de eo poenarum genere, quibus malefacta manifestantur. W.

5. Revocat se miser amator et deprecatur poenam periurii. Similiter Ovid. II. Am. 14, 43.

Dî faciles, peccasse semel concedite tuto.
Id satis est; poenam culpa secunda ferat.

Cf. sup. I, 4, 21.

6. *Numina — laedere*) n. periurio. v. sup. El. 3, 79. cf. h. l. Broukh. Poëtam in argumentatione agnosce. In pedestri scriptore haec desiderabas: Parcite dii; venia dignum est lucro captum aliquem semel fidem fefellisse. Lucri causa homines quid non suscipiunt! Lucri spe adductus rusticus arat, nauta navigat. H. Sententiarum nexus 7. hic est: At munera, ob quae ille haud dubie fidem laesit, ad nihilum

Lucra petens habili tauros adiungit aratro
  Et durum terrae ruſticus urget opus;
Lucra petituras freta per parentia ventis
  Ducunt inſtabiles ſidera certa rates.
Muneribus meus eſt captus puer; at deus illa
  In cinerem et liquidas munera vertat aquas.
Iam mihi perſolves poenas, pulvisque decorem
  Detrahet et ventis horrida facta coma;

Uretur

nihilum veniant. Sententiam generalem: *cupidinem lucri omnes trahere et regere,* praepoſuit, ut Horatius I. Od. 16, 5 — 22. W.

7. *habili — aratro*) quod facile haberi, h. tractari et regi poteſt. v. Burmann. ad Ovid. II. Met. 531.; hinc *habilis* omnino idoneus, aptus, facilis. Gratius Cyneget. 122.

Quocirca et iaculis habilem perpendimus uſum,
Neu leve vulnus eat, neu ſit brevis impetus illi.

Ubi Gronov. Obſſ. II, 13. corrigit, *iaculis habiles praebebimus uſum.* Minus bene, cum *perpendimus* ſit: effecimus, ut iaculis commode, recte uti poſſimus, et quidem librando et iuſtum teli pondus exigendo. (Vid. etiam Heynium ad Aen. Virg. I, 318. XI, 555. et Burmannum ad Grat. l. l. W.) *Opus* vero de agricultura dici, notum in vulgus. v. Broukh. h. l. H. *opus terrae,* h. e. arationem, *urgere* eſt totis viribus in opus faciendum incumbere. Audacius Horat. Ep. I, 14, 26. dixit *urgere arva.* W.

10. *ſidera certa*) quia duces navigationis certi. cf. Horat. II. Carm. 16, 3. Valer. Flacc. I, 18. *inſtabiles rates,* quae communiori epitheto *vagae.* H. *inſtabilis* ſignificat motum incertum navis, in omnes partes fluctuantis. *navis inſtabilis* Ovid. Met. II, 164. W.

12. *In cinerem et liquidas munera vertat aquas*) h. in nihilum. conf. Prop. II, 16, (13,) 46. Ovid. III. Am. 8, 66. Non eſt argutandum, quaſi ſit ex chemia petitum, ut ſit, in elementa ſua redigat. Notus iam verſus Homeri Il. η. 99.

Ἀλλ' ὑμεῖς μὲν πάντες ὕδωρ καὶ γαῖα γένοισθε.

13. *Iam mihi p.*) intellige, puerum cum amatore locuplete, qui fortaſſe negotia in provinciis habebat, peregre abiiſſe. *Decorem detrahere* eſt imminuere, deterere, auferre. H. Cum per ſententias *pulvisque — pedes* poe-

narum

Uretur facies, urentur ſole capilli;
Deteret invalidos et via longa pedes.
Admonui quoties: auro ne pollue formam!
Saepe ſolent auro multa ſubeſſe mala.
Divitiis captus ſi quis violavit amorem,
Aſperaque eſt illi difficilisque Venus.
Ure meum potius flamma caput, et pete ferro
Corpus, et intorto verbere terga ſeca.

Nec

narum genus exponatur, quas ait perſoluturum eſſe puerum, notes uſum copulae *que* pro vulgari *nam.* cf. I, 5, 11. Add. *et* apud Virg. Aen. X, 40. W.

15. *urentur ſole capilli*) flavo crine in fuſcum mutato. Prop. IV, 9, 46. *Libyco ſole peruſta coma.* H. Ad fuſcum colorem referes *peruſtus* apud Horat. Epod. II, 41. *peruſta ſolibus uxor.* W.

17. Peccaſti immemor precum mearum — 31. iurisiurandi ſanctiſſimi mihi dati — 57. lacrimarum tuarum — 40. officiorum meorum — 47. et carminum — 50. W.

17. *auro ne pollue formam*) tanquam rem ſacram. *auro* h. auro te corrumpi patiens. Recte vero hoc dictum, quia, quae formae gratia eſt, deperit et imminuitur avaritia. Mox *ſubeſſe* eſt minus proprie dictum pro ſubſequi, comitari, adeſſe. *violare amorem* h. fidem in amore. H. *Subeſſe* proprie de iis, quae in aliqua re incluſa latent, ut non animadvertantur et decipiant. Itaque recte *mala auro ſubeſſe* dicitur, ut *dolus*, *fraus ſubeſt.* Tacit. Hiſtor. IV, 16. *Subeſſe fraudem conſilio — patuit.* Liv. VI, 15. Annal. Tac. II, 41. W.

21. *Ure meum potius*) Ure me potius, nempe, quam ut datam fidem, auro corruptus, fallas. Memorat autem extremos cruciatus, quales ſervorum fere ac noxiorum in quaeſtionibus habendis, cum lamina candens admoveretur. v. Broukh. cf. ſup. I, 5, 5. Ovid. III. Met. 698. Auctoramenti antiqui verba expreſſiſſe poëtam, putabat Vulpius ex Lipſii Saturn. II, 5. Qui enim ſe laniſtae auctorabant, in haec tria iurabant, Uri, Vinciri, Ferro necari; h. e. libertate depoſita ſervili ſorte uti, mancipii loco haberi, Petron. 117. iisdem poenis, ſi peccaſſent, affici, quibus ſervi punirentur, nunquam ingenui. v. Horat. II. Sat. 7, 58. 59. Sed ad poenae tormenta revocat nos,

quod

Nec tibi celandi ſpes ſit, peccare paranti;
Eſt deus, occultos qui vetat eſſe dolos.
Ipſe deus tacito permiſit lena miniſtro
Ederet ut multo libera verba mero;
Ipſe deus ſomno domitos emittere vocem
Iuſſit, et invitos facta tegenda loqui.
Haec ego dicebam; nunc me fleviſſe loquentem,
Nunc pudet ad teneros procubuiſſe pedes.
Tunc mihi iurabas, nullo te divitis auri
Pondere, non gemmis vendere velle fidem;
Non, tibi ſi pretium Campania terra daretur,

Non,

quod ſubiicitur de verberibus: *intorto verbere*, flagello, ut I, 6, 46. H. De locutione *verbere ſecare* vid. Heyn. ad I, 4, 70. — Ceterum a verberibus videbitur tibi petita eſſe translatio Perſii I, 114. *Secuit Lucilius urbem*, ſi memineris *verbera linguae*, *verberare verbis*, *verberare* ſine *verbis*. — 23. *par.* Iuv. XIV, 47. *Si quid turpe paras.* W.

25. 26. Saepe divino numine factum eſſe ait, ut, vel tacente ſervo, lena per ebrietatem perfidiam retegeret ac proderet. H. Ovid. Triſt. III, 5, 48.

Lapſaque ſunt nimio verba profana mero.

Sextus caſus *mero* cauſam ſignificat, cur verba libera ediderit. Virg. Ecl. V, 62. *Ipſi laetitia voces ad ſidera iactant.* W.

27. v. Lucret. V, 1157. ſqq. Addit alia Broukh.

29. 30. Sequi debebat: Haec ego dicebam flens et ad genua pueri advolutus. Poëtica arte haec invertit.

31. *divitis auri*) quod divitem reddit, divitias continet. H. Conf. I, 10, 7. *divitis auri.* et III, 3, 11. ibique Vulpium. Propert. III, 5, 4. *gemma dives.* Infra II, 5, 35. *gregis ditis* ibique Heynium. W.

33. *Non, tibi ſi pretium*) h. merces ſtupri, ut ſaepe. v. Broukh. cf. Heinſ. ad Ovid. II. Met. 701. Gronov. Obſſ. II, 25.

ib. *Campania terra*) dictum, ut *terra Italia*, *terra Hiſpania*, et alia, cuiusmodi exempla multa congeſſit Vulpius. H. Praeterquam quod *fluvius*, *urbs*, *terra*, *mons* etc. nominibus geographicis determinandi cauſa crebro adduntur, nomina terrarum primo, maximam certe partem, ad-

Non, tibi ſi Bacchi cura, Falernus ager.
Illis eriperes verbis mihi, ſidera caelo
Lucere, et puras fulminis eſſe vias.
Quin etiam flebas; at non ego fallere doctus
Tergebam humentes credulus usque genas.
Quid faceres, niſi et ipſe fores in amore puellae?
Sit, precor, exemplo ſit levis illa tuo.
O quoties, verbis ne quisquam conſcius eſſet,
Ipſe comes multa lumina nocte tuli!
Saepe inſperanti venit tibi munere noſtro,
Et latuit clauſas poſt adoperta fores.
Tum miſer interii, ſtulte confiſus amari;
Nam poteram ad laqueos cautior eſſe tuos.
Quin etiam attonita laudes tibi mente canebam;
At me nunc noſtri Pieridumque pudet.

Illa

iectiva fuiſſe videntur. Contemplare *Auſonia terra, Περσὶς αἶα*. W.

35. 36. *Illis eriperes verbis mihi*) h. vel invitum, contra animi et oculorum ſenſum, credere cogeres, non lucere ſolem, nec fulmen pura luce micare. cf. Obſſ.

39. *fores in amore puellae*) h. eam amares. v. Vulp. Si Marathus puer eſt, de Pholoe loqui videri poteſt. Conf. El. 8. pr.

43. *munere noſtro*) Alii vulgo dicunt: *beneficio meo, opera mea*. H. Add. Val. Flac. 1, 477. *Te* (Arge) *moenia doctum Theſpia Palladio dant munere* h. e. opera Minervae. W.

44. *Et latuit — fores*) Cum tu ante puellae aedes querelas funderes, quod non admittebaris, ecce mea opera illa tibi inopinanti adducta venit, et ſtetit pone fores clauſas adoperta et velata, ita ut foribus repente apertis illa te reciperet in domum. cf. Obſſ.

46. *ad laqueos*) inſidias et fraudes. *Nam p.* h. enimvero, at. cf. Obſſ.

47. *attonita — mente*) h. percuſſa, contacta, forma pueri; ut alii poëtae divino numine acti et percuſſi canunt. cf. Vulp.

Illa velim rapida Vulcanus carmina flamma
  Torreat, et liquida deleat amnis aqua.
Tu procul hinc abſis, cui formam vendere cura eſt
  Et pretium plena grande referre manu.
At te, qui puerum donis corrumpere es auſus,
  Rideat aſſiduis uxor inulta dolis;
Et quum furtivo iuvenem laſſaverit uſu,
  Tecum interpoſita languida veſte cubet.
Semper ſint externa tuo veſtigia lecto,
  Et pateat cupidis ſemper aperta domus;
Nec laſciva ſoror dicatur plura bibiſſe

Pocula,

49. Ad loquendi morem cf. Horat. I. Od. 16, 3.

Quem criminoſis cunque voles modum
Pones iambis, ſive flamma,
Siue mari libet Adriano. H.

torreat h. e. comburat; redactio in cinerem ab hoc verbo proprie abeſt. cf. Ovid. ex Pont. II, 9, 44. W.

52. *plena — manu*) v. ſup. ad El. 5, 68.

53. Enumeratis et volutatis omnibus, quae fidem pueri obſtringere debuerunt, ita animus ira excandeſcit, ut puerum procul eſſe iubeat, corruptori vero a verſu 53. ultionem apprecetur et maledicat. W.

54. *uxor inulta*) h. impune rideat ſive ludat. *doli* ſunt furta. H. *rideat te dolis*, ut *deridere aliquem dolis* Ter. And. III, 4, 4. W.

55. *quum furtivo iuvenem laſſaverit uſu*) in Luſibus liberis, Carm. 47.

Illius uxor aut amica rivalem
Laſciviendo languidum, precor, reddat.

Uſus eſt vocabulum nequitiae etiam apud Ovidium. v. Remed. 357.

56. *interpoſita — veſte*) ſive ſtragula lecti, ſive veſte nocturna. v. Vulp. Idem commode laudavit Lucian. D. Mer. XI. *καὶ τέλος διετείχισας τὸ μεταξὺ ἡμῶν τῷ ἱματίῳ, δεδιὼς, μὴ ψαύσαιμί σου.* Similiter Horatius *extrema ſponda cubare* Epod. 3. extr.

57. *externa — veſtigia*) Nota illa Lucretiae apud Livium 1, 58.: *Veſtigia viri alieni, Collatine, in lecto ſunt tuo.* v. Broukh.

58. *cupidis*) h. moechis. v. ſup. ad el. 8, 56.

Pocula, vel plures emeruiſſe viros.
Illam ſaepe ferunt convivia ducere Baccho,
Dum rota Luciferi provocet orta diem;

Illa

60. *emeruiſſe viros*) h. confeciſſe, enervaſſe, peregiſſe: ut Ovidio Am. 3, 11, 13. *emeritum latus.* Sed notandus adiectus caſus. Tum *plura*, quam uxor tua. Sit uxor tua tam temulenta et adultera, quam ſoror tua. *Sororem* vero ſeu impudicae uxoris, ſeu mariti intelligere licet. Hoc fortaſſe melius. Eſt enim uſitata illa conviciandi acerbitas, propinquorum flagitia et turpitudinem iis, quos odimus, exprobrare. H. Soror corruptoris fuit, qualis Damalis apud Horat. I, 36, 13. W.

61. *Illam ſ.*) int. ſororem, etiam v. 63. 64. cui opponitur v. 65. uxor, quae a ſorore eadem flagitia didicit. *Convivia ducere Baccho* h. producere in multam noctem. notum. v. ſup. ad el. 4, 5. H. *Baccho*, potando. Horat. Od. II, 7, 6. *diem mero fregi.* W.

62. *Dum rota Luciferi provocet orta diem*) *rotam Luciferi* dictam olim ſtatueram pro orbe ſeu diſco ſtellae, male Douſae, Broukhuſio et Vulpio obſequutus; et in iis ipſis exemplis, quae ille laudat, *rota Solis* nulla alia eſt, quam currus Solis, poëtico ſolemni phantaſmate; v. c. apud Lucret. V, 433. *Hic neque tum Solis rota cerni lumine largo Altivolans poterat*, ubi ipſum epitheton *rota Solis altivolans* ad currum nos retrahit. At Luciferum nemo veterum curru vectum dixit. Recte; ergo Tibullus primus dixit, et dixit ſatis commode ex analogia Solis, Lunae, Aurorae. Nec aliter vetuſtiores ſaltem poëtae tradere potuere; nam ab iis omnia, quae ad deos ſpectant, ad vitam heroicam accommodate inventa ſunt; ad eam autem ſpectat hoc quoque, ut curru vehantur dii, non equo; viſumque adeo hoc audacter novatum eſſe a Bathycle, qui primus Caſtorem equo inſidentem ſculpſit. Etiam in Lucifero hoc vulgatius obtinuit, ut eques exhiberetur a poëtis et ſculptoribus; nunc etiam bigis. Laudavi iam olim Auct. Carm. in Obit. Maecen. 132. *Quem nunc — Luciferum contra currere cernis equis.* ad quem nunc cf. Excurſ. Wernsdorf. Poet. Lat. Min. T. III. p. 509. Adde Claudian. IV. Conſ. Honor. 562. et Intpp.; plura exempla qui deſideret, adeat Burman. ad Rutil. I, 511. et Secundum Anthol. To. II. p. 8. adde exemplum aliud To. I. p. 279. v. 7. 8. Barth. ad Stat. Theb. VI, 239. 240. van Staveren ad Hygin. f. 65. *provocet diem*, nempe quia eum antecedentem Sol ſequitur. Virgilio *diem ducere* dicitur

Aen.

Illa nulla queat melius confumere noctem
  Atque operum varias difpofuiffe vices.
At tua perdidicit, nec tu, ftultiffime, fentis,
  Quum tibi non folita corpus ab arte movet.
Tune putas illam pro te difponere crines,
  Et tenues denfo pectere dente comas?
Ifta haec perfuadet facies, auroque lacertos
  Vinciat et Tyrio prodeat apta finu.

Non

Aen. II, 802. H. H. Voffius *rota* explicat: orbis, quem Lucifer planeta curfu fuo conficit. Sed tum *rota orta* dici nequit; nec *rota Luciferi* accipies pro: Lucifer, orbem conficiens, quafi dici poffit: *altitudo turris procidit* pro turris alta procidit; quod tamen erunt, qui putent. Claudianus V, 337. Voffii interpretationem nil iuvat. W.

63. *melius confumere noctem*) Ovidius II. Am. 10, 27.
— *lafcivae confumto tempore noctis.*

64. *operum varias difpofuiffe vices*) h. formas, figuras feu σχήματα Veneris, variare aeque bene nulla calleat. *operum*, operis. Petron. 100. *etiam cum voluerit aliquid fumere, opus anhelitu perdet.* H. De *modis* vid. Not. ad II, 6, 52.; de infinitivis *confumere* — *difpofuiffe* Obff. ad I, 7, 40; de verbo *queat* Obff. ad h. l. W.

66. *non folita*) n. quam aliunde addidicit. *ab arte*, vt I, 5, 4. et alibi. ἐκ Graecorum pro διά. H. *Perdidicit* has malas artes, quod non fentis ftultitia. W.

68. *denfo — dente*) nempe pectinis, quod elicitur ex adiuncto *pectere*. H. *Dens* pro pectine pofuit, quia is dentatus. Ita Forcellini, allato Claud. in Nupt. Honor. et Mar. 102, rem expedivit. Et *dens pro compofitione* varios habet fignificatus. Ita *dens* de vomere Virg. Ge. II, 423. *dente unco recludere tellurem.* Ceterum *denfo dente* pro denfis dentibus, ut Virg. Aen. X, 361. *denfus vir.* Iuven. I, 120. *denfiffima lectica.* Supra I, 3, 28. *multa tabella*, ubi vid. Not. Adde Sen. Hipp. 532. *creba turris.* — *pro te* eft *tibi*, ut tibi placeat, qui ufus rarus. W.

69. *Ifta haec p.*) εἰρωνικῶς. Scilicet hic foedus tuus vultus fatis illecebrarum habet, ut illa tibi placere cupiat. Int. *ut vinciatque et prodeat.* Ornata autem oratio pro: ut armillas gerat et purpura veftita fit. H. *perfuadet* fc. illi. W.

70. *Tyrio prodeat apta finu*) h. in tunica purpurea, finum

Non tibi, ſed iuveni cuidam vult bella videri,
  Devoveat pro quo remque domumque tuam.
Nec facit hoc vitio, ſed corpora foeda podagra
  Et ſenis amplexus culta puella fugit.
Huic tamen accubuit noſter puer; hunc ego credam
  Cum trucibus Venerem iungere poſſe feris.
Blanditiasne meas aliis tu vendere es auſus?
  Tune aliis demens oſcula ferre mea?
Tunc flebis, quum me vinctum puer alter habebit,
  Et geret in gremio regna ſuperba tuo.
At tua tum me poena iuvet, Venerique merenti
  Fixa notet caſus aurea palma meos:

HANC

veſtis purpureae habeat aptum h. fibula ſeu alio vinculo comprehenſum. *Apere* enim eſt nectere, iungere. v. Broukh. H. *apta* videtur abſolute poſitum notare apte ornata, decora. Simile exemplum non vidi. Conſtructio *prodeat ſinu Tyrio* eſt qualis apud Propert. I, 2, 1. *ornato procedere capillo;* infr. I, 10, 19. *paupere cultu ſtare.* W.

72. *Devoveat pro quo remque domumque tuam*) h. cuius amore adeo inſanit, ut rem familiarem et totam domum tuam eius gratia perdat. *Devovere* h. l. fere cum Gallorum *ſacrifier* convenit. *res* eſt familiaris. v. Vulp.

75. *vitio*) vitio ac pravitate animi, libidine, ſed odio mariti podagrici ac ſenio decrepiti.

77. *Blanditiasne meas*) h. mihi debitas, ut mox *oſcula mea,* et *gremio — tuo;* nam de Tibulli gremio eſt intelligendum. H. *Tunc flebis* h. e. dolebis. Similes minas vid. apud Catullum, de Lesbiae perfidia querentem, VIII, 14.

At tu dolebis, quum rogaberis nulla,
Scelesta, nocte. W.

81. *Venerique merenti*) dictum ex formula.

82. *aurea palma*) h. parma, clypeus votivus cum titulo. cf. Obſſ. H. *fallax amor* eſt qui decipit, ubi experiris perfidiam amati. Aen. IV, 17. *amor me deceptam fefellit.* — Laudabilis non eſt caeſura *reſolutus* | *amore Tibullus;* vid. Hermann. de Metris p. 275. — Ceterum conf. locum Horatii, amore fallaci reſoluti, I, 5, 13 ſqq. W.

HANC TIBI FALLACI RESOLVTVS AMORE TIBVLLVS
DEDICAT, ET GRATA SIS, DEA, MENTE ROGAT.

E L E G I A X.

Quis fuit, horrendos primus qui protulit enſes?
Quam ferus et vere ferreus ille fuit!
Tunc caedes hominum generi, tunc praelia nata;
Tunc brevior dirae mortis aperta via eſt.
At nihil ille miſer meruit: nos ad mala noſtra
Vertimus, in ſaevas quod dedit ille feras.
Divitis hoc vitium eſt auri, nec bella fuerunt,
Fagi-

Elegia X.

Militatum abiturus poëta deteſtatur bellum, et belli cauſam, avaritiam; vota facit Laribus, laudat bona pacis inque his luſus Amoris. Scriptam hanc ante Elegiam III. arbitratur Broukhuſius tum, cum in cohortem Meſſalae allegeretur invitus, et Deliae ſuae amore irretitus. Nec tamen poëta aut Deliae aut amoris ſui usquam in hoc carmine diſertam mentionem facit.

1. *protulit enſes*) invenit. Exempla congeſſere Broukhuſius et Vulpius. H. Add. Horat. II, 3, 56. *quum lingua Catonis et Enni nova rerum protulerit nomina.* Hoc ſenſu Graeci δεικνύω uſurparunt. — Initium ſimile III, 2. bene comparavit Statius. W.

2. *ferreus*) iam inde ab Homero Odyſſ. ψ, 172. ἦ γὰρ τῇγε σιδήρεος ἐν φρεσὶ θυμός.

4. *mortis aperta via eſt*) via mortis, ut ſup. El. 3, 50. cf. h. l. Broukh. *via aperta* v. eundem 3, 36.

5. *ille miſer*) qui nullo ſuo merito incuſatur. H. *nihil meruit*, immò laudandus ille eſt auctore Cicerone Tuſcul. I, 25, 62. *Omnes magni, etiam ſuperiores, qui — praeſidia contra feras invenerunt.* Ad alium uſum arma inventa eſſe, ait Horatius Sat. I, 3, 102. W.

6. *in ſaevas quod dedit ille feras*) Rutil. I, 363.

At contra ferro ſqualentia rura coluntur,
Ferro vivendi prima reperta via eſt.
Saecula Semideûm, ferrati neſcia Martis,
Ferro crudeles ſuſtinuere feras.

7. *divitis — auri*) ut ſup. 9, 31. H. In ſententia: quum aurum

Faginus adſtabat quum ſcyphus ante dapes;
Non arces, non vallus erat, ſomnumque petebat
Securus varias dux gregis inter oves.
Tunc mihi vita foret; vulgi nec triſtia noſſem
Arma, nec audiſſem corde micante tubam.
Nunc ad bella trahor, et iam quis forſitan hoſtis
Haeſura in noſtro tela gerit latere.
Sed patrii ſervate Lares; aluiſtis et îdem,

Curſa-

rum nullo in uſu erat, eloquenda ad pocula aurea reſpexit, quae Romanis in deliciis erant. cf. Iuven. I, 76. — Ceterum *fagina pocula* affabre facta apud paſtores ſui aevi in uſu et honore fuiſſe memorat Virgilius Ecl. III, 36. ſqq. — v. 9. *non vallus erat* ſc. tum. Deeſt interdum haec temporis notatio. Virg. Ge. I, 277. *quintam fuge; pallidus Orcus Eumenideſque ſatae.* W.

10. *Securus varias dux gregis inter oves*) Vt multae aliae in hac elegia, ſic haec grata rei ſpecies: paſtor recubans inter oves late errantes vel procumbentes. De *varias* v. Obſſ.

11. *vita foret*) pro fuiſſet, et int. *utinam*. ib. *vulgi* — *arma*, quae vulgo, non ſapientibus, qui pacem colunt, conveniunt. Sed v. Obſſ. Similes ſententias v. in Culice v. 80. ſqq. H. Senſus verborum *vulgi* - *tubam*: mala belli expertus non eſſem. *vulgi nec*- *nec* pro nec vulgi - nec. Ita *nec* poſtponitur apud Virg. Ecl. X, 16.

noſtri nec poenitet illas,
Nec te poeniteat pecoris, divine poeta.

Singularem vim orationi conciliare voluerunt poetae Latini, particulam *neque* ita poſt arſin quartam ponendo. vid. Lucret. III, 842. et Not. ad Virg. Ecl. IV, 63. — *triſtia arma*, ut 49.; *triſtia bella* Horat. Ep. II, 3, 73. Virg. Ecl. VI, 7. — v. 13. *trahor.* De ſyllaba *or* verbi *trahor* in arſi producta vid. Obſſ. ad I, 7, 61. W.

14. *in noſtro* — *latere*) nam latus praecipue petebant depugnantes, quod notum eſt, et a Broukh. copioſe illuſtratum; hinc omnino latus in vulneribus inferendis memorare ſolemne eſt. Sed praeſtat obſervare, quam ingenioſe vulgaris ſententia in hoc verſu ornata ſit. Mox v. 15. *aluiſtis et îdem* puta eſſe inverſam orationem: vos, Lares, qui aluiſtis me.

Curſarem veſtros quum tener ante pedes;
Neu pudeat priſco vos eſſe e ſtipite factos;
Sic veteris ſedes incoluiſtis avi.
Tunc melius tenuere fidem, quum paupere cultu
Stabat in exigua ligneus aede deus.
Hic placatus erat, ſeu quis libaverat uvam,
Seu dederat ſanctae ſpicea ſerta comae.

Atque

v. 16. *Curſarem*) Suavis rei imago. Sic inf. II, 2, 22. de Natali Genio:

Ludat et ante tuos turba novella pedes.

19. *Tunc melius tenuere fidem*) Inverſa oratio pro, *vos tenuiſtis. Obligamur* diis *votis;* itaque et *illi obligati* ſunt *ad fidem praeſtandam* in iis, quae precamur. Diligentius tum dii, cum lignea eorum ſigna eſſent, cuſtodiae ſuae mandatos tuebantur et praeſentiori numine eos voti compotes reddebant. Iuvenal. Sat. XI, 115.

Hanc rebus Latiis curam praeſtare ſolebat
Fictilis et nullo violatus Iupiter auro.

Propert. IV, 1, 5.

Fictilibus crevere deis haec aurea templa.

v. Cyllen. H. Durum eſt *dei* ex deus ad *tenuere* referre. Malim *Tunc m. t. fid.* explicari: fuerunt tunc homines meliores et moratiores. Tibullus temporum priſcorum 18. recordatus ad ſententiam digreditur: Et vero illa tempora fuerunt feliciora et moratiora; atque dei ſacris exiguis contenti homines curarunt: *Hic placatus erat* etc. De *aede* vid. Obſſ. W.

ib. *paupere cultu*) h. neque auro ornatus, neque ex pretioſa materia factus. Mox *in exigua aede* ſeu pro domo, ſeu de ſacello in agris.

21 — 24. Simplicitatem veterem ſacrificiorum belle depingunt verſus Sophoclis in Polyïdo, quos apud Porphyr. de Abstinent. lib. II. ſervatos laudavit Statius. Vide nunc Sophocl. Fragm. p. 440. ed. Br. — In verbis *Atque aliquis* adverte animum ad orationem variatam pro vulgari: ſeu obtulerat liba et favum. cf. I, 4, 45. Cauſa eius rei inde repetenda, quod *libare uvam, dare ſerta* ad ſolemnia et ſtata feſtorum ſacra pertinet; quibus oppoſita ſacrificia, quibus voti compotes gratiam deis reddebant. Vota enim faciebant in rebus gravioribus, iisque potiti

titi

Atque aliquis voti compos liba ipſe ferebat,
  Poſtque comes purum filia parva favum.
At nobis aerata, Lares, depellite tela;
  Hoſtia erit plena ruſtica porcus hara;

Hanc

titi ſacrificia maiora, quam ſolemnibus feſtis, offerebant. *Atque* igitur non annectit ſimpliciter, ſed amplificationi inſervit. Maiora 25. vovet Tibullus, *hoſtiam*, pro incolumitate. Hinc bene per *At* oratio continuatur. W.

23. *voti compos*) quod vulgo, ex voto, ut, quod voverat, nunc perſolveret. *purum favum*, quia proprie *purum mel.*

25. *Lares*) int. rurales. v. 20. *patrii* dicuntur, quia, ab avis inde in iſto agro culti, tutelares agri dii habiti erant. Male Sellius Obſſ. miſc. Specim. c. 7. contra haec diſputat. Diſcimus autem ex hoc Tibulli loco, fuiſſe Larium parva ſigilla, nunc ex ligno facta, quibus, vindemia et meſſe facta, uva apponeretur, aut corona ſpicea imponeretur capiti. Alias pater familias cum liberis ſacrum facit libis appoſitis et melle; interdum et porco mactato, haud dubie, ſi ſolemnius ſacrum eſſe debuit; tum ipſe pater familias candida veſte indutus et myrto coronatus incedit; myrto ornatae etiam res ſacrae, ut calathus, quo liba, molam ſalſam, vinum, affert. H. *tela aerata* Aquitanis propria fuiſſe, contendit H. Voſſius. *depellite nobis.* Ad conſtructionem conf. Perſ. I, 83. *capiti pellere pericula.* W.

26. *Hoſtia*) Similiter Ovid. III. Am. 13, 16.

Et minor ex humili victima porcus hara.

Luſ. lib. Carm. 66. *Hic tibi —*
Caeditur e tepida victima porcus hara.

Suavis autem tanquam in tabula imago ſacri ruſtici Laribus facti: cf. ſimilem locum Petronii c. 133. et Anthol. Lat. lib. I. Ep. 51. Vide eiusmodi ſacri apparatum in Picturis Herculanenſ. To. IV. t. 13. De Laribus autem eorumque religione multa adhuc obſcura ſunt, partim propter ſummam ſuperſtitionis varietatem, partim propter virorum doctorum pravum morem, argutandi et ariolandi pro ſuo ingenio aut ſaeculo, ubi res ſeu ex auctoritate ſeu ex analogia veteris moris exponenda erat. Haec tenenda inprimis iis, qui Gorium v. c. Inſcriptt. Etruſc. To. II. p. 129. Paſſerat. Paralipom. ad Dempſter. p. 118. et alibi evolverint. Sufficit tenere, *Lares* eſſe domus, *Penates* familiae, *Genios* unius cuiusque.

Hanc pura cum veſte ſequar, myrtoque caniſtra
Vincta geram, myrto vinctus et ipſe caput.
Sic placeam vobis; alius ſit fortis in armis,
Sternat et adverſos Marte favente duces,
Ut mihi potanti poſſit ſua dicere facta
Miles, et in menſa pingere caſtra mero.
Quis furor eſt atram bellis arceſſere Mortem!
Immi-

27. *pura cum veſte*) int. ſimpliciter νεοπλυνῆ, recens lotam, candidam. (Sacrificantibus ſolemniter tribuitur *pura veſtis* h. e. toga candida. Apud Virg. Aen. XII, 169. *puraque in veſte ſacerdos.* Compara cum hoc loco II, 1, 13 — 16. W.) *myrtoque c.* Horat. III. Od. 23, 15. 16. ubi ad Phidylen de Laribus:

Parvos coronantem marino
Rore deos fragilique myrto.

29. *Sic*, habitu ſacrificantis et opera pacis peragentis. Infr. 43. *ſic* in hac vitae conditione. — Ad 30. conf. Ovid. Heroid. III, 88.

Et preme turbatos Marte
favente viros. W.

31. *poſſit ſua dicere facta*) pro *dicat*, ut ſaepe. Horat. v. c. Carm. Sec. 11.

— poſſis nihil urbe Roma
Viſere maius.

v. Broukh. (cf. Not. ad I, 7, 3. W.) Suavitatem autem loci facile quisque ſentit.

32. *pingere caſtra mero*) Notus locus Ovidii Ep. I, 31.

Atque aliquis poſita monſtrat
fera praelia menſa,
Pingit et exiguo Pergama
tota mero.

Et rem variatam vide apud eund. Art. II, 127. ſqq.

33. Stolidum eſt mortem, voluptatum expertem, militia feſtinare; cf. Not. ad I, 4, 27. — *arceſſere* eſt facere ut accedat et opprimat, ut *arceſſere ſibi malum* Plaut. Amph. I, 1, 171. — Apud Lucanum VII, 257. ubi de proelio imminente Caeſar agit:

Nil opus eſt votis: fatum ar-
ceſſite ferro.

Notionem verborum *clam venit* vides explanatam et auctam adiecto *tacito pede;* ut mos eſt poetarum. Libenter in una ſententia coniungunt *clam tacitus.* Inf. IV, 6, 18.

Illa aliud tacita clam ſibi
mente rogat.

Similiter II, 6, 45.

furtimque tabellas
Occulto portans itque redit-
que ſinu.

Furtim occultus iuncta ut I, 5, 65.; *leniter tacitus* I, 7, 13. Add. Soph. Aiac. 171. σιγῇ πτήξειαν ἄφωνοι. Tautologiam igitur Horatiano I, 17, 5.

Impu-

Imminet, et tacito clam venit illa pede.
Non ſeges eſt infra, non vinea culta, ſed audax
Cerberus et Stygiae navita turpis aquae;
Illic exeſisque genis uſtoque capillo
Errat ad obſcuros pallida turba lacus.
Quam potius laudandus hic eſt, quem, prole parata,
Occupat in parva pigra ſenecta caſa!
Ipſe ſuas ſectatur oves, at filius agnos,
Et calidam feſſo comparat uxor aquam.
Sic ego ſim, liceatque caput candeſcere canis,

Temporis

Impune tutum per nemus arbutos
Quaerunt —
ineſſe nollem ſtatuiſſet Bentleius. W.

36. *audax Cerberus*) h. protervus, ſaevus, vel fureus. Seneca Herc. fur. 1105. *ferocem* dixit. Idem Med. 840.
— — *ter latratus*
Audax Hecate edidit.
at illa trina capita canina habebat.

ib. *navita turpis*) ſqualidus. cf. Virg. Aen. VI, 298. ſqq. H. Eodem ſenſu Charontem *tetrum porthmea* dixit Iuvenalis III, 265. W.

37. *exeſisque genis*) h. carne nudatis a rogo, tum *uſto capillo.* Tales enim ad inferos umbrae deſcendere ſeu credebantur ſeu poëtis fingebantur, eaque forma, quam ſub ipſum mortis tempus exhibuiſſent. Sic Deiphobus *lacer* erat ap. Virg. Aen. VI, 495. Eurydice *paſſu* incedebat *de vulnere tardo* ap. Ovid. X. Met. 49. Add. XI, 691. conf. Heinſ. Adverſ. IV, 1.

39. Triſtem inferorum imaginem excipit ſuavis vitae ruſticae deſcriptio, plane ut Horatius Od. II, 14, 17 — 24. conditionem poſt mortem et hanc vitam exhibuit. — 40. *occupat* h. e. repente et celeriter ad eum accedit, ut apud Horat. II, 14, 3. *inſtans ſenecta.* Exemplis, ut Horat. Ep. I, 20, 18. uſum loquendi *occupat me ſenecta* firmavit Statius. W.

42. *comparat uxor aquam*) h. parat. Similia iſta Horatii Epod. 2, 43.
Sacrum vetuſtis exſtruat lignis focum
Laſſi ſub adventum viri.

43. *canis* pro canis capillis et Cicero de Senect. c. 18. dixit. W.

Temporis et prisci facta referre senem.
Interea Pax arva colat: Pax candida primum
Duxit araturos sub iuga curva boves;
Pax aluit vites, et succos condidit uvae,
Funderet ut nato testa paterna merum;
Pace bidens vomerque vigent, at tristia duri
Mili-

44. ut III, 5, 26. *Et referam pueris tempora prisca senex.*

45. *Interea*, dum ita vitam rusticam agam. Tum et pacem faustam sibi exoptat. — *Pax candida - situs.* Bona paci debita celebraturus, *Pax*, inquit, *et inventrix culturae frugum ac vitium et servatrix habenda est.* Hanc autem conservationem verbis *Pace bideas* etc. laudans, v. 51. sqq. apte ad ea, quae cum illa coniuncta sunt, describenda fertur, plane ut II, 5, 87. Ita transitus ad praesentia *vigent — occupat* morari non debet, praesertim si comparaveris similem transitum I, 7, 4. Accedit quod in descriptione longa ad delectationem tempora frequenter mutant boni scriptores. cf. Virg. Ge. I, 130 — 141. 2. et 475 — 483. Nihil vero quidquam in nexu sententiarum 49. (vid. Obss.) desidero. W.

47. *aluit*) h. alere solet. Praeclarus est qui sequitur locus, et Elegiae convenienter tractatus, h. e. eleganter, at sobrie et suspensa quasi manu, non morose. Est alius locus Ovidii cum hoc comparandus Fast. I, 697. sqq. (Comp. Eurip. Bacch. 413. *Εἰρήνη ὀλβοδότειρα. E marg.*) Illa vero v. 49. 50. de armis per pacem robigine corrumpendis sententia iam apud Theocritum occurrit Idyll. XVI, 96.

ἀράχνια δ' εἰς ὅπλ' ἀράχναι
Λεπτὰ διαστήσαιντο.

Simile quid versui ex Sophoclis Inacho apud Suidam in *Ἀράχνη* inest:

Πάντα δ' ἐρίθων ἀραχνᾶν βρίθει.

Sed omnibus praeivit Bacchylides in fragm. ap. Stobaeum, supra ad I, 1, 4. laudato:

Ἐν δὲ σιδαροδέτοις πόρπαξιν αἰ-
θᾶν ἀραχνᾶν
Ἱστοὶ πέλονται.
Ἔγχεά τε λογχωτὰ ξίφεά τ'
Ἀμφάκε' εὐρὼς δάμναται. H.

Ita versus constitui et posteriores duos, qui apprime ad rem faciunt, ex Anthologia adieci. W.

48. *testa paterna*) Sic Horat. I. Od. 37, 6. *cellas avitas* dixit. Suavis autem haec adiuncta alteri illi superiori notio.

49. *vigent*) exercentur, in usu sunt. Horat. Ep. II, 3, 62. de verbis:

Et iuvenum ritu florent modo nata vigentque. W.

Militis in tenebris occupat arma ſitus;
Ruſticus e lucoque vehit male ſobrius ipſe
Uxorem plauſtro progeniemque domum.
Sed Veneris tunc bella calent, ſciſſosque capillos
Femina perfractas conqueriturque fores.
Flet teneras ſubtuſa genas; ſed victor et ipſe
Flet, ſibi dementes tam valuiſſe manus.

At

51. *e luco*) ubi ſacra fecerat, et in epulis ſacris cum uxore liberisque potarat. Horatianum quis non meminerit: I. Carm. 4, 11.

Nunc et in umbroſis Fauno decet immolare lucis

etc. Aen. XI, 740. *lucos vocet hoſtia pinguis in altos.* et Gratius in Cyneg. 483.

Idcirco aëriis molimur compita lucis,

h. celebramus compitalia (quem locum illuſtravit ExcurſuWernsdorf. Poet. Lat. min. To. I.); uti hic in luco, ſic ſimili more inf. II, 1, 21. videmus, meſſe facta, in ipſo agro ſacrum cum epulis a patre familias factum. H. Hilaritatem diebus feſtis cum nimio vini uſu coniunctam fuiſſe teſtatur Horatius Ep. II, 3, 223.

Illecebris erat et grata novitate morandus
Spectator, functusque ſacris et potus et exlex.

Add. Tibull. II, 1, 29.

non feſta luce madere
Eſt rubor errantes et male ferre pedes.

Iunge *vehit ipſe,* ut I, 5, 66. *detrahit ipſe,* I, 5, 34. *ipſa gerat.* W.

53. *Sed Veneris tunc bella calent*) ſtrenue, magno cum animorum motu geruntur, ut Cicero ad Att. IV, 16. dixit: *Iudicia nunc calent.* Ita *fervere* etiam dicitur, ut in illo Virgiliano Aen. I, 436. *Fervet opus.* Contra *frigere* de otio et ignavia; unde Rutilius I, 389. *ſabbata frigida* dixit. *Bella Veneris* pro iris et rixis amantium: ut Propert. III, 5, 2. (3, 24.)

Stant mihi cum domina praelia dura mea.

56. *dementes tam valuiſſe manus*) Propertius *perverſas* dixit IV, 8, 64.

Et mea perverſa ſauciat ora manu.

Sic Horat. I. Od. 37, 7. *dementes ruinas,* quas demens femina parabat. (Ita Horatius Od. I, 17, 26. *manus incontinentes* dixit. Soph. Aiac. 229. *παραπλήκτῳ χερί.* h. e. *manu demente.* Aiac. 50. *χεῖρα μαιμῶσαν φόνου.* W.) Locum ex hoc noſtro adumbratum Calpurnii vide Ecl.

III,

At laſcivus Amor rixae mala verba miniſtrat,
Inter et iratum lentus utrumque ſedet.
Ah lapis eſt ferrumque, ſuam quicunque puellam
Verberat! e caelo deripit ille deos.
Sit ſatis e membris tenuem praeſcindere veſtem:
Sit ſatis ornatus disſoluiſſe comae:
Sit lacrimas moviſſe ſatis; quater ille beatus,
Quo tenera irato flere puella poteſt.
Sed manibus qui ſaevus erit, ſcutumque ſudemque

Is ge-

III, 71. ſqq. Simillimus eſt alius inf. II, 5, 101 — 104.

57. *mala verba*) convicia, iurgia (nobis *bittre Vorwürfe*). tum *laſcivus* h. petulans.

58. *lentus — ſedet*) ita ut nihil animo commoveatur. Imago rei iucundiſſima. H. Amor ſaevo cum ioco eiusmodi rixis amantium delectatur, ut perfidia puellae cum Venere apud Horat. II, 8, 13.

Ridet hoc, inquam, Venus ipſa, rident
Simplices Nymphae, ferus et Cupido.

De *miniſtrat* vid. IV, 6, 12. W.

59. Hinc Ovid. III. Am. 6, 59.

Ille habet et ſilices et vivum in pectore ferrum,
Qui tenero lacrimas lentus in ore videt. H.

De pulſationibus puellarum loquitur Horatius Od. I, 13, 9. Theocr. XIV, 34. Neque ea, quae 61. 62. ſequuntur, inaudita fuiſſe, Horatius teſtatur, apud quem Od. I, 17, 27. 28. Tyndaris Cyrum metuit, ne

ſcindat haerentem coronam
Crinibus immeritamque veſtem. W.

60. *e caelo deripit ille deos*) Proverbialiter dictum: tam dirum facinus committit, quam ſi, Gigantum more, deos caelo exturbare voluerit: ita Vulpius. Verum ſic *deripit* nondum planum eſt. Puto reſpici ad ſuperſtitiones magicas et male creditas artes deos eliciendi. v. Ovid. III. Faſt. 317. ſqq. H. vid. Obſſ. W.

64. *flere — poteſt*) pro *flet.* v. ad v. 31. (cf. Not. ad I, 7, 5. W.) Eandem rem ſic expreſſit Ovidius II. Art. 447.

O quater, et, quoties numero comprendere non eſt,
Felicem, de quo laeſa puella dolet!

65. *ſcutumque ſudemque Is gerat*)

Is gerat, et miti ſit procul a Venere.
At nobis, Pax alma, veni, ſpicamque teneto;
Perfluat et pomis candidus ante ſinus.

rat) h. miles ſit. *Sudes* poteſt genus teli militaris intelligi, vel, quod praeſtat, vallus, qui a milite portabatur.

67. *Pax alma, veni, ſpicamque teneto*) Et ita in numis ſaepe Pax cum ariſtarum faſciculo, etiam ariſtis ac pomis gremio onuſto, conſpicitur. v. Broukh. cf. Statium. *Pax alma* ſive a bona copia, quam affert, ſive ſimpliciter *venerabilis*, *ſancta*, ut *alma fides*, *Venus* etc. (cf. et Heyn. ad Virg. Aen. I, 306. W.) *candidus* — *ſinus* h. candidae veſtis. Tale ſignum Genii volantis, fortaſſe Abundantiae, ſinum collectum ante ſe ferentis, videas in Onyche nobiliſſimo Brunsvicenſi, quo Cereris ſacrum exhibetur. Elegiae autem fini ſimilis eſt exitus idyllii Theocritei VII. ubi poëta memorat vinum in ſacro Cereris hauſtum generoſius: *ἇς ἐπὶ σωρῷ Αὖθις ἐγὼ πάξαιμι μέγα πτύον· ἁ δὲ γελάξαι, Δράγματα καὶ μάκωνας ἐν ἀμφοτέρῃσιν ἔχοισα.* Dea, inquit, propitia ſit, quae utraque manu manipulos et papavera tenet.

ALBII

ALBII TIBVLLI
LIBER II.
ELEGIA I.

Quisquis ades, faveas; fruges lustramus et agros,
Ritus ut a prisco traditus exstat avo.

Bacche

Elegia I.

Sacrum ambarvale describit, quod fiebat vere; v. Virg. Ge. I, 338. sqq.; certe eiusmodi sacrum, quod ad lustrationem agri pertinebat. cf. not. sup. I, 1, 25. Baccho et Cereri illud fieri, ex ipso carmine v. 3. 4. intelligitur, et quidem agno. Ad Sementinas ferias Ovidius totum hoc argumentum transtulit Fast. I, 658. seqq., ubi ei Tibullum ante oculos fuisse manifesto apparet. Est autem hoc ex praestantioribus nostri poetae carminibus. Indicit primo loco festum diem, tum preces facit ad deos, commemorat epulas

festas,

Bacche, veni, dulcisque tuis e cornibus uva
 Pendeat, et ſpicis tempora cinge, Ceres.
Luce ſacra requieſcat humus, requieſcat arator,
 Et grave ſuſpenſo vomere ceſſet opus.
Solvite vincla iugis; nunc ad praeſepia debent
 Plena coronato ſtare boves capite.
Omnia ſint operata deo; non audeat ulla
 Lanificam penſis impoſuiſſe manum.
Vos

feſtas, et inter vota Meſſalae mentionem facit ingenioſe. Inde ad laudes ruris convertitur, quas praeclare tractat et genio talis carminis accommodate. De tempore, quo ſcripta ſit, vid. ad v. 32. H. De ambarvalibus docte diſputavit Voſſius ad Virg. Georg. l. cit. W.

3. *tuis e cornibus*) Cornua Bacchi nota; v. Spanhem. de uſu et praeſt. numiſm. Diſſ. VII.; Broukh. tamen hoc et cetera copioſe illuſtravit. Sunt autem 3. 4. dicta pro vulgari: Bacche racemis, Ceres ſpicis ornata, adeſte propitii ſacro, quod in veſtrum honorem fit. H. Formulam dicendi ſimilem vide I, 10, 67. W.

7. 8. Hinc Ovid. l. c.

State coronati plenum ad praeſepe iuvenci etc.

Tum *ſolvite vincla iugis*, h. e. lora iugorum, quibus illa boum collis alligantur; demite iuga. H. Videtur igitur Heynius *iugis* pro dativo accepiſſe, ad Virgilianum Aen. II, 146. Pronior tamen ſum in eam partem, ut caſum ſextum eſſe putem. Valer. Flacc. I, 628: *Vox littore puppim Solvimus.* Add. Virgil. Aen. I, 562. et II, 26. Audacter idem dixit Aen. IV, 479: *vel eo* (Aenea) *me ſolvat amantem.* Eodem modo explicabis locum Virg. Eclog. IV, 41. et Catull. LXIII, 76. Caeterum ex his verbis et verſ. 85. ſacrum mane non eſſe factum, ſed tempore matutino familiam Tibulli operibus ſolitis occupatam fuiſſe, mecum iudicat H. Voſſius. W.

9. *Omnia ſint operata deo*) h. ferientur, celebrent hunc diem. cf. Horat. III. Od. 14, 6. *deo.* numini, indefinite. Statius explicat *deae*, Vulpius *diis*. H. *Omnia.* Omnes agreſtes, qui in agro degebant, feſtum celebrare debebant. Compara Virgil. Georg. I, 343. et 346. H. Voſſium nemo, puto, ſequetur. — *Non audeat* iubentis eſt, ut Homericum *οὐκ ἂν ἀγορεύοις*, Il. 2, 250. W.

Vos quoque abeſſe procul iubeo, diſcedite ab aris,
 Quîs tulit heſterna gaudia nocte Venus.
Caſta placent ſuperis; pura cum veſte venite,
 Et manibus puris ſumite fontis aquam.
Cernite, fulgentes ut eat ſacer agnus ad aras,
 Vinctaque poſt olea candida turba comas.
Dî patrii, purgamus agros, purgamus agreſtes,
 Vos mala de noſtris pellite limitibus.
Neu ſeges eludat meſſem fallacibus herbis,

Neu

11. *Vos quoque*) Quaſi lanificis mulieribus idem imperaverit. Praeter ea, quae ad I, 2, 15. notata ſunt, compara Ovid. Faſt. I, 683. ſeq. et Valer. Flacc. I, 407. — Mox de *pura veſte*; a qua turba comitantium candida vocatur, vid. I, 10, 27. Comitatum autem ſimilem videbis apud Virgilium Georg. I. l. cit. W.

15. *ut eat ſacer agnus*) igitur ſponte ibat; nam quae reluctabatur victima, cum ad aram duceretur, ea litari non potuiſſe, notum eſt. Hoc tamen loco tantum de hoc cogitandum: hoſtiam duci, ire. Comitatur eam familia Tibulli oleagineis fertis coronata.

17. ſqq. Memorabile exemplum precum ad deos factarum, multo minus priſca ſuperſtitione inſignium, quam quae apud Catonem occurrunt de R. R. *Dii patrii* autem latius de diis maiorum religione coli ſolitis accipiendi; nec tantum de Penatibus. H. Antequam agnus ad aras adductus caeditur, preces fiunt. *Dî patrii.* De diis, quos Tibullus colebat, agreſtibus accipio, iisque et Lares, qui patrii I, 10, 15. audiunt, annumerandos eſſe ex I, 1, 19 — 24. apparet. W.

19. *Neu ſeges eludat meſſem fallacibus herbis*) *eludere meſſem* h. operam meſſorum, ſive ſpem de meſſe; alias *decipere, fallere, mentiri* de ea re dicitur. v. Broukh. h. l. *Herbae* ſunt calami, dum virent. Notum illud Ovid. Her. XVII, 163. *et adhuc tua meſſis in herba eſt. Fallaces* autem, quod inanes et ſine granis ſunt. Videtur vero etiam hoc diſtichon feſtum ac carmen ad vernum tempus revocare. H. De frumento virenti tempore veris, ubi ſpicae in vaginis latent. *Fallaces*, quae laetae et vigentes poſtea ſpem meſſis largae decipiunt. Vid. ad Virgil. Georg. I, 195. Frumenti herba eſt apud Virg. Georg. I, 134. W.

Neu timeat celeres tardior agna lupos.
Tunc nitidus plenis confiſus ruſticus agris
Ingeret ardenti grandia ligna foco;
Turbaque vernarum, ſaturi bona ſigna coloni,
Ludet, et ex virgis exstruet ante caſas.
Eventura precor. Viden ut felicibus extis
Significet placidos nuntia fibra deos?
Nunc

21. *Tunc*) cum ſeges meſſem non eluſerit, adeoque meſſe larga facta, ruſticus laetus *agris plenis*, frumenti copia, ſacrum faciet, ſtrue lignorum in ara accenſa, et vernis ante eam ludentibus. Conf. Obſſ.

22. *ardenti — foco*) int. eum, in quo ſacrum fit, et quidem in ipso argo, ſub dio, ut ſup. I, 10, 51. in luco. Fieri id potuit ad ſigna deorum agreſtium, paſſim in agris poſita. Non itaque focus frigoris cauſſa igni lucidus h. l. intelligendus, ut ap. Horat. I. Od. 9, 5.

23. *ſaturi bona ſigna coloni*) quae arguit herum *ſaturum* ex copia et divite penu, quem inſtruxit ex largo frugum proventu. Calpurn. IV, 125.

Ut quoque turba bono plaudat ſatiata magiſtro.

24. *exſtruet ante caſas*) ante focum ſacrum umbracula, ſub quibus potarent et luderent: *pergulae* dictae, *trichila*, *hypampeli*: v. ad Copam v. 8. et cf. inf. Not. ad II, 5, 97. Cuiusmodi umbracula fuere quoque in Veneris ſacro, cuius Pervigilium habemus, 5. 6. et 44. caſae e myrteis frondibus factae. H. Ex multitudine vernarum non apparet domini ſpes eſſe impletas; ſed ſi ludunt et caſas exſtruunt, id inter bona ſigna referes. *Saturi*, ſi quidem avarus ille audit apud Virgil. Georg. I, 47. Denique feſtum ruſticum celebratum *cum ſociis operum* vid. ap. Horat. Epiſt. II, 1, 142. W.

25. *Eventura precor*) I, 5, 57. *Evenient: dat ſigna deus.* H. *Viden ut* formula rem probandi exquiſita, quum ad eum qui praeſens eſt vel eſſe fingitur, oratio convertitur. Notandum eſt etiam quod plures hac dictione alloquitur, ut Catullus LXI, 77. et LXII, 8. Catullus, ut Virgilius Aen. VI, 780, indicativum adiunxit more Graecorum, Tibullus coniunctivum. W.

26. *nuntia fibra*) III. El. 4, 5. *venturae nuntia ſortis Exta.* Sup. I, 8, 3. *conſcia fibra deorum.* Eſt adeo *fibra* h. l. proprie dicta de pulmonis ſeu iecinoris lobo. Patet autem ex h. l. etiam

Nunc mihi fumoſos veteris proferte Falernos
 Conſulis, et Chio ſolvite vincla cado.
Vina diem celebrent; non feſta luce madere
 Eſt rubor, errantes et male ferre pedes.
Sed, bene Meſſalam, ſua quisque ad pocula dicat,
 Nomen et abſentis ſingula verba ſonent.

Gentis

etiam in privatis ſacris extiſpicium fuiſſe adhibitum.

27. *fumoſos veteris proferte Falernos Conſulis*) *Falernos* int. cados vini Falerni, *fumoſos*, qui ad veterem condendorum vinorum morem, dum meliorem ignorabant, fumo maturitatem contraxerunt. v. Lambin. et Torrent. ad Horat. III. Od. 8, 11. conf. Demſter. Etrur. Reg. I. c. 11. Ovid. V. Faſt. 517.

Quaeque puer quondam primis diffuderat annis,
Prodit fumoſo condita vina cado.

veteris Conſulis vero, quia, ut notum, annos vini a Conſulibus computari ſolitos cadis inſcribebant. v. Horat. III. Od. 21, 1.

28. *Chio ſolvite vincla cado*) h. relinite cadum, corticem adſtrictum pice dimovete. v. Horat. III. Od. 8, 10. conf. Vulp. Chium vero cum Falerno miſcebant, quippe alterum dulcius, alterum auſterius. v. Horat. I. Sat. 10, 24. cf. Broukh. Adde Plin. XIV, 14. ſ. 17. H. De Chio inter ruſticos iam tum frequente vid. H. Voſſium ad Virgil. Eclog. V, 71. p. 268. W.

29. *Vina diem celebrent*) pro vulgari: vino dies celebretur; compotatione dies exigatur. Mox *madere*, ut *βρέχειν*, de ebriis notum. v. Obſſ. ad I. El. 2. pr. H. *Madere* h. l. de ebriis accipienti non intercedo propter adiecta *eſt rubor*, *errantes et* caet. Sed *madere* proprie eſt large ſe viro invitare, uti *uvidum eſſe*. Compara mihi Hor. IV, 5, 37. Satyr. II, 1, 9. Tibull. II, 5, 87. Adde Platon. Sympoſ. Cap. 4: *Καὶ γὰρ αὐτός εἰμι τῶν χθὲς βεβαπτισμένων*, h. e. ex iis qui heri large vino ſe invitaverant. W.

31. *bene Meſſalam*) ſc. valere, rem gerere precor. vid. Broukh.

32. *ſingula verba*) dictum aut proverbii more, qui nobis quoque eſt, ut ſingulis verbis adiecta, hoc eſt, ſaepius iterata dicatur Meſſalae mentio, aut ut *ſingula verba* ſint: ſingulorum verba; quotquot adſunt convivae, Meſſalam valere iubeant.

Gentis Aquitanae celeber Messala triumphis,
 Et magna intonsis gloria victor avis,
Huc ades, aspiraque mihi, dum carmine nostro
 Redditur agricolis gratia caelitibus.
Rura cano, rurisque deos; his vita magistris
 Desuevit querna pellere glande famem.
Illi compositis primum docuere tigillis
 Exiguam viridi fronde operire domum.

Illi

33. v. ad lib. I. El. 7. pr. Possunt autem v. 31. sqq. videri declarare, carmen hoc scriptum esse paullo ante illud alterum, cum Messala *absens* adhuc esset v. 32. adeoque nondum ex itinere rediisset. Verum *absentis Messalae* rationem habere potest Tibullus etiam, quatenus *ruri* diem festum celebrabat, dum Messala ad urbem esset.

34. *intonsis — avis*) ita dicit, ut Messalae nobilitatem innuat. Tonsores enim non nisi post 454. in Italiam venere, ut e Varrone de R. R. II, 11. docent Broukh. et Vulpius ad h. l. II, Ex Varrone Plinius VII, 59. rem confirmat. W.

35. *Huc ades adspiraque mihi*) tanquam numen invocat eum: quem propitium sibi esse vult.

37. *his vita magistris D.*) vita, *βίος*, h. homines, humanum genus. Egregius autem qui sequitur locus de primo vitae cultu primisque humanitatis initiis, quae haud dubie ruri debentur, quatenus ea ab aratione profecta sunt: cum eadem exstruere sibi coepere homines tecta, quibus frumenta conderent, et ipsi habitarent; tum invenere plaustra, ad frumenta devehenda; tum consevere arbores, et herbas hortenses, et vites. Mox mellificium inventum. Festi autem post messem conditam dies carminibus et cantui fistulae et choro ducendo originem dederunt. Ruri etiam religiones deorum ortum habuere (v. 59.). Ruri lanificium primum inventum cum textura. Ruri tandem amor primum in humana pectora saevire coepit.

Notandum vero et illud in poëta, quod diis agrestibus vitae cultioris initia tribuit; quandoquidem eorum beneficio factum, ut homines mitiorem victum cultumque excogitarent. Etsi et vulgari more Cereri Bacchoque hoc tribuitur, ut monstrasse ac docuisse ea omnia dicantur. Sunt porro suavissimi versus per totum hunc locum cum numerorum miro laevore, tum orationis venustate et lepore.

Illi etiam tauros primum docuiſſe feruntur
Servitium, et plauſtro ſuppoſuiſſe rotam.
Tunc victus abiere feri: tunc conſita pomus;
Tunc bibit irriguas fertilis hortus aquas;
Aurea tunc preſſos pedibus dedit uva liquores,
Mixtaque ſecuro eſt ſobria lympha mero.
Rura ferunt meſſes, calidi quum ſideris aeſtu

Depo-

41. 42. Ornate. tum aratio et vectura reperta. H. Servitium ad armenta translatum pariter apud Aeſchylum Prometh. 462: Κἄζευξα πρῶτος ἐν ζυγοῖσι κνώδαλα Ζεύγλαισι δουλεύοντα. W.

43. *victus — feri*) h. ferorum hominum, ferae vitae. ſc. glandes iſtae, arbuta, corna etc. H. Haec per ſequentia *tunc — tunc — tunc* explicantur, ut I, 8, 43. verba *tum ſtudium formae*. Mox *conſita* ut apud Graecos φυτεύειν. Ad ſententiam compara Plin. VII, 56. W.

44. *Tunc — aquas*) quam ornate! tum primum horti facti, et olera coli coeperunt. *irriguas aquas* h. l. active, quae hortos irrigant. v. Broukh. *bibere*, ut Virgil. IV. Ge. 32.

— *inriguumque bibant violaria fontem*.

cf. Stat. H. Hortus primum maceria aut ſaepe clauſus eſt, ut olera aliaque cibi cauſa ibi colerentur. W.

45. *preſſos pedibus*) vetere more. Sed proprie *uva premitur*, liquores autem *exprimi* dicendi.

46. *ſecuro — mero*) quod ſecuros et curis ſolutos reddit. *Sobria lympha*, ut I, 6, 28., ſuaviter dicta ex opp. vini inebriantis. Pertinet autem et hoc ad vitae mitioris progreſſum aliquem iam factum, quod non merum bibi, ſed miſceri vinum coepit. H. Verba *ſobria lympha* oppoſita ſunt vocabulo *merum*, ut I, 6, 28. Epitheton autem *ſecuro* beneficium vini, apud veteres habitum, egregie depingit. Vid. Horat. I, c. 18, 3. 4. add. Tibull. I, 2. ab init. et III, 6. W.

47. *Rura ferunt*) ſcil. ab illo inde tempore. Nam manendum eſt in eodem vitae manſuetioris exordio. H. Tempus praeſens pro praeterito poſitum puta a poeta, ſuaviter orationem mutante. Mox ad praeteritum redit. W.

ib. *calidi — ſideris*) h. Solis, ut toties ſidus. Nec de canicula nunc quaeritur. cf. Vulp.

Deponit flavas annua terra comas.
Rure levis verno flores apis ingerit alveo,
Compleat ut dulci ſedula melle favos.
Agricola aſſiduo primum ſatiatus aratro
Cantavit certo ruſtica verba pede;
Et ſatur arenti primum est modulatus avena
Carmen, ut ornatos diceret ante deos.
Agricola et minio ſuffuſus, Bacche, rubenti
Primus

48. *annua terra*) quae annuas viciſſitudines experitur, ut ſeratur, demetatur, etc. v. Broukh. niſi malis adiectiuum pro adverbio poſitum eſſe.

49. *Rure levis verno f. a. i. alveo*) *verno* referendum ad *alveo*. v. Broukh. quia in Italia ab ipſo aequinoctio verno apes mellificare incipiunt, ut Columella de R. R. IX, 14. docet. H. Flores pro ſucco e floribus. Caeterum cf. Plin. XI, 7. W.

50. Omnia ornatiſſima, ut de ſingulis moneri vix poſſit. *Sedula* obſerva pro *ea*.

51. *aſſiduo — ſatiatus aratro*) *ſatiatus* h. ſatur ex aratione, frumento parato, adſiduo opere ruſtico facto. cf. Obſſ. *aſſiduum aratrum*, quod adſidue tractatur. Mox *certo pede* eſt certis numeris. H. *Aſſiduo aratro ſatiatus* dictum pro longorum et aſſiduorum operum taedio affectus. W.

54. *ornatos — deos*) h. coronatos v. 59. die feſto. Repetit adeo poëta, quod antiquiores iam docuerant: poëticam ab hymnis deorum initia habuiſſe: hos autem primum inter agreſtes tentatos: eosque lyrici ſtatim generis eſſe debuiſſe, ex eo facile intelligitur, quod ad fiſtulam canebantur et choro, qui ducebatur, adaptati erant. Conf. Lucret. V, 1378. ſqq. 1397.

55. *minio ſuffuſus, Bacche, rubenti*) Primordia rei ſcenicae, et primo loco tragoediae, doctus poëta ab agricolarum feſtis eſſe repetenda docet; nota narratio. v. Horat. Art. 275. Diverſa ab ea eſt, nec cum illa permiſcenda, ut vulgo faciunt, origo rei ſcenicae in Italia, quam idem Horat. expoſuit II. Ep. 1, 139. 145. ſqq. Liv. VII, 2. Vtramque Virgilius attigit et diſtinxit Ge. II, 380. et 385. ſq. Bacchum appellat, quia *chori*, qui Tragoediae initia fuerunt, vel maxime in eius honorem inſtituebantur. Ideo autem minio inficiebant ſe, quia ipſe Bacchus eo illinebatur, (v. Broukh. et ante eum Cyllen.) ſeu, quod probabile mihi quidem ſit, quod in rudi et paupere

Primus inexperta duxit ab arte choros.
Huic datus, a pleno memorabile munus ovili,
Dux pecoris hircus: duxerat hircus oves.
Rure puer verno primum de flore coronam
Fecit, et antiquis impoſuit Laribus.
Rure etiam, teneris curam exhibitura puellis,
Molle gerit tergo lucida vellus ovis;
Hinc et femineus labor eſt; hinc pensa colusque,

Fuſus

pere populo, ut adhuc inter barbaras Americae gentes, rubeus color pro unico ornamenti genere parabili erat; itaque manſit etiam per ſeriora tempora in religioſis rebus, in quibus vetus mos pertinacius, quam in aliis ſervatur, ut et ſe et vero etiam deos minio pingerent in feſtorum dierum ſollennibus. H. *Αὐτοσχεδιάσματα* iſta hominum agreſtium, unde originem repetunt artis ſcenicae Tibullus et Horatius, qualia fuerint, optime explicuit *Boettig. Archaeolog. Pictur.* p. 189. — Verba *minio ſuffuſus* quod attinet, notandus verbi *ſuffundere* uſus de colore faciei inducto. De iis enim plerumque uſurpatur rebus, quae ſub cute conſpiciuntur. Sed exempla dabit Forcellinius. W.

56. *inexperta duxit ab arte choros*) *inexperta ars*, cuius nullum factum periculum, nova, intentata. *ab* poëtis ita abundare ſolet. v. ſup. I, 5, 4. H. Pedeſtres etiam ſcriptores praepoſitionem *ab* ita uſurparunt, ut eſſet idem fere quod *χρησθείς*, uſus, ut Cic. pr. Milon. cap. 21. §. 56. Non pertinent huc loca, qualis eſt apud Ciceron. de Officiis I. 2. W.

57. *Ovile* h. l. de ſtabulo caprearum, quod egregie Bentleius ad Horat. Od. I, 17. p. 33. illuſtravit. W.

62. *Molle gerit t.*) Verſus ſuaviſſimus artificioſa epithetorum collocatione. *lucida ovis* eſt candida. v. Broukh. Non minus eleganter Ovid. IV. Faſt. 773.

Lanaque proveniat, nullas laeſura puellas,
Mollis et ad teneras quamlibet apta manus.

63. *Hinc et femineus labor eſt*) Ovid. I. Am. 13, 23.

Tu, cum feminei poſſint ceſſare labores,
Lanificam revocas ad ſua penſa manum.

v. ib. Heinſ. *Hinc*, a lana, a vellere.

Fuſus et appoſito pollice verſat opus:
Atque aliqua aſſiduae textis operata Minervae
Cantat, et applauſo tela ſonat latere.
Ipſe interque greges interque armenta Cupido
Natus et indomitas dicitur inter equas.
Illic indocto primum ſe exercuit arcu.

Hei

64. *Fuſus — verſat opus*) alias *fuſus verſari* dicitur. Ovid. VI. Met. 22.

Sive levi teretem verſabat pollice fuſum.

Met. IV, 221.

Laevia verſato ducentem ſtamina fuſo.

Epiſt. 19, 37.

Tortaque verſato ducentes ſtamina fuſo.

hic vero *fuſus verſat opus* h. verſando fuſum, fit opus, netur filum. Sic etiam filum, quod deducitur, *verſari* dicitur. IV. Met. 34.

Aut ducunt lanas, aut ſtamina pollice verſant.

et hoc *filum*, quod netur, h. l. per *opus* declaratur. H. Membrorum ratio haec eſt: Verba *Hinc — labor eſt* explicantur ſequentibus, *hinc penſa — opus.* Verſibus autem 65. et 66. alia ſententia ſuaviter adiicitur. W.

65. *adſiduae textis operata Minervae*) *operari Minervae* h. arti et operi textorio operam dare, ut dicimus, *operari Muſis*. *Textis* eſt caſus ſextus, ut Ovid. III. Art. 635.

Cum ſedeat Phariae ſiſtris operata iuvencae.

Melius tamen iunguntur *texta Minervae*, ut *colus calathique Minervae* ap. Virg. Aen. VII, 805. et *operari* textis, operam adhibere, cf. II, 5, 56. Ita videtur Broukh. accepiſſe, nam laudat verſum ex Aen. III, 136.

Connubiis arvisque novis operata iuventus. H.

Caeterum ad ſententiam illuſtrandam faciunt quae attulit H. Voſſius ad Virgil. Georg. pag. 141. W.

66. *tela ſonat*) h. ipſum textum. v. Obſſ. *Latus*, corpus, *applauſum*, cum ſtrepitu appulſum, alliſum, *telae*, iugo textorio, machinae, cui illud, inferendo ſtamen liciis, ſubinde admovetur, *ſonat*. Nunc inverſe dicta *tela ſonare applauſo*, alliſo, corpore. H. Significationes vocis *tela* accurate exponit Forcellinius. W.

67. *Ipſe interque greges*) Etiam amoris ignibus prima agreſtium pectora fuere quae incaluerunt. Molles de hac re verſus ſunt Pervigilii Veneris 77. ſqq.

69. ſqq. Suaviſſima et admodum ingenioſa narratio de Amore artem ſagittandi experiente.

Hei mihi, quam doctas nunc habet ille manus!
Nec pecudes, velut ante, petit; fixiſſe puellas
Geſtit, et audaces perdomuiſſe viros.
Hic iuveni detraxit opes; hic dicere iuſſit
Limen ad iratae verba pudenda ſenem.
Hoc duce, cuſtodes furtim transgreſſa iacentes,
Ad iuvenem tenebris ſola puella venit,
Et pedibus praetentat iter, ſuſpenſa timore,
Explorat caecas cui manus ante vias.
Ah miſeri, quos hic graviter deus urget! at ille
Felix, cui placidus leniter afflat Amor!

San-

72. *perdomuiſſe*) h. l. telo traiicere; ſed ab effectu, quod telo transfixa ſternuntur, vincuntur, δαμᾶσθαι ſolent.

74. *iratae*) abſolute poſitum pro: iratae puellae. cf. not. ad I, 8, 51. H. *Limen ad iratae.* Notanda poſitura praepoſitionis *ad.* Similia exempla vid. ad Virg. Aen. IV, 257. congeſta. Paullo ante v. 71. *fixiſſe* poſitum cum vi pro *ſed fixiſſe.* W.

75. ſq. Suavis et haec memoratio: Amor in caliginoſa nocte dux puellae meticuloſae. Nec vero accipiendum, quaſi ea per vias ad iuvenum aedes perduci ſe patiatur: ſed, ut ſupra vidimus lib. I, 9, 43. 44. I, 6, 59. 61. puella e cubiculo egreſſa per domus atria et porticum reſeratis clam foribus amatorem recipit. Hinc h. l. *cuſtodes iacentes,* ſervus ianitor. H. *Iacentes* h. e. dormientes. W.

78. *caecas — vias*) ſunt viae, quae cognoſci et videri nequeunt.

79. 80. Belli verſus et ſententia et orationis ornamentis: *urget* potens verbum et efficax, aut de maiore vi, cui reſiſti nequit; ut ſi Phoebus urget vatem, Pythiam, ſi furor Bacchicus ingruit mentibus; aut de malis, a quibus reſpirandi nullus locus nec tempus eſt; petitum autem illud a procella ac vento graviter incumbente et ingruente; hinc natum vſ. ſequ. *afflat.* Κύπρις γὰρ οὐ φορητὸν, ἢν πολλὴ ῥυῇ, proxime ad noſtrum dixerat Euripides Hippol. 443. ubi v. illuſtrationem Valkenarii. Alterum, *cui placidus leniter afflat Amor,* ſumtum eſt ab aura ſecunda, qua favor et ſtudium toties exprimi ſolet; eſt adeo: cui Amor propitius eſt, ᾧ ἐπιπνεύσῃ ἐνδέξιος, dixeris

Sancte, veni dapibus feſtis; sed pone ſagittas,
Et procul ardentes, hinc procul, abde faces.
Vos celebrem cantate deum, pecorique vocate
Voce; palam pecori, clam ſibi quisque vocet,
Aut

dixeris ſecundum Callimachi illud Epigr. IX. et Theocr. XII, 10. *Εἴθ' ὁμαλοὶ πνεύσειαν ἐπ' ἀμφοτέροισιν Ἔρωτες.* Alia, etſi non multum disſimili, ratione dixit idem de Berenice Idyll. XVII, 51. *Πᾶσιν δ' ἤπιος ἠδὲ βροτοῖς μαλακοὺς μὲν Ἔρωτας Προσπνείει.* quod ab afflatu deorum petitum, quo *ἐνθουσιᾷν* homines dicuntur. Sic quoque inf. El. 4, 57. *ubi indomitis gregibus Venus afflat amores.* Tertius afflandi modus eſt ſerpentum, peſtilens et exitioſus, petitus a levi tactu, odore, halitu. cf. ad Aen. I, 591.

82. *hinc procul abde*) h. remove. v. Gronov. Pec. vet. pag. 308. *Dapes* autem feſtae h. l. vix aliae ſunt, quam eaedem epulae ſacrae, quas celebrat poëta cum vernis.

83. *Vos c. cantate*) Vos, qui feſtis adeſtis caerimoniis. *celebrem — deum*) eſt, qui valde celebratur, frequentatur, ad quem frequentes adeunt. v. inf. IV, 4, 23. *Iam celeber, iam laetus eris.* (cf. Not. ad I, 3, 33. W.) *pecori vocatur* Amor, ut feturam laetam et copioſam det. H. *Vocare* eſt verbum proprium, cf. Virg. Georg. I, 347. et II, 388. Vocatur deus, ut propitius adſit. *Voce vocare* exemplis illuſtrat Forcellinius. W.

84. *clam ſibi quisque vocet*) Vota parum honeſta, aut nimis improba aut etiam invidioſa, inprimis ſi verendum erat, ne adeſſet, qui contraria vota faceret, tacite concipiebant. v. inf. IV, 5, 17. 18. conf. Scalig. et Broukh. Vulp. ad Catull. LXIII, 104. Fundus ſuperſtitionis in Homero eſt Il. η, 194-6. Adduxit ea ſublimem ſententiam Senecae Epiſt. X. *Tunc ſcito te eſſe omnibus cupiditatibus ſolutum, cum eo perveneris, ut nihil deum roges, niſi quod rogare poſſis palam.* et Perſianum illud: *aperto vivere voto* Sat. II, 6. Haec quidem commemoravi ad interpretum communes rationes, quas tamen tantum non alienas ab h. l. arbitror. Amorem quisque vocat ſibi, ut amoribus ſuis propitius ſit votaque rata faciat, quae forte pro puella ſua quisque facit. Ad amatoria adeo vota ſpectat locus, et ad pudorem amantium, vota ſua ac gaudia non palam fatentium, nec in vulgus efferentium. Nec aliter inf. IV, 5, 17. 18.

Aut etiam ſibi quisque palam; nam turba iocoſa
Obſtrepit, et Phrygio tibia curva ſono.
Ludite, iam Nox iungit equos, currumque ſequuntur
Matris laſcivo Sidera fulva choro.

Poſt-

86. *Phrygio tibia curva ſono*) Tibia Phrygia inter ſacrificandum cani ſolita, ne ſiniſtri quid audiri poſſet; ut velato capite precabantur, ne quid poſſet videri. habebat ea cornu aduncum ſive *κώδωνα* curvum adfixum, cum aliae rectae eſſent. v. Gronou. Obſſ. I, 17. p. 142. 3. Burman. ad Ovid. III. Met. 533. Vulp. ad Catull. LXIII, 22. et h. l. Broukh.; atque ſonus eius multo erat gravior, quam noſtrae tibiae.

87-90. Quatuor hi verſus longe pulcerrimi, etſi cumulatis perſonis ſymbolicis Noctis, Stellarum, Somni, Somniorum, reprehendendi. Ut alii *Lunae*, ſic nunc *Nocti* tribuit *equos* et *currum*, ut multi alii. v. Statius, Douſa F. in not. c. 4. et Broukh. conf. inf. III, 4, 17. Deinde *Nox mater ſiderum*, quam ſequuntur Stellae tanquam liberi, quod ſumtum ab Euripide Ion. 1150. Scaliger pronuntiat:

Μελάμπεπλος δὲ Νὺξ ἀσείρωτον ζυγοῖς
Ὄχημ᾽ ἔπαλλεν, ἄστρα δ᾽ ὡμάρτει θεᾷ.

ubi ſaltem *Nox agitare currum*, cui equi non funibus alligati ſunt, ſed ſolis habenis reguntur, *eamque ſidera ſequi* dicuntur. Sed et aliorum poëtarum uſu frequentata eſt haec ratio; etiam Hymn. Orphic. 6, 5. *Ἀστέρες οὐράνιοι, Νυκτὸς φίλα τέκνα μελαίνης* etc. Et quod Sidera Noctis currum ſequuntur: Theocrit. Idyll. 2. fin *χαίρετε δ᾽ ἄλλοι Ἀστέρες, εὐκήλοιο κατ᾽ ἄντυγα Νυκτὸς ὀπαδοί.*

88. *laſcivo Sidera fulva choro*) Propter modulatum et conſonum motum *choreae et chori* ſideribus tribuuntur. v. Lucian. de Saltat. c. 7. conf. Douſa l. l. et Vulp. h. l. Simili modo apud auctorem Carm. in Maecen. obitum, qui vulgo Albinovanus habetur, II, 129.

Quaeſivere chori iuvenem ſic Heſperon illi.

Scaliger *choros* abſolute dictos de aſtris intelligit, quae Lucifer antecedit ortu ſuo. Ego malim de turba adoleſcentum ludentium ſub veſperam accipere et lego adeo *chori iuvenum*. De reliquis iſtius loci v. Wernsdorf. Poet. Lat. min. Vo. III. p. 506 ſq. docte diſputantem. *Laſcivus* vero proprium eſt ſaltationis epitheton propter exſultationem liberiorem aut motum molliorem: v. Ovid. III. Met. 635.

Poſtque venit tacitus fuſcis circumdatus alis
Somnus, et incerto Somnia nigra pede.

ELE-

89. *Poſtque venit t.*) *Somnus* alatus fingebatur, quod in vulgus notum. v. Broukh. Sic et aeternus ille Somnus. v. Anthol. III, 25. Epigr. 69. Ornatum hoc ab aliis poëtis egregie. Ita alis ſuis obumbrat Somnus eos, quos ſopire vult: v. Orphei Argon. 1009. Simili modo *alata Somnia;* unde Eurip. Hecuba 71. *Πότνια Χθών, μελανοπτερύγων μᾶτερ Ὀνείρων.* et *Nox alata:* unde Aen. II. 360.

Nox atra cava circumvolat umbra.

Idem VIII, 368. eleganter:

Nox ruit et fuſcis Tellurem amplectitur alis.

ut ap. Euripid. Bacch. 380. crater *ἀνδράσιν ὕπνον ἀμφιβάλλει.* Profecit hinc Statius Achill. I, 620.

— *totis ubi Somnus inertior alis*
Defluit in terras, mutumque amplectitur orbem.

Alata etiam Nox in veterum monumentis occurrit: in Monum. ined. Winkelmanni No. 27. cum alis veſpertilionis: etſi forma adoleſcenti propior. et apud Callimach. in Del. 234. *ἐπερείδειν πτερὸν Ληθαῖον Ὕπνος* dicitur, h. urgere, alis applicitis, impactis, impreſſis, ut fit in artiore amplexu. Propert. in noto loco I, 3, 35. nimis ad verbum reddidit: *Dum me Sopor impulit alis.* Aliud phantaſma Virgilius habet Aen. V, 854. ubi Somnus Palinuro aquam Lethaeam inſpergit in oculos. At Callimachi locus adumbratus eſt ex Pindar. Pyth. I, 13. ſqq. Imaginem pueri alati cum papavere et lacerta in anaglyphis obviam de Somno explicant; ſic iam Tollius in Epiſtola ad Cuperum. v. Fortuita eius p. 277. Sed de hac antiquitatis parte copioſe diſputatum eſt nuper a viris doctis, qui de Mortis ſigno ac ſymbolis apud veteres diſſerere inſtituerunt.

90. *incerto Somnia nigra pede*) *Incerto pede* h. infirmo, claudo, ferri Somnia qua de cauſſa dicantur, coniectura aſſequi neceſſe eſt, cum doctrina veterum certa nulla ad nos pervenerit. Sunt autem multa, quae ſimilitudinem aliquam habeant, ut in ſymbolicis fieri ſolet. Poſſunt *pedes incerti* et inceſſus claudicans referre Somniorum naturam incertam, ambiguam et obſcuris ambagibus involutam: aut eandem ad cauſſam, qua *Somnus* titubare et inconſtanti greſſu incedere fingitur: ut ſolent ſomno gravati. Poteſt quoque Somniorum natura adumbrata eſſe hactenus, quod ſimulacra illa levia et volubilia menti et oculis obverſantur inconſtanti greſſu et incerto.

E L E G I A II.

Dicamus bona verba, venit Natalis, ad aras;
  Quisquis ades, lingua, vir mulierque, fave.
Urantur pia tura focis, urantur odores,
  Quos tener e terra divite mittit Arabs.
Ipfe fuos Genius adfit vifurus honores,
Cui

Elegia II.

In natali puellae Cerintho defponfae facrum indicit poëta Genio, votaque eius pro puellae connubio et conftanti amore rata fore auguratur. Cerinthum puerum lib. IV. El. 2. et fqq. a Sulpicia amari videbimus; sed puellae tam illustri gente prognatae libertinus homo, faltem Graeculus et peregrinus, defponderi vix potuit. De alia igitur paris fortis puella haec accipio. H. Cerinthi dies natalis celebratur. vid. Obff. W.

1. *Dicamus bona verba*) hoc *favere lingua* dicitur. Bona verba funt εὔφημα, boni ominis. cf. Ovid. V. Trift. 5, 5. 6. Ea *ante aras*, inter facrum, inprimis obfervabantur: conf. paullo ante ad El. II, 1, 86. *Natalis dei* obfcura religio eft, nec nifi ariolationes funt, quae viri docti de eo difputant, inprimis Paffer. Paralipom. Demfteri p. 99. Vafa Etr. To. I. p. 51. 55. 60. 61. 63. 72.; et omnis de Geniis res parum ad liquidum perducta eft aut perduci poteft. Nofter paullo poft v. 5. Genium a Natali diftinguere videtur. *Deum Natalem* inf. videbimus lib. IV, 5, 19. Eum iam affore facris ait. H. *Venit Natalis.* Adventantem deum praefagit Tibullus; itaque quae deo adventante facienda fint, praecipit. Similiter Callimachus hymnum in Apollin. 1 — 25. orditur. — Denique, de Genio a Natali non diftinguendo expofitum in Obff. W.

3. *pia tura) pia*, quia diis cremantur pietatis teftandae cauffa. *odores*. v. ad I, 3, 7. vbi *Affyrii odores* memorantur.

4. *tener — Arabs*) h. mollis, effeminatus bonitate foli. v. Broukh. Scilicet, quod non omnes tenent, illo tempore praeter tus etiam aliae res odorae in ara adoleri folebant; ut croci flos, v. c. Ovid. Faft. I, 76. cinnamomum et cafia — *quae diis per fingulas micas dantur*, ait Plin. XII, 18. f. 41. nardi folia ac fpicae etc. H. *tener* pro mollis. Sic apud Iuvenalem XII, 39. Maecenates teneri. De voce *mittit* confule Heynium ad III, 2, 25. W.

Cui decorent ſanctas mollia ſerta comas;
Illius puro deſtillent tempora nardo;
Atque ſatur libo ſit, madeatque mero.
Adnuat et, Cerinthe, tibi, quodcunque rogabis.
En age, quid ceſſas? adnuet ille; roga.
Auguror, uxoris fidos optabis amores;
Iam reor hoc ipſos edidiciſſe deos;
Nec tibi malueris, totum quaecunque per orbem
Fortis

6. *Cui d.*) I. 7, 52. de Genio:

Et capite et collo mollia ſerta gerat. H.

Viſurus. *Viſere* de deo ad ſacra ſua veniente. Supr. I, 6, 22. de cultore numinis ad loca certa veniente ſacrorum gratia. Similiter *inviſere* Virgil. Aen. IV, 144. — Caeterum poeta, poſtquam dei adventum ſupra praeſagiverat, hic optat, ut adſit ornatus. W.

7. *puro — nardo*) *purum nardum* eſt tenue ac ſimplex, oleum nardinum, contra *unguentum* erat craſſum ac mixtum. v. Spanhem. ad Callim. in Apoll. v. 38. qui cum noſtro comparari poteſt:

Αἱ δὲ κόμαι θυόεντα πέδοι λείβουσιν ἔλαια.

etiam in Hymno Homerico in Veſtam 3.

Αἰεὶ σῶν πλοκάμων ἀπολείβεται ὑγρὸν ἔλαιον.

deſtillare eſt guttas deorſum mittere. conf. I, 7, 51.

Illius e nitido ſtillent unguenta capillo:

etiam de Genio. At de Apolline III, 4, 28. Graphice autem deſcripta eſt religio alioqui perobſcura. Dum Genio ſacrum fit ture aliisque odoribus accenſis, et appoſitis libis et libato vino: Genii ſimulacrum, adoleſcentis ſpeciem referens, corollis ornatur, nardo aliisve unguentis delibutis capillis. Inſtitutum hoc forte eo, ut tanto magis epulis ille adeſſe ſuis videretur; quandoquidem conviviorum ille mos perpetuus erat, ut coronati eſſent et uncti convivae. Conf. ſup. lib. I, 7, 49. ſqq. Itaque libis etiam ſaturari et vino inebriari fingitur h. l. Genius.

11. *uxoris*) ſpe quidem et voto. vid. v. 17. 18. Et omnino puellae amatae eo nomine ſaepe appellantur.

12. *Iam reor h.*) quod tacite iam votum iſtud concepit. v. ad ſup. Eleg. 85. H. Quod votum diis notiſſimum, utpote iam ſaepius factum ad eosque latum. W.

Fortis arat valido ruſticus arva bove;
Nec tibi, gemmarum quidquid felicibus Indis
Naſcitur, Eoi qua maris unda rubet.
Vota cadunt. Utinam ut trepidantibus advolet alis,
Flavaque coniugio vincula portet Amor!
Vincula, quae maneant ſemper, dum tarda ſenectus
Inducat rugas, inficiatque comas.
Hac venias, Natalis, avi, prolemque miniſtres:
Ludat et ante tuos turba novella pedes.

ELEGIA III.

Rura meam, Cerinthe, tenent villaeque puellam:
Fer-

14. Verſus admodum ſcitae ſtructurae, ex indole Latini ſermonis, qui tales iuncturas variatae admittit, modo non ad faſtidium adhibitas. Contra ad noſtri ſermonis ingenium ratio iſta erit damnanda. Hactenus probabo iudicium Leſſingii.

15. 16. *felicibus indis)* divitibus. et *Eoi qua maris unda rubet*, ſole oriente. H. *Gemmas* intelligam margaritas, ut ap. Propert. I, 14, 12. W.

17. *Vota cadunt)* rata ſunt. ut I, 6, 85. *Haec aliis maledicta cadant.* cf. h. l. Vulp. Praeclarum autem φάντασμα Amoris advolantis et vincula coniugalia apportantis. De tali vinculo iugali interpretatur vittam, quae ſaepe in Etruſcis vaſis occurrit, Paſſerius To. I. p. 52. p. 45. 58. et v. Index. H. *Vota cadunt.* De hac forma loquendi vid. not. ad I, 6, 85. — *Utinam* reſtituimus pro *Viden ut,* de qua re dictum in Obſſ. W.

18. *Flavaque coniugio vincula portet Amor)* Coniugio ſcil legitimo. *Vincula* ſunt *flava,* quia is color, ut omnino laetitiae, ſic nuptiarum eſt. v. Ovid. X. Met. 1. conf. ad I, 7, 49.

21. *Hac — avi)* hoc augurio. v. Obſſ. *prolemque miniſtres.* Expectatum igitur et a Genio etiam hoc beneficium; quod tamen ſibi ipſi parandum eſt ab unoquoque. Verum a diis quoque agreſtibus ſeturam expectari vidimus. v. inf. II, 5, 91. 92.

22. *ante tuos — pedes)* non Cerinthi, ſed Natalis Genii. v. Obſſ.

Elegia III.

Amica rus abducta ruſticari et ipſe geſtit Tibullus, ſi vel

 opus

Ferreus eſt, eheu, quisquis in urbe manet.
Ipſa Venus laetos iam nunc migravit in agros,
Verbaque aratoris ruſtica diſcit Amor.
O ego quum dominam adſpicerem, quam fortiter illic
Verſarem valido pingue bidente ſolum!
Agricolaeque modo curvum ſectarer aratrum,
Dum ſubigunt ſteriles arva ſerenda boves;
Nec quererer, quum ſol graciles exureret artus,
Laederet aut teneras puſtula rupta manus.
Pavit et Admeti tauros formoſus Apollo;
Nec

opus ruſticum ſit faciendum, ſeque tuetur Apollinis exemplo. At v. 33. ad v. 60. diras imprecatur avaritiae ſaeculi ſui, et de puellae cupiditate conqueritur: inde a v. 61. et ipſi ruri mala precatus propter puellam in rus abductam. De ceteris v. Obſſ. Eſt prior Elegiae pars inter ſuaviſſima carmina.

v. 1. Imitatus eſt Statius V. Silv. 2, 1.

Rura meus Tyrrhena petit ſaltusque Tagetis
Criſpinus etc.

3. *laetos.* Refero epitheton ad amoenitatem agrorum. Muretus ſtatuit, agros dominae Tibulli praeſentia exhilarari. — Caeterum deos cum iis, quos fovent, venire et abire poetae fingere ſolent. vid. Tibull. II, 6, 2. 4. et ad Virg. Eclog. V, 35. W.

4. *Verbaque* —) Ovid. I. Pont. 8, 55.

Et diſcam, Getici quae norint verba iuvenci.

Suaviſſima autem haec facies Amoris: quae in gemmis quoque antiquis occurrit, ut vomerem ſeu raſtrum teneat, et in Moſchi poematio.

5. Comma poſt *ego* ſuſtuli. *Fortiter*, non ſuccumbens labori. W.

8. *ſteriles — boves*) n. teſticulis demeſſis, et, ſi feminae ſunt, vulva extracta. cf. Vulp.

9. *Nec quererer, quum*) Cic. Epiſt. IX, 14, 5: Gratulor tibi, quum tantum vales apud Dolabellam. *Quum* dicitur in talibus pro *quod*, latente quadam temporis ſignificatione. Mox *puſtula rupta*, ut cicatrix rupta dicitur. W.

11. *Admeti*) ad Pheras Theſſaliae, quem amabat, cuique ſe

Nec cithara, intonſae profueruntve comae.
Nec potuit curas ſanare ſalubribus herbis:
Quicquid erat medicae, vicerat, artis, Amor.
Tunc fiſcella levi detexta eſt vimine iunci,
Raraque per nexus eſt via facta ſero.
O quoties, illo vitulum geſtante per agros,
Dicitur occurrens erubuiſſe ſoror.

O quo-

ſe ſponte mancipabat. v. Broukh. qui adſcripſit auctorum loca, quibus haec fabula exponitur. Sed principes hi ſunt: Homer. Il. β, 763-7. Callimach. in Apoll. 47. ſqq. Ovid. Met. II, 680. ſq. ubi v. Intpp. etiam de ſede Admeti. Apollodor. I, 9, 15. Ceterum locum hunc noſtri ante oculos habuit Ovid. Epiſt. V, 151. Adde inf. III. 4, 67. ſqq. II. Imitatus eſt hujus loci verſus 17. 18. aperte Valer. Flacc. I, 447 — 449. ſed nonnulla mutavit, ut faciunt imitatores. — *Profuerunt*, nimirum ad animum Admeti ſibi conciliandum. cf. II, 4, 15. III, 8, 1. I, 8, 9. W.

12. *Nec cithara*) Similiter Ovid. X. Met. 170. ſqq. et Albinov. II, 79. Scilicet dicitur Admeti amore ſerviiſſe. Alii poëtae aliter fabulam tractarunt.

14. cf. Ovid. I. Met. 521. ſqq. et hinc alii poëtae ſaepe idem ſequuti ſunt. Praeivit forte omnibus Bion in fragm. X. in Hyacinthum.

15. *detexta eſt vimine iunci*) Virg. Ecl. 2, 71.

Quin tu aliquid ſaltem potius, quorum indiget uſus,
Viminibus mollique paras detexere iunco?

v. Broukh. cf. Ovid. II. Met. 554. IV. Faſt. 435. Copa 17. (add. Virg. Eclog. X, 71. W.) *Fiſcellae* vero erant calathi in uſum cogendi lactis. Columella VII, 8, 3. Eas detexere otioſorum et erat et eſt paſtorum. cf. *Shaw* Travels p. 168. Suave autem in carmine hoc Tibulli illud, quod ad tam leves operas praeſtandas Amorem adduxiſſe deum narrat.

16. *Raraque p.*) Ovid. IV. Faſt. 770.

Dentque viam liquido vimina rara ſero.

17. *vitulum geſtante*) v. ſup. I, 1, 52.

Non agnamve ſinu pigeat foetumve capellae
Deſertum, oblita matre, referre domum.

Soror eſt Diana vel Luna. Expreſſit h. l. Valer. Fl. lib. I, 447. 8.

O quoties auſae, caneret cum valle ſub alta,
  Rumpere mugitu carmina docta boves.
Saepe duces trepidis petiere oracula rebus,
  Venit et e templis irrita turba domum.
Saepe horrere ſacros doluit Latona capillos,
  Quos admirata eſt ipſa noverca prius.
Quisquis inornatumque caput crinesque ſolutos
  Adſpiceret, Phoebi quaereret ille comam.
Delos ubi nunc, Phoebe, tua eſt? ubi Delphica Pytho?
  Nempe amor in parva te iubet eſſe caſa.
Felices olim, Veneri quum fertur aperte
  Servire aeternos non puduiſſe deos!
Fabula nunc ille eſt; ſed cui ſua cura puella eſt,

Fabula

19. *valle ſub alta*) ita Latini pro *in valle*. v. Burman. ad Ovid. I. Met. 689.

21. *trepidis — rebus*) h. in magno periculo et diſcrimine. Saepe Livius.

22. *irrita t.*) pro adverbio poſitum. mox *noverca* eſt Iuno.

26. *Phoebi quaereret ille comam*) Notus nunc loquendi modus de re deſiderata, quae periit vel abeſt, poſt Broukh. ad h. l. Gronov. Obſſ. II, 11. er Burman. ad Ovid. II. Met. 239. cf. vulp. h. l. *ſolutos* autem dixit, cum alias in nodum eleganter collecti ſint, ut vel in Vaticano Apolline vides.

27. *Delphica Pytho*) eſt ipſa urbs Delphi, olim eo nomine appellata. cf. Broukh. et Vulp. et inprimis Callimach. in Apoll. 35. et Intpp. ad e. l. Suaviter autem mutata ſunt tempora. Debebat enim eſſe: *ubi tunc erat?* H. Cic. pr. Milone cap. 6.: Quid ergo tulit? Nempe ut quaereretur. W.

29. *Felices olim*) Ita abſolute in exclamatione. Ovid. Heroid. XIX, 3. add. Virg. Georg. II, 458. — *Veneri ſervire* eſt indulgere, ut voluptatibus ſervire dicitur a Salluſtio Catil. cap. 56. W.

31. *Fabula nunc ille eſt*) v. ſup. I, 4. 83. *ne turpis fabula fiam.* Horat. Epod. XI. *Heu me!*

per

Fabula ſit, mavult, quam ſine amore deus.
At tu, quisquis is es, cui triſti fronte Cupido
Imperitat, noſtra ſint tua caſtra domo.
Ferrea non Venerem, ſed praedam ſaecula laudant;
Praeda tamen multis eſt operata malis.

Prae-

v. 33. *Sequitur haud dubie fragmentum alterius Carminis usque ad v. 60. Scaliger reiecit infra in El. 6. poſt v. 14. et continuat Elegiam hanc v. 61.* At tibi dura Ceres.

per urbem — Fabula quanta fui! ille n. qui aperte, palam, amori indulgeat. ib. *cui ſua cura puella eſt)* cui puella ſuus amor eſt. Animoſum autem amatorem vides. H. *Sed cui — eſt* pro ſed ſi cui eſt. — *Nunc* h. e. tempore mutato. W.

33. *At tu, quisquis is es)* Diſſident haec prorſus a ſuperioribus ſententiis et numeris. Antea de puella in rus abducta, nunc de avara agitur et ab amatore divite abducta. Non itaque unius carminis partes eſſe potuere. Nemeſin nunc nomine apponit v. 51. *triſti fronte Cupido Imperitat)* non modo, cui puella dura et ſaeva eſt, ſed etiam, quod ſequentia docent, quem puella excluſit, divite amatore admiſſo, quique adeo amore parum ſecundo utitur: ut ſup. I, 6, 2.

Poſt tamen es miſero triſtis et aſper, Amor. H.

At tu, vid. ad I, 2, 87. et compara Ovid. Remed. 371. Signa lacunae ſuſtuli; de qua re vid. Obſſ. W.

34. *noſtra ſ.)* vide, ut aliter expreſſerit eandem rem I, 4, 77. 78.

35. *praedam)* h. l. latius patet, et eſt quodvis luçrum, opes, divitiae, quas quis quaerit: una cum ſignificatu cupiditatis, qua illae appetuntur. Nam avaritia eſt, de qua ſequentia praedicantur.

36. *Praeda tamen multis eſt operata malis) eſt operata* h. operari ſolet. *Operari malis* eſt mala committere, patrare, ut *ſacris operari* eſt ſacra facere, ſacris operam dare. Sever. in Aetn. 381.

— magnis operata rapinis
Flamma micat, latosque recens exundat in agros.

h. quae magnas fecit rapinas, dum multam materiam ſecum rapuit, abstulit. H. *Operari commodis* eſt apud Eumen. de reſtaur. ſchol. c. 4. W.

Praeda feras acies cinxit discordibus armis;
  Hinc cruor, hinc caedes, mors propiorque venit;
Praeda vago iuſſit geminare pericula ponto,
  Bellica cum dubiis roſtra dedit ratibus.
Praedator cupit immenſos obſidere campos,
  Ut multo innumeram iugere paſcat ovem;
Cui lapis externus curae eſt, urbique tumultus
  Portatur validis mille columna iugis;

Clau-

37. Avaritia inſtigati homines ad bella et pugnas prolapſi ſunt. Ad v. 58. cf. I, 10, 3. 4. et I, 3, 49. 50.

39. *geminare pericula*) dum periculo ex mari additur periculum ab hoſte vel piratis et praelio navali. Similiter de telis venenatis Ovid. I. ex P. 2, 17.

Qui, mortis ſaevo geminent ut vulnere cauſſas,
Omnia vipereo ſpicula felle linunt.

40. *dubiis — ratibus*) h. fluctuantibus, vento et fluctibus iactatis. Ovid. I. Art. 558.

— coelo ſpectabile ſidus
Saepe reges dubiam Creſſa Corona ratem.

cf. II. Art. 514. II. ex P. 5, 62. III. Triſt. 2, 15. Male Statius explicabat, *utrinque roſtratis. roſtra* autem tantum erant in triremibus, in belli uſum inſtructis.

41. *Praedator*) h. l. avarus eſt. vide ad v. 35. Is agros ſaltusque coëmit, paſcuorum cauſſa.

43. *lapis externus*) marmor peregrinum, quod eleganter *urbi tumultus* dicitur, propterea quod, cum per vias portaretur mole ſua vicina aedificia, inprimis altiora, vehementer concuteret. Plin. Paneg. 51. *Itaque non, ut ante, immanium transvectione ſaxorum urbis tecta quatiuntur; ſtant ſecurae domus; nec iam templa nutantia.* Hinc ſatisdationes illae redemtorum pro cavenda aedium ruina, quoties ingentia ſaxa devectanda per vias eſſent. *cui*, ſc. praedatori, pro ei. H. *Urbique tumultus* recte explicat Forcellinius: columna terrorem et tumultum iniiciens, ne, vicis intrementibus, aedes ruant. Comparat ille Senecae epiſt. 90. et Iuvenal. ſat. 3. a verſ. 254. W.

44. *mille columna iugis*) iunge: *mille iugis:* eſt eadem ὑπερβολῇ ac modo *innumeram — ovem.* cf. Propert. III, 3, 27.

Nec mihi mille iugis Campania pinguis aratur.

mille columna, pro *columnae*, ut Vulpius vult, Latinum non eſt.

Claudit et indomitum moles mare, lentus ut intra
Negligat hibernas piſcis adeſſe minas.
At tibi laeta trahant Samiae convivia teſtae,
Fictaque Cumana lubrica terra rota.
Heu, heu! divitibus video gaudere puellas;
Iam veniant praedae, ſi Venus optat opes;
Ut mea luxuria Nemeſis fluat, utque per urbem
Incedat donis conſpicienda meis.

Illa

45. *Claudit et i. moles mare*) Nota res de his piſcinis marinis, molibus in altum iactis, ne piſcium marinorum diverſi greges, ne mari quidem tempeſtuoſo, deeſſent, vel ex Hor. III. Od. 1, 33. II. Od. 15, 1. Locus claſſicus Varro de R. R. III, 17. Ex eo genere erat lacus Lucrinus: de quo in Portum Iulium converſo v. Virgil. Ge. II, 161. ſq. Mox *Negligat adeſſe minas*, quod ſollenne, contemnat minas, ſpernat, aut, negligat minas, nude. H. *Lentus*, animo nil commoto, de hominibus, cf. IV, 11, 6. et Ovid. Heroid. XIX, 81. W.

47. *At tibi*) ref. ad v. 53. n. tibi, qui militaturus es mecum in caſtris Cupidinis, praeda ex vulgari militia contenta. Ita olim cum Broukhuſ. et Vulpio parum ſcite. Immo vero puellam alloqui putandus eſt. Mox ſe ipſum admonet, fruſtra ſe hoc puellae perſuadere velle.

ib. *trahant Samiae convivia teſtae*) h. trahantur tibi convivia, celebres convivia vaſis fictilibus Samiis, frugalia quidem, ſed laeta.

48. *Fictaque Cumana lubrica terra rota*) *Rota* in re figlina. v. Horat. Art. v. 22. *Cumana vaſa* olim nobilia fuere. Plin. XXXV, 12. Conf. Broukhuſ. Sunt autem haec inter vaſa Campana, quae vulgo nunc Etruſcis accenſeri ſolent; cuius generis pleraque Hamiltoniana ſunt. Eſtque adeo hic locus inter ea, quae memoriam iſtorum vaſorum ſervarunt. H. De ratione loquendi vid. Stat. Sylv. IV, 9, 43: *Cumano patinas in orbe tortas.* Adde Horatium, qui pro vino *Caleno* I, 20, 9. praelo domitam Caleno uvam ſimiliter dixit. Modicam fortunam teſtabatur Campana ſupellex, ut locus Horat. Sat. I, 6, 118. docet. W.

51. *Ut mea luxuria Nemeſis fluat*) *fluere*, *diffluere* de mollitie et luxu. v. Propert. II, 22, 26. Terent. Heaut. V, 1, 72.

52. *Incedat*) ornatius quam *ſit*. notum eſt, ineſſe huic verbo notionem faſtus. v. Broukh. h. l.

Illa gerat veftes tenues, quas femina Coa
Texuit, auratas difpofuitque vias.
Illi fint comites fufci, quos India torret,
Solis et admotis inficit ignis equis.

Illi

h. l. cf. Propert. III, 11, 11. H. *Confpicienda donis.* cf. Horat. Epift. II, 3, 37: fpectandum nigris oculis nigroque capillo. W.

54. *auratas difpofuitque vias*) Salmafius in epift. Sarrav. 139. de vefte reticulato opere contexta intelligebat, ut fila aurea reticulatim vel fcutatim intexta *viae* fint. cf. eund. ad Infcript. Herodis Attici p. 271. Broukhufius de vefte virgata, h. virgis five ductibus aureis variegata. Sed fimpliciter *vias* de fubtemine accipio, quod aurum erat quomodocunque intertextum ftaminibus alterius coloris. Ita et de loco Virgil. IV. Aen. 264. et XI, 75. fentiendum:

— *et tenui telas discreverat auro.*

Quod ad *veftes Coas* attinet, tenuitate infames, haec tenenda: fuiffe eas bombycinas, ex vermibus fui generis in Co infula confici ac texi folitas; alias ex Affyria importatas, eiusdem cum ferico materiae, vermium feu eorundem, quos noftrates alunt, feu fimilium lanuginem; diverfi tamen paratus ac pretii, fortaffe et mollitudinis, fubtilitatis, ac levitatis. Loc. claff. Plin. XI, 23. f. 27. VI, 17. f. 20. ubi v. Harduin. contra Salmaf. ad Tertull. de Pallio p. 226. fqq.

55. *comites fufci*) Eft hic locus notandus de mancipiis ex Aethiopia iam tum Romae inter feminarum luxus inftrumenta referri folitis. Antiquior auctoritas eft Terentii Eun. I, 2, 85. *Nonne ubi dixti, cupere te ex Aethiopia ancillulam, relictis rebus omnibus quaefivi?* Nigritam quoque videbis obfervatam in Moreto v. 32. fq. H. De India vid. Heyn. ad Virgil. Georg. II, 116. et H. Voffium in Notis ad eundem locum. W.

56. *Solis et admotis inficit ignis equis*) cum Theodectis carmine comparat Cafaubonus ad Strabon. XIII. p. 1019. et h. l. Scaliger:

Ἧς ἀγχιτέρμων ἥλιος διφρηλατῶν
Σκοτεινὸν ἄνθος ἐξέχρωσε λιγνύος
Εἰς σώματ᾽ ἀνδρῶν, καὶ συνέστρεψεν κόμας,
Μορφαῖς ἀναυξήτοισι συντήξας πυρός.

Solem ait imbuere corpora nigrore. At *μορφὰς πυρὸς* vix explices, et ineft ultimis ftribligo; fed de fenfu conftat: cauffa crifpae comae eft idem Sol, qui radiis fuis, omne incrementum tollentibus, contabefacit,

Illi ſelectos certent praebere colores,
  Africa puniceum, purpureumque Tyros.
Nota loquor; regnum ipſe tenet, quem ſaepe coëgit
  Barbara gypſatos ferre cataſta pedes.
At tibi, dura Ceres, Nemeſim quae abducis ab urbe,
  Per-

v. 61. *Iterum hic ad argumentum prioris carminis redit poëta, poteſtque adeo illi ſubtexi, ut Scaliger fecit: cui hi verſus ſunt* 33. *et ſic porro, ſubiecti illis:* Fabula nunc ille eſt.

befacit, adeoque impedit, quominus promittatur coma. cf. Tibull. inf. IV, 2, 19. Propert. III, 11, 16. IV, 3, 10. ubi v. Broukh. Senec. Thyeſt. 603. Scilicet notum nunc in vulgus eſt, Indorum nomine latiſſime uſos veteres in Aſiae auſtralis et Africae orientalis populis deſignandis; eosdem porro fuſcum colorem a nimio ſole repetiiſſe mirum non eſt.

58. *Puniceum colorem* a cocco repetunt viri docti; eſt certe color vegetus et exuberans, ut apud Gellium eſt, et fulgens; et Africae coccum a Plinio recitari conſtat lib. XXII. ſ. 3. Fuit tamen Africana quoque purpura, floridi et illa ruboris.

59. *Nota loquor*) ſc. cum dico, puellas gaudere divitibus amatoribus. H. Vid. Obſſ. W.

ib. *regnum ipſe tenet*) Praefertur a puella dives libertus, olim inter mancipia peregre adductus et venditus. — *regnum tenet* amator, qui praefertur aemulis. v. ſup. I, 9, 80. et ibi Obſſ.

60. *Barbara gypſatos ferre cataſta pedes*) *Cataſta* erat locus, tabulatum, ſive pegma, ubi venales exponebantur emturis. v. quos laudat h. l. Broukhuſius. *Barbara*, quia in ea ſervi, natione barbari, exhibebantur: ut Statius II. Silv. I, 72. *barbaricam — cataſtam* dixit. *Gypſati pedes* dicuntur, quia venalium ſervorum trans mare advectorum pedes creta vel gypſo ſignabantur. Plin. XXXV, 17. ſ. 58. cf. Propert. IV, 5, 51. et ibi Broukh. Ovid. I. Am. 8, 64. *Saepe coëgit*, ſaepius redhibitus propter vitioſitatem, inquit Scaliger; vel ſimpliciter, quia ſaepe dominum mutavit. Praeclare autem huc facit fragmentum Anacreontis ad h. l. a Scaligero laudatum: eſt illud quaerendum ap. Athenaeum XII. p. 533. F. H. Signa lacunae poſt verſum 60. ſuſtuli, quia omnia apte cohaerere mihi videntur. Poeta divitem illum rure puella ſua frui cogitans, ad mala agris imprecanda animi impetu abripitur. Adde Obſſ. W.

61. Nunc puellam in rus abductam

Perſolvat nulla femina terra fide.
Et tu, Bacche tener, iucundae conſitor uvae,
Tu quoque devotos, Bacche, relinque lacus.
Haud impune licet formoſas triſtibus agris
Abdere; non tanti ſunt tua muſta, pater.
O valeant fruges, ne ſint modo rure puellae;
Glans alat, et priſco more bibantur aquae.
Glans aluit veteres, et paſſim ſemper amarunt;
Quid nocuit ſulcos non habuiſſe ſatos?
Tum, quibus adſpirabat Amor, praebebet aperte

Mitis

ductam indignatus amator omne rus, rurisque opes et amoenitates, periiſſe mallet.

62. *nulla — fide*) v. inf. ad El. 6, 22. Meſſis vero tempore ruſticatum abiiſſe puella putanda eſt, ſi Ceres eam abduxit. Forte tamen hoc argutius expoſitum, quam neceſſe eſt. Ceres ſimpliciter pro ruri poni putanda: haud dubie doctius ac venuſtius, quam ſi ipſum rus, ipſum agrum alloqueretur eique diras faceret: Ruſticatum abierat puella a viro abducta.

64. *devotos — lacus*) diris defixos, ut vina corrumpantur. H. *Iucundae conſitor uvae*, ut genialis conſitor uvae apud Ovidium Metamorph. IV, 14. Porro *Et tu — tu quoque* ſimile ei quod legitur apud Virgil. Aen. I, 78. W.

65. *triſtibus agris*) ingratis, qui triſtitiam afferunt amatori, quia puellam ab eo abſentem retinent.

67. Superiores imprecationes nimis atroces fortaſſe ſunt; at haec, quae ſequitur, lepore non caret: etſi et in his locum habet id quod ſupra legebamus: *Iuraſſet cupide quicquid ineptus amans.*

68. *Priſco more.* Haec verba, ſi ſententiam conſideraveris accurate, non minus ad *bibantur aquae* quam ad *glans alat* pertinere videbis. Fecit igitur poeta quod saepius Veteres fecerunt; in altero demum membro poſuit, quod ad utrumque membrum pertinet. W.

69. *paſſim ſemper amarunt*) h. promiſcue. v. Douſa Praecid. c. 7. et Broukh. h. l.

71. *adſpirabat Amor*) propitius erat. ut II, 1, 80. *afflat Amor*, ubi vide Notam. H. Erat illis temporibus *concubitus vagus*, ut Horatius ait Epiſt. II, 2, 398. W.

Mitis in umbroſa gaudia valle Venus.
Nullus erat cuſtos, nulla excluſura dolentes
Ianua: ſi fas eſt, mos precor ille redi.
* * * *
Horrida villoſa corpora veſte tegant.
Nunc ſi clauſa mea eſt, ſi copia rara videndi,
Heu miſerum! laxam quid iuvat eſſe togam?
Ducite, ad imperium dominae ſulcabimus agros,
Non ego me vinclis verberibusque nego.

ELEGIA IV.

Hic mihi ſervitium video, dominamque paratam.
Iam

vſſ. 75-78. *Scaliger reiecit in lib. I. El.* 8. (*ipſi* 9.) *poſt v.* 66. *Hoc ſaltem defendam: v.* 77. 78. *alienum locum hic occupare. Sed probabilius eſt totum fragmentum ex alio carmine adhaeſiſſe.*

73. *Dolentes*, vid. I, 8, 73. ſupra. Mox verſ. 75. quaedam ad ſententiam perficiendam neceſſaria librarii culpa exciderunt. W.

76. *Horrida v.*) cf. Propert. III, 11, 35. in loco a v. inde 15. cum hoc comparando.

77. *Clauſa*, ut Propert. I, 8, 24:

Dicite quo portu clauſa puella mea eſt. W.

78. *in laxa -- eſſe toga*) toga laxa, h. laxo ſinu, erat delicatorum. Eadem ſententia ap. Ovid. Epiſt. XV, 77. 78. H. Vulgatam lectionem reſtitui, et mutavi interpunctionem, ut iungeretur: quid iuvat (me) miſerum, togam eſſe laxam. *Me* in tali contextu ſaepe omiſſum, ut II, 6, 17. II, 6, 45. Add. I, 2. 3. W.

80. *Non ego m.*) v. I, 6, 37. 38. Dicit adeo ſe ſervi loco opus velle facere, amica, puto, opus exigente.

Elegia IV.

Nemeſis amore devinctus, cum ea munera poſtularet, de eius avaritia acerbe conqueritur, deos hominesque accuſat, diras facit puellae; conſtituit tamen miſer vel paternis bonis venditis extundere munera, quibus illam expugnet. Terſa et nitida eſt oratio, et commode ſen-

Iam mihi libertas illa paterna, vale.
Servitium ſed triſte datur, teneorque catenis,
Et nunquam miſero vincla remittit Amor.
Et ſeu quid merui, ſeu quid peccavimus, urit;
Uror, io, remove, ſaeva puella, faces.
O ego ne poſſem tales ſentire dolores,
Quam mallem in gelidis montibus eſſe lapis,
Stare vel inſanis cautes obnoxia ventis,
Naufraga quam vaſti tunderet unda maris!

Nunc

ſententiis interſperſa; inprimis autem affectus varietate ac disſidentis ſecum amatoris aeſtu aeſtimanda eſt.

1. Cum vulgari uſu Amor cum ſervitute comparetur: poëta amoris aerumnas per ſervitutis mala et miſerias declaravit.

3. *Servitium ſ. triſte*) Propert. I, 5, 19.

Tum grave ſervitium noſtrae cogere puellae
Diſcere.

Servitium vero pro ſervitute, ut II, 1, 41. v. Broukh. et Vulp. H. Amant veteres *ſervitium* hoc dicere. vid. Ovid. d. Art. Am. 3, v. 486. et d. Amor. I, 2, 18. Caeterum Fronto apud Putſch. p. 2200. ſcribit: *Servitus* eſt ſub domino; ſervi patientia *ſervitium* facit. — *Paratam*, h. e. cui tradar. Pertinet hoc etiam ad *ſervitium*, et comma delendum eſt. — Comparat autem poeta fortunam ſuam cum ſorte ſervi male habiti miſera; hinc dicit, *teneorque catenis*, hinc pergit: *et nunquam vincla remittit Amor*, quippe qui adiuvet puellam cruciatibus poëtam graviſſimis afficientem. W.

4. *nunquam vincla remittit*) h. perpetuo urget, premit. II, 1, 79.

Ah miſeri, quos hic graviter
deus urget!

De v. 5. videndae Obſſ.

6. *faces*) ſunt h. l. cruciatus ſervilis inſtrumentum. v. ad I, 9, 21. *poſſim ſentire* mox pro, ſentiam, ut toties Tibullus. H. *Remove faces.* Miſerere mei, exaudi me; ſed continuat imaginem verſ. anteced. inchoatam, et dicit: remove faces, quibus tu et iſte tuus ſocius Amor me vexatis. — Ad verſum ſequentem comparabis Tibull. III, 4, 82:

Ah! ego ne poſſim tanta
videre mala. W.

10. *Naufraga — unda*) quae cauſſa eſt naufragiis. Sic Ovidius fretum Siculum *navifragum* dixit

Nunc et amara dies, et noctis amarior umbra eſt;
  Omnia iam triſti tempora felle madent.
Nec proſunt elegi, nec carminis auctor, Apollo;
  Illa cava pretium flagitat usque manu.
Ite procul Muſae, ſi nil prodeſtis amanti;
  Non ego vos, ut ſint bella canenda, colo,
Nec refero Solisque vias, et qualis, ubi orbem
  Complevit, verſis Luna recurrat equis;
Ad dominam faciles aditus per carmina quaero.
  Ite procul, Muſae, ſi nihil iſta valent.
At mihi per caedem et facinus ſunt dona paranda,
  Ne iaceam clauſam flebilis ante domum;
Aut rapiam ſuſpenſa ſacris inſignia fanis:

Sed

dixit XIV. Met. 6. cf. Vulp. H. *Naufraga tempeſtas* hab. Valer. Flacc. I, 584. *naufraga* Syrtis Sil. Ital. 17, 635. — *Inſanis*, ut Virgil. Ecl. 9, 43: *inſani fluctus*. W.

12. *tempora felle madent*) haec ſunt amara tempora. *Madere* e re infectoria de iis, quae imbuta, illita ſunt, adeoque plena. cf. Broukh. Ovid. II. Am. 520.

Quae patimur, multo ſpicula felle madent.

13. Senſus: nec deus Apollo, cuius praeſidio utpote carminis auctoris fruor, mihi amorem puellae comparat. Poetae ſunt ſub tutela Apollinis. W.

14. *cava — manu*) graphice. v. Sueton. Veſpaſ. c. 23.

17. Sic ſolent poëtae, ubi graviora carminum argumenta commemorare volunt, naturam rerum, ſiderum curſus, excitare: v. c. Propert. III, 5, 25. ſqq. (3, 47. ſqq.) Virgil. Ge. II, 475. ſqq.

19. *faciles aditus*) Sic Virgilius Aen. IV, 423. *molles aditus* dixit.

21. Cum neque carmina mollia, quibus adierat Nemeſin, quidquam profeciſſent, neque ipſe dolores amplius tolerare poſſet, quovis facinore vel ſacrilegio dona, quibus illa capiatur, parare apud animum ſuum conſtituit. W.

23. *ſuſpenſa ſacris inſignia fanis*) docte reddidit ἀγάλματα. *inſignia* pro ornamentis. Loquitur autem de donariis. *Venus*

Sed Venus ante alios eſt violanda mihi;
Illa malum facinus ſuadet, dominamque rapacem
Dat mihi; ſacrilegas ſentiat illa manus.
O pereat, quicunque legit viridesque zmaragdos,
Et niveam Tyrio murice tinguit ovem!
Hic dat avaritiae cauſſas, et Coa, puellis,
Veſtis, et a rubro lucida concha mari.
Haec fecere malas; hinc clavim ianua ſenſit,
Et coepit cuſtos liminis eſſe canis.

Sed

nus Veneris fana: haec primo loco ſacrilego auſu diripienda ſibi eſſe ait. H. *Aut rapiam*; apte mutavit orationis ſtructuram, quum verſ. 21. dixiſſet, *paranda ſunt.* W.

27. *O pereat, q.*) cf. Propert. II, 24, 27. I, 17, 13. Anacr. Carm. 46. v. 8. Color orationis qui ſup. I, 1, 51. ſq. H. Conſilii, quod modo profeſſus erat, impietate tanta eius commovetur ira, ut avaritiae puellarum auctores exſecretur. — *Ovem*, h. e. lanam. Sic Sophocl. Trach. 696. ὄϊς pro *μαλλός*: *Τὸ γὰρ κάταγμα τυγχάνω ῥίψασά πως Τῆς οἰὸς, ᾧ προὔχριον.* W.

29. *Hic dat avaritiae cauſſas, et Coa, p.*) Iunge: Hic, n. qui legit ſmaragdos, et lanam purpura tingit, et praeterea veſtis Coa et margaritae dant cauſſas avaritiae puellis. Ita fere iam Statius et Vulpius. cf. Propert. III, 11, 1. ſqq. H. *et Coa veſtis et concha.* Non inſolitus hic mos apud Veteres, alia breviter adiungendi. cf. Thucyd. I, 41. *καὶ ἡ εὐεργεσία* ſeq.; nec praetermittendus Horatius Od. I, 12, 39. ſeq. Dixerat Tibullus, cur devoveat eum, *quicunque legit* ſeq.; nunc adiungit res, quibus eadem culpa, quaeque eadem exſecratione dignae ſint. W.

30. *concha*) bacca, quae eſt in concha, unio. v. Burm. ad Ovid. III. Art. 124. et inf. IV, 2, 19.

31. *malas*) h. avaras, rapaces, periuras. cf. inf. v. 45. H. Comparandus eſt Iuven. XIV, 187:

peregrina ignotaque nobis
Ad ſcelus atque nefas, quaecunque eſt, purpura ducit. W.

ib. *hinc clavem i.*) h. peſſulum. v. ſup. I, 6, 34. Senſus vero: hinc coepere puellae fores occluſas et cuſtodiam habere, ut amatores, qui admitti volebant, auro emungerent. Docent hoc ſeqq.

Sed pretium ſi grande feras, cuſtodia victa eſt;
Nec prohibent claves, et canis ipſe tacet.
Heu, quicunque dedit formam caeleſtis avarae,
Quale bonum multis addidit ille malis!
Hinc fletus rixaeque ſonant; haec denique cauſſa
Fecit, ut infamis hic deus eſſet Amor.
At tibi, quae pretio victos excludis amantes,
Diripiant partas ventus et ignis opes.
Quin tua tunc iuvenes ſpectent incendia laeti,
Nec quisquam flammae ſedulus addat aquam.
Seu veniet tibi mors, nec erit, qui lugeat, ullus,
Nec qui det moeſtas munus in exſequias.
At bona quae, nec avara, fuit, centum licet annos
Vixerit, ardentem flebitur ante rogum.

Atque

38. *ut infamis hic d.*) vt male audiret hic deus, Amor, quippe qui, puellarum avaritia, iuvenes bonis exuat et perdat. Color autem orationis fere ut I, 5, 47. ſq. I, 10, 3. ſq. II, 3, 38. H. *Hic.* Vid. Obſſ. W.

41. Poſtquam exſecratus erat poeta avaritiae puellarum auctores et pulchritudinem queſtus erat avaris datam, nunc diras precatur ei quae habendi amore teneatur. W.

42. *addat aquam*) doctius, quam afferat, apportet. H. *Spectent*, ut θεᾶσθαι eſt apud Graecos cum voluptate ſpectare. W.

44. *moeſtas munus in exequias*) h. ex more iniiciendi pretioſiſſima quaeque, ſaltem unguenta et odores, in rogum. Haec proprie erant *munera*. Virgil. XI. Aen. 198. cf. Broukh. Sunt tamen et ipſae *inferiae* pro munere. *Exequias* dixit ut *funus*, ſeu pro rogo, ſeu pro cinere ac tumulo. Et hoc, puto, melius ſtatuas. H. *Exſequiae* eſt pompa funeris. *In exſequias* eſt ad funus curandum. Amantium erat funus curare. cf. Terent. And. I, 1, 81.

45. *At bona quae, nec avara, fuit*) *bona* opponitur rapaci, avarae. cf. inf. El. 6, 44. Horat. IV. Od. I, 1. v. Broukh. Sic *mala* ſupra v. 51. pro avara. H. *Flebitur ante rogum.* cf. Catull. 39, 4. Differt locus III, 2, 12. W.

Atque aliquis ſenior, veteres veneratus amores,
Annua conſtructo ſerta dabit tumulo,
Et, bene, discedens dicet, placideque quieſcas,
Terraque ſecurae ſit ſuper oſſa levis!
Vera quidem moneo; ſed proſunt quid mihi vera?
Illius eſt nobis lege colendus amor.
Quin etiam ſedes iubeat ſi vendere avitas,
Ite ſub imperium ſub titulumque Lares.
Quidquid habet Circe, quidquid Medea veneni,
Quidquid et herbarum Theſſala terra gerit,
Et quod, ubi indomitis gregibus Venus afflat amores,
Hip-

48. *Annua c.*) ex vulgari more coronas imponendi tumulo ſeu monumento. conf. Kirchman. de Fun. Rom. IV, 3.

50. *ſuper oſſa ſecurae*) pro vulgari *oſſa tua*. H. Vid. Not. ad I, 4, 60. Iocatur Martialis VI, 52, 5. 6. W.

52. *Illius — lege*) conditionibus ab ipſa praeſcriptis, n. ut pecuniam afferam.

54. *Ite ſub imperium, ſub titulumqae, Lares*) ſub titulum eunt aedes, quae proſcribuntur, h. publice propoſita tabula venales declarantur. v. Salmaſ. de M. U. c. 15. et h. l. Vulp. conf. Ovid. Rem. 302. Sed quid ſit *ſub imperium ire*, nemo interpretum dixit. Nempe is, qui bona, in quorum poſſeſſionem miſſus eſt, vendit, qui magiſtratus auctoritate auctionem habet, is *dominus* vocatur, ut ſaepe apud Ciceronem. vid. Orat. pro Quinct. c. 5. et ibi Graev. cf. c. 15. et ibi Hotoman. itaque ei *imperium* tribuitur. v. Gronou. Obſſ. II, 6. conf. Salmaſ. l. l. H. Lacunae ſigna poſt verſ. 54. delevi. Vid. de h. loc. Obſſ. W.

55-60. Omnia ſe ſubiturum eſſe ait, etiam graviſſima quaeque, modo Nemeſin ſibi propitiam reddere poſſit. Hoc extulit: ſe vel omne venenorum genus epoturum eſſe. cf. Obſſ. H. *Habet.* Falſum dices hunc uſum praeſentis; nam praeſenti hiſtorico nullus hic locus eſt. Comparavi Virg. Aen. I, 316. ubi vid. Not. Fortaſſe haec obverſabatur ſententia Tibullo: Quidquid veneni Circe vel Medea habent ſecundum poetas; quidquid veneni habere videmus Circen vel Medeam apud poetas. W.

57. *gregibus Venus afflat amores*) *gregibus* h. equis. *afflat* h. libi-

Hippomanes cupidae ſtillat ab inguine equae,
Si modo me placido videat Nemeſis mea vultu,
Mille alias herbas miſceat illa, bibam.

E L E G I A V.

Phoebe fave, novus ingreditur tua templa ſacerdos;

Huc

libidine exſtimulat. v. II, 1, 80. cf. Barth. ad Stat. V. Theb. 194.

58. *Hippomanes*) humor ex equae, ubi Veneris ſtimulis incaluit, locis eliquatus; v. Virgil. Ge. III, 280 - 3. ibique Notas; quo in veneficiis et philtris utebatur anicularum ſuperſtitio. H. *Miſceat* pr. admiſceat illis ad potionem paratis. Ita miſcent Virg. Georg. III, 449. W.

60. *bibam*) n. ſuccum herbarum, quas miſcuit.

Elegia V.

M. Valerio Corvino Meſſalae duo erant filii, alter Marcus, qui Conſul fuit cum L. Cornelio Lentulo V. C. 750. et Proconſul Dalmatas vicit; alter Lucius, datus in adoptionem genti Aureliae, et dictus L. Aurelius Cotta Meſſalinus Voluſus, *fratre ei cognomen ſuum relinquente*, ut Velleius ait II, 112. Alteri eorum (nam inane eſt contendere cum Broukhuſio et Ayrmanno in Vit. Tib. n. 61. vel Pighio Annal. T. III. ad a. 758. uter fuerit) gratulatur Tibullus, quod in collegium Quindecimvirorum ſacris faciundis et inſpiciundis libris Sibyllinis cooptatus fuerat. Primum Apollinem invocat, ut ſacris huius diei ſollennibus adſit; deberi eius beneficio Sibyllina carmina. Narrat inde praeclarum Sibyllae oraculum, quo ea ſub Aeneae a capta Troia diſceſſum fatalem eius acceſſum ad Italiam, novam urbem, Albam Longam, inde Romam condendam, orbemque terrarum ſub eius imperium ceſſurum praedixit. Pergit hinc v. 62. ad librorum Sibyllinorum argumentum. Cum ex iis peterentur prodigiorum procurationes, de ipſis prodigiis multa in iis tradita eſſe debuere. Repetit igitur poëta prodigia ſub illa tempora viſa; habetque in votis, ut ea porro abolita et ſublata ſint; contra memorat meliora omina ex lauro in ara accenſa, et exponit bona, quae inde ſint conſequutura, inque his bonam meſſem, vindemiam, ac feturam pecudis, fecundaque matrimonia: inde feſtos dies ab agreſtibus hilariter peragendos (v. 95.) inque iis lu-

Huc, age, cum cithara carminibusque veni.
Nunc te vocales impellere pollice chordas,
Nunc, precor, ad laudes flectere verba meas.
Ipſe, triumphali devinctus tempora lauro,
Dum cumulant aras, ad tua ſacra veni;

Sed

ſus amatorios; inter quos ſui ipſius amoris parum ſecundi meminit: facit tandem vota pro Meſſalino eiusque patre, M. Meſſala. Eſt autem paullo maioris ſpiritus hoc carmen, in priore ſaltem parte, quo illud ad vaticinium adeo aſſurgit. Solet autem talis locus grandiorem orationem ornatumque exquiſitiorem admittere; eſtque adeo, id quod paſſim ad Virgilium monuimus, inter poëtarum artificia, res geſtas in vaticinium futurorum eventorum convertere.

His puto rationibus ab initio expoſitis, factisque ſuis in locis parentheſibus, diſtinctisque a primario argumento episodiis effectum eſſe, ut carmen, per ſe ſatis obſcurum, lucis foeneretur quantum ſatis ſit. Conf. inf. ad v. 39.

1. *novus — ſacerdos*) erat enim inter ſacerdotia etiam hoc Quindecimvirorum libris Sibyllinis adeundis. *tua templa,* intellige templum Apollinis Palatini, ab Auguſto exſtructum cum porticu illa magnifica, de qua Propert. lib. II, 31, (23) pr. In illo Apollinis ſignum ex marmore lyra canentis (ibid. v. 15.), qualem habitum Tibullus h. l. exprimit; et ſub eius baſi in binis forulis libri Sibyllini, qui ab Auguſto, delectu habito, probati erant, conditi. Sueton. c. 31.

4. *ad laudes flectere verba meas*) h. cantum modulari ad carmen meum. Videtur hoc a choro ductum, cui incedenti ad numeros praeit choragus, et, cantum exorſus, cum voce tum cithara chorum moderatur. Tractum hoc ad Apollinem, qui poëtae cantum moderatur modo voce modo cithara, qua tacta numeros modosque iuſtos eum docet, quibus utendum ſit. Nunc poëta Meſſalinum ſacerdotium auſpicantem carmine eſt celebraturus; rogat, ut praeeat Apollo partim lyra impulſa, partim voce, ad quam ipſe poëta modos ſuos accommodet. V. Obſſ. 5. repetendum memoria, quod Apollinis ſigna plura ſunt capite laureato.

5. *Ipſe* vim ſuam habet, ſi quidem adeſt deus rite eum vocantibus. Tibull. IV, 2, 2.: *Spectatam e coelo, ſi ſapis, ipſe veni.* W.

6. *Dum cumulant aras*) h. ſeu ture in ara cumulato, ſeu proficiis

Sed nitidus pulcherque veni; nunc indue veſtem
Sepoſitam; longas nunc bene pecte comas:
Qualem te memorant, Saturno rege fugato,
Victori laudes concinuiſſe Iovi.
Tu procul eventura vides, tibi debitus augur

Scit

ficiis arae impoſitis. Virg. XI. Aen. 50.

— *cumulatque altaria donis.*

7. *nitidus*) h. l. ad univerſum cultum refertur. (Galli *proprement mis.*) Horat. III. Od. 24, 20.

— *nitido fidit adultero.*

Ita Broukhuſius. Sed et *nitor* corporis eſt, ſimpliciter pro pulcritudine. H. *Nitidus pulcherque* de ornatu accipiendum eſſe docet ſenſus. Ornatum deos pro diebus feſtis et ſolemnibus mutare, credidit antiquitas, et ſignum habitum eſt faventis et placati dei, cuius honori dies celebrabatur, ſi bene ornatus intereſſet. cf. II, 2, 6. et Catull. 61, 6 — 10. W.

8. *veſtem Sepoſitam*) n. ad dies feſtos: *quae ſemel toto veſtis ſumitur anno*, ut Ovid. V. Triſt. 5, 7. int. vero pallam. v. III, 4, 35. et omnino is citharoedorum habitus, ut vel ex Herodoti I. libro de Arione conſtat. Quo minus haec ex noſtris illa moribus aeſtimanti inepte dicta videantur, recordandum eſt, partim ſolere ad deos referri ea, quae homines agunt ac faciunt, atque etiam ornatum in ſollenni ſacro; partim in feſtorum ſollennibus ſigna deorum comta et ornata fuiſſe.

9. 10. Paullo exquiſitior fabula. Fuit haud dubie in laudibus Iovis argumentum frequens tractatum. Tribuuntur autem laudes Iovis cantui Phoebi et Muſarum. Unde Horatius: *Scimus, ut impios Titanas* etc. Carm. III, 4, 42. ad Camenas; Senecam Agam. 331. iam alii laudarunt; ad Phoebum:

Licet et chorda graviore ſones,
Quale canebas, cum Titanas
Fulmine victos videre dii.

Videntur eo referri poſſe gemmae nonnullae, quarum ſcalptura Apollinem refert cithara canentem, appoſita Victoriola in columella; etſi etiam victoriam in certamine muſico declarare ea poteſt.

11. *Tu p.*) Apollo vates, augur. cf. III, 4, 47. 48. Attingit autem in his diverſa vaticinandi genera: augurium, oracula, aruſpicinam, et libros Sibyllinos. Compara ſimilem locum de laudibus Apollinis

Scit bene, quid fati provida cantet avis;
Tuque regis ſortes, per te praeſentit haruſpex,
Lubrica ſignavit cum deus exta notis;
Te duce Romanos nunquam fruſtrata Sibylla eſt,
Abdita quae ſenis fata canit pedibus.
Phoebe, ſacras Meſſalinum ſine tangere chartas
Vatis, et ipſe, precor, quid canat illa, doce.
Haec dedit Aeneae ſortes, poſtquam ille parentem

Dici-

apud Statium I. Theb. 696-705. ſqq. *tibi debitus augur:* cuius ars tibi eſt debita. *Sortes* v. 13. de oraculo accipio; ut toties, et paullo poſt v. 19. non cum Broukh. de ſortibus proprie dictis, ut ſup. I, 3, 11. quae plebis ſuperſtitio eſſet nimis tenuis inter has laudes publicas. Niſi ſortes Praeneſtinas huc voces.

15. *Sibylla)* n. Cumaea. v. Virg. Aen. VI, 9. ſqq. 69. ſqq.

16. *Abdita quae*) manifeſtum hinc hexametris libros Sibyllinos exaratos fuiſſe: ſaltem eos, qui tum habebantur, ſubſtituti antiquioribus in bello Sullano cum Capitolio crematis; de quibus omnino nihil certi conſtitit inter Romanos.

18. *et ipſe — doce)* quandoquidem vaticinia nemo facile interpretari poteſt, niſi qui et ipſe mentem habeat, quae deum recipere, afflatuque divino concitari poſſit. Neque aliter res ſe habet in ſacris Iudaeorum vatibus legendis, quorum interpretes non alia de cauſſa habemus tam paucos tolerabiles.

19. ſqq. Novum hoc, quod hic a Tibullo commemoratum videmus: Aeneae ab Ilio conflagrato ſolventi, (nam hoc credere iubent v. 21. 22.) Sibyllam hanc, quae librorum Sibyllinorum auctor habita, futura praedixiſſe. Non ſine vetere aliqua auctoritate hoc proditum eſſe, iam olim ad Virgil. Exc. V. ad Aeneid. lib. VI. ſuſpicatus ſum ex eo, quod apud Dionyſ. I, 55. narratio antiqua eſt de Sibylla Erythraea ab Aenea conventa, antequam ex Troade diſcederet, quae monuerat, ut verſus occidentem navigaret, usque dum menſas comeſturus eſſet. Videtur autem antiquiſſima alicuius vatis feminae memoria fuiſſe, cui varia vaticinia tribuerent, etiam ii, qui res Troianas poſt Homerum verſibus conderent. Appellant eam alii *Erythraeam*, ab Erythris, Ioniae urbe, alii *Cumanam;* et hanc quidem modo Cyma Aeolidis

Dicitur et raptos ſuſtinuiſſe Lares.
Nec fore credebat Romam, cum moeſtus ab alto
Ilion

lidis oriundam, modo Cumis Italiae vaticinatam tradunt; alterum hoc plerique ſequuntur. Nulla in his fides certa, quam ſequi liceat, nec ulla ſcriptoris alicuius auctoritas ſatis gravis. Confundi quoque *Cumen* (*Κύμην* Aeolidis) et *Cumas*, notatum eſt, inprimis a Salmaſio ad Solin. p. 52. ſq. Videtur tamen Erythraea antiquioris eſſe auctoritatis; (v. Strabo XIV. p. 984. C.) altera, Cumana, a Romanis potiſſimum ſcriptoribus eſſe celebrata. Mihi ſic ſtatuenti fidem facit Varro ap. Lactant. I, 6. et Pauſan. X, 12. quae ſunt claſſica loca de Sibyllis. Ut autem Sibyllae Erythraeae nomen tandem in Sibyllam Cumanam transiret, ſaltem utraque confunderetur et pro una eademque haberetur, factum eſt forte propterea, quod Cumae in Italia, a Chalcidenſibus Euboeae conditae, tamen ex opinione aliorum novos ex Cuma Aeolidis colonos ſeu accepere, ſeu accepiſſe creditae ſunt; v. Scymnus Chius in Perieg. 237-9. Strabo V, p. 372. B. Cum igitur in Italia non minus Sibyllae alicuius priſcae vatis memoria circumferretur, Cumana illa et Erythraea pro eadem a nonnullis haberi coepit, tanquam quae ex Aeolide ad Italiam acceſſiſſet. Eodem ducit locus de Admir. Ariſtoteli tribui ſolitis §. 90. (c. 97.). Ita tribus verbis componi poſſunt altercationes virorum doctorum ſuper his Sibyllis; v. inprimis Salmaſ. ad Solin. l. c. qui perturbate de his egit, uti et in ceteris Sibyllis mirum eſt eos, qui de iis egere, omnia et ſingula ad hiſtoricam veritatem adducere voluiſſe, cum hoc unum teneri et poſſit et debeat: fuiſſe multis in locis vetera vaticinia, quae ad vatem aliquam obſcuri nominis ac famae referrentur; eae vates Sibyllarum adeo nominibus eſſe declaratas, diverſa utique ſuſpicione, probabilitate ac ratione, pro cuiusque ingenio ſeu doctrina; ita quoque, cum fama acceptum eſſet, libros Sibyllinos a Sibylla aliqua ad Tarquinium fuiſſe perlatos, cum, quae illa fuiſſet, quaeſitum eſſet, Cumana fuiſſe credita eſt; cum autem tempora nimium quantum diſcreparent, longaevitate Sibyllae memorata dubitationi occurri poſſe viſum eſt. Tenendum hoc etiam inf. ad vſſ. 67. ſqq.

20. *Lares*) Nota Lares manifeſte h. l. pro Penatibus poſitos.

21. *Nec fore credebant Romam*) ſuaviter, nihil tale cogitabat; nondum norat, Romam aliquando fore, quae Troiae deſiderium eximeret. II. Non ſupplenda hic fuit particula *poſi-*

Ilion ardentes respiceretque deos:
(Romulus aeternae nondum formaverat urbis
Moenia, consorti non habitanda Remo.

Sed

postquam, quare interpunctionem post *Lares* mutavi. Est sententia adiecta et annexa more apud veteres scriptores non infrequente. Simul transitum sibi parat poeta ad sequentem digressionem, ad Heynio parenthesios signis inclusam. Reliqui haec signa nec improbo, modo teneas, nihil hic esse plane abruptum, sed alterum ex altero apte nexum. W.

22. *ardentes — deos*) deorum templa. v. Passerat. ad Propert. II, 5, 28. Sellius Obss. c. 15. et h. l. Broukh. Valet autem hic loquendi modus ad *ἐνάργειαν*. H. De locutione confer praeterea Virgil. Aen. II, 311. Adde similia loca Iuven. Sat. 3, 201. et Callimach. Hymn. in Del. 180. ubi verum non viderunt interpretes. Caeterum *ardentes dii* aliis in locis *statuae deorum* dici possunt, quandoquidem recte *deus* pro *effigie dei* usurpatur; ut apud Virgilium Aen. XI, 200. *ardentes socii* non tecta sunt sociorum ardentia, sed corpora. W.

23. *R. aeternae nondum formaverat urbis Moenia*) *Aeterna urbs* solenni nomine Roma vocatur. v. Dousa Praecid. c. 8. Broukh. et Vulp. h. l. *formare* est proprie describere et delineare aedificium, antequam excitatur. Unde formae aedificiorum. v. Scaliger. Lect. Auson. c. 4. Sed h. l. simpliciter accipiendum, condere, exstruere. Nam nimis argute interpretantur Broukh. et Vulp. de eo, quod Romulus futurae urbis speciem atque imaginem animo, tanquam in aliqua membrana, praeformaverit: aeque ac si quis illa Callimachi ita exigeret, H. in Apoll. 55.

Φοίβῳ δ' ἑσπόμενοι πόλιας
διεμετρήσαντο.

Placent autem sibi plures poëtae in comparatione hac inter veterem locorum situm et futuram Romae magnificentiam instituendam; nec quicquam ad mirabilem rerum speciem effingendam opportunius. Vide principem poëtam, Aen. VIII, 337. sqq. Propert. IV. Eleg. I. Ovid. Fast. I, 509. sqq. Carmentae oraculum. Atque haec loca comparent inter se, suadeo, generosioris indolis adolescentes, nec tamen, ut verba tantum inter se et formulas comparent, verum ut rerum varietate alant et exciteut mentem; nec enim aliter *εὐφαντασίωτος* fieri aliquis potest.

24. *consorti — Remo*) de fratre dixit, regni socio, ut Ovid, XI. Met. 547. XIII. Met. 663.

Sed tunc paſcebant herboſa Palatia vaccae,
Et ſtabant humiles in Iovis arce caſae.
Lacte madens illic ſuberat Pan ilicis umbrae,
Et facta agreſti lignea falce Pales;
Pendebatque vagi paſtoris in arbore votum,
Garrula ſilveſtri fiſtula ſacra deo,
Fiſtula, cui ſemper decreſcit arundinis ordo,
Et calamus cera iungitur usque minor.
At qua Velabri regio patet, ire ſolebat
Exiguus pulſa per unda linter aqua.

Illa

25. *Palatia*) montem Palatinum. Quae mox v. 26. de Capitolio meminit, ornatiora dedit Virgil. Aen. VIII, 347. ſqq. H. *Profugas boves et caſas* memorat Propert. IV, 1, 4. De conſtructione, *vaccae paſcebant Palatia*, vid. ſupr. ad II, 3, 42. W.

27. *Lacte madens*) I, 1, 36.

Et placidam ſoleo ſpargere lacte Palem.

Suaviſſimus autem hic locus ſimplicitatis ſpecie.

28. *facta — falce*) Culex 85.

Illi falce deus colitur, non arte politus.

falx autem pro ferro, ſecuri, cultro, ut alibi quoque. H. Pani ilicem fuiſſe ſacram docet H. Voſſius ad Virg. Eclog. VII. p. 361. W.

29. *Pendebatque*) tanquam donarium, ex voto: v. Virgil. Ecl. 7, 24. cf. Broukh. qui etiam de *fiſtula* ſeptem cannis inaequalibus compacta multa congeſſit. *vagus* paſtor: v. ad I, 5, 39. *Silveſtris deus:* haud dubie Silvanus: etſi et de Pane accipi poſſit; ſed is praeceſſerat. H. *Silveſtri deo* h. e. diis ſilveſtribus. Deus collectivum, ut I, 10, 19. II, 1, 9. II, 5, 95. Vid. Heynium ad I, 1, 14. — *Fiſtula* dicata ab iis etiam, qui artem canendi abiurabant. cf. Virg. Eclog. VII, 21. W.

33. *Velabri regio*) erat planities inter Capitolinum, Palatinum et Aventinum, in quam olim Tiberis exundare ſolebat, antequam cloacae ſubſtructae ſtagnantibus aquis et paludibus exitum fecerant. (vid. Luc. Fauni de Antiquit. Urb. Rom. III. c. 7. p. 252. Tom. I. Sallengre N. Th. A.R. W.) Saepe hoc poëtae attingunt, v. c. Propert. IV, 9, 5. IV, 2, 7. 8. et inprimis Ovid. Faſt. VI, 401. ſqq. In ſeqq. autem 35 - 37. iterum agnoſco Tibulli ingenium etiam in epicis ad ſimpliciora

Illa ſaepe gregis ditis placitura magiſtro
  Ad iuvenem feſta vecta puella die eſt,
Cum qua fecundi redierunt munera ruris,
  Caſeus et niveae candidus agnus ovis.)
Impiger Aenea, volitantis frater Amoris,
  Troïa qui profugis ſacra vehis ratibus,
Iam tibi Laurentes adſignat Iupiter agros;
  Iam vocat errantes hoſpita terra Lares.

Illic

42. *Poſt hunc verſum interpoſuit Scaliger diſtichon inf. v. 61. 62.*

ciora et humiliora proclive. *Ad iuvenem*, puta ad ludos ac ſollennia ruſtica celebranda inter paſtores. H. De verſ. 34. *pulſa aqua* cf. Catull. 64, 58.: *iuvenis pellit vada remis.* — Deinde verba *ad iuvenem* intelligenda de ipſo illo magiſtro gregis; *feſtam* autem *diem* dicemus eſſe v. c. natalem amati iuvenis, in quam rem comparabis Virgil. Eclog. III, 76. — Verſ. 37. *munera ruris.* Handius pag. 67. comparat Catull. 64, 280. *ſilveſtria dona.* W.

35. *gregis ditis*) dicitur ita, qui et numeroſus eſt, et nova quotannis foetura ſuppletur. v. Broukh. Si tamen dictum velis, ut *aurum dives* ſup. I, 10, 7. III, 3, 11. *ager dives* Virg. Aen. VII, 262. erit *grex* propterea *dives*, quia facit divitem, inprimis quod iſto tempore divites cenſebantur ex copioſis gregibus.

38. Finita hic eſt digreſſio. Similem digreſſionem, quam lyricam, vide Horat. Od. l. IV. c. 6. v. 5. ſeq. W.

39. Poſitis his a v. 23. ad 38. in parentheſi, ſubiici nunc puta ipſum vaticinium Sibyllae, in quod praeclare res geſtas et in annalibus narratas mutavit et tranſtulit. cf. Exc. XIV. ad lib. VI. Aeneidis. Simili artificio in hac re uſus Ovid. in l. c. Faſt. I, 509. ſqq. ubi ex Carmentae vaticinio eadem fata Romae exponuntur. *frater Amoris*) ex matre, Venere. cf. Aen. I, 667. Totus locus eſt inter ſplendidiſſimos, et memorabilis etiam ex hoc, quod in elegia occurrit, quodque novo ac proprio aliquo modo eſt tractatus.

40. *Troïa — ſacra*) ſunt ipſi Dii, ſive Deorum ſimulacra. v. Aen. II, 717. conf. Exc. IX. ad Aen. II.

42. *Iam vocat — terra Lares*) *Vocare* nos terra, urbs dicitur, ſeu, qua libenter et benigne excipimur, ſeu quae gratam et iucundam ſedem oſtendit. alias *invitare*.

Illic ſanctus eris, quum te veneranda Numici
  Unda Deum caelo miſerit Indigetem.
Ecce ſuper feſſas volitat Victoria puppes;
  Tandem ad Troianos diva ſuperba venit.
Ecce mihi lucent Rutulis incendia caſtris;
Iam

invitare. H. *Laurentes agros*; proprie locutus eſt poeta, cf. Heyn. ad Virg. Aen. VII, 63. — De *hoſpita terra* Mitſcherl. ad Horat. Od. II, 3, 10. poſteriorem Heynii probat ſententiam. W.

43. *Illic ſanctus eris, quum te veneranda Numici Unda Deum caelo miſerit Indigetem*) *Sanctus* h. divus. v. Broukh. ad II, 7, 13. (6, 31.). Aeneas ſive in ipſo flumine, ſive in praelio iuxta eum periiſſe et ad deos abiiſſe ferebatur. v. Liv. I, 2. Numicius autem eum *miſiſſe caelo*, ad caelum, *deum* dicitur, ſeu, quia, quicquid mortale in Aenea erat, eo flumine ablutum fuerat. v. Ovid. XIV. Met. 600 ſqq. ſeu ſimpliciter, quia is, qui illo amne merſus fuerat, inter heroes ſeu deos indigetes fuit relatus. De *Indigete* res nota ex Liv. I, 2. apud Dionyſ. Hal. I, 64. eſt ϑεὸς χϑόνιος πατήρ. v. Virg. Aen. XII, 794. ſq. *Veneranda* unda dicta, ut omnino fluvii *ſancti*, quia ipſis numen ineſſe credebant. H. Apte poeta ſubiunxit antecedenti verſui ſententiam, *ubi pro deo coleris.* — Caeterum ſpectat hanc narrationem Arnobius adv. Gent. libr. I. p. 12.; „*Ediſſertate, quinam ſint hi dii,* „*qui a nobis Chriſtum coli ſuam* „*credant ad iniuriam pertinere;* „*indigetes illi, qui flumen repunt* „*et in alveis Numici cum ranis* „*et piſculis degunt?*“ Ubi vid. Elmenh. p. 19. et 20. de diis indigetibus. W.

45. *feſſas — puppes*) longa navigatione. v. Heinſ. ad Virg. Ge. I, 303. *Volitat* vero *Victoria*, nam alatam eſſe deam, notum; eaque volitans occurrit multis in numis Siciliae et Italiae; etiam ſuper prora navis in numis gentis Memmiae et Terentiae. Alias ea eſt *gradiens* aut *in trigis vecta:* ſi ad navalem victoriam ſpectat, *prorae navis inſiſtit.* Placet autem, quod volitantem Victoriam nobis repraeſentat pro victoria a Troianis in praelio cum Latinis facto reportata.

46. *Tandem ad T.*) ad Troianos ab Achivis toties victos. Ovid. XIV. Met. 572.

> — *tandemque Venus victricia nati*
> *Arma videt.*

47. *Ecce mihi lucent*) Ergo neceſſe eſt, fuiſſe inter veteres de Troianorum rebus in Italia
fabulas

Iam tibi praedico, barbare Turne, necem.
Ante oculos Laurens castrum, murusque Lavini est,
Albaque ab Ascanio condita Longa duce.
Te quoque iam video, Marti placitura sacerdos,
Ilia,

fabulas etiam aliquam narrationem de castris Turni ab Aenea captis et incensis, etsi a Virgilio praeteritam. Nam Laurentum ab Aenea oppugnatum vix huc trahi potest, etsi unus in Aen. XII, 596. versus eo revocari possit:

Regina ut tectis venientem prospicit hostem,
Incessi muros, ignis ad tecta volare.

Sed res ibi ad terrorem aucta, ex eo, quod metui poterat. H. Tibullus videri potest respexisse ad incendium, quo Turnus classem Troianorum exurere parabat, de quo Virgil. Aen. IX, 69. seq. *Incendia* igitur pro facibus, ut Virgil. Aen. IX, 71. Ovid. Met. XIV, 539. *Castris* pr. in castris. Quam apte quidem deinde Turnus caesus memoretur, facile apparet. W.

48. *barbare Turne) Barbarum* esse h. l. Italum, Latinum, ut interdum apud Plautum, post Statium statuunt Broukh. et Vulp. Apud istum tamen alia res est, cum Graecanicae sint istae fabulae, et Graeci inducantur loquentes. Ego intelligo crudelem, ferocem, saevum, audacem, ut saepe Virgilio audit. Ita et in Ovid. XIV. Met. 574. *barbarum ignem* accipere malim, quam cum Interpretibus tot difficultates movere.

49. *Laurens castrum*) sedes regia Latini, quae modo castrum, modo *arx Laurens*, ut Aen. VIII, 1. modo *urbs*, ut Aen. VII, 862. nomine communi *Laurentum* appellatur. v. Serv. ad e. l. Vulpius oppidum ab Aenea escensu in Latio facto munitum intelligebat, ut esset *Castrum*, de quo Virgilius Aen. VII, 158. 159. loquitur, *Troia* vero nomine dictum; quod etsi firmare possim alio Virgilii exemplo, qui libr. X, 635. eandem Novam Troiam *Laurentia Castra* appellavit; non tamen accedendum puto: quandoquidem celebrius nomen est alterum oppidum, Latini regia. Vide de his locis Exc. III. ad lib. VII. Aen. II. Ioan. Henr. Vossius ad hunc locum scribit, *Laurens castrum* esse *Laurentia castra* Virgilii, Aen. X, 635, neque recte intelligi urbem Laurentum. Laurens castrum honestiore vocabulo *urbem* recte dici potuisse a Virgil. Aen. IX, 8.; sed minus apte Tibullum *urbem* dicturum fuisse castrum. W.

eod. *murusque Lavini est*) *Lavinium* in honorem Laviniae, coniugis, ab Aenea conditum.

Ilia, Veſtales deſeruiſſe focos;
Concubitusque tuos furtim, vittasque iacentes,
Et cupidi ad ripas arma relicta dei.
Carpite nunc, tauri, de ſeptem montibus herbas,
Dum licet; hic magnae iam locus urbis erit.
Roma, tuum nomen terris fatale regendis,
Qua ſua de caelo proſpicit arva Ceres,
Quaque patent ortus, et qua fluitantibus undis
Solis anhelantes abluit amnis equos.

Troia

53. *Concubitus — furtim*) h. furtim peractos, furtivos. H. Vid. Obſſ. W.

eod. *vittasque iacentes*) Vittas, virginitatis inſigne, abiectas. v. Ovid. III. Am. 6, 56. ubi Anio ad Iliam:

Quo cultus abiere tui? quid ſola vagaris?
Vitta nec evinctas impedit alba comas?

etiam ibi Burmannus vittam Iliae abſuiſſe narrat, quia vitiara erat. Sed hoc forte argutum magis quam verum: non enim ea, cui virginitas erepta eſt, ſtatim illud reminiſcitur, aut, ſi reminiſcitur, id curat, ut vittas virginitatis inſigne de capite tollat. Ilia porro vittam gerebat tanquam Virgo Veſtalis. Verum vittae defluere debebant puellae reluctanti et vim a deo inferendam depellenti. Suave nec minus illud, quod Mars diſcedens arma de humo tollere obliviſcitur.

57. *Roma, tuum nomen terris fatale regendis*) *Nomen Romanum* eſt populus Romanus, v. c. Ovid. I. Met. 201. imperium Romanum. Sed hic *tuum nomen* dictum pro *tu*. *Fatale* h. a fatis deſtinata es, ut orbis terrarum imperium teneas.

58. *Qua ſua d.*) h. qua orbis habitabilis eſt; verbis Horatii: *qua ſol habitabiles illuſtrat oras.* H. Ex alto Ceres arva ſua adſpectare et in univerſum dii ſuperiores res ſibi creditas inſpicere cogitantur. Ita I, 6, 83. verba de Venere acceperim. Vide de Iove Virg. Aen. I, 223. ſeq. W.

60. *amnis*) int. oceanus terram ambiens. Iterum ſic inf. III, 4, 18. Sic Homero ποταμὸς (adiecto tamen ποταμὸς Ὠκεανός, ut Od. λ, 638. μ, 1.) v. Douſa Not. c. 7. Broukh. h. l. *Oceani amnes* dixit Maro IV. Ge. 234.

Troia quidem tum ſe mirabitur, et ſibi dicet
Vos bene tam longa conſuluiſſe via.
Vera cano; ſic usque ſacras innoxia laurus
Veſcar, et aeternum ſit mihi virginitas.
Haec cecinit vates, et te ſibi, Phoebe, vocavit,
Iactavit fuſas et caput ante comas.
Quidquid Amalthea, quidquid Mermeſſia dixit;
Hero-

v. 61. 62. ſupra collocarat Scaliger poſt v. 42. nullo cum fructu.

61. *Troia q. tum ſe mirabitur*) n. cum ex ſuis ruinis h. e. ex iis qui excidio ſuperſtites erant, tantam urbem ſurgere videbit.

62. *Vos b.*) o Aenea, et comites fugae. Propert. IV, 1, 39.
Huc melius profugos miſiſti,
Troia, Penates.

63. *ſic usque ſacras innoxia laurus Veſcar*) *Sic* h. l. in aſſeveratione; paullo aliter ac I, 4, 1. et inf. II, 5, 121. Vates lauri folia manducabant, quae futuri praeſenſionem afferre credebantur. v. Spanhem. ad Callim. in Del. 94. (Translatum hoc Iuven. VII, 19. W.) *Veſci* h. l. cum quarto caſu, ut paſſim. v. Broukh. *Innoxia* h. l. paſſive, cui non nocetur, ut ap. Lucan. IX, 892. et ſic *innocuus*, v. c. ap. Virg. X. Aen. 302. Furor enim iſte, cum numine Dei afflaretur vates, noxius et fatalis ne eſſet, verendum erat.

64. *aeternum ſit mihi virginitas*) nam perpetuam eam retinuit Sibylla Cumaea. v. Ovid. XIV. Met. 129. ſqq. Quandoquidem enim deo conſecratae videri poterant ſacerdotes ac vates feminae, non poterant mortalium contactu pollui.

66. *Iactavit f. et caput*) more vaticinantium, omniumque fanaticorum, iactavit caput; pro hoc dixit: i. comas, fuſas ante caput. Sic de Carmenta Ovid. Faſt. I, 503. *Utque erat*, immiſſis *puppim ſtetit ante* capillis. H. Recte Heynius crines fuſos vaticinantium eſſe notavit. Iidem et *ſparſi* dicuntur, de quibus Huſchke in Analect. Crit. p. 81. ſuo more docte disputavit. Ad noſtrum locum cf. inprimis Valer. Flacc. I, 208. et Catull. 64, 306. Caput iacere de *percitis furore* eſt ap. Catull. 63, 23. W.

67. *Quidquid* etc.) Exciderunt hic nonnulla, quibus poëta ad argumenta librorum Sibyllinorum exponenda progrediebatur: inque iis prodigia et oſtenta, quae bellorum civilium tempore multis hominum ſermonibus ferebantur. Haec igitur

Herophile Phoebo grataque quod monuit;
Quasque Albuna ſacras Tiberis per flumina ſortes
Portarit, ſicco pertuleritque ſinu:

Hae

tur et cuncta prodigia, quae praedixerant reliquae Sibyllae: *haec fuerint olim.* Ita iungenda puto, ut vſſ. 71-79. *ἐν παρενθέσει* ſint. *Mermeſſia* dicta a Mermeſſo, vico in monte Ida; alias *Helleſpontica* appellatur, v. Lactant. I, 6, 12. apud Steph. Byzant. autem in *Μέρμησσος* Erythraea. H. Lacunae ſigna delenda curavi. Plenus deo poeta ſpernit ſententias, quales alias diverſis rebus nectendis interponi ſolent, ſtatimque ad alia procedit, quibus librorum Sibyllinorum dignitatem commendet. Expoſito oraculo Aeneae dato quaeque cecinerit Sibylla de futura urbis imperiique Romani magnitudine, nunc ad mala venit, quae ominibus certiſſimis hi libri fatales procenderint. W.

68. *Herophile Phoebo grataque quod monuit*) nam fuit Apollinis Sminthei ſacerdos. *Monere* non minus quam *admonere* de vaticiniis, ominibus etc. dici notum. v. Cic. de N. D. II, 66. cf. Broukh. ad I, 7, 56. Diſtinguuntur autem inter ſe h. l. plures Sibyllae, tanquam diverſae, quae ab aliis paſſim confundi ſolent: v. Salmaſ. Exerc. Plin. p. 53. ſqq. et, ſi tanti eſt, Olear. de poëtriis graecis p. 127. nec potuit facile in his rebus, quae vulgi ſuperſtitionibus inter ſe diverſiſſimis continebantur, explorati aliquid ac certi unquam tradi; et inanis eſſet opera, ſi quis haec ad liquidum perducere vellet.

69. 70. Etſi lectio diſtichi dubia eſt, teneri tamen poteſt hoc, fuiſſe veterem aliquam nunc parum notam narrationem de Sibylla aliqua, quae vaticiniorum librum per medium flumen portaverit et ab aqua intactum volumen ſervaverit. Servaverat rei memoriam ſignum deae Tibure in fano ad Anienem conſtitutum, manu librum tenens, quod in Anienis gurgite inventum ferebatur: ut ap. Lactant. I, 6, 12. legitur; qui ſimulacri habitus et fatum forte fabulae originem et cauſſam fecerat. H. Verba *Quidquid Amalthea — ſinu* intelligenda ſunt de libris Sibyllinis, quibus contineri ſtatuit poeta plurium Sibyllarum collecta oracula. Egit nuper de his libris B. G. Niebuhrius in Hiſtor. Roman. Part. I. p. 309. ſeq., qui collectionem fuiſſe ſuſpicatur praedictionum et oraculorum hexametris graecis ſcriptorum, atque adeo in eo quod apud Livium XXXVIII, 45. legitur, Herophiles Erythraeae vel alius cuiusdam Sibyllae effatum ſibi deprehendere

viſus

Hae fore dixerunt, belli mala ſigna, cometen,
Multus ut in terras deplueretque lapis.
Atque tubas atque arma ferunt crepitantia caelo
Audita et lucos praecinuiſſe fugam.

Ipſum

viſus eſt Lydorum regibus olim datum. Caeterum puncto poſt *ſinu* ſublato locum melius diſtinxi. De reliquis vid. Obſſ. W.

71. *Hae fore dixerunt* —) Iunge: *Hae dixerunt fore cometen, et ut multus lapis deplueret: quae ſunt belli mala ſigna.* v. de hac iunctura Bentl. ad Horat. I. Od. 1. Sunt autem, quod tenendum eſt, inter vatum praedictiones etiam prodigia aliquando futura cum declaratione, quid per ea dii monituri ſint, et cum expoſitione procurationum, quibus malorum minae averti poſſent. Similis locus eſt in Ciceronis verſſ. de Div. I, 12.

Atque ea, quae lapſu tandem cecidere vetuſto,
Haec fore, perpetuis ſignis clariſque frequentans,
Ipſe deum genitor caelo terriſque canebat.

Reſpicit autem Tibullus haud dubie prodigia et portenta, quibus belli civilis terrores per genus humanum illa aetate circumlati fuerant; duobus maxime temporibus: primum ſub initium belli inter Caeſarem et Pompeium geſti, v. Dio XLI, 14. et duo ampliſſima poëtarum loca, Lucani I, 524. ſqq. et Petronii c. 122. ſqq.; tum ſub Caeſaris necem; loc. claſſ. ſunt Virgil. Ge. I, 466. ſqq. et Ovid. Met. XV, 782. ſqq. quae loca conferant inter ſe poëticam copiam ſitientes, coniuncto Ciceronis diſerto loco de portentis ſub a. V. C. 689. viſis, et altero anno poſt a ſe Conſule expiatis: de Div. I, 10. ſqq. II. *Deplueretque lapis.* Imbres ſaxei dicti. vid. Elmenh. ad Arnob. adverſ. Gent. p. 5. — *Ut* — *que.* cf. I, 6, 54. I, 4, 2. et vid. Obſſ. ad I, 10, 51. W.

73. Nunc ἐμφατικῶς vaticinia Sibyllae ab eventu ſuo memorat: *atque etiam ferunt* etc. quando debebat pergere: eas praedixiſſe plura alia portenta: armorum tubarumque ſtrepitum in caelo etc. H. *Caelo audita* iunges, ut Ovid. Metamorph. XV, 784.: *Auditaque cornua caelo.* Ita etiam apud Virgil. Georg. I, 375.: *altis montibus audiri fragor.* W.

74. *lucos praecinuiſſe fugam*), h. vocem ex luco redditam. Virg. Ge. I, 476.

Vox quoque per lucos vulgo exaudita ſilentis
Ingens.

Lucan. I, 569.

Tum

Ipſum etiam Solem defectum lumine vidit
Iungere pallentes nubilus annus equos,
Et ſimulacra deum lacrimas fudiſſe tepentes,
Fataque vocales praemonuiſſe boves.
Haec fuerint olim. Sed tu iam mitis, Apollo,
Prodigia indomitis merge ſub aequoribus,
Et

Tum fragor armorum, magnaeque per avia voces
Auditae nemorum, et venientes cominus umbrae.

Praeivit Romanis poëtis in his prodigiorum generibus Apollon. IV, 1280-1288. loco valde luculento, quem Intpp. Statius, Broukh. Vulp., qui multa congeſſerunt, non meminerunt. H. *Praecinuiſſe* etiam ad *tubas* et *arma* pertinet; cf. Ovid. Met. XV, 783-785. Quare commata moleſta ſuſtuli. W.

75. *ſolem defectum lumine*) Reſpicit Tibullus *prodigioſum et longiorem ſolis defectum, qui fuit Iulio Caeſare occiſo, totius pene anni pallore continuo*, ut Plinius teſtatur II, 30. Plutarch. Caeſ. extr. Dio XL, 7. cf. Virg. Ge. I, 466. ſq. Douſa Not. c. 5. Scaliger de Emendat. temp. L. V. p. 441. H. Verum ſolis defectum eo anno fuiſſe, teſtatur Sammlung aſtronom. Tafeln, Berl. T. II. p. 122. W.

76. *annus nubilus vidit*, quia *totius pene anni pallore continuo* fuit is ſolis defectus.

77. Etiam Lucan. l. c. I, 556. *Indigetes fleviſſe deos — Tum pecudum faciles humana ad murmura linguae.* et Ovid. Met. XV, 792. *Mille locis lacrimavit ebur* etc.

78. *Vocales*, h. e. quae humana voce loquerentur. cf. Propert. II, 25, 37. add. Ovid. Met. XIII, 716. W.

80. *Prodigia indomitis merge ſub aequoribus*) non modo monſtroſi partus, expiationis cauſſa, in mare proiiciebantur, de quo v. Broukh. et Vulp. ſed et quaecunque prodigia aut portenta aboleri poterant. Ita Apollinis ſimulacrum, quod per tres dies fleverat, paullo ante mortem Scipionis Africani minoris, conciſum et in mare proiectum (καταποντωθὲν) memorat Dio Exc. Peireſc. n. 98. Conf. Auguſtin. C. D. III, 11. iam a Vulpio laudatum. Conſtabat ſaltem ſibi in hoc ſuperſtitio, ſi eae res mala portendebant, ut eas e medio tollerent: ſublata cauſſa videri potuit ſublatus effectus. H. *Medioque ſub aequore merſit*, Virg. Aen. VI, 342. W.

Et ſuccenſa ſacris crepitet bene laurea flammis;
  Omine quo felix et ſacer annus erit.
Laurus, io, bona ſigna dedit, gaudete, coloni;
  Diſtendet ſpicis horrea plena Ceres.
Oblitus et muſto feriet pede ruſticus uvas,
  Dolia dum magni deficiantque lacus.
At madidus Baccho ſua feſta Palilia paſtor
  Concinet; a ſtabulis tunc procul eſte lupi.
Ille levis ſtipulae ſolennes potus acervos
  Accendet, flammas tranſilietque ſacras.

Et

81. *Et ſuccenſa ſ.*) Non in promtu eſt ex ipſis verbis intelligere, fueritne aliqua propria huic Quindecimvirali ſacro religio haec, ut lauro incenſa ſuper ara auſpicium inde caperent; an ad vulgarem et privatam hominum ſuperſtitionem hoc pertineat. H. De uſu lauri in ſacris vid. Interpp. ad Virg. Eclog. VIII, 82. W.

82. *ſacer annus*) fauſtus, felix, feſtus.

84. *Distendet ſ.*) elegans loquendi forma de magna copia, quae *distendere* et *rumpere* dicitur penum ſeu horreum aliumve locum, quo ſervatur. vid. Obſſ.

87. *Palilia*) celebrabantur XIII. Kal. Maias. v. Ovid. IV. Faſt. 721. ſqq. Vina horna iam tum apponebantur in menſis veteris Italiae. *Concinet:* pro celebrabit; forte cum reſpectu carminum paſtoritiorum: v. II. El. 1, 51. ſqq.

88. *a ſtabulis tunc procul eſte lupi*) num quia laetitiae dediti minus curam habebant pecoris? an potius: quia etiam ad lupos arcendos iſta ſollennitas agebatur. vid. Ovid. l. l. 765. in precibus Pali deae factis:

Neve minus multo redigam, quam mane fuerunt;
Neve gemam referens vellera rapta lupo.

Videntur quoque ovium greges tum primum in paſcua dimittere e ſtabulis paſtores per Italiam. cf. Calpurn. Ecl. 5, 24. ſq. Certe admiſſurae tempus vernum tum erat, ut ex Varr. R. R. VII, 5, 11. conſtat.

90. *tranſiliet*) v. Ovid. Faſt. IV, 781. et Propert. IV, 4, 75. 76. H. Morem paullo diverſum vid. apud Virgil. Aen. XI, 787. At huc verba Perſii Sat. I, 72. *fumoſa Palilia foeno*, pertinent. W.

Et fetus matrona dabit, natusque parenti
 Ofcula comprenfis auribus eripiet.
Nec taedebit avum parvo advigilare nepoti,
 Balbaque cum puero dicere verba fenem.
Tunc operata deo pubes discumbet in herba,
 Arboris antiquae qua levis umbra cadit,
Aut e vefte fua tendent umbracula fertis

Vin

91. 92. Palilibus pro felici ovium fetu vota faciebant: v. Ovid. l. c. IV, 771. 2. et Dionyf. Halic. I, 88.; at hic memorabile eft, quod etiam ex iftius diei religione exfpectatur laetus puerorum proventus. Suaviter autem ea res narrata 91 - 94. Porro *Et fetus m. dabit:* appofita tanquam effectus iftius luftrationis pro vulgari modo: ut fetus matrona det. H. Nos puncto poft *facras* pofito feiunximus verff. 91. 92. ab antecedentibus, fecuti H. Voffium. Caeterum *dare liberos* proprie de parentibus dicitur, qui liberos procreant; Catull. 61, 212. Ibidem v. 66. domus dare liberos dicitur, quae augetur liberis. W.

92. *Ofcula* —) Decet elegiam moris fimplicitas. v. Obff. H. Compara Virgil. Georg. II, 523. W.

94. *Balbaque cum puero dicere verba fenem*) Broukhufius in eo laborat, ut doceat, non effe balbutire h. l. fed blaefam linguam habere, quod nobis *lifpeln.* Quin potius omnino corruptam, fed amabilem puerorum, *dimidiata verba tentantium, loquelam, ipfo offenfantis linguae fragmine dulciorem*, ut Minucii c. 2. verbis utar, intelligi mallim.

95. *operata deo*) v. ad II, 1, 9. Ceterum exponitur hic hilaritas illa ruftica feftaeque dapes, de quibus fup. ad II, 1, 21 - 24. vidimus. Simile prorfus feftum, re divina facta Annae Perennae, comparare iubeo ap. Ovid. III. Faft. 523 - 540.

97. *fertis Vincta*) Scaliger intelligit *fertas* h. funiculos, σχοινία. Sed cur obfcuram hanc vocem h. l. inferciamus, cauffa idonea nulla eft: ferta funt rami ac frondes cum floribus ac foliis, quae ad viminum et iuncorum morem pro vinculis effe poffunt. Occurrunt huiusmodi umbracula, de quibus iam dicta funt plura fup. ad II, 1, 24., paffim in antiquitatis monumentis, v. c. Pictur. Herculan. To. III. p. 59. In vafis Etrufcis et Campanis (vide v. c. Monum.

Vincta, coronatus ſtabit et ante calix.
At ſibi quisque dapes et feſtas exſtruet alte
Ceſpitibus menſas, ceſpitibusque torum.
Ingeret hic potus iuvenis maledicta puellae,
Poſtmodo quae votis irrita facta velit.
Nam ferus ille ſuae plorabit ſobrius idem,
Et ſe iurabit mente fuiſſe mala.
Pace tua, pereantque arcus, pereantque ſagittae,
Phoebe, modo in terris erret inermis Amor;
Ars bona: ſed poſtquam ſumſit ſibi tela Cupido,
Heu, heu, quam multis ars dedit illa malum!
Et mihi praecipue, iaceo cum ſaucius annum,

Et

Monum. ined. Winkelm. tab. 200.) et in gemmis, quae Faunos et Bacchos exhibent, nihil his pergulis et hypampelis frequentius. In ipſa illa nobili gemma, quae Michaelis Angeli annulus vulgo dicitur, talem pergulam videre licet. E pellibus factum umbraculum dabunt Admiranda Rom. n. 44.

101. *Ingeret hic* caet.) Luſus quoque amoris in artes, quae paci debentur, referri vides, ut I, 10, 53. ſeq. Idem canit Propert. III, 3, 23. W.

104. *mente fuiſſe mala*) h. ſe inſanum, vecordem fuiſſe, ut contra *bona mens.* Ex formula ducit Broukhuſius poſt Douſam Praecid. c 8. Memineris ſimilem locum ſup. I, 10, 53-56. H. Formula qua utebantur veniam petentes. Senec. Benef. III, 27.: *et cum malam mentem habuiſſe ſe pridie iuraſſet, id ut in ſe et filios ſuos recideret optavit. Mala mens* eſt etiam Catull. 40, 1. W.

105. ſq. Abrupta ortio. Cum in amoris curas et aerumnas incidiſſet, quibus ipſe tum cummaxime laborabat, totum hoc curarum genus, omnem amorem, e genere humano climinatum eſſe vult. Suaviter autem *Pace tua:* cum ſagittas et ipſe Phoebus geſtet. *Ars bona:* facile ſuppleri poteſt: tractandi arcum et ſagittas.

108. *dedit — malum*) nocuit. cf. Vulp. Sic in illo noto e Mauro Terentiano de Metris:

Et Naevio poetae,
Cum ſaepe laederentur,
Dabunt malum Metelli.

Et faveo morbo; tam iuvat ipſe dolor!
Usque cano Nemeſin, ſine qua verſus mihi nullus
Verba poteſt, iuſtos aut reperire pedes.
At tu, nam Divum ſervat tutela poëtas,
Praemoneo, vati parce, puella, ſacro,
Ut Meſſalinum celebrem, cum, praemia belli,
Ante ſuos currus oppida victa feret,
Ipſe gerens laurus, lauro devinctus agreſti
Miles, io, magna voce, Triumphe, canet.
Tunc Meſſala meus pia det ſpectacula turbae,
Et plaudat curru praetereunte pater.

Adnue;

112. *Poſt h. v. traduxit Scaliger in hunc locum e ſequente Elegia vſſ.* 15-18. Acer Amor etc.

110. *Et faveo morbo*) eſt, ſibi placere cum morbo ſuo, eum omni ope fovere et nutrire, eique indulgere: id quod ignaviam et inertiam illam creat, qua miſer amator victus amori ſuccumbit. Ovid. II. Am. 5, 11.

Ferreus eſt, nimiumque ſuo favet ille dolori,
Cui petitur victa palma cruenta rea.

113. ſqq. Suavis reditus ad argumenti, quod orſus erat, ſummam et caput.

116. *oppida victa*) n. eorum ſimulacra, quae in triumpho portabantur. H. Uſitatius eſt *oppida capta*, ut Propert. III, 4, 16. dixit: *et titulis oppida capta legam*, ubi vid. Burm. W.

117. *gerens laurus*) n. manu, propter ſequens: *lauro devinctus*. H. Recte I. H. Voſſius comparat Senec. Herc. fur. 818: *frontibus laurum gerens.* Add. ſupr. I, 7, 7. Caeterum ut iam olim feceram, interpunctionem mutavi, commate poſito poſt *feret*, ut *ipſe gerens laurus* idem hic Meſſalinus ſit, *cum feret oppida victa.* — *Lauro devinctus agreſti* eſt miles. Conſtructio igitur eſt totius loci haec: cum ipſe gerens laurus opp. capt. feret, miles autem laur. dev. agr. canet, caet. Particula omiſſa eſt, ut fieri ſolet ſaepiſſime in tali ſententiarum oppoſitione. W.

119. *pia det ſpectacula turbae*) praebeat ipſe, ipſe ſit ſpectaculo pater triumphantis. *pia*, quia amorem in filium teſtatur.

120. *Plaudat*) *Plaudere* et *plau-*

Adnue; ſic tibi ſint intonſi, Phoebe, capilli,
Sic tua perpetuo ſit tibi caſta ſoror.

ELEGIA VI.

Caſtra Macer ſequitur; tenero quid fiet Amori?
Sit

plauſus verba ſunt in hac re ſolemnia. Propert. III, 4. 22.: *Mi ſat erit ſacra plaudere poſſe via.* W.

121. *Adnue; ſic tibi ſint*) h. e. precor te *per tuos promiſſos capillos* et *per tuam ſororem* perpetuo virginem, Dianam, ut adnuas et me exaudias. Formulam hinc habet Sidon. Carm. V, 600.

Adnue; ſic veſtris reſpiret Byrſa tropaeis.

Licentius in carm. ad B. Auguſtinum praeceptorem in Epiſt. 26. Tom. II. Opp. Auguſt. p. 41.

Adnue; ſic nobis verum ratione pateſcat.

Uſum hunc particulae *ſic* iam vidimus I, 4, 1. Praeivit Apollon. II, 708. Ἱλήκοις· αἰεί τοι, ἄναξ, ἄτμητοι ἔθειραι, Αἰὲν ἀδήλητοι· τῶς γὰρ θέμις.

Elegia VI.

Affectus magni et varii plenum carmen. Aemilio Macro ad militiam profecto, hoc idem ſe facere velle minatur, ut puella relicta militatum diſcedat. At enim quam impar tali auſo, ut puellam relinquat, futurus ſit, mox reputat, et ex eo intelligit, quod toties, cum excluſum ſe vidiſſet, indignabundus iuraverat, ſe ad puellam nunquam eſſe rediturum, mox tamen ad puellae fores rediit. Inde (v. 15.) ſe ſummos amoris cruciatus experiri teſtatus, nil ſe habere ait, quo minus vitam abiiciat, praeter ſpem, quae tantum in rebus humanis valet. Tum ad miſerationem converſus Nemeſim obteſtatur per Manes ſororis, quae circa illud tempus violenta morte, de feneſtra praecipitata, interierat. Culpam vero levitatis aut ſuperbiae puellae in malitioſam lenam transfert. Scaligerum ſententiarum nexus hic deſideraſſe nolim. Ad meum ſenſum eſt hoc ex praeſtantiſſimis ſui generis carmen, terſum, nullo naevo dehoneſtatum, inprimisque affectus gravitate notabile, quam vix putares elegiam decere poſſe.

1. *Macer* hic eſt Aemilius Macer Veronenſis, nobilis poëta, Ovidio natu maior, Virgilio et Tibullo fere aequalis. Scripſit Ornithogoniam, Theriaca, et de Herbis. Multa de eo docte congeſſit Bronkhuſius ad h. l. adde Maffei Veronam illuſtr. P. II. pr. Circumfertur nunc ſub eius nomine liber de viribus herbarum. Diverſus ab
hoc

Sit comes, et collo fortiter arma gerat?
Et, ſeu longa virum terrae via, ſeu vaga ducent
Aequora, cum telis ad latus ire volet?
Ure, puer, quaeſo, tua qui ferus otia liquit,
Atque

hoc fuit is, qui *Iliaca* ſcripſit (de quo v. ad Virgil. lib. II. Exc. I. p. 306.), quem confuſum cum illo, etiam a Broukhuſio et a me, poſt alios diſcrevit Wernsdorf. P. L. M. To. IV. p. 579. 580. H. *Sequitur.* cf. Lucan. X, 407. Eſt ſtudioſe ſectari, appetere, delectari. *Caſtra*, h. e. militiam. W.

2. *collo — arma gerat*) Ut humeris et ex humeris, ita collo et e collo portamus ea, quae ex eo appenſa aut ei impoſita ſunt. Arma geſtant milites; et Romanus quidem miles arma cum vallis, vaſisque. Quaeſitum eſt h. l. etiam a Vulpio, Amorine militis an calonis perſona induatur. Verba utrique ſunt accommodata: prius quidem militi potius: *collo fortiter arma gerat.* Alterum *cum telis ad latus ire* caloni; etſi et miles alter alteri eſt παραστάτης, ad latus incedit vel ſtat. Cum tamen *puer* Amor ſit: videri poteſt hoc alterum accommodatius, ut caculae ſeu ſervi militaris ei partes tribuantur. Sententiarum ordo ita luculentior: Macer militatum abit, puella deſerta; quid Amori fiet? An ſequetur ille tanquam armiger Macri et calo? Id vero cum expectari nequeat, alterum ſubiicit poëta: Immo vero, Amor, retrahe eum ex militia, revoca eum a profectione. Alioqui ſi tua tormenta effugere licet militia ſuſcepta, en me, qui extemplo militatum iturus ſim. In ſeqq. proprietas ſermonis et elegantia obſervanda. *Otia* proprie dicta reſpectu *militiae. Aequora vaga*, v. 4. propter vagos nautas et maritimos errores. ſup. I, 3, 39. *ducunt viae et aequora* elegantius, quam ut quis terra marique iter faciat. *Urere* v. 5. de cruciatu accipe, de quo ſup. ad I, 9, 21. non eo ſenſu, quo alibi Amor *urere* dicitur. Eleganter tandem erro ſub ſigna Amoris revocatur, ad militiam Amoris, in quam ſacramento adactus fuit. H. *Vaga aequora*, ut II, 3, 39. *vagus pontus.* Epitheton ad naturam aquae marinae referendum. — *Ferus* dicitur is, qui animum obfirmavit et induravit adverſus vim amoris. Similiter vox tribuitur Tibullo I, 5, 5. qui ad fortitudinem ſe compoſuerat et conſuetudine puellae carere ſe poſſe iactaverat. — *Erro* v. 6. eſt is, qui a ſignis, ſub quibus militat, diſceſſit. W.

Atque iterum erronem ſub tua ſigna voca.
Quod ſi militibus parces, erit hic quoque miles,
Ipſe levem galea qui ſibi portet aquam.
Caſtra peto, valeatque Venus, valeantque puellae;
Et mihi ſunt vires, et mihi facta tuba eſt.
Magna loquor, ſed magnifice mihi magna locuto
Excutiunt clauſae fortia verba fores.

Iuravi

7. *erit hic quoque miles, Ipſe*) δεικτικῶς de ſe loquitur Tibullus. Notum illud Virgilii:

Eſt hic, eſt animus lucis contemtor.

conf. Horat. I. Sat. 9, 47. v. Broukh. et Vulp. Sellium Spec. Obſſ. miſc. c. 5. Senſus vero: *Quod ſi tu, o Amor, militi parcis: iam mihi certum eſt militare vel in imis ordinibus.* Nam extremum hoc deſignari debet per iſta: *Ipſe levem g.* Cum gregarius miles calonem non haberet, ipſum aquam victumque ſibi petere neceſſe erat. Itaque galeam dixit *levem*, leviorem utique velitis, quam haſtati, principis, aut triarii.

10. *Et mihi ſ.*) h. etiam ego is ſum, qui militare poſſim, qui munera militaria obire queam. H. Repetitio verborum *et mihi* non diverſitatem rerum indicat, ſed eandem ſententiam bis cum vi reddit. Comparabis Virg. Aen. XII, 50. et Iuven. Sat. I, 15. Caeterum quum *et* aperte ſit pro *etiam* dictum in talibus, in Valer. Flacc. I, 508. legendum: *eſt mihi* pro *et mihi.* W.

11. *Magna loquor*) eſt gloriari. v. Ovid. I. Met. 751. Idem eſt *magnifice loqui*, ut et ſup. I, 5, 6. cf. Broukh. et Vulp. Paſſerat. ad Propert. II, 19, 71. Praeclare Seneca Ep. 82. *Magna verba excidunt, cum tortor popoſcit manum, cum mors propius acceſſit.* et Seneca Tragicus Troad. 575.

Magnifica verba mors prope admota excutit.

12. *Excutiunt clauſae fortia verba fores*) *fortia verba* ſunt eadem magna, aſpera, ſuperba verba. Propert. I, 5, 14.

Quum tibi ſingultu fortia verba cadent.

Excutere vero eleganter hoc ſenſu. Cic. pro Sulla c. 8. *qui ſi attulerint nervos et induſtriam, mihi crede, excutient tibi iſtam verborum iactationem.* v. Broukh. cf. loc. Ovid. II. Am. 1, 15. H. *Verba fortia* ſunt quae audacem animum oſtendunt, ut *fortia conſilia* Tacit. Hiſt. III, 67. et Liv. XXV, 38. Similiter *magna* ſunt, quibus te ad rem aliquam magnam perficiendam ſatis valere

Iuravi quoties, rediturum ad limina nunquam!
  Quum bene iuravi, pes tamen ipſe redit.
Acer Amor, fractas utinam, tua tela, ſagittas
  Ilicet exſtinctas adſpiciamque faces!
Tu miſerum torques, tu me mihi dira precari
  Cogis, et inſana mente nefanda loqui.
Iam mala finiſſem leto; ſed credula vitam
  Spes

14. *Magnas turbas hic movit Scaliger. Primum vſſ.* 15-18. *retraxit ad ſup. Eleg. inter v.* 112 *et* 113. *Porro ſubiecit hoc loco poſt illa:* pes tamen ipſe redit *verſſ.* 33-60. *ex lib. II. el.* 3. At tu quisquis is es. *et in iis finivit elegiam hanc:* Barbara gypſatos ferre cataſta pedes. *Tum novam eamque ſeptimam Elegiam orſus eſt cum verbis:* Finirent multi leto mala: credula vitam etc.

lere iactas, cf. Virg. Aen. XI, 381. et μεγάλοι λόγοι Soph. Antig. fin. Patet ex his, fortia verba non eſſe plane eadem quae aſpera. Diverſa etiam ſunt *ferocia* verba, quae ſuperbis tribuuntur et tumidis, Liv. 26, 19. Tacit. Hiſt. 4, 71. W.

14. *pes tamen ipſe redit*) cf. Horat. Epod. XI, 30. Propert. II, 19, 59. Broukh. *ipſe redit* eſt ultro redit. H. *Ipſe.* Add. Virgil. Eclog. IV, 21. quem locum utiliter conferes cum loco Tibulli I, 3, 45. W.

15. *Acer Amor*) *Acre* dicitur, quod urit, urget, ſtimulat, ut *acris flamma, acer dolor.* Ovid. Ep. 4, 70.

Acer in extremis oſſibus haeſit amor.

Hinc ad animum traductum, de ira, crudelitate, vehementiore omni motu et affectu ſollenne eſt. Ergo eſt ſaevus Amor. Redit inf. IV, 2, 6. H. Meleager ira incenſus combuſturum ſe eſſe tela Cupidinis omnia minatur, Anthol. Gr. T. I. nr. 52. p. 17. ed. Iacobs. — V. 16. *Ilicet* ad *exſtinctas* quoque pertinet; cf. *ſemper* apud Tib. I, 5, 52. W.

15. 19. De ſententiarum nexu dictum ad Eleg. pr.

17. *Torques.* De hoc vid. Obſſ. ad I, 4, 81. — Verſ. 18. *nefanda loqui.* In deos haec dicta eſſe, vidit Heynius ad III, 5, 14. W.

19. ſqq. Sequitur locus dulciſſimus de ſpe, felicitatis, quandoqui-

Spes fovet, et fore cras femper ait melius.
Spes alit agricolas, Spes fulcis credit aratis
Semina, quae magno foenore reddat ager.
Haec laqueo volucres, haec captat arundine pifces,
Quum

23. *In recenf. Scalig. El. 7, 5. fq.*

doquidem eam dari mortalibus fas non erat, fuccedanea. Eft alius de ea locus apud Ovidium I. ex Ponto 6, 29. fqq. et elegans Elegia in Catalectis vet. poet. et Anthol. Lat. Burmanni To. I. lib. III. ep. 82., in qua multa ex Tibullo adumbrata funt. Quanto beatior is, cui licet epitaphii pulcerrimi verbis uti:

Inveni portum; Spes et Fortuna valete.
Sat me lufiftis. Ludite nunc alios.

Quod carmen adumbratum eft ex Graeco Anthol. I, 25. Analect. To. III. p. 286. Ἐλπὶς καὶ σὺ Τύχη, μέγα χαίρετε· τὸν λιμέν' εὗρον. Οὐδὲν ἐμοὶ χ' ὑμῖν, παίζετε τοὺς μετ' ἐμέ. Corrupit brevitatem et vim verfuum Palladas Analect. T. II. p. 457. no. 140. H. In verbis *Iam mala finiffem leto, fed — Spes fovet* caet. notanda eft elegans loquendi ratio pro vulgari: Iam mala finiffem leto, nifi fpes foveret caet. Eandem fecutus eft Ovid. in Art. A. III, 43. et Heroid. XV, 88. 92. Nec pedeftres fcriptores hanc iuncturam refugerunt, quod te docebit Liv. III, 25. Idem ufitatum Graecis eft inde ab Homer. Odyff. XI, 564. — *Credula fpes* illuftratur ab Heinf. in Syllog. T. 2. p. 539. W.

20. *et fore cras femper ait melius*) Notum illud Theocriti Idyll. IV, 41.

Θαρσεῖν χρὴ, φίλε Βάττε· τάχ' αὔριον ἔσσετ' ἄμεινον.

21. *Spes — credit — foenore reddat*) Haec follennia de aratione et meffe. v. Stat. et Broukh. ad h. l. cf. Heinf. ad Valer. Flacc. I, 69. hinc et *fides* fegeti tribuitur. Hor. III. Od. 16, 30. et Sever. Aetn. 263. *terra fidelis filvis*, ubi v. Intp. contra *fundus mendax* Hor. III. Od. 1, 30. Ad potentiam autem deae et vim fpei ad animos humanos declarandam valent utique cetera: an vero et illud fatis accommodatum fit, quod v. 23. 24. ab aucupio et pifcatione petitur, dubitare licet; etfi et hoc vitae tolerandae genus fpe capturae fuftentatur: abeffe tamen malim. H. *ἐλπὶς γὰρ ἡ βόσκουσα τοὺς πολλοὺς βροτῶν*, dixit Sophocl. — Ad verf. 22. cf. Plin. 2, 63. *quam bona fide terra creditum foenus reddit!* W.

Quum tenues hamos abdidit ante cibus.
Spes etiam valida ſolatur compede vinctum;
Crura ſonant ferro, ſed canit inter opus.
Spes facilem Nemeſin ſpondet mihi; ſed negat illa.
Hei mihi, ne vincas, dura puella, deam!
Parce, per immatura tuae precor oſſa ſororis;
Sic bene ſub tenera parva quieſcat humo.
Illa mihi ſancta eſt; illius dona ſepulcro
Et madefacta meis ſerta feram lacrimis;
Illius ad tumulum fugiam, ſupplexque ſedebo,
Et mea cum muto fata querar cinere.

Non

26. *inter opus*) quod ruri facit. Loquitur de mancipio ex ergaſtulo. Ovidius, iam aliis laudatus, IV. Triſt. 1, 5.

Hoc eſt, cur cantet vinctus quoque compede foſſor,
Indocili numero cum grave mollit opus.

27. *negat*. vid. Not. ad I, 4, 15. W.

29. *per immatura — oſſa ſororis*) immatura morte raptae, ante diem in oſſa verſae. H. *Immatura*, vid. Horat. Sat. II, 8, 59. W.

30. *ſub tenera — humo*) quae levis ſit. Res nota. *Sic bene*. Obteſtandi formula: per id, quod in votis habetur, ut oſſa quieſcant, obteſtatur Nemeſin.

31. *Illa mihi ſancta eſt*) *Sancti* vocantur piorum Manes. Noti verſus Virgil. XII. Aen. 648.

Sancta ad vos anima, atque iſtius inſcia culpae
Deſcendam.

cf. Broukh. Sic Callimachus mortem boni viri bene appellat ὕπνον ἱερὸν in Epigr. Anth. III. c. 1. (Callim. Epigr. X.) quod male in aliam partem trahunt Intpp. Mox inferiarum *dona* ſunt munera, libationes, unguenta. v. II, 4, 44. et III, 2, 19. ſqq. Totus hic locus mirifice ad affectum concitandum elaboratus.

33. *Illius ad tumulum fugiam*) tanquam ſervi, a domino male habiti, in aſyla. Mox *ſedebo* ex more ſupplicum. v. Broukh. et Vulp. cf. Nodell. Not. crit. p. 74. At illa v. 34. *Et mea cum muto fata querar cinere* in ipſis praecordiis haerent.

Quot

Non feret usque ſuum te propter flere clientem;
Illius ut verbis, ſis mihi lenta, veto,
Ne tibi neglecti mittant mala ſomnia Manes,
Moeſtaque ſopitae ſtet ſoror ante torum,
Qualis, ab excelſa praeceps delapſa feneſtra,
Venit ad infernos ſanguinolenta lacus.
Deſino, ne dominae luctus renoventur acerbi;
Non ego ſum tanti, ploret ut illa ſemel.
Nec lacrimis oculos digna eſt foedare loquaces.

Lena

35. *In recenſ. Scalig. El. 7, 17. ſq.*

Quot autem eſſe putamus miſeros et aerumnis confectos, quorum aegritudinem hoc unum levat, quod cum cinere cariſſimorum fata ſua queruntur, eaque una ſpe ſe ſuſtinent, fore, ut paullo poſt ſua oſſa cum eorum oſſibus ſepulta quieſcant! H. Veterum morem ad ſepulchrum deorum Manium auxilium ſuppliciter implorandi, ex Aeſch. Perſ. 218. et Sophocl. Electr. 453. notum, imprimis illuſtrant verſus Choeph. 331-334:

Δίπαις τοί σ' ἐπιτύμβιος
θρῆνος ἀναστενάζει·
Τάφος δ' ἱκέτας δέδεκται
φυγάδας θ' ὁμοίως. W.

35. *clientem*) h. l. ſupplicem.

36. *lenta*) h. e. dura, quae precibus non movetur. v. I, 10, 58.

39. *Qualis, ab e.*) tales enim Manes apparebant, quales vita exceſſerant: exemplum Aen. II, 268. ſqq. v. ſup. ad I, 10, 37. et h. l. Broukh. Meurſ. ad Lycophr. p. 306.

eod. *ab excelſa — feneſtra*) igitur habitabat in coenaculo, ut pauperes. v. Vulp.

41. 42. *Deſino — Non ego ſum t.*) Hoc vero unice Tibullianum, et pectore molli ac tenero dignum. Ipſe, puellae ſuperbae amore excruciatus et ira exaſperatus, tamen dicere ea veretur, unde ea dolere poſſit. H. Comparanda eſt Dido apud Ovid. Heroid. VII, 45.:

Non ego ſum tanti, quamvis merearis, inique,
Ut pereas, dum me per freta longa fugis. W.

Lena nocet nobis; ipſa puella bona eſt.
Lena necat miſerum Phryne, furtimque tabellas
Occulto portans itque reditque ſinu.
Saepe ego cum dominae dulces a limine duro
Agnoſco voces, haec negat eſſe domi.
Saepe, ubi nox promiſſa mihi eſt, languere puellam
Nuntiat, aut aliquas extimuiſſe minas.
Tunc morior curis, tunc mens mihi perdita fingit,
Quisve meam teneat, quot teneatve modis;

Tunc

44. *nocet*) vid. Not. ad I, 5, 47. Nocere eſt cauſſam malorum eſſe, cf. Ovid. Heroid. VII, 93. coll. Virg. Aen. IV, 169. De caeteris vide Obſſ. W.

45. Ovid. Art. III, 621.

— — — tabellas,
Quas tegat in tepido faſcia lata ſinu:

ſtrophium mammis ſubligatum.

46. *itque reditque*) cf. Valer. Flacc. I, 725. Virg. Aen. XII, 753. IV, 438. Sunt hae formulae loquendi ſolemnes. Pedeſtre eſt, iterum iterumque portat, ſimilia. W.

50. *aut a. ext. minas*) aut eſſe periculum aliquod, quod illa extimeſcat. *Minae* pro malo, aut pro periculo, ſaepe.

51. *Tunc morior curis*) Ovid. II. Faſt. 753.

Mens abit et morior, quoties pugnantis imago
Me ſubit.

III. Am. 14, 37.

Mens abit et morior, quoties peccaſſe fateris,
Perque meos artus frigida gutta fluit.

Sic *morientes* intelligendi ad mortem afflicti, perituri. In Sulpiciae Sat. v. 14.

Quasque dedit quondam, morientibus eripit artes.

male mutant. Sic et *pereo, perditus ſum*, inprimis in Comicis.

eod. *mens — perdita*) aegritudine et moerore confecta, ut *perditus metu.* Ovid. I. Triſt. I, 43.

Carminibus metus omnis abeſt: ego perditus enſem
Haeſurum iugulo iam puto iamque meo.

52. *modis*) Concubitus varias Venerisque figuras dicit, ut cum Ovid. loquar Triſt. II, 523. Add.

Tunc tibi, lena, precor diras; ſatis anxia vivas,
Moverit e votis pars quotacunque deos.

Add. Amor. III, 7, 64. Vid. ſupr. I, 9, 64. W.

53. *ſatis anxia*) *ſatis* h. l. intendit et auget. *ſatis cum periclo* ap. Terent. I. Andr. 1, 104. v. Broukh. h. l.

54. *Moverit*) h. ſi vel minima dirarum pars eos moverit, ut ad effectum eas perducant. H. Ovid. Ib. 134.:

Certe ego, quae voveo, Superos motura putabo. W.

ALBII TIBVLLI
LIBER III.
ELEGIA I.

Martis Romani feſtae venere Kalendae;
Exoriens noſtris hinc fuit annus avis;

Et

Elegia I.

Kalendis Martiis ex more mittit munus ad Neaeram ſuam Tibullus, idque carmen hoc, in volumine pulcre adornato perſcriptum. Neaera quae fuerit, aliunde non conſtat; sed ex iis, quae ſequuntur, carminibus diſcimus haec: Amatam eam eſſe a Tibullo et ſperatum eius coniugium, (El. 1, 25 - 28. et 2, 14.) Diſceſſit mox illa Roma cum matre; quod diſcidium aegerrime fert amator Eleg. 2. et 3. expectabat tamen reditum (3, 25.). Mox, ſom-

Et vaga nunc certa discurrunt undique pompa
Perque vias urbis munera perque domos.

Dicite,

ſomnio territus, eam alii nubere velle ſuſpicatur (El. 4, 51. ſqq.); qua de re paullo poſt certiore nuntio allato, levitatem ac perfidiam puellae graviter incuſat (El. 6. inprimis 29. ſq.).

Haec ex ipſis carminibus tenenda ſunt et teneri poſſunt. Inani ſtudio Interpretes multa quaeſivere, quae nec ſciri poſſunt nec ſcire quicquam refert, cum aut in Delia, aut in Nemeſi, aut in Glycera, Neaeram quaeſivere; aut mirati ſunt, cur Ovidius in noto carmine in obitum Tibulli (III. Am. 9.) Deliam et Nemeſin tantum memoraverit; aut contendunt, ex alia perſona haec carmina Tibullum ſcripſiſſe, vel in ficto argumento luſiſſe. Quam inania captant ſaepe viri docti, utilibus ac neceſſariis poſthabitis! Ipſa affectus veritas docere debebat, non haec carmina ex animi luſu proficiſci potuiſſe. De Neaera ſorte haec ſuſpicari licet, fuiſſe eam origine Graeca, ſaltem peregrinam; non adeo nuptias iuſtas cum ea iungere potuit eques Romanus, ſed tantum pro concubina eam habere, quod etiam Lex Papia Poppaea facere permiſit. Itaque ille ei erat *frater* mox futurus *coniux:* III, 1, 23. 26. cf. ad III, 4, 51. 52. Porro Neaeram nec humili loco, ſed in domo honeſta et liberali (El. 4, 92-94.) eductam eſſe probabile fit. Cum eadem (El. 4. 57.) *Carminibus celebrata tuis formoſa Neaera* ſit: videntur plura in eam ſcripta a Tibullo carmina fuiſſe, quam quae nunc extant.

1. *Kalendae Martiae* et maritis et amantibus pro ſacris et feſtis erant ſub Matronalium nomine. v. Intpp. ad Horat. III. Od. 8. et Ovid. III. Faſt. 167. ſqq. Pars erat feſtivitatis, ut puellis munera mitterentur; ſimili more ſtrenae mitti ſolebant Kal. Ianuar.

3. *certa discurrunt undique pompa — munera) pompa,* quia palam et cum oſtentatione, a longa ſerie puerorum geſtantium, portabantur. *certa* vero, quia ſingula ſuis perſonis deſtinata. Ad talem *pompam munerum* reſpicit Propert. loco pulcerrimo III, 13. (11) 27. ſqq. II. *Pompa* de iis quae dono mittimus. vid. H. Voſſ. ad Virg. Eclog. II, 53. pag. 81. — *Perque vias — perque domos.* Ita accurate munera puellis ab amatoribus et matronis a maritis miſſa diſtinguere voluit auctor. Vid. interpretes ad Mart. Epigr. V, 84, 10. — Caeterum cf. Virg. Aen. II, 364: *Plurima perque vias ſternuntur inertia paſſim Corpora perque domos.* Add. Obſſ. ad I, 4, 25. W.

Dicite, Pierides, quonam donetur honore
Seu mea, ſeu fallor, cara Neaera tamen.
Carmine formoſae, pretio capiuntur avarae.
Gaudeat, ut digna eſt, verſibus illa meis.
Lutea ſed niveum involvat membrana libellum,
Pumex et canas tondeat ante comas;
Summaque praetexat tenuis faſtigia chartae,
Indicet ut nomen littera facta meum:

Atque

8. *ut digna eſt*) quippe quae formoſa ſit. H. *Ut digna eſt* ſcil. gaudere; vid. IV, 6, 10. W.

9. *Lutea ſed niveum involvat membrana libellum*) int. de volumine convoluto. Voluminis, quod tantum in interiore parte perſcriptum erat, ſummae orae, in averſa charta, membranae fruſtum adglutinari ſolebat, quod convoluto libro tegumenti loco eſſet, et fere croco, ut h. l., vel minio vel purpura *tingebatur*. Heinſius quidem ad Ovid. I. Triſt. 1, 5. non haec ad velamentum libri, ſed ad ipſum volumen referri volebat. Verum membrana ipſam membranam involvere commode dici nequit. In involucro illo, quod tamen non ſemper adglutinatum fuiſſe puto, ſi tamen erat, in eo ſcribebatur titulus voluminis. Ovid. IV. ex P. 13, 7.

Ipſe quoque, ut chartae titulum de fronte revellas,
Quod ſit opus, videor dicere poſſe, tuum.

uti intus in πρωτοκόλλῳ, ſive prima pagina h. fronte (v. Scalig. ad h. l.) index ſive ſumma libri. De alterutro accipiendi v. 11. et 12. Equidem malim de titulo in membranula iſta picta. At Schwarzius, qui tribus disſertationibus de ornamentis librorum, poſt Iſ. Voſſium ad Catull. p. 52. rem librariam praeclare illuſtravit, de indice praefixo ſummae patri voluminis interpretabatur. H. Particulam *ſed* conditionem quandam et adiunctionem ſignificare, obſervavit Ruhnk. ad Vellej. II, 4. p. 83. W.

10. *Pumex et c.*) pumice membranas laevigatas fuiſſe, ut *comae* h. pili tollerentur, notum eſt.

11. v. ad v. 9. Senſus eſt: Littera facta praetexat faſtigia ſumma tenuis chartae, ut indicet nomen meum: h. e. in ſumma ora voluminis ſeu exteriore, (ut malim) ſeu interiore, inſcriptum eſto: *Tibulli Carmen.*

11. *tenui — chartae*) in tenuitate ac teneritate praeſtantia char-

Atque inter geminas pingantur cornua frontes;
Sic etenim comtum mittere oportet opus.
Per, vos, auctores huius mihi carminis, oro,
Caſtaliamque umbram Pieriosque lacus,
Ite domum, cultumque illi donate libellum,
Sicut erit; nullus deſluat inde color.
Illa mihi referet, ſi noſtri mutua cura eſt,
An minor, an toto pectore deciderim.

Sed

chartae cernebatur etiam in involucro. Martial. III. epigr. 2.

Te purpura delicata velet.

13. *Atque inter geminas pingantur cornua frontes*) Extremae voluminis orae impactus erat teres bacillus, cui volumen circumvolveretur, qui *umbilicus* dicebatur. Umbilici huius eminentes utrinque partes, auro, argento vel alio metallo praemuniri ſolitae et varie pictae, dicta *cornua. Frontes libri* quae ſint, disputatur inter viros doctos. Voſſius l. l. et Schwarzius Diſſ. altera §. 17. qui iuſto brevior in hac parte eſt, baſes cylindri intelligunt, puto, utrinque oras laterum chartae, quae, ut fere nunc noſtrorum librorum trinae frontes, circumcidebantur et pumice poliebantur. Ita tamen potius frontes inter cornua erunt, quam haec inter illas: et eſſent *geminae frontes inter duo cornua:* non, duo cornua inter geminas frontes. Sed Burman. ad Ovid. I. Triſt. 1, 11. ubi

Nec fragili geminae poliantur pumice frontes.

poſt Manut. ad Cicer. III. ad Div. 7. ſummam intelligit ipſius voluminis partem interiorem et exteriorem inſcriptione et titulo inſignitam. Hoc bene; nam *frons libri* ſeu voluminis alia non eſſe poteſt quam ſumma ora ſeu pars ſumma chartae; adeoque *geminae frontes,* interior et exterior. At doceri volebam, quae ſint *cornua duo inter geminas frontes.*

15. *Per, vos, auctores huius mihi carminis, oro, Caſtaliamque v.* —) Iunge: *Oro vos* (Pieridas) *auctores mihi huius carminis, per umbram Caſtaliam,* h. nemus circa fontem Caſtalium, in monte Parnaſſo, *et per lacus Pierios,* h. fontes Pieriis his puellis in Parnaſſo et Helicone ſacros, *Aganippen, Hippocrenen,* alios.

18. *Sicut erat*) Formula frequens. v. Vulp. vetat vero libellum manibus multum tractari et atteri.

20. *An minor*) ſcil. cura, amor tepidior et inferior meo

in

Sed primum meritam larga donate ſalute,
　Atque haec ſubmiſſo dicite verba ſono:
Haec tibi vir quondam, nunc frater, caſta Neaera,
　Mittit, et, accipias munera parva, rogat,
Teque ſuis iurat caram magis eſſe medullis,
　Sive ſibi coniux, ſive futura ſoror.
Sed potius coniux; huius ſpem nominis illi
　Auferet exſtincto pallida Ditis aqua.

ELEGIA II.

Qui primus caram iuveni, carumque puellae
　Eripuit iuvenem, ferreus ille fuit.

Durus

in ipſam. Tres gradus quaſi in amore conſtituit. cf. Propert. I, 11, 5. 6. 7. Ineſt tamen ludicri aliquid in hac gradatione: hac v. Obſſ. Paullo ante *ſi* eſt pro utrum. *pectore deciderim*) alias *excidere*, *effluere*. v. Broukh. H. Caeterum vid. Obſſ. W.

22. *ſubmiſſo — ſono*) hoc eſt, tanquam a verecundo et timido amatore mandata ferentes. cf. Obſſ.

23. *vir quondam, nunc frater*) aliquando coniux futurus, nunc amator. v. Obſſ. adeoque *ſoror* mox pro *amica*. H. *Vir*. An de iuſto matrimonio cogitaverit, quod quidem III, 3, 6-10. probare videntur, ex ſignificatione vocabuli *vir* demonſtrari nequit. Nam inter *maritus* et *vir* idem intercedit diſcrimen quod inter πόσις et ἀνήρ. In Soph. Trachin. 550. Deianira:

Ταῦτ᾽ οὖν φοβοῦμαι, μὴ πόσις μὲν Ἡρακλῆς
Ἐμὸς καλῆται, τῆς νεωτέρας δ᾽ ἀνήρ. W.

28. *pallida Ditis aqua*) *Pallidus* omnino rerum inferarum epitheton eſt: idque ſatis eſt, cur *Styx* dicta ſit *pallida*, ut *pallida regna* et alia: hic tamen colorem lividum et luridum Stygis indicare poteſt ex Broukhuſii explicatione, quem v. Sic *χλωρὸν χεῦμ᾽ Ἀχέροντος* in Anthol. III, 32, 12. Ut *Lethen*, eiusque munus, oblivionem, huc voces, licet forte facere, neceſſe non eſt.

Elegia II.

Scripta haec et ſequens Elegia poſt diſceſſum puellae. v. ſup. ad Eleg. I. pr. cumque ipſi

disci-

Durus et ille fuit, qui tantum ferre dolorem,
  Vivere et erepta coniuge qui potuit.
Non ego firmus in hoc, non haec patientia noſtro
  Ingenio; frangit fortia corda dolor.
Nec mihi vera loqui pudor eſt, vitaeque fateri
  Tot mala perpeſſae taedia nata meae.
Ergo quum tenuem fuero mutatus in umbram,
Can-

discidium hoc intolerabile malum ſit, vitae taedio victus, ut ſolemus tum eſſe ad mortis et funeris cogitationem proclives, multo cum affectu et ad miſerationem movendam idonea memoratione, iuſta ſibi perſolvenda exponit. Scripta autem eſt munda ſimplicitate et ingenuo nitore commendabilis elegia ſub Lygdami nomine, quo Albium nomen graece reddidiſſe videtur; nam ex ipſius poëtae perſona haec eſſe ſcripta, affectus veritas docet.

4. *erepta coniuge*) h. puella amata, ut ſaepe. v. Broukh. H. cf. Virg. Aen. III, 330. ſeq. ubi *erepta coniux* eſt Hermione Oreſti promiſſa, nondum ducta in matrimonium. Add. Virg. Ecl. VIII, 18. — *et* — *qui*. Repetitum *qui* in hac iunctura non ſemper apud poetas novum quid ſignificat, ſed interdum prima latius declarat; cf. Hor. Ep. II, 3, 180. Ovid. Met. XI, 729. 730. Iuven. VII, 54. Augent haec vim ſententiae. Erraret qui crederet, diverſas perſonas a poeta indicari. vid. Catull. 64, 96. et Obſſ. ad I, 6, 10. W.

5. *non haec patientia noſtro Ingenio*) *Patientia* eſt rerum durarum atque difficilium aequo animo perpeſſio. v. Broukh. *fortia corda* h. e. etſi fortia: etiam fortia. H. *Firmus in hoc.* Ovid. Amor. II, 16, 12.

Nonne erat in cura una puella ſatis.

frangit — dolor. Sententia generalis, ut III, 4, 76 ubi non magis ante *dura* quam hic ante *fortia* ſuppleo *etſi.* Ineſt haec notio iam in *fortia.* Hinc cave emendes Phoeniſſ. Eurip. 277. qui locus illuſtratur ſimili ſententiarum nexu Aeſch. Prom. 64 - 108. W.

7. *taedia vitae*) Abſolute *taedium* idem ſignificat Iuv. VII, 34.:

Taedia tunc ſubeunt animos. W.

9. *tenuem — in umbram*) definit Ovid. V. Faſt. 463.

— elapſa rogi flammis, et inanis imago.

Eſt autem locus, qui ſequitur, claſſi-

Candidaque oſſa ſuper nigra favilla teget,
Ante meum veniat, longos incomta capillos,
  Et fleat ante meum moeſta Neaera rogum;
Sed veniat carae matris comitata dolore;
  Moereat haec genero, moereat illa viro.
Praefatae ante meos Manes, animamque precatae,
  Perfuſaeque pias ante liquore manus,
Pars quae ſola mei ſuperabit corporis, oſſa
  Incinctae nigra candida veſte legant;

Et

claſſicus de re funebri Romanorum. H. Senſus: Quum doloribus, conſumtus vel ſponte vitam finiero. W.

14. *genero — viro*) ſpe quidem atque animo. v. III, 1, 23. Sunt vero vel ſexti, v. Cic. Lael. 4. vel tertii caſus, dativi *cui* dicti. Paullo ante *matris comitata dolore* ad notam figuram dictum eſſe patet, pro, matre dolente.

15. *Praefatae*) Notum: *magna Manis ter voce vocavi.* Aen. VI, 506. *Praefari* ergo h. l. quod affari, nomine compellare; v. c. Aen. II, 644. dixit autem *praefari*, quoniam h. l. fit, antequam oſſa leguntur. *animam precari* autem referendum videtur ad ſollenne illud Have, anima, vale, leviter quieſcas: precando compellare animam. H. *Ante — ante.* Sic Catull. 64, 198.:

Non tamen ante *mihi languescent lumina morte,*
Nec prius *a feſſo ſecedent corpore ſenſus.* W.

16. *Piae manus* ſunt manus ſacros ritus peragentium, ὅσιαι. cf. Sophocl. Oedip. Colon. 469. et Virgil. Aen. IV, 517. W.

17. *oſſa — legant*) quae quomodo a reliquo cinere diſcerni potuerint, quaeſivit docte poſt Kirchman. de Fun. Rom. III, 7. Berger. Eclog. Corſic. II. §. 18. Iungenda vero *Praefatae legant oſſa, quae pars* etc.

18. *Incinctae nigra — veſte*) h. ſuccinctae, praecinctae. Ovid. V. Faſt. 217.

— *pictis incinctae veſtibus Horae.*

cf. Heinſ. ad II. Faſt. 633. Nec vetat, quod Sueton. c. 100. Auguſti reliquias legiſſe ait primores ordinis equeſtris *tunicatos et discinctos pedibusque nudis:* voluit enim haec narrare Suetonius tanquam inſolita: forte tanquam heroi ac deo facta.

Et primum annoſo ſpargant collecta Lyaeo,
Mox etiam niveo fundere lacte parent,
Poſt haec carbaſeis humorem tollere velis,
Atque in marmorea ponere ſicca domo.
Illuc, quas mittit dives Panchaia merces,
Eoique Arabes, pinguis et Aſſyria,
Et noſtri memores lacrimae fundantur eodem;
Sic ego componi, verſus in oſſa, velim.
Sed triſtem mortis demonſtret littera cauſſam,

Atque

19. *ſpargant — Lyaeo*) cf. Kirchman. l. l. qui, ut et Douſa Praecid. c. 10. male legem Numae, *rogum vino ne reſpergito*, huc referunt. Agitur hic, non de rogi, ſed de cineris et oſſium adſperſione; quae ad religionem quidem ſpectabat, quam tamen teter odor uſtulatorum oſſium et cineris neceſſario poſtulabat.

22. *in marmorea — domo*) ita ſepulcra et monumenta appellabant. v. Broukh. In inſcriptionibus ſollenne *aeterna domus*.

23. *quas mittit — Panchaia*) *Mitti* dicuntur merces peregrinae. v. Burman. ad Ovid. III. Art. 213. Virg. Ge. I, 57.

India mittit ebur.

illuc autem, in cinerem; non, in *domum*. H. Huſchkius negat in urnam eſſe recondita unguenta, ſed ſepulchris et cippis ea eſſe adſperſa. Conf. etiam Potter. Archaeolog. T. II. p. 455. edit. Rambach. W.

25. *noſtri memores lacrimae*) quas memoria et recordatio noſtri exprimit. Uſi ſunt h. l. homines ad vaſa lacrimatoria comminiſcenda: cum eſſent unguentaria.

26. *Sic ego componi*) *Componi* dicuntur cineres atque oſſa, cum, vaſculis ſuis incluſa, in monumentum condebantur. v. Broukhuſium, qui tamen negare non debebat, *componi* etiam dici de mortuis in feretro collocatis. v. Ovid. XIV. Met. 753. et de toto funebri apparatu ſingulisque eius partibus.

27. *triſtem — cauſſam*) Cauſſa mortis inſcripta titulo ex more: (v. Broukh. h. l. Kirchman. de Fun. Rom. III, 20.) ut ex tot marmoribus ap. Gruter. et alios patet. Etiam in morte violenta, v. c. eius, qui ſibi ipſi manum intulerat. H. Cum verſibus 9 - 30. Propert. II, 10, 27 - 36. compara. W.

Atque haec in celebri carmina fronte notet:
Lygdamus hic ſitus eſt; dolor huic et cura Neaerae,
Coniugis ereptae, cauſſa perire fuit.

ELEGIA III.

Quid prodeſt caelum votis impleſſe, Neaera,
Blandaque cum multa tura dediſſe prece:
Non ut marmorei prodirem e limine tecti
Inſignis clara conſpicuusque domo,

Aut

28. *in celebri — fronte*) quae in eam partem ſpectat, qua frequens hominum iter et tranſitus eſt; adeoque eius ſepulcrum ex communi more propter viam publicam fuit. Mox *cura N.* eſt deſiderium, aegritudo ex amore eius parum ſecundo concepta.

30. *cauſſa perire*) pro *pereundi* ex graeciſmo. *Lygdamus* vero videtur *Albium* exprimere, ex graeca interpretatione: Lygdinum marmor eſt candidiſſimum.

Elegia III.

In eodem diſcidio perſcriptum et hoc carmen nitidum ac molle, ornatum tamen: vota ſibi ait fuiſſe nulla, niſi ut cum Neaera vitam exigeret; ſine ea ſi vivendum ſit, vitae munus deprecatur.

1. *Quid prodeſt —*) Puta verba haec erumpere ore poetae graviſſimo affectu oppreſſi; adeoque ſupplendum: ſi tamen longa abſentia ab amica disiunctus ſum! H. *Caelum votis impleſſe.* Virg. Aen, IX, 24.: *oneravitque aethera votis.* W.

2. *Blanda — tura*) Voc. *blandus* tribuitur precantibus et ſupplicibus: unde et ipſae *preces, voces, hoſtiae,* et h. l. *tura blanda* dicuntur, quia cum iſta animi affectione Diis offeruntur. H. *Blanda* h. e. quibus dii placantur. Blandus qui pollet arte perſuadendi. W.

4. *Inſignis clara — domo*) pro vulgari habens domum magnifice factam. Cic. Off. I, 39. *Cn. Octavio honori fuiſſe accepimus, quod praeclaram aedificaſſet in Palatio et plenam dignitatis domum.* H. Talis domus apud Catullum 61, 156. vocatur *potens* et *beata*, quatenus potentiae et beatitatis h. e. divitiarum ſignum eſt. Verſus ita legendi:

En tibi domus ut potens
Et beata viri tui!
Quae tibi, ſine, ſerviat, caet.
W.

Aut ut multa mei renovarent iugera tauri,
Et magnas meſſes terra benigna daret,
Sed tecum ut longae ſociarem gaudia vitae,
Inque tuo caderet noſtra ſenecta ſinu
Tum, quum, praemenſae defunctus tempora lucis,
Nudus Lethaea cogerer ire rate?
Nam grave quid prodeſt pondus mihi divitis auri?
Arvaque ſi findant pinguia mille boves?

Quid-

5. *Aut ut multa mei renovarent iugera tauri*) Ovid. I. Am. 3, 9.

Nec meus innumeris renovatur campus aratris.

cf. Vulp. Non latifundia votis ſuis expetierat. H. Interpunctiones mutavi, quibus membrorum nexus obſcurabatur. Eſt enim hic: *Non ut — Aut ut — Sed ut*; cf. Cic. Catil. I, 7. §. 16. Adde locum ſimillimum Horat. Epod. 7, 5. ſq. W.

7. 8. Suaves verſus notionum dilectu ac verborum ornatu. *ſociarem* h. e. una tecum caperem. *caderet noſtra ſenecta*) h. ego ſenex, expleto tempore vitae, occiderem. Sic paullo ante El. 2, 13. *matris comitata dolore*. (Simillime Propert. II, 10, 22.: Nec ſit in Attalico mors mea nixa toro. W.) Ad ſenſum non minus ſuaviter Virg. Ecl. 10, 43. *tecum conſumerer aevo*. Suavius Horatius: *Tecum vivere amem, tecum obeam libens*. Quod ſexcenties repetitum a recentioribus, qui non meminit! H. Praeclare Cornelia illa ap. Propert. IV, 11, 63. alloquitur filios:

Tu, Lepide, et tu, Paule, meum poſt fata levamen,
Condita ſunt veſtro lumina noſtra ſinu.

Noſtra ſenecta h. e. ego. cf. Horat. Od. II, 6, 6. W.

9. *praemenſae — lucis*) h. vitae iam in ipſo ortu a Parcis aſſignatae et definitae. Sic Iuvenal. Sat. IX, 127. *portionem vitae* dixit. *ire rate* eſt vehi. *Lethen* nunc ponit, cum alii Stygem memorent. Eſt *Ληθαῖος*. Sic iterum inf. 5, 24. H. Comparandus eſt Propertius III, 5, 35.:

Haud ullas portabis opes Acherontis ad undas,
Nudus ab inferna, ſtulte, vehere rate. W.

11. *pondus — divitis auri*) ornate, pro *auro* ſimpliciter. v. alia exempla ap. Vulp. H. Omnibus exemplis a Vulpio congeſtis praeſtat locus Tibulli I, 9, 31. *divitis auri pondus*, ubi vid. Not. — *mille boves*, cf. II, 3, 44. W.

Quidve domus prodeſt Phrygiis innixa columnis,
  Tænare, ſive tuis, ſive, Caryſte, tuis,
Et nemora in domibus ſacros imitantia lucos,
  Aurataeque trabes, marmoreumque ſolum?
Quidve in Erythraeo legitur quae littore concha,
  Tinctaque Sidonio murice lana iuvat,
Et quae praeterea populus miratur? in illis
  Invidia eſt; falſo plurima vulgus amat.
Non opibus mentes hominum curaeque levantur;
Nam

13. 14. Marmora, *Synnadicum*, purpueis maculis diſtinctum, ex Prygia, *Taenarium* ex Laconica quod viride erat, *Caryſtium* e Euboea inſula etiam viride, valde iſto tempore fuiſſe probata oſtendit Broukhuſius; et res ex Plinio nota eſt.

15. *nemra in domibus*) Is erat luxus ſtorum temporum, ut viridarim in impluvio haberent. Hort. I. Ep. 10, 22.

Nempe nter varias nutritur
ſilva columnas.

idem III. Carm. 10, 5. 6. Adde Senec. Thye. 652. qui expreſſit Virgil. VII. Aen. 171. A multis obſervatares: v. quos laudant Brouh. et Vulp. et Sitzman. ad Rutil. Itin. I, 111.

16. *Aurate trabes*) deſignant lacunar aur obductum; et *marmoreum ſlum* aut ſimpliciter e marmor, aut, quod eius aevi luxus feebat, opere teſſellato ſeu muivo.

17. 18. cf. ſup. II, 2, 15. 16. IV, 2, 19. 20. Prop. I, 14, 12.

19. *in illis Invidia eſt*) Invidiam iſta bona fortunae, quae populus miratur, faciunt.

20. *falſo plurima vulgus amat*) Hinc *falſas populi voces* Horat. II. Od. 2, 19. dixit, et Senec. Thyeſt. 447.

— *falſis magna nominibus*
placent.

21. *mentes hominum curaeque levantur*) Zeugma. nam aliter *animus*, aliter *cura* levari dicitur. Ita fere Ovid. X. Met. 368.

— *curasque et pectora ſomnus*
Solverat.

Ita in noto illo Homerico:

Καμάτῳ ἀδδηκότες, ἠδὲ καὶ
ὕπνῳ. H.

Levare curas ap. Catull. II, 10. Add. Cic. ad Att. I, 18. — Eiusmodi autem ζεύγματα vid. Virg. Aen. I, 255. *ſerenare*, 264. *ponere*. Aen. II, 259. *laxare* Hor. Od. III, 3, 33. *redonare*. Tacit. Ann. I, 20. *ferre*. W.

Nam Fortuna ſua tempora lege regit.
Sit mihi paupertas tecum iucunda, Neaera
Et ſine te regum munera nulla volo.
O niveam, quae te poterit mihi reddere, lucem!
O mihi felicem terque quaterque diem!
At ſi, pro dulci reditu quaecunque voventur,
Audiat averſa non meus aure deus,
Nec me regna iuvent, nec Lydius aurifer amnis,
Nec, quas terrarum ſuſtinet orbis opes.
Haec alii cupiant; liceat mihi, paupere cultu,
Securo cara coniuge poſſe frui.
Adſis, et timidis faveas, Saturnia, votis
Et faveas, concha, Cypria, vecta tu.

Aut

22. *Nam Fortuna ſua tempora lege regit)* Ita haec cum ſuperioribus connexa: Non divitiae animo tranquillitatem comparant; poteſt aliquis in ſummis rerum copiis miſer eſſe; nam conditio noſtra innumeris fortunae caſibus obnoxia eſt, quos copiae illae vel a ditiſſimo avertere nequeunt. *Tempora* ſunt diverſi ſtatus et conditiones hominum.

24. *regum munera* h. l. ſunt opes; nihil amplius. Mox

25. *poterit reddere*, ex Tibulli negligentia, pro reddet.

28. *Audiat averſa non meus aure deus) Oculos, aures, vultum avertere* indignantium eſt atque iratorum. cf. Broukh. *non meus deus* h. inimicus, adverſus, iratus. v. Aen. II, 396.

Vadimus immixti Danais haud numine noſtro.

Contra *Dii ſui* ſunt propitii. Ovid. IV. Met. 373.

Vota ſuos habuere deos.

cf. Vulp. v. Parrhaſ. Ep. 35.

29. *Lydius aurifer amnis)* Pactolus. v. Ovid. X Met. 90. H. Summa bona infeliciter amantem nil iuvant. Propert. I, 14, 15.:

Nam quis diviis adverſo gaudet amore? W.

34. *concha, Cypri, vecta tua)* Nota res vel e Luciani DD. extr. cf. Strozzae elegantiſſimam Elegiam Amr. II, 5. v. etiam h. l. Brouk. Occurrit Venus ita vecta in antiquis ſignis, ac gemmis, et nuper in Pictur. Herculan. Tom. V. tab. 5.

Aut ſi Fata negant reditum, triſtesque Sorores,
Stamina quae ducunt, quaeque futura canunt,
Me vocet in vaſtos amnes nigramque paludem
Dives in ignava luridus Orcus aqua.

ELEGIA IV.

Di meliora ferant, nec ſint inſomnia vera,
Quae tulit extrema peſſima nocte quies.

Ite

35. *triſtesque Sorores*) Parcas dicit, *triſtes* h. ſeveras, inexorabiles, ut *triſtis iudex;* cf. Broukh. et omnino res inferorum eo epitheto inſigniuntur.

36. *quaeque*) Repetitio relativi maiorem vim hic non habet. Caeterum vid. ad III, 2, 3. Not. W.

37. *vaſtos amnes*) Stygios. Albinov. II, 6. *ratis*

It redit in vaſtos ſemper onuſta lacus.

Nec ad latas ripas, verum ad locorum inferorum vaſtitiem eſt referendum.

38. *Dives in ignava luridus Orcus aqua*) *Orcus* eſt Dis Pater, Pluto, ut Servius docet ad Aen. VI, 273. Cic. de N. D. III, 17. is dicitur *dives* h. potens, quia tam lata et ampla regna tenet in locis inferis, quae per *ignavam aquam*, ut toties per amnes ac fluvios, Cocytum, Stygem, Acherontem, deſignantur. Ergo *aqua* eſt fluvius ex modo dictis *ignava*, quia ſtagnans aut certe languide labens. *luridus*, ut pallidus, epitheton rerum inferarum.

Elegia IV.

Elegia haec ſomnium exponit ſatis diſerte, per quod Apollo ei apparuerat et de Neaerae inconſtantia dataque alii viro fide monuerat: deteſtatur poëta viſum et meliora precatur. v. Obſſ.

1. *Di meliora ferant*) abominantis et a ſe deprecantis aliquid formula. v. Virg. Ge. III, 513.

Di meliora ferant erroremque hoſtibus illum!

cf. Stat. et Vulp. *εὐφήμει*. Iam Pacuvius apud Varronem de LL. VI. p. 81. dixerat: *Di monerint meliora atque amentiam averruncaſſint.* (De formula *Dii melius* vid. Senec. Epiſt. 98. p. init. W.) De verſſ. 3. 4. ex quibus nihil, quod ſanum ſit, elici poſſit, v. Obſſ. Forma orationis *Ite procul* redit inf. El. 6, 7. et lib. I, 1, 76. H. Mendi notas in margine appoſitas delevi. W.

Ite procul, vanum falſumque avertite viſum,
Deſinite in vobis quaerere velle fidem.
Divi vera monent; venturae nuntia ſortis,
Vera monent Tuſcis exta probata viris:
Somnia fallaci ludunt temeraria nocte,
Et pavidas mentes falſa timere iubent.
At natum in curas hominum genus omina noctis
Farre pio placant et ſaliente ſale.
Sed tamen, utcunque eſt, ſive illi vera monenti,
Mendaci ſomno credere ſive volent,
Efficiat vanos noctis Lucina timores,

Et

6. *Tuſcis — viris*) aruſpicibus Etruſcis. *Monere* ut I, 6, 50. Ergo duo haec divinandi genera illo tempore in praecipua auctoritate erant: aruſpicina et deorum monitus ſeu per vates ſeu per oracula; ſi modo *divi monent* non generaliore notione dictum eſt de omni divinatione.

7. *Somnia fallaci ludunt t. nocte*) Somniorum adeo fides elevatur, comparatione oraculorum et extiſpicii. *Ludunt* apte de ſomniis. Horat. III. Od. 27, 40. cf. Broukh. *fallacem noctem*, ut *ſomnum fallacem* dixit, qua nos falſae ſpecies et imagines ludunt, fallunt.

9. *natum in curas*) ad aerumnas ac metus facti homines; *δειλοὶ βροτοὶ* Homeri. *omina noctis*) ſomnia. vid. Propert. IV, 4, 21. conf. Broukh.

10. *Farre pio — et ſaliente ſale*) h. mola ſalſa. *Far pium* ſollenne eſt, quia pietatem in deos teſtatur. *Sal ſaliens* h. micans in igne, etiam Horat. III. Od. 23. extr. *placant*, proprie, expiant.

11. *ſive illi*) h. ſive homines malunt credere divis et aruſpicibus, quos dixi vera monere, ſive ſomniis fallacibus: quicquid, inquam, eſt, hoc meum ſomnium dii averruncent! Sententia non adeo praeclara eſt: ſed lectio ceteris verior. v. Obſſ.

13. *noctis — timores*) ſunt ſomnia. *Timor* res, quae timetur. *δεῖμα νύκτερον* etiam Sophocl. Electr. 412. et *δείματα νυχίων ὀνείρων* Apollon. IV, 685. dixere. Longe alii ſunt *φόβοι νυκτερινοί*, quos Vulpius ex Pſ. XCI. laudat. *Lucinam* eſſe Iunonem, lucis auctorem, Broukhuſius contendebat. Verum docere debebat, ad Iunonem

nem

Et frustra immeritum praetimuisse velit:
Si mea nec turpi mens est obnoxia facto,
Nec laesit magnos impia lingua deos.
Iam Nox aetherium nigris emensa quadrigis
Mundum caeruleo laverat amne rotas,
Nec me sopierat menti deus utilis aegrae
Somnus; sollicitas deficit ante domos.
Tandem, quum summo Phoebus prospexit ab ortu,
Pressit languentis lumina sera quies.

Hic

nem quoque somnia pertinere. Ea vero ad Hecaten, adeoque ad Dianam spectant; inprimis ubi de eorum procuratione agitur. Diana autem Lucina nec minus dicitur. Mox *immeritum* pro adverbio positum. H. *Pavores* apud Tacit. Hist. II, 76. res quae pavorem faciunt. *Metus* Valer. Flacc. 1, 402. Liv. 31, 27. Tacit. Ann. 1, 40. Ita *ira* et *dolor*. W.

15. 16. Ad religiosum poëtae animum haec spectant: mala sibi portendi per somnum non posse a diis infligenda propter impie commissum aliquod vel dictum: cuius sibi ipse conscius non sit.

17. *aetherium* — *Mundum*) *Mundum* pro caelo multi dixere. v. h. l. Broukh. et Vulp. Gronov. Obss. I, 9. Heins. ad Ovid. II. Met. 157. Castal. ad Rutil. I, 17. H. *Mundus coeli* dixit Ennius ap. Macrob. VI, 2. Sat. Hinc mundus absolute pr. caelo dictus. W.

eod. *nigris* — *quadrigis*) alii Nocti bigas tribuunt: v. Broukh. ad II, 1, 87. quam ob rem valde in h. l. laborat. Sic Aurorae modo bigas Aen. VII, 27. modo quadrigas Aen. VI, 535. dat Virgilius; et similiter alii poëtae variant alia, quae ad rem non faciunt.

18. *amne*) Oceano. v. II, 5, 60. Exeuntem noctem declaravit per descensum Noctis in Oceanum.

20. *sollicitas deficit ante domos*) defetiscitur, viribus destituitur, ut in domum ingredi nequeat, quam scil. aegritudo et curae obsident; ante hanc igitur subsistit, nec eam intrat, eam praeterit.

21. *cum summo Phoebus prospexit ab ortu*) Cum *summa* relative dicantur, *summus ortus* h. l. esse debent primi supra finitorem seu horizontem emicantis Solis ascensus et evectiones: ita ille *prospicere* videri potest sive in altiores illas caeli partes,

quas

Hic iuvenis, caſta redimitus tempora lauru,
  Eſt viſus noſtra ponere ſede pedem.
Non illo quidquam formoſius ulla priorum
  Aetas, humanum nec videt illud opus.
Intonſi crines longa cervice fluebant,
  Spirabat Syrio myrtea rore coma.
Candor erat, qualem praefert Latonia Luna,
  Et color in niveo corpore purpureus:
Ut iuveni primum virgo deducta marito
  Inficitur teneras, ore rubente, genas:

Ut,

quas mox curſu ſuo emenſurus eſt, ſive in terras has noſtras, quas primis radiis ſuis imbuit et illuſtrat. H. *ab ortu*, ut apud Virg. Aen. VII, 25.: aethere ab alto Aurora — fulgebat. W.

23. *caſta — lauru*) Nota fabula de Daphne ex Ovid. Met. I. unde *caſta*. De v. 25. 26. v. Obſſ. H. Compara cum hac Phoebi deſcriptione v. 23-40. Apuleii Metam. libr. XI. p. 756-761. elegantem deſcriptionem Iſidis. W.

25. 26. Vide de his verſibus Obſſ. W.

28. *Stillabat Syrio myrtea rore coma*) *Myrtea coma* a colore, qui eſt inter flavum et nigrum: caſtaneus nobis color. v. Scalig. *Syrius ros* ſunt unguenta, quae e Syria veniunt, ſtacte, malobathrum, balſamum. Vulpius nardum intelligebat. *Stillare* dictum ut Graec. ψεκάζειν, ἀποστάζειν. v. ſimilem noſtro locum in Callim. in Apoll. 38. et ibi cf. Spanh. H. *Spirabat* pro vulgata *ſtillabat* recepi. Spirare odorem eſt exhalare. Cum caſu ſexto etiam Statius Sylv. III, 3, 211. iunxit:

Semper odoratis ſpirabunt floribus arae.

Et eſt analoga conſtructio verbi *olere*. Ovid. Heroid. XV, 76.:

Non Arabo noſter rore capillus olet.

ad quem locum vid. interpr. et ad Propert. IV, 7, 22. — *Syrio.* vid. Burm. ad Propert. II, 10, 29. p. 299. Caet. vid. Obſſ. W.

32. *ore rubente*) non pendet ab *Inficitur:* ſed eſt, ita ut os rubeat. *deducta* autem h. l. aliter ac ſup. I, 6, 59. *deducit* in nonnullis occurrebat; nunc honeſte, de ſponſa in domum mariti ducta. Propert. IV, 3, 13. *Quae mihi deductae fax omen praetulit* etc. Res nota. H.

Deduci

Ut, quum contexunt amarantis alba puellae
Lilia: ut autumno candida mala rubent.
Ima videbatur talis illudere palla;
Namque haec in nitido corpore veſtis erat.
Artis opus rarae, fulgens teſtudine et auro,
Pendebat laeva garrula parte lyra.
Hanc primum veniens plectro modulatus eburno,
Felices cantus ore ſonante dedit.

Sed

Deduci marito h. e. ad maritum. Nomina *maritus* et *coniux* uſurpantur etiam ante coniugium deductione firmatum. Catull. carm. 61, v. 32, 55, 157. — *ore rubente* h. e. erubeſcente, quam ſignificationem exemplis probat Forcellinius. Comparandus imprimis locus Virg. Aen. XII, 67. de Lavinia erubeſcente:

Indum ſanguineo veluti violaverit oſtro
Si quis ebur, aut mixta rubent ubi lilia multa
Alba roſa: talis virgo dabat ore colores. W.

34. *rubent*) Repetitio eiusdem vocabuli ne male te habeat, compara Virg. loc. laud. v. 66. et 68. W.

35. 36. Pallam exſpectabam in Apolline; quandoquidem is proprius deo amictus, (cf. ſup. II, 5, 8.) olim omnino vatibus, hinc citharoedis communis. Verum in ea deſcribenda laborare adeo Tibullum aegre fero. Pentameter ſaltem friget vel maxime. H. Vide de hoc pentametro Obſſ. ad I, 4, 38. W.

39. 40. 41. Referemusne haec ad praeludium, προοίμιον, toties memoratum veteribus, ubi de Lyricis agunt? In praecipuis locis Pindaricus Pyth. I, 6.

Πείθονται δ' ἀοιδοὶ σάμασιν,
Ἀγησιχόρων ὁπόταν φροιμίων
Ἀμβολὰς τεύχῃς ἐλελιζομένα.

Praeludebatur ſcilicet chorum ducentibus et communem cantum inſtituentibus: h. l. vero oraculo edendo praeluditur. Quod neſcio an alibi occurrat. H. *Modulatus* h. e. ita moderatus lyram, ut ſonos certis modis et muſica ratione inflexos et temperatos redderet. Sic Claudian. XXXIV, 15. *modulatus pectine nervos.* Proprie dicimur modulari carmen, ſonos, ſimilia. W.

40. *Felices cantus*) poſſunt eſſe propitii, favorem Numinis oſtendentes. Virgil. I. Aen. 334. *Sis felix noſtrumque leves quaecun-*

Sed poſtquam fuerant digiti cum voce loquuti,
Edidit haec dulci triſtia verba modo:
Salve, cura deûm; caſto nam rite poëtae
Phoebusque et Bacchus Pieridesque favent.
Sed proles Semeles Bacchus doctaeque Sorores
Dicere non norunt, quid ferat hora ſequens.
At mihi fatorum leges, aevique futuri
Eventura, pater poſſe videre dedit.
Quare, ego quae dico non fallax, accipe, vates,
Quodque deus vero Cynthius ore feram.
Tantum cara tibi, quantum nec filia matri,
Quan-

cunque laborem; aut, quod cum Vulpio malo, faciles et feliciter provenientes. Poſſunt etiam eſſe excellentes, praeſtantes, divini, ut Horat. IV. Od. 13, 21. *felix facies.* Fere ſic inf. IV, 2, 13. *felix Vertumnus.*

41. Compar. Virg. Aen. 10, 67.: *Et duplices cum voce manus ad ſidera tendit.* — Mox verſ. 42. *modus* eleganter uſurpatur pr. *ſono*, ut *τρόπος*. Aeſch. Sept. 448.:

φιμοὶ δὲ συρίζουσι βάρβαρον τρόπον. W.

43. *caſto rite poëtae)* Proprie caſtus in ſacris parandis et obeundis, purum corpus ſervans; ſic ſacerdos caſtus; hinc omnino religioſus, pius; etiam res caſtae, ut ſup. II, 1, 13. *caſta placent ſuperis,* ſacra rite parata. Nunc *caſtus poëta*, ut alias ſacer, ſanctus, pius, qui ſe addixit ſacris Muſarum; rite ea colit; in ſtudiis poëticis occupatus. Aliis in locis accedit notio vitae purae a violentia et rapinis alienae.

47. *Leges fatorum)* cf. Virgil. Aen. XII, 819. W.

48. *pater — dedit)* Non de ſuo habere, ſed a Iove patre futuri praedictiones accipere Apollinem, nunc vulgata res eſt. Hymn. in Mercur. 468. 9. conf. Virg. III. Aen. 251. vid. Broukh.

51. 52.) Mirum, poëtam amorem ſuum Neaerae, ſperatae coniugis, comparare cum amore matris in filiam et mariti in uxorem ſuam. Neutra, vereor, comparatio ut ſatis commoda ſit. Ipſe eius uſum adhuc habuerat; mox eam in concubinatu habiturus: v. ſup. ad libri princ. Mirum et illud, quod a deo edocetur poëta, puellam
ſe

Quantum nec cupido bella puella viro,
Pro qua ſollicitas caeleſtia numina votis,
Quae tibi ſecuros non ſinit ire dies,
Et, quum te fuſco Somnus velavit amictu,
Vanum nocturnis fallit imaginibus,
Carminibus celebrata tuis formoſa Neaera
Alterius mavult eſſe puella viri;
Diverſasque ſuas agitat mens impia curas,
Nec gaudet caſta nupta Neaera domo.
Ah crudele genus, nec fidum femina nomen!
Ah pereat, didicit fallere ſi qua virum!

Sed

ſe deſerto alii velle nubere. Scilicet id dignum deo erat futura providente!

55. *quum te fuſco Somnus velavit amictu*) v. Obſſ. iniecto ſuo velo ſeu peplo obtexit et obnupſit. Peplum autem Noctis frequentatum eſt poëtis; ut in illo Euripidis ſup. ad II, 2, 87. laudato: *Μελάμπεπλος Νύξ*.

56. *Vanum n. fallit i.*) ita ut ipſe vanus ſis; h. illuſum, deceptum, fingentem inania. Vulpius hic haerebat.

57. *Carminibus celebrata tuis*) Videntur adeo plura a Tibullo in Neaeram ſcripta intercidiſſe.

58. *Alterius — viri*) Oratio fere eadem apud Ovid. Remed. A. 772.:

Eſſe quod alterius coeperat
illa viri. W.

60. *caſta — domo*) Sollenne de poëtis, v. ſup. v. 45. propter innocuos mores, et quod alieni ſunt a ſcelere, caede et rapinis, vitamque, ſecus ac illi, qui divitias et honores parant, a ſcelere puram et integram agunt. *Nupta domo*, pro in domum; et eſt graeca ratio: *non gaudet nupta*, ſe nuptam eſſe, nubere. H. Reſtitui *ſuas*. *Caſta domo*, ut Silius I, 609. dicit:

Caſtaque beatos
Paupertate patres.

Caet. vid. Hand. p. 65. W.

61. *nec fidum femina nomen*) h. perfidae feminae ſimpliciter. Saepe *nomina* pro hominibus. cf. h. l. Scaliger. et Bentl. ad Horat. III, 27, 34. *Mox ſi qua* in poëtis eſt pro, quaecunque. H. Virgil. Aen. IV, 569. Mercurius: *Varium et mutabile ſemper Femina*, ad Graecorum magis formam. W.

Sed ſlecti poterit; mens eſt mutabilis illis;
  Tu modo cum multa brachia tende prece.
Saevus Amor docuit validos tentare labores;
  Saevus Amor docuit verbera poſſe pati.
Me quondam Admeti niveos paviſſe iuvencos,
  Non eſt in vanum fabula ficta iocum.
Tunc ego nec cithara poteram gaudere ſonora,
  Nec ſimiles chordis reddere voce ſonos;
Sed perlucenti cantus meditabar avena,
  Ille ego Latonae filius atque Iovis.
Neſcis, quid ſit amor, iuvenis, ſi ferre recuſas
  Immitem dominam coniugiumque ferum.
Ergo ne dubita blandas adhibere querelas;
  Vincuntur molli pectora dura prece.

Quod

63. *ſlecti*) cf. Tacit. Hiſt. IV, 42. W.

64. *Saevus Amor*) ut ἄγριος ἔρως ap. Graecos. vid. Plat. Phaedon. p. 109. ed. Heind. W.

67. *Me quondam Admeti*) v. ſup. II, 3, 11. Paullo ante *verbera pati*, pro ſervitium ferre. cf. ſup. II, 4, 3. 4. 5.

68. Quod alibi dicitur *fabula vana*. W.

74. *coniugiumque ferum*) h. cum muliere fera h. indomita atque intractabili. *coniux* pro amica, ſic *coniugium* pro amoris foedere ſimpl. Eſt adeo pro *amica ſuperba* dictum *coniugium ferum*.

75. 76. Proprietas verborum cum elegantia. *Adhibere querelas*, uti: adhibere preces, ſollenne et publicum eſt. cf. Burmann. ad Ovid. III. Met. 576.

O quoties voluit blandis accedere dictis
Et molles adhibere preces.

Proprium quoque *blandae preces*. cf. ſup. III, 3, 2. Sententia verborum ipſa centies a Propertio, Ovidio et aliis retractata eſt. cf. Propert. I, 1, 9-16. H. *molli*. Graeci hoc modo uſurpant μαλακός. cf. Odyſſ. α, 56. W.

Quod ſi vera canunt ſacris oracula templis,
  Haec illi noſtro nomine dicta refer:
Hoc tibi coniugium promittit Delius ipſe;
  Felix hoc, alium deſine velle virum.
Dixit, et ignavus defluxit pectore ſomnus.
  Ah ego ne poſſim tanta videre mala!
Nec tibi crediderim votis contraria vota,
  Nec tantum crimen pectore ineſſe tuo.
Nam te nec vaſti genuerunt aequora ponti,
  Nec flammam volvens ore Chimaera fero,
Nec conſanguinea redimitus terga caterva,
  Cui tres ſunt linguae tergeminumque caput,
Scyllave virgineam canibus ſuccincta figuram:
  Nec te conceptam ſaeva leaena tulit,

Bar-

77. *vera canunt oracula)* Oracula canere vera, et deos canere oracula, utrumque in uſu. W.

81. *defluxit pectore ſomnus)* ſuaviter, nam dormientes, pulmonibus plenis proflantes ſpiritum, attollunt pectus. cf. Obſſ.

83. *votis* meis *contraria* tibi eſſe *vota;* ut amantium vota dici ſolent, pro ipſo amore.

85. *Nam te nec vaſti)* Nota loca Homeri Iliad. *II*, 53. ſq. Virg. Aen. IV, 365. ſqq. Subiicit Tibullus plura alia, ſed ea copia, quae faſtidium faciat, neceſſe eſt; cf. ad Elegiae principium; praeſertim cum eiusmodi phantaſmata iam nimium trita ſint a poëtis, nec ſatis placeant, niſi novitatem habeant pro condimento.

86. *flammam volvens)* eleganter pro, vomens, ut exprimit undantis flammae globos, ſpiras et volumina. conf. Virgil Aen. VIII, 255. Ovid. VII. Met. 109. de tauris Colchicis:

Pectora ſic intus clauſas volventia flammas,
Pectoraque uſta ſonant.

87. *Nec c.)* de Cerbero loquitur, cuius capita anguibus horrent.

89. Scylla utero, in belluam marinam exeunte duplici cauda, intertextos habet canes marinos. v. Obſſ.

90. *tulit)* n. utero, protulit, edidit.

Barbara nec Scythiae tellus, horrendave Syrtis;
Sed culta, et duris non habitanda, domus,
Et longe ante alias omnes mitiſſima mater,
Isque pater, quo non alter amabilior.
Haec Deus in melius crudelia ſomnia vertat,
Et iubeat tepidos irrita ferre Notos.

ELEGIA V.

Vos tenet, Etruſcis manat quae fontibus unda,
Unda ſub aeſtivum non adeunda Canem,
Nunc

edidit. Illuſtratum vide a Miticherl. in Lectionib. p. 107.

95. *Haec Deus*) Ad verbum Moſchus Id. 2, 27. *Ἀλλά μοι εἰς ἀγαθὸν μάκαρες κρίνειαν ὄνειρον.*

Elegia V.

Ad amicos ſcripta eſt, qui thermas in Etruria adierant, a poëta ex febri graviter laborante. Verens ille, ne in mortis periculo verſetur, deprecatur iram deorum, tanquam cauſſam morbi, ob facinus, vel nefas, inflicti; vota facit pro ſalute et amicos ſuos vota pariter facere iubet.

1. *Etruſcis manat quae fontibus unda*) De thermis Etruriae agi, dubitari vix poteſt: v. Obſſ. Etiam inf. 29. *Tuſcae numina lymphae.* Habuit autem et olim et nunc Etruria aquas ſalubres pluribus locis. De noſtro aevo v. Baccium de Thermis p. 54. et de vetere aetate Dionyſ. Halic. lib. I, 37. (p. 29.) et Strabo lib. V. p. 347. Alm. *πολλὴ δὲ καὶ τῶν θερμῶν ὑδάτων ἀφθονία κατὰ τὴν Τυῤῥηνίαν. Τῷ δὲ πλησίον εἶναι τῆς Ῥώμης, οὐχ ἧττον εὐανδρεῖ τῶν ἐν Βαΐαις, ἃ διωνόμασται πολὺ πάντων μάλιστα.* Ita locus ille conſtituendus videtur; qui vulgatus eſt, vitio laborat. Fuere inter eas thermas inprimis clarae Caeretanae. v. Strabo lib. V. p. 337. C. Aquae Cluſinae, ſed eae frigidae. v. Horat. I. Epiſt. 15, 19. Tauri thermae. v. Rutil. I, 250. Et thermae Piſanae etiamnum ſatis celebres, de quibus Ant. Cocchius peculiari libello egit. Quaenam illae fuerint thermae, quas Tibulli amici adierant, quaerere viros doctos potuiſſe mirarer, niſi tot alias inanes quaeſtiones, gravioribus praeteritis, motas meminiſſem.

2. *Unda ſub aeſtivum non adeunda Canem*) Mirum eſt hoc a poëta moneri; quandoquidem in

Nunc autem ſacris Baiarum maxima lymphis,
Cum ſe purpureo vere remittit humus:

At

in iſtis regionibus per dierum canicularium aeſtum vix quisquam ſanus calidis aquis utetur; quin immo inſtante graviore aeſtu discedunt homines ex thermis in agros. Idque faciebant haud dubie etiam olim. Martial. IV. Ep. 57, 5.

Horrida ſed fervent Nemeaei pectora monſtri,
Nec ſatis eſt Baias igne calere ſuo:
Ergo ſacri fontes, et littora ſacra, valete,
Nympharum pariter Nereidumque domus.
Herculeos montes gelida vos vincite bruma,
Nunc Tiburtinis cedite frigoribus.

Igitur etiam Martialis ait hieme commorandum eſſe Baiis, propter caeli clementiam, at aeſtivo tempore ſecedendum eſſe in agrum Tiburtinum. In Martiale hoc commode memorari poterat; non aeque in hoc Tibulli loco: in quo aeſtuans ex febri et ex metu inſtantis mortis poëta vix huic obſervationi vacare poterat: v. Obſſ. ad v. 3.

3. *Nunc autem ſacris Baiarum maxima lymphis*) *Baiarum maxima*, inquit Broukh. h. e. ſaluberrima. Si vir doctus interpretandi artem tam bene tenuiſſet, quam criticam, facile vidiſſet, hoc vix latine fieri poſſe. Fac enim hoc ita ſe habere, *Baias* appellative non modo Puteolanas illas, ſed quascunque alias thermas dici, quod tamen, niſi certa aliqua ratione et poëta forma, fieri dubito, ferri tamen vix poteſt, ut *Baiarum maxima* efferatur, ſed *Baiarum maximae*, uti *nuptiarum ſollenniſſimas* dixeris, non *ſollenniſſimam.* Nihil dicam de noto graeciſmo, quo non modo *adiectiva*, quae numerum deſignant, ut: *militum ultimi; quorum pleraque;* verum etiam, quae proprietatem et naturam rei declarant, ſubſtantive ponuntur; ut *lanarum nigrae.* De quo genere v. Ruhn..en. ad Vellei. II, 80. p. 537. et Hemſterh. ad Lucian. To. I. p. 117. quem ille laudat. Ergo alia via ineunda eſt. Poſſunt autem verba illa et ſic iungi: *unda maxima Baiarum*, inter Baias praecipua unda Enimvero primum hoc durum et abſonum vixque latinum eſt; (nam quod e Virgil. Aen. VII, 83. laudari poteſt,

— *nemorum quae maxima ſacro*
— *Fonte ſonat;*

de Albunea, et per ſe diverſum eſt, et aliter expediri poteſt) tum vero a vero alienum, Etruſcas thermas fuiſſe maximas ac ſeu ſaluberrimas, ſeu potius celeberrimas (quod *maximae* ſignificarent) inter thermas,

 etiam

At mihi Perſephone nigram denuntiat horam;
Immerito iuveni parce nocere, Dea.
Non ego tentavi, nulli temeranda virorum,
Audax laudandae ſacra docere Deae.
Nec mea mortiferis infecit pocula ſuccis
Dextera, nec cuiquam tetra venena dedit;
Nec

etiam Baiis Campaniae praelatas, quae Martiali *principes Baiae* dictae, lib. VI. Ep. 42, 7. id quod nemini in mentem venit. Verum eſt tertia verborum iungendorum ratio eaque haud paullo melior: *unda maxima lymphis ſacris Baiarum*, praeſtans, praeclara, per ſ. propter aquas h. fontes ſuos ſalubres, quos lymphas Baiarum appellat a ſimilitudine. Hanc ſaltem inire debebant, qui locum defenderunt. — *ſacris lymphis* dixit, quia omnes fontes, multo magis ſalubres diis ſacri erant. Martial. l. c. *Nympharum pariter Nereidumque domus.* Mox *ver purpureum*, pulcrum; ut ſaepe poëtae: illuſtratum a Vulpio. H. *Nunc autem — lymphis.* Verba: *nunc autem maxima, quum humus ſe remittit vere purpureo*, ſane oppoſita ſunt antecedentibus: *Unda — canem*, ut facile apparet. *Maxima* autem dictum eſt pr. maior, vid. Obſſ. — *ſe remittit*, cf. Lucan. I, 17.: *bruma rigens ac neſcia vere remitti.* add. Mitſch. ad Horat. Od. I, 4, 1. W.

5. *nigram denuntiat horam*) *denuntiat*, minatur. Copioſe de hoc Broukh. et Vulp. *nigram*, quatenus omnia, quae ad mortem et inferas res ſpectant, eo epitheto ornantur, etiam noſtro ſermone. Quod autem v. 7. ſqq. ut itidem ſup. I, 3, 51. ſqq. ſe innocue vixiſſe teſtatur, ad communem illam opinionem referendum eſt, qua graviores morbi, acutae febres, furores ex morbo, a deorum ira repetebantur; unde etiam ad religiones confugiebant, quibus deos placarent. Sollennis autem ſimilis ſcelerum, quae quis non commiſerit, enumeratio in poëtis, v. c. Claudian. de R. Proſ. II, 255. ſq. Petron. c. 133.; a noſtro illa ad faſtidium eſt producta.

7. 8. Sunt *ſacra Bonae maribus non adeunda Deae*, quas ſupra vidimus I, 6, 22. *Laudandam* dixit pro bona. cf. Obſſ.

9. *infecit pocula*) Virgil. II. Ge. 128.

Pocula *ſi quando ſaevae* infecere *novercae.*

Poculum vero frequens de veneno. v. Broukh. qui tamen male, contra Paſſeratium, eo refert locum Propertii II, 12, 48.

Lae-

Nec nos ſacrilegos templis admovimus ignes,
Nec cor ſollicitant facta nefanda meum;
Nec nos, inſanae meditantes iurgia linguae,
Impia in adverſos ſolvimus ora deos.
Et nondum cani nigros laeſere capillos;
Nec venit tardo curva ſenecta pede.

Nata-

Laeſerunt nullos pocula noſtra deos, nam eſt intelligendus ille de periuriis et conviciis in deos iactis inter compotationes. H. *Infecit — dedit.* Similiter diſtinxit Moſch. Id. III, 118.:

Τίς δὲ βροτὸς τοσσοῦτον ἀνάμερος, ἢ κεράσαι τοι
Ἢ δοῦναι λαλέοντι τὸ φάρμακον;

W.

12. 13. 14. Iungendae hae ſententiae, ne languere videatur genus *facta nefanda* inter ſigillatim narrata interpoſitum: quod bonus poëta non committat. Sed voluit dicere: nec facto nec dicto deorum iram provocavi. cf. III, 4, 15. 16. Hoc alterum ſic extulit, ut diceret: ſe non iracundia et furore abreptum in numen diras imprecationes impie evomuiſſe. ut ſup. I, 2, 79.

Num Veneris magnae violavi numina verbo,
Et mea nunc poenas impia lingua luit?

Et lib. II, 6, 17. 18. ac IV, 4, 14. (add. I, 2, 52. W.) Abominandas has in deum exſecrationes, nos blasphemias vocamus, inter piacula etiam veteres iſti homines habuere; quis ferat inter nos eas frequentari? H. *Facta nefanda.* Intelliguntur impetus graſſatorum et latronum. Catull. XXIII, 10: *Non facta impia, non dolos veneni,* ubi *facta impia* eadem ſunt, quae hic *facta nefanda.* Caeterum ordinem ſententiarum a verſ. 7 — 14. diſplicere mihi profeſſus ſum in Obſſ. ad I, 2, 49. Sed nunc aliter iudico. W.

12. *ſollicitant*) h. l. eſt ſollicitum et anxium habent. vid. Cic. pro Roſc. Amer. c. 24. *Sua quemque fraus* etc. Quae Broukh. exempla hic laudat, nihil huc faciunt.

15. *laeſere capillos*) h. colorem immutavere, ut Ovid. III. Art. 204.

Palleſcunt frondes, quas nova laeſit hyems.

v. Vulp. Sic colores, qui mutantur, *violant* lanas. H. Alia nunc cauſa ſubiicitur a poeta, quare mortem deprecetur. cf. *Tuque* Horat. II, 12, 9. — Cave autem iungas v. 16. *venit tardo pede,* ut I, 9, 4. Nam ſenectus, mors, ſimilia, celeriter venire dicuntur. cf. I, 10, 40. Iungendum eſt *curva pede tardo.* Deni-

que

Natalem noſtri primum videre parentes,
  Quum cecidit fato conſul uterque pari.
Quid fraudare iuvat vitem creſcentibus uvis,
  Et modo nata mala vellere poma manu?
Parcite, pallentes undas quicunque tenetis,
  Duraque ſortiti tertia regna dei.
Elyſios olim liceat cognoſcere campos,
  Lethaeamque ratem, Cimmeriosque lacus,
Quum mea rugoſa pallebunt ora ſenecta,
  Et referam pueris tempora priſca ſenex.
Atque utinam vano nequidquam terrear aeſtu!
  Languent ter quinos ſed mea membra dies.
At vobis Tuſcae celebrantur numina lymphae,

Et

que ſenectam, non Senectam perſonam, cogitavit, opinor, Tibullus. W.

18. *Cum cecidit f.*) V. C. 711. quo Hirtius et Panſa Coſſ. bello Mutinenſi perierunt. Sed v. Obſſ.

20. *mala — manu*) nocente, pernicioſa, ut Virg. Ecl. 3, 11.

Atque mala vitis incidere
falce novellas.

v. Broukh. II. Adde Catull. XX, 5. *malasque furis arceo manus.* W.

22. *Duraque — tertia regna*) *tertia* n. ex ſortitione, ut notum, pro tertia portione. *dura*, quae dure, crudeliter a Plutone duro rege exercentur. Deinde hic uni ſubſtantivo duo epitheta iuncta ſunt, nempe alterum *tertia* cum ſuo nomine quaſi unum vocabulum efficit, alterum ornatus cauſſa apponitur. Et ita ſe res habet in omnibus fere exemplis a Broukh. hic allatis. Ut vero utrumque epitheton qualitatem rei et naturam, ſive quantitatem vel numerum exprimat, hoc, niſi vitioſe, fieri poſſe non puto.

26. *Et referam*) Hoc ſuaviter adiectum. Sic ſup. I, 10, 44.

Sic ego ſim, liceatque caput
candeſcere canis,
Temporis et priſci facta
referre ſenem.

29. *Tuſcae — numina lymphae*) h. Tuſcae aquae, ſalubres (quibus numen ineſſe credebatur. v. ad v. 5.) frequentantur a vobis. Praeſunt fontibus ſalubribus Nymphae, *numina.*

Et facilis lenta pallitur unda manu.
Vivite felices, memores et vivite noſtri,
Sive erimus, ſeu nos Fata fuiſſe volent.
Interea nigras pecudes promittite Diti,
Et nivei lactis pocula mixta mero.

ELEGIA VI.

Candide Liber, ades: ſic ſit tibi myſtica vitis
Sem-

30. *Et facilis lenta pellitur unda manu*) Singula verba accommodatiſſima ſunt. *Pellere* ſup. I, 4, 12.

Hic placidam niveo pectore pellit aquam.

Auſon. Moſell. 344.

— — mox amne refotos
Plaudenti gelidum flumen pepuliſſe natatu.

Facilis unda, ut Propert. I, 11, 12.

Alternae facilis cedere lympha manu.

cf. Rutil. I, 247. ubi leg. *natatibus. Lenta manu* pulcre luctantia brachia exprimit. Ovidius Epiſt. 19, 48.

Lentaque dimotis brachia iactat aquis.

cf. Epiſt. 18, 96. et ibi Burman. Erant vero natationes, piſcinae dicebantur, in balneis, ſive ad exercitationem, ſive ad ſanandos morbos. cf. Baccium de Thermis L. VII. c. 8. et 24.

32. *nos fata fuiſſe volent*) h. vixiſſe, per εὐφημίαν, ut notum. v. Heinſ. ad Ovid. Epiſt. XVII, 192.

33. *nigras pecudes promittite Diti*) ſcilicet compenſationem pro meliore anima hominis. cf. Vulp. *promittere* eſt vovere, ſpondere. vid. Broukh. et Douſa Praecid. c. 12. Vult adeo poëta, amicos diis inferis facere vota pro ſua ſalute. H. Vid. ſupra I, 5, 10. W.

Elegia VI.

Amoris curas et ſollicitudines vino diluere inſtituit poëta, nec tamen felici ſatis ſucceſſu. Aeſtuat miſeri amantis animus in omnes partes diſtractus: imprecatur puellae, deprecatur; excitat ſe ad hilaritatem, redit ad triſtitiam; ſuo exemplo alios monet puellarum perfidiam timere, cum hac ipſa tamen perfidia amicae memoriam animo dimittere nequit. Eſt haud dubie inter praeſtantiores ſui generis Elegia haec, affectus inprimis varietate et veritate.

1. *Candide Liber*) h. pulcher, formoſe; quod perpetuum Bacchi cognomen, ut iam Cyllen. accepit. v. Broukh. ad h. l. et ad

Semper, ſic hedera tempora vincta geras;
Aufer et ipſe meum pariter medicande dolorem,
Saepe tuo cecidit munere victus amor.
Care puer, madeant generoſo pocula Baccho;
I, nobis prona funde Falerna manu.
Ite procul durum, curae, genus, ite labores,
Fulſerit hic niveis Delius alitibus;
Vos modo propoſito, dulces, faveatis, amici,
Neve neget quisquam me duce ſe comitem.

Aut

ad IV, 4, 19. (17.) qui Horat. I. Od. 18, 11. Ovid. F. III, 772. et Senec. Oedip 508. contulit. H. *Candide.* a parte denominatur totum; ad pulchritudinem enim pertinet candor. *Cupido candidus* Catull. 68, 134. W.

ibid. *ſic ſit tibi*) h. oro te per vitem tibi ſacram et per hederam, capitis inſigne. v. ad I, 4, 1.

ib. *myſtica vitis*) quia eius uſus in myſteriis atque orgiis Bacchi cum reſpectu certae religionis erat: ut Virgil. Ge. 1, 166. *myſtica vannus Iacchi*, cuius inſtar habetur in ſacris Bacchi. vid. Gronov. Obſſ. IV, 9.

3. *et ipſe — pariter medicande*) h. cui non minus medela et auxilium opus eſt, ut animi morbo iſto, amore, libereris, quo in Ariadnen teneris. Sed haec putida ſunt. v. Obſſ. H. Mendi ſignum delevi, huic verſui appoſitum ab Heynio. W.

4. *cecidit*) Catull. XI, 21.:
Nec meum reſpectat, ut ante, amorem,
Qui illius culpa cecidit ſeq.
Victus; cf. Obſſ. ad I, 5, 60. W.

5. *madeant*) Placuit poëtae tenue vocabulum: alius *ſpument* aut ſimile poſuiſſet.

7. *labores*) ſunt dolores animi, πόνοι, quam poteſtatem Latinos huic vocabulo tribuiſſe recte Daviſius notat ad Cic. Quaeſt. Tuſc. II, 15. p. 154. W.

8. *Fulſerit hic niveis Delius alitibus*) pro *fulgeat. ales* pro omine, ut *avis* II, 2, 21. ut poëta plurali extulit. Bono omine haec dies exorta ſit, fauſta et laeta ſit. *Delius* pro ſole et die; dictum ad formam: hic Phoebus. H. Vid. Obſſ. W.

9. *Vos modo*) Interpunctionem poſt *alitibus* mutavi. Caeterum comparanda ſunt Graeca, ut μόνον θεοὶ σώζοιεν Philoct. Soph. 526. W.

Aut ſi quis vini certamen mite recuſat,
Fallat eum tecto cara puella dolo.
Ille facit dites animos deus: ille ferocem
Contudit, et dominae miſit in arbitrium;
Armenias tigres et fulvas ille leaenas
Vicit, et indomitis mollia corda dedit.
Haec Amor, et maiora valet; ſed poſcite Bacchi
Munera; quem veſtrum pocula ſicca iuvant?
Convenit ex aequo, nec torvus Liber in illis,

Qui

11. *vini certamen*) h. e. compotatio. vid. Forcellin. voc. certamen. W.

13. *Ille — deus*) n. Amor. Male alii Bacchum intelligunt. Parum cohaerere videri poteſt ſententiarum ordo. Sed hoc ipſum decet poëtam valde animo commotum. Puellae mentione facta, Amoris potentiam memorat: tum Bacchi; mox utramque comparat, et ut amici Bacchum potando placidum ſibi reddant, hortatur. *Contudit, miſit*, et reliqua, pro *contundere, mittere ſolet.*

ib. *ferocem Contudit*) grave verbum, domuit, fregit. vid. Broukh.

14. *dominae miſit in arbitrium*) in pedeſtri debuiſſet dicere: mittere ſub imperium, ſubiugare.

18. *pocula ſicca*) vacua.

19. *Convenit ex aequo*) Alii interpretes ſilent; et Broukh. ut ſolet, ſatis habuit illuſtrare: *torvus in illis* dictum nota elegantia pro *in illos;* ut *aequus in hoſte* et ſimilia. Sed nunc quaeritur, quid ſit: *Convenit ex aequo.* Cyllen. ait: utile et conveniens eſt ex aequo, id eſt, iuſta parte; quae hic locum non habent. Vulpius interpretatur: *Libero patri cum bene potantibus nulla diſcordia eſt. Ex aequo* h. aequaliter, aeque: ut ſit dictum ut: convenit inter eos. Sed hoc redolet trivium et vulgus. Malim *convenire* accipere pro adire, itare ad, et quartum caſum ſubintelligere: *Hos Bacchus aequus et lenis convenit, iis praeſens et propitius eſt. ex aequo* eſt pro aequus, placidus, vel placide. Sed ſemper duri quid manet. nec magis propitiam et facilem Minervam habeas, ſi ad Amorem et Liberum revoces: *Convenit ex aequo*, pariter, Libero cum Amore; Liber et Amor dii inter ſe coniuncti et amici ſunt; bene inter eos convenit. H. *Ex aequo* eſt aeque, aequaliter,

Qui ſe, quique una vina iocoſa colunt.
Iam venit iratus nimium nimiumque ſeveris;
Qui timet irati numina magna, bibat.
Quales his poenas qualis quantusque minetur,
Cadmeae matris praeda cruenta docet.
Sed procul a nobis hic ſit timor; illaque, ſi qua eſt,
Quid valeat laeſi, ſentiat, ira dei.
Quid precor, ah, demens? venti temeraria vota
Aëriae et nubes diripienda ferant!
Quam-

ter, ἐξ ἴσου; ſed quem ſenſum hoc habeat e contextu conſtituendum eſt. Sic ap. Plin. H. N. 6, 25.: *Regna pertinent ad Scythas, cum quibus ex aequo degunt, ex aequo* ſignificat aequo iure et inſtitutis. Alius eſt locus Tacit. Hiſt. II, 97.: *Trium legionum legati — adverſam eius fortunam ex aequo detrectabant.* — Deinde hoc quoque tenendum, ſubiectum, quod requirunt verba *ex aequo*, modo diſerte enuntiatum, modo e contextu ſupplendum eſſe. Hoc loco eſt: *ex aequo cum illis, qui ſe, quique — colunt*, h. e. quales illi, talis deus; nam verba adiecta: *nec torvus Liber in illis*, clare oſtendunt, quid in animo habuerit poeta. Diſſipat Evius curas edaces eorum qui colunt deum. — Caeterum *convenit*, ut Virg. Aen XII, 184. — *Torvus in illis*, cf. Virg. Aen. II, 540. W.

20. *vina iocoſa*) h. compotationem inter ludum et iocos. Sic in Luſ. lib. *Venus iocoſa.* Contra *ſeveri* ſunt ſobrii. Laudatur Catull. 27, 5. *abite lymphae, Vini pernicies, et ad ſeveros Migrate.* H. Add. Horat. Ep. 1, 19, 8.:

Forum putealque Libonis
Mandabo ſiccis, adimam cantare ſeveris.

add. Ep. 1, 5, 13. — *Venit iratus*, cf. Horat. Od. I, 18, 3. W.

23. *Quales — qualis quantusque*) cf. Soph. Trachin. 1044. Electr. 750. W.

24. *Cadmeae matris praeda cruenta*) Pentheus a matre Agave et Bacchis furentibus discerptus. v. Ovid. III. Met. 701.

25. *illaque, ſi qua eſt*) ſi vivit, ſi ſuperat. cf. Obſſ.

26. *laeſi — dei*) irati. Bacchi iram deprecatur in illam. H. *Laedere* numen eſt in ea re peccare, quae data eſt numini. Sic laedere Nemeſin Catull. 50, 21. W.

28. *diripiendu ferant*) h. diripiant.

Quamvis nulla mei ſupereſt tibi cura, Neaera,
Sis felix, et ſint candida fata tua.
At nos ſecurae reddamus tempora menſae;
Venit poſt multos una ſerena dies.
Hei mihi difficile eſt imitari gaudia falſa;
Difficile eſt triſti fingere mente iocum.
Nec bene mendaci riſus componitur ore;
Nec bene ſollicitis ebria verba ſonant.
Quid queror infelix? turpes diſcedite curae.
Odit Lenaeus triſtia verba pater.
Gnoſia, Theſeae quondam periuria linguae
Fle-

ripiant. ut ſup. I, 7, 40. *diſſoluënda dedit* pro *diſſolvit.* H. Recte, niſi quod ſignificatur ſimul, vota eſſe digna quae diripiantur. Infr. 4, 3, 22. — *venti — Aëriae et nubes,* cf. Catull. 31, 9. W.

30. *ſint candida fata tua*) laeta, bona, felicia. v. ſup. I, 7. extr.

31. *reddamus tempora*) tanquam debita commiſſationi, ait Vulpius: ſive omnino, *demus, impendamus, conſumamus.* Menſam *ſecuram* dixit, ad quam ipſe curis vacare volebat.

33. Vides aeſtuantem amatorem et a ſe ipſo diſſidentem ac diſcordantem. Praeclare haec et vere; ut et antea v. 25. 7. 9. H. *Imitari gaudia.* Tacit. Annal. I, 24.: *vultu, quamquam moeſtitiam imitarentur, contumaciae propiores.* W.

36. *ebria verba*) ſermones, quales ebriorum eſſe ſolent; nempe, non tam leves et inconſiderati, ut volunt, ſed liberiores, procaces, petulantes, lubrici. Ovid. Epiſt. XVI, 245.

Quin etiam, ut poſſem verbis petulantius uti,
Non ſemel ebrietas eſt ſimulata mihi.

37. *turpes — curae*) quae convivatorem non decent. Cyllenius, quod hominem turpem reddunt; male. ita quot non homines turpiter viverent! (Saltem iſta ad h. l. accommodate dicta ſunt; non autem univerſe, ſi *luctus turpis* dicitur, ſi *aegrimonia deformis* apud Horatium: eſt ea haud dubie, quae deformem et turpem reddit macie, ſqualore, habitu toto corporis.)

39. *Gnoſia*) Ariadne, Minois, Cretae, cuius Gnoſus urbs erat, regis filia.

Fleviſti ignoto, ſola relicta, mari.
Sed cecinit pro te doctus, Minoi, Catullus,
Ingrati referens impia facta viri.
Vos ego nunc moneo: Felix, quicunque dolore
Alterius diſces poſſe carere tuo.
Nec vos aut capiant pendentia brachia collo,

Aut

40. *Fleviſti ignoto — mari*) h. ad mare. cf. I, 10, 64. Sic apud Propert. I, 15, 9. Calypſo

Deſertis olim fleverat aequoribus.

Reſpicit autem noſter Carmen Catulli LXIV, 130. ſq.; idem etiam Severus Aetn. v. 21. 22. H. *Fleviſti mari*, ut *Nec quereris patri* Iuv. S. III, 131.; *plorabit ſuae* Tib. II, 5, 103. Catull. 64, 163. dicit: *Sed quid ego ignaris nequidquam conqueror auris? — ſola relicta*, Catull. 64, 57. W.

41. *doctus — Catullus*) perpetuum hoc Catulli, et omnino poëtarum, epitheton, reſpectu multarum, inprimis Graecarum litterarum, quae iis tenendae tum erant. Notabilis autem locus inter ea, quae teſtimonia vocant de Catullo, ipſa memoratione Catulli ab alio poeta, qui ſub ea fere tempora vixit. H. *pro te*, recte. Nam querelae, quas fundit Ariadne v. 130 - 211. Ariadnen bene promeritam oſtendunt, Theſeum ingratum et perfidum. — *doctus* dicitur in ſua quisque arte peritus, perſaepe autem is qui in poeſi et muſicis peritus eſt. Non igitur ad doctrinam multarum litterarum, in primis graecarum, hoc epitheton ſpectat, ſed ad artem. W.

43. *Vos ego n.*) Optime haec et ſuperiora conciliat Vulpius: *Sodales et compotores alloquitur, tanquam ſi diceret: Monuit puellas Catullus; ne virorum iuramentis fidem haberent, propoſito exemplo Theſei et Ariadnae: ego viciſſim iuvenes moneo, ut ſibi caveant a muliercularum levitate, exemplo propoſito Neaerae.* Similiter Propert. I, 15. extr.

Quis ego nunc pereo, ſimiles moniturus amantes,
O nullis tutum credere blanditiis!

44. *poſſe carere tuo*) h. evitare cauſſam dolendi. *poſſe carere* pro *carere* ſimpliciter, ut ſaepe. Sup. I, 2, 64. hoc ipſum:

— nec te poſſe carere velim.

Carere dolore recte dictum, nam *carere* dicimur etiam malis rebus. vid. Vulp. h. l.

Aut fallat blanda ſordida lingua prece.
Etſi perque ſuos fallax iurarit ocellos,
Iunonemque ſuam, perque ſuam Venerem,
Nulla fides inerit; periuria ridet amantum
Iupiter, et ventos irrita ferre iubet.
Ergo quid toties fallacis verba puellae
Conqueror? ite a me, ſeria verba, procul.
Quam vellem longas tecum requieſcere noctes,
Et tecum longos pervigilare dies!
Perfida, nec merito, nobis, nec amica merenti!
Perfida, ſed, quamvis perfida, cara tamen.
Naida Bacchus amat; ceſſas, o lente miniſter?
Temperet annoſum Marcia lympha merum.

Non

46. *ſordida lingua*) eſt avarae puellae, quae blanditias eo conſilio adhibet, ut miſerum amatorem exſpoliet.

48. *Iunonemque ſuam*) n. ut Genius virorum, ſic Iuno feminarum erat. Ita Iunonem meam iratam habeam! Res notiſſima. v. poſt alios Burman. ad Petron. 25. cf. inf. IV, 13, 15. (et IV, 6, 1. Corruptis tamen moribus Iuno virorum quoque effeminatorum Genius fuit, ut Iuvenalis docet, Sat. II, 98.:

Et per Iunonem domini iurante miniſtro. W.)

Mox 49. iunge: *Etſi* — *nulla* tamen *fides inerit.* H. Rem belle tractavit Catullus 70. W.

49. *periuria ridet* caet.) Expreſſit hunc locum Ovidius Art. Am. I, 633.:

Iupiter ex alto periuria ridet amantum
Et iubet Aeolios irrita ferre Notos.

Aliter rem ſupra I, 4, 21. tractatam vidimus. W.

55. Iunge: *nec merito perfida nobis, nec merenti amica.* h. mihi immerito perfida, alteri amatori non merenti amica.

57. *Naida Bacchus amat*) h. aqua miſceri vinum poſtulat. H. *Miniſter.* Alloquitur puerum, ut ſupr. v. 5. Caeterum cf. Horat. Od. II, XI, 18-20. ibiq. Mitſcherl. W.

58. *Marcia lympha*) a Q. Marcio Rege in urbem ducta, et a Q. Marcio Rege Praetore, iterum ab Agrippa, reſtituta. Plin. XXXI, 3. ſ. 24. *Clariſſima aquarum omnium in toto orbe,*

Non ego, ſi fugiat noſtrae convivia menſae
  Ignotum cupiens vana puella torum,
Sollicitus repetam tota ſuſpiria nocte.
  Tu puer, i, liquidum fortius adde merum.
Iam dudum Syrio madefactus tempora nardo
  Debueram ſertis implicuiſſe comas.

orbe, frigoris ſalubritatisque palma, praeconio Urbis, Marcia eſt; inter reliqua deum munera Urbi tributa etc.

60. *vana puella*) levis, inconſtans. v. Broukh. *ignotum*, puto, ſimpliciter eſſe alienum, niſi mavis, obſcuri, ignoti hominis conſuetudinem. H. Recte, ignoti et ignobilis hominis conſuetudinem, ut IV, 10, 6. W.

62. *liquidum fortius adde merum*) *fortius* poteſt eſſe adverbium. Niſi malis duo epitheta iungi uni nomini. v. ſup. ad Eleg. 5, 22. Ita eſt τὸ ζωρότερον.

63. *Iamdudum — debueram.* Vel minimam moram impatienter fert; vid. Mitſcherl. docte hoc ad Horat. Od. I, 37, 4. explicantem. W.

ALBII TIBVLLI
LIBER IV.

CARMEN I.

Te, Meſſala, canam, quanquam me cognita virtus

Ter-

Carmen I.

Carmen hoc ad Meſſalam panegyricum eſt. Laudes Meſſalae canere aggreſſus poëta, primum excuſat tenuitatem ingenii ſui; v. 1 - 27. Inde laudem orditur a virtutum praedicatione, quod eae proſapiae vetuſtate illuſtriores ſint; inde (v. 39.) laudem diſpeſcit in caſtrenſem et forenſem; quod ad hanc attinet, comparat Meſſalam

Terret, ut infirmae valeant ſubſiſtere vires:
Incipiam tamen. At meritas ſi carmina laudes
Deficiant, humilis tantis ſim conditor actis,
Nec tua, te praeter, chartis intexere quisquam
Facta

lam cum Ulyſſe; cuius mentione facta, in errores eius evagatur (usque ad v. 105.). Inde res Meſſalae bello geſtae: (117. ſqq.) et maiorum rerum omina ex auſpiciis Conſulatus Kal. Ian. V. C. 723. ſuſcepti. (119 - 134.) Commemoratis terris ac populis, ex quibus triumphos habiturus eſſet Meſſala, incidit poëta in deſcriptionem orbis terrarum diverſarumque eius plagarum ſub diverſis caeli partibus (v. 151 - 176.). Inde iterum excuſat virium tenuitatem, etiam ex languore animi adverſis caſibus fracti; (177 - 189.) addictum tamen ſe Meſſalae profitetur in perpetuum: 190. ad fin. Ut emendando et interpretando carmen conſtituimus: non plane indignum lectu illud eſſe apparebit.

1. *me cognita virtus*) ſeu poëtae facultas poëtica, ſeu, quod magis placet, Meſſalae virtus, ampliſſimarum laudum materies. Ea iubet vereri, ut ne etc. H. Haud dubie virtus Meſſalae. W.

2. *nequeant ſubſiſtere vires*) Paſſerat. *excipere ac ſuſtinere vim et pondus argumenti.* Tu interpretare: timendum eſſe, ut pares ſint vires, ut ſufficiant. Cic. XI. ad Diu. 10. *Non, ſi Varronis theſauros haberem, ſubſiſtere ſumtui poſſem*, ubi interpolarant, *ſuſtinere ſumtum*, et duo Manutii, *ſufficere ſumtui.* De forma, *vereor ut nequeant*, v. Obſſ. H. Recepi *valeant*, vid. Obſſ. W.

3. *At meritas ſi — Eſt nobis voluiſſe ſatis*) huc usque ſenſus continuandus eſt. In *humilis ſim* ſupplenda eſt copula. *meritas ſi carmina laudes Deficiant*, h. ſi laudes tuae virtuti debitas carmine meo aſſequi et aequare non poſſim. ἐὰν τὰ ἔπη ἀπολειφθῶσι τῶν κλεῶν. Simillimus autem locus Panegyr. in Piſon. 202. ſqq.

Quod ſi digna tua minus eſt mea pagina laude,
At voluiſſe ſat eſt etc.

5. *chartis intexere*) mandare litteris, ſed ſatis digne; rerum geſtarum a Meſſala hiſtoriam conſcribere, quae res illuſtret, non obſcuret. Paullo aliter Ciris 59. ubi poëta vult Meſſalam

Naturae rerum magnis intexere chartis.

Facta queat, dictis ut non maiora ſuperſint;
Eſt nobis voluiſſe ſatis; nec munera parva
Reſpueris. Etiam Phoebo gratiſſima dona
Cres tulit; et cunctis Baccho iucundior hoſpes
Icarus, ut puro teſtantur ſidera caelo,
Erigoneque Caniſque, neget ne longior aetas.
Quin etiam Alcides, deus aſcenſurus Olympum,
Laeta Molorcheis poſuit veſtigia tectis.

Parva-

6. *dictis — maiora ſuperſint*) cf. Virg. Georg. III, 127.:

*ne blando nequeat ſuper-
eſſe labori.* W.

8. *etiam Phoebo gratiſſima dona Cres tulit*) In diverſas partes, quotquot ſunt, Interpretes abeunt, quis ille Cres ſit. De ſacrificio agi, conſtat ex verbis, *dona ferre*, quae ſunt ſacrificii offerendi. vid. Paſſerat. et Broukh. h. l. Unice vera eſt Barthii ſententia Adverſ. III, 6. fabulam ab Homero Hymno in Apoll. 391. ſqq. memoratam reſpici. Apollinem, cum, occiſo Pythone, templum condidiſſet, ex omnibus ſibi terrarum incolis, qui ſacra facerent, homines quosdam probos ac pios ex Gnoſo, Cretae urbe, delegiſſe. Hos per Cretem, *Κρῆτα*, collective, ſingulari numero, declarat. In hac ſententia acquieſcunt etiam Broukhuſius et Vulpius.

9. *et cunctis B. — Icarus*) Icarus Atticam incolebat. Accepto a Baccho, quem hoſpitio liberaliter exceperat, utre vini pleno, vicinos quosdam paſtores largiter eo invitavit. Hi, venenum ſibi propinatum rati, occiſum eum inſepultum proiiciunt. Canis, Maera, atrata ſuo filiam Erigonen in eum locum allexit: quae ſpectaculo triſti perculſa ſe ſuſpendit. Sed a Baccho inter ſidera relata eſt una cum patre et cane. Virginem eam eſſe volunt. Pater Arcturus, Canis facta Canicula. v. Hygin. Aſtron. II, 4.

11. *longior aetas*) remotior ab illa aetate, ſerior. Ut alias ſimpliciter, *longa aetas*, *longum aevum*.

13. *Molorcheis — tectis*) Hercules, cum ad leonem Nemeaeum interficiendum proficiſceretur, iuxta Cleonas a Molorcho, vinitore, parvae caſae hoſpitio exceptus eſt. v. Apollodor. II, 5, 1. qui locus claſſicus eſt. Alia v. ap. Broukhuſ. Hoſpitalitatem Molorchi etiam aliis locis poëtarum celebratam videas, ut a Martiale IV, 64. extr.

Parvaque caeleſtes placavit mica, nec illis
Semper inaurato taurus cadit hoſtia cornu.
Hic quoque ſit gratus parvus labor, ut tibi poſſim
Inde alios aliosque memor componere verſus.
Alter dicat opus magni mirabile mundi:
Qualis in immenſo deſederit aëre tellus;
Qualis et in curvum pontus confluxerit orbem,
Et, vagus a terris qua ſurgere nititur aër,
Huic ut contextus paſſim fluat igneus aether,
Pendentique ſuper claudantur ut omnia caelo.

At

Laeta veſtigia, quia lubenter, non invitus, cum ipſo fuit: ipſe laetus, lubens.

14. *Parva — mica*) ſive turis, ſive ſalis. *pacavit*, graeco more pro, pacare ſolet, pacat: ἱλάσατο, ἵλεων καὶ εὐμενῆ παρέσχε τὸν θεόν. H. Similiter apud Horatium Od. III, 23, 18 - 20. *ſumtuoſa hoſtia* et *mica* oppoſita ſunt:

Non ſumtuoſa blandior hoſtia
Mollivit averſos Penates
Farre pio et ſaliente mica. W.

15. *inaurato — cornu*) v. Homer. Odyſſ. Γ, 384. et 425. ſqq. Notus hic antiquitatis, etiam heroicae, mos: v. Broukh. Ceterum oppoſitio haec in diis placandis ſeu victima ſeu ture frequens eſt poëtis. v. Burman. To. I. Anthol. p. 37.

16. *Hic quoque*) Hoc volebat auctor huius carminis: ut diis parva munera, ita tibi quoque hoc munuſculum gratum ſit. W.

18. *Alter*) pro alius. Sup. I, 9, 79. v. Broukh. Senſus autem: alius coſmogoniam ſibi carminis argumentum faciat.

19. *Qualis in i.*) terram, ut graviſſimum elementorum, imas cepiſſe ſignificat. Eſt ergo: elementis diſcretis, quomodo terra ſubſederit.

20. Vide de hac re H. Voſſ. ad Virgil. Eclog. VI, 35. W.

21. 22. et quomodo aër et aether ſummum locum teneant. v. Obſſ. H. Diſtinctione adiuvi locum, ut iungeretur: *Et ut igneus aether huic contextus fluat paſſim.* Vulgo colon poſt *aër* poſitum conſtructionem turbat. — Mox *pendenti ſuper* iunge. Horat. Epod. V, 80.: *Tellure porrecta ſuper.* Quamquam enim recte dicuntur *omnia ſuper claudi*, ut apud Celſ. l. 4. c. 1. *Renes tunicis ſuper conteguntur*, hoc tamen loco illud eſt aptius. W.

At, quodcunque meae poterunt audere Camenae,
Seu tibi par poterunt, ſed quod ſpes abnuit ultro,
Sive minus, certeque canent minus, omne vovemus
Hoc tibi, nec tanto careat mihi nomine charta.
Nam, quanquam antiquae gentis ſuperant tibi laudes,
Non tua maiorum contenta eſt gloria fama,
Nec quaeris, quid quaque index ſub imagine dicat,
Sed generis priſcos contendis vincere honores,
Quam tibi maiores, maius decus ipſe futuris.
At tua non titulus capiet ſub ſtemmate facta,
Aeterno ſed erunt tibi magna volumina verſu,
Convenientque tuas cupidi componere laudes
Undique, quique canent vincto pede, quique ſoluto.
Quis potior, certamen erit; ſim victor in illis,
Ut

25. *tibi par*) h. carmen tuis meritis et laudibus par, dignum. De v. 27. v. Obſſ.

28. *antiquae gentis*) Valeriae, gentis nobiliſſimae. *Superant*, abunde ſunt.

29. *tua — gloria*) h. tu. Propert. II, 6, 17.

Hinc etenim tantum meruit
mea gloria nomen.

30. *index ſub imagine*) intelligit titulos. v. Lipſ. Elect. I, 29. h. e. nec curas, te maiores habere tot honoribus et triumphis claros, ut eorum laude contentus ipſe ignavus deſideas.

32. *futuris*) poſteris. Saepe Homer.

— ἐσσομένοισιν ὀπίσσω.

35. Ieiuna laus. Tot eius fore praeclare facta et merita, ut ea brevis titulus nomini in ſtemmate ſubiectus non capiat, ſed ut longo carmine opus ſit.

36. *quique canent vincto pede, quique ſoluto*) In eundem fere modum Statius II. Silv. 7. 22.

— *qui vos geminas tulit per*
artes,
Et vinctae pede vocis et ſo-
lutae.

Canere propric ad alterum tan-

tum

Ut noſtrum tantis inſcribam nomen in actis.
Nam quis te maiora gerit caſtrisve, forove?
Nec tamen hinc, aut hinc, tibi laus maiorve, minorve;
Iuſta pari premitur veluti cum pondere libra,
Prona nec hac plus parte ſedet, nec ſurgit ab illa,

Qua-

tum pertinet; ſed hic ad alterum ſimul refertur nota ſatis figura.

38. *tantis inſcribam nomen in actis*) h. inſigne, celebre reddam. Ut in illo Ciceronis I. Tuſc. *Ipſi philoſophi, in libris de contemnenda gloria, ſuum nomen inſcribunt.*

39. *caſtrisve, forove*) belli domique. Fuit enim ſummus orator Meſſala. H. Vid. Cic. in Epiſt. ad Br. I, 15, 2. et Horat. d. A. P. 370. W.

41-43. *Iuſta pari p.*) Si iunxeris, ut faciunt, et ut ipſe olim feceram: *Veluti quum libra premitur* etc. *qualis* (tum illa) *natat* etc. ut ſcilicet *inaequatum* v. 43. pro *aequatum* dictum ſit; ut inauratum et alia: comparatio verſatur in aequilibrio; ab eo autem alieni ſunt verſus 43 et 44. quibus lances inaequali pondere oneratae deſcribuntur. Igitur ad comparationem tantum iſta ſpectare neceſſe eſt: veluti cum libra aequatis lancibus eſt, nec altera lance depreſſa altera elevatur: id quod fiat, ſi pondere inaequali impoſito lances incerto motu aguntur. Comparatio adeo abſolvitur in illis:

Iuſta pari premitur veluti cum
pondere libra,
Prona nec hac plus parte ſedet,
nec ſurgit ab illa.

Sequitur: quomodo id fieri ſolet, ut modo ſedeat, modo ſurgat lanx, *inaequatum ſi quando onus urget utrimque.* Priora ſic reddidit: *qualis,* qualiter, quomodo illa (libra) *inſtabilis natat, alterno depreſſior orbe,* adeoque modo hac plus parte ſedet modo ſurgit ab altera, ſi quando onus inaequale utrinque lancibus impoſitum eſt. Ornant adeo vſſ. hi duo, 43. 44. comparationem: non vero continuant. Ait vero ſatis putide: laudem eius forenſem et caſtrenſem tanquam trutina penſitatam exacte utramque parem eſſe et aequalem.

42. *Prona nec hac plus parte ſedet*) h. propenſa eſt. Minuc. Octav. c. 6. *ut libram teneas aequiſſimi iudicis, nec in alteram partem propenſus incumbas.* H. *Prona plus* iunge. Caeterum explicationi additus hic verſus, ut apud Virgil. Aen. V, 186.:

Nec

Qualis, inaequatum ſi quando onus urget utrinque,
Inſtabilis natat, alterno depreſſior orbe.
Nam ſeu diverſi fremat inconſtantia vulgi,
Non alius ſedare queat; ſeu iudicis ira
Sit placanda, tuis poterit miteſcere verbis.
Non Pylos aut Ithace tantos genuiſſe feruntur
Neſtora, vel parvae magnum decus urbis Ulixen;
Vixerit ille ſenex quamvis, dum terna per orbem
Saecula fertilibus Titan decurrerit horis:
Ille per ignotas audax erraverit urbes,
Qua maris extremis tellus includitur undis.
Nam Ciconumque manus adverſis repulit armis;
Nec

Nec tota tamen illa prior praeeunte carina;
Parte prior, partim roſtro premit aemula Priſtis. W.

44. *natat*) fluctuat, vacillat. *alterno orbe* h. lance, ſcutula, modo hac, modo illa elevata.

45-47. Suaſorium et iudiciale dicendi genus reſpicit, cum ſeu prò concione ſeu in foro verba facit. Fuit autem inter clariſſimos oratores Meſſala: ut vel ex Quinctiliano conſtat. II. *ſeu iudicis ira* caet. h. e. ſeu pro reo cauſa publica agenda eſt. Ad conſtructionem cf. Ovid. Triſt. II, 33. W.

51. *fertilibus — horis*) *horas* dictas graece pro partibus anni, atque adeo ipſis annis, accipio. *Fertiles* eae, Ὧραι εὔκαρποι, quia earum viciſſitudo fertilitatis cauſſa eſt. Sic *annus fertilis* inf. v. 122. et *fecundus* v. 113. *per orbem* eſt *in orbem*. *decurrerit* eſt decurrendo exegerit, emenſus ſit.

52. *urbes*) h. e. inſulas. Aeſchyl. Eumenid. v. 77.: περιῤῥύτας πόλεις. W.

53. *excluditur*) clauditur: v. Obſſ. II. Recepi: *includitur*. W.

54. *Ciconum*) Thraciae gentis, quorum urbem Iſmarum cum diripuiſſet, accitis auxiliis Cicones manus conſeruerunt: at ſub veſperam victi receſſerunt. Odyſſ. I, 39-61. *Nam* ponitur initio narrationis, quam hic de erroribus Ulyſſis inſtituit. In *adverſis armis* haerere non debebat Paſſerat. Nunquam de ſucceſſu infelici dicta ſunt. Sed *adverſus* poëticum epitheton

Nec valuit Lotos coeptos avertere curſus;
Ceſſit et Aetnaeae Neptunius incola rupis,
Victa Maroneo foedatus lumina Baccho;
Vexit et Aeolios placidum per Nerea ventos.
Incultos adiit Laeſtrygonas Antiphatenque,
Nobilis Artacie gelida quos irrigat unda;

Solum

ton eſt omnino de pugna, bello, odio etc. Conf. inf. 84. 90.

55. *Lotos*) cum ad Meningem inſulam Africae obiectam fuiſſent delati, ibid. v, 83. ſqq. Atqui Lotos

Impia, quae ſocios Ithaci moerentis abegit,
Hoſpita dum nimia tenuit dulcedine captos.

Culic. v. 124. Scilicet vi in navem retrahendi fuere.

56. *Neptunius incola*) Polyphemus, Neptuni filius. vid. Odyſſ. *A*, 68. ſqq. Res agitur Od. *I*, 106. ſqq. Sequitur autem auctor noſter eos, qui Cyclopum ſedes ſub Aetna fuiſſe tradiderant, una cum Virgilio Aen. III. ubi cf. p. 324. not.

57. *Victa Maroneo foedatus lumina Baccho*) lunge: *lumina victa Baccho* h. oppreſſa ſomno per vinum arceſſito; v. I, 2, 2. Vinum Maroneum, quod Iſmaro direpta ſecum abstulerant Odyſſ. *I*, 164. ſq. ab urbe Thraciae dictum. Plin. XIV, 4. *Vino antiquiſſima claritas Maroneo, in Thraciae maritima parte genito, ut auctor eſt Homerus. Foedatus lumina* h. cruentata habens, effoſſa. Vocabulum hoc proprium de vulneratis, vel aliqua parte truncatis, vel etiam ſanie et cruore oblitis, unde *foedus* adſpectus fit. H. Virg. Aen. VII, 575.: *foedatique ora Galeſi.* Tacit. Hiſt. III. c. 77.: *Iulianus verberibus foedatus.* Ovid. Met. XIV. 190.: *brachia tabo foedata.* W.

58. praeter Homerum Il. *K.* v. Ovid. XIV. Met. 223. ſqq. *Vexit* h. habuit ſecum in navi ventos ab Aeolo utribus incluſos.

59. *Incultos — Laeſtrygonas*) λιτότης h. feros, inhumanos; nam erant ἀνθρωποφάγοι. Inhabitabant Formias Campaniae. Rex eorum erat Antiphates. v. Odyſſ. *K*, 80. ſqq. et Ovid. Met. XIV, 233. ſq.

60. *Artacie*) v. Hom. Odyſſ. *K*, 107. *quos irrigat*, quorum in regione fluit. Alius fons eo nomine ad Cyzicum fuit Argonautarum acceſſu nobilitatus: vid. Apollon. I, 957. Orphica v. 492. H. Pind. Olymp. 5, στρ. β:

καὶ σεμνοὺς ὀχετούς, Ἵππαρις
οἶσιν ἄρδει στρατόν. W.

Solum nec doctae verterunt pocula Circes,
Quamvis illa foret, Solis genus, apta vel herbis
Aptaque vel cantu veteres mutare figuras.
Cimmeriorum etiam obſcuras acceſſit ad arces,
Queis nunquam candente dies apparuit ortu,
Sive ſupra terras Phoebus, ſeu curreret infra.
Vidit,

61. *doctae verterunt pocula Circes*) inſ. *veteres mutare figuras docta*, ut Virg. *daedala Circe* Aen. VII, 282. *Solum* autem ſc. inter ſocios, qui ad Circen acceſſerant.

62. Interpunctionem mutavi, ut iungeretur: *Quamvis illa foret apta vel herbis* ſeq. Verba *Solis genus* interpoſita ſunt. Sane prior pars verſus perquam exilis eſt, ſed tamen locus nunc ſenſum videtur habere magis idoneum. Caeterum cum verbis *apta vel* — *aptaque vel* confer Virg. Ecl. X, 11.: *nam neque* — *nam neque*. W.

64. *Cimmeriorum*) ad fines Oceani collocat ipſe Homer. Odyſſ. *Λ*, 13. locorum ſitu mythice mutato: cum vera ſedes antiqua fama credita fuiſſet in convalle inter Baias et Cumas. Serv. ad Aen. VI, 107. (ubi v. Exc. II. To. II. p. 648.) cf. Broukh. ad h. l. Sed locus claſſicus apud Strabonem eſt lib. V. p. 374. (244.) H. Videntur Cimmerii Homerici non in occidentali quadam terrae parte habitare, ſed verſus ſeptentrionem. Comparandus eſt enim cum Hom. Odyſſ. XI, 15. ſeq. locus Aeſch. Prometh. 800. ſeq. W.

65. 66. *Queis nunquam c.* — *Sive ſupra terras*) Perpetuas tenebras, quibus Cimmeriorum terra prematur, his verſibus declarari, obuium eſt. Sed, quod altero verſu adiectum: *Sive ſupra terras Phoebus, ſeu curreret infra*, tenere aliquem poteſt. Antipodas hic agnoſcere Tibullum videri, obſervat Vulpius. Subtilitatem hanc in poëta, inprimis in hoc, locum non habere, facile intelligitur. Accipiebam olim de annua Solis converſione, ut ſimpliciter hieme ille *infra terras currere* diceretur, quatenus verſus tropicum capricorni recedit; et ſic vice verſa *ſupra terras*. Ad verbum fere redditi ſunt Homerici verſus Odyſſ. *Λ*, 15. 16.

— — οὐδέ ποτ᾽ αὐτοὺς
Ἠέλιος φαέθων ἐπιδέρκεται ἀκτίνεσσιν,
Οὐδ᾽ ὁπότ᾽ ἂν στείχῃσι πρὸς οὐρανὸν ἀστερόεντα,
Οὐδ᾽ ὅταν ἂψ ἐπὶ γαῖαν ἀπ᾽ οὐρανόθεν προτράπηται.
Ἀλλ᾽

Vidit, ut inferno Plutonis ſubdita regno
Magna deum proles levibus discurreret umbris;
Praeteriitque cita Sirenum littora puppi,
Illum inter geminae nantem confinia mortis
Nec Scyllae ſaevo conterruit impetus ore,
Quum canibus rabidas inter freta ſerperet undas,
Nec

Ἀλλ' ἐπὶ νὺξ ὀλοὴ τέταται δειλοῖσι βροτοῖσι.

In Homero autem ſimpliciſſimum eſt, de diurnis curſus Solis vicibus dicta accipere. Aſcendit caelum Sol mane evectus, et verſus terram deſcendit occidens. Adeoque Sol nec oriens nec occidens, nec adeo per totum diem, Cimmeriis in conſpectum venit. Nec aliter verba Homerica accepere poëtae, qui ea ante oculos habuere: Virg. Ge. III, 357-9.

Tum Sol pallentis haud unquam discutit umbras,
Nec quum invectus equis altum petit aethera, nec quum
Praecipitem Oceani rubro lavit aequore currum.

et, quem ibi laudavimus, Ovid. Met. XI, 592-5.

Eſt prope Cimmerios — ſpelunca —
Quo nunquam radiis oriens, mediusve cadensve
Phoebus adire poteſt.

Noſter tamen poëta, niſi admodum improprie locutus eſt, vix eandem ſententiam animo tenere potuit in his: *Sive ſupra terras Phoebus, ſeu curreret infra;* dicendumque adeo eſt, eum alio modo accepiſſe verſum Homericum, et ad acceſſum receſſumque Solis verſus tropicos retuliſſe.

68. *Magna deum proles*) *θεῶν ἐρικύδεα τέκνα* Od. *Λ*, 630. (Ita et Pauſanias eo loco legerat lib. X. p. 871. non *ἀριδείκετα*, quod Plutarchus protulit) heroes, quos Vlyſſes evocaverat. Hos vidit discurrere *inter umbras*. Sed v. Obſſ.

69. De *Sirenum* forma puellari in avem deſinente multa h. l. congeſſit Broukhuſius. conf. Bochart. Hieroz. P. II. L. 6. c. 8. *Sirenum littora*, tres Sirenum ſcopulos obiectos promontorio Surrentino. cf. Virg. Aen. V, 864.

70. *inter geminae nantem confinia mortis*) h. inter Scyllam et Charybdin. v. Aen. III, 685. *nantem* h. navigantem.

71. *Scyllae — impetus*) h. Scylla, quae impetum in ſocios Vlyſſis faciebat. v. Homer. Od. *M*, 245. Sic v. 45. *inconſtantia vulgi* pro vulgo ipſo.

72. *canibus rabidas — undas*) latratu canum, quibus ſuccincta erat Scylla: ut ſup. III, 4, 89. Sed corrupta eſt lectio. v. Obſſ.

Nec violenta ſuo conſumſit more Charybdis,
Vel ſi ſublimis fluctu conſurgeret imo,
Vel ſi interrupto nudaret gurgite pontum.
Non violata vagi ſileantur paſcua Solis,
Non amor et fecunda Atlantidos arva Calypſus,
Finis et errorum miſero, Phaeacia tellus.
Atque haec ſeu noſtras inter ſunt cognita terras,
Fabula

74. *fluctu — imo*) qui ex fundo conſurgit, *βυσσόθεν*, ut in illo:

— *atque imo Nereus ciet*
aequora ponto.

Eſt autem Charybdis nihil aliud quam inſignior aliquis vortex in mari vorticoſo: nam totum fretum reciproco maris Tyrrheni et Aegaei aeſtu agitatur. cf. Dorvill. Sicula p. 7. ſqq.

75. *nudaret pontum*) quod I. Aen. 106.

— — *his unda dehiſcens*
Terram inter fluctus aperit.

Hic illud fit, dum vortex aquas reſorbet et in gurgitem iterum recolligit. cf. Virgil. Aen. III, 420. ſqq.

76. *vagi paſcua Solis*) ut luna, ſidera, vaga dicuntur. v. ſup. Broukh. ad I, 3, 39. Paſſerat. ad h. l. *Paſcua* h. l. pro armentis, quae paſcuntur: h. l. Soli conſecrata, *ἀνειμένα*, quibus haud pepercit Vlyſſis ſociorum ingluvies: Odyſſ. *M*, 260. ſqq. Monuerat tamen Circe v. 227. ſq. H. *Vagari* habet hanc praeſertim notionem, ut ſit: multa loca adire et viſere. Hinc de certo motu ſolis, lunae, ut *vaga luna* dixit Horat. Sat. I, 8, 21. Comparabis etiam verbum *errare*, ut Virg. Aen. I, 742.: *Hic canit errantem lunam.* Add. Sophocl. Ai. v. 1175. ed. Erfurdt.

Τίς ἄρα νέατος; ἐς πότε λήξει πολυπλάγκτων ἐτέων
ἀριθμός;

Quo loco nugatur ſcholiaſt. Licebat poetae transferre ad annos, quod aliis in locis dicitur de ſole et luna. W.

77. *fecunda A. arva Calypſus*) Nam praeter *ὕλην τηλεθόωσαν* etiam in ea inſula

Ἀμφὶ δὲ λειμῶνες μαλακοὶ ἴου ἠδὲ σελίνου
Θήλεον.

v. Homer. Odyſſ. *E*, 72. Nolim itaque arvum genitale Calypſus intellectum eſſe a clariſſimo Interprete.

78. *Phaeacia tellus*) ut I, 9, 33. *Campania terra.* et ſaepe alibi.

79. *Atque haec ſeu noſtras inter ſunt cognita terras*) *inter* pro *intra.* v. Gronov. ad Liv. I, 10. Nempe dubitabatur inter vete-

Fabula ſive novum dedit his erroribus orbem;
Sit labor illius, tua dum facundia maior.
Iam te non alius belli tenet aptius artes:
Qua deceat tutam caſtris praeducere foſſam;
Qualiter adverſos hoſti defigere cervos;
Quemve locum ducto melius ſit claudere vallo,
Fontibus ut dulces erumpat terra liquores,
Ut facilisque tuis aditus ſit, et arduus hoſti,
Laudis et adſiduo vigeat certamine miles;

Quis

veteres, Vlyſſis errores in noſtro, an extra noſtrum orbem, in Oceano Atlantico contigiſſent. De quo copioſe ſecundum vetuſtiores egit Strabo Lib. I. Fabuloſe haec omnia in Odyſſea eſſe narrata, nemo dubitet; pro ſuo quisque ingenio facile conſtituat; ad certam vero geographicam rationem nemo revocet, niſi qui variarum rerum ignoratione ſibi plus confidat, quam prudentiores licere ſibi iudicent. Igitur *cognita* ſunt viſa, quae evenerunt.

83. *tutam — foſſam*) quae caſtra tuta reddit. Procedit nunc verſificator ad laudes militares. A v. 83 - 87. de caſtrametatione agit: inde ad exercitationes caſtrenſes procedit; quibus 98 ſubiungit tacticen. H. *Qua deceat* caet. De conſtructione cf. Tib. I, 8, 57. W.

84. *cervos*) Sunt ſtipites furcati in formam cornuum cervinorum. Noſtris *equites Hiſpani.* v. Broukh. et ad Frontin. Strategem. I, 5, 2. notas.

86. *erumpat terra liquores*) h. effundat, active. vid. Broukh. et Paſſerat. Sic et ſimplex *rumpere.* Severus in Aetna:

— *ruptique cavis fornacibus ignes.*

h. emiſſi, erumpentes ſe. Spectant autem haec vſſ. 86. 87. ad opportunitates caſtrorum, inter quas hoc ipſum referendum eſt, quod v. 88. ſequitur, ut exercitationi militum campeſtri locus idoneus relictus ſit. Sunt nonnulla his ſimilia apud Claudian. de IV. Conſ. Honor. 320. ſqq.

88. *Laudis et aſſiduo — certamine*) De exercitatione campeſtri agi manifeſtum fit. cf. Obſſ. quam tanquam poëta exornat vſſ. ſeqq. usque ad 97. quae omnia pro illuſtratione verſus 87. habenda ſunt: rectene haec nec ne hic interpoſita ſint, alia eſt quaeſtio. *Laus* igitur h. l., ut ſaepe alias, pro vir-

Quis tardamve ſudem melius, celeremve ſagittam
Iecerit, aut lento perfregerit obvia pilo;
Aut quis equum celerem arctato compeſcere freno
Poſſit, et effuſas tardo permittere habenas,
Inque vicem modo directo contendere curſu;
Seu libeat curvo brevius compellere gyro;
Quis, parma ſeu dextra velit ſeu laeva tueri,
Sive hac ſive illac veniat gravis impetus haſtae,
Amplior, aut ſignata cita loca tangere funda.

Iam,

virtute, labore, opere, facto, quo laus parari ſolet aut poteſt: ut *κλέος*.

89. *Quis*) Vulgo ſic accipiunt, ut ad Meſſalam referant: Quis te, o Meſſala, melius etc. Hoc vero plus quam dici poteſt putidum eſt. Ipſa ſtructura docet, eſſe haec accipienda ita, ut ad militum certamina revocentur: *Quis* ſc. inter eos. cf. Obſſ.

ib. *tardamve ſudem*) *Sude* ad miſſilia iacienda exercebantur milites. *Tarda* propter pondus.

90. *aut lento perfregerit obvia pilo*) ornate pro: pilum iecerit. Proprium autem eius propter magnum ferri pondus, ut rumpat et perfringat obvia. *lento* autem, quod intortum ſedet nec frangitur. Male Paſſerat. interpretatus erat.

91. 92. *celerem* et *tardum* equum ex rei natura interpretabere concitatiore aut remiſſiore, quam par erat, curſu incedentem. Comparandus eſt *locus in Piſon.* 49. ſqq.

93. *modo — Seu libeat*) dicta pro: *modo contendere, modo compellere.* Scilicet *modo* bis repeti debebat. Sed ita optimi quique ſcriptores et poëtae ſimiles particulas permutare ſolent, modo variare.

94. *curvo — compellere gyro*) h. in gyrum. cf. Obſſ.

95-97. Funditores deſcribit, qui illa aetate Velitibus, ſi non ſubſtituti, ſaltem attributi erant. Velites haſtam velitariam cum parma habebant. Intelligendum autem; *Quis — amplior* ſit, *κρείσσων*, ſuperior ceteris, h. vincat. Ita *amplus* de honore, laude, victoria dicitur: ut ferri h. l. *amplior* debeat.

97. *ſignata — loca*) vel nota diſtincta, vel oculis deſignata: nihil enim refert, utro modo accipias.

Iam, ſimul audacis veniunt certamina Martis,
Adverſisque parant acies concurrere ſignis:
Tunc tibi non deſit faciem componere pugnae,
Seu ſit opus, quadratum acies conſiſtat in agmen,
Rectus

98. In ſeqq. tactices ſcientia excellere Meſſalam pronuntiat.

100. *non deſit*) ſc. copia, facultas, ut alias *eſt*, *ſit*, *adeſt*, ſc. facultas. Habet hic locus, etſi ad tacticam memorabilis, difficultates quas non facile expedias. De lectione ſalebroſa v. Obſſ. In interpretatione difficultatem facit cum ipſa res, tum ambigua oratio, agaturne de *acie* an de *agmine*. In illis: *faciem componere pugnae*, expectes aciem. At ſequitur mox *quadratum agmen*. Enimvero *agmen* pro *acie* ſaepe a Livio et aliis ponitur; et *quadrare* non modo de quaternis dicitur, verum eſt quoque ſimpliciter aptare, inſtruere: ut adeo acies recta fronte pugnans bene dicta eſſe poſſit *acies quadrata*. v. Naſt *Antiqq. milit.* p. 234. H. *Non deſit*. De ſupplendo ſubſtantivo, velut eſt *tempus*, *occaſio*, *facultas*, *opportunitas*, ſimil. in tali conſtructione cogitavit etiam Burm. Anth. T. I. p. 35. Sed ut ἔστι, ἔξεστι, ſic *eſt* cum infinitivo dicitur pr. licet, datur. Vid. Salluſt. Iugurth. c. 118. ubi plura Cortius. *Deerat* dixit ita Sil. It. VI, 10.:

nec cernere deerat
Fruſtra ſeminecum quaerentia lumina coelum.

Similiter *dedit fallere* eſt Tibull. I, 8, 56. — Caeterum hoc loco praeferunt quidam *deſit*. W.

101. *quadratum acies conſiſtat in agmen*) *Conſiſtat* eſt ſurgat, ſe erigat in, formet agmen quadratum, quod e vulgari uſu opponitur agmini oblongo, et fit, cum frons et tergum in latum extenſa ſunt. Hoc ducitur, quoties ab hoſtili impetu metus eſt. Noſtris hominibus: *Bataillon quarré.* Cum tamen reliqua ad aciem ſpectent, videtur poëta non *agmen*, ſed *aciem* deſcribere, improprie *quadratam* appellatam, quae erat acies Auguſteo aevo uſitata per cohortes binis ordinibus conſtitutas, ſine intervallis manipulorum, et ad phalangis exemplum facta: ita *ordines decurrunt fronte aequata*, quae et ipſa *quadrata* dicta eſt, h. e. recta, directa. H. *Conſiſtat in agmen* interpretatur Forcellinius: ſiſtat ſe agmine quadrato diſpoſita. De conſtructione cf. Tacit. Ann. II, 16.: *Intentus paratusque miles, ut ordo agminis in aciem adſiſteret.* W.

Rectus ut aequatis decurrat frontibus ordo,
Seu libeat duplici ſeiunctim cernere Marte,
Dexter uti laevum teneat, dextrumque ſiniſter
Miles, ſitque duplex geminis victoria caſtris.
At non per dubias errant mea carmina laudes:
Nam bellis experta cano; teſtis mihi victae
Fortis Iapydiae miles, teſtis quoque fallax
Pannŏnius, gelidas paſſim disiectus in Alpes;
Teſtis Arupinas et pauper natus in armis,
Quem

102. *Rectus — decurrat — ordo*) h. ut ordines dirigantur, explicentur aequata fronte. Quicquid porrigitur in longum, hoc decurrit, *διατείνεται.*

103. *duplici — Marte*) cum praelium committitur duobus cornibus: nulla media acie interpoſita. *Cernere* eſt decernere, pugnare.

104. *Dexter uti l.*) dextèr ſcil. dextrum Romanorum cornu *teneat* h. adverſum ſe habcat *ſiniſtrum* n. hoſtium.

105. *geminis — caſtris*) exercitibus: h. cornibus. De ceteris in h. l. v. Obſſ.

108. *Iapydiae*) Iapydes, qui Liburniae partem tenebant, nunc *Morlachiam* appellant, cum aliis Illyrici ac Pannoniae populis rebellarant V. C. 718. et 719. perdomiti ab Auguſto, partim ab ducibus eius, et Salaſſi quidem, Inalpinus populus, qui cum iisdem armorum ſocietatem inierat, a. 720. ab Meſſala. v. Dio XLIX, 34-38. et quos laudat Broukhuſius. cf. Noriſ. Cenot. Piſ. Diſſ. II, 16, 14. Ayrman. Vit. Tib. §. 53. Eius tamen et in reliquis ſubigendis eximiam operam fuiſſe, ex h. l. colligas. Illud vero mirum, eos, qui potiſſimum memorari debebant, Salaſſos noſtrum ſilentio praetermiſiſſe.

108. *fallax Pannonius*) Scaliger propterea ſic appellatum putat, quod Siſciae, quae eorum urbs fuit, incolae, iam deditione facta, iterum portas clauſerant. v. Dio XLIX, 37. Sed omnino ſic vocatos malim, quia rebellarant.

109. Alpium extremi fines per Iapydiam continuantur, (Strab. VII. p. 482. B.) Alpes enim Iuliae ſeu Carnicae in montes Albios deſinunt. Itaque bello circa Siſciam geſto Pannonios fugatos in Alpium latebris ſe abdidiſſe mirum non eſt.

110. *Arupinas*) *Arupinus*, (ſ. Arupinum, forte et Arupium) oppi-

Quem si quis videat vetus ut non fregerit aetas,
Terna minus Pyliae miretur saecula famae.
Centum fecundos Titan renovaverit annos,
Ipse tamen velox celerem super edere corpus
Audet

oppidum Iapydum. v. Strabon. VII. p. 483. ubi cum Metulo et aliis obscurioribus locis memoratur. In Carniola igitur, ea quidem, quam mediam vocant, eius situs est indagandus: Metulum enim dubitari nequit ad illos fines spectasse, sive idem fuerit cum oppido, quod *Möttling* est, non longe ab amne Kulp, sive, quod probabilius est, eo loco situm fuerit, quo nunc pagus *Metule* visitur, haud procul ab oppido *Laas*. (v. Valvassor. in descript. Carniolae lib. XIII. p. 96. T. IV.) Arupinorum nomen in arce *Auersperg* superesse putatur. Habitant nunc per eosdem fines Craini cum Uskokis (qui Vlachi origine sunt) et Croatis permixti: quos non minus producta et vegeta senecta uti armisque tractandis gaudere constat. Arupinum a Caesare Octaviano captum fuit (a. 719.). Appian. Illyr. p. 1203. *Aurupini* (sic expressum), *qui plurimi et bellicosissimi ex Iapodum natione referuntur, ex villis* (immo *ex vicis*; ἐκ τῶν κωμῶν) *ad urbem recesserunt: appropinquante quoque illo* (n. Augusto) *inter silvas latuerunt. Caesar, capta urbe, ignem iniici neutiquam passus est, ratus eos se tandem illi esse deditūros. Quo facto urbem ut incolerent, permisit.* (Graeca edidit Hoeschel. 1599.) *Pauper* propter sterilitatem agrorum inter aspera montium iuga et siticulosa. Strabo l. l. de Iapydibus omnino: λυπρὰ δὲ τὰ χωρία, καὶ ζειᾷ καὶ κέγχρῳ τὰ πολλὰ τρεφόμενοι. De Pannoniis idem praedicat Dio XLIX, 36. quod ad superiorem Pannoniam inprimis spectare putandum. Ordo autem: *Testis et* (etiam) *Arupinas.*

111. *vetus — aetas*) pro senectute, ut sup. I, 8, 50. *veteres senes*. H. Conf. Pindar. Pyth. 3. fin.:

Νέστορα καὶ Λύκιον Σαρπηδόν᾽,
ἀνθρώπων φάτις,
ἐξ ἐπέων κελαδεννῶν, τέκτονες
οἷα σοφοὶ
ἅρμοσαν, γιγνώσκομεν. W.

112. *Pyliae — famae*) h. Nestoris, senis Pylii, tam celebris.

112. *renovaverit*) subint. quamvis. *fecundos — annos*, vid. v. 51. ornans epitheton.

114. *edere corpus*) librare, tollere, insilire in equum.

Audet equum, validisque ſedet moderator habenis.
Te duce non alias converſus terga domator
Libera Romanae ſubiecit colla catenae.
Nec tamen his contentus eris; maiora peractis
Inſtant; compertum eſt veracibus ut mihi ſignis,
Queis Amythaonius nequeat certare Melampus.
Nam modo fulgentem Tyrio ſubtemine veſtem
Indueras oriente die duce fertilis anni:
Splendidior liquidis quum Sol caput extulit undis,

Et

115. *moderator habenis*) Dativum ſtatuo; cf. Virg. Aen. II, 556. de Priamo: — *tot quondam populis terrisque ſuperbum Regnatorem Aſiae.* — Adde Obſſ. W.

116. *domator*) n. equorum. De Arupinate loquitur. Sed v. Obſſ.

120. *Queis — nequeat certare M.*) quibus veriora ne optimus quidem augur afferre vel nuntiare poſſit. Magnum Melampodis inter augures nomen: v. Apollodor. I, 9, 11. ibique notas. H. *certare ſignis* eſt ea ut falſa arguere. Dativum autem iunxere Latini cum talibus verbus more Graecorum. W.

121. *fulgentem Tyrio ſubtemine veſtem*) Subtemen h. l. craſſius pro filo dictum puto. In veſte enim purpurea et ſtamen et ſubtemen purpura tinctum eſſe debuit. Iam autem aut dicendum eſt, togae purpureae uſum iam tum inter conſularia ornamenta fuiſſe, ita ut novus Conſul purpura indutus prodiret; aut de praetexta, quae inter inſignia conſularia erat, eſt accipiendum. Nondum enim illo aevo purpurae uſus promiſcuus erat: repreſſus paucis annis ante edicto Auguſti: cf. Dio XLIX, 16. Ex loco Ovidii IV. ex P. 4, 25.

Purpura Pompeium ſummi velabit honoris

nihil conficitur pro alterutra ſententia.

122. *oriente die duce f. anni*) h. Kalendis Ianuariis, quibus Coſſ. novi tum vota ſollennia nuncupabant. v. Ovid. IV. ex P. 4, 23. ſqq. Erat hic annus V. C. 723. quo Coſſ. fuere Imp. Caeſar III. M. Valerius Meſſala Corvinus.

Et fera discordes tenuerunt ſlamina venti,
Curva nec adſuetos egerunt flumina curſus.
Quin rapidum placidis etiam mare conſtitit undis,
Nulla nec aerias volucris perlabitur auras,
Nec quadrupes denſas depaſcitur aſpera ſilvas,
Quum largita tuis ſunt muta ſilentia votis.
Iupiter ipſe levi vectus per inania curru
Adfuit, et caelo vicinum liquit Olympum.
Intentaque tuis precibus ſe praebuit aure,

Cuncta-

124. *tenuerunt ſlamina venti*) h. compreſſerunt, cohibuerunt. cf. Paſſerat. Habet igitur pro laeto augurio poëta ſerenitatem caeli et tranquillitatem veris ſub auſpicia Conſulatus Meſſalae.

125. *adſuetos curſus* dixit Virgilius *ſuos* Eclog. VIII, 4. W.

126. *placidis mare conſtitit undis*) dum, ſeu, ita ut undae eſſent placidae. Paſſeratius explicat: *cum* undis, fere ut illud Virgil. *vento rota conſtitit*, et, *Cum placidum ventis ſtaret mare.* H. *Quin etiam, quin et*, eſt formula continuandi, ubi plura enumeranda ſunt. Virg. Georg. II, 30. Poſſunt tum aliae particulae ſequi, quales *et*, *que*. — *placidis mare conſtitit undis* dictum ut: *tacita* (Thybris) *ſubſtitit unda*, Virg. Eclog. VIII, 87. W.

128. *quadrupes — aſpera*) vel villoſa, ut caprae, vel fera, ſaeva, vel horrida, inculta. Propert. I, 1. *hirſutas — feras* dixit. Hoc vero altae tranquillitatis per rerum naturam exemplum ſatis longe eſt petitum; ſc. a gregibus inter ſaltus et a feris in ſilvis, et prorſus alienum ab hoc tranquillitatis genere, quod pro oſtento et omine erat. Melius poterat ferri in bucolico carmine Ecl. V, 24-26.

129. *ſilentia votis*) hoc eſt, quod *ſavere* dicebant.

130. *Iupiter ipſe levi vectus per inania curru*) h. per aëra, ut ſaepe Virgil. v. Gronov. Obſſ. III, 7. *levi* propter celeritatem curſus.

131. *caelo vicinum — Olympum*) montem Macedoniae intellige. At Douſa Not. c. 7. deorum ſedem caelo ſuperiorem facit; ut ſedeat ſic Iupiter in *Olympo*, ei *vicino*, quia proximus ex eo in caelum deſcenſus eſt. Non memini ab alio poëta Iovem ſic inductum.

Cunctaque veraci capite adnuit; additus aris
Laetior eluxit ſtructos ſuper ignis acervos.
Quin hortante Deo magnis inſiſtere rebus
Incipe; non iidem tibi ſint aliisque triumphi.
Non te vicino remorabitur obvia Marte
Gallia, nec latis audax Hiſpania terris,
Nec fera Theraeo tellus obſeſſa colono,
Nec qua vel Nilus, vel regia lympha Choaſpes
Profluit, aut rapidus, Cyri dementia, Gyndes

Radit

133. *veraci capite*) quia, quod adnuit, verum eſt, h. e. eventum habet. H. Diſtinctionem correxi, puncto poſt *adnuit* ſublato, ut verba *additus aris* pr. *nam additus aris* acciperentur. W.

134. *ſtructos — acervos*) grana turis aggeſta intelligit Vulpius, ut inf. 6, 1. Seneca Oedip. 501. a Broukh. laudatus:

Araſque dono turis Eoi exſtrue.

Nec tamen video, cur non de victimae partibus arae impoſitis hoc idem accipi poſſit.

135. *hortante Deo*) n. his ominibus. *Quin — incipe.* Idem color in Laudat. in Piſon. 32.

Quin age maiorum, iuvenis facunde, tuorum
Scande ſuper titulos et avitae laudis honores,
Armorumque decus praecede forenſibus actis.

138. *audax Hiſpania*) eſſe grave verbum h. l. paene tantumdem, ac ſceleſtus, docet Broukhuſius. Sed poteſt ſimpl. eſſe fortis, ferox. Horat. IV. Od. 5, 27. *feram Iberiam* vocat.

139. *Theraeo tellus obſeſſa colono*) Africa, et inprimis Cyrenaica. cf. Obſſ. H. Add. Pindarum Pyth. carm. IV. W.

140. *regia lympha Choaſpes*) Res nota. Plin. III, 31. *Parthorum reges ex Choaſpe tantum bibunt, et eae aquae, quamvis in longinqua, comitantur illos.* v. Broukh.

141. *Cyri dementia, Gyndes*) Fluvius Babyloniae, in quo per canaliculos (qui v. ſeq. *oſtia*) CCCLX paſſim derivando Cyri dementia conſpecta eſt: totam enim aeſtatem in opere conſumſit et Babyloniis opportunitatem reliquit vires augendi et colligendi. Res eſt nota ex Herod. I, 189, 202. V, 52.

Radit Arectaeos haud una per oſtia campos,
Nec qua regna vago Tomyris finivit Araxe,
Impia nec ſaevis celebrans convivia menſis
Ultima vicinus Phoebo tenet arva Padaeus,
Quaque Iſtrus Tanaisque Getas rigat atque Moſynos.
Quid moror? Oceanus ponto qua continet orbem,
Nulla tibi adverſis regio ſeſe offeret armis.
Te manet invictus Romano Marte Britannus,
Teque interiecto mundi pars altera ſole.

Nam

142. *Arectaeos — campos*) Campi Babylonii, ab Arec, quod iam Gen. X. memoratur. v. Scalig. h. l. Ad Babyloniam latius dici poſſunt ſpectare: proprie fuerunt Aſſyriae, in qua regio Artacene apud Strabon. XVI. p. 1072. B. quam Scaliger *Aractenen* legebat; circa Arbela.

143. *Nec qua regna vago Tomyris finivit Araxe*) h. qua regni fines fecit Araxem, Cyro, qui eum transgreſſus erat, occiſo.

144. 145. *Impia nec*) h. e. *Nec* (te tellus remorabitur) *qua* Padaeus tenet arva. *Padaei*, Indiae populus, ulteriora ad orientem inde ab Indi oſtiis incolens, mactare ſolitus aegrotantes vel ſenio confectos. v. Herod. III, 99. Eundem barbarum morem tribuit Eſſedonibus Solinus c. 26.

146. *Hiſtrus* vel *Hiſter*, *Iſter*, Danubius, ad quem *Moſyni* Getae habitant. Inter Ponticos populos numerantur a Plinio VI, 4. Iidem Moſynoeci. Occurrit eorum mentio apud Herodotum et Diodorum; etiam in Argonauticis Orphicis v. 740. et Apollon. II, 379. *rigat.* vid. v. 60.

149. Britannia usque ad Claudii Imp. tempora Romanis armis intacta fuit. Nam Caeſar tantum eſcenſionem in littus fecerat. conf. Epigr. 84. ſqq. lib. II. Anthol. Lat.

150. *interiecto mundi pars altera ſole*) intellige terras ultra tropicum, ſive ulrta zonam torridam, in qua ſolis via, ſeu orbita eſt. Nam tantum duas zonas eſſe habitabiles, in ſeqq. docet, v. 166.

Noſtraque et huic adverſa ſolo
pars altera noſtro.

et Meſſalam *utroque in orbe* h. non tantum in noſtra zona, ſed etiam in illa temperata, quae

verſus

Nam circumfuſo conſidit in aëre tellus,
Et quinque in partes toto diſponitur orbe.
Atque duae gelido vaſtantur frigore ſemper;
Illic et denſa tellus absconditur umbra,
Et nulla incepto perlabitur unda liquore,
Sed durata riget denſam in glaciemque nivemque;
Quippe

verſus auſtrum eſt, famam ſui nominis, eſſe propagaturum. Similiter de Auguſto Virgil. Aen. VI, 795.

— *ſuper et Garamantas et Indos*
Proferet imperium: iacet extra ſidera tellus,
Extra anni ſolisque vias, ubi caelifer Atlas
Axem humero torquet ſtellis ardentibus aptum.

Minuc. in Octav. c. 6. de Roma: *ſic imperium ſuum ultra ſolis vias propagavit.* Ad v. 151. cf. ſup. notata ad v. 18.

152. *diſponitur*) diſpeſcitur, deſcribitur. Ovid. I. Met. 47. *diſtingui* dixit. Ad ſeqq. cf. Virg. Ge. I, 233. ſqq. qui eandem zonarum deſcriptionem, at quanto elegantius! et quanto opportunius! pro episodio perſequutus eſt. Adde Ovid. Met. I, 45. ſqq.

153. *vaſtantur frigore*) vaſtae et incultae ſunt propter frigus. II. Veniens nunc auctor ad explanationem ſingularum rerum utitur particula *atque*, ut Virg. Ge. II, 10. ubi in ſimili re *namque aliae* recte legitur, codex quidam *atque aliae* offert. W.

154. *denſa tellus absconditur umbra*) non arborum, ut Paſſerat. quae in terra frigore exuſta nulla eſt, unde Horatii illud:

Pone me, pigris ubi nulla campis
Arbor aeſtiva recreatur aura.

Sed *umbra* hic eſt caligo, tenebrae, nebulae. Virgil. Ge. I, 247.

Illic, ut perhibent, aut intempeſta ſilet nox
Semper, et obtenta denſantur nocte tenebrae.

et in nobili deſcriptione frigoris Scythici III, 357.

Tum Sol pallentes haud unquam diſcutit umbras,
Nec cum invectus equis altum petit aethera: nec cum
Praecipitem Oceani rubro lavit aequore currum.

155. *incepto — liquore*) eo liquore, fluento, adeoque curſu, quo primum coepit currere; ſimul ac manare incipit, gelu conſtringitur et conſiſtit aqua.

156. *in glaciemque nivemque*) h. glaciem nivoſam. II. Plin.

 II. N.

Quippe ubi non unquam Titan ſuperingerit ortus.
At media eſt Phoebi ſemper ſubiecta calori,
Seu propior terris aeſtivum fertur in orbem,
Seu celer hibernas properat decurrere luces.
Non ergo preſſo tellus conſurgit aratro,
Nec frugem ſegetes praebent, nec pabula terrae.
Non illic colit arva deus Bacchusve, Ceresve,
Nulla nec exuſtas habitant animalia partes.
Fertilis hanc inter poſita eſt interque rigentes,
Noſtraque et huic adverſa ſolo pars altera noſtro,
Quas

H. N. l. 12. c. 19. *guttae durabantur in grana.* — Valer. Flacc. I, 515. *zona nube rigens.* Denique ne pluviam quidem ibi ſtatuere videtur poeta, quam illis regionibus attribuunt alii, cf. Horat. Od. III, 3, 55. Virgil. Georg. I, 236. Eratosthen. ap. Heracl. Pontic. de Allegor. Homer. pag. 476. W.

157. Sol non infert ſe iſtis terris, eo usque pertingens. Pro *infert*, *ingerit ſe*, dixit *ortus ſuos*.

158. *media*) Aliter *media tellus* dicta apud Valer. Flacc. I, 510. Sed ad hunc locum cf. Virg. Georg. I, 237. W.

159. *Seu propior terris aeſtivum fertur in orbem*) *propior terris* n. zonae temperatae ſeptentrionali, quam nos habitamus. *Fertur in orbem aeſtivum* h. percurrit illud ſpatium verſus Tropicum Cancri, quod cum emetitur, apud nos aeſtas eſt. Dixit illud *orbem*, quia in orbem eundo ſol peragrat. Contra hiemem v. ſq. ab exiguis dierum ſpatiis declarat: *decurrit* Sol *luces*, dies, tanquam per tot ſpatia curſu exigenda. H. *fertur in orbem.* cf. Virg. Georg. I, 337.:

Quos ignis coelo Cyllenius
erret in orbes. W.

161. *preſſo tellus conſurgit aratro*) h. non aratur. *preſſo*, quod et Ovidius dixit III. Met. 104. h. impreſſo, *depreſſo*, ut Virgil. Ge. I, 45. *Conſurgere* tellus videtur per ſulcos, qui *ſuſcitari* dicuntur Virgilio Ge. I, 97. v. Paſſerat.

164. *Nulla nec exuſtas h.*) haec, uti quaedam in ſuperioribus, ex antiqua opinione. Noſtris temporibus certiora de iis regionibus innotuere.

166. *huic adverſa*) zona temperata auſtralis.

Quas utrinque tenens ſimilis vicinia caeli
Temperat, alter et alterius vires necat aër.
Hinc placidus nobis per tempora vertitur annus;
Hinc et colla iugo didicit ſubmittere taurus,
Et lenta excelſos vitis conſcendere ramos,
Tondeturque ſeges maturos annua partus;
Et ferro tellus, pontus confinditur aere.
Quin etiam ſtructis exſurgunt oppida muris.
Ergo ubi per claros ierint tua facta triumphos,
Solus utroque idem diceris magnus in orbe.
Non ego ſum ſatis ad tantae praeconia laudis,

Ipſe

167. *Quas utrinque tenens ſimilis vicinia caeli Temperat*) cum caelum in utraque zona tantumdem remotum eſt; h. e. in utraque temperata. Zona intervallo pari a terraqueo orbe abeſt: ad ſenſum hominum ſi aeſtimes. *ſimilis*, pro, par. ita ut eae *utrinque*, ab utraque parte, habeant hinc gelidam, illinc fervidam, quam appellamus, caeli plagam: unde interpoſita plaga temperatum habet aerem. Caelum vicinum, ſeu *vicinia caeli* dicta, ut *vicinus Sol* dictus erat modo v. 145. *vicinus Phoebo Padaeus* ſeu Indus. *Tenens*, complectens, ambiens.

168. *alter et alterius vires necat aer*) Calor aeris ex torrida ſpirantis extinguit, perimit, ſive temperat frigus aeris, qui ex frigida ſpirat. Ovid. Met. I, 51.

Temperiemque dedit, mixta cum frigore flamma.

169. *per tempora*) n. illa quatuor anni.

172. *Tondeturque ſeges*) h. l. pro terra conſita, pro ſatis. v. Broukh.

173. Acumen parum gratum. De aratione, quam per *ferrum*, vomerem declarat, iam egerat. *aes*, roſtra ad navigationem ſpectant.

175. *per claros ierint tua facta triumphos*) h. habuerint, meruerint, triumphos res a te geſtae. v. Obſſ.

176. *utroque — orbe*) in utraque zona temperata, et ſeptentrionali, et auſtrali, ut recte Vulpius. vid. ad v. 150. Minus bene Broukh. et Vir doctus ad Callim. in Del. 168. Aſiam et Europam intelligi volunt.

Ipſe mihi non ſi praeſcribat carmina Phoebus.
Eſt tibi, qui poſſit magnis ſe accingere rebus,
Valgius; aeterno propior non alter Homero.
Languida non noſter peragit labor otia, quamvis
Fortuna, ut mos eſt illi, me adverſa fatiget.
Nam mihi quum magnis opibus domus alta niteret,
Cui fuerant flavi ditantes ordine ſulci
Horrea, fecundas ad deficientia meſſes,

Cui-

178. *praeſcribat carmina*) Apollo verba et numerum canenti ſuppeditans dicitur praeſcribere carmina, metaphora a ludi magiſtro ducta, qui pueris praeſcripta dat, quae imitentur. cf. Senec. Epiſt. 94. W.

180. T. *Valgius* Rufus poëta nobilis epicus, ad quem Horatii Carmen eſt lib. II, 9. De eo docte ad h. l. disſerit Broukhuſius. Non tamen inde conſtat, quidnam epici argumenti aut ſcripſerit aut meditatus fuerit. Memorantur eius elegi, epigrammata, et bucolica: de his conf. Wernsdorf. P. L. M. To. IV. p. 804. et p. 586.

181. *Languida non noſter peragit labor otia*) Quamvis fortuna adverſa utar, quá fractum animum ad poëtica ſtudia obtundi neceſſe eſt, tamen me non patior abſtrahi a laudibus tuis canendis: ut inf. 190. 191. repetit: *Sed licet — Non te deficient noſtrae memorare Camenae.* Deeſt copula: Nec tamen vel ſic labor noſter, h. e. ego allaborans, peragam otium. v. Obſſ. H. *Languida — otia* pr. *At* languida — otia. Oppoſita puta haec praecedentibus: *Non ego ſum ſatis* caet. — *labor* nempe carmina pangendi. cf. Virgil. Ecl. X, 1. W.

183. *magnis opibus domus alta niteret*) Horat. II. Sat. 5, 12.

Res ubi magna nitet, domino ſene.

Contra in paupertate omnia *ſqualent*, *ſordeſcunt.*

184. *ditantes ordine ſulci Horrea*) ſeu ordinem ſulcorum animo ſubiicias, ſeu *ditantes ordine* iungas, quia tempore ſegetes quaeque ſuo, non cunctae ſimul, matureſcunt, ut Broukh. faciebat. Sed v. Obſſ.

185. *Horrea, deficientia ad meſſes fecundas*) minora, non ſatis ampla. *diſtenta ſpicis horrea* ſup. II, 5, 84. ubi v. Obſſ. Talia horrea *rumpi* dixit Maro Ge. I, 49. et proventu annum *vincere* horrea Ge. II, 518.

Cuique pecus denſo paſcebant agmine colles,
Et domino ſatis, et nimium furique lupoque:
Nunc deſiderium ſupereſt; nam cura novatur,
Cum memor anteactos ſemper dolor admovet annos.
Sed licet aſperiora cadant, ſpolierque relictis,
Non te deficient noſtrae memorare Camenae.
Nec ſolum tibi Pierii tribuentur honores;
Pro te vel rapidas auſim maris ire per undas,
Adverſis hiberna licet tumeant freta ventis,
Pro te vel ſolus denſis ſubſiſtere turmis,
Vel parvum Aetnaeae corpus committere flammae.
Sum quodcunque, tuum eſt: noſtri ſit parvula cura.
Sit tibi, quanta libet, ſi ſit modo; non mihi regna Lydia,

187. *nimium furique lupoque*) cf. I, 1, 33. 34. hoc vero dicit, quia

Exilis domus eſt, ubi non et multa ſuperſunt,
Et dominum fallunt, et proſunt furibus.

188. *Nunc deſiderium ſupereſt*) cf. ſup. I, 1, 9. ſqq. Communem temporum illorum calamitatem expertum, et paternorum avitorumque bonorum parte meliori, veteranis ab Auguſto aſſignata distributaque, ſpoliatum fuiſſe Tibullum probabile eſt.

189. Sine intermiſſione, recordatione fortunarum amiſſarum, animus dolet. Nunc v. Obſſ. Quae inde a v. 192. ſequuntur, adulatore digniora ſunt, quam ingenuo homine; nec minus ieiuna et ingrata. H. Sed vide an hoc ſaltem crimine poetam liberet Propertius I, 6.:

Non ego nunc Hadriae vereor mare noſcere tecum,
Tulle, neque Aegaeo ducere vela ſalo,
Cum quo Rhiphaeos poſſim conſcendere montes,
Ulteriusque domos vadere Memnonias.

Adde Horat. Epod. I, 11 - 14. W.

Lydia, non magni potior ſit fama Gylippi;
Poſſe Meleteas nec mallem mittere chartas.
Quod tibi ſi verſus noſter totusve, minusve,
Vel bene ſit notus, ſummo vel inerret in ore,
Nulla mihi ſtatuent finem te fata canendi.
Quin etiam mea cum tumulus contexerit oſſa;
Seu matura dies fato properat mihi mortem,
Longa manet ſeu vita; tamen, mutata figura
Seu me finget equum rigidos percurrere campos
Doctum, ſeu tardi pecoris ſim gloria taurus,
Sive ego per liquidum volucris vehar aëra pennis;
Quan-

199. *Gylippus* a Lacedaemoniis Syracuſas adverſus Athenienſes dux miſſus, ſatis notus ex Thucydide. cf. Obſſ.

200. *Meleteas — chartas*) Homericas. Meles, *Μέλης*, fluvius Smyrnam alluens, ad quem Homerus natus, quin et, poëtico loquendi more, ipſius eſſe filius ferebatur, inde *Μελησιγενὴς* dictus. vid. Intpp. h. l. Heinſ. ad Ovid. II. Met. 247. Barth. ad Stat. II. Silv. 3, 60.

205. *matura dies*) h. l. praematura, praeceps, feſtinata. vide alia exempla ap. Broukh. Redit proprie res ad eamdem notionem; quando aliquid praecocem maturitatem conſequitur.

206. Novum hoc eſt, quod a poëta Pythagoreorum doctrina de metempſychoſi in carmen aſſumitur; cum alias non niſi loca infera, Elyſium et campi piorum, memorari ſoleant. *tamen — ſubtexam* v. 211. iungenda ſunt. ubi illa forma, alicuius animantis, in quam mutatus erit, exuta iterum humanam formam poſt longum tempus receperit, *ſeu figura mutata finget me equum*: ipſe, *figura*, ſpecie corporis, *mutata*, fingar, transformatus ero, in equum percurrentem campos. Nos videmus poëtam pergentem carmina pangere, ubi iterum revixerit: ita ut ne ſic quidem ab hac malorum poëtarum peſte liberatos nos fore ſperare liceat.

208. *tardi pecoris ſim gloria taurus*) Ovid. I. Art. 290.

Candidus, armenti gloria, taurus erat.

cf. Virg. Ecl. 5, 34. *Pecus* pro armento.

Quandocunque hominem me longa receperit aetas,
Inceptis de te ſubtexam carmina chartis.

210. *Quandocunque hominem m.)* nam ſpiritus, ut Ovid. XV. Met. 167.

— *eque feris humana in corpora transit*
Inque feras noſter.

211. *ſubtexam carmina)* Nempe *texere*, *contexere*, *detexere* et reliqua compoſita transferuntur ad ingenii opera. v. Broukh.

SVLPICIAE ET ALIORVM ELEGIDIA.

Sequuntur carmina ad meum ſenſum mellitiſſima et venuſtiſſima ex tota antiquitate Romana: diverſae utique indolis adeoque diverſi coloris a ſuperioribus, ut, quomodo a viris doctis Tibullo tribui potuerint, vix intelligas; nam quod grammaticis et librariis hoc placuerit ſtatuere, minus mirandum. Broukhuſius quidem ea Tibulli non eſſe videbat (ad Tibull. Comment. p. 384.), Tibulli tamen ſtudioſum fuiſſe auctorem arbitrabatur, in quo me quidem aſſentientem non habet. Sulpiciae autem ea cum Barthio tribuebat, quae ſub Domitiano floruit, et cuius adhuc Satiram de corrupto reip. ſtatu habemus, (in minor. Poëtis Burmanni ſub f.) tum alia, vix duo vel tria, eius fragmenta, quae poſt alios iterum collecta dedit vir doctus in Miſc. Obſſ. crit. Vol. VII. To. III. Et fuiſſe Sulpiciae et Caleni amores valde notos, quippe quos ipſa puella carminibus celebraverat, ex Martiale conſtat, qui ea aetate vixit, lib. X, 35. fuerat tamen illa iam quindecim annos nupta Caleno, ut ſtatim ex ep. 38. eiusdem libri apparet. Sed hanc Broukhuſii ſententiam recte deſtructum iverunt Vulpius ad lib. IV, 2. et Vir doctus in Miſc. Obſſ. Vol. VII. p. 337. argumentis cum aliis tum his potiſſimum, quod Sulpicia caſtos in Calenum maritum amores carmine celebravit, noſtra autem Sulpicia furtivos cum Cerintho amores proſequitur, et quod Meſſala, Carm. VIII. memoratus, idem ille eſſe videtur, in cuius contubernio Tibullus vixit; quod ſi ita ſe habeat, dubitari vix poſſe, quin ad eius aetatem ea carmina referenda ſint. Adiiciunt alia viri docti, in quibus tamen minus roboris et firmamenti eſſe videtur. Nam Cerinthum Sulpiciae amatorem eundem eſſe cum molli puero, quem Horatius I. Sat. 2, 81. vellicat, quis affirmet? Illud autem nimis leve eſt, quod Quinctilianus, qui in Inſtit. Orat. I, 11. extr. verba ex lib. IV, 2, 6. 7. reſpicere videtur, feminae adhuc viventis verſibus vix uſurus fuiſſet; neceſſe itaque eſſe, ut illa Auguſteo aevo vixerit. Servius tandem Sulpicius an idem ille Ciceronis familiaris fuerit, dicendi non minus arte quam iuris ſcientia clarus, pronuntiari nequit, cum plures Servii praenomine inter Sulpicios fuerint. Etiam inter eos, qui ver-

versibus minus severis luserint, Sev. Sulpicium aliquem refert Plin. Epp. V, 3.

Vulpius, cum Sulpiciam, quae Domitiani tempore vixit, recte ex hac disputatione submovisset, in alterum tamen illud incidit, ut Tibullo illa carmina assertum eat, inprimis propter dictionis et numerorum similitudinem. Easdem partes Ayrmannus in Tibulli vita tuebatur §. 74. sqq. ut adeo Cerinthus ipse Tibullus, Sulpicia autem eadem cum Delia esset; esse carmina ea in ipso iuventae florae scripta, primosque Tibulli amores celebrari; inde genus dicendi, quod caetera cum Albiano satis conveniat, ubertatem aliquam prodere. In quo docti viri iudicium equidem desidero; exilitatem potius ac tenuitatem in iis agnosco, tum defectum curae et diligentiae in poliendo carmine; sed eiusmodi defectum, cui cum urbanitate, elegantia ac venustate non male convenit, et qui pulcre in eodem opere una moratur. Porro si Cerinthus Tibullus habendus est, nonnulla in his carminibus tam absurda sunt, ut nihil supra; v. c. IV, 4, 15. 6, 8. Ita etiam lib. II, 2, quae ad Cerinthum scripta est a Tibullo, ad seipsum ab eo scripta est. Delia autem Sulpicia Servii Sulpicii filia esse non potest vel propterea, quod libertinam illam fuisse ex nostro, lib. I, 6, 67. probatum est. Tandem Tibullum, nostrorum poëtarum more, ludere voluisse in fictis argumentis, a more et sensu antiquitatis abhorret; necdum in ullo ficto argumento, ne in divina quidem Popii epistola Eloisae, tantam sensus veritatem ac simplicitatem vidi, quanta in his carminibus est. Drama autem aliquod ex hoc elegidiorum numero componere velle, suavem ingenii lusum esse concedam equidem, sed ad meum sensum haud probabilem.

Relictis itaque iis, quae ab aliis temere et iudicio ante caussam cognitam constituto posita sunt, videamus, quid ex ipsis carminibus intelligi vel colligi possit. Constat igitur primum, esse ea in Sulpiciam puellam, Servii Sulpicii f. (IV, 10, 4.) et in Cerinthum, ab ea amatum puerum, scripta. Porro esse alia ex Sulpiciae persona scripta (Carmen III. V. VII. VIII. X. XI. XII. forte quoque VI.), ut tamen pro certo affirmari nequeat, sintne eius manu an poëtae alicuius lusu exarata: et sunt pauci alii Elegi ad Cerinthum vel Sulpiciam, qui alium, quam alterutrum, auctorem manifeste habent: v. Carmina mollissima II. et IV. Discriminis tamen aliquid inter hos et illos elegos ex carminis indole vel colore deprehendi non potest. Etiam illud notabile, Sulpiciae confidentiam aliquam in amoris confessione, Cerinthi vero pudorem ac timorem, (v. inprimis El. V.) tanquam admodum adolescentuli observari.

Atque

Atque hoc probabile facere poteſt, aetate eam puerum anteiſſe; forte etiam Cerinthum non aeque illuſtri loco natum fuiſſe. Sulpiciae quidem gentis nobilitatem fuiſſe ſummam, nota res eſt. Cerinthus autem formoſus puer et quem multae puellae adamarent (Carm. V, 3. 4.) humili et obſcuro adeo loco natus eſſe vix potuit; valde enim blandis et honeſtis verbis a Sulpicia eum compellatum videas. Itaque dubito an libertinae conditionis haberi poſſit. Forte ille fuit peregrini ortus, ut pater Graecus eſſet natione, qui domi illuſtri loco natus eſſe poterat, Romae tamen civitatis ius non habebat. Ex quo enim omnis terrarum orbis Romam confluere coeperat, multi ex opulentioribus Graeciae Aſiaeque ſplendide ſatis ibi vivebant, litteris quoque et vitae elegantia conſpicui. Fuit forte Cerinthus ex hoc genere: neque adeo mirum, Eleg. III. venationi vacare eum, cuius ſtudium ut parenti ille relinquat, puella precatur. Illud certe per omnia haec carmina animadvertere mihi videor, fuiſſe Sulpiciae amorem talem, qualis v. c. futurus eſſet, ſi regia puella noſtro tempore nobilem hominem amaret. Fuit tamen puella mirae venuſtatis et quae ipſam Venerem ipſasque Charitas referret ore et toto corporis habitu (Eleg. II.), petita illa et procata a multis iuvenibus (Eleg. IV, 20.), inter quos Meſſala fuit, hoc eſt, unus ex Meſſalarum familia; plura enim inferri non poſſunt ex Carm. VIII. Puellam autem ipſam a poëtica non alienam fuiſſe, hoc docet, quod Carm. VI, 2. *docta puella* appellatur.

Etſi itaque res ad liquidum perduci nequit, probabile tamen fit, luſus hos eſſe variorum hominum elegantium et nobilium, variis temporibus variisque de cauſſis compoſitos, ſed ea aetate, qua Romae in nobiliſſimis gentibus vigebant litterarum ſtudia cum urbanitate coniuncta, qualis illa Auguſteo aevo fuit. Ab ipſa Sulpicia magnam partem ea eſſe profecta, nihil eſt quod credere prohibeat. Ut in Tibulli codicem ea reiicerentur, cum aliae cauſſae caſusque ferre potuere, tum argumenti ſimilitudo, et temporum forte, quibus ea ſcripta ſunt, a Tibullo non remotorum ratio. Tum vero lib. II. Tibulli duae ſunt elegiae ad Cerinthum ſcriptae, qui utique idem cum hoc haberi poteſt, quem Sulpicia amavit: etſi puella, quam ſibi e. l. deſponſam habet, Sulpicia eſſe nequit.

Redeunt haec omnia ad probabilitatem aliquam, cui nondum vidi quod repoſitum eſſet, niſi alia ab alia probabilitate petita, quae per ſe nihil habet, quo ſe commendet, niſi iam opinationem aliquam animo conceptam attuleris. In re itaque, quae in varias partes disputari poteſt, ſuo ut unusquisque fruatur iudicio, aequum eſt.

CAR-

CARMEN II.

Sulpicia eſt tibi culta tuis, Mars magne, Kalendis;
Spectatum e caelo, ſi ſapis, ipſe veni.
Hoc Venus ignoſcet; at tu, violente, caveto,
Ne tibi miranti turpiter arma cadant.
Illius ex oculis, quum vult exurere divos,
Accendit geminas lampadas acer Amor.

Illam,

Carmen II.

In Sulpiciam Kalendas Martias celebrantem ſcriptum eſt carmen, quod, ſi miram venuſtatem cum urbanitate Romana nativoque orationis lepore coniunctam cogito, inter elegos Latinos praeſtantiſſimos facile hosce habendos eſſe arbitror. Occurrunt porro in eo notiones exquiſitiores et doctiores, ſcilicet decori, τῆς χάριτος, vix alibi obviae. Certe in hoc carmen nunquam incidi, quin novam, eamque miram voluptatem ex eo perciperem.

1. *tuis — Kalendis*) Martiis. Eas autem uxoribus et puellis ſacras feſtasque habitas fuiſſe, ſup. III, 1. vidimus.

2. *ſi ſapis*) ſi indicium et ſenſum elegantiae habes. Propert. IV, 6, 83.

Gaude, Craſſe, nigras ſi quid ſapis inter arenas.

h. ſi ſenſum habes. H. *Si ſapis* h. e. ſi tibi proſpicis. Catull. 35, 7.:

Quare, ſi ſapiet, viam vorabit,

h. e. ſi rebus ſuis proſpiciet. W.

3. *Hoc Venus ignoſcet*) propter ſummam puellae pulcritudinem. Propert. II, 21, 3. a Broukh. laudatus, ad Iovem, ut puellae aegrotanti ſuccurrat:

Hoc tibi vel poterit coniux ignoſcere Iuno.

4. *Ne tibi miranti t.*) Ita ſaepe poëtae de iis, qui magna miratione perculſi ſunt. Propert. IV, 4, 21.

Obſtupuit regis facie et regalibus armis,
Interque oblitas excidit urna manus.

Alia exempla Vulpius congeſſit. Propior ad h. l. ſpiritus eſt in Petron. c. 126. extr. H. Vide etiam quae Phoebo ſtupore perculſo evenerint, Ovid. Met. II, 601. *Excidere* in hac re uſitatius quam *cadere*. W.

5. *Illius ex oculis*) Hoc acumen placere poterat illa aetate, qua nondum vulgaris uſus illud obtudiſſet nec in contemtum adduxiſſet.

Illam, quicquid agit, quoquo veſtigia movit,
Componit furtim ſubſequiturque decor.
Seu ſolvit crines, fuſis decet eſſe capillis;
Seu comſit, comtis eſt veneranda comis.
Urit, ſeu Tyria voluit procedere palla;
Urit, ſeu nivea candida veſte venit.
Talis in aeterno felix Vertumnus Olympo
Mille habet ornatus, mille decenter habet.

Sola

7. *agit — movit.* Praeſens et perfectum iuncta vides, ut in Virg. Aen. II, 12.:

Quamquam animus meminiſſe horret luctuque refugit. W.

8. *Componit f. — decor)* h. omnem eius habitum cultumque decor temperat. *Componere* eſt ornare, decenter disponere. v. Burman. ad Petron. c. 67. ad Ovid. I. Art. 160. H. Illius habitus ubique eſt decens, inceſſu inprimis conſpicuus. vid. Mitſch. ad Horat. T. I. p. 63. Perſonam nunc non fingit Tibullus. cf. ad III, 5, 16. W.

10. *veneranda comis)* auguſta, πότνια. cf. ſup. ad I, 7, 56. Vulpius comparat *laetos honores* Virgilii I. Aen. 588. quanquam *honor,* ſi pro pulcritudine ponitur, potius ductus eſt ex graeco καλόν.

11. *Urit, ſeu T. —)* Eſt illud exquiſitiſſimae et rarae formae, utrumque colorem, et purpureum et candidum, eandem feminam decere, neque quicquam vel gratiae vel venuſtatis detrahere. Plerumque enim, ut ait Ovid. III. Art. 180. loco a Vulp. laudato: *Pulla decent niveas — Alba decent fuſcas* — (Ita olim ſcripſi: vereor tamen, ut hoc de colore nimis ſubtile et argutum ſit. Ut poëta, ſimpliciter dixit, omnigenum veſtitum eam decere.) *voluit procedere*, procedit: ut ſolet Tibullus. H. *Tyria procedere palla.* Conſtructio eadem Prop. I, 2. Add. Tibull. I, 9, 70. W.

12. *venit)* it, prodit, ſimpl.

13. Vertumnus, priſcis Italis ſymbolum anni viciſſitudinum ac temporum, mox poëticis fabulis tractari et ornari coepit. Locus claſſ. apud Propert. IV, 2, 21. ſqq. At Ovidius multa novavit Met. XIV, 642. ſqq. In noſtro autem loco illud notabile eſt, quod in Olympo Vertumno locus eſt; cum alias inter deos agreſtes ille ſit. Similem obſervationem v. ad Virgil. Aen. XI, 532. Eleganter etiam et ad rem accom-

Sola puellarum digna eſt, cui mollia caris
Vellera det ſuccis bis madefacta Tyros,
Poſſideatque, metit quicquid bene olentibus arvis
Cultor odoratae dives Arabs ſegetis,
Et quascunque niger rubro de littore conchas
Proximus Eois colligit Indus equis.
Hanc vos, Pierides, feſtis cantate Kalendis,
Et teſtudinea Phoebe ſuperbe lyra.

Hoc

commodate pro formis *ornatus* ei tribuit. *felix* autem, quatenus aliquid praecipui habet ea in re prae aliis diis; ut in illo: *Felix arte ſua.* H. Mitſcherlichii ſententiam de Vertumno in coelo degente vid. ad Horat. T. II. pag. 387. W.

15-20. Suave hoc: dignam illam eſſe omnibus ornamentis vel exquiſitiſſimis, quippe quae eam unice deceant: nullam aliam puellam tam mirifice ornent. *bis madefacta vellera*, purpura dibapha. et quae *poſſideat:* ellipſis paullo durior. H. Sane *poſſideatque* pro: et quae poſſideat; *quae* ex antecedenti *cui* aſſumendum eſt; de qua conſtructione vid. Ruhnk. ad Hymn. in Cerer. 151. p. 27. praeclare agentem. — *Segetis.* cf. Not. ad I, 3, 61. — De Arabia odorifera vid. Plin. V, 11. W.

20. *niger — Indus*) Aethiops, qui ad mare Arabicum accolit. Sic ſup. II, 3, 56.

— comites fuſci, quos India torret,
Solis et admotis inficit ignis equis.

Notiſſimus vocis Indorum et Indiae uſus. cf. ad Virgil. Ge. II, 116. IV, 293. ubi v. Burm. Sive *mare rubrum* latius dictum putes, ipſos Indos orientales intelligere licet. (Et hoc haud dubie praeſtat facere: cum hic Indus *proximus Eois equis*, h. e. Soli orienti, adeoque plagis Orientis remotiſſimis, memoretur.) H. *Litus rubrum.* India remotiſſima intelligenda. Catull. XI, 2.:

Sive in extremos penetrabit Indos,
Litus ut longe reſonante Eoa
Tunditur unda.

qui locus integer eſt. De conchis colligendis vid. III, 3, 17. W.

22. *teſtudinea — lyra*) lyra teſtudine diſtincta et ornata. Sic Phoebo ſupra lib. III, 4, 37. erat *fulgens teſtudine et auro lyra.*

Hoc ſolenne ſacrum multos celebretur in annos:
 Dignior eſt veſtro nulla puella choro.

CARMEN III.

Parce meo iuveni, ſeu quis bona paſcua campi,
 Seu colis umbroſi devia montis, aper.
Nec tibi ſit duros acuiſſe in praelia dentes;
 Incolumem cuſtos hunc mihi ſervet Amor.
Sed procul abducit venandi Delia cura.
 O pereant ſilvae, deficiantque canes!
Quis furor eſt, quae mens denſos indagine colles
 Claudentem, teneras laedere velle manus!
Quidve iuvat furtim latebras intrare ferarum?

Can-

24. *Dignior eſt veſtro nulla puella choro*) Non videtur eſſe: quae a vobis in chorum aſciſcatur, in Muſarum numerum referatur. Nimis argutum forte hoc et a ſententia alienum. Cantare enim puellae laudem Muſae iubebantur. Igitur *chorus* h. l. de cantu chori accipiendum: nulla eſt dignior, quae veſtro carmine celebretur. H. *multos in annos* pro: *multos per annos*. Liv. 1, 15. Varro de R. R. II. c. 5. adde εἰς Hom. Odyſſ. 4, 595. W.

Carmen III.

Sulpicia conqueritur, Cerinthum ſuum venatum abiiſſe.

3. *Nec tibi ſit — acuiſſe*) neve acuas. v. ad I, 6, 24. H. Ita ſcribendum foret *neu*. Tu vide Not. ad I, 6, 24. et de pentametro Obſſ. ad I, 2, 30. W.

5. *abducit venandi Delia cura*) Diana eum abducit cura et ſtudiu venandi. cf. Obſſ.

7. *Quis furor eſt, quae mens*) Sophocl. Trachin. 882.:

Τίς θυμὸς, ἢ τίνες νόσοι; W.

8. *teneras laedere velle manus*) *laedere velle* pro *laedere*, ut I, 2, 92. III, 4, 4. hoc vero pro ſecare, cruentare. Supra II, 3, 10.

Laederet aut teneras puſtula rupta manus.

Sic *laeſae genae* pro ungue dilaniatis ap. Ovid. I. Am. 7, 40. et alibi. Idem I. Met. 509.

Me miſerum! ne prona cadas, indignave laedi
Crura ſecent ſentes.

Candidaque hamatis crura notare rubis?
Sed tamen, ut tecum liceat, Cerinthe, vagari,
Ipſa ego per montes retia torta feram;
Ipſa ego velocis quaeram veſtigia cervi,
Et demam celeri ferrea vincla cani.
Tunc mihi, tunc placeant ſilvae, ſi, lux mea, tecum
Arguar ante ipſas concubuiſſe plagas.
Tunc veniat licet ad caſſes, illaeſus abibit,
Ne Veneris cupidae gaudia turbet, aper.
Nunc ſine me ſit nulla Venus, ſed lege Dianae,
Caſte puer, caſta retia tende manu;
Et quaecunque meo furtim ſubrepet amori,
Incidat in ſaevas diripienda feras.

At

10. *hamatis crura notare rubis*) *Notare*, cruentare. Proprie exprimit ſulcos et cicatrices, quae in cute diſcerpta remanent, ut Ovid. I. Am. 7, 5. *ungue notare genas.* Sic *notae* in collo apud Horatium et Ovidium ſunt veſtigia dentis in lenta cute.

11. *ut t.*) dummodo. *vagari*, per ſaltus et ſilvas, quod alias adiici ſolet.

12. *retia torta*) quia ex filis tortis, ſive ex lino torto ſeu cannabi. Ad ſententiam conf. ſup. I, 4, 50. *Nec — Dum placeas, humeri retia ferre negent.* Propert. II, 15, 17. *Ipſe ego venabor* etc. et ſimilem locum Phaedrae ad Hippolytum in Ovid. Epiſt. 4, 37. ſqq. et de Venere cum Adonide vagante X. Met. 533. ſqq. H. *retia torta.* Horat. I, 1, 28. *teretes plagas* dixit, ubi vid. Mitſcherl. W.

16. Docte dictum puta pro: requieſcam tecum in propatulo, in aprico. H. Comparandus eſt locus Tibull. II, 3, 71. W.

18. *Ne V. — turbet*) inverſa eſt oratio pro vulgari: amori noſtro vacantes patiemur eum illaeſum abire, ne in medio curſu turbentur gaudia noſtra. H. Vid. ad Virg. Eclog. III, 74. 75. W.

21. *ſubrepet amori*) amorem mihi debitum intercipiet, ad ſe avertet.

22. *Incidat* caet.) Gravis eſt ſententiae enunciatio; precatur, ut

At tu venandi ſtudium concede parenti,
Et celer in noſtros ipſe recurre ſinus.

CARMEN IV.

Huc ades et tenerae morbos expelle puellae,
Huc ades, intonſa Phoebe ſuperbe coma.
Crede mihi, propera, nec te iam, Phoebe, pigebit
Formoſae medicas applicuiſſe manus.
Eſſice, ne macies pallentes occupet artus,
Neu notet informis candida membra color;
Et quodcunque mali eſt, et quicquid triſte timemus,
In pelagus rapidis devehat amnis aquis.
Sancte, veni, tecumque feras, quicunque ſapores,
Quicunque et cantus corpora feſſa levant;
Neu

ut illam diripiant ferae, quod ardentem decet puellam. Verbis lenioribus convenienter uſus eſt Septimius Catull. 45, 6. Caeterum lupos tum temporis in Italia fuiſſe haud raros recordaberis. — De locutione *incidat diripienda* vid. Not. ad III, 6, 28. W.

24. *in noſtros recurre ſinus*) cf. Propert. III, 20, 10.:
In noſtros curre puella ſinus. W.

Carmen IV.

Ad Apollinem pro aegrotante Sulpicia, ut deus et ei ſuccurrat et Cerinthum amatorem anxio metu liberet.

3. *nec iam te — pigebit*) puto, pro, nec te pigeat; more graeco: *μὴ κατοκνήσεις* pro *μὴ κατόκνει.*

6. *Neu notet informis candida membra color*) *color informis* eſt luridus, pallor. *Notare* h. l. eſt deformare; nam et macula, naevus et omne vitium notae genus eſt.

8. *In pelagus r.*) ductum a genere expiationis, purgamentis in aquam profluentem deportatis. v. Intpp. ad Virg. Ecl. 8, 101.

9. *ſopores*) medicamenta ſomnum facientia, *ὑπνωτικά.* v. Corn. Nep. Dion. 2. cf. h. l. Bronkh. H. Recepi *ſapores.* W.

10. *corpora feſſa*) exquiſite de aegris dicit. Ovid. Epiſt. 21, 14.

Adiu-

Neu iuvenem torque, metuit qui fata puellae,
Votaque pro domina vix numeranda facit;
Interdum vovet, interdum, quod langueat illa,
Dicit in aeternos aſpera verba deos.
Pone metum, Cerinthe; deus non laedit amantes.
Tu modo ſemper ama, ſalva puella tibi eſt.
Nil opus eſt fletu; lacrimis erit aptius uti,
Si quando fuerit triſtior illa tibi.
At nunc tota tua eſt; te ſolum candida ſecum
Cogitat, et fruſtra credula turba ſedet.
Phoebe, fave, laus magna tibi tribuetur, in uno
Corpore ſervato reſtituiſſe duos.
Iam celeber, iam laetus eris, quum debita reddet
Certatim ſanctis laetus uterque focis.

Tunc

Adiuvor et nulla feſſa medentis ope.

Sic inf. Eleg. 11, 2. ſup. I, 5, 9. v. Intpp. ad Sever. Aetn. 624.

11. *puellae*) dandi caſu accipit Statius; argutius quam facere neceſſe eſt. H. *fata* h. e. mortem. Ovid. Her. XIX, 106. ibid. 118. — Mox *vota facit.* Nam vota faciunt qui ea exſolvenda ſuscipiunt. cf. Catull. IV, 22. W.

18. *triſtior*) irata. Propert. I, 6, 10.

— — *Illa minatur,*
Quae ſolet ingrato triſtis amica viro.

conf. Broukh.

19. *candida*) pulchra, ut verbum explicat Broukh. cf. ſup. III, 6, 1. Sed magis placet Vulpii interpretatio, qui reddit: ſimplex, aperta, ſine dolo, ex animo amatorem redamans. H. Ad animi candorem epitheton referri contextus iubet, et poetarum bonorum ratio, qui epitheta ad rem propoſitam accommodant. W.

20. *credula turba*) amatorum. *ſedet*, exſpectat, putat ſe amari.

22. *reſtituiſſe duos*) n. ſaluti, ſervaſſe duos.

23. *Iam celeber, iam laetus eris*) Vidimus *celebrem deum* iam ſup. II, 1, 83. cuius nomen celebratur laudibus et carmini-

 bus.

Tunc te felicem dicet pia turba deorum,
Optabunt artes et ſibi quisque tuas.

CARMEN V.

Qui mihi te, Cerinthe, dies dedit, hic mihi ſanctus,
Atque inter feſtos ſemper habendus erit.
Te naſcente, novum Parcae cecinere puellis
Servitium, et dederunt regna ſuperba tibi.
Uror ego ante alias; iuvat hoc, Cerinthe, quod uror,
Si tibi de nobis mutuus ignis adeſt.
Mutuus adſit amor, per te dulciſſima furta,
Perque ſuos oculos, per Geniumque rogo.
Magne Geni, cape dona libens, votisque faveto;
Si modo, quum de me cogitat, ille calet.

Quod

bus. Magnum et omnium vocibus celebratum erit nomen tuum, o Phoebe. *Laetus*, quandoquidem ſacris votisque gaudent dii: ſed v. Obſſ. H. *celeber.* Adi Horat. II, 12, 20. W.

23. *debita*) ex voto. H. Vid. Obſſ. ad I, 3, 32. De voto ſimiliter dixit Propert. II, 21, 60.: *Munera — debita redde.* W.

Carmen V.

Sulpicia ad Cerinthum, in cuius die natali vota pro amoris mutui conſtantia facit.

1. *hic mihi ſanctus*) *honoratum diem* Virgilius dixit Aen. V, 49.

3. *Parcae cecinere*) vid. I, 7, 1. Elegantiſſimi ſunt verſus molliſſimi carminis.

4. *dederunt regna ſuperba tibi*) *regna ſuperba*, v. I, 9, 80. *dederunt*, tibi vaticinati ſunt, promiſerunt. Ita et alias *dare* pro deſtinare, adeoque etiam pollicendo.

6. *de nobis mutuus ignis*) de noſtro igni quaſi particula aliqua. alias eſſe deberet *in nos* vel *noſtri*.

10. *Si modo — calet*) amore contactum et commotum habet animum, quoties mei memoria ſubit. v. Obſſ. *Genium* autem

in

Quod ſi forte alios iam nunc ſuſpirat amores,
Tu precor, infidos, ſancte, relinque focos.
Nec tu ſis iniuſta, Venus: vel ſerviat aeque
Vinctus uterque tibi, vel mea vincla leva;
Sed potius valida teneamur uterque catena,
Nulla queat poſthac quam ſoluiſſe dies.
Optat idem iuvenis, quod nos, ſed tectius optat;
Nam pudet haec illum dicere verba palam.
At tu, Natalis, quoniam deus omnia ſentis,
Adnue; quid refert, clamne palamne roget?

CARMEN VI.

Natalis Iuno, ſanctos cape turis honores,

Quos

in carmine in diem natalem recte compellari ſenties.

11. *ſuſpirat amores*) ut I, 6, 35.

Te tenet, abſentes alios ſuſpirat amores.

ubi v. Obſſ.

12. *infidos — focos*) focos in domo perfidi amatoris.

13. *ſerviat*) Vide Mitſcherl. ad Horat. T. I. pag. 301. et pag. 429. W.

15. *Sed potius valida*) Idem color orationis, ac ſup. I, 2, 65. 66.

Non ego, totus abeſſet amor, ſed mutuus eſſet,
Orabam; nec te poſſe carere velim.

H. Confer Mitſcherlichium docte de hac re diſputantem ad Horat. T. I. p. 395. W.

17. *tectius optat*) ad pudorem ingenui adoleſcentuli referendum. v. Obſſ. H. Eadem, puto, de cauſa, quam IV, 6, 15. 16. allatam vide. W.

19. *Natalis — deus*) Notandus hic locus eſt de deo Natali, ſeu Genio, non ſaepe in poëtis obuio. Conf. ſup. II, 2, 1.

Carmen VI.

Ad Iunonem in natali puellae, quam Sulpiciam eſſe credere licet, ſi reliqua carmina compares. Sunt hi elegi mirifico lepore et vere urbana venuſtate imbuti. An ab ipſa puella ſcripti ſint, quis affirmet vel neget, cum auctoritas idonea nulla ſit?

1. *Natalis Iuno*) Ut viri Genio ſuo, ita mulieres Iunoni

Quos tibi dat tenera docta puella manu,
Tota tibi eſt hodie; tibi ſe laetiſſima comſit,
Staret ut ante tuos conſpicienda focos.
Illa quidem ornandi cauſas tibi, diva, relegat;
Eſt tamen, occulte cui placuiſſe velit.
At tu, ſancta, fave, ne quid divellat amantes,
Sed iuveni, quaeſo, mutua vincla para.
Sic bene compones; ulli non ille puellae
Servire, aut cuiquam dignior illa viro,

Nec

ni ſacrificabant natali ſuo. cf. ſup. III, 6, 48. vid. Douſa Praecid. c. 19. ubi ille ad taedium usque copioſus eſt in diluendo hoc, quod Iuno matronalis pudicitiae dea ab impudica puella invocatur; nec tamen rem expedit. A Iunone matrona diverſiſſima notio eſt Iunonis, quatenus illud nomen erat Genii muliebris ſeu Geniae. In Vaſis Etruſcis, quae vocant, illa paſſim occurrere putatur ſub alatae ac comtae puellae habitu. Eſt enim omnis haec Geniorum religio ex Etruria propagata per Italiam: alio modo quam Δαίμων per Graeciam.

2. *docta puella*) ſpectat ad poëtices ſtudium.

3. *Tota tibi eſt hodie*) h. totam ſe hodie tuo cultui et honori deſtinavit et quaſi conſecravit; fere ut Galli loqui ſolent. *laetiſſima*, feſto ornatu. Nam quae feſta ſunt, eadem dicuntur laeta. H. *tibi ſe* — *comſit*. cf. Horat. I, 5, 4.: *cui flavam religas comam*. W.

4. *conſpicienda*) ut I, 2, 72. *Inſideat celeri conſpiciendus equo*. H. Sic *inſignis* I, 3, 32. W.

5. *ornandi cauſas tibi, diva, relegat*) ad te refert. Paterc. II, 64, 2. *Invidiam rei in auctorem relegans*. cf. h. l. Vulp.

7. *fave, ne nox d.*) effice, ut noctu ſimul ſint: ne veniat nox alteri ſine altero vigilanda. *Sancta:* v. ad II, 5, 43. H. Equidem recepi *quid*. vid. Obſſ. W.

8. *Sed iuveni q. mutua vincla para*) fac ut ille mutuo puellam amet.

9. *Sic bene compones*) Sic par praeclarum erit. Ductum a re gladiatoria. cf. Vulp. et *ſervire* de amore toties vidimus.

10. *Servire — dignior*) ad Graecorum loquendi normam, ἄξιος cum infinitiv. Thucyd. I, 70. cf. ſupra II, 6, 43. III, 1, 8. W.

Nec poſſit cupidos vigilans deprendere cuſtos,
Fallendique vias mille miniſtret Amor.
Adnue, purpureaque veni perlucida palla;
Ter tibi fit libo, ter, dea caſta, mero.
Praecipit en natae mater ſtudioſa, quid optet;
Illa aliud tacita clam ſibi mente rogat.
Uritur, ut celeres urunt altaria flammae;
Nec, liceat quamvis, ſana fuiſſe velit.

Sit

11. De ſententiarum iunctura conſulas ſupr. I, 8, 33. 35. — Mox de Amore vias fallendi miniſtrante eadem habes I, 8, 56. De verbo *fallere* compara Not. ad I, 2, 55. W.

13. *purpureaque veni perlucida palla*) *Palla* deorum communis veſtitus, ut operoſe ad h. l. et ad I, 7, 46. docet Broukhuſius: cf. III, 4, 35. Etſi hoc ipſa res ſatis docere poterat. Quis enim ferat deum tunicatum aut alte praecinctum? *perlucida*, quia ipſa palla erat pellucida, e tenui byſſo texta. Notae ſunt Coae veſtes. v. ſup. II, 4, 29. Non igitur corpus deae putandum eſt fuiſſe pellucidum, ut nuda deae membra per byſſum oculis metiri liceret. Id quod ne per pallam quidem tenuiſſimam fieri poterat: nam ſuperiniecta illa erat tunicae, plerumque etiam aliis veſtimentis interioribus. Aliter res ſe habet, ſi membrorum formam et circumſcriptionem (τύπον καὶ χαρακτῆρα) iſtum habitum prodidiſſe dicas; ut in ſignis ſcite factis fit. H. *Perlucida.* adde Iuven. Sat. 2, 78.: *Cretice, perluces,* h. e. pellucida toga indutus incedis. Perlucere ſignificat lucem transmittere. — Laudant Martial. l. 12. ep. 38. W.

14. *Ter tibi fit libo*) *fit*, ut Virg. Ecl. 3, 77. *Cum faciam vitula* etc. *Libo*, v. II, 2, 7. I, 7, 53. Occurrunt puellae Geniis liba ferentes paſſim in Vaſis Etruſcis, quae vocant, ſi modo, quod probabile ſit, interpretatio recte ſe habet. cf. Paſſerii Vaſa Etruſca T. I. p. 68.

15. *mater ſtudioſa*) n. filiae, ſtudens eius commodis.

18. Prorſus ut II, 5, 110.

Et faveo morbo: tam iuvat ipſe dolor.

et ut ille in Anthol. Lat. lib. III. ep. 194.

Hic furor, hic, Superi, ſit mihi perpetuus!

fuiſſe, eſſe, *ſana*, non uri.

Sit iuveni grata, ac veniet quum proximus annus,
Hic idem votis iam vetus adſit amor.

CARMEN VII.

Tandem venit amor, qualem texiſſe pudore,
Quam nudaſſe alicui, ſit mihi fama minor.
Exorata meis illum Cytherea Camenis
Attulit, in noſtrum depoſuitque ſinum.
Exſolvit promiſſa Venus; mea gaudia narret,
Dicetur ſi quis non habuiſſe ſuam.

Non

19. 20. *Sic iuveni —*) Cum proximo anno natalis redierit, hic idem, tum iam vetus, amor adſit iuveni, votis gratis. vel: votis gratis iuveni. At v. Obſſ. II. Reſtitui *Sit — grata, ac —*. Mox *iam vetus.* cf. Iuv. Sat. III, 206.:

Iamque vetus Graecos ſervabat ciſta libellos. W.

Carmen VII.

Potita votis ſuis puella et amatoris amplexibus perfruita exultat prae gaudio. Videtur carmen reſpondere ſuperiori. v. ad Carm. II. pr.

1. *Tandem venit amor*) de amoris fructu, qui tandem ipſi obtigit, accipio; quem prae pudore celare, minus honorificum ſibi ducendum putat, quam palam eum fateri.

2. *Quam*) cf. Ovid. Heroid. XX, 45.:

Ut partem effugias, non omnia retia falles,
Quae tibi, quam credis, plura tetendit Amor.

Soph. Electr. 597.:

Καί σ᾽ ἔγωγε δεσπότιν
ἢ μητέρ᾽ οὐκ ἔλασσον εἰς ἡμᾶς νέμω. W.

3. *illum*) int. puerum, ut recte Vulpius. Tum *meis Camenis exorata* quod ait, credere iubet, puellam carminibus luſiſſe, in quibus Venerem ſibi propitiam precibus ac votis redderet.

4. *in noſtrum*) Recte, quamquam praeceſſerat *meis.* Sic I, 9, 48.:

At me nunc noſtri Pieridumque pudet. W.

5. *Exſolvit promiſſa Venus*) quaenam? roges. Nempe, quae ſacris et votis factis a diis expetuntur, in ea quaſi conſentire, ea promittere ipſi, honorum memores, videntur.

6. *Dicetur ſi q.*) h. narrent ſane meos amores et furta, ferant

Non ego ſignatis quidquam mandare tabellis,
  Me legat ut nemo, quam meus, ante, velim:
Sed peccaſſe iuvat; vultus componere famae
  Taedet; cum digno digna fuiſſe ferar.

CARMEN VIII.

Inviſus natalis adeſt, qui rure moleſto
  Et ſine Cerintho triſtis agendus erit.

Dul-

rant fabulis, invidia ſcilicet ſtimulante, qui ipſi ſua potiti non ſunt; nam hoc eſt, habere ſuam puellam. Propert. III, 6, 22.

Me doceat livor, mecum habuiſſe meam.

7. 8. *Non ego — Ne legat*) Tam longe ſe ab omni cautione, ne divulgetur amor ſuus, abeſſe ſignificat puella, ut ne ſignatis quidem tabellis animi ſenſa et gaudia includat, quibus effici poterat, ut praeter amantem nemo alius ea legere poſſet: immo vero palam amorem ſuum fatetur et peccaſſe iuvat.

8. *Ne legat id nemo*) ne quis intercipiat, captet, et cognoſcat. Nam ne alii, praeter eum, ad quem mittuntur, legant tabellas, eas ſignamus. At illa ne obſignatis quidem tabellis amorem ſuum credere ſuſtinebit; palam vult eum prae ſe ferre. Propert. III, 6, 26.

Aut tua cum digitis ſcripta ſilenda notas.

H. Mutavi hunc locum. vid. Obſſ. Senſus eſt: Omnino amorem meum celare nolo, nec ſignatis uti velim tabellis, ut nemo me, verba mea, legat ante quam meus. W.

9. *vultus componere famae*) Dativus cui, in cuius rei gratiam. H. Senſus: vultu diſſimulare crimen, ſi quod eſt. W.

10. *digna fuiſſe*) Honeſtum nequitiae vocabulum *eſſe, fuiſſe.* Ovid. II. Am. 8. extr.

Quoque loco tecum fuerim etc.

cf. Broukh.

Carmen VIII.

In villam ad natalem ſuum celebrandum abducta Sulpicia ſe ab amatore ſuo divelli aegre fert. Meſſalae fuiſſe in eo itinere et feſto apparatu partes aliquas, ex vſ. 5. colligitur, unde etiam ſuſpicio fit, Meſſalam amaviſſe Sulpiciam. An vero Meſſala ad natalem celebrandum rus eam invitaverit, quod Scaliger tanquam exploratum ponit, equi-

Dulcius urbe quid eſt? an villa ſit apta puellae?
  Atque Aretino frigidus Arnus agro?
Iam nimium Meſſala mei ſtudioſe quieſcas,
  Non tempeſtivae ſaepe propinque viae.
Hic animum ſenſusque meos abducta relinquo,
  Arbitrii quoniam non ſinis eſſe mei.

C A R-

equidem non diſerte commemoratum video. Quid? quod nec illud admittendum videtur, quod ad natalem ſuum in villa celebrandum illa abducta putatur. Nam e ſequenti carmine potius ſic ſtatuendum: quavis alia de cauſa rus illam abiiſſe: incidiſſe tantum iter in illum ipſum diem, qui puellae natalis erat. Nam Cerinthi vix eſſe poteſt, quia *inviſus* adiectum eſt. H. Dicit puella inviſum ſibi eſſe natalem ſuum, ſi rure et ſine Cerintho celebrandus ſit, rogatque Meſſalam, qui eo abducturus erat Sulpiciam, ut iam quidem itinere deſiſtat. W.

4. *frigidus annus)* anni pars, hiems. v. ſup. ad I, 1, 13. *Eretino agro*, in Sabinis. v. Obſſ. H. Recepi: *Aretino — Arnus*. W.

6. *Non tempeſtivae ſaepe propinque viae)* Aſſiduitatem Meſſalae moleſtam et importunam deprecatur puella. Sed verba antiqua non tenemus. v. Obſſ. H. Vide tamen Obſſ. ad hunc locum. W.

7. *Hic)* n. in urbe, dum Cerinthus hic eſt. H. Veriſſime. Errant, qui agrum Aretinum intelligunt. W.

eod. *ſenſusque meos)* ita ut ruri nullum ſenſum, nullam voluptatem et delectationem perceptura ſim. H. Diverſa ſunt: *animum ſenſusque meos hic relinquo*, et: *animus ſenſusque me relinquunt.* Hoc quid ſit, diſce ex Ovid. Met. X, 458. 9.:

at illi
Poplite ſucciduo genua intremuere, fugitque
Et color et ſanguis, animusque reliquit euntem.

Hic prius locum habet. Dicit enim puella, animum ſuum eſſe apud Cerinthum. Comparandus eſt locus caetera diverſus Liv. 27, 17.: *Itaque corpus duntaxat ſuum ad id tempus apud eos fuiſſe; animum iam pridem ibi eſſe, ubi ius ac fas crederent coli* — *Abducta*, ex urbe a Cerintho meo. Uſum verbi illuſtravit Heinſius in Syllog. T. 2. p. 349. et Drakenb ad Liv. 27, 29. — De verſ. ſequent. vid. Obſſ. W.

CARMEN IX.

Scis, iter ex animo ſublatum triſte puellae?
Natali Romae nos ſinit eſſe ſuo.
Omnibus ille dies nobis natalis agatur,
Qui nec opinanti nunc tibi forte venit.

CARMEN X.

Gratum eſt, ſecurus multum quod iam tibi de me
Pro-

Carmen IX.

Paullo obſcurior horum verſiculorum ſententia eſt, quod ignoramus, ad quem et a quo ſcripti illi ſint. Videntur ab aliquo, qui puellae et Cerinthi amoribus favebat, alliti fuiſſe tabellae ceratae atque ad ſodalem miſſi. Solebant enim homines ingenioſi, equeſtri quoque loco nati, in domibus illuſtrium hominum verſari, ut in Maecenatis, Meſſalae: forte etiam ſic domum Sulpiciorum frequentabant. Certe ſcribit aliquis ad alterum, nuntiatque, Sulpiciam, itinere ſublato, Romae manſuram, adeoque contingere hoc, ut natalis hilariter celebrari poſſit ab omnibus, nemine ruri abſente.

1. *iter ex animo ſublatum*) ut dicimus, *eximere metum, curas.* Scaliger: ſuſtulit iter ex animo puella, hoc eſt: decrevit non ire. Forte res ita ſe habuit. Potuit tamen et ab iis, in quorum manu puella erat, conſilium mutari. H. Iunge: *ex animo puellae.* Optaverat enim Sulpicia, ut Meſſala iam quidem itinere deſiſteret. — Caeterum ſignum interrogationis in fine verſus addidi. W.

2. *nunc ſinit*) ſc. is, qui puellam in poteſtate habet, ſeu maritus, ſeu qui ſperat coniugio puellae ſe eſſe potiturum, Meſſala, ſeu quis alius, *eſſe* eam Romae natali ſuo. v. Obſſ. H. Reſtitui *nos.* — *ſinit* haud dubie Meſſala. Nimirum de re nota ſcribitur. W.

3. *nobis natalis agatur*) vel, ille dies natalis nobis omnibus agatur; vel, ille dies nobis natalis noſtri inſtar agatur, hoc eſt hilariter, utpote qui fortuna tua, aeque ac noſtra, laetamur, ut Ayrman. §. 82. explicat. Utrumque languet.

4. *forte venit*) forte fortuna, cum non ſperaremus fore, ut manente in urbe puella celebrare eum contingeret.

Carmen X.

Etſi obſcura res eſt, tamen aliquid incidiſſe neceſſe eſt, cur Sul-

Promittis, ſubito ne male inepta cadam.
Si tibi cura toga eſt potior, preſſumque quaſillo
Scortum, quam ServI filia Sulpicia:
Solliciti ſunt pro nobis, quibus illa dolori eſt,
Nec cedam ignoto, maxima cura, toro.

CAR-

Sulpicia Cerintho iraſceretur. Forte ille vulgaris puellae amore captus aut erat aut eſſe putabatur. Sulpicia nobilitatis ſui generis ſuaeque dignitatis memor amara ironia eum exagitat et amorem ſe ſuum in digniores iuvenes transferre velle minatur.

1. *Gratum eſt*) Ironice dictum: uti alias, placet. Iuvat vero, inquit puella, quod de me, h. e. mei amoris erga te pertinacia tam multum tibi promittis, et me ne iniuria quidem provocatam moveri putas, ut ne alieno amori ſuccumbam. H. Iunge *ſecurus multum*, et compara Ovid. Am. II, 19, 37.

At tu formoſae nimium ſecure puellae. W.

2. *ſubito ne male inepta cadam*) *ne* ab voce *ſecurus* pendet: *ſecurus ne cadam*, nihil metuens. *Cadere* verbum nequitiae, ut *ſuccumbere*, *ſubſidere*, pro peccare. Sed *male inepta*, h. nimis ſtolida, quorſum pertinet? nempe, quae poſthaberet tam pulcrum iuvenem alii forte minus formoſo. Ita Propert. II, 22, 14.

Haec te non meritum totas expectat in horas:
At tu neſcio quas quaeris, inepte, fores.

Sententia autem puellae ſtomachabundae omnino haec eſt: Tu tibi adeo bellus homo eſſe videris, ut, quod ardorem meum erga te refrigeret, nihil eſſe poſſe putes: ne iniuriam quidem acceptam a te.

3. *Si tibi cura toga eſt potior, preſſumque quaſillo Scortum*) *Cura* eſt amor. *Toga* h. l. pro *togata*, h. e. meretrice, quia meretricibus ſtola interdictum, adeoque toga uti neceſſe erat, ut notum vel ex Horat. I. Sat. 2, 63. *Quaſillum* eſt calathus, ſeu vas vimineum, in quo ancillae, cum lanam faciebant, penſa diurna reponebant: cf. Propert. IV, 7, 37. et Intpp. ad Cicer. Phil. III, 4. itaque eum tenere, portare, adeoque *quaſillo premi*, ſervile erat. Ovid. Epiſt. 9, 73.

Inter Ioniacas calathum tenuiſſe puellas.

Senſus adeo eſt: Si Sulpiciae meretricem togatam ancillamque quaſillariam praefers, in eaque detineris.

5. *Solliciti — pro nobis*) nova conſtructio. Laudant ex Gell.

XIX,

CARMEN XI.

Eſtne tibi, Cerinthe, tuae pia cura puellae,
  Dum mea nunc vexat corpora feſſa calor?
Ah ego non aliter triſtes evincere morbos
  Optarim, quam te ſi quoque velle putem.
Nam mihi quid proſit, morbos evincere, quum tu
  Noſtra potes lento pectore ferre mala?

CARMEN XII.

Ne tibi ſim, mea lux, aeque iam fervida cura,
Ac

XIX, 1. *ſollicitus pro vita.* Ait autem, eſſe alios amatores, quibus ipſa cordi ſit. Pro nobis, noſtri cauſſa et loco, ſolliciti ſunt illi, quibus illa mea maxima cura, *ne cedam ignoto toro,* h. ne praeferri videam mihi a te vulgare ſcortum, *dolori eſt:* h. qui dolent, me puellam nobilem, quamque ipſi petunt fruſtra, tam indigno metu teneri, ne poſthabear a te ignotae puellae. At v. Obſſ. H. *Solliciti ſunt pro nobis.* Conſtructio eadem in Tacit. Hiſt. IV, 58. Caeterum recepi *nec.* Videtur gloriari Sulpicia, ſe ab aliis amatam non poſtpoſitum iri togatae alicui, quam verbis *ignoro toro* (vid. III, 6, 60.) ſignificat. — *Maxima cura.* Apte comparant Horat. II, 8, 8. W.

Carmen XI.

Ex febri laborans puella unice de Cerinthi ſui amore ſollicitam ſe eſſe ait. Eſt ſuaviſſimum poëmatium puellae dulciſſimae. Quid enim amabilius eſſe poteſt hoc ingenio! hoc affectu in amantem! — Bene placideque quieſcas!

Terraque ſecurae ſit ſuper oſſa levis!

2. *calor*) eſt febris, dicta Lucretio quoque *calida:* ut a contrario effectu *frigus* dicitur apud Horat. I. Sat. 1, 80.

4. *velle*) i. e. idem cupere. W.

Carmen XII.

Puella neſcio quo animi impetu abrepta amatorem ſuum deſeruerat. Hinc irae et iurgia inter eos. Nunc excuſat illa amanti ſtultitiam ſuam. Etiam hi verſiculi in tabellis ceratis perſcripti ad iuvenem miſſi eſſe videntur.

1. *Ne tibi ſim* —) eſt h. l. aſſeverantis. ita non tam ardenter

Ac videor paucos ante fuiſſe dies,
Si quidquam tota commiſi ſtulta iuventa,
Cuius me fatear poenituiſſe magis,
Heſterna quam te ſolum quod nocte reliqui,
Ardorem cupiens disſimulare meum.

CARMEN XIII.

Nulla tuum nobis ſubducet femina lectum;
Hoc primum iuncta eſt foedere noſtra Venus.

Tu

ter a te amer, ut ante paucos dies amabar, ni ſtulte feciſſe mihi videor ipſi. Ita ſere Scaliger quoque; qui tamen perperam alia ſingit, quibus haec poëmatia ultro citroque miſſa ad certum temporis ordinem redigit.

Carmen XIII.

Iurat poëta puellae ſuae, ſe ei uni perpetuo eſſe ſerviturum. Mox cum ſe praecipitanter hoc iuraſſe intelligat, cum puella hac conſtantiae profeſſione adduci poſſit, ut de eius amore nimis ſecura in alios ipſa amores proclivis ſit, ad preces ſupplices confugit.

1. *ſubducet femina lectum*) h. ſurripiet, auferet, et quidem doloſe, blanditiis ſuis abducens me a te. Propert. I, 8, 45.

Nec mihi rivalis certos ſubducet amores.

furtim ſubrepere amori dixit ſup. IV, 4, 21. *Lectus* pro coniugio et h. l. omnino pro amore et conſuetudine. v. ſup. I, 5, 7. Propert. III, 6, 27.

— *qui noſtro nexiſti retia lecto.*

quod hic *ſubducere lectum.* Statius comparat illud Sophoclis in Electra 114. ὑποκλέπτεσθαι τὴν εὐνήν.

2. *Hoc primum iuncta eſt foedere noſtra Venus*) h. hac lege, hac conditione. Virgil. Aen. I, 66.

— — *regemque dedit, qui foedere certo*
Et premere et laxas ſciret dare iuſſus habenas.

Propert. III, 20, 21.

— *ubi non certo vincitur foedere lectus.*

Modo *iura, legem, pignora* eodem ſenſu dixerat. *Venerem iungere* hic ſimpliciter eſt amores

Tu mihi ſola places; nec iam, te praeter, in urbe
Formoſa eſt oculis ulla puella meis.
Atque utinam poſſis uni mihi bella videri,
Displiceas aliis! ſic ego tutus ero.
Nil opus invidia eſt; procus abſit gloria vulgi;
Qui ſapit, in tacito gaudeat ille ſinu.
Sic ego ſecretis poſſim bene vivere ſilvis,
Qua nulla humano ſit via trita pede.
Tu mihi curarum requies, tu nocte vel atra
Lumen, et in ſolis tu mihi turba locis.

Nunc

res iungere, ut ſup. I, 1, 69. II. Catull. 64, 336.:

Nullus amor tali coniunxit foedere amantes. W.

4. *oculis meis*) Dativi uſus idem apud Latinos atque apud Graecos. Tacit. Hiſt. IV, 17.: *Vereque reputantibus Galliam ſuismet viribus concidiſſe.* Add. Tacit. German. cap. 6. E Graecis conf. Soph. Antig. 895.: *Καίτοι σ᾽ ἐγὼ ᾽τίμησα τοῖς φρονοῦσιν εὖ.* — Caeterum imprimis frequens, pulchrum, bellum, formoſum eſſe alicui. W.

7. *gloria vulgi*) h. inter vulgus, quae a vulgo venit. Carere vult ea celebritate inter homines, ea fama, quod puellam pulcritudinis laude praeſtantem amet. At Cyllen., Douſa pater, Statius, de iactantia vulgarium hominum explicant, qui, quae pulcra habent, oſtendunt.

8. *in tacito gaudeat ille ſinu*) proverbialiter dictum. cf. Broukh. et Vulp. fruatur ille tacite et cum nullius invidia, adeoque tuto et ſecure, ſuo bono, quod obtigit.

9. *Sic,* ſine invidia, ſine gloria ac vana ex eo laude, quod tam pulchram puellam amem. *poſſim bene vivere*, h. beatus eſſe, feliciter agere vitam; non, genio indulgere; unde enim? de herbis et radicibus? Sunt autem dulciſſimi verſus, qui ſequuntur.

11. 12. Compara Propert. I, 11, 23.:

Tu mihi ſola domus, tu, Cynthia, ſola parentes,
Omnia tu noſtrae tempora laetitiae. W.

Nunc licet e caelo mittatur amica Tibullo,
  Mittetur fruſtra, deficietque Venus.
Per tibi ſancta tuae Iunonis numina iuro,
  Quae ſola ante alios eſt mihi magna deos.
Quid facio demens? heu, heu! mea pignora cedo.
  Iuravi ſtulte; proderat iſte timor.
Nunc tu fortis eris, nunc tu me audacius ures.
  Hoc peperit miſero garrula lingua malum.

Iam

14. *deficietque Venus*) ipſa Venus artes ſuas et illecebras fruſtra in me experietur; omnia licet molita in me fuerit, tandem abstinendum ei erit a conſilio, meum animum a te abalienandi. Vulp. cum Statio accipiunt, ut ſup. I, 5, 40.

Admovit dominae deſeruitque Venus.

perperam, puto.

15. *tuae Iunonis*) tui Genii. v. III, 6, 48. H. Amantes ut puellis perſuaderent, per Iunonem iis aliasque deas feminarum iurare ſolebant. W.

eod. *Haec — numina iuro*) haec tibi iuro *per* numen, ſine praepoſitione, ut Virgil. XII. Aen. 197.

Haec eadem, Aenea, terram, mare, ſidera, iuro.

ubi v. Serv. cf. h. l. Broukh. H. Recepi: *Per tibi.* W.

17. *heu heu mea pignora cedo*) h. illud, quo eam illigatam et devinctam mihi habebam, ſcilicet illo metu et ſollicitudine de fide et conſtantia mea, ne deſereretur aliquando a me.

18. *proderat iſte timor*) Metus de fide mea et conſtantia proderat ad te in fide retinendam; nunc, ſublato illo metu, ſublatum eſt amoris tui pignus et fides.

19. *Nunc tu fortis eris*) ferox. ut ſup. I, 5. *gloria fortis.*

eod. *nunc tu me audacius ures*) non tam, amore incendes, quam, cruciabis, dolere coges, curam et ſollicitudinem animo iniicies; ut ap. Terent. Eun. III, 1, 47.

Si quando illa mentionem Phaedriae facit,
Aut ſi laudat, te ut male urat.

cf. ibi v. 43.

Iam faciam, quodcunque voles, tuus usque manebo,
Nec fugiam notae servitium dominae;
Sed Veneris sanctae considam vinctus ad aras;
Haec notat iniustos, supplicibusque favet.

CARMEN XIV.

Rumor ait crebro nostram peccare puellam.
Nunc ego me surdis auribus esse velim.
Crimina non haec sunt nostro sine iacta dolore.
Quid miserum torques, Rumor acerbe? tace.

CARMEN XV.

DOMITII MARSI.

Te quoque Virgilio comitem non aequa, Tibulle,
Mors iuvenem campos misit ad Elysios,

Ne

21. Mite amatoris ingenium agnosce. Quandoquidem semel se in manu et potestate puellae esse sentit: nolle se profitetur iugum detrectare, sed in servitute perdurare.

23. *Sed Veneris sanctae considam vinctus ad aras*) n. tanquam supplex. v. II, 6, 33. ut solebant servi male a dominis habiti. *Veneris sanctae*, ut v. 15.

24. *Haec notat iniustos*) flagellis notas inurit, ut ap. Horat. III. Od. 26, 11. Venus sublimi flagello tangit Chloen. Ita Vulpius. Possis et omnino interpretari, punit, castigat, ulcisci-tur. Nam *notare* est non modo reprehendere et reprobare, verum etiam damnare et punire, proprie cum ignominia.

Carmen XIV.

Miri leporis et urbanitatis epigramma. Placet amator, qui, de puellae perfidia sollicitus, tantum hoc in votis habet, ut ipse surdus sit. An Tibullum auctorem habeat, credere licet et non licet.

1. *peccare*) v. sup. I, 6, 71.

Carmen XV.

Domitius Marsus vixit temporibus Augusti, et Epigram-

 matum

Ne foret, aut elegis molles qui fleret amores,
Aut caneret forti regia bella pede.

matum ſcriptor habitus eſt inprimis nobilis atque excellens. Multa de eo eiusque fragmentis docte disputat Broukhuſius.

4. *Aut caneret forti regia bella pede*) bella, quae inter reges fuere. Virgil. Ecl. 6, 3.

Cum canerem reges et praelia.

Contra de Tragoedia intelligendus Horat. I. Sat. 10, 42.

— — Pollio regum
Facta canit pede ter percuſſo.

conf. Heinſ. ad Ovid. IV. ex P. 2, 1. *forti pede*, heroico. Horat. eod. loco:

— — forte epos acer,
Ut nemo, Varius.

SVPPLEMENTVM

EDITIONIS

ALBII TIBVLLI

CARMINVM

HEYNIO-WVNDERLICHIANAE.

EDIDIT

LVDOLPHVS DISSENIVS

PROFESSOR GOTTINGENSIS.

LIPSIAE 1819

SVMTIBVS FRID. CHRIST. GVIL. VOGELII.

PRAEFATIO EDITORIS.

Anni elapſi ſunt duo, ex quo Tibulli editio quarta prodiit aucta notis et obſervationibus Ern. Car. Frid. Wunderlichii, in qua adornanda quae meae fuerint partes, in praefatione tomi primi expoſui. Quamquam autem bene noveram, ineſſe in ea inchoata quae perfecta velles, alia deeſſe quae exſpectari poſſe viderentur, aequos tamen et intelligentes rerum iudices non metuebam, qui fortunam agnoviſſent eo tempore mirifice Tibulli commodis adverſantem. Moleſte ſane ferebam, Tibullum non iis omnibus inſtructum prodire, quae Wunderlichius in eum fuiſſet collaturus, ſed cedendum putabam temporibus, quibus res humanae reguntur. Ecce vero nova lux affulſit. Conſpirarunt amice ad hanc Tibulli editionem ornandam duo Viri eximii, doctiſſimus Bardili, qui diaconi munere fungitur Urachiae apud Wirtembergenſes, et Imm. G. Huſchkius, profeſſor celeberrimus Roſtochienſis, quorum ille ea omnia denuo mihi obtulit, quae Wunderlichio miſerat novae editioni inſe-

inferenda, hic alia ex fuis addidit perutilia, ad has opes fupplendas. Quae quum mihi oblata effent, ego ne defererem provinciam fusceptam neve deeffem editioni duorum Virorum, quorum alter praeceptor pie venerandus, alter amicus fuiffet coniunctiffimus, rogavi librarium, ut quae ad Tibullum augendum pararentur, typis divulgare ne recufaret. Obfecutus eft vir honeftiffimus, atque ita nunc prodit hoc Supplementum, cuius quae fit ratio, iam paucis dicendum.

Continet hoc Supplementum partim Addenda et Corrigenda Notitiam litterariam fpectantia, partim Collationes. Addenda et Corrigenda mifit ad nos Vir doctiffimus Bardili. Quum enim hic vir Parifiis bibliothecae publicae thefauros perfcrutaretur, tenerentque eum cum alia tum Tibullus, intellexit in hiftoria litteraria Tibulli non omnia recte tradi, alia plane ignorari quae graviffima effent. Ac primum quidem perfpexit, quatuor editiones principes effe diftinguendas, quarum duas ann. 1472. prodiiffe certum eft; duae quando impreffae fint, ignoramus. Quae res quum fit maxime notabilis, faciendum putavimus, ut quam clariffime exponeretur, defcriptionemque harum editionum dedimus accuratam, ne qua poffet confufio oriri. Praeter haec notaverat V. d. Bardili alia non levia ad Heynii Notitiam litterariam vel emendandam vel fupplendam, adiunxeratque Codicis Parifienfis defcriptionem eius, cuius varias lectiones infra videbis. Nos et haec omnia hoc libello

libello exhibemus, et quos nuper Ioann. Henr. Vossius adhibuit codices enumeravimus. Denique breviter indicavimus recensiones poetae novas, quae post Heynii editionem tertiam prodierunt, et alia scripta memorabilia ad Tibullum vel emendandum vel explicandum pertinentia, nec versiones omisimus germanicas, quae nobis innotuerunt. — Accipe iam quae de Collationibus monenda habemus. Sunt Collationes omnino tres, codicis Parisiensis et duarum editionum principum. Codicis Parisiensis, de quo infra expositum, collationem fecerat V. d. Bardili, quum Parisiis esset, eamque miserat Wunderlichio. Wunderlichius acceperat eam, quum iam primae plagulae editionis novae impressae essent, usus tamen est ea inde a libr. I, 4, 68. usque ad libr. I, 7, 23. Est is codex, qui insignitur ab eo nota *Paris.* Quum autem Wunderlichius non omnes indicarit lectiones, et in iis, quas affert, enotandis aliquoties erraverit, quod ubi factum, monitum videbis, nos hanc collationem exhibuimus integram, rogamusque lectorem, ne iterum errores oriantur, ut constanter nostris utatur. Caeterum contulerat V. d. Bardili hunc codicem, excepto Carmine ad Messalam, cum Ioann. Henr. Vossii editione Heidelberg. ann. 1811; nos omnia ad hanc quartam Heynii editionem revocavimus. Carmen ad Messalam non descripserat Bardili, paraverat tamen sibi huius Carminis collationem V. C. Hufchkius suo sumtu Parisiis factam, qui eius usum nobis benigne con-

conceffit. Carmen collatum erat cum Aldina ann. 1502; igitur haec quoque collatio ad hanc Tibulli editionem noviffimam nobis fuit revocanda. — Poft haec de collationibus editionum dicemus. Ac primum quidem exhibemus lectiones editionis principis eius, quae ann. 1472. form. maior. impreffa eft. Miferat hanc collationem V. d. Bardili Wunderlichio, qui lectiones ex ea attulit inde a libr. I, 4, 68. usque ad libr. I, 7, 23, quamquam non omnes et in iis, quas attulit, defcribendis aliquoties lapfus. Unde iterum rogamus lectorem, ut conftanter noftris utatur. Appellavit hanc editionem Wunderlichius Venetam, quia viri docti eam Venetiis excufam effe fufpicabantur. Sed quum hoc certo non conftet, cum Hufchkio editionem principem maiorem ann. 1472. eam appellare maluimus, tenendumque lectori, quam Venetam Wunderlichius nominavit, eam conftanter a nobis editionem principem maiorem dici. Caeterum hanc quoque collationem V. d. Bardili ipfe fecerat, quum Parifiis effet, ufus ad eam rem editione Ioann. Henr. Voffii Heidelb. ann. 1811. Quum autem Carminis ad Meffalam lectiones non enotaffet Bardili, poftea rogatus ab eo hoc Carmen defcripferat et omnino totum librum quartum denuo contulerat iuvenis accuratiffimus Waetjen, adhibita Heynii editione ann. 1777. Nos haec omnia nobis miffa noviffimae Tibulli editioni accommodavimus. — Dicemus iam de collatione editionis principis form. minor. ann. 1472.

1472. impressae. Est haec ea, quae secundum occupat locum in nostra editionum principum enumeratione. Appellamus eam cum Huschkio editionem principem minorem ann. 1472. Collata fuit Parisiis cum Aldina ann. 1502. Nos tamen exhibemus hanc quoque collationem quartae Heynii editioni accommodatam. Liber quartus mancus est aliquot locis, quia nonnulla in exemplari Parisiensi desunt, de qua re infra monitum. Caeterum non habuit hanc collationem V. d. Bardili, nec Wunderlichius ea usus est, sed obtulit nobis eam ex suis opibus idem ille vir celeberrimus Huschkius, cuius aliud donum supra memoratum. Graviter accusavi hunc virum in praefatione tomi primi, sed postea meliora edoctus errorem meum ingenue confessus sum in Ephemeridibus litterariis Halensibus ann. 1818. Nunc repeto hoc propter exteros, in quorum manus haec editio venerit, ne mea culpa fama viri honestissimi imminuatur, cuius eximiae liberalitati tam multa debet hic libellus. — Denique exscripsimus lectiones editionis quartae principis, quot leguntur in Morellii libro infra indicato, easque suis locis inseruimus.

Restat iam, ut paucis explicetur, quam legem in his omnibus lectionibus describendis sequuti simus. Quum apud Heynium saepe aliud verbum legatur in principiis observationum, quam quod nunc habetur in textu, nos, ne qua dubitatio exsisteret, ubique primo loce posuimus id verbum, a quo lectiones indicatae discrepant. Deinde,

ue

ne omitteremus quod feveriores defiderarent, quantumque per nos fieri poffet, omnia redderentur accurate, etiam typorum calamique manifeftos errores et quae in nominibus propriis reperiebantur discrepantiae, diligenter notavimus. Denique, fi qua in re fibi conftare codicem editionesve vidimus, hoc quoque monuimus, plerumque primo ftatim loco, ubi res occurrebat. Interpunctionis autem varietatem quod neglEximus, nemo facile reprehendat. Atque haec fere funt omnia, de quibus lectores fuerunt monendi.

AD-

ADDENDA ET CORRIGENDA

NOTITIAM TIBVLLI LITTERARIAM

SPECTANTIA.

Quum inde ex eo tempore, quo ultima Heynii editio prodiit, alii etiam extiterint viri docti, qui Tibullo ſtudium ſuum atque operam dicarent, multa, quae ad notitiam literariam Tibulli pertinent, melius, quam antea fieri potuerat, conſtituta et expoſita, alia etiam prorſus nova detecta et prolata eſſe, haud ſane eſt, quod mireris. Nam non antiquiorum ſolum editionum nunc multo accuratiorem habemus cognitionem, ſed Codices etiam haud pauci denuo ſunt collati, novaeque recenſiones huius poetae curatae. Praecipue vero doctiſſimi viri, Bardili, cura ſtudioque effectum eſt, ut tota, quae eſt de editionibus principibus, disquiſitio nunc omnibus numeris abſoluta videatur atque perfecta. Quae res ut maximi eſt momenti, ita eam in noſtro hoc opere graviſſimam eſſe, haud cunctanter pronuntiamus. Quum vero nos ei, quam Heynius ſecutus eſt, rationi omnia accommodare conſtituiſſemus, antequam ad hoc quaſi caput disputationis noſtrae accedamus, pauca quaedam, eaque leviora, in iis, quae in Heynii deſcriptione antecedunt, notanda sunt.

Pag. XV. l. 6. a fine pro *Vicentinam* 1482. leg. *Vicentinam* 1481.

Pag. XVII. l. 2. Veneta Scoti editio prodiit a. 1549. — At Paulli Manutii Tibullus, qui eiusd. pag. l. 6. memoratur, a. 1558. editus eſt.

Pag. XXVI. Cum iis, quae de Seneca tradit Heynius, cfr. Harles, qui in supplement. ad brevior. notit. literat. Rom. Tom. I. p. 347 ſeq. „Medio, inquit, ſaeculo XV floruit qui-

dam *Thomas Seneca Camers*, non Latinis modo, sed etiam Etruſcis litteris commendatus et poeta; cuius Latina habentur inter carmina illuſtrium poetarum Ital. Florent. 1721. Tom. IX. pag. 39. Is, qui Aeſii, Arimini, Bononiae et Florentiae docebat una cum Porcello ſeu Porcellio, ſtudium literarum graecarum, quas ignorabat, ſtulte ſprevit. Quod igitur uterque homini Latino Graecis non opus eſſe literis temere praedicabat, imo potius odio iraque in Baſſinium Parmenſem, Graecarum literarum amantiſſimum, inſlammatus, hunc omne tempus, in literis Graecis conſumtum, omnino perdidiſſe, clamitabat: Baſſinium gravem nactus eſt adverſarium, qui quidem in binis epiſtolis, altera proſa oratione exarata, altera poetica, in qua oſtendit, poetas Latinos ſine literis Graecis nihil poſſe, contra utrumque ſtilum acuit, in utraque autem epiſtola *Thomam Senecam Camertem*, nomine tantum Senecae appellavit. Hic igitur Seneca forſan fuit, qui interpolaret Tibullum, Virgilium aliosque poetas et cuius nomen appingeretur verſibus interpolatis." Praeterea nonnulla traduntur de *Seneca* illo in libro, ab Harles. laudato, Amadutii Anecdot. literar. Vol. II. p. 407. not. a. —

Ad notitiam

CODICVM
(vid. XXVIII — XL.)

haec addenda erunt, atque corrigenda.

Pag. XXXI, 16. Eſt hic codex is, cuius collationem, accuratiſſime Pariſiis a ſe factam, V. D. Bardili inſigni humanitate obtulerat Wunderlichio. Lectionis diverſitatem hoc ſigno: *Cod.* variis infra lectionibus inſeruimus. Huius Codicis idem Bardili hanc dedit deſcriptionem: Conſtat paginis 237 fol. minori; pag. 179. poſt Catulli carmina haec ab eadem manu, cui Codicem debemus, ſcripta nota extat: 1423 di 20 Novbr. Initiales literae elegiarum pictae, verſuum rubro colore notatae ſunt. Elegiarum, quamvis ſingulae ſpatio diſtinctae inſcriptionibusque inſignitae ſunt, numerus nunquam, libri in ſuperiori cuiusvis folii margine adſcriptus eſt; item verſus

ad

ad ſingulorum carminum finem numerati. Diſtinctionibus, praeterquam puncto, et nonnunquam punctis, quae vocant, interrogationis, non utitur librarius. — In fronte haec leguntur: codex emptus Romae a. 1703. — Ducit nos hoc ad Italicam huius codicis originem, cuius alia etiam veſtigia deprehenduntur. Cfr. in var. lectt. ad I, 1, 46. Caeterum cfr. Catalog. bibl. Reg. P. III. T. IV. p. 418. —

Pag. XXXII, 4. *a. f.* Codicum in Germania plurium collationes adhibuit Io. Henric. Voſſius, quos recenſet in praefat. pag. XXVIII. ſeqq. editionis, quae a. 1811. prodiit sub titulo: Albius Tibullus und Lygdamus, nach Handſchriften berichtiget von Joh. Heinr. Voſs. Heidelberg bei Mohr und Zimmer. 1811. 8. Sunt ii: Monacenſis, intelligenter ſcriptus; Bongarſianus; Vindobonenſis bibl. Caeſareae, chartaceus, forma 4° nitide deſcriptus; Askewianus, quem ex Askewii bibliotheca emit poeta Laurentius de Santen, unde venit in poſſeſſionem viri illuſtr. de Diez; Voſſiani quinque, qui in bibl. Lugduno-Batav. aſſervantur. v. Heyne p. XXX. Codicis vero Hamburgenſis, nitide in membrana, Gothani, imperite in charta exarati, accuratiore Wunderlich. uſus erat collatione. — Idem etiam collationem duorum codicum Zwicavienſium ſaeculo decimo quinto ſcriptorum, a celeb. Goerenzio benigne oblatam, adhibuerat. Vid. praefat. pag. V.

Pag. XL, 11. Ex editionibus, quibus virorum doctorum notae adſcriptae ſunt, praeter eas, quas Heynius enumerat, hae nobis innotuerunt. In viri ill. de Diez copiis apparatus criticus erat in Tibullum, editionesque Santenianae bibliothecae, quibus Heinſii Broukhuſiique manu adſcriptae erant obſervationes et emendationes, quibus Ioann. Henric. Voſſius in editione ſua, ſupra a nobis memorata, uſus eſt. Continent autem praeter ea, quae ſunt evulgata ab ipſis, nihil quidquam, cuius ſit aliquod pretium. — Idem Io. Henric. Voſſius Gryphianam adhibuit editionem a. 1561. cum variis lectionibus ex codd. et vett. editt. v. pag. XXV. praefat. ad edit. laudat. —
Deni-

Denique quae tentata erant a Io. Schradero, quae a Burmanno maiore, diligentiusque a Burmanno fecundo allata ad textum rectius conftituendum, iis Voffius quidem ufus eft; neque tamen ea multum profuerunt ipfi Tibullo. —

DE
EDITIONIBVS PRINCIPIBVS.

In notandis editionibus Tibulli principibus adhuc omnia turbata erant. Sequimur autem nos adumbrationem, quam doctiffimus Bardili dedit. Res haec eft: *Tibulli quatuor ad hunc diem certo repertae funt editiones principes; de quinta adhuc dubitari poteft.*

I.

Prima prolata ab Heynio pag. XL feq. Veneta dicta Wunderlichio, nobis et doctiffimo Hufchkio, editio princeps maior a. 1472. fol. [aliis 4° maj.]. Eft haec editio princeps probabiliter excufa Venetiis opera Vindelini Spirenfis. Vid., quem Heynius iam citaverat, Panzer Annal. typogr. Tom. III. p. 87. n. 84. Extat ea in bibliotheca Laurentiana Florentiae, v. Montefalc., laudat. ab Heyn., item Parifiis atque Argentorati. Haec editio neque Broukhufio vifa, et Vulpio incognita fuit, cuius in notitiam ea tantum venerat, quam fecundo loco recenfebimus. Ut haec prima edit. pr. a fequentibus probe diftinguatur, accuratam, quam dedit Audiffredi de editionibus Romanis p. 123, defcriptionem hic fubiiciamus: „CATULLUS TIBULLUS PROPERTIUS et P. PAPINII STATII *fylvae.* — Ad calcem fylvarum Statii:

Tabula librorum qui funt in praefenti uolumine *):
Albius Tibullus elegiae fcriptor optimus.
Aurelius Propertius Beuanus.

Cla-

*) Quatuor poetae, quos continet haec editio, particularibus voluminibus, in unum collectis, impreffi funt.

Clarissimi poetae Catulli Veronensis Epigrāma.
Pub. Papinius Statius Syluarum:

M. CCCC. LXXII.

(in 4° maj.)

In duobus huius editionis exemplis a me visis, altero in biblioth. Corsiniana, altero ex biblioth. S. M. de Populo principio voluminis occurrit Catullus, etsi in subscriptione tertio loco nominatur. In eius fronte legitur hexastichium, quod hic exhibetur, ut in ipso opere excusum est:

H extichum *) Guarini Veronensis Oratoris Clarissimi
In libellum Valerii Catulli eius conciuis.

a D patriam venio longis de finibus exul
Causa mei reditus compatriota fuit.
S cilicet a calamis tribuit cui francia nomen
Q uique notat turbae praetereuntis iter:
Q uo licet ingenio nostrum celebrate Catullum
Q uouis sub modio clausa papirus erat.

Ne autem Lector erret, monemus hanc editionem adnumeratam a P. L. inter Romanas editiones, ab earum choro omnino esse eliminandam. Est ea sine dubio opus Vindelini Spirensis, iisdem omnino typis ac charta excusum, quibus hic typographus Martialem (cum quo illud exactissime ac scrupulosissime contulimus) sine anno, sed circiter haec tempora impressit; et ab omnibus et quibuscunque Udalrici Han (cui illud tribuit P. L.) editionibus, characteris qualitate valde discrepans.“ Ita inscriptiones huius editionis exhibet etiam Panzer l. c., qui in fine haec adiicit: „Char. rom. Vindel. Spirae. Sine sign. cust. et pagg. num. 4. maj.

Editio princeps. Maitt. p. 320. Gaig. I. p. 411. de Bure B. L. p. 270. Laire p. 186. Romae per Ulric. Han; male, uti monet Audiffredi p. 123. Idem Laire in Ind. I. p. 288. Nicolao Ienson dat.“

Heynius quidem indicem librorum, quos continet haec editio, ita exhibuit, ut legitur apud Montefalc. l. c.; sed haec non ipsa

*) sic.

ipſa in editione obvia verba videntur, quippe quae ſunt prolata ab Audiffr. Idem Montefalc. emendationes dicit adesse et gloſſas quasdam, fortaſſe Politiani. Cfr. etiam quae infra in quartae principis editionis deſcriptione de hac prima paſſim dicit Morellius. Primae igitur huius editionis principis diverſas lectiones cum lectore infra communicabimus.

II.

Sequitur ſecunda princeps Tibulli editio, ita deſcripta a Panzero A. T. Tom. IV. p. 7. n. 31.: „SEXTI. AURELII. PROPERTII. *Nautae Umbri. Incipit. Liber. Aelegiarum. uel. monobilos Ad tullum.* In fine: *Sexti. Propertii. Naute. Aurelii. Poete. Inluſtriſſimi. Liber. Explicit. Sub. Anno. Domini* M.CCCC.LXXII. *Menſis Februarii.* Sequitur: ALBII TIBULLI *Equit. Ro. Poetaeque Clariſſimi Liber Aelegiarum. Primus incipit.* In fine *eius Epitaphium:*

Te quoque uirgilio comitem non aequa tibulle
  Mors iuuenem campos miſit in eliſios.
Ne foret aut elegis molles qui fleret amores.
  Aut caneret forti triſtia bella pede.

Accedit breve Poetae elogium. In fine Tibulli anni notatio deſideratur. Char. lat. ſine ſign. cuſt. et pagg. num. 4. min.

Editio princeps ſecunda. Prima eſt Veneta h. a. Denis ſuppl. p. 17. Audiffr. p. 440. Cat. bibl. Pinelli II. p. 367. bibl. Aſcew. p. 121. Roſſi p. 71. Pertinet fortaſſe ad hanc editionem etiam Catullus."

Hac editione, ut ſupra iam monuimus, paſſim uſus eſt Vulpius. Caeterum nos eam, cum doctiſſ. Huſchkio, qui collationem benevole noſtris uſibus conceſſit, nominamus edit. principem minorem.

III.

Tertia editio princeps memorata eſt ab Heynio pag. XLI. not. *). Huius editionis accuratam deſcriptionem, quam dedit Morellius in biblioth. Pinelli T. II. p. 383. no. 5051. hic inferamus: „Alb. Tibulli Carmina. Absque ulla nota (circa an. 1472.)

1472.) in 4°. — Editio princeps, exemplar venuſtum. — Omnium editionum, in quibus Tibullus ſeorſim a Catullo et Propertio prodiit, quatenus quidem conſtat, haec prima videtur, eademque ſummae raritatis, neque minoris pulchritudinis eſt. Deſunt in ea numeri, ſignaturae, et cuſtodes: paginae ſingulae carmina quatuor et viginti ut plurimum continent. Character Romanus ac perelegans eſt, planeque idem, quo *Florentius de Argentina* orationem *Iacobi Romani* pro populo Brixienſi ad Nicolaum Tronum Ducem Venetiarum an. 1472 impreſſit, ac *Sexti* quoque *Rufi* Breviarium Hiſtoriae Romanae, *Ioannis de Sacrobuſco* Sphaeram, *Auguſtini Dati* Elegantiolas Latini Sermonis, et *Ovidium* de Arte amandi carmine Italico redditum, ſine ulla temporis et loci nota edidit..... Ac iis quidem addendus eſt *Dares Phrygius*, hoc eodem omnino charactere excuſus...... Ubinam vero *Florentius* hic *Argentinenſis* typographiam exercuerit, lubens ego cognoſcerem; licet Venetiis, vel ſaltem intra Venetam ditionem exercuiſſe omnino putem. — Ad Tibullum quod attinet, is titulum hunc praefert litteris maiusculis impreſſum:

ALBII. TIBULI. POETAE. INLUSTRIS. LIBER. PRIMUS. ET. PRIMO. PRAEMIUM: QUOD. DIVITIIS: ATQUE. MILICIA. SPRETIS. DELIAM. AMET. ET. AMORI. VACARE. PRORSUS. VELIT. INCIPIT. FOE.

In ſine eſt Sapphus Epiſtola ad Phaonem ex Ovidio, cui hocce diſtichon demum accedit:

Illa fuerens *) phaoni quam ſcripſit epiſtolam **) sappho,
Explicit: ex graeco transtulit. Ovidius."

IV.

Quartam denique Tibulli principem editionem, eamque rariſſimam, neque ab Heynio, neque a Panzero, nec ab alio quoquam ante memoratam, accurate deſcribit Morellius in epiſtola, quae adiecta eſt libro, Italico ſermone conſcripto: Saggio

*) Voluit *furens*. EDITOR.
**) Lege *epiſtola*. *Idem*.

gio epiſtolare ſopra la tipografia del Friuli nel ſecolo XV. del conte Antonio Bartolini. In Udine. 1798. 4. maj. Hanc editionem, a Bartolinio comparatam, Bartolinianam vocat Morellius. Nos autem ex ea, quam ibi dedit Morellius, huius libri deſcriptione, quae ad noſtrum finem pertinere videbantur, excerpere, et in Latinum ſermonem converſa huc transferre haud alienum putavimus. Primum igitur librum Bartolinianum definit Morellius in 4. minore, charactere rotundo, ſine temporis, loci aut typographi indicio, eumque diſtinguit ab iis, quos modo commemoravimus, aliisque libris. Tunc haec ſequitur deſcriptio: „Ut bene cognoſcatur editio, quae nunc in lucem protracta eſt, diſtinguaturque ab reliquis, haec obſervare iuvabit. Principium eſt:

ALBIUS TIBULLUS EQUES RO x P x

Initias alius fuluo sibi cõgerat auro
Et teneat culti iugera magna ſoli x

Poemata, quantum ad numerum et diviſionem attinet, iam ſunt, ut in veteribus editionibus ſine commentariis, niſi quod in tres libros ſunt diviſa, ut in editione a P. Audiffredi memorata (quam nos ſecundo poſuimus loco) cum librorum ſignificatione litteris maiusculis expreſſa. Quartus habet inſcriptionem maiusculis idem litteris expreſſam AD MESSALAM ſine libri ſignificatione. Inſcriptiones modo adſunt, modo deſiderantur, itemque litterae initiales; quae quando inveniuntur, charactere ſunt minusculo, eo conſilio poſitae, ut maiusculae inde fierent coloribus diſtinctae. Character rotundus quidem eſt, ſed paulo rudior, magnaeque formae, ita ut integra quaeque pagina plerumque viginti quatuor tantum lineas habeat. Lineae ſunt inaequales, paginarum formis in prelo non ſatis conſtrictis, ceteraque omnia apparent, quae una cum his vetuſtatis indiciis in libris, eadem aetate impreſſis, inveniri ſolent. Singulare eſt, quod alia diſtinctionis ſigna non reperiuntur, praeter parvulas literas x, tam pro virgula, quam pro puncto poſitas: quam rem, quantum nemini, alibi non animadverti. Haec omnia nihil valent ad cognoſcendum locum, typographum aut impreſſionis annum: vix, quum Italica editio ſit

ſit cognita, coniectura aliqua fieri poteſt ex chartae nota, littera B in circulo poſita, tribuendam eſſe *Thomae Ferrando,* claro typographo Brixienſi, cuius epiſtolas *Phalaridis* iam notavi in indice Pinelliano num. 3765, ubi vero effici non poterat, utrum ille editor an typographus tantum eſſet. Revera eadem nota invenitur in *Franciſci Aſulani Acerba* et in *Statutis Brixienſibus* anni 1473. ab hoc typographo impreſſis, ac teſte clariſſimo Boni, qui uberius egit de Ferrandi editionibus in litteris typographicis, etiam in *Propertio* eiusdem Ferrandi ſine anni nota (pag. LXXIX.), qui an eadem, qua Tibullus, ſit impreſſione, videndum erit: quod quominus ſtatuatur, vix prohibet parvum hoc diſcrimen, quod Tibullus diphthongos *ae* et *oe* iunctas habet, Propertius ſeparatas. Ceterum non eſt ſilentio praetereundum, characterem Tibulli ſimilem quidem eſſe, neque tamen eundem, qui Phalaridis, Acerbae ac Statutorum Brixienſium, qui tres ſoli veteris impreſſionis libri, hac aetate noti, Ferrandi nomen habent, diligenterque a me fuerunt inſpecti. . . . . Satius igitur erit, aliunde novam lucem exſpectare, ut haud dubitanter aut Ferrando tribuatur Tibullus aut aliis, et, quum bona deſint argumenta, in medio relinquere, quaenam e tribus Tibulli editionibus (a nobis ſecundo, tertio, quarto loco poſitis) prima fuerit, et qua re praeſtare iis dici poſſit trium poetarum editio, quae Venetiis prodiit a. 1472 (primo loco a nobis poſita). Sed non hoc tantum nomine pretioſus eſt hicce Tibullus, quod vetuſtate eſt inſignis ac novitate ſua: inde praeſertim eſt maximi faciendus, quod bonae inſperſae ſunt lectiones, quae aut omnino, aut maximam certe partem in libris, iſto tempore impreſſis, non deprehenduntur: ut intelligatur, non ex alia editione deſcribi potuiſſe, niſi rariſſimam illam ſequatur per *Florentium de Argentina* (tertio loco a nobis poſitam), cuius exemplar Pinellianum cum tot aliis pretioſiſſimis libris in Britanniam abiit, neque aliud hic remanſiſſe notum est, quod inſpicere poſſim. Maiore, quam mihi conceſſum eſt, otio opus eſſet ad internum libri pretium penitus cognoſcendum. . . . . In univerſum tamen textus magis con-

ſpirat

ſpirat cum editione Audiffrediana, quam cum Veneta a. 1472, quae bene intelligitur viri docti opera meliores lectiones fortita eſſe, quam in duabus aliis deprehenduntur. (Sequuntur iam variae lectiones pauculae enotatae, ſuis locis a nobis inſertae.) Qui minuta reſpicere velit, arguere etiam poſſit, hanc editionem, utpote omni additamento carentem, reliquis fuiſſe priorem, quum Audiffrediana epitaphium habeat vitamque Tibulli in ſine, Veneta a. 1472 haec duo poemata, Ovidiique de morte Tibulli elegiam, editio per Florentium de Argentina epiſtolam Sapphus ad Phaonem, ex Ovidii Heroidibus deſumtam, et fortaſſe alia etiam. Sed hoc non ſufficit ad probandam maiorem vetuſtatem, neque adeo melior lectio, quae plerumque obtinet in editione a. 1472, quae poemata collata exhibet atque emendata, cauſam praebet ſatis idoneam, cur aliis, anni nota carentibus, poſterior putetur; quum fieri potuerit, ut alius editor etiam poſt hanc maluerit, ſive exhibere Tibullum ex codice manuſcripto, quem omni alio textu pluris faceret, ſive ex ſuo ipſius non ex aliorum iudicio emendatum. Ceterum non crediderim, editionem a nobis iam examinatam priorem eſſe a. 1471, neque poſteriorem anno 1475: quantum coniicere licet ex complexione indiciorum quorundam, quae non facile eruuntur, niſi a peritis oculis, quaeque errorem vix admittunt.“ Atque haec quidem quartae huius Tibulli principis editionis a Morellio data deſcriptio. —

V.

Unum nunc adiicere placet, in catalogo librr. imprr. Muſei Brit. ſ. v. *Tibullus* proferri *Tibullum* 1472. 8vo, itemque ſ. v. *Propertius, Propertium* 1472. 8vo. De quibus editionibus quum nihil alibi memoratum inveniatur atque huic notitiarum generi non multum ſit tribuendum, res in incerto videtur relinquenda iisque commendanda, qui occaſionem habeant accuratius in eam inquirendi.

DE

EDITIONIBVS QVAE SECVTAE SVNT.

Pag. XLII. *not.* *). Mediolanenſis haec a. 1480 ex Broukhuſii catalogo memoratur in biblioth. crit. Amſtelod. Vol. I. Part. III. pag. 58.

Pag. XLVI, 3. a. f. Ei quod in manibus habuit Panzer, exemplo folium primum deerat. Atque, teſte Harles Supplem. ad brev. notit. litterat. Rom. Tom. I. pag. 350., cenſor in ephem. litter. Gothanis a. 1793 nro. 52. pag. 462. deprehendit id nullum aliud eſſe exemplar, ac id, quod Iac. Thanner 1500. 4. prelo exire iuſſerat. Cfr. Io. Henr. Voſſ. praefat. ad Tibull. edit. ſupra memorat. pag. XXVI. XXVIII.

Pag. XLIX, 12. a. f. *Catullus. Tibullus. Propertius. His acceſſerunt Corn. Galli Fragmenta.* Baſileae per Nicolaum Brilingerum. 1546. 12. Extat in biblioth. Academ. Gottingenſ.

Pag. L, 13. Editionem Antwerpianam apud Chriſtophorum Plantinum a. 1560. charactere Romano, cuius in fine paginae mentionem iniicit Heynius, cenſor in bibl. crit. Amſtel. Vol. I. Part. III. pag. 58. plus ſemel oculis uſurpaſſe ſe dicit, eamque iam in Francii, Broukhuſii et Crevennae catalogo inveniri.

Pag. LIII, 7. Vide de hac editione Santen. in bibl. crit. Vol. I. P. III. p. 59. 60.

Pag. LIII, 16. a. f. Negat Io. Henr. Voſſ. praef. p. XV. Scaligerianam recenſionem in hac editione expreſſam. Idem recte monet, *Paſſeratii* notas non totum complecti librum quartum, ſed ſolum carmen ad Meſſalam.

Pag. LIII, 7. a. f. Pro *repetita editio* 1620. l. *repetitae editiones* 1618 *et* 1621.

Profert Io. Henr. Voſſius praef. p. XXV. ex biblioth. Heidelb. editionem impreſſam Pariſiis ap. Orry a. 1608 cum notis *Cyllenii, Statii, Mureti, Duſae, Scaligeri.* Haec eadem videtur eſſe editio, quam profert cenſor in bibl. crit. Vol. I. P. III. p. 59. a. 1608. in fol. impreſſam, *Lutetiae in officina typogra-*

graphica Claudii Morelli, via Iacobaea ad insigne fontis, non sine Regis priuilegio: quem titulum dicit esse libri, quem ipse possideat, a nemine fortasse memoratum, in quo, textui subiectae, notae apparent *Cyllenii, Statii, Mureti, Douzae filii, Scaligeri.* Hanc autem editionem meram repetitionem existimat eius, quam a. 1604 memorat Heynius, nisi eadem sit, titulo tantum fraude bibliopolae mutato, cuius in editionis titulo typographus legatur *Marcus Orry, via Iacobaea, ad insigne leonis salientis.*

Pag. LIV, 10. Una cum his *Gebhardi* animadversionibus textus prodiit *Catulli, Tibulli, Propertii Corneliique Galli suppositii.* Titulum descriptionemque huius editionis alteriusque Gebhardianae a. 1621. dedit Barthius edit. Propert. pag. XLIII. XLIV.

Pag. LV, 16. a. f. Editorem Cantabrigiensis huius editionis 1702 nominat Wolfius anall. litt. fascicul. I. p. 18. Est *Annesley*, post comes *de Anglesey.*

DE

NOVISSIMA TIBVLLI LITTERATVRA.

Pag. LVI, 12.

Hoc unum iam restat, ut ea, quibus inde ex eo tempore, quo ultima Heynii editio prodierat, Tibullo, vel novis adornandis recensionibus, vel aliis, quae ad crisin huius poetae pertinent, scriptis, consulere studuerint viri docti, breviter indicemus. Ac primum quidem ipse *Ern. Car. Frid. Wunderlichius* concinnaverat editionem, qua, Heynianam textus recensionem secutus, inventutis commodis prospiciebat quum elaboratis denuo carminum argumentis, tum brevi etiam in locis difficilioribus adiecta adnotatione. Prodiit haec editio anno MDCCCIX hoc titulo:

Albii Tibulli Carmina, libri tres, cum libro quarto Sulpiciae et aliorum. Ex recensione Heyniana cum animadversionibus edidit E. C. F. Wunderlich, philos. in Acad. et literar. humanior. in gymnas. Gotting. Doctor. — Gottingae, apud Danckwerts. 8.

Post

Post hunc *Io. Henr. Vossius* duas curavit editiones, quae intra unius anni spatium lucem viderunt.

Albius Tibullus et Lygdamus, codicum ope emendati a Io. Henr. Voss. Heidelberg. apud Mohr et Zimmer 1811. 8.

Albius Tibullus und Lygdamus, nach Handschriften berichtiget von Joh. Heinr. Voss. ib. apud eosd. 1811. 8.

In priore quidem editione nonnisi nova textus recensio exhibetur; in altera vero adiunctus est etiam commentarius, quo vel lectiones, quas recepit, vel coniecturas quum suas ipsius, tum aliorum, quas intulit, defendere studuit. Ad textum vero constituendum undecim ille Codd., nondum collatis, et multis praeterea editionibus antiquioribus usus erat. Iudicium de hac editione apud alios esto: nobis satis est eam indicasse. —

Deinceps vir doctissimus, *Immanuel. Georg. Huschke*, Professor Rostochiensis, qui et ipse Tibullum cum suis animadversionibus editurus est, anno MDCCCXIII. primam libri primi elegiam, speciminis loco, recensuit atque illustravit; anno insequente eandem repetiit, atque tertium et septimum eiusdem libri carmen adiunxit.

Albii Tibulli Elegiae tres, diversitatem lectionis Vossianae suasque animadversiones adiecit Im. G. Huschke. Rostoch. ap. Adler. 1814. 4.

Novissima totius Tibulli editio debetur *Conr. Al. Bauero*, regi Bavar. a consil. legat.

Albius Tibullus. Mit teutscher Uebersetzung, und einer Auswahl der vorzüglichsten prüfenden und erläuternden Anmerkungen verschiedener Gelehrten. 1816. 4.

Qua editione, quum per bibliopolam non vendatur, ideoque paucis tantum innotuerit, quid auctor praestare voluerit, breviter exponamus. In praefatione primum docte disseruit de vita Tibulli, deque tempore quum ipsius poetae, quo vixerit, tum carminum, quo probabiliter scripta sint, accuratius constituendo, deinde de Vossii ratione, qui tertium elegiarum librum Lygdamo adscribit, et carmen ad Messalam Tibullo vindicat, quid censeat, paucis declaravit, denique nonnulla de editionibus huius poetae adiecit. Textui e regione posuit versionem ver-

vernaculam, ſubiectis brevibus notis, quae interpretationem atque explicationem maxime ſpectant. In fine editionis tres exhibentur commentationes, in quarum prima de nova *Io. Henr. Voſſii* textus recenſione, altera de eiusdem verſione germanica differit; tertia exponit de pede trochaico, qua lege in hexametros noſtrae linguae admittendus ſit. — Ceterum auctoris nomen, quod in titulo et praefatione omiſſum eſt, legitur in fine alterius commentationis pag. 182. —

Ex ſcriptis virorum doctorum, quae Tibullum ſpectant, haec nobis innotuere:

H. C. A. Eichſtadii Programma: *Disputantur nonnulla de iis, quae novo Tibulli editori vel cavenda vel faciunda ſint.* Ienae, 1806. fol.

Eodem anno etiam *Io. Aug. Goerenz* edidit programma:

Tentamen criticum in loca quaedam carminum Tibullianorum. Zwickav. 4.

Epiſtola critica in Tibullum, Pſeudo-Tibullum et Propertium, ad virum perilluſtrem H. C. A. Eichſtadium auctore Ern. Car. Chr. Bach. Gothae apud Ettinger. 1812. 8.

Denique tribus abhinc annis vir doctiſſimus *Immanuel. Georg. Huſchke* ſcripſit:

Commentat. ad Tibulli I, 9, 22. in *Frid. Aug. Wolf analectis literar. faſcicul.* I. pag. 164 — 184. 1816. 8. —

Ex verſionibus germanicis, quae metrice ſcriptae ſunt, has indicaſſe ſufficiet:

Tibull's Elegieen, lateiniſch und deutſch, von Frid. Carl v. Strombeck. Goetting. apud Dietrich. 1799. 8.

Die elegiſchen Dichter der Römer, überſetzt von D. F. Koreff. Tom. I. (qui continet Tibullum) Pariſ. apud Schoell. 1810. 4. — Prodiit etiam ſub titulo:

Tibulls Werke, der Sulpicia Elegien und einige elegiſche Fragmente andrer, von etc.

Tibullus und Lygdamus, überſetzt und erklärt von Joh. Heinr. Voſs. Tubing. apud Cott. 1810. 8.

Denique noviſſima verſio eſt *Baueri*, de qua v. ſupra.

COL-

COLLATIO

TIBVLLI CODICIS PARISIENSIS

DVARVMQVE EDITIONVM PRINCIPVM ANNI 1472

CVM

EDITIONE HEYNIO - WVNDERLICHIANA.

LIBER I.

ELEGIA I.

In Codice Parisiensi haec legitur inscriptio: *Albii Tibulli poetae* (in Cod. *poete* est, litera *e* pro *ae* posita, constanti huius librarii consuetudine, quam semel adnotasse satis est) *illustris liber incipit:* singularum vero elegiarum argumenta in eo non praefixa sunt. In editione principe maiori anni 1472 haec leguntur verba in principio: *Albii Tibulli. eg. Ro. Poetae. Cl. Liber Primus quod spretis divitiis Deliam amet et amori serviat.* Nam elegiarum numeri in ea non appositi sunt, sed praemissa inscriptione singula carmina distinguuntur. Denique in editione principe minori eiusdem anni quamvis plerumque praeposita est brevis inscriptio, primum tamen hoc carmen ea caret. —

vs. 2. *iugera multa*] Codex *magna.*

6. *exiguo*] Cod. et edit. pr. mai. *assiduo.* Ceterum constans haec est scriptura codicis et huius verbi et similium, quod semel moneo. —

12. *florea*] Cod. et utraque edit. *florida.*

14. *deo*] in omnibus tribus: *deum.*

17. *hortis*] Cod. et ed. pr. min. *ortis.*

18. *saeva*] in edit. pr. mai. *seva.*

19. *felicis*] *felices* praebet Cod., ed. min. *foelicis.*

20. *nostra*] *vestra* est in Cod. Pro *innumeros lustrabat* edit. pr. min. habet *innumeros lustrabit.*

22. *hostia magna*] omnes tres *hostia parva.*

24. *clamet*] in edit. pr. min. *clamat.*

25. *iam possum*] Cod. cum edit. mai. pr. *non possum,* edit. pr. min. *non possunt.*

26. *longae*] edit. pr. mai. *longe*, et vs. 27. *hortus* pro *ortus*. Qua quidem in ſcriptura ſibi non conſtat.

29. *bidentem*] in Cod. *bidentes*.

31. *agnamve*] edit. pr. mai. *agnamne;* eadem pro *ſetumve* praebet *foetumque*.

34. *de magno*] edit. pr. mai. *de magno praeda petenda grege eſt*. Sic quoque edit. min., niſi quod *preda* in ea ſcriptum. —

36. *Palem* tuentur etiam Cod. et ed. pr. mai.

37. *aſſitis*] Utraque edit. *adſitis*. Quum vero neque editio Heyniana, neque mei libri in huius verbi ſcriptura ſibi conſtent, varietatem in ea poſthac praeteriri conſultius duco. In eodem verſu legunt *vos e*.

44. *ſi licet*] Mendoſam lectionem *ſcilicet* habent etiam editt. principes. Porro omnes tres conſentiunt in lectione *levare toro*, niſi quod Cod. *thoro* ſcribit, quam rationem ſemper ille ſequitur.

46. Pro *detinuiſſe* omnes ſervant *continuiſſe*. — In verſu ſeq. Cod. *ibernus* pro *hibernus*, ut ſaepe alias pro *hortus* dat *ortus*, *Aemonios* pro *Haemonios*, et contra *circha* pro *circa*, *Cherintus* pro *Cerinthus*: quae quidem omnia eum vel in Italia exaratum, vel ex Italico codice deſcriptum eſſe, ſatis clare oſtendunt.

48. *igne iuvante* eſt in omnibus tribus. — Vs. 50. edit. pr. mai. *quis maris*.

51. Omnes dant, inverſo ordine, *pereat potiusque*. Praeterea Cod. ſcribit *ſmaragdi*.

54. *hoſtiles*] Cod. et edit. pr. mai. *exiles*. Sic etiam edit. pr. a Morellio in epiſtol. deſcripta. Vid. notit. literar.

57. Altera lectio *cupio* invenitur in edit. pr. min.

59. Cod. *ſupprema*.

60. *Te teneam*] Utraque edit. pr. *et teneam*.

62. Pro *lacrimis* in editt. principibus conſtanter ſcriptum *lachrymis*. Quod ſaepius monere, non videtur operae pretium.

64. *Vincta nec*] Cod. *iuncta nec*.

71. *ſubrepet*] idem *ſurrepet*.

72. *capite*] Cod. et edit. pr. mai. *capiti*. Sic etiam habet edit. pr. apud Morell.

78. *Deſpiciam dites*] Utraque edit. pr. *Dites deſpiciam*.

ELE-

ELEGIA II.

In edit. pr. mai. haec legitur inſcriptio: *Queritur de ianua clauſa et ad ipſam atque amaſiam ſuam multis utitur blanditiis:* ex edit. min. nihil enotatum reperio. —

3. *perfuſum*] Cod. *percuſſum.*

5. *noſtrae*] inſigni varietate edit. min. *mater.* Vid. Heyn.

6. *firma ſera* in omnibus.

7. Edit. pr. mai. *domini, te v. hymber.* Edit. pr. min. *difficili.* —

10. *Neu furtim*] Cod. *Nec furtim.* — Idem vs. 13. in textu quidem *voce* habet; at in margine ab eadem manu, quae codicem deſcripſit, adiectum: *alii* nocte.

14. *florea s.*] omnes tres conſentiunt in *florida s.*

17. *iuvenis*] Cod. *iuvenum.* — Mox in edit. min. *tentet.* —

18. *fixo*] Cod. *falſo.* — Pro *referat* edit. pr. min. *referet.* — Edit. pr. apud Morell. utroque loco futurum habet: *tentet* — *referet.*

19. *deſcendere*] Cum edit. pr. mai. vulgatam *decedere* ſervat Cod.; edit. pr. min. *discedere.*

22. *addere* legitur in utraque edit. pr.

23. *docet*] Cod. et edit. pr. min. *decet.*

26. Pentameter in Cod. ab eadem manu ſuppletur ita: *Ille deus certae dat mihi ſigna viae.* Utraque editio effert hoc modo: *Securum in tenebris me facit eſſe Venus.*

28. Edit. pr. mai. ſcribit: *premia.* — Vs. 31. eadem *hybernae,* ut II, 7. et vs. ſeq. *hymber,* et I, 47. *hybernus,* quam ſcripturam in his ſimilibusque verbis eam ſemper tenere, ſemel hic monitum ſit. — Cod. *ibernae,* quem morem deſerit II, 3, 48, ubi *hybernas* ſcribit. — Eadem inconſtantia in edit. princ. min. —

35. *femina fias*] Cod. *femina fiat;* at edit. pr. mai. *foemina fiet.*

37. *Neu ſtr. terrete*] *Ne ſtr. terete* Cod.; in *ne* conſentiunt etiam editt. princ.

40. *omnes*] Edit. pr. min. *omnis.*

42. *rabido*] Omnes tres *rapido.*

46. *Fulminis* — *ſiſtit*] Liber ſcriptus et impreſſi conſentiunt in lectione *fluminis* — *vertit.* — Mox Cod. *ellicit.*

49. *te-*

49. *tenet*] Editt. princ. *ciet.*

53. *herbas*] Edit. min. *artes.*

54. *Hecates*] Cod. *Hecatae*; edit. princ. min. *Hecate.*

56. *quis*] Etiam Cod. *quis.* Et ſic ille ſemper.

58. *ipſe toro*] *eſſe toro* edit. pr. min. — Mox edit. mai. *Tu tantum — caetera.*

60. Pro *ille nihil* omnes offerunt *eſſe nihil.* — Pro *ſe dixit* vs. ſeq. habet ed. pr. min. *ſibi dixit*; eadem vs. 63. ſcribit *thaedis.*

67. In noſtris etiam libris verſus ſequentes cum ſuperioribus cohaerent, nulla diſtinctione facta. — Ceterum hic ſemel edit. pr. mai. ſcribit *quom*; pro *poſſet* edit. pr. min. legit *poſſit.*

68. Cod. *malluerit.* — Vs. 69. edit. pr. mai. *Cylicum.* — Vs. 70. edit. pr. min. *Caſtro.*

71. *Totus et argento contextus*] Etiam Cod. *Argento totus contectus.* v. Heyne.

73. *mea, ſim tecum modo, Delia, poſſim*] Mira hoc loco in libris varietas. Cod.

modo ſi tecum, mea Delia, poſſim.

quo Wunderlichii coniectura egregie firmâtur. Utraque edit. pr.

mea, ſi tecum modo, Delia poſſem.

74. *in ſolo*] Vitioſam lectionem *inſolito* exhibent editt. princ.; duobus verbis Cod. *in ſolito.*

75. *retinere*] Cod. *tenuiſſe.*

76. *inculta*] Cod. et edit. mai. *in culta*; minor *Mollis et in cultus.*

77. *Tyrio — toro*] Cod. *tyro.*

79. *tum*] Cod. cum edit. pr. mai. *tunc.* — *plumae.* edit. maior. *pluviae: nec.* — Pro *ſoporem* Cod. *ſopore.*

82. *nunc — luit?*] Cod. et edit. pr. mai. *num — luit?* —

83. *inceſtus*] *incaeſtus* praefert utraque edit. pr.

84. *deripuiſſe*[Solemni confuſione Cod. cum edit. pr. mai. *diripuiſſe.* Edit. min. *dirripuiſſe.* — Edit. mai. vs. 89. ſcribit *letus.*

90. *non uni ſaeviet*] Edit. min. *non vanus ſcaeviet.* Cod. et edit. mai. *non unus ſaeviet.* — Vs. ſeq. edit. mai. *iuvenem.* Praebet etiam edit. pr. apud Morell.

96. *de-*

96. *detinuiſſe*] Edit. pr. min. *detenuiſſe.* Eadem vs. 97. *circumuenit.* (ſic) Semper enim haec editio pro *v* ponit *u.*

99. *parce*] corrupte edit. mai. *par te.*

ELEGIA III.

Inſcripta eſt in utraque edit. pr. *ad Meſſalam.*

1. Pro *Aegaeas* edit. mai. *Aegeas.* — Eadem vs. ſeq. *memor es ipſe.*

3. *Phaeacia*] *Phaeacia* Cod. et edit. mai., in qua, quod ſemel hic monemus, et hoc nomen proprium et reliqua omnia minori ab initio litera ſcribuntur.

4. *Mors, precor, atra, manus*] Conſentiunt omnes tres in altera lectione *Mors modo nigra manus.*

6. *moeſtos*] Cod. *meſtos,* et ubique hanc ſervat ſcripturam. Edit. mai. hoc quidem loco habet *meſtos;* ſibi tamen non in omnibus conſtat locis.

7. *Aſſyrios*] Cod. *aſſirios.*

9. *quam mitteret*] Cod. *cum,* ut conſtanter ſcribit pro *quum,* quod hic in utraque edit. legitur.

10. *conſuluiſſe*] Edit. mai. *conſoluiſſe.*

11. *ſuſtulit*] in Cod. *ſubſtulit.* — Pro *illi* in edit. pr. mai. *ille.*

12. *Retulit*] *rettulit* ſcribit edit. pr. min., quae deinde cum maior. dat vitioſum *omnia.*

13. *nunquam*] *numquam* Cod.; *nusquam* edit. pr. min.

14. *Quin fleret*] Ex omnibus tribus enotatum *quum fleret.*

17. *cauſatus aves, aut*] Cod. cum edit. pr. mai. *c. aves: dant.* Edit. pr. min. *cauſatus, aves dant.*

18. *aut*] deeſt in omnibus.

19. *O quoties*] Edit. min. *quotiens,* ut vs. 24. *totiens.*

21. *ne quis*] Cod. cum edit. pr. min. *neu quis.* — Praeterea Cod. ſcribit vs. 22. *prohybere* et vs. 23. *Yſis.*

23. *mihi*] Editt. principes *tibi.*

25. *pie dumque ſacra*] Cod. *pie deumque ſacra.* (ſic)

26. *ſecubuiſſe*] Edit. pr. min. *ſuccubuiſſe.* — Eadem vs. 29. pro *perſolvens Delia voces* habet *perſolvat delia poenas.*

32. *Inſignis*] Duobus verbis edit. pr. mai. *In ſignis.*

33. *At mihi*] *Ut mihi* ex edit. pr. min. enotatum.

34. *Red-*

34. *Reddereque — menſtrua*] *Reddere et — maſcula.* In ſcriptura vocis *tura* neque Cod., neque editt. eandem ubique ſequuntur normam.

37. *Nondum*] Cod. hic et ubique *nundum.* In edit. mai., ex qua et ipſa hic *nundum* enotatum, non eadem conſtantia. Edit. princ. min. *non ceruleas.* — *contemſerat*] Cod. *conſpexerat;* editt. princ. ſcribunt *contempſerat.*

38. *Effuſum*] Cod. *effuſſum;* idem vs. 42. *fraenos.*

45. *Ipſae mella dabant*] in edit. pr. min. *ipſe mella dabat.* — Pro verbis *ultroque ferebant* edit. pr. mai. *nec bella nec enſes*, ex vs. 47. haud dubie repetitum.

47. *enſem*] omnes tres hic dant *enſes.*

49. *nunc vulnera*] Cod. et edit. pr. mai. *et vulnera.*

50. *multa reperta via*] Editt. princ. *mille repente viae.*

54. *his ſcriptus*] Edit. pr. mai. *in ſcriptus*, min. *inſcriptus*, Cod. *inſcriptis*, qui praeterea *hoſſa* ſcribit.

55. In ſcriptura *conſumptus* hic quidem omnes tres conſentiunt.

58. *ad Elyſios*] Cod. et edit. pr. mai. *in El.*

59. *vigent*] deeſt in edit. pr. min. — *vagantes*] Maior vitioſe *vagentes.* — Vs. 63. in edit. min. ſcriptum *caſſia.*

63. *Hic iuvenum*] Cod. *hac iuvenum*, edit. pr. mai. *at iuvenum*, min. *et iuventum.*

69. *Tiſiphoneque*] Cod. *Teſyphoneque,* edit. pr. min. *Theſiphoneque.*

71. *Tum*] *Tunc* in omnibus tribus. — Vs. ſeq. edit. pr. mai. *erratas.*

73. *tentare*] Solus Cod. *temptare.* — Idem pro *Ixionis* habet *Yſionis*, edit. pr. mai. *Iſionis.*

75. *Tityos*] Cod. *Tycius,* Edit. pr. mai. *Tityus,* min. *Tytius.* Quamquam nomina propria in noſtris etiam libris mire plerumque ſunt depravata, ubique tamen, ut accurati ſimus in hac re, varias, quae enotatae ſunt, lectiones apponemus.

76. *viſcere*] Edit. pr. min. *ſanguine.*

79. *quae*] in omnibus eſt *quod.*

80. *Lethaeas*] Cod. cum edit. pr. mai. *letheas.*

86. *plena*] Cod. *pleno.* — Idem vs. ſeq. *circta* pro *circa.*

89. *nuntiet*] Edit. pr. min. *nunciet.*

91. *Tunc mihi*] in Cod. *nunc mihi.*

ELE-

ELEGIA IV.

Haec in edit. pr. mai. praefixa ſunt verba: *Ad Priapum de amoribus puerorum*, ex min. nihil enotatum.

3. *Quae tua formoſos cepit*] *coepit. Quae tua formoſa.* Sic edit. pr. mai.

7. *Tum Bacchi*] Cod. *Tunc Baci.* Rarior in eo eſt ſcriptura *Bacus;* plerumque *Bachus* exaratum; nuspiam vero, quantum obſervavimus, *Bacchus.* — *reſpondet*] omnes tres *reſpondit.*

8. *curva ſic*] Edit. pr. mai. *curvas ſit;* min. *curva ſit.*

9. *O fuge*] In edit. pr. mai. *offuge;* in min. *o fugae.*

13. *Huic quia*] Cum edit. pr. min. praebet Cod. *hic quia;* at edit. mai. *hunc quia.* — Porro pro *audacia* Cod., ut ſaepius, *audactia.* — Denique edit. mai. *coepit.*

14. *ſtat*] *ſtet* eſt in edit. pr. mai.

15. *Sed te ne capiant . . . negarit*] Cod. cum edit. pr. min. *ſed ne te capiant . . . negabit.* — Vs. 16. edit. pr. mai. *tedia*, ut alibi *premia* etc.

22. *longa ferunt*] Cod. cum libris impreſſis *ſumma ferunt.*

24. Pro *iuraſſet* edit. pr. min. *iuraſſe.* — *quidquid.* Conſtant ſibi omnes tres in ſcriptura *quicquid* et hic, et ubique.

25. *Sinet Dictynna*] Cod. cum edit. pr. min. *Sinit Dictinna;* edit. pr. mai. *ſinit Dictina.*

27. *transiit*] In omnibus *transiet.*

28. *ſegnis*] Vitioſe Cod. *ſenis.* — Mox omnes *remeatque.*

29. *deperdit*] *dependit* ex edit. pr. min. affertur.

30. *alba*] Omnes tres offerunt *alta.*

33. *ego* abeſt a Cod. et edit. pr. min. Praeterea pro *ſerior* Cod. *ſenior.*

34. *Moerentem*] Mendoſe in edit. min. *morientem.*

36. *non ullam*] Omnes tres *non illam.*

37. *aeterna*] Edit. pr. mai. *aeterno.* — *iuventas*] noſtri omnes praeferunt *iuventa.*

38. *intonſus*] Cod. *intonſum.* — *utrunque* ſcribit edit. pr. mai., ut vs. 41. et 43. *quanvis.*

39. Cod. hic et ubique *temtare*, rarius *temptare,* ut I, 3, 73. — Pro *libebit* in edit. pr. min. eſt *licebit.*

40. Ce-

40. *Cedas*] Cod. cum edit. pr. min. *credas.* — Solus Cod. deinde pro *vincit* habet *vincet.*

43. *picea*] Cum edit. pr. mai. Cod. *picta.*

44. *admittat nimbifer*] Cod. *amiciat imbrifer*, Edit. pr. mai. *admittat hymbrifer*, minor *annuntiat imbrifer.*

48. *opere*] *opera* praebent Cod. et edit. pr. min.; *operi* eſt in mai.

53. *Tunc — tunc*] Cod. *tunc — tum*, edit. pr. min. *tum — tum.*

55. *mox offeret*] In omnibus tribus *poſt afferet.* — Pro *ipſe roganti* Edit. pr. mai. *ipſa volenti.*

59. *At tibi, qui*] Omnes tres *iam tu, qui.*

61. *Pieridas*] Edit. pr. mai. et min. *Pierides.* — Poſterior etiam pro *amate* praebet *amare*, et vs. 62. pro *Pieridas* iterum *Pierides.*

63. *eſt Niſi coma*] In Cod. ſcriptum *eſt non ni coma;* edit. pr. min. *nyſi eſt coma.*

65. *vivet*] Cod. *vivent* (ſic). In edit. pr. min. vero clare expreſſum *vivent.*

68. *Idaeae*] Cod. *Ydaeae*, edit. pr. mai. *Ideae.* — Ab hoc inde verſu, quum Wunderlichius Codicis Pariſienſis et editionis principis, quam nos *maiorem* nominamus, uteretur collatione, a viro doctiſſimo Bardili liberaliter oblata, in noviſſima illius editione usque ad Eleg. VII. vs. 23. libri primi, horum librorum varietas enotata eſt. Deſignatur autem *Cod.* apud Wunderlichium *Pariſ.*, et edit. pr., quae nobis vocatur *maior*, apud illum *Venet.* Vid. praefat.

69. *expleat*] Edit. pr. min. *impleat.*

70. *Phrygios*] Cod. *Frigios.*

72. *Fletibus*] Omnes tres *flentibus.*

75. *Titio*] Cod. *Tacio*, utraque edit. pr. *Tityo*, quam ſcripturam etiam vs. ſeq. ſervant.

77. *me, qui*] Cod. *qui me.* — Idem vs. 80. *diducat.*

81. *Heu, heu*] Cod. *he heu.* — *Marathus lento*] Edit. pr. min. *lento Marathus.*

83. *turpis*] In utraque edit. pr. *turbis.*

E L E G I A V.

Inſcriptio in edit. pr. mai. haec eſt: *Queritur quod cum pro amica vota fecerit alter eam teneat.*

1. *dis-*

1. *discidium*] Cod. et edit. mai. *disſidium*, minor *deſidium*. — Vs. 2. Cod. *ſortis* pro *fortis*.

3. *verbere*] In edit. pr. min. male expreſſum *vebere*. — *turben*] Cod. et edit. pr. mai. *turbo*.

5. *ferum*] Edit. pr. min. *ferrum*. — *libeat*] mai. *liceat*. —

6. *poſthac*] Cod. et edit. pr. mai. *poſt haec*.

7. *per te*] In omnibus tribus *parce*. — Vs. 9. edit. mai. pro *defeſſa* duobus verbis *de feſſa*.

11. *ter circum*] Utraque edit. pr. *te circum*. — Deinde ſcribit cod. *ſulphure*.

12. *praecinuiſſet*] Edit. pr. mai. *pertimuiſſet*. — Eadem pro *poſſent* vs. ſeq. *poſſint*.

16. *Vota novem Triviae*] Cod. *voca novem creme*. Edit. pr. mai. *vota novem Veneri*.

23. *Et mihi*] Omnes tres conſentiunt in lectione *aut mihi*. Wunderlichius quum in Cod. et edit. pr. mai. *at* legi notaret, hunc locum cum vs. 19., ubi in collat. *at* extat, confudiſſe videtur.

25. *conſueſcit amantis*] Cod. cum edit. pr. mai. *conſueſcet am.*

28. *ſegete ſpicas*] Omnes tres *ſegete et ſpicas*. — Porro edit. pr. min. *dapes*.

30. *Et iuvet*] In omnibus *adiuvet*.

32. *detrahat*] Cod. cum edit. pr. min. *detrahat*.

33. *virum, hunc*] Edit. pr. min. *virumque hunc*.

35. Cod. ſcribit *nothusque* et vs. 36. *Armonios*.

41. *devotum deſcendens*] In Cod. et edit. pr. min. *diſcedens devotum*.

42. *heu narrat*] Conſentiunt noſtri quoque in vulgata *et narrant*. — Pro *nefanda* Cod. et edit. mai. *nephanda* ſcribunt.

45. *Talis ad Haemonium*] *talis ad hemonium* ed. pr. min. — *hemon.* etiam in mai. — *Nereis Pelea*. Cod. *Nereisque Pellea*, edit. pr. mai. *Nereis quae Pelea*.

56. *e triviis*] Edit. pr. min. habet *et triviis*.

57. *evenient*] Cod. *et venient*; utraque edit. pr. *eveniet*.

58. *iniuſta*] Edit. pr. mai. *in iuſta*.

61. *praeſto ſemper tibi:*] Cod. *praeſto. tibi praeſto*. Edit. pr. mai. *praeſto tibi: praeſto*, min. *praeſto tibi, praeſto*.

64. Edit. pr. mai. *ſubicietque*. — Vs. ſeq. utraque edit. *deducit* pro *deducet*.

66. *de-*

66. *detrahet*] In edit. pr. mai. *detrahit.* — *ipſe*] Cod. *ille.*

67. *fatiſcit*] Vulgaris lectio *pateſcit* in omnibus tribus.

69. *mea fata*] Conſentiunt noſtri quoque libri in lect. *mea furta.*

70. *rotae*] Edit. pr. mai. *rota.*

74. *usque fores*] Cod. *ipſe fores.* — Idem vs. 76. pro *nat tibi* dat *nam tibi.*

ELEGIA VI.

Inſcripta eſt in edit. mai. *Ad Amorem.*

1. *offers*] Edit. pr. min. *affers.*

3. *ſaeve puer, mecum eſt? An gl. magna*] Cod. hic habet:

Quid tibi ſaeviciae eſt mecum? An gl. magna eſt.

Edit. mai. autem exhibet ita:

Quid tibi ſaevitiae mecum. an gl. magna eſt.

In min. tandem ſcriptum:

Quid tibi ſaevitiae mecum eſt, an gl. magna eſt.

5. *Iam mihi*] Omnes tres conſentiunt in *nam mihi.*

8. *pernegat*] Edit. pr. min. *perneget.* — Eadem vs. 10. *Cuſtodes: heu nunc.*

11. 12. Cod. cum Heynio utroque loco *tunc;* pro *cur ſola* ſcribit *ut ſola.* Edit. pr. mai. *nunc d. cauſas: ut*, et vs. ſeq. *cardine nunc* et *poſſe forem.* — Etiam edit. min. bis ponit *nunc.*

18. *laxo*] Cod. *laſſo* et ſic etiam vs. 40. (cfr. III, 4, 2, ubi pro *peſſimo* idem dat *pexime.*) Quae tamen non diverſa ab altera eſt lectio, ut ſtatuit Heyne; ſed alia tantum ſcriptura, Italicis maxime codd. propria. Sic e. c. Iuvenalis in Italia deſcriptus codex, cuius collatio penes nos eſt, in ſat. I, 142. pro *pyxide* dat *piſſide*, quamvis idem vs. 92. pro vero *laſſare* exhibet *laxare.* Non enim certa quadam in his regula librarii ſe regi patiebantur. — Ceterum in obſervatt. Heynianis ad h. l. verba *ut habent* — *laſſu;* uncis ſunt includenda, et Wunderlichii ſignum addendum.

25. *ſignumve*] Omnes tres *ſignumque.*

30. *ferat*] Edit. pr. min. *feret.*

34. *ah*] omiſſum in Cod.

39. *colis*] In omnibus tribus *colit.*

40. *Et fluit*] Hic iterum conſentiunt omnes in lect. *effluit.* — Pro *laxa* Cod. *laſſa.* v. ad vs. 18. edit. pr. min. *lapſa.*

41.

41. *possit crimen*] Alio ordine edit. pr. min. *crimen possit.* Edit. pr. mai. *crimen posset.*

42. *Stet procul ante, alia*] Cod. *stet procul aut alia.* Edit. pr. mai. post *procul* ponit colon; minor virgula distinguit.

45. *motu*] Cod. *mota.*

46. *non amens*] In omnibus tribus *non et amans.* Per errorem typographi factum est, ut in obsservatt. Wunderlich. editioni pr. mai. utraque lectio *non et amans* et *non et amens* adscriberetur. — Pro *verbera* edit. pr. min. *verbere.*

47. *violenta*] Cod. cum edit. mai. *violata.* — Vs. seq. Codex habet *sanguine et.*

52. *didicisse*] Edit. pr. mai. *decidisse.*

53. *Attigeris*] Omnes tres *attigerit.*

54. *ut hic*] Edit. pr. mai. *ut hinc.*

55. Edit. pr. min. pro *nescio* male *uescio;* ut vs. 60. etiam *mauus* pro *manus.*

66. *Quidquid agat*] Cod. cum edit. mai. *quicquid agit.* — Pro *illa* edit. min. *ille,* et pro *tuus* Cod. *meus.*

67. *vitta*] Cod. *victa.* — Idem vs. 70. *possum ego, quin.* Edit. mai. autem *possum quin,* quae etiam vs. 69. *sunt* praefert.

71. *Et si .... puter, ducarque*] Cod. *etsi .... putat ducorque.* Edit. mai. *et si .... putat: ducorque.* Denique edit. min. *etsi .... putat, ducatque.*

72. *pronas proripiarque vias*] Cod. *proprias proripiorque vias.* Edit. pr. mai. *proprias poripiarque vias.* Edit. min. tandem *proprias proripiatque vias.*

77. *nulli, post, victa*] Edit. pr. mai. *nulli: potest victa.*

79. *licia*] Utraque edit. scribit *litia.*

83. *Olympo*] Cod. et edit. pr. mai. *Olimpo.*

84. *quam sit*] Cod. cum edit. pr. min. *quod sit,* edit. mai. *quae sit.*

86. *stemus*] In omnibus tribus *simus.*

ELEGIA VII.

Edit. pr. maior hanc habet inscriptionem: *Gratulatur messale de victoria contra Aquitanos a se parta.*

1. *Hunc — diem*] Cod. *hanc — diem,* edit. min. *unc — diem.*

3. *Hunc*

3. *Hunc fore*] *Nunc fore* habet edit. pr. min. — Pro *Aquitanas* Cod. *quitanas.*

4. *forti*] Edit. min. *forte.* — Vs. ſeq. pro *evenere* edit. mai. *evenire.* *n*

6. *evinctos*] Cod. *invictos* (ſic). Falſo inde apud Wunderlich. *evictos* allatum.

8. *Portabat niveis*] Cod. *portabat nitidis.* Utraque edit. pr. *portabit nitidis.*

9. *honos*] Cod. *honor.* — *Tarbella Pyrene*] Idem *tua bella Pirene.* Edit. pr. mai. *tua bella pyrenae.* Edit. min. *tua bella Pyrhene.*

10. *Santonici*] Cod. *Sanctonici.* — Idem vs. 11. *Rodanusque.*

12. *Carnuti*] In omnibus *Carnoti.* — Deinde Cod. ſcribit *cerrula limpha.* Edit. mai. *cerula* — *Lyger.*

13. *An te*] Conſentiunt omnes tres in lect. *at te.* — Pro *Cydne* efferunt Cod. et edit. pr. min. *Cidne.* — Praeterea edit. min. *leuiter undis.*

15. *aetherio*] Cod. cum edit. mai. *aethereo.*

16. *alat*] Omnes tres *arat.* — *Cilicas*] Cod. et edit. pr. min. *Cylicas.*

18. *Palaeſtino*] Edit. mai. *paleſtino.* — *Syro*] Cod. *Siro.*

20. *Tyros*] Edit. pr. mai. *Tyrus*, min. *Tiros.*

21. *quum ſindit Sirius*] Edit. pr. mai. *conſindit Syrius.*

22. *Nilus*] Cod. *Nillus*, ut vs. 22. *Nillus.* — *abundet*] Edit. pr. min. *abundat.* — Eadem vs. ſeq. pro *poſſim* dat *poſſum.* — Usque ad h. v. enotatae ſunt in Wunderl. obſervatt. variae Cod. et edit. mai. lectiones. v. ad I, 4, 68.

25. *tellus tua*] Edit. pr. mai. *tellus te.*

26. *Arida*] Cod. *arrida.* — Idem vs. ſeq. ſcribit *Oſyrim*, et vs. 29. *Oſyris.*

28. *Memphiten*] Cod. cum edit. mai. *Memphitem.*

30. *ſolicitavit*] Edit. pr. min. *ſollicitavit.* — Edit. mai. vs. 31. ſcribit *inexperte.* — Et vs. 34. Cod. *cedere.*

35. *Iucundos*] Omnes tres ſcripturam *iocundos* praeferunt. —

42. *compede*] Solemni confuſione Cod. et editt. pr. mai. *cuſpide.* —

43. *Oſiri*] Hic quidem, ubi Cod. et edit. mai. recte habent *Oſiri*, edit. min., quae vulgarem vs. 26. praetulerat

lerat ſcripturam, praebet *Oſyri.* — *nec luctus*] Cod. *non luctus.*

44. *et cantus*] Edit. pr. min. *et quantus.*

45. *corymbis*] Cod. *chorimbis*, edit. pr. min. *coribis.*

46. *Fuſa ſed ad*] Edit. pr. mai. *fuſa quoque.* — Eadem pro *pedes* exhibet *pedem.*

47. *dulcis*] Eadem *dulcia.*

49. *ludis*] *ludos* eſt in omnibus.

50. *et*] deeſt in edit. pr. min. — Contra vs. 51. pro *e* eadem cum Cod. dat *et.*

53. *venias*] Edit. pr. mai. *venies.*

54. *Liba et Mopſopio*] *Liba et Moſſopia* eſt in Cod. Edit. pr. mai. *liba: et Mopſopio*, edit. min. *liba et Meſſopio.* — *melle*] Omnes tres habent *mella.*

55. *ſuccreſcat*] Cod. et edit. mai. *ſubcreſcat.* — Vs. ſeq. Cod. ſcribit *circha.*

57. *Nec*] Cod. *ne.* — *quem*] in omnibus legitur *quae.*

61. *canet*] in utraque edit. pr. *canit.* — Porro *e* abeſt ab omnibus. —

62. *inoffenſum*] *in offenſum* duobus verbis exhibet utraque edit. pr. —

ELEGIA VIII.

In edit. pr. mai. haec praefixa leguntur: *Queritur de Pholoe.* Edit. min. habet haec: *queritur de pholoe dilecta a Maratho.*

1. *celari poſſim*] In omnibus tribus *celare poſſum*

2. *ferant*] Cod. *ferat.*

3. *fibra*] Edit. pr. min. *turba.*

11. *ſucco* — *genas*] omnes tres *fuco* — *comas.*

14. *colligit arta*] Edit. pr. min. *colligat arcta.*

15. *ipſa*] Cod. cum edit. min. *illa.*

16. *comſerit*] Omnes tres *compſerit.*

17. *pollentibus*] Cod. *palentibus.* Utraque edit. *pallentibus.* — Vs. 22. edit. pr. mai. *ſonet* pro *ſonent.* —

23. *queror*] Edit. pr. min. *quaeror.* — Eadem vs. 26. *foemori* et *foemur.*

30. *foveas*] Omnes tres *foveat.*

33. *candentes*] Edit. pr. min. *cadentes.*

35. *inveniet* — *ſuccumbere*] Conſentiunt in lectione *invenit* — *concumbere.* — Omnes etiam ſeq. vs. ſervant *timet*, pro *tumet.*

40. *Dormiat, et nulli ſit*] Edit. pr. min. *dormiat; nulli ſic.* — Eadem cum Cod. vs. 41. *iuventa* pro *iuventas.*

43. *ſtudium formae:*] Omnes tres *ſtudium formae eſt.* — Deinde pro *tum mutatur* Cod. *tunc mutatur*, edit. min. *cum mutatur.*

45. *Tum*] Hic omnes *tunc.* — Mox pro *albos* edit. pr. min. *canos.* —

46. *demta*] Hic iterum omnes in *dempta* conſentiunt. — Vs. 48. Edit. pr. mai. *ille* pro *illa.*

49. *Neu*] Omnes tres *ſeu.* — Porro pro *torque* in utraque edit. legitur *torques.* — Denique omnes *victo eſt.*

51. *ſontica*] Cod. *ſentita.* Edit. pr. min. *ſcutica.*

52. *luto corpora tinguit Amor*] Cod. *luteo c. tingit a.* Edit. pr. mai. *lutheo c. tingit tmor.* min. *lucteo copora tingit a.*

53. *Vae*] omnes tres *vel.*

54. *Coniicit*] Cod. et edit. mai. *conicit.*

55. *ſpernit*] Omnes tres *ſpernit.*

59. *poſſim*] In Cod. et edit. pr. min. *poſſum.*

61. *proſunt*[Edit. mai. *poſſunt.* — *ſpernit.* edit. min. *ſpernis.*

66. *pedem*] Omnes tres *pedes.*

69. *Pholoe*] Cod. *Pholce.*

70. *ſanctis*] Edit. pr. min. *factis.* — Eadem vs. 72. *ſuum* pro *deum.*

75. *omnes*] Utraque edit. pr. *omnis.*

76. *appoſita*] Omnes tres *oppoſita.*

ELEGIA IX.

Haec elegia in edit. pr. mai. caret inſcriptione; ſed novum carmen ordiri ex vacuo, quod interpoſitum eſt, ſpatio apparet; minor habet inſcriptionem hancce: *queritur dilecti pueri fidem corruptam pretio multa in eum deuouens mala.*

1. *miſeros*] Edit. pr. mai. *teneros.*

9. *petituras*] Edit. pr. min. *perituras.* — *freta per parentia*] Inverſo ordine habet edit. mai. *parentia per freta.*

13. *perſolves*] Omnes tres *perſolvet.*

19. *Divitiis*] Cod. *o viciis.* — Idem vs. 22. *in torto* pro *intorto.*

23. *ce-*

23. *celandi*] Omnes tres habent *celanti*, ut vs. ſeq. *ſit deus* pro *eſt deus*. — Pro *vetat* ſola edit. pr. min. *vetet*.

25. *lena*] Cod. cum edit. min. *lene*, mai. *leva*.

30. *Nunc*] Edit. pr. mai. *non*.

31. *nullo te*] Omnes tres *nullo tibi*. — Pro *nunc mihi* utraque edit. praebet *tu mihi*.

35. *eriperes*] Cod. *erriperet*. — *caelo*] In omnibus tribus legitur *caeli*. — Vs. ſeq. pro *fulminis*, ſolemni confuſione, in Cod. *fluminis*, in edit. min. *flumis*.

39. *facerem*] Edit. pr. mai. *faceres*.

40. *Sit, precor*] Edit. mai. *ſic precor*. — Eadem pro *ſit levis* dat *ſit lenis*, Cod. *ſic levis*, edit. min. *ſed leuis*.

41. *quoties*] Cod. ſcribit *quociens*.

44. *et*] Omnes tres *ſed*.

46. *Nam*] Edit. pr. min. *non*.

48. *At me*] In omnibus tribus est *et me*.

54. *Rideat*] *Rideas* in edit. min. legitur.

57. *externa*] Edit. pr. mai. *extrema*; minor pro *lecto* habet *laeto*.

60. *vel plures*] *quam plures* offert edit. pr. mai. — Eadem vs. 61. *ferant* pro *ferunt*.

63. *Illa nulla queat*] Edit. pr. mai. *illa querat nullam*, min. *illa queat nullam*.

64. *Atque*] Conſentiunt omnes tres in lect. *aut*.

67. *putas*] Edit. pr. min. *putes*. — Pro *crines* ex Cod. enotatum *corpus*.

68. *Et*] Ex omnibus tribus allatum *aut*. — *pectere*] Vitioſe edit. mai. *pectore*.

69. *Iſta*] Cod. habet *iſtam*, edit. pr. min. *illa*.

75. *Huic tamen*] Cod. *hunc tamen*. — Idem vs. 77. *alii* pro *aliis*.

79. *Tunc*] Edit. pr. mai. *tu*.

80. *gremio*] Cod. cum edit. min. *regno*.

81. *tum*] In omnibus tribus *dum*.

83. *fallaci*] Cod. *falaci*.

ELEGIA X.

Edit. pr. mai. hanc habet inscriptionem: *Deteſtatur bella laudans aetatem primam*. Paulo aliter edit. min. *Deteſtatur bella laudans aetate primam et pacem*.

3. *Tunc caedes*] Edit. min. *tum caedes*.

5. *At nihil*] Cod. cum edit. min. *an nihil.* — Vs. ſeq. edit. pr. mai. *ſaevos* habet pro *ſaevas.* — Vs. 7. ſcribit Cod. *vicium.*

8. *adſtabat*] Cod. *aſtabat.* Idem etiam *ſciphus.* — *quum*] Edit. min. *dum.*

11. *noſſem*] *noſcem* ſcriptum in Cod. et edit. min.

12. *audiſſem*] Edit. pr. min. *audirem.* — *tubam*] Edit. mai. *comam.*

13. *et iam*] Cod. uno verbo *etiam.* — Mox idem ſcribit *tella* pro *tela.*

15. *idem*] Edit pr. mai. *iidem*, Cod. et min. *idem.*

16. *Curſarem*] *curſabam* praebet Cod. — Edit. pr. mai. verſ. ſeq. habet *ex* pro *e.*

18. *veteris*] Omnes *veteres.*

21. *uvam*] Cod. *uva.*

23. *ipſe*] Conſentiunt omnes tres in *ipſa.* — Pro *filia* vs. 24. in edit. pr. mai. extat *fila.*

26. *Hoſtia erit*] Cod. cum edit. pr. mai. *hoſtiaque e.* Edit. min. *hoſtiaque eſt.* — *ruſtica*] Edit. mai. *muſtica.* — *hara*] Cod. *ara.*

27. *myrtoque*] Hic et vs. ſeq. Cod. *mirto.* Secundo loco edit. min. habet *merito.*

30. *adverſos*] *adverſo* eſt in Cod., qui mox pro *in menſa* dat *immenſa.*

33. *arceſſere*] Cod. cum ed. pr. mai. *accerſere*, pro quo min. *arceſcere.*

36. Pro *Cerberus* Cod. *Cerbarus.* — *Stygiae*] idem *ſtigiae*, edit. pr. min. *ſtiagae.* — *turpis*] Cod. cum min. *pupis.* Edit. pr. mai. *puppis.*

37. *exeſisque*] Omnes tres *percuſſisque.* — *uſtoque* Edit. pr. min. *uaſtoque.*

38. *pallida*] Cod. *palida.*

39. *Quam potius*] Cod. *quin pacius.* — *hic eſt*] Edit. pr. min. *et hic.*

43. *candeſcere canis*] Edit. pr. min. habet *albeſcere ramis.*

46. *curva*] Cod. cum edit. min. *panda.* — Vs. 48. edit. min. *texta* pro *teſta.*

49. *Pace bidens vomerque vigent*] Cod. ita exhibet: *Pace* (*ce* recentior manus addidit, eraſis, quae prius ſcriptae erant, literis) *nitens vomer viderit.*

51. *e lucoque* — *ipſe*] Omnes tres *e lutoque* — *ipſo.*

55. t..

55. *teneras ſubtuſa*] Edit. mai. *teneras ſub tuſa*, min. *tenebris ſuffuſa.*

58. *utrumque ſedet*] Edit. pr. mai. *utrunque* (hoc etiam in min.) *ſedes.* — Vs. 59. min. *fretumque* pro *ferrumque.*

60. *deripit*] Cod. *diripit*, edit. pr. mai. et min. *dirripit.* — Praeterea min. pro *e coelo* habet *et coelo.*

61. *praeſcindere*] In omnibus tribus *perſcindere.*

62. *ornatus*] Edit. pr. mai. habet *ornatas*, et deinde cum min. *comas* pro *comae.*

68. *Perfluat*] *prefluat* in Cod.; in quo ad finem huius libri adiecta ſunt haec: *Albii Tibulli poetae illuſtris liber primus explicit.*

LIBER II.

ELEGIA I.

In Cod. praefixa ſunt haec: *Incipit liber ſecundus.* Edit. pr. mai. inſcriptionem libri et elegiae coniungit ita: *De agri luſtratione Liber ſecundus.* At edit. min., omiſſo elegiae indice, novi libri inceptionem indicat ſic: *Alb. Tib. Po. liber ſecundus incipit foeliciter.*

1. *ades, faveas*] Omnes tres *adeſt valeat.*

2. *Ritus*] Edit. pr. min. *ritu.* — Praeterea omnes ſcribunt *extat.*

5. *humus*] *humi* edit. pr. min.

9. *ſint*] *ſunt* in Cod.

11. *iubeo*] Edit. pr. min. *uibeo* (ſic). — *discedite*] In omnibus tribus eſt *discedat.*

12. *quis*] Cod. cum edit. pr. mai. habet *cui*, min. *quoi.* — *heſterna*] Cod. *externa*, alia ſcribendi ratione.

18. *noſtris*] Cod. *veſtris.* — *limitibus*] Edit. pr. min. *Lemitibus.*

19. *eludat*] Eadem *claudat.* — *neu*] Edit. pr. mai. *heu.*

20. *celeres*] Edit. pr. min. *caelites.*

21. *nitidus*] In edit. pr. mai. *nitidos.* — Eadem verſ. ſeq. *ingerat* legit pro *ingeret.*

23. *ſaturi*] In Cod. ſcriptum *ſacri,* in edit. pr. min. *ſatyri.*

24. *exſtruet*] In omnibus ſcriptum *extruet.* — *ante*] Utraque edit. pr. habet *arte.*

25. *viden*] Cod. *vides.* — Pro *felicibus* edit. pr. min. *foelic.*

26. *nuntia*] Omnes tres *nuncia.*

27. *fumoſos*] Edit. pr. min. *famoſos.* — *proferte Fal.*] Edit. mai. *proferre phal.*

33. *Aquitanae*] Cod. *equitanae,* edit. pr. min. *aquitaneae.*

34. *avis*] Omnes tres *ades.*

35. *Huc*] Edit. pr. mai. *nunc,* min. *hunc.*

36. *Redditur*] Edit. pr. min. *reditur.* — Eadem vs. 38. pro *Deſuevit* praebet *des uenit,* et mox pro *famem* — *fame.*

41. *primum*] Cod. et edit. pr. mai. *primi.*

44. *hortus*] Cod. et edit. pr. min. *ortus.* v. ad I, 1, 46.

45. *Aurea*] Cod. *antea.* — Pro *tunc preſſos* edit. pr. mai. *nunc preſſos,* min. *compreſſos.*

46. *ſecuro*] Cod. *ſecuto,* et deinde *limpha* pro *lympha.*

47. *ſideris*] Utraque edit. pr. *ſyderis.*

49. *apis*] Edit. pr. min. *apes.* — *ingerit*] Cod. cum edit. mai. habet *ingerat.* — *alveo*] Cod. *alvo.*

50. *ut* — *melle*] Cod. *et* — *mele.* — Idem cum edit. mai. verſ. ſeq. *faciatus* pro *ſatiatus.*

54. *diceret*] Conſentiunt omnes tres in lect. *duceret.*

55. *minio*] Edit. pr. mai. *nimio.* — Pro *Bacche* Cod. *Bache.*

56. *arte*] Edit. min. *urbe.* — *choros*] Cod. *thoros.*

58. *hircus: dux erat hircus*] Cod. *ircus. auxerat ircus.* Edit. pr. mai. *hircus: auxerat hircus,* min. *hircus auxerat, hircus.*

59. *primum*] In edit. pr. min. *primus.* — Edit. mai. vs. 62. pro *molle* habet *melle.*

63. *femin.*] Utraque edit. pr. *foemin.*

65. *aſſiduae textis*] Cod. cum edit. pr. mai. *aſſidue textrix.* Porro ambo habent *Minervam* pro *Minervae.*

66. *ap-*

66. *applauſo*] Omnes tres legunt *appulſo.* — Pro *tela* mai. ſcribit *taela.*

67. *Ipſe interque greges*] Conſentiunt omnes in hac lect.: *ipſe quoque inter agros.*

68. *equas*] Edit. pr. mai. *aquas.* — Vs. 70. Cod. ſcribit *hey* pro *hei,* et vs. 73. habet *opus* pro *opes.*

81. *dapibus*] Edit. pr. min. *pedibus.*

82. *hinc procul*] Omnes tres *hinc precor.* Sed in Cod. a recentiori manu ex *procul* immutatum. — Praeterea pro *abde* in edit. pr. mai. *adde.*

84. *palam*] Edit. pr. min. *Palem.*

86. Pro *Phrygio* Cod. *phrigio.* In edit. pr. mai. verſus hic legitur ita:

Obſtrepet et phrygio ſydera fulva thoro.

87. *ſequuntur*] Cod. *ſecuntur.* In edit. pr. mai. totum hoc diſtichon deeſt. —

88. *Matris*] Edit. min. *Martis.* — Pro *choro* Cod. *thoro.*

89. *tacitus*] Cod. *tacitis.* — Pro *fuſcis* omnes *fulvis.*

90. *incerto*] Edit. pr. min. *incertos.* — *nigra*] Edit. mai. *vana.*

ELEGIA II.

Inſcripta eſt in utraque edit. pr.: *ad Cornutum.*

7. *puro*] Cod. *pura.* — *deſtillent*] Omnes tres *diſtillent.*

9. *Adnuat et, Cerinthe*] Cod. cum edit. mai. *añuat et cornute,* edit. min. *annuat: et cornute.*

10. *adnuet*] Cod. et edit. pr. mai. *añuit.* — Vs. 12. edit. min. *didiciſſe* pro *edidiciſſe.*

13. *malueris*] In Cod. *malluerit.*

15. *Indis*] Utraque edit. pr. *undis.* — Vs. ſeq. edit. pr. mai. *aevi* pro *Eoi.*

17. *Utinam ut trepidantibus*] Cod. legit *utinam ſtrepid.*, edit. pr. mai. *utinam ut ſtrepid.*, min. *utinam trepid.*

19. *Vincula, quae*] Cod. *vincula quae et*, edit. pr. min. *vinculaque et.*

21. *Hac venias, N., avi p. miniſtres*] Cod. ita: *hic veniat N. avis p. miniſtret,* edit. pr. mai. *haec veniat N. avis p. miniſtret*, min. *huc veniet N. avis p. miniſtret.*

22. *Ludat et*] Cod. *et ludat.*

ELE-

ELEGIA III.

Eadem inſcriptio, quae eleg. anteced. praefixa erat, hic iterum in utraque edit. pr. legitur: *ad Cornutum.*

1. *Cerinthe*] Omnes tres *Cornute.*

2. *eheu*] Cod. cum edit. pr. mai. *heu heu*, min. *heu.*

3. *laetos*] Edit. mai. *notos*, min. *latos.* —

4. *diſcit*] Edit. pr. mai. *dicit.*

5. *dominam aſpicerem*] Inverſo ordine *aſpicerem dominam* omnes tres. Ceterum Cod. ſcribit *adſpic.*

9. *Nec quererer*] Edit. pr. min. *nec queror.* — *quum ſol*] omnes tres *quod ſol.* — *artus*] edit. min. ſcribit *arcius.*

10. *aut teneras*] In omnibus tribus *et teneras.*

11. *Admeti tauros*] Cod. habet *armenti tauros.* — Idem vs. ſeq. ſcribit *cithera* pro *cithara.* — Pro *profueruntve* edit. pr. min. dat *proſuerantue.*

14. Poſt hunc verſum in edit. pr. min. haec inſeruntur:

Ipſe deus ſolitus ſtabulis expellere uacas
Et potum ſeſſas ducere luminibus.
Et miſcere nouo docuiſſe coagula lacte
Lacteus et mixtus obriguiſſe liquor.

In Cod. vs. 16. minoribus quidem literis, ſed ab eadem manu ſcriptis, ſuppletur ita:

Creditur ad mulcram conſtituiſſe prius.

addita nota: *Seneca ſupplevit.* Tum ſequitur illud diſtichon: *Et miſcere* etc., quod etiam edit. pr. mai. poſt vs. 16. inſerit. Et in hoc quidem nulla eſt lectionis varietas, niſi quod edit. mai. *miſtus* ſcribit. — Pro *fiſcella* Cod. dat *ſixella.*

19. *cum valle*] Cod. cum edit. pr. mai. *dum valle.*

22. *e templis*] Edit. pr. min. *a templis.*

23. *horrere*] Cod. *orrere.*

27. *Pytho*] Cod. cum edit. pr. min. *Phito*, mai. *Phython.* —

31. *cui ſua*] Edit. pr. mai. *cui nunc.* — Eadem *puellae eſt* pro *puella eſt.* — Vs. 32. edit. min. *uibet* pro *iubet.*

33. *is es, cui*] Cod. cum edit. mai. *is eſt cui.* — Pro *Cupido* edit. pr. min. *cupid.*

34. *Im-*

34. *Imperitat*] Cod. cum edit. min. *imperat, ut,* mai. *imperat: ut.*

38. *Hinc cruor*] *hinc amor* in edit. pr. mai., quae vs. 40. pro *cum* habet *tum.*

41. *obſidere*] In Cod. *obſiſtere.*

42. *Ut multo innumeram*] Cod. ita: *et multa iñumera*, edit. pr. min. *ut multam in noſtro.* — Pro *iugere — ovem* Cod. *iugera — ove.*

43. *Cui lapis*] Edit. pr. mai. *quid lapis.* — *urbique*] *urbisque* eſt in edit. min. et cod., qui pro *tumultus* habet *tumulu.*

44. *columna*] In edit. pr. mai. *colunna.*

45. *ut intra*] Edit. mai. *et intra*, min. *ut inter.*

47. *laeta*] Edit. pr. mai. *lenta.*

53. *gerat*] Omnes tres *gerit.* — Pro *Coa* iterum omnes *Choa.*

55. *ſuſci*] Utraque edit. *fuſi.* — Vs. 57. edit. min. *ſe lectos.*

58. *Africa*] Cod. *affrica*, edit. pr. mai. *aphrica.*

59. *loquor*] In cod. *liquor.* — *quem ſaepe*] Cod. cum edit. pr. min. *quae ſaepe*, mai. *qui ſaepe.*

60. *gypſatos*] Cod. et edit. pr. mai. ſcribunt *gipſatos.*

61. *Ceres, Nemeſim quae abducis*] Cod. *ſeges, nemeſis qui abducit*, edit. pr. mai. *ſeges n. qui abd.*, min. *ſeges n. qui abd.*

63. *Et tu, Bacche*] Edit. pr. min. *tu tibi bache*, Cod. *et tu bace*, at idem vs. 64. *bache.* — *iucundae*] Cod. cum edit. mai. *iocundae*, min. *iocunda.*

67. *valeant*] Cod. *valeat.*

71. *Tum*] Cod. *tunc.* — Deinde omnes tres *aſpirabat.* — Vs. 73. edit. pr. min. *excuſſura* pro *excluſura.*

75. Cod. hexametrum exhibet ita:

Ah pereant artes et mollia iura colendi.

addita nota: *Seneca ſupplevit.* Edit. pr. min. ſic:

Ah pereant artes et mollia crura colenti.

Edit. pr. mai. hunc ſubſtituit verſum:

Mos precor ille redi pacientur rurſus ut olim. —

Tum in edit. pr. min. poſt illum hexametrum haec rurſus interpolata leguntur:

abdita in ſolis ſi qua puella locis
outinam veteri peragrantes more puellae
Horrida villoſa corpora veſte legunt.

Vs. 76. Cod. *legam* pro *tegant.* —

80. *nego*] Edit. pr. min. *negem.* *ELE-*

ELEGIA IV.

In edit. pr. min. haec legitur infcriptio: *Conqueritur de nemefi.* Paulo copiofior eft in edit. pr. mai.: *Conqueritur de Nemifi quod fit amoris vinculis innodatus.*

1. *Hic mihi*] Cod. cum edit. pr. min. *fic mihi.*

2. *paterna*] Cod. *paterve.* — *vale*] Edit. min. *ueni.*

3. *catenis*] Omnes tres fcribunt *cathenis.*

4. *remittit*] In omnibus tribus *remittet.* — Vs. 6. pro *faeva* edit. pr. min. *fcaeva.*

7. *poffem*] Cod. cum edit. pr. mai. *poffim.* — Pro *mallem* edit. min. *malem.*

10. *vafti*] Cod. *vitrei.* —

11. *Nunc et amara*] Edit. pr. mai. *nunc amara.*

12. *iam*] Omnes tres *nam.*

13. *fi nil*] *fi non* eft in omnibus.

17. *et qualis ubi orbem Complevit*] Cod. *aequalis ubi urbem c.* Edit. pr. mai. parenthefeos figno includit (*ubi orbem complevit*).

19. *recurrat*] Confentiunt liber et utraque edit. pr. in lect. *recurrit.* — Vs. 23. edit. mai. fcribit *phanis* pro *fanis.*

27. *zmaragdos*] *fmaragdos* exhibent omnes.

28. *tinguit*] Ex omnibus tribus *tingit* enotatum.

29. *cauffas, et Coa*] Omnes tres ubique conftanter praeferunt *caufa* et *Choa.* — Vs. 30. etiam omnes tres confentiunt in *e rubro* pro *a rubro,* et vs. 31. in lectione *clavem* pro *clavim.*

33. Cod. hic et ubique *precium* praebet pro *pretium.* — Deinde pro *victa eft* habet *coeca eft.* — Eidem vs. 34. *prohybent* placuit pro *prohibent.*

36. *addidit ille*] In omnibus tribus eft *attulit ipfe.*

38. Pro *fecit* edit. pr. mai. *faecit.* Eadem dat *hinc deus* pro *hic deus.*

40. *Diripiant*] Cod. *erripiant,* utraque edit. pr. *eripiant.*

44. *det*] Edit. pr. min. *dat.* — Deinde Cod. *obfequias* pro *exfequias.*

45. *nec*] Edit. min. *nunc.*

49. *placideque*] Edit. pr. mai. *placidaeque.* — Vs. 52. min. *amore* pro *amor.*

55. Omnes tres fcribunt ubique *quicquid.*

56. *Thef-*

56. *Theſſala*] Cod. *theſala,* mai. *theſſala.* — Eadem *dedit* pro *gerit.* — Vs. 57. habet *et qd'.*

58. *Hippomanes*] Cod. ſcribit *Ypomones.*

ELEGIA V.

Inſcribitur in edit. pr. mai.: *Invocatio Phoebi.* Minor hunc habet titulum: *inuocatio phoebi et eius laudes.*

2. *cithara*] Cod. *cithera* ſcribit.

3. *chordas*] Edit. pr. mai. *conchas,* Cod. *cordas.* — Idem vs. 4. *tuas* habet pro *meas.*

5. *devinctus*] Edit. pr. min. *devictus.* —

6. *tua ſacra*] *tua templa* legitur in edit. pr. mai., quae mox *depoſitam* praebet pro *ſepoſitam,* et vs. 11. cum altera edit. pr. *deditus* pro *debitus.*

13. *haruſpex*] Omnes tres ſine adſpiratione *aruſpex.*

15. *Sibylla*] Cod. *Sibilla.* — *eſt* abeſt ab omnibus tribus.

17. *chartas*] Cod. ſemper *cartas.*

18. *ipſe*] deeſt in edit. pr. mai. — *quid canat*] Omnes exhibent *quod canat.* — Etiam vs. 20. conſentiunt omnes tres in *captos* pro *raptos.*

21. *Nec fore*] Edit. pr. min. *haec fore.* — 22. *Ilion*] Cod. ſcribit *Ylion.* —

23. *formaverat*] Cod. cum edit. pr. min. *firmaverat.* — Eadem vs. 25. *uacae* dat pro *vaccae,* et vs. 27. *umbram* pro *umbrae.*

30. *Garrula*] Cod. *garula.*

32. *Et calamus*] Omnes tres *nam calamus.* — Deinde edit. mai. et min. *caera* ſcribunt pro *cera.*

34. *pulſa*] Omnes tres exhibent *pulla.* — Pro *linter* edit. pr. mai. ſcribit *lynter.*

35. *illa*] *illaque* eſt in Cod., qui mox pro *placitura* vitioſe habet *pia cura.* — *magiſtro*] utraque edit. pr. *magiſtri...*

36. *feſta*] Omnes tres hic habent *feſta eſt,* omittunt autem alterum *eſt* in fine verſus. —

37. *facundi*] Edit. pr. mai. *facundi.*

39. Cod. et utraque edit. pr. novam hic incipiunt elegiam. In edit. mai. nova praeponitur inſcriptio: *Vaticinium Sibyllae de Aenea et Roma Urbe.* Edit. min. brevius ita: *Sibillae vaticinium de Aenea.*

40. *Troïa*] Omnes tres *Troica.*

41. *Iu-*

41. *Iupiter*] Utraque edit. pr. *Iuppiter.*

47. *Rutulis*] Cod. *rutilis.* — Idem vs. 49. *caſtris* pro *caſtrum.*

52. *Ilia*] Cod. *Ylia*, edit. pr. min. *illia.*

53. *tuos*] Edit. min. *ſuos.* — Deinde omnes tres ſcribunt *victasque* pro *vittasque.* — Contra vs. 54. edit. pr. mai. *relitta* pro *relicta.* Eadem in eodem vs. omittit *ad.*

56. *iam*] Edit. pr. min. *nam.* — Vs. 60. Cod. *anelantes* dat pro *anhelantes.* v. ad I, 1, 46.

61. *tum*] Cod. *tunc*, utraque edit. pr. *nunc.*

62. *longa* — *via*] In omnibus est *longam* — *viam.*

64. *Veſcar et*] Cod. *noſcaret.* — Vs. 66. ed. pr. min. *fuſcas* exhibet pro *fuſas.*

67. *Mermeſſia*] Omnes tres habent *marpeſia.*

68. *Herophile*] Cod. ſcribit *heriphile*, edit. pr. mai. *Eriphyle*, min. *heryphile.* — *grataque quod monuit*] Cod. *grata quod admonuit.*

69. *Quasque*] In Cod. et edit. mai. *quodque.* — Pro *Albuna* omnes tres *albana.* — Denique *Tybris* legitur in edit. mai.

70. *pertuleritque*] Conſentiunt omnes tres in lect. *perlueritque.*

71. *Hae*] Cod. et edit. pr. mai. *haec.* — Iidem *cometem* legunt pro *cometen.*

72. *ut in*] Omnes tres *et in.* — Eodem conſenſu omnes dant *deplueritque* pro *depluеretque.*

73. *crepitantia*] Cod. habet *ſtrepitantia*, edit. pr. mai. *cripitancia.*

76. *pallentes*] Cod. *palentes.* — Idem cum edit. pr. mai. *amnis* ſcribit pro *annus.*

77. *tepentes*] Edit. pr. min. *repentes.*

79. *fuerint*] Conſpirant omnes tres in lect. *fuerant.* — Vs. 80. edit. mai. ſcribit *equorib.*

81. *Et*] *ut* eſt in Cod. et edit. pr. min., quae deinde pro *crepitet* exhibet *crepitent.*

83. *io*] In Cod. et edit. pr. mai. legitur *ubi*, in min. *abi.* — Pro *gaudete* mai. *gaudere.*

85. *feriet*] Utraque edit. pr. *feriat.*

86. *deficiantque*] Edit. pr. mai. praefert *deficientque*, min. *deficiuntque.*

87. *At* — *Baccho*] *ac* — *bacho* habent Cod. et min.; haec etiam *ſeſta* pro *feſta.*

89. *ſo-*

89. *solennes*] Cod. scribit *solemnis;* in edit. utraque *solennis.*

90. *transilietque*] Min. *transiletque.*

92. *comprensis*] Omnes tres conspirant in *compressis.* — *auribus*] edit. pr. min. *naribus.*

93. *taedebit*] Edit. pr. mai. scribit *tedebit.* — vs. 95. *operata*] in Cod. est *et operta.*

97. *sua tendent*] Edit. pr. min. *sacris tendet.*

98. *et ante*] In omnibus tribus legitur *et ipse.*

99. *At sibi*] *at libi* est in edit. pr. min., quae in fine vers. dat *extruet* pro *exstruet,* cuius loco Cod. *extruat.*

105. *pereantque*] Consentiunt Cod. et utraque edit. pr. in *pereant.* — Pro *sagittae* hic et vs. 25. eleg. seq. edit. min. *sagictae.* v. var. lectt. ad vs. 52. enotatae.

108. *illa malum*] Cod. *ipsa malum.*

109. *Et mihi*] Edit. pr. mai. *at mihi.* — *iaceo*] ex omnibus enotatum *taceo.* — *saucius*] min. scribit *sautius.* — *annum*] edit. mai. habet *armum.*

110. *tum iuvat*] Omnes tres praebent *cum iuvat.*

111. *Usque*] *utque* legitur in edit. pr. min., quae mox cum Cod. scribit *nemesim* pro *Nemesin.*

115. *Ut*] Edit. pr. min. exhibet *et.*

116. *oppida*] In Cod. *opida.* — Pro *victa* edit. pr. min. *iucta.* — In fine vs. Cod. et min. *ferent* pro *feret.*

118. *Miles io*] Cod. *Miles yo,* edit. pr. min. *mi lesio.*

119. *Tunc*] Edit. pr. mai. *dum.*

121. *Adnue*] Cod. et mai. *añue,* min. *annue.*

122. *perpetuo*] In Cod. est *perpetua.*

ELEGIA VI.

Eadem in utraque edit. pr. praefixa est inscriptio: *ad amorem.*

1. *Macer*] Cod. *mater.*

6. *erronem*] Cod. cum edit. pr. mai. *errorem.*

16. *Ilicet*] Omnes tres habent *scilicet.* — Vs. 18. Cod. et edit. mai. scribunt *nephanda.*

19. *leto*] Edit. pr. mai. *laeto.*

20. Edit. pr. min. ita effert pentametr.:

spes fovet: et semper cras fore ait melius.

22. *red-*

22. *reddat*] Cod. legit *reddet.* — Vs. 23. edit. pr. mai. habet *harundine* pro *arundine.* — Vs. 27. omnes tres ſcribunt *nemeſim.*

28. *Hei*] Cod *hey.*

32. *feram*] Cod. *ferant*, edit. pr. mai. *gerat.*

37. *Ne tibi*] Edit. mai. dat *non tibi.* — Vs. 40. min. *infernas* pro *inferios.* —

41. *Deſino*] Edit. pr. mai. *deſine.* — Eadem vs. 43. *fedare* ſcribit pro *foedare.*

45. *Phryne*] Cod. cum edit. pr. mai. *phirne*, min. *Phyrne.*

47. Pro *duro* Cod. dat *diro.*

51. *tunc mens*] Edit. pr. mai. *ſed mens.*

53. *diras; ſatis*] Eadem *dure ſatis;* edit. min. *dira: ſatis.* —

In fine huius libri in Cod. haec leguntur: *Albii Tibulli poëtae illuſtris liber ſecundus explicit. Incipit liber tercius ad Neaeram amaſiam ſuàm.* In edit. pr. min. finis libri novique initium ſignificatur ita: *Liber ſecundus explicit. incipit tertius.*

LIBER III.

ELEGIA I.

Inſcriptionem novi libri et novae elegiae edit. pr. mai. coniungit ſic: *Ad Neaeram amaſiam ſuam Liber III.*

1. *Kalendae*] Cod. *Calendae.*

2. *hinc fuit*] Omnes tres occupavit lect. *hic fuit.*

8. *ut digna eſt*] Parentheſeos ſigno includit haec verba edit. pr. mai., quae vs. ſeq. *luthea* ſcribit pro *lutea.*

10. *Pumex et*] In omnibus tribus *pumicet et.* — Edit. pr. mai. deinde pro *canas* — *ante* exhibet *cavas* — *arte.*

11. *praetexat*] *praetexit* Cod. — Idem *cartae*, ut ſemper.

12. *meum*] Omnes habent *tuum.*

14. *ſic etenim comtum*] Edit. pr. min. *ſic et* [illegible] *comptum* (ſic). *comptum* etiam in mai.

15. *Per,*

15. *Per, vos*] Cod. *par vos*, et vs. 16. *castaliam umbr.*

19. *referet*] *referat* est in edit. pr. mai., at in min. *refert.*

21. *primum meritam*] Cod. habet *primum meritum.* utraque edit. *primum nympham.*

28. *Auferet*] In edit. pr. min. legitur *auferat.*

ELEGIA II.

In edit. pr. mai. inscripta est: *Queritur de discidio amoris.* Min. praemittit haec: *de amoris discidio queritur nomine ligdami.*

1. *carumque*] Edit. pr. mai. *caraeque.*

2. *eripuit*] Cod. *erripuit*, ut vs. 4. *errepta*, et vs. 30. *erreptae.*

5. *non haec patientia nostro*] Edit. pr. mai. *non hoc patiemur: et aequo.* —

7. *Nec mihi vera*] Edit. mai. *haec mihi verba*, at edit. min. *haec mihi vera.* — Vs. seq. eadem distinguit: *perpessae:,.* maior scribit *tedia.*

9. *Ergo cum tenuem*] In edit. pr. mai. leguntur ita: *ergo ego cum tenuem;* vulgatam exprimere voluit haud dubie edit. pr. min.: *ergo eum tenuem.*

10. *Candidaque ossa super*] Edit. pr. mai. habet *candida quae ossa supra.*

12. *moesta N.*] *casta N.* est in edit. pr. min.

15. *praefatae*] Edit. mai. *praefate.* — *precatae*] Omnes tres conspirant in *rogate.*

17. *quae sola*] In utraque ed. pr. est *quoque sola.*

18. *legant*] In omnibus *legent.*

19. *spargant*] Iterum omnes tres *spargent.* — Pro *collecta* edit. pr. min. *perfusa* legit. — *Lyaeo* scribitur in Cod. et edit. pr. mai. *liaeo.*

21. *velis*] Omnes tres exhibent *ventis.* — *garbaseis* scribit Cod.

23. Idem *panchaicha* habet pro *Panchaia.* — Pro *illuc* edit. min. *illic* dat.

24. *pinguis et*] In lectione *dives et* omnes tres consentiunt. — Cod. *assiria* scribit pro *Assyria*, ut vs. 29. *Ligdamus* pro *Lygdamus.*

29. *cura Neaerae*] Omnes tres exhibent: *causa Neaera.*

ELE-

ELEGIA III.

Edit. pr. mai. hanc habet inſcriptionem: *Epithaphion ad Neaeram;* edit. min. ſimpliciter: *ad Neeram.*

1. *votis*] Utraque edit. pr. *flammis.*

2. *dediſſe*] Cod. habet *tuliſſe.*

7. *ſociarem*] Cod. legit cum edit. pr. min. *ſociarent.*

9. *Tum quum*] Omnes tres exhibent *tunc cum.* — *praemenſae*] Cod. *permenſo*, edit. mai. *permenſae.* — Pro *tempora* Cod. *tempore.*

10. *Lethaea*] Edit. pr. mai. *lethea*, min. *Laethaea.*

13. *Phrygiis*] Cod. ſcribit *phrigiis;* pro *innixa* edit. min. praebet *ſubnixa.*

14. *Taenare*] Cod. *traenare*, edit. pr. mai. *tenare.* — Pro *Caryſte* Cod. dat *thariſte*, utraque edit. pr. *chariſte.*

17. *Erythraeo*] Cod. *erithraeo*, edit. pr. mai. *erythreo.* — *quae littore*] in Cod. legitur *quae in littore.*

18. *Tinctaque*] In edit. pr. mai. eſt *cinctaque.* — *Sidonio*] Cod. *ſydonio*, edit. pr. min. *Sidonia.*

20. *Invidia eſt; falſo*] In omnibus tribus legitur: *invida quae falſo.*

21. *hominum*] *homini* dat edit. pr. min.

22. *regit*] Conſentiunt omnes tres in lect. *gerit.*

23. *iucunda*] Cod. cum edit. pr. mai. ſcribit *iocunda.* — Pro *Neaera* edit. min. *nerea.*

24. *regum*] In edit. pr. mai. eſt *regnum.*

28. *averſa*] Omnes tres ſervant *adverſa.* — Etiam vs. ſeq. omnes tuentur *iuvant.* — Pro *Lydius* Cod. *lidius.*

31. *cupiant*] Edit. pr. mai. habet *capiant.* — Eadem vs. 44. *cyrpia* pro *Cypria.*

34. *canunt*] Omnes tres legunt *neunt.* — Vs. 38. Cod. ſcribit *orchus* pro *Orcus.*

ELEGIA IV.

De Somnio eſt inſcriptio in edit. pr. mai.; e min. nihil enotatum.

1. Cod. et edit. mai. habent *dii.* min. *dic.* — *nec ſint inſomnia*] Cod. cum edit. pr. mai. *nec ſint mihi ſomnia*, min. *nec mihi ſint ſomnia.*

2. *extrema*] Edit. pr. min. *externa*, unde orta eſt lectio, quam Cod. habet cum edit. pr. mai. *heſterna.*

cfr.

cfr. ad II, 9, 57. et I, 6, 18. — Pro *peſſima* Cod. *pexima*, edit. min. *proxima*.

3. *vanum*] In omnibus tribus eſt *vani*. —

4. *in vobis*] Omnes habent *in votis*. — Vs. 6. edit. pr. min. ſcribit *Thuſcis* pro *Tuſcis*.

9. *At natum in curas*] Cod. ita: *et natum maturas.*, edit. pr. mai. *et natum in curam.*, min. *et vanum ventura*. — *omina*] Edit. mai. *omĩa*, min. *omnia*. — *noctis*] In Cod. a recentiori manu additum eſt, ea, quae prius extabat, voce eraſa.

11. *Sed — monenti*] Cod. cum edit. pr. min. *et — moneri*.

14. *praetimuiſſe*] Omnes tres exhibent *pertimuiſſe*.

15. *Si mea nec*] Edit. pr. min. *Sic* (quod in Cod. etiam legitur) *me nec*. — Vs. 16. Cod. pro *magnos* dat *magicos*.

17. *aetherium*] In omnibus tribus eſt *aethereum*. — *emenſa*] Cod. cum edit. pr. min. habet *emerſa*. — Vs. 19. pro *aegrae* edit. pr. mai. ſcribit *aegre*.

20. *ſollicitas*] Hic et vs. 53. Cod. cum edit. pr. min. praebent *ſolicitas*.

21. *ſummo*] Edit. pr. mai. *ſomno*.

22. *Preſſit*] Eadem *praeſſit*. — Pro *ſera* edit. min. *feſſa*.

23. *lauru*] Omnes tres *lauro*.

25. *ulla*] Edit. pr. mai. *illa*.

28. *Spirabat Syrio*] In omnibus tribus legitur: *ſtillabat tyrio*. — Pro *myrtea* Cod. *mirthea*.

33. *Ut, quum*] Omnes tres ſervant *et cum*. — *amarantis*] edit. pr. mai. praebet *amaranthis*, min. *amaracis*.

34. *Lilia: ut*] Conſpirant omnes in lect. *lilia et*.

37. Cod. ſcribit *textudine*, vs. 38. *garula*, ut II, 5, 30., et *lira*. — Ibid. edit. pr. min. *leva* pro *laeva*.

42. *Edidit haec*] Edit. pr. min. *haec edidit*. — *dulci triſtia*] Omnes tres habent *triſti dulcia*.

47. *aevique futuri*] Solus Cod. *cuicunque futuri*. —

50. *Quodque*] Cod. et edit. pr. mai. dant *quidque*. — Pro *feram* omnes *ferant*. — Vs. 53. edit. pr. min. *ſo licitas celeſtia*.

54. *ire*] Eadem exhibet *eſſe*.

56. *imaginibus*] *ymag*. ſcribit Cod., qui vs. 58. cum edit. mai. habet *maluit* pro *mavult*. — Vs. 60. edit. pr. min. iterum ſcribit *neera* pro *Neaera*.

63. *il-*

63. *illis*] Cod. cum edit. pr. mai. *illi.*

64. *prece*] In omnibus tribus eſt *fide.*

65. In omnibus ita legitur:

Saevus amor docuit dominae fera verba minantis.

In Cod. hic verſus ab eadem manu quidem eſt deſcriptus, ſed literis minoribus. — Vs. ſeq. edit. pr. min. *ſevus* pro *ſaevus* ſcribit.

67. *niveos* — *iuvencos*] Omnes tres *niveas* — *iuvencas.* — Vs. 69. Cod. *cithera* et vs. 70. *cordis.*

71. *cantus*] In Cod. et edit. pr. mai. *cantum.* —

73. *Neſcis*] Edit. pr. min. dat *neſcit.* — Vs. 75. Cod. *adhybere.* —

78. *nomine*] In edit. min. *nomina.*

80. *hoc alium*] Cod. cum edit. pr. mai. habet *ac alium;* in min. legitur *at alium.*

81. *deſluxit*] *deflexit* eſt in edit. pr. mai. — Omnes tres conſentiunt in lect. *corpore* pro *pectore.*

82. *ne poſſim*] Edit. pr. mai. *non poſſum.*

87. *Nec conſanguinea*] Edit. pr. min. *nec canis cnguinea.* — *caterva*] Cod. dat *catena.*

89. *Scyllave*] Cod. *Scillaque,* utraque edit. pr. *ſcyllaque.* — Pro *canibus* edit. pr. min. *anibus.* — *ſuccincta*] Cod. et mai. exhibent *ſubmixta.* — Vs. 90. min. ſcribit *ſcaeva.*

91. *Scythiae*] In Cod. *Scithiae.* — *horrendave Syrtis*] Edit. pr. mai. legit *horrendaque ſitis,* paulo rectius min. *horrendaque ſyrtis.*

93. *alias*] *alios* eſt in edit. pr. mai.; eadem vs. ſeq. habet *quō non;* et vs. 95. *crudelis* pro *crudelia.*

96. *irrita*] Cod. cum edit. pr. mai. ſervant *impia.* — Deinde Cod. ſcribit *nothos.*

ELEGIA V.

Edit. pr. mai. hanc habet inſcriptionem: *De ſe egrotante.* Ita etiam min., niſi quod in ea male expreſſum: *De ſe aegrotatc.*

1. *Vos*] Edit. pr. min. *Nos.* — Eadem ſcribit *hetruſcis* pro *Etruſcis*, cuius loco edit. mai. *aetruſcis* dat.

5. *At mihi*] Cod. *ah mihi.*

7. *virorum*] Omnes tres conſpirant in lect. *deorum.*

9. *infecit*] Edit. pr. mai. *infaecit.*

10. *tetra*] Omnes occupavit lect. *certa.*

11. *ad-*

11. *admovimus ignes*] Cod. *amovimus egris*, edit. mai. dat *admovimus aegros.*

12. *ſolicitant* ſcribit Cod. cum edit. min., *nephanda* Cod. et edit. pr. mai.

13. *meditantes*] Cod. cum edit. pr. mai. legit *meditantis.* — *linguae*] in Cod. extat *mentis.*

17. *noſtri primum*] Cod. et edit. pr. min. exhibent *primo noſtrum.*

21. *pallentes*] Cod. ſcribit *palentes.*

23. *Elyſios*] Cod. *eliſios*, edit. pr. min. *Helyſios.*

24. *Lethaeamque*] Edit. pr. mai. *letheamque.* — *Cimmeriosque*] Cod. cum edit. pr. mai. *chimeriosque*, min. *cimeriosque.*

26. *pueris*] Cod. *pueri.*

27. *nequidquam*] Cod. cum edit. pr. min. *nequicquam*, edit. mai. *nec quicquam.* — *terrear*] Eadem *terreat.*

29. *At vobis*] Cod. habet *atque nobis*, edit. pr. mai. *atque mihi*, min. *Et nobis.* — Eadem ſcribit *Thuscae*, et vs. 31. *ſed* pro *et.*

32. *volent*] Omnes tres praeferunt *velint.*

ELEGIA VI.

Inſcriptio in edit. pr. mai. eſt haec: *Alloquitur Bacchum;* in edit. min. *inuocat Bacchum.*

1. *myſtica vitis*] Cod. *miſtica vitis*, edit. pr. mai. *candida vitis.*

2. *Semper, ſic hedera*] Edit. pr. mai. exhibet ita: *Sic hedera ſemper*, Cod. *ſ. ſ. edera.* — *geras*] in omnibus tribus legitur *feras.*

3. *medicande*] Omnes habent *medicando.* — Vs. 5. edit. pr. min. ſcribit *chare*, Cod. *bacho.*

6. *I, nobis*] In noſtris extat omnibus: *et nobis.* — Edit. pr. mai. deinde dat *phalerna.*

8. *Fulſerit*] Cod. praebet *pulſerit.* — Pro *niveis* in edit. pr. min. *iuuenis.*

11. *recuſat*] Utraque edit. pr. legit *recuſet.*

12. *eum tecto*] Cod. *cum tecto.*

15. *Armenias*] Cod. *armenas*, edit. pr. mai. *Armeniasque*, et *tygres.*

17. *valet*] Omnes tres praeferunt *volet.*

18. *iuvant*] Edit. pr. mai. praebet *iuvat*, eadem cum min. vs. fequ. dat *illos* pro *illis*.

21. *Iam venit*] Cod. cum edit. pr. min. *non venit.* — In lect. *feverus* pro *feveris* omnes tres confentiunt.

23. *his*] Edit. pr. mai. *iis.* — *poenas qualis*] Cod. cum edit. min. habet *poenas deus hic.* — *quantumque* pro *quantusque* e folo Cod. enotatum.

24. *praeda*] In edit. pr. min. *turba* legitur.

28. *Aëriae et nubes*] Cod. *aeriae nubes*; edit. pr. mai. *aerie et nubes.* — Edit. min. pro *diripienda* habet *dirripienda.*

32. *poft mulios*] Edit. pr. mai. *poft multas.*

33. In Cod. et edit. utraque pr. inde ab hoc verfu novum orditur carmen, cui in edit. mai. praepofita eft haec infcriptio: *conqueritur de Neaera*, in min. *conqueftio amatoria.* — Pro *hei mihi* Cod. legit *fi mihi.*

36. *ebria*] Edit. pr. mai. *hebria.*

38. *Lenaeus*] Cod. fcribit *leñaeus*, edit. min. *Laeneus.*

39. *Thefeae*] Cod. *tefeae.*

41. *Sed cecinit*] Cod. cum edit. min. *fic cecinit.* — Pro *Minoi* Cod. habet *minor ante.*

43. *Vos ego*] In Cod. fcriptum *vos quoqúe.* — *quicunque*] Edit. pr. mai. *quaecunque.*

46. *prece*] Omnes tres legunt *fide.*

47. *iurarit*] Cod. folus dat *iurabit*, utraque edit. pr. *iuravit.* — Eaedem vs. 50. *Iuppiter* habent pro *Iupiter.*

51. *quid toties*] Cod. *quî tociens*, edit. pr. mai. *qui totiens*, min. *qui toties.*

52. *procul*] In omnibus tribus legitur *precor.*

53. *vellem*] Edit. pr. mai. praefert *mallem.* — *longas tecum*] Alio ordine omnes tres *tecum longas.*

55. *nec amica*] Cod. cum edit. pr. min. *inimica.*

57. *Naida Bacchus*] Cod. cum edit. mai. *Naiada Bachus.* — *o lente*] *o laete* extat in edit. min.

58. *Temperet*] Edit. pr. min. *temperat.* — *Marcia*] In omnibus tribus fcribitur *Martia.* — Cod. *limpha.*

59. *Non ego, fi fugiat noftrae*] Cod. *non te, fi fugiet noftrae*, edit. pr. min. *non ego, fi noftrae fugiat.*

62. *puer, i*] In Cod. *puer es*, addita nota ab eadem manu: *alii et.* Hoc ipfum exhibet utraque edit. pr.

63. *Syrio*] Cod. *tyria*, editt. princip. *tyrio.*

Verfum

Verſum 64. in Cod. eadem ſerie ſequuntur verſus, qui libri IV. carmen XII. conſtituunt, addita nota: *Repetuntur hi tres verſus infra in fine libri, epiſtola: Eſtne tibi, in fine epiſtolae.* Etiam in edit. pr. mai. illi verſus ſine ulla diſtinctione vs. ultimum huius carminis ſubſequuntur.

LIBER IV.

ELEGIA I.

Edit. pr. mai. haec praemittit: *De laudibus Meſſalae Liber IIII.* Ex edit. pr. min. ſola novae elegiae inſcriptio enotata eſt: *ad Meſſalam.*

1. *me cognita*] Omnes tres *mea cognita.*

3. *tamen. At meritas ſi*] Cod. *tamen a meritis, ſi.* Ita etiam edit. pr. min. et mai., niſi quod haec poſt *meritis* colon ponit. — Pro *carmina* edit. pr. min. dat *carmine.*

4. *humilis tantis*] Inverſo ordine Cod. dat *tantis humilis.*

5. *te praeter*] Cod. cum edit. pr. min. *praeter te.*

9. *Cres tulit*] Edit. pr. min. habet *tetulit.* — Eadem cum mai. ſcribit *iocundior.*

10. *puro*] Cod. legit *pura.*

11. *ne*] deeſt in Cod., *iam* dat edit. pr. mai.

13. *tectis*] Ex omnibus tribus enotatum *terris.*

14. *placavit*] Cod. *pacavit,* ita etiam edit. min.

15. *inaurato*] Duobus verbis edit. pr. mai. *in aurato.*

18. *dicat*] *dictat* habent edit. pr. min. et mai. — Haec praeterea pro *mundi* ſcribit *mondi.*

19. *immenſo deſedit aere*] Cod. cum edit. pr. min. legit: *immenſum deſcenderit* (hoc etiam in edit. mai. extat) *aera.*

20. *et in*] Edit. pr. min. *et hinc.*

21. *a terris*] Omnes tres conſpirant in *e terris.*

22. *ut*] Iterum omnes praebent *et.*

 24. *At,*

24. *At, quodcunque*] Edit. pr. mai. *et quodcunque,* min. *et quodcumque.* — *Camoenae* eſt in edit. mai.

25. *ſed quod*] In Cod. et edit. pr. min. legitur *ſeu quod.*

26. *vovemus*] Cod. et edit. pr. mai. *movemus,* vulgatam dare voluit edit. min. *nouemus.*

27. *nec tanto*] Edit. min. *ne tanto.* — *nomine*] In omnibus eſt *carmine.*

30. *quid quaque index*] Cod. cum edit. pr. mai. habet *quid qua iudex*, min. ita: *quid nam iudex.*

32. *maiores*] Diviſit vocem edit. pr. min. *maior es.* — *futuris*] Utraque edit. pr. exhibet *futurus.*

33. *ſtemmate*] Ex omnibus aſſertur *nomine.*

34. *magna*] Edit. pr. min. praebet *faſta.*

36. *canent vincto*] Edit. pr. mai. *canent iuncto.*

37. *potior*] Conſentiunt omnes tres in lect. *potius.*

39. *Nam quis te*] Omnes *quisque tibi.* — *caſtrisve*] Cod. *caſtisve.* Edit. pr. mai. *chartisve.*

40. *hinc aut hinc*] In Cod. haec verba *aut hinc* deſunt. — In edit. pr. min. vitioſe *libi* pro *tibi.*

41. *premitur*] Cod. *premit.* — Vs. ſeq. *parte* deeſt in edit. min.

44. *depreſſior*] Edit. pr. mai. *compreſſior* legit. — Eadem cum Cod. verſ. 48. ſcribit *Itace.*

49. *Ulixen*] Cod. cum edit. pr. mai. *Ulyſſem,* min. *Ulixem.*

50. *dum*] Edit. pr. mai. *tum.*

51. *decurrerit*] Utraque edit. pr. legit *decurreret.* — Vs. 53. pro *includitur* edit. pr. mai. *excluditur.*

54. Pro *Ciconumque* Cod. ſcribit *cyconumque.* — *reppulit* pro *repulit* eſt in omnibus tribus.

55. *Nec valuit Lotos coeptos*] Cod. hic praebet: *non valuit cyclops tempus*, editt. princ. *non valuit cyclops coeptos.* — Pro *avertere* Cod. dat *advertere.*

57. *Victa*] Edit. pr. mai. *uncta.* — Vs. 58. pro *Vexit et* edit. pr. min. *uexerit.* — Vs. 59. *laeſtrigonas* ſcribit edit. mai.

60. *Artacie gelida*] Cod. *artaere* (in collat. adſcriptum: fortaſſe *artacre*) *gelidos*, edit. pr. mai. *artatiae gelidos,* min. *atraciae gelidos.*

62. *foret*] *ceres* legitur in edit. pr. mai.

64. *Cimmeriorum*] Cod. *cimmerion,* edit. pr. mai. *chimmerion,* min. *chymerion.*

65. *Queis*]

65. *Queis*] In omnibus *quis*.

66. *ſive ſupra*] Cod. habet *ſeu ſuper*, edit. pr. min. legit *ſeu ſupra*. — Omnes autem punctum poſt *infra* omittunt.

67. *Plutonis*] *Plutoni* offert edit. min. — Pro *regno* edit. mai. dat *regna*.

68. *deum*] deeſt in Cod. — *umbris*] Ex omnibus enotatum *undis*.

69. *Praeteriitque*] Edit. pr. mai. *praetereuntque*. — Eadem ſcribit *ſyrenum*. — Cod. vero *pupi*.

70. *inter geminae*] Cod. cum edit. pr. mai. hic dant *tergeminae*, in min. eſt *tergemini*. — Pro *nantem* Cod. *nante*, edit. min. *nautem*.

71. *ore*] Omnes tres tuentur *orbe*.

72. *rabidas*] Iterum omnes *rapidas*. — Pro *inter* edit. pr. mai. *ſic in*. — *ſerperet* edit. min. *curreret*.

77. *Calypſus*] Edit. pr. min. *calypſos*.

78. *miſero*] Omnes tres conſentiunt in lect. *miſeri*. — *pheacia* ſcriptum in edit. pr. mai. — Eadem vs. 78. *interſunt* una voce.

82. *Iam te*] Ex omnibus affertur *nam te*.

83. *praeducere*] Cod. *preducere*, edit. pr. mai. *perducere*, min. *producere*.

84. *cervos*] *nervos* eſt omnium lectio. — Vs. 87. *ſit* deeſt in edit. pr. min.

90. *aut* — *perfregerit*] Edit. pr. min. dat *et* — *perfregit*.

91. *Aut quis*] Edit. pr. mai. praebet *et quis*. — Pro *celerem arctato* in omnibus legitur *celeremve arcto*.

93. *dirrecto* ſcribit edit. pr. min. — Eadem mox cum cod. et mai. pro *curſu* exhibet *paſſu*.

94. *brevius*] Edit. pr. min. *melius*. — Eadem cum cod. *contendere* pro *compellere*.

95. *Quis, parma ſeu*] Edit. pr. mai. dat *pervia ſeu quis*, in min. eſt *pervia ſeu quos*. — Omnes *leva* pro *laeva*.

96. *veniat gravis*] Omnes tres conſpirant in *grandis venit*. — Etiam vs. 98. omnes *venient* pro *veniunt*.

99. *parant*] *parent* eſt in omnibus.

100. *acies*] Edit. pr. min. habet *facies*.

102. *ut aequatis*] Cod. hic dat *an aequatis*, utraque edit. pr. *in aequatis*.

103. *duplici seiunctim c. Marte*] Cod. legit ita: *duplicem, seu iunctum c. Martem,* editt. princ. sic exhibent: *duplicem seu vinctum c. Martem.*

104. Editt. princ. hunc versum scribunt ita:

Dextraque ut levum (haec etiam Cod.) *t. d. sinistra.*

105. *geminis — castris*] Omnes tres *gemini — casus.*

108. *Iapydiae*] Cod. cum edit. pr. min. *iapigiae,* mai. scribit *iapiguae.*

110. *Arupinas*] Cod. cum edit. pr. min. dat *et arpinis,* mai. *et alpinis.* — Praeterea min. habet *aruis* pro *armis.*

112. *Pyliae*] *piliae* habet edit. pr. min. In eadem edit. post vs. 112. sequitur hic:

namque senex longae peragit dum saecula uitae.

Hunc igitur versum non ab eo demum, qui Aldinam sec. correxit, repositum esse (ut statuit Heynius) apparet.

113. *renovaverit*] Cod. *renoverat,* edit. pr. mai. *renovaverat.* — Eadem vs. 115. praebet *moderatur.*

117. *cathenae* scribunt Cod. et edit. pr. min. — Haec vs. sequ. *erit* exhibet pro *eris.*

120. *Queis Amythaonius*] Cod. legit *quis amithaonius,* min. *quis amichaonius. quis* pro *queis* etiam in mai. —

121. *subtemine*] Omnes tres *sub tegmine.*

122. *anni*] Cod. dat *annis.*

127. *Nulla*] Cod. cum edit. pr. min. *ulla.* — *aereas* scribit Cod. pro *aerias.*

129. *Quum*] In omnibus tribus legitur *quin.* — *muta*] Cod. et edit. pr. min. habent *multa.*

130. Omnes hic scribunt *Iuppiter,* vers. sequ. *affuit,* et vs. 133. *annuit.* —

133. *additus*] *abditus* est in edit. pr. min. — Eadem vs. 134. *purior* legit pro *laetior.*

136. *iidem*] Edit. pr. mai. *idem.* — *sint*] Utraque edit. pr. *sunt.* — *triumphi*] Edit. mai. *triumphis.*

139. *Theraeo tellus*] Cod. *tetero tellus,* edit. pr. mai. *tetereo tellus,* min. *leterco tellus.*

140. *Choaspes*] Edit. pr. mai. scribit *dryaspes,* min. *dyaspes.*

141. *Gyndes*] Omnes tres habent *cydnus.* — Praeterea edit. min. *cirri* pro *Cyri.*

142. Mirum in modum hunc versum variant libri nostri. Cod. ita habet:

Cretaeis ardet aut unda caristia campis.

Edit.

Edit. princ. mai. hoc modo effert:

Cretacis ardens: aut nuda cariſtia campis.

Denique edit. min. legit ſic:

Cretaeis ardens aut unda cayſtria campis.

143. *Tomyris*] Cod. ſcribit *Tamiris*, edit. min. *thamiris*, mai. *thamyris*. — Vs. 145. Pro *Padaeus* utraque edit. pr. *pachaeus*.

146. *Quaque Iſtrus*] Omnes tres *quaque hebrus*. — *rigat* deeſt in edit. min. — Eadem pro *Moſynos* dat *maginos*, mai. *magirios*.

148. *ſeſe offeret armis*] Cod. exhibet *ſe offerret in armis*.

151. *conſidit*] Omnes tres *conſiſtit*.

152. Hunc verſ. Cod. legit ita:

et quicunque in partes totus disponitur orbis.

157. *ſuperingerit*] Edit. princ. min. praebet *ſuper egerit*.

159. *propior*] In Cod. eſt *proprior*. — Vs. ſeq. edit. min. *properet* pro *properat*.

161. *conſurgit*] Cod. cum edit. min. *exurgit*. — Haec vs. 164. pro *Nulla* dat *ulla*.

165. *inter poſita*] Coniungunt omnes tres in unam vocem *interpoſita*. — Pro *rigentes* Cod. *rigenteus*; unde ortum, quod in edit. min. legitur, *rigentem*.

167. Omnes tres hunc verſ. ita exhibent, mutato ordine verborum:

quas ſimilis utrinque tenens vic. c.

168. *necat*] In omnibus noſtris eſt *negat*.

169. *Hinc*] Edit. pr. min. *hic*. — *vertitur*] Cod. *vertiter* (ſic), edit. mai. *labitur*. — Vs. 170. *hic* pro *hinc* dat Cod.

173. *conſinditur*] Edit. pr. mai. habet *conſunditur*, min. *contunditur*.

174. *exurgunt oppida*] Cod. *exurgitat oppida*, edit. min. *conſurgunt opida*.

175. *per claros ierint*] In omnibus tribus eſt *praeclaros poſcent*.

181. *peragit*] Edit. pr. mai. *pergit*.

182. *ut mos eſt illi*] Omnes tres haec verba parentheſeos ſignis includunt. — Deinde *fatigat* edit. mai. —

183. *Nam mihi*] Edit. pr. mai. *non mihi*. — Pro *magnis* edit. pr. min. praebet *magrus* (ſic).

185.

185. Omnes tres exhibent ita:

Horrea fecundis indeficientia mensis.

nisi quod Cod. et edit. min. scribunt *foec.* — Vs. 188. edit. mai. *desyderium* habet.

189. *anteactos*] Cod. cum edit. pr. min. legit *accitus*, edit. mai. *accitos*. — Praeterea Cod. *admonet* pro *admovet*.

190. *relictus* pro *relictis* legitur in Cod. et edit. min.

193. *ausim*] Edit. pr. min. *ausun*.

195. *solus densis*] Mutato ordine omnes tres *densis solus*.

196. *Etnaeae* scribit edit. pr. mai., *comittere* min.

197. *Sum*] Cod. cum edit. pr. mai. exhibet *dum*. — Deinde edit. min. legit: *tuam nostri est si*.

198. *Sit tibi*] Edit. pr. min. offert *sic tibi*. — Pro *si sit modo* edit. mai. dat *si sint modo*.

199. *Lydia, non*] Edit. min. *Lidia nec*.

200. *Meleteas*] Edit. pr. mai. habet *meletheas*, min. duobus verbis *me letheas*. — *nec mallem*] Cod. *mallem quoq;* — *chartas*] Vitiose edit. pr. mai. *barchas*.

201. *Quod tibi*] Edit. pr. min. habet *qui tibi*.

202. *sit notus*] *si notus* ex omnibus tribus enotatum.

203. *statuent*] Cod. dat *statuunt*.

204. *cum tumulus*] Omnes tres conspirant in lect. *tunc tumulus*. — *contexerit*] Cod. legit *cum texerit*, min. *seu texerit*.

206. *figura*] *figuram* est in edit. pr. mai.

210. *Quandocunque*] Omnes nostri habent *in quencunque*.

211. *subtexam*] Edit. pr. mai. *subtextam*.

CARMEN II.

Inscriptum est in edit. pr. mai. ita: *Laus sulpitiae ad deum Martem*. Edit. min. hic caret inscriptione.

1. *Sulpicia*] Edit. pr. mai. habet *Sulpitia*. — Eadem vs. 6. pro *lampadas* dat *lampades*.

7. *movit*] Edit. min. legit *flectit*. — A vers. 8. usque ad vs. 14. elegiae ad Phoebum in exemplari Biblioth. Paris., quo usus est is, qui hanc collationem confecit, omnia deerant; totum autem folium ei videbatur intercidisse. —

13. *Ver-*

13. *Vertumnus*] Edit. pr. mai. hic ſcribit *vertunus.* — Pro *Olympo* Cod. *Olimpo.*

14. *Mille habet*] Cod. *mille hunc.* — Idem vs. 16. *dent* pro *det*, et *permadeſacta* pro *bis madeſacta.*

19. *conchas*] Cod. cum edit. mai. *gemmas.*

20. *equis*] Uterque liber *aquis* habet.

21. *cantate*] Solus Cod. *cantare.*

22. *ſuperbe*] Edit. mai. legit *ſuperba.* — Cod. ſcribit *lira.*

23. *celebretur*] Cod. cum edit. mai. *hoc ſumet.*

24. *veſtro*] Cod. *noſtro* legit. — Idem cum edit. mai. pro *choro* exhibet *thoro.*

CARMEN III.

Edit. mai. hanc habet inſcriptionem: *Sulpitia ad Cherinthum de uenatione dimittenda.*

3. *in praelia*] Cod. praebet *in pectore.*

7. Edit. mai. poſt *eſt* ſignum interrogandi ponit. —

11. *Cerinthe*] Cod. ſemper ſcribit *Cherintus*, edit. mai. ubique dat *Cherinthus*, min., ut ad carm. IV. vs. 15. enotatum eſt, *Cherinthus*, ſeu *Cherintus*, ut V, 1.

19. *Nunc*] Cod. et edit. mai. *tunc.* — Vs. 20. *tange* habet edit. mai. pro *tende.*

21. *ſubrepet*] Praeſens *ſubrepit* ex utroque libro affertur.

24. *ipſe*] Cod. praefert *ſaepe.*

CARMEN IV.

Haec ex edit. mai. affertur inſcriptio: *Ad Phoebum pro Cherintho aegrotante.*

1. *et*] omiſſum eſt in edit. mai.

6. *candida*] Cod. cum edit. pr. mai. exhibet *pallida.*

8. *devehat*] Iidem libri tuentur *evehat.*

16. Hunc verſum ſequuntur in Cod. et utraque edit. pr. vss. 19. 20. 21. 22. Hos autem excipiunt deinceps vs. 17. et 18.

17. *nil*] Edit. pr. min. *nihil.* — Eadem vs. 20. *ſedula* pro *credula*, et vs. 24. *factis* pro *ſanctis.*

CARMEN V.

In edit. mai. inſcribitur: *ad Cherinthum*, in min. *ad uenerem oratio.*

1. *Qui mihi te*] In omnibus tribus legitur *eſt qui te.* —

4. *dederunt*] Omnes habent *dederant.* — *ſibi* pro *tibi* ſola edit. pr. min.

7. *per te*] *te per* praebet utraque edit. pr.

8. *ſuos*] Omnes dant *tuos.*

9. *Magne*] *Mane* offerunt omnes tres. — *Geni*] Edit. pr. min. *geſſi.* — *dona*] In Cod. et edit. utraque *tura.*

10. *calet*] Omnes noſtri exhibent *valet.* — Vs. 11. edit. pr. mai. et Cod. *ſuſpiret* pro *ſuſpirat.* —

12. *Tu*] *Tunc* eſt in omnibus tribus. — Praeterea edit. pr. mai. *facte relique* pro *ſancte relinque.* — Eadem vs. 13. legit *Nec ſis nunc* pro *Nec tu ſis.*

16. *quam ſoluiſſe*] Cod. *exſoluiſſe*, utraque edit. pr. *nos ſoluiſſe.*

17. *tectius*] Cod. *tucius*, edit. mai. et min. *tutius.*

18. *haec illum*] Cod. exhibet *hic illum.*

20. *clamne palamne*] Omnes tres legunt *clamve palamve.*

CARMEN VI.

Edit. pr. mai. haec praemittit: *Iunoni puellam commendat.* Edit. min.: *ad Iunonem oratio.*

1. *honores*] Omnes tres praebent *acervos.*

3. *tibi*] In Cod. eſt *ter ſe.*

5. *ornandi*] Cod. exhibet *oranda,* edit. pr. mai. *orandi.*

7. *ne quid*] Omnes tres ſervant *ne nos.* — Sic etiam vs. 9. omnes dant *ullae* pro *ulli.*

10. *cuiquam — viro*] In Cod. ſcriptum *cuidam — viro eſt.*

11. *deprendere*] Edit. pr. mai. *deprehendere.*

13. *purpureaque*] *purpurea* ſolus Cod. habet. — Idem vs. 14. cum edit. mai. *ſic* pro *ſit.*

15. *en natae*] Omnes tres conſentiunt in lect. *et natae.* — *quid optet*] Cod. cum edit. pr. min. dat *quod optat*, mai. *quod optet.*

16. *clam*

16. *clam ſibi*] Cod. et edit. pr. min. legunt *iam ſua*, edit. mai. *iam ſibi.*

19. *Sit*] Cod. cum edit. pr. mai. habet *ſic*, edit. min. *ſi.* — *grata ac veniet*] Cod., omiſſo *ac*, praebet *grata veniet*, edit. pr. mai. *grata eveniet*, min. *grata eſt ueniet.*

20. *adſit*] In Cod. *eſſet.*

CARMEN VII.

Inſcriptio in edit. pr. mai. haec eſt: *Gratulatio ad Venerem.* — In edit. pr. min. hoc carmen et ſeqq. usque ad XIII, 11. in exemplari biblioth. Pariſ. deerant, ita ut duo integra folia excidiſſe viderentur.

1. *pudore*] Edit. mai. *pudori.*

2. *minor*] Cod. cum edit. pr. ſcribit *magis.*

3. *Cytherea*] Pro hoc Cod. dat *Citharea*, edit. pr. *Cytheraea.* — Eadem praeterea *Camaenis* exhibet.

8. *ut nemo*] E Cod. affertur *id venio*, e mai. edit. *at uenio.*

CARMEN VIII.

Scriptum eſt *ad Meſſalam*, ut vult edit. mai.

4. *Arnus*] Liber ſcriptus et impreſſus *amnis.*

6. *Non tempeſtivae*] Cod. legit *neu tempeſtive.*

8. *Arbitrii quoniam*] Cod. *arbitrio quamvis.* Ita quoque edit. mai., niſi quod haec *quanvis* ſcribit. — Pro *mei* uterque liber *meo* habet.

CARMEN IX.

Cod. hic ſemel inſcriptionem habet hanc: *Ad Thoratum de natali die.* Edit. mai. ſimpliciter: *Ad Toſtratum.*

2. *nos* — *ſuo*] Cod. et mai. edit. praebent *non* — *tuo.*

CARMEN X.

Inſcribitur in edit. mai.: *De Sulpitia.*

1. *ſecurus*] In Cod. extat *ſecuris.* — *iam tibi*] Cod. dat cum edit. mai. *iam mihi.*

2. *Promittis*] Cod. *permittis*, at edit. mai. *permittas.*

3. *Si tibi*] Cod. et edit. mai. *ſit tibi.* — *toga eſt potior*] Cod. *togae pocior.* Edit. mai. *togae potior.* Ceterum

terum in editionis mai. exemplari eo, quod ſervatur in biblioth. Pariſ., ad *togae* in margine legitur ſcholion, antiqua manu ſcriptum: ⁙ *togati ſcorti i Adulterae. nam togata pro ſcorto accipitur.*

6. *cedam*] In Cod. et edit. mai. *credam.* — Ambo etiam *cauſa* habent pro *cura.*

CARMEN XI.

Inſcriptio in edit. mai. haec legitur: *Ad Cherinthum.*

1. *pia cura*] Cod. ſcribit *placiture*, edit. mai. *placitura.*

2. *Dum mea*] Cod. et edit. mai. *qui mea.* — Sola haec vs. 4. *ſic quoque* legit pro *ſi quoque.*

5. *Nam mihi*] Uterque liber exhibet *ah mihi.* — Pro *profit* edit. mai. *prodeſt.* — *quum tu*] Cod. et edit. mai. *quid tu.*

6. *lento*] Cod. conſentit cum edit. mai. in *laeto.*

CARMEN XII.

In Cod. et edit. mai. hoc carmen cum ſuperiori ſine ulla diſtinctionis nota coniunctum.

1. *Ne tibi*] Cod. legit *nec tibi*, hic et priori loco, III, 6, 64. cui carmini hos verſus in Cod. et edit. mai. annexos eſſe, ibi notavimus. — *ſim mea*] Edit. mai. utroque loco ſervat *ſit mea.* — *aeque iam*] *aeque tam* habent Cod. et edit. mai., ſed in priori tantum loco.

2. *Ac videor paucos*] Cod. ad libr. III. dat *ac paucos videar*, hic vero *ac videar paucos.* Etiam edit. mai. utroque loco variat, dum antea legit *ut video paucos*, ad hunc autem locum *ut videas paucos.*

5. *ſolum quod*] Hic tantum Cod. verborum ordine mutato praebet *quod ſolum.* Hic etiam nota legitur in Cod.: *Habentur hi 3 verſus ſupra eodem libro circha medium epiſtola: Si mihi difficile eſt, in fine epiſtolae.*

CARMEN XIII.

Edit. mai. inſcribit: *Ad Amicam.*

3. *Tu mihi*] Edit. mai. praebet *tu modo.*

5. *poſſis*] Cod. cum edit. mai. dat *poſſes*, ut etiam vs. 9. uterque liber *poſſum* pro *poſſim.*

10. *tri-*

10. *trita*] Cod. ſcribit *tricta.*

13. *e caelo mittatur*] Edit. pr. min. *et templo mittetur.*

15. *Per tibi*] In Cod. eſt *hoc tibi,* in edit. min. *haec tibi.*

16. *mihi*] Iterum Cod. et edit. pr. min. conſentiunt in *tibi.*

17. *cedo*] Hic omnes tres *credo.* — Etiam vs. ſequ. omnes legunt *prodeat* pro *proderat.*

19. *tu me*] Edit. mai. alio ordine *me tu.* — Ceterum Cod. ſcribit *audactius* pro *audacius.* — Idem vs. 20. *garula* pro *garrula,* ut ſupra iam vidimus.

23. *confidam*] Cod. et edit. pr. mai. *confidam.*

CARMEN XIV.

Has dant inſcriptiones editt. princ., mai.: *De Puellae infamia,* min.: *de infamia ſuae puellae.*

1. *crebro noſtram*] Edit. pr. min. *noſtram crebro.*

3. *iacta*] Ex omnibus tribus affertur *facta.* — Ad vs. 4. ſuper *tace* in edit. mai. exemplo Pariſ. hoc legitur ſcholion ſcriptum: *ne tanto me affligas dolore.* — Cod. ad finem huius carminis haec habet: *Albii Tibulli poetae illuſtris explicit liber tercius et ultimus.* Tum legitur *Epithaphium Tibulli,* quod ſequitur Tibulli vita. — In edit. pr. mai. autem ſtatim poſt carm. XIV. ſequitur *Summa vitae albii Tibulli,* et deinde *Epitaphium Tibulli,* cui elegia Ovidii Amorr. libr. III. el. IX. annexa eſt. — Edit. pr. min., omiſſa Tibulli vita, *Epitaphium Tibulli* tantum exhibet.

CARMEN XV.

Vs. 3. Cod. legit *nec foret.*

VARIAE

VARIAE LECTIONES

Cod. et edit. pr. mai. in vita Tibulli.

(v. Heynii praefat. p. LXVI.)

eques Romanus] Cod. *eques regalis.* — *oratorem dilexit: cuius et*] Edit. mai. ita exhibet: *originem dilexit: cuius etiam,* ſic etiam Cod., niſi quod *origine* ſcribit. — *fuit, et*] Abſunt haec verba a Cod. — *Aquitanico*] Cod. et edit. mai. *equitanico.* — *ornatus eſt*] Uterque liber *donatus eſt.* — *et maxime* — *licentiae*] Deſunt in Cod. — *in ſtudio*] Edit. mai. habet *in ſtudia.* — *inter elegiographos principem*] Cod. alio ordine *principem inter el.,* edit. mai. *inter eleg. ſummum.* — *obtinet*] Cod. et edit. mai. ſcribunt *optinet.* — *omnino non inutiles*] Cod. *omnino utiles.* Edit. mai. *utiles,* omiſſa voce *omnino.* — *infra*] Cod. *ſuper* habet. —

Hac occaſione oblata, cum lectore benevolo communicabimus varias ex edit. pr. maiori in Ovidii elegia (Amorr. III, 9.) lectiones. Collata eſt edit. pr. Tibulli cum Mitſcherlichii editione. —

Inſcriptio huius elegiae legitur haec: *Ouidii Naſonis epiſtola in qua conqueritur de morte Tibulli.*

2. *fata Deas;*] Edit. mai. legit *facta deas:*

3. *Elegeïa*] *elegia* exhibet.

10. Pro *tundat* praebet *tondat.*

11. *ſparſi lacrimas*] Mutato ordine dat *lachrymas ſparſi.*

18. Pro *putent* offert *putant.* — Vs. 20. *inicit* pro *iniicit,* ut ſaepius in Tibullo.

21. *Iſmario*] Vitioſe habet *bismario.*

23. Pro voce, librariis inſueta, *Ailinon,* priori loco ſcribit *Et licium,* poſteriori *edidit.*

24. *invita*] Praefert *inuicta.* — Initio vs. ſequ. *Adiice* praebet *aſpice.*

28. Pro *diffugiunt* ſolemni confuſione *effugiunt.*

30 *retexta*] Pro hoc exhibet *retenta.* — Vs. ſequ. *habebit* pro *habebunt.*

33. Pro

33. Pro *vos* et *nunc* bis ponit *nos*.

34. *mala facta* in unum verbum coniungit *malefacta*. — Mox *falſo* pro *faſſo*.

36. *Vive tamen* legit pro *vice pius*. — Vs. 37. *Mors* mutatur in *Mars*.

39. *confide bonis*] Praefert *confide tuis*. — Vs. ſeq. *e toto* affertur pro *e tanto*. — Mendoſe vs. 45. *eritis* pro *Erycis*.

46. Pro *negent* dat *negant*. — Vs. 47. ſcribit *pheatida*.

49. *Hinc — fugientis*] In edit. pr. expreſſum *hic — fugientes*.

51. *miſera — doloris*] Depravata haec verba in *mixti — dolorum*. — Vs. ſequ. *dilacerata* enotatum pro *dilaniata*.

53. Hunc verſum exhibet ita:

Cum ſua tuis tinxerunt nemeſisque precorque. — Vix memoratu dignum, quod vs. ſequ. *obſcula* ſcribit.

57. *Cui Nemeſis*] Ita corrupta ſunt in edit. *cernemeſis*. — Pro *ſint mea* praebet *frater* ſine ſenſu.

61. *venias*] Futurum dat *uenies*.

62. Pro *cum* expreſſum eſt *ꝗ*, quod et *quum* et *quod* ſignificare poteſt.

63. Poſt *falſum* inſerit *eſt*.

65. Pro *ſi quid modo* habet *ſi qua modo*. — Deinde omittit *eſt* in fine verſus.

66. Pro *auxiſti* praebet *hauſiſti*. Quae tamen non varia eſt lectio, ut obiter hoc moneamus, ſed alia tantum ſcribendi ratio. Nam litera *h* in codd. et editt. antiquis, praecipue Italicis, in verborum initio mox additur, mox omittitur. v. ad Tibull. I, 1, 17. 46. etc. De ſcriptura autem litterae *x* pro *ſ* ſeu *ſſ* v. ad Tibulli I, 6, 18. Quae res quum ſaepius a VV. DD. non perſpecta fuerit, magnas turbas multis in locis excitavit. — Pro *pios* tandem habet *tuos*. —